UCHWAŁA NR XLVII/833/14
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

z dnia 22 września 2014 r.

w sprawie uchwalenia zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego zwanej dalej Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Na podstawie art. 18 pkt 3 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (j.t. Dz. U. z 2013r. poz. 596 z późn. zm.) oraz art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz. U. z 2012r. poz. 647 z późn. zm.) - uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego, w brzmieniu określonym w załączniku Nr 1 do uchwały, składający się z:

1) części tekstowej obejmującej:
   - „Uwarunkowania i problemy przestrzenne województwa świętokrzyskiego"
   - „Kierunki polityki przestrzennej województwa świętokrzyskiego"
   - „Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym"
2) części graficznej obejmującej:
   - Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego — synteza.
   - Kierunki polityki przestrzennej — synteza.
   - Kierunki polityki przestrzennej — infrastruktura i gospodarka.
   - Kierunki rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.
   - Kierunki polityki przestrzennej — gospodarka wodna.
   - Kierunki polityki przestrzennej — środowisko przyrodnicze.
   - Rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Świętokrzyskiego.

§ 3. Traci moc uchwała Nr XXIX/399/02 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 26 kwietnia 2002 roku w sprawie uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego.

Przewodniczący Sejmiku

Tadeusz Kowalczyk

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 41 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (j. t. Dz. U. z 2013 r. poz. 596 z późn. zm) do zadań zarządu województwa należy sporządzenie projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa.

Uchwałą Nr XXXVI/422/06 z dn. 27 marca 2006 roku Sejmik Województwa Świętokrzyskiego zadecydował o przystąpieniu do sporządzenia zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego. Wykonanie uchwały powierzono Zarządowi Województwa Świętokrzyskiego.

W trakcie procedowania używano nazwy - zmiana Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego ze względu na potrzebę odróżnienia go od dokumentu wówczas obowiązującego. Jednak w związku z tym, że opracowanie to stanowi nową edycję Planu, będzie funkcjonowało pod nazwą – Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.

Po ogłoszeniu ww. uchwały rozpoczęto procedurę formalno-prawną opracowania Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego. Zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym procedura ta objęła:

- ogłoszenie o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania zmiany Planu w prasie ogólnopolskiej oraz w stosownych obwieszczeniach (w urzędach gmin, starostwach powiatowych, Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego i Świętokrzyskim Urzędzie Wojewódzkim);
- zawiadomienie na piśmie o podjęciu tej uchwały instytucji i organów właściwych do uzgadniania i opiniowania projektu Planu, w tym Ministra Budownictwa, Ministra Zdrowia, Szefów AW i ABW, Wojewody Świętokrzyskiego oraz organów administracji specjalnej działającej na obszarze województwa.

Dodatkowo, w celu upublicznienia tych prac Marszałek Województwa Świętokrzyskiego w kwietniu 2007 roku wystosował imiennie zaadresowane zawiadomienia z prośbą o wnioski i propozycje do zmiany Planu, które oprócz ww. organów zostały skierowane do: wojewodów i marszałków sąsiednich województw, samorządów lokalnych i powiatowych, instytucji zarządzających systemami infrastruktury, kierownictw wiodących przedsiębiorstw oraz stowarzyszeń i organizacji gospodarczych, i społecznych (krajowych i wojewódzkich), które działają na obszarze regionu świętokrzyskiego. Wpłynęło 170 kompleksowych odpowiedzi oraz 102 „ankiety gminne", które zawierały blisko 800 wniosków i postulatów o różnym stopniu szczegółowości, i zróżnicowanym kontekście przestrzennym.

Zgodnie z art. 41. ust. 1, pkt. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym organem właściwym do rozpatrzenia przedmiotowych wniosków jest Marszałek Województwa Świętokrzyskiego, nie mniej ustawodawca nie precyzuje wystarczająco trybu przeprowadzenia tej czynności. Wymusiło to włączenie do procedury rozpatrywania wniosków wszystkich organów Samorządu Województwa biorących udział w procesie planowania przestrzennego województwa. Ponadto przed przekazaniem „Wykazu wniosków do zmiany Planu" Marszałkowi Województwa, autorzy planu w grudniu 2007 roku przedstawili wstępny projekt „Analizy wniosków..." Wojewódzkiej Komisji Urbanistyczno-

Architektonicznej (WKU-A), która wniosła uwagi i propozycje rozwiązań, służących usprawnieniu zapisów tego dokumentu. W maju 2008 roku ze skrótem tej analizy zapoznała się Komisja Strategii Rozwoju Promocji i Współpracy z Zagranicą Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego. Uzyskane tą drogą rady i sugestie posłużyły do sporządzenia wykazu wniosków kontrowersyjnych wraz z propozycją ich rozpatrzenia.

W październiku 2008 roku Zarząd Województwa Uchwałą Nr 1221/2008, zaakceptował powyższy wykaz, ustalając jednocześnie termin zakończenia opracowania wstępnego projektu Planu (koniec kwietnia 2009 roku) oraz przekazania go Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska i Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu celem uzgodnienia zakresu „Prognozy oddziaływania na środowisko Planu...". Następnie w lutym 2010 roku Zarząd Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr 2412/10 z dnia 17 lutego 2010 roku przyjął projekt Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko i skierował do opiniowania i uzgodnień. W maju 2010 roku projekt Planu wraz z przedmiotową Prognozą oraz Oceną realizacji inwestycji celu publicznego za okres 2006–2009 został przedstawiony WKU-A celem uzyskania opinii.

W lipcu 2010 roku Marszałek Województwa Świętokrzyskiego przekazał projekt Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego wraz z „Prognozą oddziaływania na środowisko..." do uzgodnienia przez RDOŚ Kielce oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Niestety organ środowiskowy zakwestionował m.in. celowość ujęcia w ww. elaboracie zbiornika wodnego Chęciny, który koliduje z obszarami Natura 2000. Ponieważ samorząd województwa nie posiada kompetencji ustawowych do wycofania inwestycji krajowej z dokumentów rządowych (obowiązywała wówczas Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju z 2001 roku, której ustalenia należało obligatoryjnie uwzględnić w planie województwa) w związku z czym konieczne było rozstrzygniecie tej kwestii na płaszczyźnie centralnej. W przyjętej przez Radę Ministrów 13 grudnia 2011 roku KPZK 2030 nie wymienia się zbiornika Chęciny, co stanowiło argument do jego wykreślenia z projektu Planu.

W omawianej „Koncepcji..." wprowadzono jednocześnie obowiązek określenia w planach województw obszarów funkcjonalnych, przy czym ich delimitację uzależniono od wypracowania kryteriów przez powołane w tym celu zespoły eksperckie. Jednocześnie zespół autorski Planu kontynuował prace nad dostosowaniem projektu Planu do tzw. wiążących ustaleń KPZK 2030.

Po ukazaniu się wstępnej metody delimitacji MOF OW pt.: Kryteria delimitacji obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich wykonanym przez zespół IGiPZ PAN pod przewodnictwem prof. Przemysław Śleszyńskiego w październiku 2012 roku podjęto własne prace delimitacyjne skutkujące ostatecznym opracowaniem wstępnej koncepcji delimitacji obszarów funkcjonalnych w województwie świętokrzyskim.

24 czerwca 2013 roku na posiedzeniu Komisji Strategii Rozwoju, Promocji i Współpracy z Zagranicą przyjęto dokument: „Stan prac nad zmianą Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego". Ta sama Komisja zaakceptowała projekt Planu we wrześniu 2013 roku Projekt Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko został następnie przyjęty przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą

Nr 2174/13 z dnia 11 września 2013 roku i skierowany do uzgodnień i opiniowania.

26 listopada 2013 projekt Planu wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko zaprezentowano na posiedzeniu WKUA, które pozytywnie zaopiniowało przedłożoną dokumentację.

W marcu 2014 roku przekazano projekt Planu wraz z Prognozą do uzgodnień i opiniowania do właściwych instytucji i organów, w tym określonych w przepisach odrębnych, a także do wojewody, zarządów powiatów, wójtów, burmistrzów gmin i prezydentów miast położonych na terenie województwa świętokrzyskiego oraz rządowych i samorządowych organów administracji publicznej na terenach przyległych do granic województwa. Wystąpiono pisemnie do 232 instytucji i organów z prośbą o zaopiniowanie projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko do oraz 45 instytucji i organów z prośbą o uzgodnienie.

W efekcie powyższych działań do projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego wpłynęło łącznie 124 odpowiedzi, z czego pozytywnie bez uwag zaopiniowało/uzgodniło 17 organów/instytucji, 102 pozytywnie z uwagami, 4 organy zaopiniowały projekt negatywnie. Nie otrzymano odpowiedzi od 153 organów/instytucji, co zgodnie z art. 25 ust.2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz. U. z 2012 roku poz. 647 z późn. zm.) uważa się za pozytywnie zaopiniowane/uzgodnione. Ponadto Okręgowy Urząd Górniczy w Kielcach uznał, że nie ma podstaw do zajmowania stanowiska. Uwzględniono również uwagi Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich Uniwersytetu Warszawskiego, które wpłynęły po terminie.

Ze względu na brak określenia jednoznacznego stanowiska ponowiono uzgodnienia z 6 instytucjami/organami.

Ogółem zgłoszono 294 uwagi, z czego 16 miało charakter informacyjny, 195 rozpatrzono pozytywnie, 13 uwzględniono częściowo, a 69 nie uwzględniono. Jako kontrowersyjne, problematyczne uznano 12 uwag, których sposób rozpatrzenia uzgodniono z Zarządem Województwa Świętokrzyskiego.

Szczegółowy wykaz sposobu rozpatrzenia uwag, został pozytywnie zaopiniowany przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego (Uchwałą Nr 2869/14 z dnia 9 lipca 2014 roku w sprawie przyjęcia dokumentu pn. „Sposób rozpatrzenia uwag zgłoszonych na etapie opiniowania/uzgadniania projektu zmiany Planu zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko"), co umożliwiło dalsze procedowanie dokumentu.

Projekt Planu, uwzględniający uwagi wniesione na etapie opiniowania i uzgodnień został następnie poddany konsultacjom społecznym.

Informacja o terminie konsultacji i możliwościach zapoznania się z poddanymi konsultacjom dokumentami ukazała się w lipcu 2014 roku w prasie ogólnopolskiej — „Gazecie Wyborczej", na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego oraz w ramach obwieszczeń na tablicach ogłoszeń w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego, Świętokrzyskim Urzędzie Wojewódzkim oraz w siedzibach wszystkich powiatów i gmin województwa świętokrzyskiego.

Dokumenty poddane konsultacjom były dostępne na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w zakładce http://bip.sejmik.kielce.pl/82-obwieszczenia-marszałka

województwa.html., od dnia 22 lipca 2014 roku. Z przedmiotową dokumentacją można się było również zapoznać w siedzibie Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego w Kielcach przy ul Targowej 18, pok. 307 w godzinach od 7.30 – 15.30.

Wszyscy zainteresowani mogli zgłaszać uwagi i wnioski do projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego wraz z Prognozą w terminie 21 dni od ukazania się w prasie ogłoszenia oraz wywieszenia obwieszczeń w siedzibach organów – pisemnie, na adres Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego, Kielce 25-520, ul. Targowa 18, fax (041) 343-01-79, ustnie do protokołu, bądź za pomocą środków komunikacji elektronicznej na adres: zppw@sbrr.pl.

Do dokumentu w ww. formie nie zgłoszono żadnych uwag w trybie przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (j. t. Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.).

Projekt Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego uzyskał wszystkie wymagane prawem uzgodnienia, w tym potwierdzenie przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju zgodności z Koncepcją przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030 (zgodnie z art. 41 ust. 1 pkt 7 ustawy opizp). Zarząd Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr 3000/14 z dnia 10 września 2014 roku przyjął projekt Uchwały Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego w sprawie uchwalenia zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego zwanej dalej Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego i przekazał projekt Planu do uchwalenia przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego.

Niniejsza uchwała jest realizacją art. 41 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz. U. z 2012 roku poz. 647 z późn. zm.), który stanowi, że organ sporządzający Plan przedstawia go Sejmikowi do uchwalenia.

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

ZAŁĄCZNIK NR 1

DO UCHWAŁY NR XLVII/833/14

SEJMIKU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Z DNIA 22 września 2014 r.

Kielce, wrzesień 2014

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO
ROZWOJU REGIONALNEGO
ul.Targowa 18, skr. poczt. 25, 25-520 Kielce: tel. (041) 362-70-12, fax. (041) 343-01-79, e-mail: sekretariat@sbrr.pl
Zespół Planowania Przestrzennego Województwa: tel. (041) 343-81-74, wew. 3010-3070, e-mail: zppw@sbrr.pl
Pracowania Terenowa, ul.Mickiewicza 34, 27-600 Sandomierz: tel. (015) 832-36-21,
fax. (015) 832-03-82, e-mail: sbrr_sandomierz@sbrr.pl

Opracowano w Świętokrzyskim Biurze Rozwoju Regionalnego w Kielcach
Dyrektor Biura mgr inż. Krzysztof Domagała
Z-ca Dyrektora Biura mgr inż. arch. Ryszard Nagórny

Zespół autorski:
mgr inż. arch. Ryszard Nagórny — generalny projektant
mgr inż. arch. Katarzyna Bieniek-Kaszyńska — kierownik zespołu
mgr inż. Edmund Augustyniak
mgr inż. Jolanta Florczyk
mgr inż. Katarzyna Jandała
mgr Magdalena Kwiatkowska
inż. Maciej Kuliński
mgr inż. Jolanta Papros
mgr Agnieszka Przygodzka
mgr Andrzej Sikora
mgr Lena Skibińska-Opoka
mgr Ewa Tatarek
mgr Katarzyna Wdowczyk
tech. Włodzimierz Bednarczyk

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

1. CZĘŚĆ TEKSTOWA

OBEJMUJĄCA:
- UWARUNKOWANIA I PROBLEMY PRZESTRZENNE
- KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ
- INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

UWARUNKOWANIA I PROBLEMY PRZESTRZENNE

SPIS TREŚCI

Uwarunkowania i problemy przestrzenne województwa świętokrzyskiego

I. WPROWADZENIE
1. Cel, zakres i formuła Planu
2. Podstawy prawne i merytoryczne aktualizacji Planu
3. Funkcje Planu w systemie zarządzania województwem
4. Główne założenia Planu
5. Przebieg prac nad Planem

II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA TLE KRAJU

III. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA
1. Uwarunkowania wynikające z „Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku"
2. Uwarunkowania kształtowania regionalnej polityki przestrzennej wynikające ze strategii i programów regionalnych
3. Uwarunkowania wynikające z obowiązujących programów
3.1. Osadnictwo i ład przestrzenny
3.2. Ochrona środowiska
3.3. Problematyka geologiczna, surowce mineralne
3.4. Dziedzictwo kulturowe
3.5. Kapitał ludzki i infrastruktura społeczna
3.6. Transport i łączność
3.7. Infrastruktura techniczna i komunalna
3.7.1. Energetyka (elektroenergetyka, gaz, alternatywne źródła energii) i gospodarka odpadami
3.7.2. Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków
3.8. Baza ekonomiczna
3.9.Turystyka i rekreacja
3.10. Rolnictwo i obszary wiejskie
3.11. Fundusze europejskie w nowej perspektywie finansowej (2014–2020)

IV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z SĄSIEDZTWA Z WOJEWÓDZTWAMI OŚCIENNYMI
1. Uwarunkowania wynikające z sąsiedztwa z woj. małopolskim
2. Uwarunkowania związane z sąsiedztwem z woj. śląskim
3. Uwarunkowania wynikające z sąsiedztwa z woj. łódzkim
4. Uwarunkowania związane z sąsiedztwem z woj. mazowieckim
5. Uwarunkowania wynikające z sąsiedztwa z woj. lubelskim
6. Uwarunkowania związane z sąsiedztwem z woj. podkarpackim

V. UWARUNKOWANIA I PROBLEMY WYSTĘPUJĄCE W POSZCZEGÓLNYCH DZIEDZINACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
1. Osadnictwo i ład przestrzenny
1.1. Hierarchia ośrodków osadniczych

1.2. Zróżnicowanie natężenia procesów urbanizacyjnych i wpływu miast na obszary wiejskie
1.3. Ład przestrzenny
1.4. Główne problemy i obszary problemowe osadnictwa

2. Środowisko przyrodnicze

2.1. Prawna ochrona przyrody
2.2. Pozostałe obszary cenne przyrodniczo oraz uzdrowiska
2.3. Korytarze ekologiczne i antropopresja
2.4. Gospodarka wodna
2.4.1. Zasoby wód powierzchniowych
2.4.2. Jakość wód powierzchniowych
2.4.3. Zasoby wód podziemnych
2.4.4. Jakość wód podziemnych
2.4.5. Zagrożenie powodziowe
2.5. Zasoby gleb
2.5.1. Ogólna charakterystyka gleb w województwie
2.5.2. Jakość gleb
2.5.3. Erozja gleb
2.6. Jakość powietrza atmosferycznego
2.6.1. Źródła zanieczyszczeń powietrza
2.6.2. Jakość powietrza
2.7. Klimat akustyczny
2.7.1. Hałas komunikacyjny
2.7.2. Hałas przemysłowy
2.8. Promieniowanie elektromagnetyczne
2.9. Przeciwdziałanie poważnym awariom
2.10. Główne problemy i obszary problemowe

3. Problematyka geologiczna, surowce mineralne

3.1. Ogólna ocena potencjału geologicznego
3.1.1. Surowce węglanowe
3.1.2. Piaskowce
3.1.3. Gipsy
3.1.4. Siarka
3.1.5. Kruszywo naturalne
3.1.6. Surowce ilaste
3.1.7. Ropa naftowa
3.1.8. Wody mineralne
3.1.9. Pozostałe udokumentowane, ale obecnie nie eksploatowane surowce
3.2. Znaczenie eksploatacji surowców mineralnych dla gospodarki regionu
3.3. „Muzeum geologiczne pod gołym niebem”
3.4. Główne problemy przestrzenne i obszary problemowe

4. Dziedzictwo kulturowe

4.1. Specyfika kulturowa regionu
4.2. Główne uwarunkowania ochrony i zagospodarowania przestrzeni kulturowej
4.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego
4.4. Główne problemy i obszary problemowe
4.5. Uwarunkowania ochrony krajobrazu

5. Kapitał ludzki i infrastruktura społeczna

5.1. Zasoby ludzkie
5.1.1. Ogólna sytuacja demograficzna regionu

5.1.2. Gęstość zaludnienia
5.1.3. Przyrost naturalny ludności i migracje
5.1.4. Struktura wieku i płci
5.1.5. Obszary problemowe
5.1.6. Prognoza rozwoju demograficznego województwa świętokrzyskiego
5.1.7. Rynek pracy
5.1.8. Bezrobocie
5.2. Infrastruktura społeczna
5.2.1. Społeczne uwarunkowania rozwoju usług publicznych
5.2.2. Struktura i rozmieszczenie bazy usługowej
5.2.2.1. Szkolnictwo
5.2.2.2 Pomoc społeczna
5.2.2.3. Opieka zdrowotna
5.2.2.4. Kultura
5.2.3. Problemy i główne obszary problemowe z zakresu infrastruktury społecznej
6. Transport i łączność
6.1. Ogólna ocena systemu transportowego
6.2. Telekomunikacja
7. Infrastruktura techniczna i komunalna
7.1. Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków
7.2. Gospodarka odpadami
7.2.1. Odpady komunalne
7.2.2. Odpady z wyłączeniem komunalnych
7.2.3. Osady ściekowe
7.3. Elektroenergetyka
7.4. Energetyka odnawialna
7.5. Gaz
7.6. Główne problemy i obszary problemowe w infrastrukturze technicznej i komunalnej
8. Baza ekonomiczna
8.1. Ogólna ocena rozwoju bazy ekonomicznej województwa
8.2. Rozmieszczenie głównych elementów bazy ekonomicznej
8.3. Struktura przestrzenna przemysłu i usług
8.4. Główne obszary problemowe
9. Turystyka i rekreacja
10. Rolnictwo
11. Leśnictwo
12. Mieszkalnictwo
13. Obronność i bezpieczeństwo
13.1. Straż Pożarna
13.2. Policja
13.3. Obrona Cywilna
13.4. Najważniejsze zagrożenia
13.5. Tereny zamknięte

VI. GŁÓWNE MOŻLIWOŚCI I OGRANICZENIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

VII. WIODĄCE PROBLEMY I KONFLIKTY PRZESTRZENNE ORAZ GŁÓWNE OBSZARY PROBLEMOWE
1. Wiodące problemy oraz bariery i konflikty przestrzenne

1.1. Problemy zagospodarowania przestrzennego
1.2. Podstawowe bariery i ograniczenia gospodarki przestrzennej
1.3. Ważniejsze konflikty przestrzenne
2. Główne obszary problemowe

SPIS MAP

WYKAZ OBSZARÓW CHRONIONYCH W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY (jedn. tekst Dz.U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.)

WYKAZ TERENÓW ZAMKNIĘTYCH NA OBSZARZE WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

UWARUNKOWANIA I PROBLEMY PRZESTRZENNE WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

I. WPROWADZENIE

1. Cel, zakres i formuła Planu

Potrzeba opracowania zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego była podyktowana koniecznością dostosowania ustaleń tego dokumentu do bieżących zadań samorządu województwa, wynikających ze współczesnych wyzwań i problemów rozwoju przestrzennego, a także wejścia w życie implementowanych z UE rozwiązań prawnych i programowych, ukierunkowanych na wzmocnienie spójności ekonomicznej i społecznej w wymiarze terytorialnym. Równie istotną przyczyną wszczęcia prac aktualizacyjnych była potrzeba dostosowania Planu do nowych wymagań prawnych, jakie wprowadziła ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a także inne uregulowania ustawowe, zwłaszcza środowiskowe, silnie rzutujące na zagospodarowanie przestrzenne regionu.

W zmianie Planu zostały uwzględnione również ustalenia zaktualizowanej *„Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego do roku 2020”*, a także programów krajowych i wojewódzkich, które formułują znacznie szerszy zakres zadań i sekwencji rozwojowych, wymagających koordynacji terytorialnej. Podstawowym zadaniem wojewódzkiej polityki przestrzennej, wynikającym z tych dokumentów jest stworzenie warunków przestrzennych do wzrostu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki opartej na wiedzy oraz rozwoju przedsiębiorczości generującej wzrost zatrudnienia. Istotnym zadaniem stała się również poprawa jakości kapitału ludzkiego, osiągana m.in.: drogą ułatwiania dostępu do usług publicznych i rynków pracy oraz zmniejszania obszarów wykluczenia społecznego.

W odróżnieniu od większości strategii i programów Plan zagospodarowania przestrzennego województwa musi jednak formułować perspektywiczny model struktury przestrzennej regionu, który horyzontem czasowym znacznie wykracza poza okres 10–15 lat stosowany w systemie programowania. Stąd też niektóre rozwiązania i projekty zadań inwestycyjnych przyjęte w tym dokumencie nie są umocowane w systemie programowania i posiadają wyłącznie charakter koncepcji autorskiej.

Ważną płaszczyzną prac aktualizacyjnych była również konieczność uwzględnienia nowych przepisów prawnych implementowanych z prawodawstwa UE, jak też potrzeba korekty celów i priorytetów polityki przestrzennej wynikająca ze wspomnianych już ocen aktualności Planu województwa.

Czynnikiem stabilizującym zakres Planu (obszar województwa w gr. admin.) jest natomiast ciągłość granic i podziału administracyjnego województwa na: 14 powiatów, 102 gminy oraz 31 miast (zwiększenie liczby miast o 2 małe ośrodki oraz niewielki wzrost terytorium, związany z przyłączeniem 3 wsi z woj. mazowieckiego: Pogorzałego, Skarżyska-Książęcego i Kierza Niedźwiedziego nie spowodowało większych zmian w zagospodarowaniu przestrzennym województwa).

Zakres merytoryczny „Planu …” determinuje przyjęta 13 grudnia 2011 r. przez Radę Ministrów — „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030” **(KPZK — 2030)**, która jest głównym instrumentem realizacji krajowej polityki przestrzennej i określa ramy dla wszystkich polityk posiadających wpływ terytorialny. Dokument ten radykalnie zmienił model zagospodarowania przestrzennego kraju z pasmowego na rzecz sieci powiązań funkcjonalnych, łączących krajowe ośrodki wzrostu z europejską siecią

metropolii. Istotnej modyfikacji uległy też cele polityki zagospodarowania przestrzennego kraju, jak również związane z nimi kierunki działań. Prócz zadań dotyczących przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego szczególny nacisk położono na integrację planowania przestrzennego i strategicznego, która będzie realizowana w ramach wyznaczonych w Planie województwa **obszarów funkcjonalnych** implementowanych do polityki rozwoju jako **obszary strategicznej interwencji publicznej.**

W KPZK — 2030 wyodrębniono następujące cztery typy tych obszarów (z których dwa ostatnie zawierają wyłącznie „obszary problemowe"):

- *wyznaczone na podstawie stopnia urbanizacji, obejmujące obszary miejskie — rdzenie i ich strefy funkcjonalne, i obszary wiejskie;*
- *wyznaczone na podstawie typu potencjału rozwojowego ze względu na występowanie szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej i warunków dla polityki rozwoju w skali makroregionalnej;*
- *wyznaczone ze względu na możliwość wystąpienia konfliktów przestrzennych związanych ze sposobem wykorzystania ich potencjału przyrodniczego i kulturowego;*
- *wymagające restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji przy użyciu instrumentów właściwych polityce regionalnej* (wyróżniające się kumulacją problemów o charakterze społeczno-gospodarczym).

Przy wyznaczaniu omawianych obszarów funkcjonalnych na obszarze województwa świętokrzyskiego posiłkowano się również wskazaniami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010–2020, zwłaszcza w odniesieniu do kwalifikacji ośrodków subregionalnych oraz obszarów o najgorszej dostępności do usług.

Jednocześnie w dostosowaniu do aktualnego stanu prawnego oraz ustaleń programów i strategii dokonano również korekty w Planie w innych dziedzinach zagospodarowania.

2. Podstawy prawne i merytoryczne aktualizacji Planu

„Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego" określając długofalowe cele i kierunki wojewódzkiej polityki przestrzennej przedstawia jednocześnie wizje zagospodarowania przestrzennego regionu świętokrzyskiego na najbliższe 25–30 lat. Wraz ze „Strategią rozwoju województwa świętokrzyskiego do 2020 roku" stanowił będzie podstawę zintegrowanego systemu zarządzania województwem, łączącego instrumenty gospodarki przestrzennej z instrumentami rozwoju społeczno-gospodarczego.

Nie naruszając uprawnień samorządów lokalnych w zakresie planowania miejscowego i nie tworząc prostych odniesień do decyzji inwestorskich podejmowanych przez różnych użytkowników przestrzeni, plan ten stwarza ramy i przesłanki merytoryczne do ustalenia lokalizacji inwestycji zarówno w odniesieniu do planów miejscowych, jak i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, zabezpieczając jednocześnie na obszarach realizacji tych inwestycji interesy krajowe i regionalne. Jako instrument służący integracji polityk rozwojowych stanowił też będzie podstawę do koordynacji i weryfikacji opracowań planistycznych podejmowanych na terytorium województwa.

Pierwsza edycja Planu zagospodarowania przestrzennego województwa uchwalonego przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą nr XXIX/399/02 z dnia 26.04.2002 r. została opracowana w okresie wdrażania strategii dyfuzji bodźców rozwojowych, preferującej największe ośrodki i obszary wzrostu gospodarczego. Obszary te drogą emisji impulsów rozwojowych miały oddziaływać aktywizująco na otoczenie funkcjonalne. Niestety brak skutecznych mechanizmów wspomagania procesów dyfuzji i równoważenia dysproporcji rozwojowych spowodował pogłębienie się i tak już wysokiej polaryzacji przestrzennej kraju oraz drenaż z województw uboższych kadr kwalifikowanych i kapitału. Wyraźnemu

spowolnieniu uległo zwłaszcza tempo rozwoju regionów wschodnich, najsłabiej powiązanych z krajowymi obszarami wzrostu.

Zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2012 r., poz. 647 z późn. zm.), Plan województwa był poddawany okresowym ocenom aktualności.

Pierwsza taka ocena zat. „Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego" — przyjęta przez Semik Województwa Świętokrzyskiego uchwałą nr XXXVI/421/06 z dnia 27.03.2006 r. zawierała diagnozę zagospodarowania przestrzennego regionu w okresie poprzedzającym akcesję Polski do UE oraz wnioski wskazujące na potrzebę aktualizacji Planu. Podstawę formalną prac aktualizacyjnych stworzyła Uchwała nr XXXVI/422/06 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27.03.2006 r. o przystąpieniu do opracowania zmiany „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego". Umożliwiła ona podjęcie niezbędnych prac studialnych w tym „Koncepcji zagospodarowania przestrzennego obszaru funkcjonalnego Kielc w aspekcie metropolizacji", która służyła samorządowi województwa w staraniach o uznanie Kielc za metropolię.

Kolejny „Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego za okres 2006–2010" oraz „Ocena realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w województwie świętokrzyskim za lata 2006–2009" (przyjęte przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą nr VIII/134/11 z dnia 30 maja 2011 r.) potwierdziły występowanie negatywnych zjawisk przestrzennych oraz wskazały na potrzebę szerszej modyfikacji kierunków regionalnej polityki przestrzennej. W szczególności uznano za niezbędne uwzględnienie w Planie założeń rozwoju zintegrowanego terytorialnie będącego filarem zatwierdzonej w czerwcu 2010 r. przez Radę Europy **„Strategii — Europa 2020".** Imperatywem tej polityki stał się Raport Fabrizio Barca z 27 kwietnia 2009 r., który przyjmuje założenie iż: „*poligonem polityki regionalnej, której głównym narzędziem jest strategia, powinna być rzeczywista delimitacja przestrzenna problemów, a nie statystyczny obszar administracyjny*".

Dalsze wzmocnienie aspektów przestrzennych w polityce rozwoju przyniosła ***„Agenda Terytorialna UE* 2020"** z maja 2011 roku, która oparła realizację Strategii — Europa 2020 na kryteriach spójności terytorialnej. Kluczową rolę w tym dokumencie nadano policentrycznemu rozwojowi sieci miast oraz współpracy ośrodków miejskich z otaczającymi je obszarami wiejskimi. Zintegrowane podejście do rozwoju miast zawiera też **„Karta Lipska na rzecz Zrównoważonych Miast Europejskich".**

W Polsce ukierunkowaną terytorialnie politykę rozwoju uwzględniają obecnie wszystkie głównie dokumenty programowe w tym: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie (KSRR 2010–2020) oraz Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Sformułowane w tych dokumentach założenia interwencji publicznej państwa wskazują na konieczność alokacji środków pomocowych na obszarach funkcjonalnych, tworzących spójny przestrzennie układ geograficzny, charakteryzujący się podobnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi, wspólnymi celami rozwoju.

Takie podejście winno jednocześnie zapewnić pełną integrację zadań ochrony środowiska z polityką gospodarczą i społeczną. Czynnikiem umożliwiającym powiązanie polityki środowiskowej z polityką rozwoju jest akomodacja w Planie województwa założeń Polityki Ekologicznej Państwa stanowiącej fundament zrównoważonego rozwoju.

Podstawę prawną Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego stanowią:

- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tj. Dz. U. z 2013 poz. 596 ze zm.), która postanawia, że zarząd województwa przygotowuje projekt planu zagospodarowania przestrzennego województwa, uchwalany następnie przez sejmik województwa;
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2012 r., poz. 647 ze zm.), która m.in. nakłada na organy samorządu województwa obowiązek sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa i postanawia, że zmiana tego planu następuje w trybie, w jakim uchwalony był plan.

3. Funkcje Planu w systemie zarządzania województwem

Obecny „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego", podobnie jak opracowana w 2002 r. pierwsza edycja tego dokumentu, jest integralną częścią systemu planowania regionalnego i będzie służył samorządowi województwa do kształtowania i prowadzenia własnej polityki przestrzennej we współpracy z samorządami lokalnymi w powiązaniu z województwami sąsiadującymi i polityką przestrzenną kraju. Jako instrument planowania zintegrowanego i długofalowego dokument ten będzie pełnił następujące, podstawowe funkcje:

- **regulacyjną** (stanowiącą), polegającą na wytyczaniu kierunków i standardów gospodarowania przestrzenią województwa dla podmiotów planujących realizację inwestycji, jak również organów podejmujących decyzje lokalizacyjne i w sprawie wyboru projektów współfinansowanych ze środków unijnych. Funkcja ta obejmuje również ochronę interesu regionalnego i krajowego w planowaniu miejscowym. Charakter regulacyjny (stanowiący) posiadają także ustanowione w Planie:
  - ✓ cel generalny, cele warunkujące oraz priorytety wojewódzkiej polityki przestrzennej;
  - ✓ cele, zasady i kierunki polityki przestrzennej oraz zadania o znaczeniu ponadlokalnym podjęte w dziedzinach gospodarki przestrzennej określonych w art. 39 ust. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz w tzw. „ustaleniach wiążących" KPZK 2030 dedykowanych do planów województw;
  - ✓ ustalenia dotyczące rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, ustanowionych w dokumentach, o których mowa w art. 39 ust. 5 przywołanej wyżej ustawy.

  (Więcej informacji dotyczących uwarunkowań oraz zasad uwzględnienia ustaleń i postulatów Planu w dokumentach planowania lokalnego zawarto w części kierunkowej w podrozdziale zat. „Rekomendacje do planowania lokalnego i polityki rozwoju").

  Moc wiążącą posiadają też zapisy zawierające prawne uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego województwa, związane z obowiązującymi aktami specjalistycznymi, co wynika z aktów, które je ustanawiają.
- **koordynacyjną,** pozwalającą na uzgodnienie realizacji różnych zamierzeń planowanych na obszarze województwa, przez różnych dysponentów przestrzeni (publicznych i prywatnych), na różnych poziomach zarządzania i w różnych okresach czasu — dokument ten może być również wykorzystywany do przygotowania spójnych i komplementarnych projektów inwestycyjnych, służących realizacji zintegrowanej wizji rozwoju wykraczającej poza obszar województwa;

- **promocyjno-marketingową,** eksponującą lokalne zasoby i walory z myślą o przyciągnięciu inwestorów zewnętrznych, kształtowaniu przyjaznego dla biznesu wizerunku województwa oraz pobudzaniu do aktywności i racjonalnych działań. Charakter promocyjny posiada w szczególności część diagnostyczna Planu, zaś walory marketingowe część kierunkowa tego dokumentu zawierająca perspektywiczny model zagospodarowania przestrzennego województwa, który znacząco ułatwia podejmowanie decyzji inwestorskich;
- **negocjacyjno-informacyjną,** obejmującą uzgadnianie celów, kierunków i zadań polityki wojewódzkiej z samorządami gmin i powiatów, a także informację o tendencjach i działaniach prorozwojowych planowanych w przestrzeni województwa w dalszej perspektywie czasu. Działania te odnoszą się głównie do nowych elementów infrastruktury technicznej, komunikacyjnej, społecznej i ekonomicznej służących aktywizacji miast i wiejskich obszarów funkcjonalnych (Plan może stanowić bazę informacji przestrzennej dla różnych dokumentów planistycznych sporządzanych na obszarze regionu).

Pełnienie omawianych funkcji Planu w zintegrowanym systemie zarządzania ograniczają obecne uregulowania prawne, które nie zapewniają właściwego wdrożenia ustaleń tego dokumentu do innych dokumentów planistycznych, zwłaszcza tworzonych w systemie polityki rozwoju.

Należy mieć na uwadze, że ustalenia graficzne Planu, ze względu na ogólną skalę tego opracowania mają jedynie charakter orientacyjny (kierunkowy) i powinny być uszczegóławiane na niższym szczeblu planowania miejscowego bądź określane przez właściwe organy.

W sferze realizacyjnej Plan województwa służyć będzie następującym działaniom:

- uzgadnianiu projektów studiów gminnych, planów miejscowych, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w trybie art. 53 ust. 4 pkt. 10 a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz decyzji o warunkach zabudowy (w związku z art. 64 ust. 1) z uwzględnieniem konsekwencji wynikających z art. 53 ust. 5a, jak również wyrażaniu opinii o projektach planów zagospodarowania przestrzennego województw ościennych;
- opiniowaniu projektów krajowych dokumentów programowych wraz z rekomendacją zadań inwestycyjnych z poziomu województwa na szczebel krajowy;
- identyfikacji i kreowaniu płaszczyzn współpracy międzywojewódzkiej;
- identyfikacji obszarów wymagających interwencji i wsparcia procesów rozwojowych;
- przekazywaniu ustaleń Planu do „Strategii rozwoju województwa...", „Regionalnego programu operacyjnego..." oraz programów sektorowych;
- bieżącej współpracy z polityką rozwoju w zakresie koordynacji zagospodarowania obszarów funkcjonalnych i obszarów OSI;
- negocjacjom i wdrażaniu inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym do planowania miejscowego.

Jednocześnie Plan będąc dokumentem kierownictwa wewnętrznego nie może być wykorzystywany jako podstawa prawna do wydawania decyzji administracyjnych, określających warunki zabudowy i zagospodarowania terenów.

4. Główne założenia Planu

Mimo utrwalania się zjawisk recesyjnych oraz występowania wielu zagrożeń i problemów przestrzennych województwo świętokrzyskie nadal posiada własne, niewykorzystane potencjały rozwoju, które można i należy uruchomić w celu urzeczywistnienia wizji regionu konkurencyjnego, kojarzącego potrzebę zachowania i wzbogacenia wybitnych walorów naturalnych z szansami na przyśpieszenie procesów gospodarczych. Zagospodarowanie przestrzenne województwa powinno być oparte o mechanizmy rynkowe oraz zasadę równoważenia działań przestrzennych zakładającą równorzędność celów środowiskowych oraz społeczno-gospodarczych. Wizja ta jest zbieżna z celami szeroko rozumianego ekorozwoju i odpowiada oczekiwaniom społecznym, powszechnie wyrażanym we wnioskach zgłoszonych do Planu województwa.

Wiodącym imperatywem regionalnej polityki przestrzennej winno być zatem integrowanie działań gospodarczych, politycznych i społecznych, podejmowanych na różnych poziomach zarządzania, z utrzymaniem równowagi środowiska naturalnego, trwałości podstawowych procesów przyrodniczych oraz zachowaniem najcenniejszych wartości krajobrazu. Wśród nadrzędnych priorytetów zagospodarowania przestrzennego w dokumencie tym eksponuje się:

- wymagania ładu przestrzennego, urbanistyki i architektury;
- walory architektoniczne i krajobrazowe;
- wymagania ochrony środowiska przyrodniczego, zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także wymagania osób niepełnosprawnych;
- wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury;
- walory ekonomiczne przestrzeni i prawo własności;
- potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa.

Priorytety te powinny być osiągane drogą organizacji spójnych i efektywnych ekonomicznie obszarów funkcjonalnych, zapewniających:

- wzrost atrakcyjności regionu w wymiarze krajowym i międzynarodowym, oznaczający: polepszenie warunków inwestowania i funkcjonowania przedsiębiorstw, kształtowanie rynkowego otoczenia biznesu oraz tworzenie korzystnych warunków dla absorpcji środków pomocowych;
- przyśpieszenie wzrostu zatrudnienia zwłaszcza w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw oraz rozwoju innowacyjności m.in. poprzez:
  - ✓ powiązania regionalnego układu komunikacyjnego z paneuropejską siecią TEN-T;
  - ✓ aktywizację miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Kielc i kieleckiego obszaru funkcjonalnego, jak również podobszaru recesji przestarzałej bazy przemysłowej, które powinny osiągnąć europejskie standardy zagospodarowania;
  - ✓ rozwój wyspecjalizowanych funkcji uzdrowiskowo-turystycznych na Ponidziu oraz rolniczo-ogrodniczych w rejonie sandomiersko-opatowskim i kazimierskim;
  - ✓ wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych Gór Świętokrzyskich, Doliny Wisły i Ponidzia dla rozwoju turystyki;
- tworzenie warunków przestrzennych do kształtowania aktywnej struktury bazy ekonomicznej i rynku pracy na obszarach stagnacji (małe i średnie miasta oraz przyległe do nich obszary o najsłabszym potencjale rozwoju rolnictwa w zachodniej i centralnej części województwa, obszary posiarkowe), drogą kojarzenia alokacji środków pomocowych z aktywnością lokalnych społeczności i grup działania oraz atrakcyjną ofertą terenów;
- rozwój zasobów ludzkich, oraz przeciwdziałanie negatywnym trendom demograficznym, poprzez m.in. zintegrowaną politykę społeczną i prorodzinną, wyrównywanie szans dostępu na rynku pracy, zwiększenie dostępności do edukacji na poziomie wyższym,

rozwój sektora badawczo-rozwojowego (B+R), formowanie systemu współpracy i przepływu wiedzy między nauką i gospodarką;
- kształtowanie aktywnego społeczeństwa obywatelskiego, funkcjonującego w demokratycznych, zdecentralizowanych strukturach terytorialnych;
- ochronę i racjonalne wykorzystanie bogatych zasobów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego, z jednoczesnym równoważeniem szans dostępu do tych zasobów współczesnych i przyszłych pokoleń;
- umacnianie specyficznej dla regionu świętokrzyskiego więzi społecznej i tożsamości kulturowej;
- wielofunkcyjny rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich;
- wzrost walorów obronnych i odporności struktur przestrzennych na skutki lokalnych klęsk i awarii, w tym zwłaszcza zagrożenia powodzią oraz zjawisk osuwiskowych.

Zgodnie z założeniami obecnej polityki spójności zadania te powinny być podejmowane w obszarach funkcjonalnych, obejmujących całość powiązań oraz wspólnych problemów rozwoju. Ponieważ obszary te wykraczają na ogół poza granice administracyjne jednostek terytorialnych, ich zagospodarowanie wymaga partnerskiej współpracy samorządów lokalnych opartej o wspólną wizję rozwoju.

Strategicznymi atutami województwa w kształtowaniu wizerunku regionu konkurencyjnego i otwartego dla inwestorów, który chce uczestniczyć w procesach rozwojowych kraju i Europy będą następujące atrybuty przestrzeni:
- urozmaicony i atrakcyjny turystycznie krajobraz Gór Świętokrzyskich, Ponidzia i Doliny Wisły, wyróżniający się swoistymi walorami kulturowymi oraz dobry stan głównych zasobów naturalnych — gleb, lasów, wód podziemnych i powietrza;
- bogate złoża surowców mineralnych do produkcji materiałów budowlanych i na cele drogownictwa skupione w centralnej części województwa, duże obszary gleb wysokiej jakości w rejonie sandomiersko-opatowskim przydatne do intensyfikacji upraw ogrodniczych oraz unikalne wody lecznicze, umożliwiające rozwój funkcji uzdrowiskowej w rejonie Buska-Zdroju i Solca-Zdroju;
- wieloletnie tradycje przemysłowe historycznej Aglomeracji Staropolskiej, wielopokoleniowe zasoby kadr kwalifikowanych dla przemysłu i budownictwa, jak również rozwijający się potencjał gospodarki rynkowej, którego dobrym przykładem są Targi Kielce;
- specyficzne walory kultury materialnej i duchowej, utwierdzające ostoje polskości tych ziem i dające poczucie głębokiej tożsamości regionalnej;
- stosunkowo niskie obciążenie problemami urbanizacji miast i związanymi z tym barierami rozwojowymi oraz relatywnie niska cena gruntów pod inwestycje;
- coraz korzystniejsze warunki lokalizacji inwestycji gospodarczych, którym sprzyja determinacja samorządów w pokonywaniu barier infrastrukturalnych i własnościowych.

5. Przebieg prac nad Planem

W ramach prac przygotowawczych do aktualizacji Planu w 2005 r. zostało m. innymi sporządzone „Opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego", charakteryzujące poszczególne elementy przyrodnicze na obszarze regionu oraz ich wzajemne powiązania.

Właściwe prace projektowe zainicjowała Uchwała nr XXXVI/422/06 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27.03.2006 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego", która jednocześnie umożliwiła wszczęcie stosownej procedury formalno-

prawnej. Zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym procedura ta objęła:

- ogłoszenie o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania zmiany Planu w prasie ogólnopolskiej oraz w stosownych obwieszczeniach (w urzędach gmin, starostwach powiatowych, Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego i Świętokrzyskim Urzędzie Wojewódzkim);
- zawiadomienie na piśmie o podjęciu tej uchwały instytucji i organów właściwych do uzgadniania i opiniowania projektu Planu, w tym Ministra Budownictwa, Ministra Zdrowia, Szefów AW i ABW, Wojewody Świętokrzyskiego oraz organów administracji specjalnej działającej na obszarze województwa.

Dodatkowo, w celu upublicznienia tych prac Marszałek Województwa Świętokrzyskiego w kwietniu 2007 roku wystosował imiennie zaadresowane zawiadomienia z prośbą o wnioski i propozycje do zmiany Planu, które oprócz ww. organów zostały skierowane do: wojewodów i marszałków sąsiednich województw, samorządów lokalnych i powiatowych, instytucji zarządzających systemami infrastruktury, kierownictw wiodących przedsiębiorstw oraz stowarzyszeń i organizacji gospodarczych, i społecznych (krajowych i wojewódzkich), które działają na obszarze regionu świętokrzyskiego. Wpłynęło 170 kompleksowych odpowiedzi oraz 102 „ankiety gminne", które zawierały blisko 800 wniosków i postulatów o różnym stopniu szczegółowości, i zróżnicowanym kontekście przestrzennym. Ponadto najdrobniejsze wnioski (posiadające charakter lokalny) wymagały uogólnienia.

Zgodnie z art. 41, ust. 1, pkt. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym organem właściwym do rozpatrzenia przedmiotowych wniosków jest Marszałek Województwa Świętokrzyskiego, nie mniej ustawodawca nie precyzuje wystarczająco trybu przeprowadzenia tej czynności. Wymusiło to włączenie do procedury rozpatrywania wniosków wszystkich organów Samorządu Województwa biorących udział w procesie planowania przestrzennego województwa. Ponadto przed przekazaniem „Wykazu wniosków do zmiany Planu" Marszałkowi Województwa, autorzy planu w grudniu 2007 r. przedstawili wstępny projekt „Analizy wniosków..." Wojewódzkiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej (WKU-A), która wniosła uwagi i propozycje rozwiązań, służących usprawnieniu zapisów tego dokumentu. W maju 2008 r. ze skrótem tej analizy zapoznała się Komisja Strategii Rozwoju Promocji i Współpracy z Zagranicą Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego. Uzyskane tą drogą rady i sugestie posłużyły do sporządzenia wykazu wniosków kontrowersyjnych wraz z propozycją ich rozpatrzenia.

W październiku 2008 r. Zarząd Województwa Uchwałą Nr 1221/2008, zaakceptował powyższy wykaz, ustalając jednocześnie termin zakończenia opracowania wstępnego projektu zmiany Planu (koniec kwietnia 2009 roku) oraz przekazania go Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu celem ustalenia zakresu „Prognozy oddziaływania na środowisko Planu…". Następnie w lutym 2010 r. Zarząd Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr 2412/10 z dnia 17 lutego 2010 r. przyjął projekt Planu wraz z Prognozą i skierował do opiniowania i uzgodnień. W maju 2010 r. projekt zmiany Planu wraz z przedmiotową „Prognozą…" oraz „Oceną realizacji inwestycji celu publicznego… za okres 2006–2009" został przedstawiony WKU-A celem uzyskania opinii.

W lipcu 2010 r. Marszałek Województwa Świętokrzyskiego przekazał projekt zmiany „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego" wraz z „Prognozą oddziaływania na środowisko…" do uzgodnienia przez RDOŚ Kielce oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Niestety organ środowiskowy zakwestionował m.in. celowość ujęcia w ww. elaboracie zbiornika wodnego Chęciny, który koliduje z obszarami Natura 2000. Ponieważ samorząd województwa nie posiada kompetencji ustawowych do wycofania inwestycji krajowej z dokumentów rządowych

(obowiązywała wówczas Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju z 2001 roku, której ustalenia należało obligatoryjnie uwzględnić w planie województwa) w związku z czym konieczne było rozstrzygniecie tej kwestii na płaszczyźnie centralnej. W przyjętej przez Radę Ministrów 13 grudnia 2011 r. KPZK 2030 nie wymienia się zbiornika Chęciny, co stanowiło argument do jego wykreślenia z projektu zmiany Planu.

W omawianej „Koncepcji…" wprowadzono jednocześnie obowiązek określenia w planach województw obszarów funkcjonalnych, przy czym ich delimitację uzależniono od wypracowania kryteriów przez powołane w tym celu zespoły eksperckie. Jednocześnie zespół autorski zmiany Planu kontynuował prace nad dostosowaniem projektu zmiany Planu do tzw. wiążących ustaleń KPZK 2030, co skutkowało m.in.:

- opracowaniem 4 dodatkowych map zasadniczych Planu określających kierunki polityki przestrzennej w głównych dziedzinach zagospodarowania przestrzennego, w tym w zakresie ochrony środowiska;
- wprowadzeniem dodatkowych rozdziałów precyzujących kierunki polityki przestrzennej w zakresie:
  - ✓ polityki rozwoju miast;
  - ✓ polityki rozwoju obszarów wiejskich (w tym obszarów peryferyjnych);
  - ✓ polityki kształtowania ładu przestrzennego i ochrony krajobrazu;
  - ✓ polityki kształtowania obszarów funkcjonalnych (w tym MOF OW Kielce);
- dokonaniem kilku istotnych korekt takich jak:
  - ✓ uwzględnienie docelowego przekształcenia drogi S-7 w autostradę;
  - ✓ uwzględnienie krajowego zamiaru przekształcenia drogi krajowej nr 73 w drogę ekspresową z jednoczesnym przełożeniem jej przebiegu na odcinku Busko-Zdrój — Nowy Korczyn — Żabno do Tarnowa;
  - ✓ zwiększenie prędkości technicznej linii kolejowej nr 8 do 200 km/h;
  - ✓ rezygnacja ze zbiornika wodnego „Chęciny".

W związku z przedłużającym się opracowaniem kryteriów delimitacji obszarów funkcjonalnych na szczeblu krajowym, na spotkaniu m.in. z członkami Zarządu Województwa Świętokrzyskiego 12 czerwca 2012 r. przyjęto wspólne stanowisko w kwestii dalszych prac nad Planem, dotyczące:

- kontynuacji prac nad Planem województwa, dostosowywanie Planu do KPZK 2030 w miarę ukazywania się kryteriów delimitacji poszczególnych obszarów funkcjonalnych;
- kontynuacji prac nad strategią rozwoju województwa i aktywniejszego włączenia Zespołu Planowania Przestrzennego Województwa w prace, w ramach zespołów roboczych ds. Strategii, propozycji poszerzenia poszczególnych zespołów roboczych o członków ZPPW;
- uwzględnienia w Planie województwa celów oraz strategicznych obszarów interwencji, które będą wskazane w strategii rozwoju województwa;
- wyjaśnienia kwestii ujęcia w Planie województwa zbiorników wodnych ujętych w „Programie małej retencji dla województwa świętokrzyskiego" (Uchwała Nr XI/192/07 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 grudnia 2007 roku) w aspekcie kolizji części z nich z obszarami Natura 2000 (problemy z uzgodnieniem Planu w takiej postaci przez RDOŚ).

W czerwcu 2012 r. w Departamencie Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego odbyło się spotkanie m.in. z dyrektorem RDOŚ i przedstawicielem ŚZMiUW, na którym uzgodniono potrzebę przeprowadzenia dodatkowej analizy konfliktów planowanych zbiorników z obszarami Natura 2000 oraz wprowadzenia odpowiednich zapisów do Planu województwa. Postulat ten uwzględniono opracowując — „Potencjalne konflikty obszarów sieci Natura 2000

z większymi zbiornikami wodnymi ujętymi w „Programie małej retencji dla województwa świętokrzyskiego".

Po ukazaniu się wstępnej metody delimitacji MOF OW pt.: *Kryteria delimitacji obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich"* wykonanym przez zespół IGiPZ PAN pod przewodnictwem prof. Przemysław Śleszyńskiego w październiku 2012 r. podjęto własne prace delimitacyjne oraz złożono uwagi do ww. opracowania do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, dotyczące korekty granic zasięgu obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego, mającej na celu jego powiększenie. Następnie opracowano wstępną koncepcję delimitacji wszystkich możliwych do opracowania na ówczesną chwilę obszarów funkcjonalnych oraz sporządzono kolejne analizy mające na celu delimitację MOF OW w odpowiedzi na zakwestionowanie przez niektóre gminy z powiatu kieleckiego jego zasięgu.

Podczas indywidualnego spotkania z dyrekcją Departamentu Polityki Przestrzennej w MRR 25 kwietnia 2013 r. skonsultowano dalszy tryb prac nad Planem w aspekcie zmieniającego się prawa (m.in. projekt zmiany ustawy o prowadzeniu polityki rozwoju), przyjęto też stanowisko MRR m.in. w sprawie Obszarów Strategicznej Interwencji oraz podkreślenia braku równoznaczności pomiędzy współpracą gmin zrzeszonych w ZIT, a ich przynależnością do MOF OW. Następnie przekazano te informacje członkom Zarządu Województwa Świętokrzyskiego, wyjaśniono też przyjęte kryteria delimitacji wszystkich OF). Ponadto na przełomie maja i czerwca prowadzono działania mające na celu wyjaśnienie kwestii opracowania planu obszaru metropolitalnego jako części planu zagospodarowania przestrzennego województwa (kontakty z biurami planowania w województwach znajdujących się w podobnej sytuacji, projekt wspólnego stanowiska, przyjęcie stanowiska uzgodnionego przez Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego z MRR).

24 czerwca na posiedzeniu Komisji Strategii Rozwoju, Promocji i Współpracy z Zagranicą zaprezentowano dokument: „Stan prac nad zmianą Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego". Został on przyjęty bez uwag. Ta sama Komisja zaakceptowała projekt Planu we wrześniu 2013 r. Projekt Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko został następnie przyjęty przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr 2174/13 z dnia 11 września 2013 r. i skierowany do uzgodnień i opiniowania.

26 listopada 2013 projekt zmiany Planu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko zaprezentowano na posiedzeniu WKUA, które pozytywnie zaopiniowało przedłożoną dokumentację.

W marcu 2014 r. przekazano projekt Planu do uzgodnień i opiniowania z odpowiednimi organami i instytucjami. Następnie Zarząd Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr 2869/14 z dnia 9 lipca 2014 roku przyjął dokument pn. „Sposób rozpatrzenia uwag zgłoszonych na etapie opiniowania i uzgadniania projektu zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko."

Kolejnym etapem było przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu zmiany Planu wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko. Podczas konsultacji nie wniesiono jednak żadnych uwag do tego dokumentu.

We wrześniu 2014 r. ostateczna wersja Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego została przyjęta przez Zarząd Województwa (Uchwała Nr 3000/14 z dnia 10 września 2014 r.), a po akceptacji Komisji Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego, dokument ten został uchwalony przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego 22 września 2014 r. (Uchwała Nr XLVII/833/14 z dnia 22 września 2014 r.).

Należy zaznaczyć, że w trakcie procedowania używano nazwy — zmiana Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego ze względu na potrzebę odróżnienia go od dokumentu wówczas obowiązującego. Jednak w związku z tym, że opracowanie to stanowi nową edycję Planu, w dalszej części będzie funkcjonowało pod nazwą — Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego.

Zawartość Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego:

Część tekstową tworzą:

1. „Uwarunkowania i problemy przestrzenne województwa świętokrzyskiego" (w tym: Wykaz obszarów chronionych w województwie świętokrzyskim i Wykaz terenów zamkniętych na obszarze województwa świętokrzyskiego)
2. „Kierunki polityki przestrzennej województwa świętokrzyskiego" (w tym: Delimitacja obszarów funkcjonalnych województwa świętokrzyskiego)
3. „Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym"

W części tekstowej zawarte są również mapy poglądowe.

Część graficzną tworzą następujące mapy w skali 1:200 000:

1. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego — synteza.
2. Kierunki polityki przestrzennej — synteza.
3. Kierunki polityki przestrzennej — infrastruktura i gospodarka.
4. Kierunki rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.
5. Kierunki polityki przestrzennej — gospodarka wodna.
6. Kierunki polityki przestrzennej — środowisko przyrodnicze.
7. Rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Do projektu Planu przygotowano Prognozę oddziaływania na środowisko.

II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA TLE KRAJU

Świętokrzyskie położone jest na pograniczu południowo-wschodniej i centralnej Polski. Obejmuje powierzchnię 11 711 km^2 (3,7% pow. kraju), zamieszkiwane jest przez 1 274,0 tys. mieszkańców (3,3% ludności kraju) — dane za 2012 r. Zalicza się więc do województw najmniejszych powierzchniowo (15 miejsce w kraju) i posiadających najmniej mieszkańców (13 pozycja). Gęstość zaludnienia jest niższa od krajowej — na 1 km^2 przypada 109 osób (Polska — 123 osoby/km^2).

Województwo jest usytuowane w pobliżu największych w kraju aglomeracji miejskich: warszawskiej, krakowskiej, katowickiej i łódzkiej, co ułatwia dostęp do rozwiniętych w tych miastach funkcji usługowych, jak również dużych rynków pracy i zbytu. Silniej zurbanizowane i lepiej wyposażone ośrodki stwarzają jednak dla województwa zagrożenia rozwoju, bowiem region jest postrzegany w ich kontekście jako mniej atrakcyjny dla inwestorów i przegrywa z większymi sąsiadami w staraniach o przyciągnięcie kapitału zewnętrznego.

Świętokrzyskie należy do województw najmniej zurbanizowanych, bowiem w miastach mieszka 44,9% ludności (średnio w kraju — 60,6%). Sieć osadniczą stanowi 31 miast, na ogół średniej wielkości i 2264 miejscowości wiejskich, przy czym większe miasta (pow. 50 tys. mieszkańców) są rozmieszczone nierównomiernie i koncentrują się w północnej, bardziej uprzemysłowionej części regionu, tworząc historycznie ukształtowaną Aglomerację Staropolską. Na południu przeważają natomiast małe ośrodki (do 5 tys. ludności), które obecnie nie generują rozwoju otaczających je obszarów rolniczych.

Głównym ośrodkiem administracyjnym, gospodarczym i kulturalnym regionu są Kielce **(200,9 tys. mieszkańców)** położone w centrum Gór Świętokrzyskich. Funkcje ponadlokalne pełnią: Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienna oraz Sandomierz. W skład województwa wchodzą: 1 powiat grodzki i 13 powiatów ziemskich oraz 102 gminy (5 miejskich, 26 miejsko-wiejskich i 71 wiejskich).

Region świętokrzyski wyróżnia się dużą różnorodnością warunków naturalnych, która jest pochodną współistnienia dwóch odmiennych morfologicznie obszarów — świętokrzyskiego (północna i centralna część) i sandomiersko-nidziańskiego (południowa i wschodnia część). Pierwszy z nich, wyżynno-górski, obejmuje najstarszy w kraju masyw górski — Góry Świętokrzyskie z Puszczą Świętokrzyską i największymi w centralnej Polsce wzniesieniami (Łysica 612 m n.p.m.). Obszar ten ma surowszy klimat, słabsze gleby oraz interesujący krajobraz, wyróżniający się na tle płaskich terenów centralnej Polski. Cechuje się wyższą koncentracją przedsiębiorczości, lepiej rozwiniętą infrastrukturą społeczną, jak również silniej rozdrobnionym i mało efektywnym rolnictwem. Obszar drugi, wyżynno-dolinny, jest natomiast znacznie mniej zurbanizowany, posiada łagodniejszy klimat, przewagę dobrych gleb oraz typowo rolniczy charakter.

Województwo należy do najczystszych ekologicznie obszarów Polski. Ponad 60% powierzchni regionu poddane jest prawnej ochronie przyrody, co stawia je pod tym względem na pierwszym miejscu w kraju. Na obszarach cennych przyrodniczo występuje bogata, zróżnicowana i często unikatowa szata roślinna, w tym rzadkie okazy roślinności stepowej, górskiej, bagiennej oraz jedyne w Polsce środkowej słonorośla. Żyje tu wiele rzadkich i chronionych gatunków zwierząt, w tym szczególnie zagrożonych w skali kraju i Europy.

Zróżnicowana budowa geologiczna sprawia, że świętokrzyskie charakteryzuje się znaczną zasobnością oraz różnorodnością surowców mineralnych i nazywane było często „kolebką polskiego górnictwa kruszcowego i skalnego". Region jest potentatem w produkcji

siarki rodzimej, gipsów oraz w wydobyciu surowców węglanowych do produkcji cementu, wapna i kruszyw. Posiada także zasobne źródła siarczanowych i chlorkowych wód mineralnych o unikalnych właściwościach leczniczych. Na bazie tych wód rozwinął się znany nie tylko w kraju kompleks uzdrowiskowo-sanatoryjny, w gminach Busko-Zdrój i Solec-Zdrój, wyspecjalizowany w leczeniu chorób reumatycznych.

Pod względem demograficznym województwo zalicza się do obszarów Polski o najwyższym tempie ubytku ludności, który jest wynikiem ujemnego przyrostu naturalnego, jak i wysokiej skali migracji zarobkowej. Według prognoz demograficznych GUS liczba mieszkańców regionu będzie nadal maleć, wzrośnie natomiast udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnym zaludnieniu. Największym potencjałem ludnościowym dysponują powiaty północne (kielecki grodzki i ziemski, starachowicki, ostrowiecki i skarżyski).

Ilość osób pracujących w regionie wynosiła na koniec 2011 roku 462,8 tys. osób, z czego w rolnictwie pracowało 32,4%. Stopa bezrobocia wykazuje aktualnie tendencję wzrostową i na koniec 2012 roku wyniosła 15,8% (kraj — 13,4%). Kierunki zmian w sektorze zatrudnienia są zbieżne z trendami ogólnokrajowymi. Systematycznie rośnie zatrudnienie w usługach, spada natomiast w rolnictwie, przemyśle i budownictwie, przy czym w trzech ostatnich latach zauważa się niewielki wzrost zatrudnienia w rolnictwie. W 2011 roku ogólny poziom wynagrodzeń w regionie był niższy od średniej krajowej o ca 13%.

Poziom rozwoju gospodarczego mierzony w PKB na mieszkańca pozostaje relatywnie niski i wynosi 28,1 tys. zł/os. (ca 76% poziomu krajowego). Województwo wraz z lubelskim, podkarpackim, podlaskim i warmińsko-mazurskim jest nadal zaliczane do 5 regionów kraju o najniższym wskaźniku PKB. Niewielki jest także udział regionu w wartości dodanej brutto — 2,5% (13 miejsce w kraju), który jest pochodną: nie zakończonych procesów restrukturyzacji przemysłu, silnego rozdrobnienia rolnictwa, a także niskiego poziomu eksportu i innowacyjności wiodących sektorów gospodarki.

Należy podkreślić fakt, że obecny stan zapóźnienia gospodarczego nie ma głębszych uwarunkowań historycznych, bowiem jeszcze w latach 80. region świętokrzyski posiadał jeden z największych w kraju okręgów przemysłowych**,** który zapewniał miejsca pracy nie tylko dla ludności województwa, ale także rozległych obszarów województw mazowieckiego i łódzkiego.

Świętokrzyskie nadal zachowuje ciągłość tradycji przemysłowych, które datują się jeszcze od czasów starożytnych. Szczególnie intensywny rozwój przemysłu miał miejsce w latach 30. XX w., jak i później w okresie powojennym, w miastach ówczesnego COP nastąpił wówczas największy w skali krajowej rozwój wydobycia i przetwórstwa surowców skalnych, skupiający się w rejonie Kielc. Równolegle w ośrodkach dawnego COP powstały duże zakłady przemysłu odlewniczego, metalurgicznego i zbrojeniowego, ukierunkowane na potrzeby dawnego RWPG.

W pierwszych latach transformacji gospodarczej (po 1989 r.) nastąpił jednak upadek większości tych zakładów, a nawet całych grup przemysłu, bowiem nie zdołały one zakończyć przekształceń własnościowych i dostosować się do wymagań rynku. Przyczynił się do tego brak programu restrukturyzacji oraz niedobór wsparcia zewnętrznego, zwłaszcza w sferze infrastruktury i otoczenia biznesu. Jednocześnie wielu potencjalnych inwestorów rezygnowało z udziału w procesie transformacji motywując to m.in. brakiem perspektyw poprawy warunków transportowych oraz niskim poziomem alokacji środków pomocowych. Niewystarczające okazały się też działania naprawcze podejmowane na szczeblu samorządowym, które nie były w stanie zahamować ogólnego spadku zatrudnienia i przeciwdziałać negatywnym zjawiskom społecznym.

Obecna struktura bazy ekonomicznej w Kielcach i w północnych miastach regionu, mimo widocznego postępu w dywersyfikacji przemysłu oraz sukcesów w przełamywaniu

kryzysu niektórych branż i zakładów, nie stwarza nadal wystarczających impulsów do aktywizacji gospodarczej pozostałej części województwa. Nie mniej Świętokrzyskie pozostaje krajowym potentatem w produkcji: wyrobów gipsowych, łożysk tocznych, wapna oraz cementu. Produkcja sprzedana przemysłu wyniosła w 2011 r. –24 124,2 mln zł, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca stanowi 18,8 tys. zł (12 miejsce w kraju). Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON wyniosła w tym okresie — 108,1 tys. (85 pomiotów/1000 mieszkańców — 12 miejsce w kraju). Bardzo niska na tle kraju jest natomiast liczba spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego, która wynosi zaledwie 583, choć ich liczba rośnie, województwo plasuje się na ostatnim miejscu w kraju.

Istotnym problemem w tym sektorze gospodarki, obok złych warunków komunikacji z krajowymi węzłami logistycznymi i największymi rynkami zbytu jest słaba dostępność terenów (nieuregulowane stosunki własnościowe, niepełne uzbrojenie), a także bariera kapitałowa. Pozytywnie należy ocenić coraz większe zaangażowanie samorządów w rozbudowę systemów infrastruktury technicznej oraz w przygotowanie nowych terenów pod przedsiębiorczość. W szybkim tempie rozwija się też infrastruktura otoczenia biznesu, zwłaszcza w Kielcach i w większych miastach regionu. Szczególne miejsce zajmują w niej Targi Kielce, drugie w kraju po Międzynarodowych Targach Poznańskich. Ważną rolę odgrywają też specjalne strefy ekonomiczne — SSE „Starachowice" S.A. oraz część Tarnobrzeskiej SSE EURO PARK „WISŁOSAN" w Staszowie, w ramach których funkcjonuje już 10 podstref. Niestety w skali krajowej strefy te zatracają swój pierwotny cel — wsparcia ośrodków zaniedbanych i stały się instrumentem pomocy państwa dla ośrodków rozwiniętych, prowadzących skuteczny lobbing polityczny.

Zbyt mały postęp należy odnotować w rolnictwie oraz rozwoju wielofunkcyjnym obszarów wiejskich. Rolnictwo, mimo znacznego spadku „ukrytego bezrobocia" odznacza się nadal przerostem zatrudnienia, utrzymującym się rozdrobnieniem gospodarstw, niską efektywnością produkcji oraz wysoką skalą samozaopatrzenia. Rosnąca emigracja ludności ze wsi jest głównie skierowana poza granice województwa do większych aglomeracji miejskich oraz państw Europy, które otworzyły rynki pracy.

Świętokrzyskie to ciągle obszar słabo wykorzystanych szans rozwoju turystyki, mimo znaczących sukcesów tej funkcji w wielu gminach i ośrodkach turystycznych (przykładem może być Park Jurajski w Bałtowie), jak również intensywny rozwój agroturystyki (region zajmuje jedno z czołowych miejsc w kraju pod względem ilości gospodarstw agroturystycznych). Dużym magnesem przyciągającym turystów, nie tylko z Kielc i okolic, jest Centrum Geoedukacji w Kielcach.

Dogodne położenie województwa względem krajowych metropolii, korzystne warunki przyrodniczo-krajobrazowe, zasoby kulturowe oraz rozwijająca się baza noclegowa, są coraz większą zachętą dla turystów z Polski i, z zagranicy, chcących zwiedzać lokalne atrakcje turystyczne, jak choćby unikatowe pomniki przyrody, zabytki historii chrześcijaństwa i kultury przemysłowej, czy też początków polskiej państwowości. Barierą rozwoju tej funkcji jest niedobór infrastruktury turystycznej przedłużającej pobyt, np.: zbiorników wodnych, „małej infrastruktury turystycznej", a także mała liczba tanich obiektów noclegowych w porównaniu do drogich hoteli, moteli.

Dynamicznie rozwija się szkolnictwo wyższe. W województwie funkcjonuje obecnie 15 wyższych uczelni o zróżnicowanym profilu kształcenia, z czego 11 w Kielcach. Największe z nich to Uniwersytet Jana Kochanowskiego i Politechnika Świętokrzyska. W regionie działa ponadto szereg instytutów naukowych i ośrodków badawczo-rozwojowych. Są to m.in.: Państwowy Instytut Geologiczny Oddział w Kielcach, Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN, Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Sandomierzu oraz placówki PAN zajmujące się problematyką archeologiczno-etnologiczną w Sandomierzu i zagadnieniami przyrodniczymi na Świętym Krzyżu i w Bocheńcu.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Strategiczne powiązania województwa świętokrzyskiego

Mapa nr 1

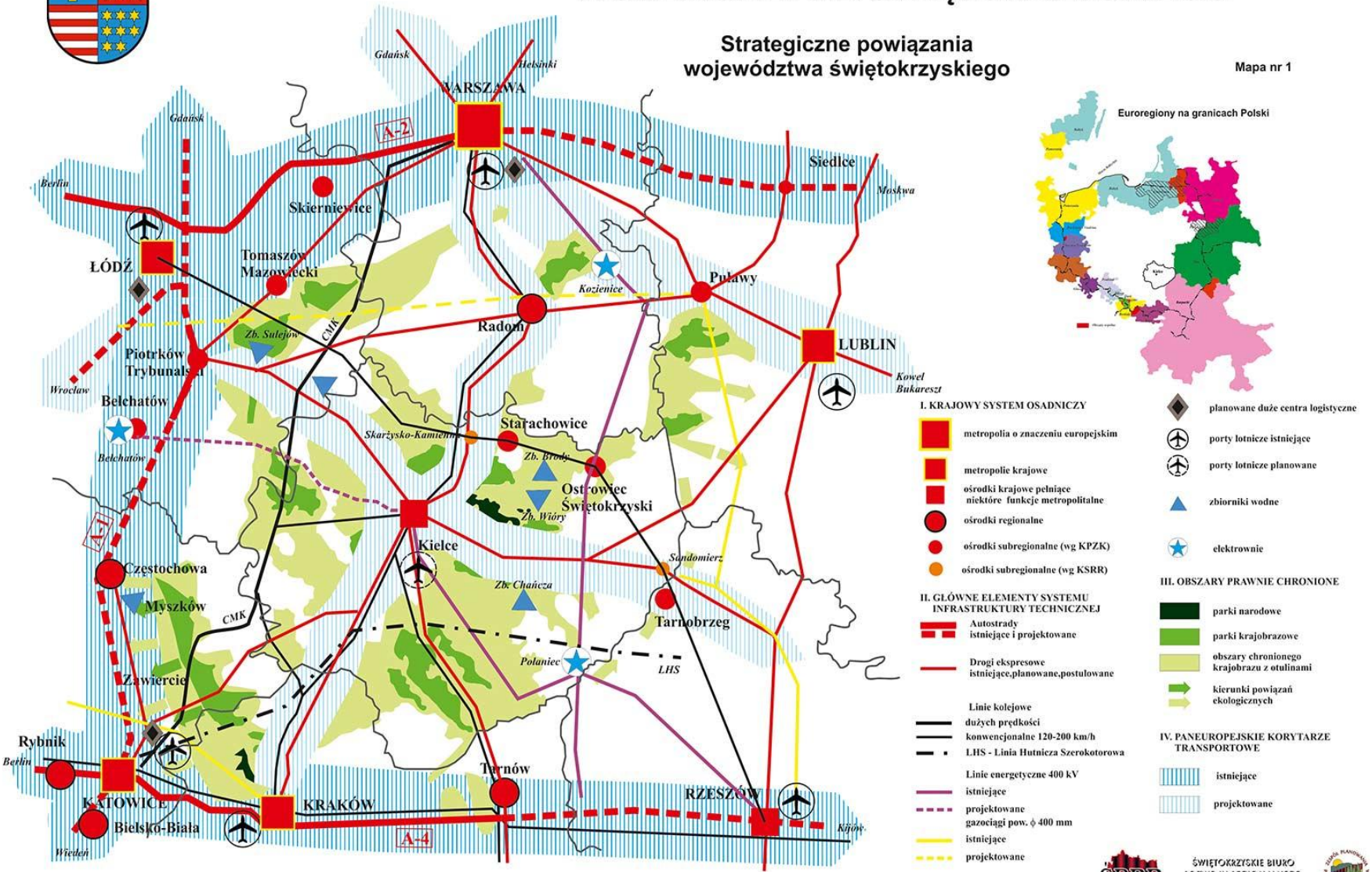

I. KRAJOWY SYSTEM OSADNICZY

- metropolia o znaczeniu europejskim
- metropolie krajowe
- ośrodki krajowe pełniące niektóre funkcje metropolitalne
- ośrodki regionalne
- ośrodki subregionalne (wg KPZK)
- ośrodki subregionalne (wg KSRR)

II. GŁÓWNE ELEMENTY SYSTEMU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

- Autostrady istniejące i projektowane
- Drogi ekspresowe istniejące,planowane,postulowane
- Linie kolejowe
  - dużych prędkości
  - konwencjonalne 120-200 km/h
  - LHS - Linia Hutnicza Szerokotorowa
- Linie energetyczne 400 kV
  - istniejące
  - projektowane
- gazociągi pow. ϕ 400 mm
  - istniejące
  - projektowane
- planowane duże centra logistyczne
- porty lotnicze istniejące
- porty lotnicze planowane
- zbiorniki wodne
- elektrownie

III. OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE

- parki narodowe
- parki krajobrazowe
- obszary chronionego krajobrazu z otulinami
- kierunki powiązań ekologicznych

IV. PANEUROPEJSKIE KORYTARZE TRANSPORTOWE

- istniejące
- projektowane

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

Niezły poziom reprezentuje stacjonarna opieka zdrowotna, która jest świadczona przez 22 szpitale ogólne, 14 szpitali uzdrowiskowych/sanatoriów, 1 szpital psychiatryczny, 15 zakładów opiekuńczo-leczniczych, 2 zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze oraz 2 hospicja. Odczuwalny jest jednak niedobór placówek z zakresu opieki zdrowotnej dla osób starszych i przewlekle chorych. Na 10 tysięcy mieszkańców w województwie przypada 50 łóżek w szpitalach (4 miejsce w kraju). Ważną dziedziną ochrony zdrowia jest lecznictwo uzdrowiskowe skupione w Busku-Zdroju i Solcu-Zdroju.

Jak już wspomniano, istotnym zagrożeniem rozwoju województwa jest ograniczona dostępność transportowa, będąca wynikiem słabej przepustowości dróg tranzytowych. Choć układ drogowy województwa liczy 13434,9 km dróg publicznych, z czego sieć nadrzędną stanowią 754,6 km. dróg krajowych oraz 1075,4 km dróg wojewódzkich to duża część odcinków wylotowych dróg krajowych i wojewódzkich z większych miast, przekroczyła już próg przepustowości. Jednocześnie województwo ze wskaźnikiem dróg publicznych o twardej nawierzchni wynoszącym 114,7 km/100 km^2 (wskaźnik krajowy wynosi 88,7 km/100 km^2) zajmuje 3 miejsce w kraju. Towarzyszy temu zły stan infrastruktury kolejowej, który nie pozwala na zwiększenie przewozów towarowych. **Niski stopień spójności z systemem transportowym kraju powoduje położenie województwa poza głównymi obszarami rozwoju i współpracy w Europie**. W tej sytuacji, prócz modernizacji nadrzędnego układu transportowego bardzo istotne znaczenie dla przyszłości województwa ma budowa regionalnego portu lotniczego w Obicach, który powinien obsługiwać połączenia krajowe i europejskie, w tym czarterowe i typu Cargo.

Świętokrzyskie dysponuje systematycznie uzupełnianą i modernizowaną infrastrukturą komunalną. Długość sieci wodociągowej w 2012 r. wynosiła 13 041,93 km, kanalizacyjnej 4 965,08 km, zaś dł. kanalizacji deszczowej 2056 km (na terenie Aglomeracji 681 km). Stopień zwodociągowania obszarów wiejskich wynosi 91,5%, natomiast skanalizowania 34,3%, co świadczy o nadal wysokiej dysproporcji.

Pozytywnie należy również ocenić warunki zasilania energetycznego. Region świętokrzyski leży pomiędzy dużymi elektrowniami zawodowymi w Połańcu, Kozienicach i Bełchatowie, z którymi jest (względnie będzie w realnej perspektywie czasu) połączony liniami 400 i 220 kV. Znacznie słabiej kształtuje się zasilanie w gaz sieciowy. Dobre warunki dostawy gazu posiadają tylko gminy położone wzdłuż 3 magistral gazowych przebiegających w północnej i wschodniej części województwa. Za niezadowalające należy uznać stan infrastruktury telekomunikacyjnej oraz dostępność do Internetu. Dynamicznie rozwija się natomiast telefonia komórkowa.

Podsumowując można stwierdzić, że woj. świętokrzyskie (obok warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego i podkarpackiego) należy nadal do regionów najsłabszych zarówno pod względem poziomu życia mieszkańców, wskaźników rozwoju społeczno-ekonomicznego, jak i stanu infrastruktury. W gospodarce regionu występują trendy recesyjne, których przezwyciężeniu nie sprzyja obecny stan prawny planowania przestrzennego, określany jako zapaść systemu planowania. Z drugiej strony województwo dysponuje liczącym się potencjałem rozwoju, którego uruchomienie może powstrzymać niekorzystne zjawiska społeczne i przynieść wzrost aktywności gospodarczej. Wymaga to jednak dalszej intensyfikacji wsparcia w ramach polityki regionalnej państwa, ukierunkowanej na wykorzystanie potencjałów endogenicznych i wzmocnienie konkurencyjności regionów położonych w oddaleniu do krajowych stref aktywności. Przemawia za tym fakt sprawnej realizacji działań wspomaganych z funduszy europejskich, które wywierają zauważalny wpływ na zagospodarowanie przestrzenne województwa i przynoszą symptomy wzrostu gospodarczego.

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE W LICZBACH (dane z 2012 r., jeśli nie określono inaczej)

Wyszczególnienie	Województwo świętokrzyskie	Relacja do wartości krajowych	Kierunek zmian	Lokata w kraju
Powierzchnia, w km^2	11 711	3,7% powierzchni kraju	↑	15
ZASOBY LUDZKIE				
Ludność ogółem, w tys. Gęstość zaludnienia **(osób/km^2)**	**1 274,0** **109**	3,3% liczby ludności w kraju **123***	↓ ↓	13 **10**
Przyrost naturalny	**-1,9‰**	**+0,0‰**	↓	**15**
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	**17,6%**	**18,3%**	↓	**13**
Ludność w wieku produkcyjnym	**63,2%**	**63,9%**	↓	**14**
Ludność w wieku poprodukcyjnym	**19,2%**	**17,8%**	↑	2
Saldo migracji - **największe ujemne (2011 r.)**	**-1,8‰**	**-0,1‰**	↑↓	**4**
OSADNICTWO				
Stopień urbanizacji*** w %	44,9	60,6*	↓	15
Średnia wielkość (wg liczby mieszkańców): miasta, w tys. wsi, w szt.	 18,6 310	 25,8* 352*	 ↓ ↑	 10 11
Średni obszar obsługiwany przez ośrodek miejski, w km^2	377,8	344,3*	↑	7
Gęstość sieci wiejskiej — liczba wsi na 100 km^2	19,3	13,8*	↓	3
OCHRONA ŚRODOWISKA				
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w ha w % powierzchni ogólnej na 1 mieszkańca [m^2]	 755 645,0 64,5% 5912,2	 32,3%* 2633*	 → → ↓	 1 2
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w mln zł: na 1 mieszkańca w zł	788,7 616	3,14% nakł. krajowych (12158,2 316*	↑ ↑	6 2
Odpady komunalne zebrane w kg na 1mieszkańca (2011)	102	160,2*	↓	16
Udział odpadów składowanych w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku, w % (2011)	0,3	27,5*	↓	16
Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku, w % (2011)	97,5	71,8*	↑	1
SUROWCE MINERALNE (2011 r.)				
Wydobycie, w tys. ton: siarka rodzima gips surowce węglanowe, w tym: do produkcji wapna do produkcji cementu kamienie łamane (kruszywa) i bloczne	 657 1034 14748 8148 29025	 100,0% produkcji krajowej 84,3% produkcji krajowej 67,9% produkcji krajowej 29,8% produkcji krajowej 34,3% produkcji krajowej	 ↑ → ↑ → ↑	 1 1 1 1 2
ROLNICTWO I LEŚNICTWO (2012/2011)				
Powierzchnia użytków rolnych, w tys. ha w % powierzchni ogółem	502,6 42,9	3,4 % powierzchni UR w kraju 89,5*	↓ ↓	13 8
Plony zbóż, w q/ha	28,7	77,6	↓	7
Obsada bydła, w szt./100 ha użytków rolnych	33,8	88,0	↑	8
Obsada trzody chlewnej, w szt./100 ha użytków rolnych	47,7	61,9	↓	8

Zbiory owoców z drzew, w tys. ton	322,3	9,8 % zbiorów krajowych	↓	3
Zużycie nawozów mineralnych, w kg NPK/1 ha	89,5	70.7	↓	11
Średni areał gospodarstwa indywidualnego (pow. 1 ha), w ha użytków rolnych	5,5	53,0	→	14
Lesistość, w %	28,0	29,2*	↑	10
BAZA EKONOMICZNA				
PKB ogółem w mln zł (w 2010 r.)	35 681	2,5% PKB ogółem	–	13
na 1 mieszkańca w zł	28 134	75,8 **	–	12
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności	84,8	103,2*	–	12
nowo zarejestrowane	7,4	9,3*	–	13
wyrejestrowane	5,5	6,5*	–	12
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON, w tym:	108 068	2,7% podmiotów w kraju	–	13
przedsiębiorstwa państwowe	3	1,7%	–	12
spółki handlowe, w tym:	5 206	1,5%	–	15
z udziałem kapitału zagranicznego	583	0,8%	–	16
Podmioty gospodarki narodowej w wybranych sekcjach, w % podmiotów ogółem:				
przemysł (bez budownictwa)	9,7	9,7*	–	8
budownictwo	13,3	11,9*	→	3
usługi (bez handlu i napraw)	42,8	49,3*	–	16
handel i naprawy	32,5	26,8*	–	1
Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości, w % podmiotów ogółem:				
0-9 zatrudnionych	95,3	95,5*	–	10
10-49	3,76	3,68*	–	8
50-249	0,78	0,75*	→	8
250 i więcej	0,11	0,11*	–	8
Produkcja sprzedana przemysłu, w mln zł (2011 r.):	24 124,2	2,1% krajowej prod. sprzedanej	–	14
na 1 mieszkańca w zł	18 845	25 682*	–	12
TURYSTYKA (dane za 2011 r.)				
Turyści korzystający z noclegów zakwaterowania zbiorowego, w tys.				
Polacy	406,9	1,89% turystów polskich w kraju	↑	15
cudzoziemcy	28,1	0,63% turystów zagran. w kraju	↑	16
Udzielone noclegi, w tys.				
Polakom	1 183,1	2,07% noclegów w kraju	↑	14
cudzoziemcom	65,5	0,61% noclegów w kraju	↑	16
Liczba obiektów noclegowych	166	2,35% obiektów w kraju	↑	14
Liczba miejsc noclegowych	12 106	1,99% miejsc w kraju	↑	14
RYNEK PRACY (dane za 2011 r.)				
Pracujący łącznie z rolnictwem indywidualnym, w tys., w tym:	**379,1**	3,5% pracujących w kraju	↑↓	11
rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybołówstwo (w %)	**39,3**	**21,5***	↓↑	7
przemysł i budownictwo (w %)	**23,0**	**28,0***	→	13
sektor publiczny (w %)	**20,5**	**22,8***	↓	13
sektor prywatny (w %)	**79,5**	**77,2***	↑	**2**
Przeciętnie pracujący w sektorze rolniczym, w tys.	**147**	**7,3% pracujących w kraju**	↑	7
Przeciętnie pracujący w sektorze przemysłowym, w tys.	**178**	**3,7% pracujących w kraju**	↓	11
Przeciętnie pracujący w sektorze usługowym, w tys.	**276**	**3,1% pracujących w kraju**	↑↓	13
Zatrudnieni w B+R na 1000 aktywnych zawodowo, w tys.	**1,5**	**4,8***	→	**16**

BEZROBOCIE				
Bezrobotni zarejestrowani, w tys. (stan na 31.XII.2012 r.), w tym:	**86,7**	**4,1% bezrobotnych w kraju**	↑	13
kobiety (w %)	**49,1**	**51,4***	↓	**14**
pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok (w %)	**36,8**	**35,4***	↑	**7**
w wieku do 25 lat (w %)	**20,8**	**19,9***	↓	**5**
w wieku 50 lat i więcej (w %)	**20,6**	**22,8***	↑	**11**
Stopa bezrobocia	**15,8**	**13,4**	↑	**5**
NAUKA I POSTĘP TECHNICZNY				
Szkolnictwo wyższe:				
szkoły	15	3,3% szkół wyższych w kraju	→	13
studenci	38 502	2,3% studentów w kraju	–	14
Jednostki badawczo-rozwojowe (w 2011 r.)	35	1,8% jednostek B+R w kraju	–	15
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące), 2011 r., w mln zł:	6 710,1	2,8% nakładów krajowych	–	14
na 1 mieszkańca w zł	5 242	6 316*	–	13
Nakłady na działalność innowacyjną (ceny bieżące), w mln zł (2011 r.)	416,2	1,3% nakładów krajowych	–	12
Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (B+R) w 2011 r. (ceny bieżące) w mln zł:	143,0	1,2% nakładów krajowych	–	13
na 1 mieszkańca w zł	111,7	303,3*	–	13
relacja do PKB w % w 2010 roku	0,47	0,74*	–	9
TRANSPORT I KOMUNIKACJA (dane za 2011 r.)				
Drogi publiczne o twardej nawierzchni w km/100 km^2,	114,7	88,7*	↑	3
Wskaźnik natychmiastowych potrzeb remontowych (stosunek długości dróg w złym stanie technicznym do ogólnej dł. dróg)	0,12	0,13*	↓	7
Ofiary śmiertelne wypadków:				
na 100 000 mieszkańców	13,98	10,87*	↓	1
na 100 000 pojazdów	21,91	17,32*	↓	1
Linie kolejowe normalnotorowe w km/100 km^2	6,2	6,4*	↑	9
Telefoniczne łącza główne na 1000 mieszkańców	145,4	179,4*	–	15
Ludność przypadająca na 1 placówkę pocztową	4 191	4 597*	↑	10
GOSPODARKA WODNA				
Gęstość sieci, w km/100 km^2:				
wodociągowej	111,3	87,,3	↑	6
kanalizacyjnej	42,0	34,4	↑	10
Ludność (korzystająca) obsługiwana przez (w %):				
wodociągi	84,3	87,6	↑	12
kanalizację	50,0	63,5	↑	16
oczyszczalnie ścieków	49,5	65,2	↓	16
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na mieszkańca, w m^3	31,5	35,2	↓↑	15
Zużycie wody przez przemysł, w dam^3, w tym:	1263,5	7662,2 16,4% zużycia krajowego	↓	4
Pobór wód podziemnych, w %	0,5	2,6*	↓	16
Pobór wód powierzchniowych, w %	99,1	96,5*	↓	4
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA (dane za 2011 r.)				
Gęstość sieci gazowej ogółem, w km/100 km^2	33,8	43,2*	↑	7
w tym rozdzielczej	29,1	37*	↑	7
Produkcja energii elektrycznej, w GWh	8 527,9	5,2% krajowej produkcji	↑	8
w tym ze źródeł odnawialnych	883,9	0,7% krajowej produkcji	↑	7

** wskaźnik krajowy; ** relacja do średniej krajowej (Polska=100); *** wg faktycznego miejsca zamieszkania. Źródło: GUS, US Kielce.*

III. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Świętokrzyskie, podobnie jak inne regiony Polski, znajduje się obecnie na progu realizacji „nowej perspektywy finansowej UE" przypadającej na lata 2014–2020. Tworzy ona realną szansę kontynuacji i zakończenia kluczowych inwestycji infrastrukturalnych rozpoczętych po akcesji Polski do UE, które wzmocnią pozycję naszego województwa w krajowych i europejskich rankingach konkurencyjności. Wprowadza również nowe priorytety, a zwłaszcza wzrost innowacyjności gospodarki oraz poprawę jakości kapitału ludzkiego, która będzie osiągana drogą zwiększenia dostępności do rynków pracy i usług, rozwoju edukacji i szerszego włączenia społecznego grup zmarginalizowanych.

Przyjmując, że w okresie tym, kryteria spójności będą nadal odgrywać wiodącą rolę w realizacji zadań wspieranych ze środków UE, zachodzi potrzeba niezwłocznej akomodacji uwarunkowań rozwoju przestrzennego do wymagań konwergencji oraz wskazania kierunków i sposobów integracji polityki przestrzennej z polityką rozwoju regionu nakreśloną w nowej generacji krajowych i wojewódzkich dokumentach programowych tak, aby planowanie przestrzenne w województwie stało się rzeczywistym instrumentem wspomagającym realizację tych zadań.

W tej sytuacji, za najważniejszą misję „Planu …", należy uznać zapewnienie pełnej integracji w przestrzeni funkcjonalnej województwa zadań przewidzianych do realizacji w obecnej i przyszłej generacji programów krajowych i wojewódzkich z planami zagospodarowania przestrzennego miast i gmin. Plan województwa, wyposażony w szerszy zakres informacji o obszarach interwencji publicznej określonych w europejskich i krajowych dokumentach programowych UE może i powinien zapewnić sprawną, i bardziej efektywną alokację inwestycji finansowanych z funduszy strukturalnych.

1. Uwarunkowania wynikające z „Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku"

Dnia 13 grudnia 2011 r. Uchwałą Nr 239/2011 Rada Ministrów przyjęła Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 ogłoszoną w M.P. z 2012 roku poz.252. Dokument ten wyznacza nowe ramy dla polityk posiadających wpływ terytorialny i stanowi podstawę do formułowania wytycznych oraz ustaleń dla wszystkich dokumentów strategicznych, mających znaczenie dla realizacji celów KPZK 2030.

Koncepcja otwiera drogę do wprowadzenia zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem kraju zakładając wykorzystanie przestrzeni i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów dla osiągania celów ogólnorozwojowych — konkurencyjności, zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w horyzoncie długookresowym. Wizja ta będzie spełniana poprzez realizacje następujących celów priorytetowych:

- *podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności;*
- *poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów;*
- *poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej;*
- *kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski;*
- *zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa;*
- *przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.*

Wyznacznikiem polityki krajowej ma być „paradygmat rozwoju zintegrowanego" zrywający z dotychczasową rozdzielnością systemów planowania i programowania oraz odejście od wskazanej w KPPZK z 2001 r. idei rozwoju w pasmach i biegunach wzrostu na rzecz sieci powiązań funkcjonalnych krajowych ośrodków wzrostu, tworzących policentryczną metropolię sieciową, połączonych z europejską siecią metropolii.

W skład podstawowych węzłów sieci powiązań funkcjonalnych miast wchodzą: Warszawa i największe polskie miasta; miasta wojewódzkie o znaczeniu krajowym, w których występują funkcje metropolitalne (m.in. Kielce); ośrodki regionalne (brak takich ośrodków w województwie świętokrzyskim), oraz powiązane z nimi ośrodki subregionalne i lokalne.

Politykę krajową z zakresie rozwoju osadnictwa obrazują poniższe rysunki poglądowe.

Kierunki działań polityki przestrzennej na rzecz poprawy spójności wewnętrznej kraju.

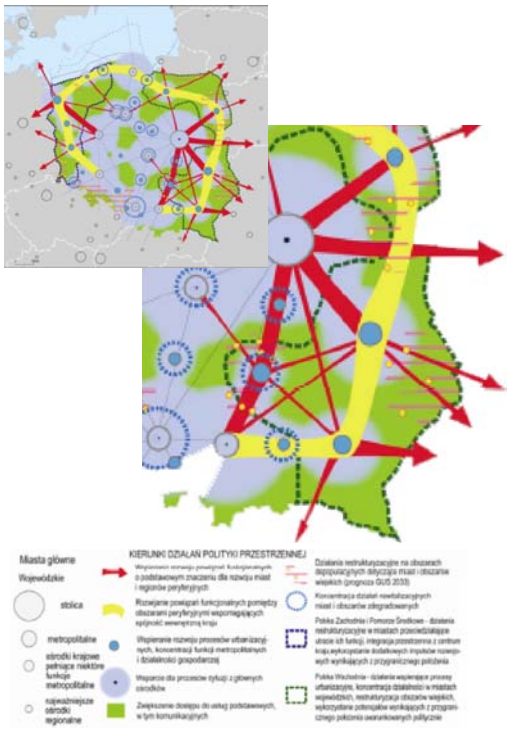

Kierunki działań polityki przestrzennej służące podniesieniu konkurencyjności głównych ośrodków miejskich

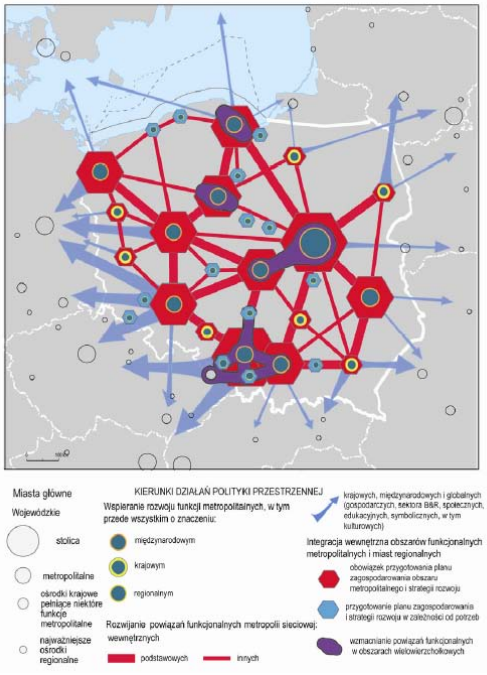

Źródło: „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”, MRR.

W KPZK 2030 przewiduje się następujące kierunki działań polityki przestrzennej na rzecz poprawy spójności wewnętrznej kraju oraz podniesienia konkurencyjności głównych ośrodków miejskich w odniesieniu do obszaru województwa świętokrzyskiego:

- wspieranie rozwoju powiązań funkcjonalnych w ramach metropolii sieciowej zwłaszcza podstawowych na osi Kraków — Kielce — Radom — Warszawa, ale również innych powiązań pomiędzy Kielcami a Łodzią, Lublinem i Rzeszowem;
- wpieranie rozwoju procesów urbanizacyjnych, koncentracji funkcji metropolitalnych i działalności gospodarczej w Kielcach (rozwój w Kielcach funkcji metropolitalnych o znaczeniu krajowym) oraz obligatoryjne przygotowanie planu zagospodarowania dla obszaru metropolitalnego i strategii rozwoju;
- wsparcie dla procesów dyfuzji funkcji rozwojowych;
- koncentracja działań rewitalizacyjnych dla miast i obszarów zdegradowanych;
- zwiększenie dostępu do usług podstawowych, w tym komunikacyjnych w przeważającej części województwa świętokrzyskiego;
- działania restrukturyzacyjne na obszarach depopulacyjnych dotyczące miast i obszarów wiejskich (koncentrację tych działań przewidziano w północnej i południowej części województwa świętokrzyskiego);
- wsparcie dla działań urbanizacyjnych, związanych z koncentracją działalności w mieście wojewódzkim, restrukturyzacją obszarów wiejskich itp. w ramach „Polski Wschodniej”.

Prócz wzmocnienia konkurencyjności miast polskich w przestrzeni europejskiej KPZK 2030 stawia sobie za cel poprawę spójności wewnętrznej kraju, która będzie osiągana poprzez wybrane kierunki działań przestrzennych dedykowane dla obszarów peryferyjnych.

Istotnym zadaniem „Koncepcji …" jest poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych m.in. poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.

Głównym instrumentem zintegrowanego podejścia terytorialnego ukierunkowanego na wykorzystanie endogenicznych potencjałów będzie kumulacja interwencji publicznej na obszarach funkcjonalnych, w tym stanowiących tzw. obszary problemowe.

W KPZK 2030 wymienia się następujące obszary funkcjonalne:

I. **Miejskie obszary funkcjonalne**: ośrodków wojewódzkich, w tym metropolitalnych (**dla których obligatoryjne jest opracowanie planu i strategii**); ośrodków regionalnych; ośrodków subregionalnych; ośrodków lokalnych.

II. **Wiejskie obszary funkcjonalne:**
– uczestniczące w procesach rozwojowych;
– wymagające wsparcia procesów rozwojowych (należy je obligatoryjnie ustalić w strategii rozwoju województwa i w pzpw).

III. **Obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej, w tym** istotne dla województwa świętokrzyskiego:
– ochrony gleb dla celów produkcji rolnej;
– tereny zamknięte;
– narażone na niebezpieczeństwo powodzi w skali dorzeczy.

IV. **Obszary kształtowania potencjału rozwojowego:**
– cenne przyrodniczo;
– ochrony krajobrazów kulturowych;
– ochrony i kształtowania zasobów wodnych;
– strategicznych złóż kopalin.

V. **Obszary funkcjonalne wymagające rozwoju nowych funkcji przy użyciu instrumentów właściwych polityce regionalnej,** w tym istotne dla województwa świętokrzyskiego:
– o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych;
– miasta i inne obszary tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze;
– obszary o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe.

Delimitacja niektórych z ww. obszarów została uzależniona od opracowania kryteriów przez powołane do tego celu zespoły robocze na szczeblu krajowym.

W sferze wdrożeniowej KPZK 2030 łączy różne szczeble planowania w hierarchiczny układ ukierunkowany na realizację zadań celu publicznego oraz koordynacje polityk sektorowych. Wskazuje też **kierunki działań o charakterze inwestycyjnym**, **nie przesądzając struktury wydatków i nie określając nakładów finansowych**, które pozostają domeną polityki rozwoju .

W docelowym modelu systemu zarządzania KPZK 2030 stanowi integralny element Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju, zaś w przyszłości przewiduje się opracowanie dokumentu o charakterze operacyjnym — planu zagospodarowania przestrzennego kraju, który będzie ustalał rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i ponadregionalnym.

Do najważniejszych atrybutów KPZK 2030 w świetle potrzeb i oczekiwań województwa świętokrzyskiego należy zaliczyć:

- rzeczowe obnażenie niedomagań polskiego systemu planowania przestrzennego, przede wszystkim w zakresie: niespójnego systemu prawnego (stwarza on już barierę nie tylko

zachowania, ale i utrzymania ładu przestrzennego) oraz braku integracji polityki terytorialnej z planowaniem inwestycyjnym;

- zaliczenie Kielc do ośrodków krajowych pełniących niektóre funkcje metropolitalne, oraz wprowadzenie obligatoryjności sporządzenia dla obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego, szczególnie istotnego w aspekcie opanowania niekontrolowanej obecnie suburbanizacji gmin podkieleckich;
- zaliczenie niektórych miast i gmin województwa do krajowych obszarów o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług oraz do miast i obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze (wskazano: Skarżysko-Kamienną, Starachowice, Ostrowiec Św. i Kielce);
- postulowane podwyższenie kategorii korytarza transportowego planowanego w oparciu o drogę krajową nr 73 (na odcinku Busko-Zdrój — Tarnów przez Nowy Korczyn i Żabno) — zadanie to obejmowałoby:
  - przebudowę/budowę nowych odcinków drogi ekspresowej S-73 relacji Kielce — Tarnów, mającą na celu ułatwienie dojazdu do obszaru o najsłabszej dostępności czasowej (rejon Karpat), w tym przejścia granicznego w Piwnicznej;
  - przebudowę/budowę nowego odcinka linii kolejowej Kielce — Busko-Zdrój — Żabno, dostosowanej do dużych prędkości;
- możliwość podniesienia kategorii realizowanej obecnie drogi ekspresowej S-7 (z klasy technicznej „S" do klasy „A" (autostrad);
- działania polegające na uruchomieniu cywilnych portów lotniczych w Polsce Wschodniej „*Osiągnięciu tego celu* (poprawa dostępności polskich miast i regionów w przestrzeni europejskiej) *służyć będą działania polegające na uruchomieniu cywilnych portów lotniczych w Polsce Wschodniej (w szczególności w Lublinie i Szymanach, w drugiej kolejności w Białymstoku) natomiast w zależności od wyników analiz opłacalności ekonomicznej także w Kielcach i Koszalinie. W celu umożliwienia rozwoju komunikacji lotniczej w tych regionach będzie musiał zostać rozwiązany sposób finansowania infrastruktury i kosztów służb żeglugi powietrznej z funduszy regionalnych w wypadkach braku możliwości pokrycia tych wydatków z opłat przewoźników."*

Oceniając założenia krajowej polityki przestrzennej zawarte w KPZK 2030 należy podkreślić, iż są one generalnie korzystne dla województwa świętokrzyskiego, choć nie uwzględniają wszystkich postulatów kierowanych do autorów KPZK 2030. W świetle przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ustalenia tego dokumentu uwzględnia się obligatoryjnie w planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

2. Uwarunkowania kształtowania regionalnej polityki przestrzennej wynikające ze strategii i programów regionalnych

Poprzednia edycja aktualizacji „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020" została uchwalona dnia 26.10.2006 r. — Uchwałą nr XLII/508/2006 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego i stanowiła podstawę do podejmowania zadań służących rozwojowi regionu. Dokument ten dostosowany został do nowej formuły planowania działań wspieranych z funduszy UE i uwzględniał zasady polityki spójności przyjęte w zaktualizowanej *Strategii Lizbońskiej*.

Ze względu jednak na potrzebę dostosowania tego dokumentu do priorytetów polityki Unii Europejskiej zawartych w Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu — Europa 2020 jak również uspójnienia jej celów

z celami obowiązujących dokumentów strategicznych szczebla krajowego: Średniookresową Strategią Rozwoju Kraju z 25 września 2012 r. oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego z 13 lipca 2010 r., Sejmik Województwa Świętokrzyskiego w marcu 2011 r. podjął decyzję o rozpoczęciu prac nad kolejną **aktualizacją „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020"**. Dokument ten został uchwalony dnia 16 lipca 2013 r. uchwałą nr XXXIII/589/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego.

Nadrzędną misją tej „Strategii..."jest ***pragmatyczne dążenie do najpełniejszego i innowacyjnego wykorzystania przewag i szans, odwrócenia niekorzystnych tendencji demograficznych oraz podniesienia jakości życia mieszkańców przy jednoczesnej dbałości o stan środowiska.***

Powodzenie tej misji uzależniono od realizacji sześciu celów strategicznych:

- ***Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej*** osiągana poprzez: poprawę infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej; infrastruktury technicznej i usług publicznych; rozwój harmonijny i ład przestrzenny;
- ***Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego Regionu***, realizowana m.in. poprzez: ugruntowanie pozycji przemysłu i budownictwa w Regionie, dalszy rozwój Targów Kielce; produkcję ekologicznej żywności; pakietyzację i komercjalizację produktu turystycznego; specjalizacje przyszłości — rozwój nowych branż;
- ***Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki***, realizowane poprzez: sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego; usprawnianie i rozwój Regionalnego Systemu Innowacji; tworzenie sprzyjających warunków dla przedsiębiorczości, w tym zwłaszcza dla sektora MŚP;
- ***Koncentracja na zwiększeniu roli ośrodków miejskich w stymulowaniu rozwoju gospodarczego Regionu*** ukierunkowana na: rozwój Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego oraz ośrodków miejskich subregionalnych i lokalnych;
- ***Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich*** realizowana drogą: rozwoju usług publicznych; nowoczesnego rolnictwa oraz funkcji pozarolniczych;
- ***Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju Regionu*** skupiająca się na ekologicznych działaniach prorozwojowych, w tym przeciwdziałaniu zagrożeniom naturalnym oraz ochronie cennych zasobów przyrodniczych.

Potrzeba szerszego uwzględnienia wymiaru przestrzennego w polityce rozwoju regionu znalazła wyraz w adaptacji z „Planu …" celów i kierunków przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej, w tym obszaru funkcjonalnego Kielc oraz zadań dotyczących kształtowania układu osadnictwa i regionalnego systemu ekologicznego. Wymiar przestrzenny posiadają następujące cele strategiczne: *koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej, koncentracja na zwiększeniu roli ośrodków miejskich w stymulowaniu rozwoju gospodarczego Regionu, koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich, koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju Regionu*.

W dokumencie strategicznym uwypuklono też działania mające na celu przywrócenie ładu przestrzennego tj.: przeciwdziałanie chaotycznej i niekontrolowanej suburbanizacji oraz położono nacisk na kształtowanie harmonijnej zabudowy. Wskazane zostały również potencjalne obszary współpracy międzywojewódzkiej.

Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego stanowić ma strategiczną osnowę dla kolejnej edycji regionalnego programu operacyjnego, zaplanowanego do wdrożenia w latach 2014–2020.

Ze względu na niezakończony proces realizacji inwestycji w ramach obowiązującego **„Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013**" (RPO) warto pokrótce go scharakteryzować. Program ten stanowi instrument realizacji „Strategii..." i został opracowany zgodnie ze standardem sporządzania tego typu dokumentów, określonym w NSRO. Celem generalnym programu jest „*Poprawa warunków sprzyjających budowie konkurencyjnej i generującej nowe miejsca pracy regionalnej gospodarki"*, natomiast celami operacyjnymi są:

1) podniesienie poziomu konkurencyjności regionalnej gospodarki poprzez zwiększenie zdolności inwestycyjnej podmiotów gospodarczych;
2) stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz powiązań między sektorem B+R, a gospodarką;
3) poprawa jakości systemu komunikacyjnego regionu i jego połączeń z krajowymi, i europejskimi korytarzami transportowymi;
4) poprawa stanu środowiska naturalnego województwa;
5) zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych i zasobów dziedzictwa kulturowego;
6) zwiększenie atrakcyjności ośrodków miejskich i centrów gmin.

Obecnie trwają prace nad „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, który będzie instrumentem realizacji zaktualizowanej, Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego, której misja i cele zostały opisane powyżej.

Cel główny nowego RPOWŚ to — *Województwo świętokrzyskie jako region efektywnie wykorzystujący swoje potencjały rozwojowe, w oparciu o postęp technologiczny, odpowiedzialne czerpanie z zasobów środowiska oraz budowę kapitału społecznego.*

Ponadto ww. Program zakłada cele uzupełniające tj.:

1) Województwo świętokrzyskie dysponujące infrastrukturą, podnoszącą jego zdolność do budowy nowoczesnej i konkurencyjnej gospodarki;
2) Województwo świętokrzyskie jako region umiejętnie korzystający z posiadanych zasobów oraz innowacji, stanowiących podstawę dla budowy przewagi konkurencyjnej gospodarki;
3) Miasta województwa świętokrzyskiego jako obszary koncentracji czynników rozwoju społeczno-ekonomicznego;
4) Województwo świętokrzyskie jako region ludzi aktywnych, konkurujących swoją wiedzą i umiejętnościami na otwartym rynku pracy.

Jak już wspomniano, głównym zadaniem Programu jest umiejscowienie ustaleń „Strategii…" w priorytetowych „osiach rozwoju", wspieranych z funduszy pomocowych, co umożliwia programowanie zadań inwestycyjnych w założonym horyzoncie czasowym. Program spełnia także funkcję koordynującą w zakresie inwestycji celu publicznego, artykułowanych przez różne programy branżowe i sektorowe, dostosowując priorytety i harmonogramy ich działań do dostępnych środków finansowych oraz specyficznych wymagań ich przeznaczania, określonych w nadrzędnych dokumentach programowych. Precyzuje też kryteria dostępu do omawianych środków, sposób oceny i monitorowania działań, a także system wdrażania i źródła finansowania.

Związki Planu z RPOWŚ wynikają więc z faktu, że pełni on rolę głównego instrumentu wdrażania ustaleń „Strategii..." mających konkretny wymiar finansowy. W ślad za tym w Planie został uwzględniony zakres inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, przewidywanych do realizacji na obszarze województwa świętokrzyskiego w latach 2007–2015 zgodny z **Indykatywnym Wykazem Projektów**

Kluczowych w ramach RPOWŚ na lata 2007–2014, przyjętym Uchwałą nr 1995/09 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 3 września 2009 r. Wykaz tych inwestycji został skonfrontowany z raportem zamieszczonym w Krajowym Systemie Informatycznym, na podstawie którego ograniczono się do uwzględnienia w Planie inwestycji, które nie zostały zrealizowane do grudnia 2013 r.

W fazie końcowych prac znajduje się **Strategia badań i innowacyjności (RIS3)**, która stanowi integralną część porządku strategicznego wyznaczonego przez Strategię Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego (SRWŚ) do roku 2020. SRWŚ wyznacza główne kierunki rozwoju województwa i wskazuje na istniejące ekonomiczne potencjały, zaś celem RIS3 jest dalsze rozwinięcie tych potencjałów poprzez wybór „inteligentnych specjalizacji".

Cel strategiczny RIS3 brzmi: *„Do roku 2020 w województwie świętokrzyskim zapanuje kultura sprzyjająca innowacjom, przedsiębiorczości i konkurencyjności, która pomoże stworzyć nowe i trwałe miejsca pracy dla wysoko wykwalifikowanych pracowników oraz wesprze wzrost gospodarczy, który będzie szybszy niż średnia krajowa."*

RIS3 diagnozuje cztery obszary gospodarki stanowiące inteligentne specjalizacje województwa świętokrzyskiego:

- odlewniczo-metalowy;
- budowlany;
- turystyki prozdrowotnej;
- zdrowej żywności;

które są wspierane przez trzy obszary horyzontalne:

- technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT);
- efektywne wykorzystanie energii/odnawialne źródła energii;
- branżę targowo-kongresową.

3. Uwarunkowania wynikające z obowiązujących programów

Jak wynika z monitoringu przestrzennego na obszarze regionu realizowanych jest kilkadziesiąt strategii oraz programów krajowych i wojewódzkich, przyjętych przez: Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego Ministra lub Sejmik Województwa Świętokrzyskiego. Skala oddziaływania tych dokumentów na przestrzeń zależy przede wszystkim od terminu skierowania ich do realizacji, okresu lat, jakie obejmują oraz od dziedziny zagospodarowania, której dotyczą ustalenia danego dokumentu.

Uwzględniając fakt, że strategie i programy opracowane przed 2006 r. w odmiennym systemie instytucjonalnym programowania przestały praktycznie obowiązywać (choć formalnie nie zostały unieważnione) przedmiotowe uwarunkowania opracowano w układzie głównych dziedzin gospodarki przestrzennej, skupiając się na dokumentach, posiadających jasno określone źródła finansowania. Szczególnie wzięto pod uwagę programy oparte o obowiązujące *„Strategiczne Wytyczne Wspólnoty"*, które generują najważniejsze inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (krajowym, wojewódzkim i powiatowym). Ponadto w kilku przypadkach odniesiono się do programów europejskich, posiadających własne instrumenty finansowe, których zasięg obejmuje województwo świętokrzyskie i umożliwia uczestnictwo podmiotów regionalnych.

3.1. Osadnictwo i ład przestrzenny

Na system osadniczy województwa oddziałuje większość obowiązujących strategii i programów, ale znaczący wpływ wywiera kilka dokumentów o charakterze kompleksowym. Dla Kielc, stolicy regionu świętokrzyskiego oraz większych miast najszerszy zakres wsparcia

jest oferowany w **Narodowej Strategii Spójności (NSS), Strategii Rozwoju Kraju (SRK), Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ) oraz Programie Operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007–2013 (RPW)**.

W najbliższej perspektywie finansowej 2014–2020 duże znaczenie dla rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych oraz ośrodków wiejskich będą miały następujące dokumenty strategiczne: **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, Strategia Rozwoju Kraju 2020, nowa edycja Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej.**

Z dokumentów tych wynika, że stolica regionu świętokrzyskiego może uzyskać wsparcie na działania mające na celu:

- *odnowę środowiska fizycznego poprzez: rewitalizację dzielnic, terenów poprzemysłowych, ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego, i historycznego, propagowanie przedsiębiorczości;*
- rozwój funkcji metropolitalnych Kielc, o znaczeniu międzynarodowym i krajowym, takich jak: funkcje gospodarcze, czyli obecność struktur zarządczych ważnych korporacji gospodarczych i finansowych, funkcje naukowe, przez które rozumie się zapewnienie najwyższych standardów działania instytucji naukowych i badawczych, a przy tym bogatą ofertę centrów transferu technologii oraz funkcje kulturowe i symboliczne tj. obecność aktywnych placówek kulturalnych najwyższej rangi;
- zwiększenie dostępności transportowej regionalnej i wewnątrzregionalnej (w tym wysokiej jakości połączenia drogowe ośrodka wojewódzkiego z Warszawą oraz modernizacja połączeń kolejowych);
- integrację przestrzeni funkcjonalnej związanej z miastem (transport, usługi komunalne, rynek pracy, kultura, usługi publiczne).

W aktywizacji miast subregionalnych i lokalnych oraz obszarów wiejskich kluczową rolę mogą odgrywać ustalenia **SRK**, w których przewiduje się:

- rozwój miast subregionalnych poprzez wykorzystanie specyfiki terytorialnej i pogłębianie specjalizacji w zakresie przemysłu, zaawansowanego rolnictwa czy usług (w tym szczególnie turystycznych);
- rozbudowę infrastruktury związanej ze specjalizacją gospodarczą (uzbrajanie terenów) oraz budowę i modernizację lokalnej infrastruktury drogowej, intensyfikację połączeń transportowych (komunikacji zbiorowej) łączącej obszary wiejskie z ośrodkami miejskimi;
- działania rewitalizacyjne zarówno w ośrodkach subregionalnych, jak i lokalnych;
- wspomaganie procesów restrukturyzacyjnych w miastach tracących funkcje społeczno-gospodarcze;
- poprawę dostępności do usług i dóbr warunkujących możliwości rozwojowe;
- wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich w oparciu o endogeniczne potencjały oraz poprzez tworzenie pozarolniczych miejsc pracy na wsi zorientowanych na turystykę, ekologię i zwiększenie mobilności zawodowej pomiędzy obszarami wiejskimi a miastem;
- rozwój infrastruktury teleinformatycznej poprzez upowszechnianie dostępu do szerokopasmowego Internetu na obszarach wiejskich i słabo rozwiniętych.

Nowa perspektywa finansowa 2014–2020 wiąże się z nowym podejściem do polityki przestrzennej. Kluczowe będzie dostosowanie działań i polityk do specyfiki regionów i poszczególnych obszarów. Obszary miejskie i wiejskie postrzegane będą jako elementy wzajemnie się dopełniające i stanowiące całość społeczno-gospodarczą, i przestrzenną. Promowana będzie współpraca poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego

z partnerami społecznymi, a pomoc będzie skoncentrowana terytorialnie w celu osiągnięcia najlepszych efektów.

Na okres programowania 2014–2020 Komisja Europejska zaproponowała nowe instrumenty, które mają przyczynić się do poprawy wykorzystania środków strukturalnych na pewnych obszarach. Wsparcie dla tych obszarów odbywać się będzie w postaci zintegrowanych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju miejskiego. Działania te mają służyć rozwiązywaniu problemów gospodarczych, społecznych, środowiskowych, które oddziałują na obszary miejskie. Obszary miejskie to jedne z kluczowych lokalizacji inwestycji dofinansowanych z budżetu UE. Dzięki ZIT-om partnerstwa miast i ich obszarów funkcjonalnych będą mogły realizować wspólne projekty. Większość wsparcia dla obszarów miejskich będzie pochodzić z programów regionalnych i uzupełniająco z programów krajowych.

Ponadto obecnie trwają prace nad Krajową Polityką Miejską, której głównym zadaniem będzie wyznaczenie pakietu działań służących kształtowaniu i prowadzeniu polityki dot. rozwoju miast oraz systemu jej realizacji. Jej celem strategicznym będzie wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców. Polityka miejska nie będzie planem rozdzielania środków dla miast lecz dokumentem niższego rzędu uszczegóławiającym dokumenty strategiczne, takie jak np. KPZK 2030.

3.2. Ochrona środowiska

Międzynarodowe zobowiązania Polski w zakresie ochrony środowiska wymagają wdrażania nowych, proekologicznych rozwiązań, które są na ogół bardzo kapitałochłonne. Jest to możliwe w oparciu o realizację szeregu programów i strategii, przyjętych zarówno na szczeblu krajowym, jak i wojewódzkim. Dokumentem strategicznym w omawianej dziedzinie jest **„Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016”** (przyjęta przez RM), określająca cele i priorytety ekologiczne, rodzaje i harmonogram działań oraz środki niezbędne do realizacji inwestycji proekologicznych. Dokumentami operacyjnymi, umożliwiającymi realizację tych zadań są natomiast: **„Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko”** i **„Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013”**. W ramach tych dokumentów wsparcie uzyskało szereg przedsięwzięć związanych m.in. z:

- ochroną przyrody i różnorodności biologicznej;
- zwiększaniem zasobów leśnych;
- zapewnieniem wody pitnej wysokiej jakości i oczyszczaniem ścieków;
- zagospodarowaniem odpadów i rekultywacją terenów zdegradowanych;
- ochroną powietrza atmosferycznego;
- ochroną przed hałasem i wibracjami;
- ochroną przed katastrofami naturalnymi (zwłaszcza powodziami);
- podtrzymaniem gospodarowania na obszarach o niekorzystnych warunkach (ONW);
- realizacją programów rolno-środowiskowych;
- produkcją biopaliw i wytwarzaniem energii ze źródeł odnawialnych;
- tworzeniem „zielonych miejsc pracy”;
- dostosowaniem przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska;
- zrównoważonym wykorzystywaniem materiałów, wody i energii;
- transportem przyjaznym środowisku;
- kształtowaniem postaw społecznych sprzyjających ochronie środowiska.

Na szczeblu wojewódzkim kluczową rolę odgrywa **„Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego" (POŚ)** przyjęty uchwałą nr XII/211/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego w dniu 12 października 2011 r. Należy również wymienić:

- **„Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część A — strefa miasto Kielce — ze względu na przekroczenia pyłu PM10, pyłu PM2,5 i benzo(a)pirenu, Część B — strefa świętokrzyska — ze względu na przekroczenia pyłu PM10 i benzo(a)pirenu, Część C — strefa świętokrzyska — ze względu na przekroczenia ozonu"** zatwierdzony uchwałą nr XIII/234/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 14 listopada 2011 roku;
- **„Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego — strefa świętokrzyska — ze względu na przekroczenia pyłu PM2,5" wraz z „Planem działań krótkoterminowych"** przyjęty uchwałą nr XXV/429/12 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 26 listopada 2012 roku;
- **„Program małej retencji dla województwa świętokrzyskiego"** zatwierdzony uchwałą nr XI/192/07 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 grudnia 2007 r.;
- **„Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg krajowych nr 7, 9, 74 i 77 z terenu województwa świętokrzyskiego"** przyjęty uchwałą nr XXIV/419/09 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 marca 2009 r.

Na listach przedsięwzięć priorytetowych w tych dokumentach znalazły się m.in. inwestycje:

- współfinansowane ze środków Funduszu Spójności;
- z zakresu gospodarki wodno-ściekowej zgłoszone przez gminy;
- dotyczące modernizacji i budowy zbiorników małej retencji;
- w zakresie ograniczenia emisji NO_x i SO_2;
- w zakresie zmniejszenia zużycia energii cieplnej (termomodernizacje);
- ograniczające niską emisję (modernizacje kotłowni, podłączanie do sieci ciepłowniczych, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii);
- dotyczące ograniczenia uciążliwości hałasu;
- dotyczące rekultywacji wyrobisk posiarkowych;
- dotyczące wdrażania sieci NATURA 2000;
- z zakresu realizacji gospodarki leśnej w oparciu o plany urządzania lasów.

3.3. Problematyka geologiczna, surowce mineralne

Problematyka ochrony i eksploatacji zasobów surowców mineralnych, rekultywacji terenów poeksploatacyjnych oraz zagospodarowania interesujących obiektów geologicznych została w różnym stopniu zaakcentowana w następujących dokumentach:

- **Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku;**
- **Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego;**
- **Regionalnym Programie Operacyjnym Woj. Świętokrzyskiego na lata 2007–2013;**
- **Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko na lata 2007–2013;**
- **Strategii Rozwoju Turystyki w Województwie Świętokrzyskim na lata 2006–2014.**

Na podstawie analizy ustaleń tych dokumentów można zauważyć pewne przewartościowania w sposobie podejścia do zasobów geologicznych, które do niedawna były postrzegane prawie wyłącznie, jako potencjał rozwoju przemysłu wydobywczego, stanowiący przedmiot zainteresowania kapitału zagranicznego. Mimo, że eksploatacja i przetwórstwo kopalin jest nadal jedną z rozwojowych gałęzi gospodarki, to od kilku lat obserwuje się coraz większe zainteresowanie wykorzystaniem interesujących obiektów geologicznych i nieczynnych wyrobisk dla rozwoju turystyki, rekreacji i edukacji naukowej. Fakt ten

potwierdza utworzenie Geoparku Kielce z przyjętym do realizacji w ramach krajowego **Programu Operacyjnego „Innowacyjna Gospodarka”** dużym projektem z zakresu archeogeologii obejmującym zakończoną już budowę „Centrum Geoedukacji” na Wietrzni oraz modernizację „Neolitycznych kopalni krzemienia” w Krzemionkach i budowę infrastruktury edukacyjno-turystycznej w rejonie Chęcin.

Na podstawie wniosków do „Planu …” można dostrzec, że samorządy lokalne, jak i podmioty partnerskie, coraz częściej dostrzegają szansę wykorzystania unikatowych, atrakcji geologicznych dla realizacji celów rozwoju lokalnego.

3.4. Dziedzictwo kulturowe

Kierunki kształtowania przestrzeni kulturowej wskazuje **Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004–2013 (NPK)**, służący wdrożeniu **Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w latach 2004–2020**. Najważniejsze założenia programu to:

- zmiana dotychczasowej pasywnej filozofii ochrony na rzecz aktywnego zarządzania, uwzględniającego zmieniającą się funkcję obiektów zabytkowych i ich potencjał;
- poszerzenie pola ochrony dziedzictwa kulturowego o niematerialne dobra kultury;
- kompleksowy system edukacji na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego;
- mobilizacja społeczności lokalnej w celu zachowania i udostępnienia tego dziedzictwa.

Duże możliwości finansowe realizacji założeń NPK i dofinansowania projektów z zakresu dziedzictwa kulturowego stworzyły programy związane z perspektywą finansową 2007–2013. Wśród nich znalazły się: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), Regionalny Program Operacyjny (RPO), Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweski Mechanizm Finansowy**,** a także roczne Programy Operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W ramach ww. programów można było uzyskać finansowanie projektów, począwszy od rewaloryzacji dużych zespołów zabytkowych wraz z otoczeniem, poprzez zakup dóbr służących kultywowaniu lokalnych i regionalnych tradycji, po tworzenie systemu zabezpieczeń i ochrony dóbr kultury oraz badania naukowe. Zakłada się, że w latach 2014–2020 programy finansowe będą kontynuowane, ale ich kształt nie został jeszcze ściśle określony.

Wśród wojewódzkich dokumentów programowych podstawowe znaczenie posiada **Program opieki nad zabytkami województwa świętokrzyskiego na lata 2013–2016 (POZ)** — przyjęty Uchwałą Nr XXIX/524/13 Sejmiku Woj. Świętokrzyskiego z dnia 25 marca 2013 r., który uaktywnia następujące kierunki działań priorytetowych:

- zintegrowanie działań: jednostek samorządowych wszystkich szczebli, instytucji rządowych, kulturalnych, oświatowych i badawczych, organizacji pozarządowych oraz właścicieli prywatnych obiektów zabytkowych;
- podjęcie działań hamujących degradację środowiska kulturowego oraz przywracających wartość obszarom i obiektom zabytkowym;
- kształtowanie poczucia tożsamości kulturowej województwa oraz konieczności zachowania dziedzictwa wśród mieszkańców;
- właściwe wykorzystanie środków zewnętrznych.

W programie zawarto wykazy obiektów zabytkowych i ich zespołów, stanowisk archeologicznych, a także elementów dziedzictwa niematerialnego wraz z wnioskami odnoszącymi się do poszczególnych rodzajów obiektów.

Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Świętokrzyskim na lata 2006–2014 (SRT) kładzie nacisk na kierunki i obszary działań, służące wykorzystaniu dziedzictwa

kulturowego dla potrzeb rozwoju turystyki (szlaki turystyczno-kulturowe, promocja funkcji uzdrowiskowo-turystycznej oraz zabytkowych miast i miasteczek).

3.5. Kapitał ludzki i infrastruktura społeczna

Dziedzina ta posiada szczególne preferencje w europejskiej polityce spójności, co znajduje wyraz w znacznej skali zaangażowania środków z europejskiego Funduszu Spójności. Na zagospodarowanie przestrzeni społecznej rzutują następujące dokumenty rządowe: **Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla Spójności na lata 2007–2013, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej, PO Infrastruktura i Środowisko, PO Kapitał Ludzki**, **PO Innowacyjna Gospodarka** oraz sektorowe: **Strategia Polityki Społecznej na lata 2007–2013, Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013, PO „Rozwój Infrastruktury Kultury i Szkół Artystycznych", Strategia Ochrony Zdrowia w Polsce na lata 2007–2013, Narodowy Program Zdrowia na lata 2007–2015, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013** i **Strategia Rozwoju Edukacji na lata 2007–2013.**

W okresie programowania 2014–2020 kontynuowane będą działania oparte o **kolejne edycje: Programu Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej i PO Infrastruktura i Środowisko oraz PO Innowacyjna Gospodarka**, oraz programy sektorowe: **Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013 wraz z jej uzupełnieniem na lata 2004–2020, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, zaktualizowana Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020, Strategia Rozwoju Kapitału społecznego 2011–2020.**

W ramach ww. strategii i programów preferowane są następujące działania:

- zwiększanie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i poprawę kwalifikacji;
- **poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym oraz zwiększenie dostępu do kultury;**
- unowocześnienie infrastruktury szkolnictwa wyższego oraz zwiększenie liczby studentów na kierunkach priorytetowych i podniesienie jakości kształcenia dzięki wykorzystaniu technologii informacyjnych i komunikacyjnych;
- dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb makroregionalnego rynku pracy — wzmacnianie współpracy między uczelniami wyższymi a sektorem przedsiębiorstw;
- promocja postaw przedsiębiorczych i wsparcie dla inkubatorów przedsiębiorczości, w tym akademickiej;
- wsparcie dla inwestycji (B+R) oraz wyposażenie w aparaturę naukowo-badawczą;
- **rozwój infrastruktury szkolnictwa artystycznego;**
- zapewnienie odpowiedniej jakości edukacji dla wszystkich dzieci, również najbiedniejszych i tych w trudnej sytuacji życiowej;
- podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego;
- poprawa efektywności systemu doradztwa zawodowego;
- szkolenia zawodowe dotyczące podnoszenia kwalifikacji zawodowych doradców rolnych i nauczycieli szkół rolniczych lub leśnych;
- poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności;
- zwiększenie dostępu do Internetu instytucji publicznych, przedsiębiorstw i mieszkańców obszarów peryferyjnych zagrożonych „wykluczeniem cyfrowym";
- wsparcie dla inwestycji z zakresu infrastruktury targowej, wystawienniczej i kongresowo-konferencyjnej.

Warto również wspomnieć o programach wojewódzkich, podejmujących konkretne zadania z zakresu rozwoju bazy społecznej. Są to: **Wojewódzki Program Pomocy**

w Realizacji Zadań na Rzecz Zatrudniania Osób Niepełnosprawnych na lata 2007–2013, Wojewódzki Program Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2006–2013, Regionalny Program Restrukturyzacji Zakładów Opieki Zdrowotnej Województwa Świętokrzyskiego do 2013 r., Program Uczynienia ze Świętokrzyskiego Centrum Onkologii w Kielcach oraz Świętokrzyskiego Centrum Kardiologii Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego jednostek lecznictwa o randze ogólnopolskiej.

Unowocześnieniu systemów oświaty i opieki zdrowotnej służyć będą działania krajowego **Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki,** ukierunkowanego głównie na inwestycje w potencjał intelektualny i aktywność zawodową ludności. W ramach komponentu regionalnego, wdrażanego na poziomie wojewódzkim, wsparcie będzie obejmować m.in.: poprawę dostępności do usług społecznych, rozwój bazy materialnej placówek edukacji i opieki zdrowotnej, transfer wiedzy i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz działania wspierające spójność zasobów ludzkich w wymiarze terytorialnym.

Realizacja powyższych zamierzeń ma na celu: uzupełnienie braków w zakresie podstawowej infrastruktury społecznej, dostosowanie oferty usług do potrzeb lokalnych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego.

3.6. Transport i łączność

Podstawowe znaczenie dla rozwoju głównych systemów infrastruktury transportowej i łączności w województwie posiadają następujące dokumenty krajowe: **PO Infrastruktura i Środowisko** oraz **PO Rozwój Polski Wschodniej w latach 2007–2013**. Niektóre inwestycje wieloletnie formułuje także **KPZK 2030.** Najważniejsze uwarunkowania rozwoju wspomnianych systemów infrastruktury w regionie, zdiagnozowane w tych programach to:

- słaba zewnętrzna dostępność transportowa, mimo bliskiego sąsiedztwa dużych aglomeracji krajowych;
- niska przepustowość drogowego układu tranzytowego (niedobór obwodnic);
- bariery komunikacyjne na głównych rzekach województwa spowodowane niedoborem i złym stanem istniejących przepraw mostowych;
- niski standard wewnętrznej sieci transportowej;
- słaba dostępność telekomunikacyjna, szczególnie peryferyjnych gmin wiejskich.

Bezpośrednią rolę w kształtowaniu regionalnych systemów infrastruktury odgrywać będzie **Program Rozwoju Infrastruktury Transportowej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013**, który stanowi rozwinięcie ustaleń „Strategii rozwoju województwa...” w zakresie transportu i komunikacji. Program ten określa kierunki rozwoju nadrzędnego systemu transportowego województwa na najbliższe lata, w dostosowaniu do aktualnego stanu przesądzeń realizacyjnych zawartych w programach krajowych i decyzjach rządowych, jak również precyzuje kryteria dostępu i etapowania realizacji dróg wojewódzkich i powiatowych, w tym obwodnic miejscowości.

Za główne kierunki działań inwestycyjnych, które uzyskały akceptację w programach krajowych oraz w **RPO** należy uznać:

- poprawę powiązań komunikacyjnych kieleckiego węzła transportowego z głównymi węzłami i korytarzami transportowymi kraju, poprzez realizację spójnego systemu dróg ekspresowych i krajowych;
- poprawę połączeń komunikacyjnych między węzłami regionalnymi i lokalnymi poprzez realizację systemu dróg wojewódzkich;
- wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszarów zurbanizowanych poprzez realizację obwodnic i obejść miejscowości;

- usprawnienie połączeń lotniczych stolicy regionu poprzez poprawę funkcjonowania lotniska sportowo – dyspozycyjno - ratowniczego w Masłowie;
- likwidację barier komunikacyjnych na głównych rzekach poprzez realizację nowych przepraw mostowych oraz przebudowę mostów istniejących;
- zwiększenie konkurencyjności i atrakcyjności transportu kolejowego poprzez przebudowę linii kolejowych oraz modernizację taboru i infrastruktury kolejowej;
- poprawę dostępności ludności, zwłaszcza na obszarach wiejskich, do telefonii stacjonarnej i sieci internetowej poprzez realizację nowoczesnych central telefonicznych, sieci światłowodowych oraz sieci bezprzewodowego dostępu do internetu.

3.7. Infrastruktura techniczna i komunalna

3.7.1. Energetyka (elektroenergetyka, gaz, alternatywne źródła energii) i gospodarka odpadami

Główne kierunki rozwoju energetyki i gospodarki odpadami są określone w **SRK** w priorytecie 1, 2, 5 i 6. W **NSRO** problematyka ta jest natomiast ujęta w celach 3 i 6. **Strategiczne Wytyczne Wspólnoty** podnoszą tę tematykę w wytycznej — *zwiększenie atrakcyjności Europy i jej regionów pod względem inwestycji i zatrudnienia* (zadania 1.1.2 oraz 1.1.3). Istotnym celem w zakresie rozwoju energetyki jest zmniejszenie przez kraje członkowskie wykorzystania tradycyjnych źródeł energii poprzez zwiększenie udziału źródeł odnawialnych oraz podniesienie efektywności energetycznej. Polska do roku 2013 powinna osiągnąć udział energii odnawialnej w bilansie energii pierwotnej rzędu 7,5%. W przypadkach, gdy mechanizmy rynkowe będą niewystarczające dla osiągnięcia zakładanego poziomu dywersyfikacji, wsparcie dotyczyć będzie także inwestycji w sieci przesyłu i dystrybucji tradycyjnych źródeł energii, w tym gazu ziemnego i ropy naftowej. Pierwszoplanowe zadania w tej dziedzinie to: poprawa sprawności i jakości wykorzystania głównych nośników energii, rozwijanie innowacyjnych technologii produkcji energii z tych paliw oraz dywersyfikacja źródeł energii.

Do gospodarki odpadami i energetyki odnoszą się również priorytety**: II oraz XI „PO Infrastruktura i środowisko”.** Wsparcie z tego programu odnosić się będzie do: dużych przedsięwzięć z zakresu gospodarki odpadami ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych, zwiększenia stopnia wykorzystania i wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, rozwoju systemów przesyłowych energii elektrycznej, gazu ziemnego i ropy naftowej oraz budowy i rozbudowy magazynów gazu ziemnego.

10 listopada 2009 roku Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie Polityki energetycznej Polski do 2030 roku. Dokument ten został opracowany zgodnie z art. 13–15 ustawy — Prawo energetyczne i przedstawia strategię państwa, mającą na celu odpowiedzenie na najważniejsze wyzwania stojące przed polską energetyką, zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak i w perspektywie do 2030 roku.

W związku z powyższym, podstawowymi kierunkami polskiej polityki energetycznej są:

- poprawa efektywności energetycznej;
- wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii;
- dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej;
- rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw;
- rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii;
- ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.

Polityka energetyczna wpisuje się w priorytety **„Strategii rozwoju kraju 2007–2015”** przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 roku. W szczególności cele

i działania określone w niniejszym dokumencie przyczynią się do realizacji priorytetu dotyczącego poprawy stanu infrastruktury technicznej. Cele Polityki energetycznej są także zbieżne z celami Odnowionej Strategii Lizbońskiej i Odnowionej Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE. Polityka energetyczna będzie zmierzać do realizacji zobowiązania, wyrażonego w powyższych strategiach UE, o przekształceniu Europy w gospodarkę o niskiej emisji dwutlenku węgla oraz pewnym, zrównoważonym i konkurencyjnym zaopatrzeniu w energię.

Na poziomie wojewódzkim do gospodarki odpadami odnosi się **„Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2012–2018”**, którego celem jest dostosowanie tej gospodarki do przepisów obowiązujących w UE.

Do zagadnień zaopatrzenia w energię elektryczną odnosi się natomiast „**Program reelektryfikacji województwa świętokrzyskiego na lata 2007–2013”**, który zakłada wyrównywanie dysproporcji w zasilaniu obszarów wiejskich drogą m.in.: przebudowy lub budowy linii średniego napięcia, stacji transformatorowych oraz linii niskiego napięcia, w szczególności na obszarach niedosłużonych.

Na kształt elektroenergetycznych systemów przesyłowego i dystrybucyjnego — zasilających województwo świętokrzyskie mają również wpływ plany rozwoju Operatora Systemu Przesyłowego (OSP) i Operatorów Systemów Dystrybucyjnych (OSD).

3.7.2. Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków

Nadrzędnym dokumentem krajowym odnoszącym się do zasobów wodnych jest **„Strategia Gospodarki Wodnej”,** która ustanawia następujące zadania kierunkowe:

- zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych ludności i gospodarki przy poszanowaniu zasad zrównoważonego użytkowania;
- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wody zależnych;
- podniesienie skuteczności ochrony przed powodzią i skutkami suszy.

Charakter operacyjny względem tej „Strategii...” posiadają, następujące programy krajowe: **„Program dla Wisły i jej dorzecza 2020”, „PO Infrastruktura i Środowisko” (POIiŚ), zaktualizowany Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK)** oraz wdrażany na poziomie regionalnym **„Program Rozwoju Obszarów Wiejskich”**.

Ponadto zagadnienia gospodarki wodnej podejmują sektorowe programy wojewódzkie: **„Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”, Aktualizacja „Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego na lata 2013–2016 z perspektywa do 2020”** oraz **„Program małej retencji dla województwa świętokrzyskiego”**. Implikują one następujące kierunki działań:

- ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, w tym uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej;
- budowa oczyszczalni ścieków;
- budowa, rozbudowa i modernizacja małych zbiorników retencyjnych;
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, uporządkowanie gospodarki ściekami opadowymi poprzez budowę, rozbudowę i modernizację kanalizacji deszczowej;
- odbudowa melioracji podstawowych i szczegółowych w celu przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi.

3.8. Baza ekonomiczna[1]

Programy krajowe i regionalne, które kształtują rozwój bazy ekonomicznej i przedsiębiorczości w województwie świętokrzyskim, związane są z dobiegającą końca perspektywą czasową lat 2007–2013. Najistotniejsze z nich to:

- **Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007–2013 (PO IG);**
- **Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007–2013 (PO RPW);**
- **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 (PROW);**
- **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 (POIiŚ);**
- **Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013 (PO KL);**
- **Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku (SRWŚ);**
- **Regionalna Strategia Innowacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2005–2013;**
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013 (RPOWŚ).**

Kładą one nacisk na wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki oraz rozwój zasobów ludzkich:

- rozwój przedsiębiorczości, m.in. w wyniku zapewnienia stabilnych podstaw makro-ekonomicznych, poprawę otoczenia funkcjonowania przedsiębiorstw i ich dostępu do źródeł finansowania;
- wzrost efektywności i produktywności z naciskiem na wspieranie działalności wytwórczej przynoszącej wysoką wartość dodaną i restrukturyzację tradycyjnych sektorów przemysłowych;
- zwiększenie inwestycji w badania i rozwój oraz tworzenie powiązań innowacyjnych;
- rozwój sektora usług;
- rewitalizację terenów poprzemysłowych;
- budowę społeczeństwa opartego na wiedzy.

Działania **PO RPW** są ukierunkowane na pomoc zagrożonym marginalizacją województwom Polski Wschodniej (w omawianej dziedzinie świętokrzyskie uzyskuje wsparcie m.in. w dążeniach do poprawy dostępności komunikacyjnej oraz rozwoju funkcji targowej). Ponadto w ramach **PROW** wspierana jest pozarolnicza działalność gospodarcza na obszarach wiejskich.

Stymulujący wpływ na rozwój bazy ekonomicznej województwa mają działania komplementarne, skierowane na rozbudowę systemów infrastruktury oraz poprawę zasobów ludzkich. Najistotniejsze grupy działań inwestycyjnych w tym zakresie to:

- inwestycje infrastrukturalne, ukierunkowane na poprawę konkurencyjności inwestycyjnej obszarów stagnacji;
- inwestycje w ramach specjalnych stref ekonomicznych, lokalnych stref gospodarczych, oraz w przygotowanie terenów pod przedsiębiorczość;
- budowa regionalnego systemu innowacji i rozwój instytucji otoczenia biznesu;
- rozwój inicjatyw klastrowych;
- budowa społeczeństwa informacyjnego.

Nowa perspektywa finansowa 2014–2020 zakłada kontynuację głównych programów krajowych i makroregionalnego programu dla Polski Wschodniej, jednak dokładny ich kształt i wykaz projektów kluczowych nie jest jeszcze przesądzony.

Ponadto, w latach 2012–2016, w ramach Szwajcarskiego Programu Współpracy z Nowymi Krajami Członkowskimi Unii Europejskiej, jest realizowany niezależnie projekt pod nazwą: „Góry Świętokrzyskie Naszą Przyszłością", którego celem jest m.in. identyfikacja

[1] Określenie „baza ekonomiczna" odnosi się do przemysłu, przedsiębiorczości i sfery otoczenia biznesu w aspekcie tworzenia warunków przestrzennych dla ich rozwoju.

potencjałów regionu Gór Świętokrzyskich oraz rozwój przedsiębiorczości i działalności społecznej na bazie rozpoznanych zasobów.

3.9. Turystyka i rekreacja

Turystyka to specyficzny, wielofunkcyjny segment rynku pracy, mający niepowtarzalne szanse rozwojowe, na który przewiduje się wsparcie zarówno w programach krajowych jak i wojewódzkich.

Nadrzędnymi dokumentami krajowymi odnoszącymi się do rozwoju i kierunków zagospodarowania przestrzeni turystycznej jest **Strategia Rozwoju Turystyki na lata 2007–2013 oraz Kierunki Rozwoju Turystyki do 2015**. Są one ściśle powiązane z innymi dokumentami na szczeblu krajowym, np.: **Strategią Rozwoju Kraju 2007–2015, Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia 2007–2013**, a także wyraźnie odnoszą się do realizacji celów strategicznych Unii Europejskiej**.**

„Strategia…” oraz **„Kierunki…”** formułują nie tylko zobowiązania Rządu RP, które mają na celu dążenie do harmonijnego i zrównoważonego rozwoju sektora turystycznego w kraju, ale pokazują także działania, w których realizację powinny zaangażować się wszystkie podmioty działające na rzecz rozwoju tego sektora gospodarki, tj.: jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, organizacje branżowe, środowisko naukowe.

Wśród zadań priorytetowych w dokumentach tych wymienia się najczęściej:

- sprzyjanie budowaniu silnych podstaw gospodarki turystycznej;
- wspieranie lokalnych inicjatyw na rzecz rozwoju turystyki;
- zwiększanie miejsc pracy w sektorze usług turystycznych;
- racjonalne wykorzystanie zróżnicowanych przestrzennie walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji;
- ukierunkowanie działań na pełniejsze wykorzystanie sektora usług uzdrowiskowych;
- promocję wybranych produktów regionalnych.

W krajowych i wojewódzkich programach operacyjnych na lata 2007–2013 (**PO KL, PO RPW, POIG, RPO)** wskazuje się, natomiast następujące priorytety:

- wsparcie inwestycji dla stworzenia konkurencyjnych i innowacyjnych produktów turystycznych o znaczeniu ponadregionalnym;
- powiązanie wielu elementów, zlokalizowanych w różnych regionach, należących do różnych właścicieli, w spójne produkty tak, aby turyści odbierali je jako jedną ofertę;
- poprawa wizerunku Polski w przyciąganiu do regionów większej liczby inwestorów i turystów biznesowych;
- stworzenie infrastruktury związanej z obsługą ruchu turystycznego.

Najważniejszym dokumentem wojewódzkim w omawianej dziedzinie jest **Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Świętokrzyskim na lata 2006–2014**, która formułuje koncepcję zintegrowanego produktu turystycznego. Wskazuje ona pięć obszarów priorytetowych rozwoju turystyki i ustala ramy oraz harmonogram wdrażania konkretnych produktów turystycznych, określając jednocześnie możliwości wsparcia finansowego.

Ponadto w ramach programów wojewódzkich, wdrażanych w regionie **PROW** w tym **LEADER**, mogą być finansowane następujące, drobniejsze zadania z zakresu turystyki, podejmowane (w większości) na poziomie lokalnym:

- przebudowa, remont lub wyposażenie obiektów pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe;
- podejmowanie działań służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury;
- kształtowanie estetycznych obszarów przestrzeni publicznej;

- remont lub przebudowa infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych;
- odnawianie, eksponowanie lub konserwacja lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami oraz miejsc pamięci;
- kultywowanie tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów;
- rozwój agroturystyki i turystyki na obszarach wiejskich, w tym: utworzenie lub zmodernizowanie elektronicznej bazy informacji turystycznej oraz stron WWW, przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych, oznaczenie obiektów ważnych i charakterystycznych dla obszaru objętego lokalną strategią rozwoju;
- organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych na obszarze objętym działalnością LGD.

3.10. Rolnictwo i obszary wiejskie

Konieczność dostosowania rolnictwa do wymagań Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) spowodowała, że cele i kierunki zagospodarowania obszarów wiejskich są obecnie identyfikowane z tą polityką i powinny być zintegrowane na płaszczyźnie przestrzennej. Aktualne zadania tej Polityki zostały określone w „**Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020" (SZRWRiR)** przyjętej przez Radę Ministrów w listopadzie 2012 r., a także w finalizowanym obecnie średniookresowym **„Programie rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007–2013" (PROW)**.

Głównym celem wspomnianej **Strategii** jest: *poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju*. Dążenie do osiągnięcia celu głównego będzie realizowane poprzez działania przypisane do pięciu celów szczegółowych:

- wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich;
- poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej;
- bezpieczeństwo żywnościowe;
- wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego;
- ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

Cele te będą szerzej rozwinięte w kolejnym PROW na lata 2014–2020, co znajdzie wyraz w odpowiednio sformułowanych projektach priorytetowych i działaniach finansowanych ze środków pomocowych.

W ramach obecnie realizowanego PROW wsparcie publiczne uzyskują 4 obszary (osie priorytetowe) i następujące działania posiadające wymiar przestrzenny:

1) Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego — obejmuje działania: ułatwianie startu młodym rolnikom, renty strukturalne i koncentracja ziemi w gospodarstwach sprawnych, modernizacja gospodarstw, zwiększanie skali produkcji, poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z dostosowaniem rolnictwa do wymagań UE. Ponadto wsparcie obejmuje: poprawę konkurencyjności przemysłu spożywczego, głównie w odniesieniu do mikro i małych przedsiębiorstw, poprawę jakości produkcji, jej promocję, polepszanie infrastruktury wsi i tworzenie grup producenckich.
2) Poprawa środowiska naturalnego obszarów wiejskich — głównym celem tej osi jest wzmocnienie roli obszarów wiejskich w zakresie: ochrony zasobów wodnych i gleb, kształtowania krajobrazu, ochrony i zachowania siedlisk oraz różnorodności biologicznej. Dążyć się będzie również do podtrzymania rolnictwa na obszarach cennych przyrodniczo objętych sukcesją naturalną. Główne obszary działań to: wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW),

w strefach priorytetowych krajowego programu rolnośrodowiskowego, na obszarach Natura 2000, zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne, odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy.

3) Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej — działania są tu ukierunkowane na pobudzanie aktywności gospodarczej w kierunku pozarolniczym, np. związanej z działalnością turystyczną, rzemieślniczą i usługową. Pierwszy obszar wsparcia dotyczy: różnicowania działalności gospodarczej drogą rozwoju następujących segmentów usług: konfekcjonowania produktów rolniczych i innych, stymulowania rynku produktów lokalnych i regionalnych, rozwoju różnych form turystyki oraz rozwoju handlu, doradztwa i usług (działania te należy uznać za priorytetowe na obszarach słabszych gleb). Drugą grupę stanowią instrumenty mające na celu poprawę jakości życia, jak: odnowa wsi oraz poprawa stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.
4) LEADER — jest podejściem przekrojowym i polega na oddolnym opracowaniu przez społeczność wiejską lokalnej strategii rozwoju oraz realizacji wynikających z niej innowacyjnych projektów łączących: zasoby, wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego w oparciu o tzw. Lokalną Grupę Działania — partnerstwo międzysektorowe. Takie podejście wzmocni spójność podejmowanych lokalnie decyzji, podniesie jakość zarządzania i przyczyni się do wzmocnienia kapitału społecznego.

Wsparcie obszarów wiejskich m.in. w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej, komunalnej oraz usług publicznych jest natomiast realizowane głównie w ramach omawianego wcześniej **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013.**

3.11. Fundusze europejskie w nowej perspektywie finansowej (2014–2020)

W nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej (2014–2020) większy nacisk położony zostanie na wykorzystanie potencjałów terytorialnych poprzez zintegrowane interwencje ukierunkowane na poszczególne obszary. Chodzi tu o jak najlepsze wykorzystanie zasobów (w tym także zasobów ludzkich) oraz specjalizacji terytoriów w regionach o różnym poziomie rozwoju. Dofinansowanie będą mogły uzyskać przedsięwzięcia zwiększające konkurencyjność gospodarki, poprawę spójności społecznej i gospodarczej oraz podnoszenie sprawności i efektywności państwa. Nastąpi również wzrost poziomu decentralizacji funduszy (ok. 60% funduszy strukturalnych zarządzanych będzie regionalnie), co oznacza nie tylko skierowanie na poziom regionalny znacznej części środków pochodzących z tych funduszy, ale również większą odpowiedzialność regionów za wypełnienie zobowiązań wobec Komisji Europejskiej. Większe znaczenie uzyskają zwrotne mechanizmy finansowe oraz partnerstwo publiczno-prywatne.

Wsparcie będzie realizowane w ramach 11 celów tematycznych określonych w unijnych rozporządzeniach:

1) wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji;
2) zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych;
3) podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury;
4) wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach;
5) promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem;
6) ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów;

7) promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych;
8) wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników;
9) wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;
10) inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie;
11) wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej.

W Polsce w nowej perspektywie finansowej realizowanych będzie 6 programów krajowych (w tym jeden ponadregionalny dla województw Polski Wschodniej) oraz 16 programów regionalnych (RPO). Są to:

1) **Program Infrastruktura i Środowisko 2014–2020** — jego celem będzie wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Najważniejszymi beneficjentami programu będą podmioty publiczne (w tym samorządy) oraz prywatne. Program w sposób szczególny będzie promował miasta, dedykując im specjalną pulę środków w obszarach transportu czy podniesienia efektywności energetycznej.
2) **Program Inteligentny Rozwój** — działania podejmowane z programu będą miały na celu pobudzenie innowacyjności i konkurencyjności polskiej gospodarki, poprzez zwiększenie nakładów prywatnych na badania i rozwój. Będą one skoncentrowane na budowie nowych i wzmacnianiu istniejących powiązań między sektorami biznesu i nauki, a także rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw, wzmocnieniu jakości badań oraz pozycji krajowych jednostek naukowych w Europie. Głównymi odbiorcami wsparcia będą przedsiębiorstwa (w szczególności MŚP) oraz jednostki naukowe, a także klastry, instytucje otoczenia biznesu. Komplementarne wobec PO IR instrumenty wsparcia będą wdrażane w ramach programu dla Polski Wschodniej oraz w 16 RPO.
3) **Program Wiedza, Edukacja, Rozwój** — program będzie ukierunkowany m.in. na: wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę. Będzie realizowany równolegle do 16 RPO, w celu lepszego dostosowania wsparcia do potrzeb występujących na określonych obszarach.
4) **Program Polska Cyfrowa** (nowy program) — dedykowany dla obszaru technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK), w szczególności dla przedsięwzięć polegających na tworzeniu sieci szerokopasmowych (przede wszystkim sieć dostępowa) oraz rozwoju e-usług publicznych na poziomie centralnym. Dodatkowo, w zakresie komplementarnym do wsparcia w ramach innych programów, realizowane będą działania związane m.in. z rozwojem kompetencji cyfrowych.
5) **Program Polska Wschodnia** — dodatkowy instrument wsparcia dla makroregionu. Główny nacisk zostanie położony na poprawę pozycji konkurencyjnej Polski Wschodniej poprzez działania na rzecz wzmocnienia rozwoju gospodarczego, w tym podniesienia poziomu innowacyjności jej gospodarki oraz rozwoju rynków pracy w makroregionie, jakimi są główne ośrodki miejskie.
6) **Program Pomoc Techniczna** — jego głównym zadaniem jest zapewnienie sprawnego systemu wdrażania funduszy polityki spójności.
7) **Regionalne Programy Operacyjne** (16) — ich celem będzie zwiększanie konkurencyjności regionów oraz poprawa jakości życia ich mieszkańców poprzez wykorzystanie potencjałów regionalnych i niwelowanie barier rozwojowych. Nacisk położony będzie przede wszystkim na wspieranie przedsiębiorczości, edukacji, zatrudnienia i włączenia społecznego, technologii informacyjno-komunikacyjnych, infrastruktury ochrony środowiska, energetyki oraz transportu.

IV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z SĄSIEDZTWA Z WOJEWÓDZTWAMI OŚCIENNYMI

Świętokrzyskie sąsiaduje z sześcioma województwami: mazowieckim, lubelskim, podkarpackim, małopolskim, śląskim i łódzkim, z którymi posiada liczne związki funkcjonalne i wspólne problemy przestrzenne, mogące stanowić obszary przyszłej kooperacji, podejmowanej celem sprawniejszego ich rozwiązywania. Problemy te dotyczą w szczególności gmin przygranicznych, zwłaszcza położonych peryferyjnie, względem głównych ośrodków miejskich, które nie dysponują wystarczającym potencjałem rozwoju lokalnego. Gminy te mogą być objęte wsparciem ze środków przeznaczonych na działania konwergencyjne, podejmowane w ramach krajowej polityki rozwoju regionalnego i wyrównania dysproporcji cywilizacyjnych.

Podejmowanie współpracy międzywojewódzkiej utrudnia brak jej ujęcia w konkretne ramy prawno-programowe i planistyczne. Zasadą w przygotowaniu wspólnych projektów do programów krajowych powinno być więc: wcześniejsze doprowadzenie do konsensusu w kwestiach organizacyjnych, ustalenie zasad finansowania tych projektów oraz podjęcie wspólnego zorganizowanego lobbingu na rzecz rozwiązania konkretnych zagadnień przygranicznych.

1. Uwarunkowania wynikające z sąsiedztwa z woj. małopolskim

Obszary przygraniczne obu województw posiadają charakter rolniczy i cechują się wysoką jakością gleb, rozdrobnieniem gospodarstw rolnych, niskim stopniem integracji producentów i rynków zbytu oraz niedoborem zdolności przerobowych przetwórstwa rolno-spożywczego. W strukturze osadnictwa dominują małe miasta i ośrodki wiejskie, z których większość jest objęta recesją gospodarczą i nie generuje rozwoju sąsiednich obszarów. Problemem jest też silne oddrzewienie i uproszczenie agrocenoz, a także nasilający się proces depopulacji związany m.in. z niedoborem miejsc pracy poza rolnictwem. Coraz bardziej odczuwalny jest także niedobór rynkowego otoczenia rolnictwa.

Istniejące i potencjalne płaszczyzny współpracy

a) zagadnienia aktywizacji gospodarczej:

- współpraca w zakresie rozwiązywania bieżących problemów rolnictwa ze szczególnym uwzględnieniem organizacji rynku rolnego, rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego oraz przeciwdziałania erozji gleb;
- wsparcie kontynuacji inicjatyw klastrowych, jak np. Medycyna Polska obejmująca swym działaniem woj. świętokrzyskie, podkarpackie i małopolskie;
- wykreowanie, wspólnie z woj. lubelskim międzyregionalnej magistrali turystycznej: Kraków — Sandomierz — Kazimierz Dolny, która w woj. świętokrzyskim przebiegała by wzdłuż trasy nadwiślańskiej nr 79 i drogi wojewódzkiej nr 777 do przeprawy mostowej w Annopolu;
- rozważenie możliwości oznakowania turystycznego szlaku wodnego na Wiśle (spływy kajakowe, rejsy turystycznymi statkami) oraz budowy odpowiedniej infrastruktury nabrzeżnej;

- rozważenie możliwości podjęcia wspólnych działań na rzecz dalszego rozpropagowania atrakcji znajdujących się na „Szlaku Architektury Drewnianej” oraz na „Drodze św. Jakuba”, a także „Szlaku Jagiellońskim”;
- wspólny z podkarpackim lobbing na rzecz krajowego programu poprawy struktury agrarnej rolnictwa w Polsce wschodniej;

b) ochrona środowiska:
- możliwość realizacji wspólnej polityki proekologicznej na leżących transgranicznie obszarach prawnie chronionych i wspólnych elementach systemu przyrodniczego (ze szczególnym uwzględnieniem ciągłości korytarzy ekologicznych) oraz na obszarach głównych zbiorników wód podziemnych;
- przeciwdziałanie erozji gleb;
- poprawa czystości wód Wisły oraz ochrona przeciwpowodziowa doliny tej rzeki;
- wykorzystanie złóż surowców ilastych i piasków do zwiększenia produkcji materiałów budowlanych;
- lokalizacja terenu górniczego eksploatowanego złoża ropy naftowej Pławowice położonego na obszarze obydwu województw;

c) transport i łączność:
- przebudowa drogi krajowej nr 7 Gdańsk — Warszawa — Kraków — Chyżne do parametrów drogi ekspresowej S-7;
- modernizacja drogi krajowej nr 79 Warszawa — Sandomierz — Kraków — Bytom do parametrów drogi klasy GP;
- modernizacja dróg wojewódzkich: nr 768 Jędrzejów — Kazimierza Wielka — Brzesko, nr 776 Kraków — Busko Zdrój, nr 783 Olkusz — Miechów — Skalbmierz, do pełnych parametrów dróg klasy G;
- modernizacja linii kolejowej znaczenia państwowego Psary (CMK) — Szczekociny — Kozłów — Kraków z przystosowaniem do prowadzenia ruchu pociągów z prędkością 120–200 km/h;
- modernizacja linii kolejowej nr 8 znaczenia państwowego Warszawa — Kraków do prędkości 120–200 km/h;
- propozycja budowy nowego odcinka linii kolejowej nr 73 od miejscowości Busko-Zdrój do miejscowości Żabno i dalej w kierunku na Tarnów wraz z budową nowej przeprawy mostowej w rejonie Nowego Korczyna;
- równoległe przełożenie drogi krajowej nr 73 od Buska-Zdroju do Nowego Korczyna (wzdłuż drogi woj. nr 973) w kierunku na Tarnów wraz z budową ww. przeprawy mostowej w rejonie Nowego Korczyna, co stworzyłoby atrakcyjny turystycznie i gospodarczo korytarz transportowy, służący aktywizacji obszarów recesji;

d) infrastruktura techniczna:
- wspólne dla obu województw ujęcie wody w Płóżkach gm. Pałecznica (woj. małopolskie);
- wspólny gazociąg wysokiego ciśnienia ϕ 300 relacji Kielce — Tarnów;
- projektowany gazociąg wysokiego ciśnienia ϕ 200/125 Proszowice — Skalbmierz — Działoszyce oraz ϕ 125 Skalbmierz — Czarnocin;
- projektowany gazociąg ϕ 200/125 do Kazimierzy Wielkiej oraz gminy Bejsce;
- projektowany gazociąg ϕ 250/200 Miechów — Sędziszów — Jędrzejów;
- projektowany gazociąg wysokiego ciśnienia DN700/MOP 8,4 MPa wraz z kablem światłowodowym i zewnętrzną infrastrukturą towarzyszącą relacji Pogórska Wola — Tworzeń.

2. Uwarunkowania związane z sąsiedztwem z woj. śląskim

Gminy sąsiadujące z woj. śląskim charakteryzują się niską i (lokalnie) średnią jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wysokim udziałem łąk i pastwisk, dominacją rolnictwa tradycyjnego oraz stosunkowo niskim poziomem rozwoju przedsiębiorczości i aktywności w ubieganiu się o środki pomocowe. Brak jest też większych miast, które mogłyby silniej aktywizować otoczenie funkcjonalne. W świetle dotychczasowych ustaleń „Planu …" dominujące na tych terenach rolnictwo powinno być jak najszybciej uzupełnione innymi funkcjami gospodarczymi stosownie do lokalnych uwarunkowań. Należy też odnotować popyt na działki budowlane ze strony mieszkańców Śląska, którzy planują powrót do rodzinnych stron.

Istniejące i potencjalne płaszczyzny współpracy

a) zagadnienia aktywizacji gospodarczej:
- zaopatrzenie Aglomeracji Śląskiej w art. rolno-spożywcze, gł. mleczarskie i mięsne;
- współpraca w zakresie aktywnego rozwiązywania problemów wsi i rolnictwa, w tym rozwoju funkcji usługowych — agroturystyki oraz ekoturystyki na bazie zbiorników wodnych i stawów rybnych itp., celem ukształtowania szerokiego zaplecza turystyczno-rekreacyjnego Metropolii Śląskiej;
- oznakowanie i udostępnienie atrakcji turystycznych wzdłuż drogi nr 78 na odcinku Katowice — Jędrzejów (możliwość połączenia atrakcji przy szlakach: „Szlaku Zabytków Techniki" — woj. śląskie oraz „Szlaku Architektury Drewnianej" i „Szlaku Literackim" — woj. świętokrzyskie);

b) ochrona środowiska:
- możliwość realizacji wspólnej polityki proekologicznej (kompleksowa ochrona zlewni Pilicy, w tym poprawa czystości wód powierzchniowych, zapewnienie funkcjonowania krajowego korytarza ekologicznego doliny tej rzeki, współdziałanie w sprawie ochrony przeciwpowodziowej);
- ochrona obszarów źródliskowych Białej Nidy;
- ochrona obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych nr 408 i 409;
- poprawa stanu czystości powietrza — napływ zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego z województwa śląskiego uwidaczniający się uszkodzeniami drzewostanów w lasach;

c) transport i komunikacja:
- kontynuacja starań o umieszczenie w programach rządowych i KPZK postulatu odtworzenia „szlaku staropolskiego" w ciągu nowej trasy ekspresowej;
- alternatywne podjęcie starań o uwzględnienie w programach krajowych modernizacji drogi krajowej nr 78 na odcinku Jędrzejów — Siewierz przynajmniej w klasie GP;
- modernizacja dróg wojewódzkich: nr 786 Częstochowa — Kielce, nr 795 Secemin — Szczekociny, do pełnych parametrów dróg klasy G;
- przystosowanie Centralnej Magistrali Kolejowej (CMK), znaczenia międzynarodowego (AGC) do podwyższenia biegu pociągów do 250 km/h;
- modernizację linii kolejowej znaczenia państwowego (CMK) Psary— Szczekociny — Kozłów — Kraków z przystosowaniem linii do prowadzenia ruchu pociągów z szybkością 120–200 km/h;
- zagospodarowanie potencjału transportowego linii kolejowej LHS w obsłudze relacji krajowych i międzynarodowych;

d) infrastruktura techniczna:
- ochrona korytarza linii 220 kV stacja systemowa Kielce 400 do Joachimowa i Łośnic;
- linie energetyczne 110 kV: Kielce — Sędziszów — Secemin — Włoszczowa — Joachimów.

3. Uwarunkowania wynikające z sąsiedztwa z woj. łódzkim

Wspólną cechą obszarów sąsiadujących (podobnie jak w woj. mazowieckim) są bardzo słabe warunki przyrodniczo-glebowe, wysoka lesistość oraz potrzeba głębokiej restrukturyzacji, związana z wyczerpaniem się dotychczasowych czynników rozwoju (rolnictwo dwuzawodowe, drobny przemysł, chłonny rynek pracy w ośrodkach miejskich). Znaczna część tego obszaru objęta jest obecnie silną recesją gospodarczą i najwyższym w regionie bezrobociem, zaś wszystkie gminy wymagają wielokierunkowej aktywizacji, bazującej na funkcjach proekologicznych. Omawiany obszar po stronie świętokrzyskiej jest szczególnie predysponowany do rozwoju opartego o funkcje nierolnicze, zwłaszcza turystykę.

Istniejące i potencjalne płaszczyzny współpracy

a) zagadnienia aktywizacji gospodarczej:

- wspieranie inicjatyw klastrowych, jak np.: Grono Ceramiczne Końskie — Opoczno (Łódzko-Świętokrzyska Platforma Materiałów Budowlanych oparta na złożach surowców i potencjale przetwórczym);
- współpraca w zakresie aktywnego rozwiązywania problemów wsi i rolnictwa drogą wzbogacenia w funkcje nierolnicze oraz aktywizację funkcji turystycznej, która ma szanse stać się w przyszłości główną funkcją całego obszaru;
- zrównoważone zagospodarowanie turystyczne doliny Czarnej Koneckiej;
- wspólny przebieg Małopolskiego Szlaku Cystersów (Pętla Kielecka) oraz transwojewódzkiego szlaku rowerowego Berlin — Lwów;
- rozważenie możliwości oznakowania turystycznego szlaku wodnego na Pilicy, a także budowa odpowiedniej infrastruktury nabrzeżnej;
- lepsze oznakowanie i udostępnienie atrakcji turystycznych wzdłuż drogi nr 74 na przebiegu Łódź — Kielce (i dalej w kierunku woj. lubelskiego);

b) ochrona środowiska:

- możliwość realizacji wspólnej polityki proekologicznej na leżących transgranicznie obszarach prawnie chronionych i wspólnych elementach systemu przyrodniczego (ze szczególnym uwzględnieniem ciągłości korytarzy ekologicznych) oraz na obszarach głównych zbiorników wód podziemnych;
- poprawa czystości wód Pilicy oraz ochrona przeciwpowodziowa doliny tej rzeki;
- poprawa stanu czystości powietrza — napływ zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego z Bełchatowa uwidaczniający się uszkodzeniami drzewostanów,
- możliwość wykorzystania udokumentowanych złóż wapieni, surowców ilastych i piasków;

c) transport i komunikacja:

- zapewnienie rezerw terenowych dla realizacji drogi ekspresowej S-74 Piotrków Trybunalski — Kielce — Rzeszów — Barwinek;
- modernizacja drogi krajowej nr 42 Radomsko — Końskie — Skarżysko-Kamienna — Rudnik (9) do parametrów drogi klasy GP;
- modernizacja dróg wojewódzkich: nr 728 Grójec — Końskie — Jędrzejów, nr 742 Przedbórz — Włoszczowa — Nagłowice, nr 746 Żarnów — Końskie, nr 785 Radomsko — Włoszczowa do parametrów drogi klasy G;
- przystosowanie Centralnej Magistrali Kolejowej (CMK) znaczenia międzynarodowego (AGC) do podwyższenia prędkości pociągów do 250 km/h;
- modernizacja linii kolejowej Łódź — Skarżysko-Kamienna;

d) infrastruktura techniczna:

- projektowana linia 400 kV Kielce — Rogowiec;
- istniejące linie transgraniczne 110 kV Przedbórz — Fałków, Myślibórz — Szreniawa i Opoczno — Końskie;

- istniejąca magistrala gazowa ϕ 350 Piotrków Trybunalski — Końskie.

4. Uwarunkowania związane z sąsiedztwem z woj. mazowieckim

Głównym wyróżnikiem obszaru sąsiadującego z woj. mazowieckim jest relatywnie wyższy poziom urbanizacji, wywołanej procesem industrializacji, zapoczątkowanym jeszcze w XIX wieku. Rozwój przemysłu przyczynił się do marginalizacji rolnictwa, które jest obecnie silnie rozdrobnione i cechuje się zanikiem produkcji towarowej. Gęsto rozmieszczone ośrodki przemysłowe wytworzyły specyficzną strefę funkcjonalną (obszar wokół Końskich, Skarżyska-Kamiennej, Starachowic i Ostrowca Św. w woj. świętokrzyskim oraz Radomia i Szydłowca w woj. mazowieckim), o rozwiniętych funkcjach sypialnianych, związanych z wysokim natężeniem dojazdów do pracy. W drugiej połowie lat 90-tych ubiegłego wieku, w wyniku upadku przestarzałego przemysłu i braku wsparcia restrukturyzacji obszar ten zaczął borykać się z wysokim bezrobociem oraz niedoborem kapitału inwestycyjnego, który (mimo licznych przykładów aktywności gospodarczej) nadal generuje zjawiska recesyjne.

Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej ośrodków dawnego COP oraz ograniczanie bezrobocia na tych terenach jest jednym z najważniejszych zadań samorządów w obecnym okresie planowania.

<u>Istniejące i potencjalne płaszczyzny współpracy</u>

a) zagadnienia aktywizacji gospodarczej:
- wspieranie inicjatyw klastrowych, jak: Klaster Przemysłowy Dawnych Terenów Centralnego Okręgu Przemysłowego im. Premiera Eugeniusza Kwiatkowskiego;
- współpraca w ramach Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Starachowice";
- wypromowanie transgranicznego rejonu turystycznego, obejmującego atrakcyjne turystycznie obszary gmin w pasie Końskie — Przysucha;
- przeanalizowanie możliwości połączenia szlaków architektury drewnianej oraz wspólnej ich promocji (SAD);
- wspólne zagospodarowanie i rozpropagowanie turystycznego szlaku kolejowego Starachowickiej Kolei Wąskotorowej;
- wsparcie dla Klastra Turystyki i Rozwoju Regionalnego „Słońce Regionu";
- oznakowanie atrakcji turystycznych wzdłuż drogi krajowej nr 7 i drogi nr 371;
- wspólna polityka prowadząca do rozwoju agroturystyki, ekoturystyki i krajoznawstwa;

b) ochrona środowiska:
- możliwość realizacji wspólnej polityki proekologicznej na leżących transgranicznie obszarach prawnie chronionych i wspólnych elementach systemu przyrodniczego (ze szczególnym uwzględnieniem ciągłości korytarzy ekologicznych) oraz na obszarach głównych zbiorników wód podziemnych;
- ochrona źródlisk Wzgórz Koneckich (źródła Czarnej Koneckiej i Kamiennej);

c) zasoby surowców mineralnych:
- bogate i udokumentowane złoża piasków (12, w tym 2 położone transgranicznie), surowców ilastych (3), surowców węglanowych (2) i piaskowców (3);

d) dziedzictwo kulturowe:
- promocja i wyeksponowanie wspólnych tradycji przemysłowych: starożytnego hutnictwa i górnictwa - Staropolskiego Okręgu Przemysłowego i Centralnego Okręgu Przemysłowego;

e) transport i komunikacja:

- przebudowa drogi krajowej nr 7 (S-7) Gdańsk — Warszawa — Kraków — Chyżne do parametrów drogi ekspresowej;
- modernizacja dróg krajowych: nr 9 Radom — Rzeszów i nr 79 Warszawa — Sandomierz — Kraków — Bytom do parametrów dróg klasy GP;
- modernizacja dróg wojewódzkich: nr 728 Grójec — Końskie — Jędrzejów, nr 744 Radom — Starachowice, nr 749 Końskie — Przysucha do pełnych parametrów dróg klasy G;
- przystosowanie linii kolejowej nr 8 Warszawa — Kraków do prędkości 120–200 km/h;

f) infrastruktura techniczna:

- wyprowadzenie linii 400 kV od stacji 400/220/110 kV w Połańcu, poprzez stację systemową 400/110 kV w Ostrowcu Świętokrzyskim do Kozienic;
- wyprowadzenie linii 220 kV ze stacji Kielce 400 w Micigoździe do miejscowości Rożki;
- modernizacja linii 220 kV Niziny — Starachowice — Rożki (w chwili obecnej linia ta pracuje na napięciu 15 kV);
- zachowanie i rozbudowa systemu linii energetycznych 110 kV;
- przebieg istniejącego gazociągu wysokiego ciśnienia: Lubienia — Warszawa, odgałęzienie od gazociągu Lubienia — Końskie do miejscowości Szydłowiec;
- zapewnienie funkcjonowania magistrali wodnej Trębowiec — Starachowice wraz z uwzględnieniem strefy ochrony sanitarnej ujęć w Trębowcu.

5. Uwarunkowania wynikające z sąsiedztwa z woj. lubelskim

Obszar stykowy z woj. lubelskim odznacza się przewagą funkcji rolniczych, wzbogaconych lokalnie przemysłem (Cementownia Ożarów) i drobną przedsiębiorczością, zróżnicowanymi warunkami glebowymi oraz relatywnie korzystniejszą strukturą agrarną sektora rolnego (z wyjątkiem doliny Wisły, która posiada silnie rozdrobnione rozłogi pól). W Planie województwa obszar ten jest przewidziany do rozwoju rolnictwa uzupełnianego funkcjami komplementarnymi, w tym szczególnie turystyką oraz drobną przedsiębiorczością. Na terenach północnych istotną rolę spełniać będą zalesienia. Wspólne problemy przestrzenne, dotyczą przede wszystkim słabych powiązań komunikacyjnych przez Wisłę, które ograniczają szerszą współpracę obu województw. Ważnym zagadnieniem jest także ochrona środowiska przyrodniczego tej rzeki oraz zminimalizowanie zagrożenia powodziowego na obszarze zalewowym.

<u>Istniejące i potencjalne płaszczyzny współpracy</u>

a) zagadnienia aktywizacji gospodarczej:

- wsparcie inicjatyw klastrowych, jak np.: Stowarzyszenie Producentów Komponentów Odlewniczych KOM-CAST, Innowacyjny Klaster Zdrowie i Turystyka „Uzdrowiska — Perły Polski Wschodniej", Klaster Medycyna Polska;

b) transport i łączność:

- kontynuacja starań o umieszczenie w programach rządowych i KPZK postulatu odtworzenia „szlaku staropolskiego" w ciągu nowej trasy ekspresowej;
- modernizacja drogi krajowej nr 74 na odcinku Opatów — Kraśnik (Lublin) do parametrów drogi klasy GP;

- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 755 Ostrowiec Św. — Ożarów — Zawichost — rz. Wisła — Kosin do pełnych parametrów drogi klasy G wraz z budową stałej przeprawy mostowej w rejonie miejscowości Zawichost;

c) ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego:

- możliwość realizacji wspólnej polityki proekologicznej na leżących transgranicznie obszarach prawnie chronionych i wspólnych elementach systemu przyrodniczego (ze szczególnym uwzględnieniem ciągłości korytarzy ekologicznych) oraz na obszarach głównych zbiorników wód podziemnych;
- współdziałanie w sprawie ochrony przeciwpowodziowej doliny Wisły oraz poprawa stanu czystości wód rzeki;
- ochrona zasobów i racjonalne zagospodarowanie surowców mineralnych złoża piasków: Karsy gm. Ożarów, Śródborze gm. Ożarów, Lipcówka i Czekarzewice-Grobla gm. Tarłów oraz eksploatowane złoża piasków budowlanych: Gliniany 2, Szymanówka w gm. Ożarów, surowce węglanowe: Brzozowa, Karsy, Gliniany-Stróża, Anna-Śródborze oraz eksploatowane dla potrzeb cementowni Ożarów złoże Gliniany-Duranów, złoża te znajdują się w gminie Ożarów lub na pograniczu gmin Ożarów i Tarłów, ziemia krzemionkowa: wyrobisko po zaniechanej eksploatacji złoża Piotrowice w gminie Zawichost.

d) infrastruktura techniczna i energetyka odnawialna:

- linia 110 kV Ożarów Miasto — Annopol.

e) turystyka i rekreacja:

- wykreowanie, wspólnie z woj. małopolskim międzyregionalnej magistrali turystycznej: Kraków — Sandomierz — Kazimierz Dolny, która w woj. świętokrzyskim przebiegała by wzdłuż trasy nadwiślańskiej nr 79 i drogi wojewódzkiej nr 777 do przeprawy mostowej w Annopolu;
- rozważenie możliwości podjęcia wspólnych działań na rzecz dalszego rozpropagowania atrakcji znajdujących się na „Drodze św. Jakuba", a także „Szlaku Jagiellońskim";
- działania zmierzające do lepszego oznakowania atrakcji turystycznych wzdłuż drogi nr 74 na przebiegu Lublin — Kielce;
- rozważenie możliwości oznakowania turystycznego szlaku wodnego na Wiśle, wspólnie z woj. małopolskim i podkarpackim (spływy kajakowe, rejsy turystycznymi statkami) oraz budowy odpowiedniej infrastruktury nabrzeżnej;
- wypromowanie obszaru turystycznego doliny Wisły z uwzględnieniem m.in. powstania Geoparku — Małopolski Przełom Wisły.

6. Uwarunkowania związane z sąsiedztwem z woj. podkarpackim

Wiodącą cechą obszarów przygranicznych jest intensywne rolnictwo, wyspecjalizowane w ogrodnictwie oraz wysoka jakość gleb, której towarzyszą dobre warunki uprawy roślin ciepłolubnych (nie dotyczy to gmin Połaniec i Osiek, które posiadają słabsze warunki glebowe i silniej rozwiniętą funkcję przemysłową). Wspólnym wyróżnikiem tych obszarów jest atrakcyjny i niedostatecznie wykorzystany potencjał turystyczno-rekreacyjny doliny Wisły oraz zasobów dziedzictwa kulturowego historycznych miast nadwiślańskich. Szczególne znaczenie dla aktywizacji tego subregionu może mieć Sandomierz — ośrodek kulturalny, przemysłowy, naukowy i ważny węzeł komunikacyjny łączący Małopolskę z centralną częścią kraju. Istotnym problemem po obu stronach Wisły jest likwidacja skutków wcześniejszej działalności przemysłu siarkowego.

Istniejące i potencjalne płaszczyzny współpracy

a) zagadnienia aktywizacji gospodarczej:
- wsparcie inicjatyw klastrowych, jak np.: Świętokrzysko-Podkarpacki Klaster Energetyczny, Świętokrzysko-Podkarpacki Klaster Budowlany INNOWATOR, Stowarzyszenie Producentów Komponentów Odlewniczych KOM-CAST, Innowacyjny Klaster Zdrowie i Turystyka „Uzdrowiska — Perły Polski Wschodniej", Klaster Medycyna Polska;
- rozwój staszowskiej podstrefy Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (w tym realizacja planów utworzenia kolejnej podstrefy w gminie Koprzywnica);
- rozwój Giełdy Rolno-Ogrodniczej w Sandomierzu.

b) turystyka i rekreacja:
- możliwość wykorzystania potencjału turystycznego obszarów położonych wzdłuż rzeki Wisły dla aktywizacji społeczno-gospodarczej; rozważenie możliwości oznakowania turystycznego szlaku wodnego na Wiśle (spływy kajakowe, rejsy turystycznymi statkami) oraz budowy odpowiedniej infrastruktury nabrzeżnej, możliwość wypromowania obszaru turystycznego doliny Wisły;
- wspólny przebieg trasy rowerowej (finansowany z programu Polska Wschodnia).

c) ochrona środowiska i gospodarka wodna:
- potrzeba koordynacji polityki proekologicznej na leżących transgranicznie obszarach prawnie chronionych i wspólnych elementach systemu przyrodniczego (ze szczególnym uwzględnieniem ciągłości korytarzy ekologicznych) oraz na obszarach głównych zbiorników wód podziemnych;
- poprawa stanu czystości wód Wisły i współdziałanie w sprawie ochrony przeciwpowodziowej w dolinie tej rzeki;

d) problematyka geologiczno-surowcowa:
- zakończenie rekultywacji wyrobiska „Piaseczno", stanowiącego pozostałość po odkrywkowej kopalni siarki oraz po późniejszym wydobyciu piasków szklarskich (pow. ok. 160 ha);
- uwzględnienie złoża siarki Osiek, eksploatowanego otworowo dla potrzeb przemysłu chemicznego oraz złoża piasków szklarskich Świniary II o zasobach 6084 tys. ton (gm. Łoniów);

e) dziedzictwo kulturowe:
- promocja i wyeksponowanie wspólnych tradycji COP oraz tradycji historycznych przedrozbiorowego województwa sandomierskiego;

f) transport i łączność:
- utrzymanie rezerw terenów dla budowy drogi ekspresowej S-74 Piotrków Tryb. — Rzeszów — Barwinek wraz z budową przeprawy mostowej na Wiśle w rejonie Koćmierzowa;
- modernizacja dróg krajowych: nr 9 Radom — Rzeszów i nr 77 Lipnik — Sandomierz — Stalowa Wola — Przemyśl do parametrów drogi GP, z budową drugiej nitki mostu na Wiśle i zmianą przebiegu trasy w Sandomierzu;
- realizacja mostu na Wiśle w Połańcu w ciągu dróg wojewódzkich nr 764 Kielce — Staszów — Połaniec i nr 982 Szczucin — Sadkowa G. — Jaślary dla uzyskania alternatywnego połączenia Rzeszowa, Kielc i Łodzi;
- wykorzystanie gospodarcze połączenia kolejowego (Kielce) Włoszczowice — Staszów — Chmielów;
- zagospodarowanie potencjału transportowego linii kolejowej LHS w obsłudze relacji krajowych i międzynarodowych;

g) infrastruktura techniczna:

- przebieg linii energetycznych: 400 kV Połaniec — Rzeszów, 400 kV Połaniec — Tarnów, 220 kV Połaniec — Chmielów, 220 kV Połaniec — Klikowa, 110 kV Połaniec — Mielec, 110 kV Połaniec — Mielec Smoczka, 110 kV Machów — Piaseczno WOE, 110 kV Tarnobrzeg — Huta Szkła Sandomierz, 110 kV Trześń — Gorzyce, 110 kV Gorzyce — Gerlachów, 110 kV Stalowa Wola — Sandomierz;
- przebieg gazociągów wysokoprężnych: ϕ 250 relacji Sandomierz — Grzybów, ϕ 250 Stalowa Wola — Sandomierz, ϕ 500/400 relacji Rozwadów — Sandomierz, ϕ 300 relacji Komorów — Sandomierz, ϕ 350 relacji Sandomierz — Lubienia, ϕ 500 relacji Rozwadów — Sandomierz;

h) osadnictwo:

- wykorzystanie istniejących powiązań funkcjonalnych pomiędzy Sandomierzem a Tarnobrzegiem i Stalową Wolą na rzecz rozwoju subregionu.

V. UWARUNKOWANIA I PROBLEMY WYSTĘPUJĄCE W POSZCZEGÓLNYCH DZIEDZINACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Uwarunkowania wewnętrzne zagospodarowania przestrzennego województwa są powiązane z szansami i zagrożeniami rozwoju regionu ujętymi w zaktualizowanej „Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego do 2020 r." oraz w obowiązujących programach wojewódzkich. Przekładają one ustalenia tych dokumentów na kategorie przestrzenne, nadając im wymiar terytorialny. Uwzględniają też ustalenia lokalnych dokumentów planistycznych, zwłaszcza studiów gminnych i planów miejscowych, jak też przepisów prawnych, odnoszących się do planowania przestrzennego.

Problematyka uwarunkowań obejmuje wszystkie, najważniejsze aspekty gospodarki przestrzennej województwa i skupia się na identyfikacji głównych potencjałów rozwojowych, ale też problemów oraz obszarów problemowych, których zagospodarowanie mieści się w zakresie kompetencji samorządu województwa i w dużej mierze zależeć będzie od pomyślnej realizacji zadań ujętych w strategiach i programach wojewódzkich. W Planie wskazano również problemy przestrzenne o charakterze krajowym, których rozwiązanie wykracza poza uprawnienia oraz możliwości finansowe województwa i wymaga zaangażowania środków z budżetu państwa. Zadania służące rozwiązywaniu tych problemów zostały zarekomendowane do wsparcia w ramach krajowej polityki przestrzennej w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Wnioski z diagnozy uwarunkowań wewnętrznych posłużą jednocześnie do wyznaczenia obszarów funkcjonalnych, w tym obszarów problemowych.

1. Osadnictwo i ład przestrzenny

System osadniczy województwa świętokrzyskiego tworzy obecnie 31 miast (w tym 5 miast „wydzielonych"), 71 miejscowości gminnych oraz 2131 wsi sołeckich. Miasta regionu skupiają ogółem 572,1 tys. mieszkańców, wykazując duże zróżnicowanie pod względem wielkości zaludnienia. Największym ośrodkiem są Kielce (200,9 tys. mieszkańców), zaś najmniejszym Działoszyce (1 tys. mieszkańców). Próg 50 tys. mieszkańców (poza stolicą regionu) przekraczają tylko 2 miasta: Ostrowiec Świętokrzyski i Starachowice, zbliża się do niego Skarżysko-Kamienna. Aż 60% ośrodków miejskich nie osiąga 10 tysięcy mieszkańców, a te najmniejsze nastawione są głównie na obsługę rolnictwa, co nie sprzyja obecnie dywersyfikacji gospodarki.

Województwo świętokrzyskie należy do najsłabiej zurbanizowanych w kraju. W latach 2001–2012 odsetek ludności zamieszkującej w miastach spadł z 45,9% do 44,9% i był niemal dwukrotnie mniejszy niż w woj. śląskim, posiadającym najwyższy w kraju współczynnik urbanizacji (77,6%). Jest także znacznie niższy od średniej krajowej, która wyniosła w 2012 r. 60,6%.

Układ osadniczy regionu charakteryzuje się rozmieszczeniem większości ośrodków miejskich na obrzeżach województwa oraz koncentracją większych miast w części północnej, co podyktowane jest przebiegiem historycznych procesów industrializacji. Ukształtowana

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

ZALUDNIENIE ORAZ ELEMENTY INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ W 2013 R.

(uwarunkowania)

Mapa nr 2

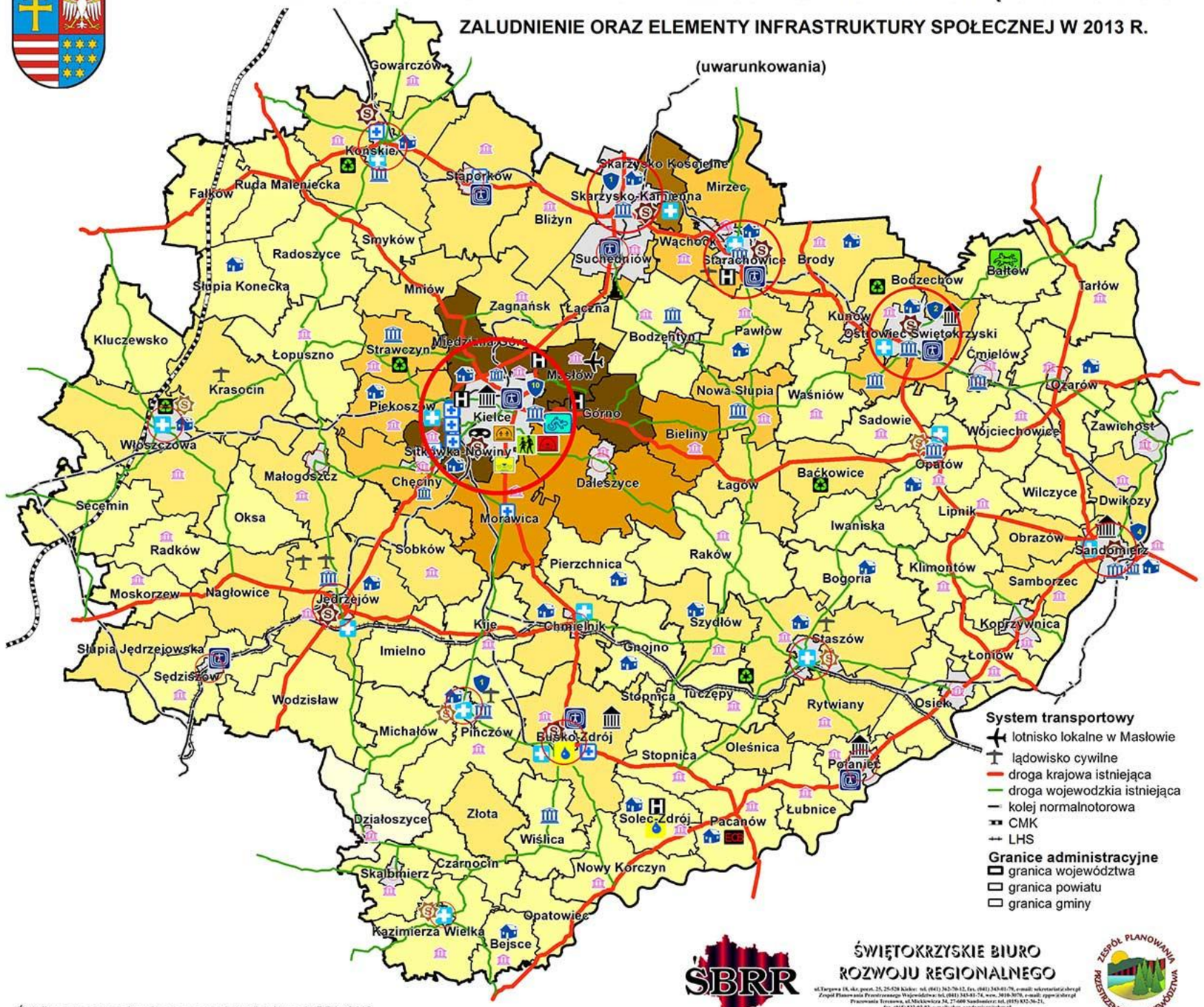

LEGENDA

Miasta

Liczba mieszkańców miast

200 938
75 000
50 000
25 000
10 000
5 000
2 500
1 000

Średnia wielkość miasta
woj. świętokrzyskie - 18 565 mieszkańców
Polska - 25 755 mieszkańców

Średnie zaludnienie wsi

- 119 - 150
- 151 - 300
- 301 - 450
- 451 - 600
- 601 - 750
- 751 - 900
- 901 - 1095

Średnia wielkość wsi
woj. świętokrzyskie - 310 mieszkańców
Polska - 352 mieszkańców

Obiekty kultury

- Filharmonia Świętokrzyska im. O.Kolberga
- Teatr Lalki i Aktora "Kubuś"
- Kieleckie Centrum Kultury (Kielecki Teatr Tańca)
- Teatr im. S. Żeromskiego
- Amfiteatr Kadzielnia
- muzeum
- oddział muzeum
- galeria
- Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskiej w Michniowie
- Geopark Kielce
- JuraPark
- Europejskie Centrum Bajki
- gminny ośrodek kultury
- kino

Opieka zdrowotna i społeczna

- sanatorium
- szpital specjalistyczny
- szpital POZ
- dom pomocy społecznej

Szkolnictwo wyższe

- szkoła wyższa (ilość szkół)

Pozostałe elementy

- Sąd Rejonowy
- oddział zamiejscowy Sądu Rejonowego
- hotel****
- RZZO

System transportowy

- lotnisko lokalne w Masłowie
- lądowisko cywilne
- droga krajowa istniejąca
- droga wojewodzkia istniejąca
- kolej normalnotorowa
- CMK
- LHS

Granice administracyjne

- granica województwa
- granica powiatu
- granica gminy

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ul.Targowa 18, skr. poczt. 25, 25-520 Kielce: tel. (041) 362-70-12, fax. (041) 343-01-79, e-mail: sekretariat@sbrr.pl
Zespół Planowania Przestrzennego Województwa: tel. (041) 343-81-74, wew. 3010-3070, e-mail: zppw@sbrr.pl
Pracownia Terenowa, ul.Mickiewicza 34, 27-600 Sandomierz: tel. (015) 832-56-21,
fax. (015) 832-03-82, e-mail: sbrr_sandomierz@sbrr.pl

ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Mapa nr 3

SYSTEM OSADNICZY
(uwarunkowania)

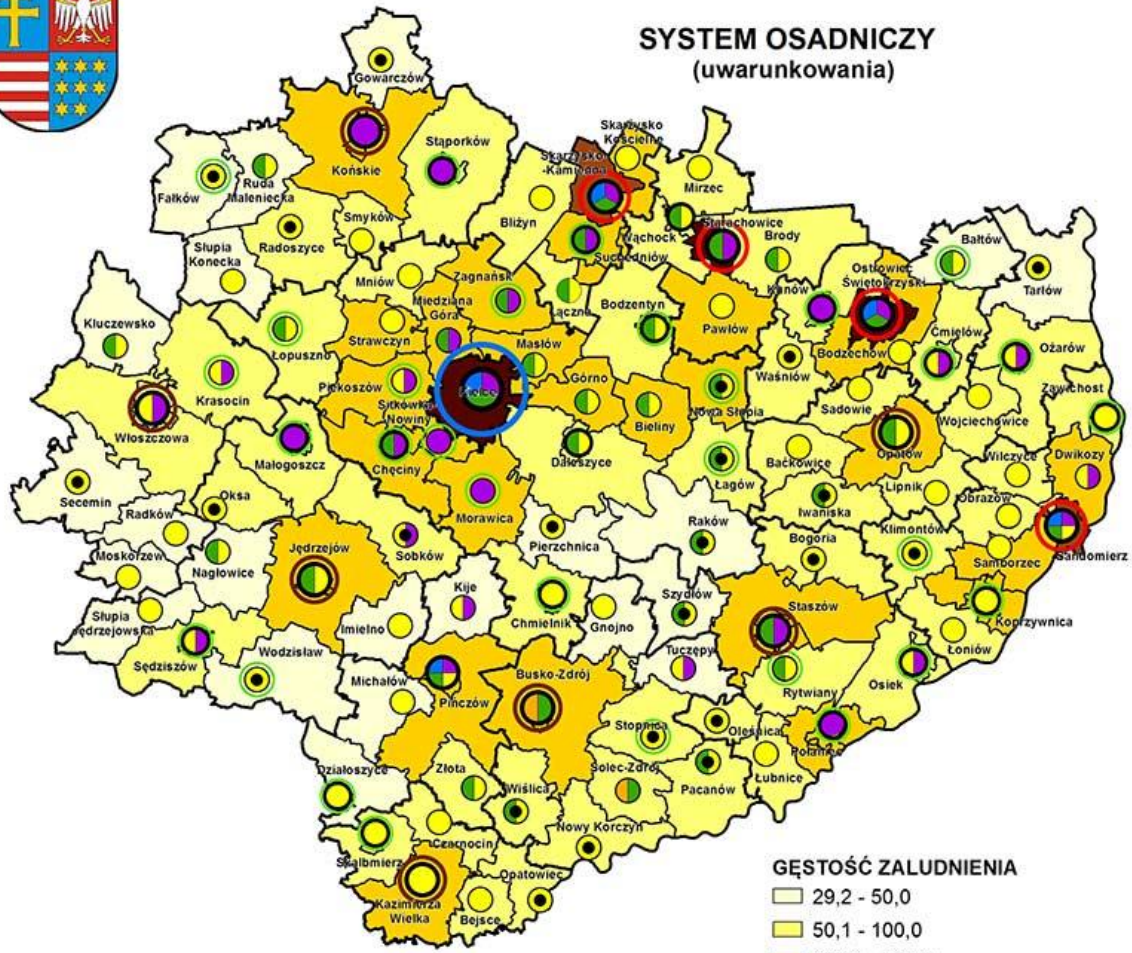

GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA

- 29,2 - 50,0
- 50,1 - 100,0
- 100,1 - 200,0
- 200,1 - 700,0
- 700,1 - 1500,0
- 1500,1 - 1826,7

LEGENDA

HIERARCHIA OŚRODKÓW OSADNICZYCH

- ośrodek wojewódzki
- ośrodek powiatowy

ośrodek gminny

- aktualnie posiadający prawa miejskie
- posiadający prawa miejskie w przeszłości
- nie posiadający praw miejskich

RANGA PEŁNIONYCH FUNKCJI

- ośrodek krajowy pełniący niektóre funkcje metropolitalne
- ośrodek subregionalny
- ośrodek lokalny pełniący funkcje powiatowe
- ośrodek pełniący funkcje wykraczające poza granice administracyjne gminy

WIODĄCE FUNKCJE OŚRODKÓW

- przemysłowa
- obsługi rolnictwa
- turystyki i wypoczynku
- udrowiskowa
- akademicka

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

w tych procesach Aglomeracja Staropolska przyjęła ostatecznie na terenie woj. świętokrzyskiego kształt litery „T", obejmując północny obszar zurbanizowany oraz część środkową regionu z obszarem funkcjonalnym Kielc.

Południowa, rolnicza część województwa, mimo policentrycznej sieci miast jest wyraźnie słabiej zurbanizowana. Przyczyn tego można upatrywać w monofunkcyjności gospodarki i utracie przez znaczną część ośrodków gminnych praw miejskich po powstaniu styczniowym (spośród 71 tych ośrodków aż 23 posiadało prawa miejskie przed 1863 rokiem). Obecnie w grupie miast położonych na omawianym obszarze dominują małe ośrodki o bogatych tradycjach historycznych, lecz niewielkim rynku pracy i malejącym potencjale demograficznym.

Wiejską sieć osadniczą tworzy 2264 miejscowości wiejskich zamieszkałych przez 702,6 tys. ludności, przy czym średnio na jedną wieś przypada ca 310 osób (w kraju 352). W województwie na 100 km^2 rozlokowane jest 19 miejscowości wiejskich (w Polsce 13,8), co oznacza, że sieć ta ma większą gęstość niż w kraju. Obszary wiejskie, w szczególności położone na peryferiach województwa, posiadają na ogół utrudniony dostęp do usług wyższego rzędu i pozarolniczego rynku pracy. Nakłada się na to m.in. niepełne wyposażenie i niski standard usług ośrodków lokalnych oraz słabe tempo rozwoju przedsiębiorczości zwłaszcza tworzącej nowe miejsca pracy.

Problem aktywizacji społeczno-gospodarczej małych miast obsługujących obszary peryferyjne należy uznać za jeden z kluczowych problemów gospodarki przestrzennej, warunkujących poprawę jakości życia na obszarach wiejskich regionu.

1.1. Hierarchia ośrodków osadniczych

Głównym ośrodkiem województwa jest miasto Kielce, uznane w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 r. za **ośrodek wojewódzki pełniący oprócz funkcji regionalnych szereg funkcji o znaczeniu metropolitalnym**. Stolica regionu to miejsce koncentracji wysoko zorganizowanych usług o znaczeniu krajowym i międzynarodowym w zakresie: lecznictwa szpitalnego (Świętokrzyskie Centra: Onkologii i Kardiologii), szkolnictwa wyższego (Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Politechnika Świętokrzyska), wyspecjalizowanych usług (Targi Kielce), sektora budownictwa oraz przemysłu materiałów budowlanych, metalowego i maszynowego.

Ponadto Kielce, skupiające na swym obszarze szereg funkcji kulturalnych, usługowych i administracyjnych oraz ośrodków zarządzania gospodarką, mają aspiracje osiągnięcia metropolitalnych standardów zagospodarowania. Wzmacnianie funkcji metropolitalnych odbywa się głównie drogą rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, w tym w sektorze budowlanym oraz wysoko wyspecjalizowanych usług ochrony zdrowia, kultury, sportu, szkolnictwa wyższego, branży turystycznej i hotelarskiej oraz otoczenia przedsiębiorczości. Kluczowe znaczenie dla metropolizacji Kielc ma obecnie rozwój funkcji targowej oraz usprawnienie głównego układu komunikacyjnego.

Wspomniana powyżej **KPZK 2030** nie wyodrębnia na obszarze woj. świętokrzyskiego żadnego ośrodka regionalnego.

Subregionalny poziom obsługi osiągnęły, natomiast relatywnie duże miasta: Ostrowiec Św. i Starachowice. Do pełnienia tej funkcji rekomendowane powinny być także Skarżysko-Kamienna oraz Sandomierz nie ujęte obecnie w Koncepcji krajowej[2]. Ośrodki te charakteryzuje: utrwalona pozycja w sieci osadniczej i strukturze gospodarczej regionu,

[2] Zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010–2020 — Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie do ośrodków subregionalnych zaliczane są miasta średniej wielkości (pow. 20 tys. mieszkańców) pełniących istotne funkcje w skali sub- i regionalnej. Według KPZK 2030 miasta subregionalne to ośrodki o liczbie ludności 50–100 tys. Ze względu na znaczenie gospodarcze do tej kategorii miast mogą być dołączone także mniejsze miasta.

węzłowe położenie w sieci infrastruktury transportowej, wyspecjalizowane funkcje krajowe w zakresie obsługi ruchu turystycznego (zwłaszcza Sandomierz), kultury, szkolnictwa wyższego oraz handlu i logistyki, a także wymierny zakres oddziaływania na otoczenie zewnętrzne, w tym także na obszary województw sąsiadujących. Pod tym względem na szczególna uwagę zasługuje Skarżysko-Kamienna, które mimo recesji gospodarczej oraz niekorzystnego dla miasta podziału administracyjnego kraju w 1999 r. zdołało przyłączyć trzy wsie z woj. mazowieckiego. Zachowały one na tyle silne związki funkcjonalne by pokonać uciążliwe procedury zmiany podziału administracyjnego.

Do ośrodków lokalnych w województwie świętokrzyskim wg KPZK 2030 zaliczone zostały pozostałe miasta powiatowe: Busko-Zdrój, Końskie, Jędrzejów, Opatów, Staszów, Pińczów, Kazimierza Wielka i Włoszczowa. Mają one do spełnienia ważną rolę w obsłudze ludności, szczególnie na obszarach peryferyjnych województwa, skupiając funkcje przemysłowe oraz usługi z zakresu: administracji ponadlokalnej, edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym, oraz lecznictwa specjalistycznego. Większość tych ośrodków pełni również ważne funkcje kulturowe, integrujące lokalne społeczności.

Przykładem może być tu Busko-Zdrój i Solec-Zdrój, które bazując na unikalnych wodach leczniczych wytworzyły liczący się w kraju kompleks uzdrowiskowo-sanatoryjny, który wykazuje tendencje rozwojowe i oddziałuje aktywizująco na otaczające je wsie.

Spośród pozostałych lokalnych ośrodków, stanowiących siedziby gmin, 30 pełni funkcje wykraczające poza ich granice administracyjne w zakresie lecznictwa czy kultury. Na uwagę zasługują też ośrodki gminne, które w przeszłości posiadały prawa miejskie. W ślad za aktywizacją gospodarczą i społeczną tych miejscowości powinno następować przywracanie im praw miejskich.

1.2. Zróżnicowanie natężenia procesów urbanizacyjnych i wpływu miast na obszary wiejskie

Peryferyjne obszary wiejskie zagrożone marginalizacją

Obszary wiejskie w województwie różnią się między sobą pod względem ekonomicznym, społecznym i strukturalnym. Wpływa na to decydująco sąsiedztwo dużych miast: zwłaszcza Kielc, Ostrowca Świętokrzyskiego, Starachowic i Skarżyska-Kamiennej, ale także i mniejszych ośrodków miejsko-przemysłowych. Wywierają one wielokierunkowy wpływ, który wyraża się dyfuzją procesów urbanizacyjnych oraz umacnianiem się wielorakich związków funkcjonalnych, stymulujących ruch budowlany, rozwój przedsiębiorczości — zwłaszcza nierolniczej, a także intensyfikację procesów osiedleńczych. Na podstawie analizy poziomu urbanizacji i wpływu miast na otaczające je gminy można wyróżnić obecnie 4 kategorie obszarów wiejskich:

A. <u>ściśle powiązane z dużym miastem</u> — obszary wiejskie położone w bezpośrednim sąsiedztwie ośrodka miejskiego i stanowiące głównie jego strefę podmiejską, obszary te charakteryzuje zróżnicowanie struktury funkcjonalnej oraz słabnąca różnorodność i intensywność zjawisk społeczno-gospodarczych w miarę oddalania się od granic miasta w kierunku „typowo rolniczych" obszarów wiejskich;

B. <u>w zasięgu oddziaływania dużego miasta</u> — obszary wiejskie położone poza strefami podmiejskimi z zadowalającą dostępnością czasową do ośrodka miejskiego, znajdują się one wprawdzie poza zasięgiem bezpośredniego oddziaływania dużego miasta, ale są dogodnie położone względem szlaków komunikacyjnych i mogą czerpać korzyści z dyfuzji procesów rozwojowych, która obok ich endogenicznego potencjału powinna przyczyniać się do ich rozwoju;

C. poddane lokalnym procesom urbanizacyjnym — obszary wiejskie stanowiące bezpośrednie otoczenie średnich miast i mniejszych ośrodków przemysłowych, odnoszące korzyści z lokalnych procesów urbanizacji i uprzemysłowienia;

D. peryferyjne obszary wiejskie o dominującej roli funkcji powierzchniowych (rolnictwo i leśnictwo), często charakteryzujące się nagromadzeniem niekorzystnych zjawisk społeczno-gospodarczych, bez wyraźnego oddziaływania któregoś z dużych ośrodków miejskich i z ograniczoną dostępnością komunikacyjną do tych ośrodków (w kilku przypadkach są to obszary o konkurencyjnym rolnictwie lub atrakcyjne turystycznie, co może stanowić ich główny potencjał rozwoju, jednak większość z nich nie zdołała zakończyć procesów transformacji i jest objęta recesją strukturalną).

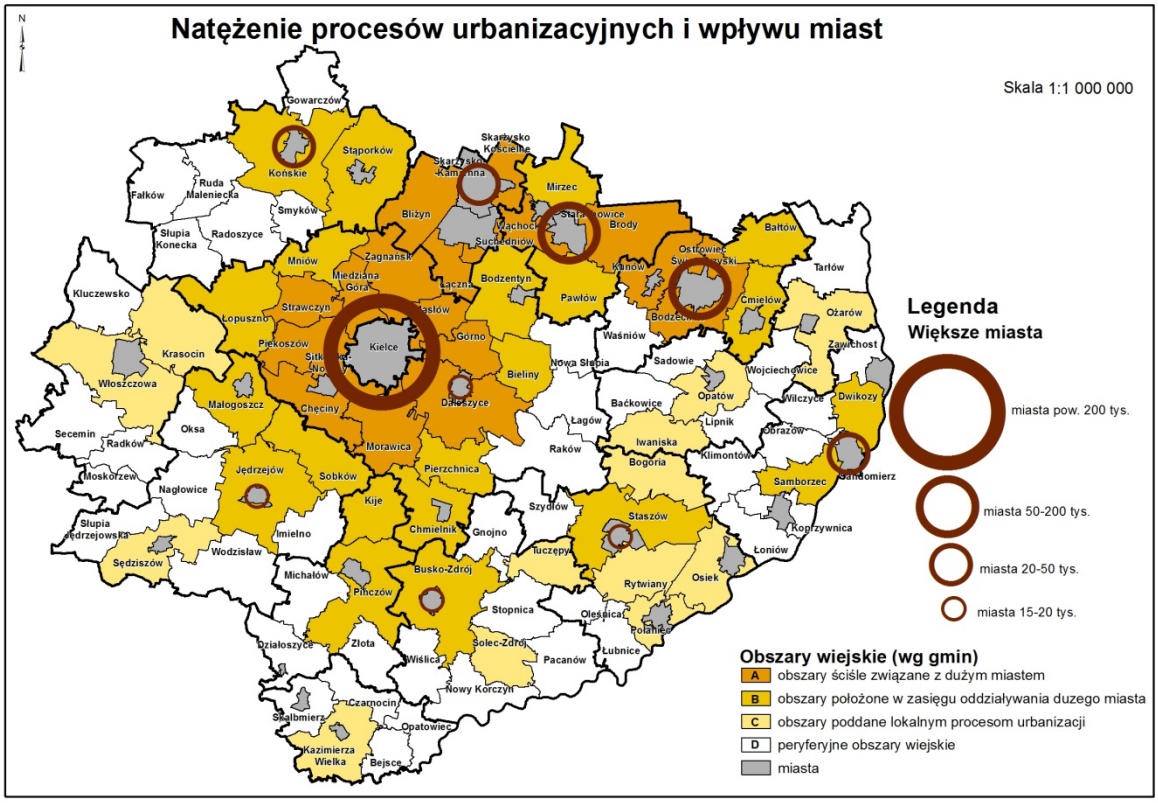

Źródło: IGiPZ PAN Warszawa.

1.3. Ład przestrzenny

Ład przestrzenny, stanowiący odzwierciedlenie zasady zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu przestrzenią, jest obecnie wartością często marginalizowaną, bowiem jego respektowanie oznaczałoby zahamowanie żywiołowej ekspansji funkcji komercyjnych, nastawionych na maksymalizację efektów finansowych. Jak wskazują analizy studiów gminnych i planów miejscowych egzekwowanie wymagań ładu przestrzennego utrudniają mało precyzyjne kryteria porządkowania przestrzeni w obowiązujących przepisach prawnych, co prowadzi do swobodnej, niekiedy zbyt daleko idącej ich interpretacji i w konsekwencji generuje chaos przestrzenny.

Kształtowaniu ładu przestrzennego nie sprzyja brak skutecznych instrumentów oceny ich stosowania w planowaniu miejscowym oraz krótkowzroczna polityka części samorządów lokalnych, które rozwiązują bieżące potrzeby lokalizacyjne kosztem przestrzeni publicznej i długofalowych celów ogólnospołecznych. Wyrazem tej sytuacji jest coraz szersze

zastępowanie planów miejscowych decyzjami urbanistycznymi (uznanymi powszechnie za główny czynnik nieładu urbanistycznego) jak również sporządzanie jednostkowych zmian studiów gminnych i planów miejscowych obejmujących pojedyncze działki bez głębszej analizy powiązań z otoczeniem co stwarza konflikty funkcjonalne oraz powoduje degradację krajobrazu.

Działaniom tym towarzyszy pogarszająca się jakość opracowań urbanistycznych związana z brakiem wykwalifikowanych kadr i dążeniem do minimalizacji kosztów prac projektowych, które zostały ściśle podporządkowane formule przetargowej. Niestety niska cena nie idzie w parze z jakością tych opracowań.

Warto zauważyć, że niedobór planów miejscowych jak też niska jakość sporządzanych mpzp oraz brak ciągłości polityki przestrzennej sprzyjają nieładowi urbanistycznemu, generują nadmierne koszty uzbrojenia oraz skłaniają do podejmowania nieracjonalnych decyzji (np. zabudowy terenów na rozpoznanych złożach kopalin, terenach zagrożonych zalaniem lub procesami osuwiskowymi itp.), grożących poniesieniem wysokich kosztów odszkodowań lub przesiedleń.

Do najważniejszych zagrożeń ładu przestrzennego należy zaliczyć:

- lokalizację nowoprojektowanej zabudowy, w tym mieszkaniowej, na obszarach zagrożonych powodzią, które powinny być wykluczone z tego rodzaju zagospodarowania;
- suburbanizację — nieracjonalną urbanizację obrzeży miast wywołaną rozlewaniem się zabudowy o niskiej intensywności na przyległe tereny wiejskie często o atrakcyjnym krajobrazie, co prowadzi do jego destrukcji i utraty naturalnych cech (ponadto zabudowa ta nie idzie w parze z rozwojem komunikacji i usług, tworząc „niedosłużone", „dysfunkcyjne" osiedla mieszkaniowe, których mieszkańcy muszą korzystać z odległych usług miejskich, ponosząc wysokie koszty dojazdu);
- stanowiący odmianę suburbanizacji intensywny rozwój zabudowy mieszkaniowej i usługowej wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych (dróg krajowych i wojewódzkich) powodujący ograniczenia komunikacyjne i funkcjonalne; projektowanie nowych terenów zabudowy głównie mieszkaniowej na granicy z pasem drogowym, co jednocześnie wymusza: dopuszczenie do nadmiernych ilości zjazdów (rzadko kiedy projektuje się drogi odbarczające), brak zachowania rezerwy pasa drogowego uniemożliwiający w przyszłości podniesienie klas dróg, poza tym niska atrakcyjność mieszkania w sąsiedztwie ruchliwych dróg nierzadko za ekranem akustycznym;
- nadmierne, nieuzasadnione wyznaczanie nowych terenów zabudowy mieszkaniowej, w znacznym oddaleniu od istniejącej zabudowy, bez szans na szybkie zapewnienie dojazdu i uzbrojenia (tereny te są wyznaczane bez jakiegokolwiek uściślenia, która ich część może być zabudowana w pierwszej kolejności, co prowadzi do powstawania chaotycznej zabudowy rozproszonej, nierzadko degradującej krajobraz), sprzyja temu brak analizy społecznych i ekonomicznych kosztów kształtowanego rozwoju rozproszonego, jak również racjonalnych prognoz rozwoju, stąd zagospodarowanie znacząco przewyższające zapotrzebowanie gmin;
- brak obowiązkowych scaleń gruntów na nowych obszarach rozwoju zabudowy sprawia, że o kształcie nowej zabudowy decyduje struktura własnościowo-przestrzenna obszarów rolnych;
- brak instrumentów umożliwiających ochronę interesu publicznego na szczeblu wojewódzkim;
- deficyt terenów objętych mpzp;
- brak planowania na obszarach funkcjonalnych uniemożliwiający m.in. koordynację rozwoju obszarów miejskich z ich otoczeniem;

- uleganie przez samorządy lokalne presji deweloperów na zawłaszczanie najbardziej atrakcyjnej krajobrazowo przestrzeni, która powinna być chroniona dla ogółu społeczeństwa gminy (np.: tereny enklaw leśnych i w bezpośrednim sąsiedztwie lasów, położone przy istniejących i projektowanych zbiornikach wodnych oraz usytuowane na stokach górskich lub w innych miejscach o atrakcyjnych walorach widokowych itp.);
- lokalizacja zabudowy mieszkaniowej w bezpośrednim sąsiedztwie konfliktowego zagospodarowania, np.: obok funkcjonującej kopalni lub dróg ruchu tranzytowego;
- nie uwzględnianie udokumentowanych złóż surowców mineralnych, nawet aktualnie eksploatowanych oraz zatwierdzonych obszarów i terenów górniczych;
- próby pozbycia się „niewygodnych" dla gmin inwestycji celu publicznego metodą częściowych zmian studium obejmujących zmianę zagospodarowania terenów, na których są te inwestycje zlokalizowane, bez żadnego komentarza czy uzasadnienia;
- ograniczone do minimum stosowanie wymaganych ustawą i rozporządzeniem dotyczących zawartości studium, wskaźników zagospodarowania i użytkowania terenów, wskaźników urbanistycznych, a szczególnie zaniżonych i nie przystających do obecnych potrzeb wskaźników dotyczących wyposażenia w miejsca postojowe (w miastach polityce tej towarzyszy brak kompleksowej wizji stworzenia spójnego systemu parkowania);
- stosowanie analogicznych wskaźników dla terenów diametralnie różnych (takie same wskaźniki dla terenów zabudowy zlokalizowanych na obszarze miasta jak i wsi);
- brak dbałości o jakość przestrzeni publicznej oraz architektury, chaos w formach zabudowy i architekturze zespołów urbanistycznych, degradacja przestrzeni przez wszechobecną agresywną reklamę, unikanie w opracowywanych dokumentach planistycznych precyzyjnych zapisów dotyczących kształtowania ładu przestrzennego np. w zakresie: kolorystyki elewacji, kształtu dachu, wysokości i jednolitości ogrodzeń, warunków i zasad lokalizacji reklam oraz ich wielkości i kształtu;
- gettoizacja przestrzeni zurbanizowanej (wg definicji zawartej w KPZK 2030 jest to nasilające się zjawisko powstawania zamkniętych, strzeżonych osiedli mieszkaniowych i postępującej jednocześnie degradacji osiedli starych, głównie przemysłowych, czego konsekwencją jest powstawanie gett dobrobytu i ubóstwa, stanowiących zagrożenie dla spójności społecznej polskich miast), zamknięte ogrodzone osiedla mają wpływ na przerwanie zakładanej ciągłości urbanistycznej, poza tym budzą negatywne odczucia estetyczne i stwarzają poczucie izolacji;
- traktowanie ograniczeń związanych z potrzebą ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego wyłącznie jako barier rozwojowych;
- źle przeprowadzane konsultacje społeczne, bądź zupełny ich brak, ignorowanie opinii społecznej;
- brak wiedzy w społeczeństwie na temat kształtowania przestrzeni, ładu przestrzennego.

W KPZK 2030 w odniesieniu do ładu przestrzennego przewiduje się wdrożenie działań mających na celu:

- uzyskanie sprawnego systemu planowania przestrzennego: poszerzenie obligatoryjności planowania, oddzielenie prawa zabudowy działki od prawa własności, hierarchizacja planów (na szczeblu województwa — integracja planu zagospodarowania województwa ze strategią rozwoju województwa przy uwzględnieniu planów i strategii dla obszarów funkcjonalnych różnych szczebli, rola koordynacyjna tych dokumentów w odniesieniu do wszystkich przedsięwzięć podejmowanych w województwie), obligatoryjność projektowania funkcjonalnego, związanie racjonalności przewidywanych form zagospodarowania z odpowiedzialnością finansową podmiotów publicznych i innych);

- zapewnienie praworządności w planowaniu i realizowaniu procesów przestrzennego rozwoju (działania na rzecz wyeliminowania decyzji administracyjnych, zastąpienie ich aktami prawa miejscowego, szeroka partycypacja społeczna);
- wdrożenie do systemu gospodarowania przestrzenią instrumentów ekonomicznych;
- tworzenie korzystnych warunków dla działalności gospodarczej (wprowadzenie obowiązkowego scalenia gruntów na terenach nowej urbanizacji, preferencyjne warunki dla partnerstwa publiczno-prywatnego, stosowanie zasady prawa pierwokupu przez władze lokalne);
- maksymalne wykorzystanie obszarów już zagospodarowanych, uruchomienie nowych terenów jedynie po wyczerpaniu zasobów tych pierwszych (w KPZK proponuje się ustawowe ograniczenie możliwości zabudowy i podziału gruntów poza obszarami objętymi mpzp; wprowadzenie ustawowo ograniczenia zabudowy terenów pozbawionych infrastruktury wodno-kanalizacyjnej; wprowadzenie obowiązku planistycznego dla obszarów rozwojowych wyznaczonych w studium, w tym np. obszarów funkcjonalnych miast; ww. rozdzielenie na drodze ustawowej prawa własności nieruchomości od prawa do jej zabudowy, wprowadzenie zasady, że posiadanie mpzp jest podstawą ubiegania się o współfinansowanie z funduszy UE, określenie minimalnej powierzchni możliwej do objęcia mpzp, wprowadzenie sankcji za zaniechanie działań stanowiących obowiązek prawny);
- wprowadzenie drogą ustawową minimalnych standardów wyposażenia i zagospodarowania przestrzennego terenów zurbanizowanych, w tym standardów dostępności do podstawowych usług społecznych z zachowaniem ochrony interesu publicznego (standardów urbanistycznych — związanych z ekstensywnością zabudowy i dostępem do infrastruktury technicznej, jak i standardów dostępności do podstawowych usług społecznych);
- wsparcie dla tworzenia gminnego zasobu nieruchomości tj. wykupu, wywłaszczania i wymiany terenów, przeprowadzania scaleń i wtórnych podziałów gruntów oraz nieodpłatnego przejmowania przez gminę części wtórnie dzielonych terenów na cele urządzeń wspólnych (ulice, parkingi, urządzenia techniczne, zieleń);
- wprowadzenie ustawowego obowiązku sporządzenia mpzp dla terenów rozwojowych wyznaczonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz obowiązek reparcelacji gruntów na podstawie decyzji planu;
- zwiększenie powierzchni pokrytych planami miejscowymi (zwłaszcza w odniesieniu do terenów przewidywanej urbanizacji) zakaz opracowywania i uchwalania planów miejscowych dla terenów o bardzo małej powierzchni; obligatoryjność posiadania planu jako podstawa do ubiegania się przez inwestora o dofinansowanie z funduszy UE;
- wprowadzenie zagadnień związanych z estetyką przestrzeni do programu kształcenia ogólnego.

1.4. Główne problemy i obszary problemowe osadnictwa

Analizy procesów osiedleńczych (w latach 2001–2012) prowadzą do wniosku, że w systemie osadniczym województwa utrwala się szereg zjawisk i tendencji negatywnych, generujących istotne **problemy przestrzenne**. Są to:

- przemieszczanie się ludności miast na obszary podmiejskie, połączone z ubytkiem ludnościowym większych miast, szczególnie widoczne w otoczeniu funkcjonalnym Kielc. Proces ten, określany mianem **suburbanizacji** prócz aktywizacji społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich powoduje coraz większe zagrożenia przestrzeni publicznej, krajobrazu przyrodniczo-kulturowego oraz ubytek terenów rezerwowanych pod ważne inwestycje strukturalne, jak również generuje zwiększonych ruch

komunikacyjny. Z uwagi na niedobór planów miejscowych oraz brak skutecznych instrumentów przeciwdziałania w systemie planowania miejscowego, proces ten odbywa się (w dużej mierze) żywiołowo i przynosi wymierne straty;

- **depopulacja** zwłaszcza południowej części woj. świętokrzyskiego w tym Ponidzia, która stanowi problem o znaczeniu krajowym silnie akcentowany w ***Raporcie o stanie zagospodarowania przestrzennego kraju***. Wyludnianie się wsi i małych miast występuje również na zachodnich i wschodnich krańcach województwa. Proces ten może prowadzić do nieodwracalnej deformacji struktur demograficznych i w konsekwencji zaniku aktywności osiedleńczej;
- regres społeczno-gospodarczy małych miast obsługujących obszary rolnicze — ośrodki te na skutek upadku dawnego przemysłu oraz regresu usług produkcyjnych dla rolnictwa nie są w stanie samodzielnie powstrzymać zjawisk recesyjnych i pobudzić aktywności społecznej.

Ponadto znaczna część ośrodków osadniczych województwa wymaga ***modernizacji struktury przestrzennej*** *(rewaloryzacji centrów i starych dzielnic, rewitalizacji dzielnic poprzemysłowych oraz blokowisk, poprawy warunków do rekreacji i wypoczynku oraz usprawnienia relacji: mieszkanie — praca — wypoczynek). Jak wynika z analizy ankiet skierowanych do samorządów lokalnych* potrzebę rewitalizacji obszarów zurbanizowanych dostrzeżono w większości miast oraz w ośrodkach, które utraciły prawa miejskie. Wśród zadań priorytetowych w miastach wymienia się rewitalizację: zabytkowych rynków, ciągów reprezentacyjnych ulic, głównych placów i ogólnie dostępnych terenów zieleni służących wypoczynkowi. Dla ośrodków, które utraciły prawa miejskie szczególnie istotna byłaby rewitalizacja historycznych centrów, eksponująca zespoły i obiekty, będące świadectwem bogatej historii, natomiast w większych miastach (m.in. w Starachowicach i Skarżysku-Kamiennej) do rewitalizacji przewidziano dodatkowo „blokowiska" oraz tereny po byłych zakładach przemysłowych, zaś w gminach uprzemysłowionych — tereny do rekultywacji zdegradowane w wyniku działalności przemysłowej. W większości gmin do zagospodarowania przewidywane są też wyrobiska powstałe w wyniku eksploatacji surowców mineralnych oraz niszczejące obiekty zabytkowe.

Często podnoszonym problemem jest także ubytek młodych, wykształconych osób na rzecz sąsiadujących metropolii oraz państw „starej" Europy, prowadzący do „drenażu" wykwalifikowanych kadr z mniejszych miejscowości.

2. Środowisko przyrodnicze

Środowisko przyrodnicze regionu świętokrzyskiego jest silnie zróżnicowane przestrzennie. Spowodowały to różnorodne procesy geologiczne, w wyniku których ukształtowała się urozmaicona rzeźba terenu oraz zasoby naturalne, zwłaszcza dobrych gleb i surowców mineralnych. Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym Polski (wg J. Kondrackiego) Świętokrzyskie leży prawie w całości na obszarze **Wyżyny Małopolskiej,** w ramach której wyodrębnia się makroregiony: **Wyżynę Kielecką** (część środkowa i północno-wschodnia województwa), **Nieckę Nidziańską** (część południowa) i **Wyżynę Przedborską** (część północno-zachodnia). Niewielki obszar w południowo-wschodniej części województwa zajmuje makroregion **Kotlina Sandomierska**, zaś w części północno-wschodniej mezoregion **Małopolski Przełom Wisły.**

Największy z tych obszarów **Wyżyna Kielecka** posiada charakter wyżynno-górski i obejmuje najstarszy w kraju i jedyny w centralnej Polsce masyw górski — **Góry Świętokrzyskie**. Obszar ten jest zbudowany głównie ze skał węglanowych i piaskowców, na wschodzie przykrytych warstwą lessu. Średnia wysokość n.p.m. waha się tu od 350 do 430 m,

zaś na obszarze głównego pasma Gór Świętokrzyskich dochodzi do 612 m (góra Łysica). Góry Świętokrzyskie posiadają najniższą średnioroczną temperaturę (Święty Krzyż — 5,7 °C, województwo — 7,4 °C) i otrzymują najwięcej opadów (Nowa Słupia — 840 mm, Św. Krzyż — 822 mm, województwo — 602,8 mm). Mikroklimat górski wpływa oziębiająco na większą część Wyżyny Kieleckiej, zwłaszcza na początku okresu wegetacji i w porze letniej.

Odmienne warunki klimatyczne posiada **Niecka Nidziańska** zbudowana głównie z margli, wapieni i gipsów przykrytych piaskami lub lessami (w części południowej), która wraz **Kotliną Sandomierską** (pokrytą madami i lessami) wykazuje najwyższą temperaturę roczną powietrza oraz dłuższy okres wegetacji (w dolinie Wisły o ok. 2 tygodnie). Stwarza to warunki do wzrostu roślin o wysokich wymaganiach cieplnych. Wysokości Niecki Nidziańskiej kształtują się przeciętnie od 200 do 300 m n.p.m. (najwyższe wniesienie — Biała Góra 416 m n.p.m.), natomiast Kotliny Sandomierskiej od 180 do 200 m (w części skarpowej dochodzą maksymalnie do 280 m).

Najbardziej zalesiona **Wyżyna Przedborska** ma charakter przejściowy pomiędzy krajobrazami nizin i wyżyn, i **jest** zbudowana z wapieni jurajskich oraz piaskowców kredowych, pokrytych głównie piaskami i glinami. Cechuje się średnimi warunkami klimatycznymi oraz niską jakością gleb. Wysokości n.p.m. nie przekraczają na ogół 300 m (najwyższe wzniesienia — Pasmo Przedborsko-Małogoskie sięga 351 m n.p.m.).

Duże zróżnicowanie środowiskowe województwa stwarza dogodne warunki bytowania dla wielu gatunków roślin i zwierząt o różnorodnych wymaganiach siedliskowych i decyduje o bogactwie gatunkowym flory i fauny. Zmienność budowy geologicznej oraz warunków topoklimatycznych znajduje odbicie w różnorodności siedlisk leśnych i ekosystemów glebowych. W województwie można spotkać wszystkie typy siedliskowe lasów (łącznie z górskimi) oraz bogate gatunkowo drzewostany, w tym rzadkie siedliska olsu jesionowego. Bogate jest również zróżnicowanie gleb. W regionie występują prawie wszystkie kompleksy glebowe oraz zachowane do dziś tereny naturalnych bagien i gruntów trwale zawodnionych, które nigdy nie były poddane melioracji.

Zasoby środowiska od najdawniejszych czasów były poddawane działalności człowieka, przy czym w granicach województwa wyróżnić można dwa, główne procesy osiedleńcze, które zadecydowały o skali i kierunkach przekształceń antropogenicznych. Na północy, w dolinie rzeki Kamiennej oraz w obrębie Gór Świętokrzyskich, położonych w części centralnej przewagę uzyskały procesy industrializacji, które zostały zapoczątkowane przez osadnictwo przemysłowe związane z eksploatacją rud żelaza, miedzi i ołowiu, a w okresie późniejszym surowców skalnych. Na Ponidziu podjęto eksploatację gipsu, zaś w części południowo-wschodniej województwa wydobycie siarki. Przyniosło to znaczną skalę przekształceń obszarów eksploatowanych i otaczającego je krajobrazu, jak również niekorzystne zmiany w środowisku. Obszary najlepszych gleb w południowej i wschodniej części województwa zdominowało osadnictwo rolnicze, które przyniosło silne oddrzewienie krajobrazu, nadmierne uproszczenie agrocenoz i w konsekwencji zagrożenia środowiska takie jak: niedobór wód oraz procesy erozji i spływu powierzchniowego gleb itp. Pochodną tych procesów jest gęsta sieć osiedleńcza oraz liczne bariery i kolizje antropogeniczne występujące na styku środowiska zurbanizowanego z przyrodą i krajobrazem.

2.1. Prawna ochrona przyrody

Różnorodność budowy geologicznej, ukształtowania form powierzchni terenu, warunków klimatycznych i hydrologicznych oraz bogactwo szaty roślinnej i świata zwierzęcego spowodowało, że obecnie ok. 64% powierzchni województwa jest objęte prawną ochrony przyrody, co stawia je pod tym względem na pierwszym miejscu w kraju. Obszary prawnie chronione nie są jednak rozmieszczone równomiernie. Najwięcej koncentruje się

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

REGIONY FIZYCZNOGEOGRAFICZNE NA TLE UKSZTAŁTOWANIA POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA (uwarunkowania)

Mapa nr 4

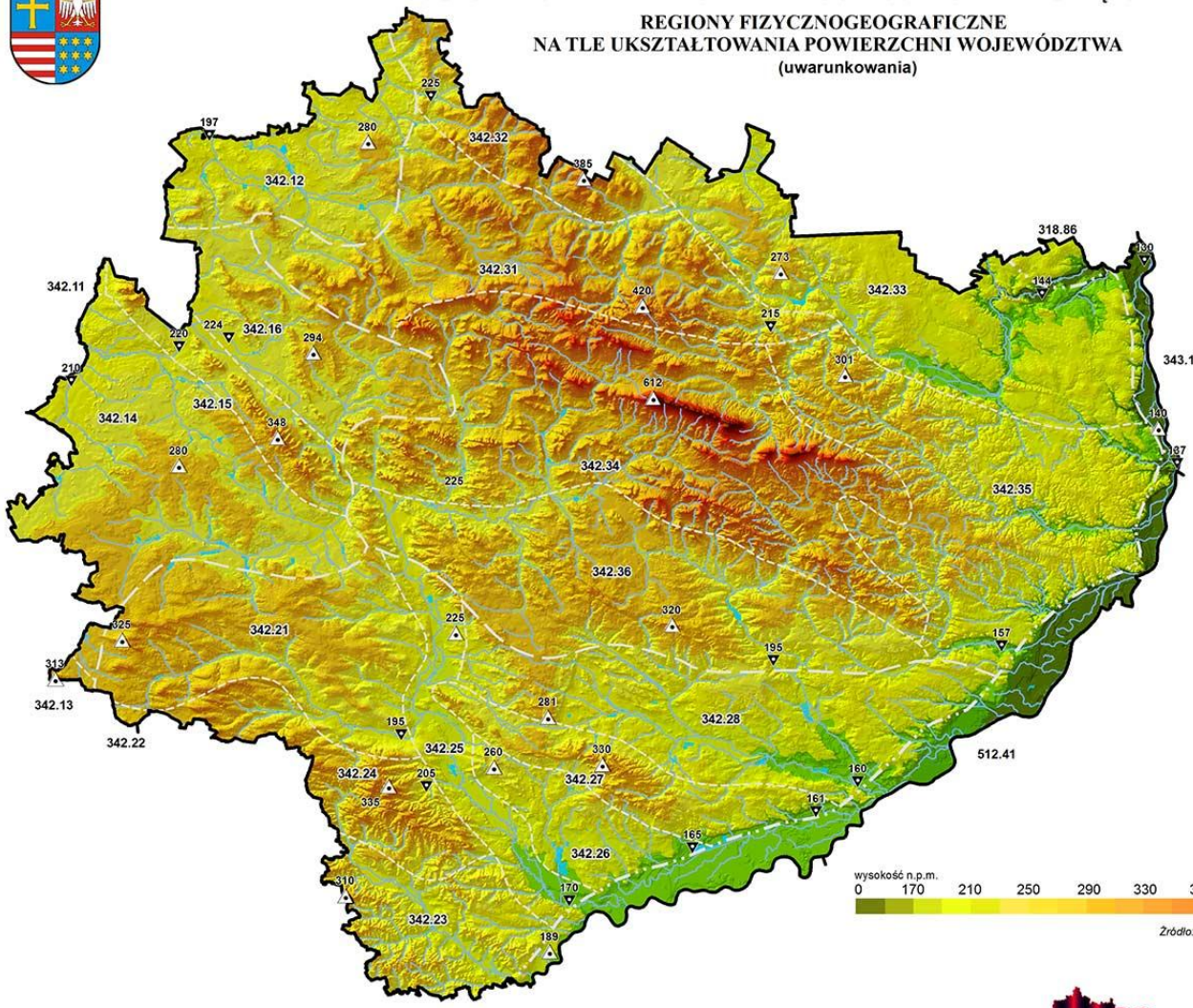

LEGENDA

I. Regiony fizycznogeograficzne wg J. Kondrackiego

- granice prowincji
- granice podprowincji
- granice makroregionu
- granice mezoregionu

PROWINCJA: 31 NIŻ ŚRODKOWOEUROPEJSKI
Podprowincja: 318 Niziny Środkowopolskie
Makroregion: 318.8 Wzniesienia Południowomazowieckie
Mezoregion: 318.86 Równina Radomska

PROWINCJA: 34 WYŻYNY POLSKIE
Podprowincja: 342 Wyżyna Małopolska
Makroregion: 342.1 Wyżyna Przedborska
Mezoregion: 342.12 Wzgórza Opoczyńskie
342.13 Próg Lelowski
342.14 Niecka Włoszczowska
342.15 Pasmo Przedborsko-Małogoskie
342.16 Wzgórza Łopuszańskie
Makroregion: 342.2 Niecka Nidziańska
Mezoregion: 342.21 Płaskowyż Jędrzejowski
342.22 Wyżyna Miechowska
342.23 Płaskowyż Proszowicki
342.24 Garb Wodzisławski
342.25 Dolina Nidy
342.26 Niecka Solecka
342.27 Garb Pińczowski
342.28 Niecka Połaniecka
Makroregiony: 342.3 Wyżyna Kielecka
Mezoregion: 342.31 Płaskowyż Suchedniowski
342.32 Garb Gielniowski
342.33 Przedgórze Iłżeckie
342.34 Góry Świętokrzyskie
342.35 Wyżyna Sandomierska
342.36 Pogórze Szydłowskie
Podprowincja: 343 Wyżyna Lubelsko-Lwowska
Makroregion: 343.1 Wyżyna Lubelska
Mezoregion: 343.11 Małopolski Przełom Wisły

PROWINCJA: 51 KARPATY ZACHODNIE Z PODKARPACIEM
Podprowincja: 512 Północne Podkarpacie
Makroregion: 512.4 Kotlina Sandomierska
Mezoregion: 512.41 Nizina Nadwiślańska

II. Pozostałe elementy

- rzeka
- zbiornik wodny
- granice województwa

punkty wysokościowe w poszczególnych regionach
- max
- min

wysokość n.p.m.
0 170 210 250 290 330 370 410 450 490 530 570 612 m n.p.m.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z IUNiG oraz Narodowego atlasu Polski

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO
ul. Targowa 1b, skr. poczt. 25, 25-520 Kielce: tel. (041) 362-70-12, fax. (041) 343-01-79, e-mail: sekretariat@sbrr.pl
Zespół Planowania Przestrzennego Województwa: tel. (041) 343-81-74, wew. 3010-3070, e-mail: zppw@sbrr.pl
Pracownia Terenowa, ul. Mickiewicza 24, 27-600 Sandomierz: tel. (015) 832-36-21, fax. (015) 831-03-82, e-mail: sbrr_sandomierz@sbrr.pl

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

PRAWNA OCHRONA PRZYRODY
(uwarunkowania)

Mapa nr 5

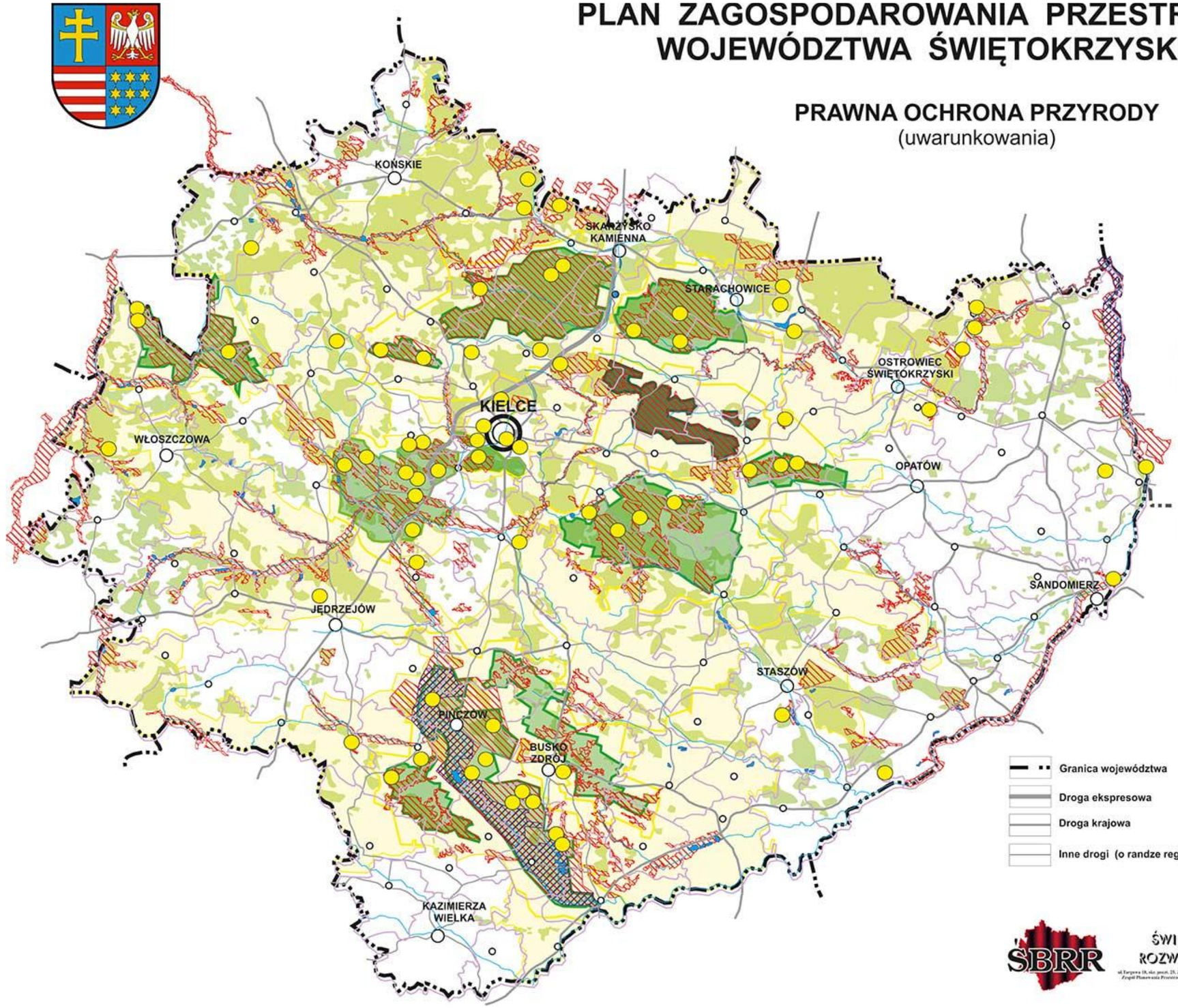

LEGENDA

- Świętokrzyski Park Narodowy (ŚPN)
- Park Krajobrazowy
- Obszar Chronionego Krajobrazu
- Rezerwat przyrody

Sieć ekologiczna NATURA 2000

- Istniejące obszary OSO
- Projektowane obszary SOO zatwierdzone przez KE

- Las
- Rzeka
- Zbiornik wodny

- Granica województwa
- Droga ekspresowa
- Droga krajowa
- Inne drogi (o randze regionalnej)

- Ośrodek wojewódzki
- Ośrodek powiatowy
- Ośrodek gminny

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

w regionie Gór Świętokrzyskich i doliny Nidy. Uboższe pod tym względem są powiaty wschodnie i południowo-wschodnie, m.in. ze względu na intensywne użytkowanie rolnicze.

Dotychczas utworzono w regionie następujące formy ochrony przyrody:

- Świętokrzyski Park Narodowy;
- 72 rezerwaty przyrody;
- 9 parków krajobrazowych
  - ✓ Zespół Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych (Suchedniowsko-Oblęgorski PK, Sieradowicki PK, Cisowsko-Orłowiński PK, Jeleniowski PK, Chęcińsko-Kielecki PK, Nadnidziański PK, Kozubowski PK, Szaniecki PK);
  - ✓ Przedborski PK, położony na granicy z województwem łódzkim (wchodzi w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego);
- 21 obszarów chronionego krajobrazu (Suchedniowsko-Oblęgorski OChK, Sieradowicki OChK, Chęcińsko-Kielecki OChK, Cisowsko-Orłowiński OChK, Jeleniowski OChK, Nadnidziański OChK, Kozubowski OChK, Szaniecki OChK, Przedborski OChK, Konecko-Łopuszniański OChK, Doliny Kamiennej OChK, Podkielecki OChK, Włoszczowsko-Jędrzejowski OChK, Chmielnicko-Szydłowski OChK, Solecko-Pacanowski OChK, Miechowsko-Działoszycki OChK, Koszycko-Opatowiecki OChK, Jeleniowsko-Staszowki OChK, OChK Lasy Przysusko-Szydłowieckie, Kielecki OChK i Świętokrzyski OChK);
- 100 użytków ekologicznych;
- 14 stanowisk dokumentacyjnych;
- 11 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych;
- 678 pomników przyrody (stan na 25.04.2014 r.);
- obszary wchodzące w skład europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000:
  - ✓ 2 obszary specjalnej ochrony OSO („Dolina Nidy" i „Małopolski Przełom Wisły");
  - ✓ 38 specjalnych obszarów ochrony SOO zatwierdzonych przez KE — o statusie „mające znaczenie dla Wspólnoty" („Ostoja Nidziańska", „Dolina Krasnej", „Łysogóry", „Ostoja Przedborska", „Lasy Suchedniowskie", „Przełom Wisły w Małopolsce", „Dolina Białej Nidy", „Dolina Bobrzy", „Dolina Czarnej", „Dolina Czarnej Nidy", „Dolina Górnej Mierzawy", „Dolina Górnej Pilicy", „Dolina Kamiennej", „Dolina Mierzawy", „Dolina Warkocza", „Góry Pieprzowe", „Kras Staszowski", „Krzemionki Opatowskie", „Lasy Cisowsko-Orłowińskie", „Lasy Skarżyskie", „Ostoja Barcza", „Ostoja Brzeźnicka", „Ostoja Gaj", „Ostoja Jeleniowska", „Ostoja Kozubowska", „Ostoja Pomorzany", „Ostoja Sieradowicka", „Ostoja Sobkowsko-Korytnicka", „Ostoja Stawiany", „Ostoja Szaniecko-Solecka", „Ostoja Wierzejska", „Ostoja Żyznów", „Przełom Lubrzanki", „Tarnobrzeska Dolina Wisły", „Uroczyska Lasów Starachowickich", „Uroczysko Pięty", „Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie" i „Wzgórza Kunowskie").

Dla właściwego zarządzania zasobami przyrodniczymi parków narodowych i krajobrazowych, rezerwatów przyrody oraz obszarów europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 sporządza się dla nich plany ochrony i plany zadań ochronnych. Dotychczas zostały opracowane i zatwierdzone plany ochrony dla: Przedborskiego PK, Chęcińsko-Kieleckiego PK i 49 rezerwatów przyrody, a także plany zadań ochronnych dla 12 obszarów Natura 2000 („Lasy Cisowsko-Orłowińskie", „Ostoja Stawiany", „Dolina Nidy", „Ostoja Szaniecko-Solecka", „Dolina Krasnej", „Ostoja Kozubowska", „Dolina Bobrzy", „Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie", „Ostoja Przedborska", „Lasy Suchedniowskie", „Dolina Czarnej", „Ostoja Nidziańska"). Trwają obecnie prace nad opracowaniem takich planów ochrony dla Świętokrzyskiego Parku Narodowego, Suchedniowsko-Oblęgorskiego PK i Szanieckiego PK.

2.2. Pozostałe obszary cenne przyrodniczo oraz uzdrowiska

W województwie wyznaczono m.in.: 63 obszary stanowiące ostoje Corine oraz 4 ostoje ptasie (IBA) — 2 o randze europejskiej („Małopolski Przełom Wisły" i „Dolina Nidy") i 2 o randze krajowej („Dolina Krasnej" i „Zespół Stawów koło Grobli").

Na obszarze Niecki Nidziańskiej (w okolicach Buska-Zdroju i Solca-Zdroju) występują wody mineralne o właściwościach leczniczych. Jest to trzeci, odrębny obszar ich występowania w kraju (po Sudetach i Karpatach). Na bazie wód mineralnych: siarczkowych i jodkowo-bromkowej w województwie świętokrzyskim powstały dwa uzdrowiska: Busko-Zdrój i Solec-Zdrój. Uzdrowisko Solec-Zdrój funkcjonuje w granicach administracyjnych gminy, natomiast uzdrowisko Busko-Zdrój zlokalizowane jest w granicach administracyjnych miasta Busko-Zdrój i sołectw: Kameduły, Nowy Folwark, Mikułowice, Łagiewniki, Zbrodzice, Widuchowa, Bronina, Żerniki Górne, Błoniec, Szczaworyż, Pęczelice, Skotniki Małe, Skotniki Duże, Radzanów, Owczary, Kawczyce, Zbludowice, Wolica Siesławska, Chotelek, Siesławice, Biniątki, Wełecz, Oleszki, Las Winiarski.

W celu ochrony warunków naturalnych, w tym cennych zasobów, niezbędnych dla prowadzenia i rozwijania lecznictwa uzdrowiskowego, a także kształtowania innych czynników środowiskowych, zostały ustanowione dla obu wymienionych uzdrowisk strefy ochronne (A, B i C), które obejmują ich części funkcjonalne. Warunki funkcjonowania uzdrowisk określa ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, natomiast szczegółowe warunki zagospodarowania w poszczególnych strefach są ściśle określone w statutach uzdrowisk: w Statucie Uzdrowiska Busko-Zdrój przyjętym Uchwałą nr XIX/250/2012 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 28 czerwca 2012 r. i w Statucie Uzdrowiska Solec-Zdrój przyjętym Uchwałą nr XXVII/122/09 Rady Gminy Solec-Zdrój z 20 kwietnia 2009 r., zmienionym Uchwałą Nr X/46/2011 Rady Gminy Solec-Zdrój z dnia 27 października 2011 roku.

2.3. Korytarze ekologiczne i antropopresja

Głównym celem wyznaczenia sieci korytarzy ekologicznych jest przeciwdziałanie izolacji obszarów cennych przyrodniczo, umożliwienie migracji zwierząt i roślin oraz ochrona i odbudowa bioróżnorodności na terenach o dużej wartości przyrodniczej.

Zgodnie z ustaleniami KPZK 2030 system przyrodniczy kraju składa się z dwóch podsystemów korytarzy ekologicznych: tworzonych przez doliny rzeczne oraz lądowe korytarze migracyjne dla dużych zwierząt. Sieć ta jest uzupełniona przez system regionalnych i lokalnych korytarzy ekologicznych. Na obszarach silnie zurbanizowanych, a zwłaszcza w miastach, układy ekologiczne powinny być połączone z obszarami otwartymi poprzez system zielonych pierścieni. Dzięki temu zostanie zapewniona między tymi elementami łączność ekologiczna oraz odpowiednie warunki przewietrzania tych terenów.

Węzłami sieci (biocentrami) są obszary charakteryzujące się trwałym nagromadzeniem walorów przyrodniczych o różnym formalnym statusie ochronnym (parki narodowe, części parków krajobrazowych, znaczna część obszarów Natura 2000, duże kompleksy leśne). System ten powinien zapewnić wzajemną łączność pomiędzy tymi obszarami i umożliwić migrację osobników i wymianę genów.

<u>Lądowe korytarze migracyjne dla dużych zwierząt</u>

Przez północną część województwa świętokrzyskiego przebiega główny korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym. Jest to Korytarz Południowo-Centralny (KPdC), który przebiega od Roztocza i Lasów Janowskich, poprzez Puszczę Sandomierską, Puszczę Świętokrzyską, Przedborski PK, Lasy Lublinieckie, Bory Stobrawskie, Lasy Milickie, aż do

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

SYSTEM PRZYRODNICZY WOJEWÓDZTWA
(uwarunkowania)

Mapa nr 6

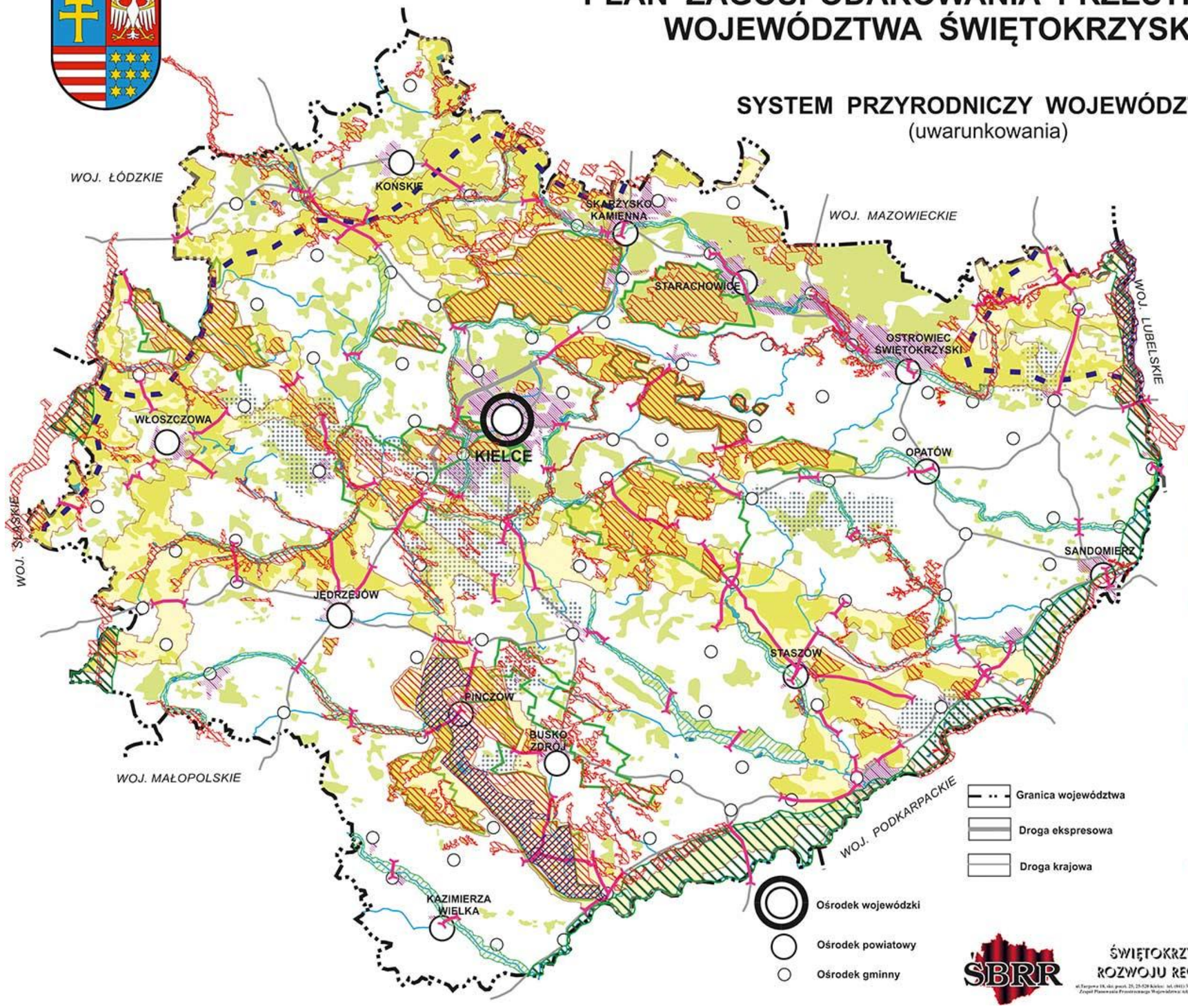

LEGENDA

- Las
- Rzeka
- Zbiornik wodny
- Świętokrzyski Park Narodowy
- Park Krajobrazowy
- Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków
- Projektowane Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (obszary zatwierdzone przez KE)
- Lądowe korytarze migracyjne (w oparciu o „Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską sieć ekologiczną Natura 2000 w Polsce", Białowieża 2005)
- Główny lądowy korytarz migracyjny (Korytarz Południowo-Centralny KPdC)
- Krajowy korytarz ekologiczny związany z dolinami rzecznymi
- Regionalny korytarz ekologiczny związany z dolinami rzecznymi
- Obszar koncentracji i rozwoju wydobycia surowców mineralnych
- Obszar intensywnie zurbanizowany
- Główne bariery ekologiczne
- Granica województwa
- Droga ekspresowa
- Droga krajowa
- Ośrodek wojewódzki
- Ośrodek powiatowy
- Ośrodek gminny

ŚBRR
ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO
ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Doliny Baryczy i Borów Dolnośląskich. Korytarz ten na obszarze województwa posiada szereg odnóg — korytarzy uzupełniających, w obrębie których znajdują się m.in.: Lasy Włoszczowskie, dolina Białej Nidy, Chęcińsko-Kielecki PK, dolina Nidy, Kozubowski PK, Suchedniowsko-Oblęgorski PK, Świętokrzyski PN, Cisowsko-Orłowiński PK, Lasy Jeleniowsko-Staszowskiego OChK oraz kompleksy leśne w dolnym biegu rzeki Kamiennej.

Doliny rzeczne

Głównymi krajowymi korytarzami ekologicznymi związanymi z dolinami rzecznymi, które przebiegają przez obszar województwa są Dolina Wisły i Pilicy. Rangę regionalnych korytarzy ekologicznych pełnią doliny: Czarnej Staszowskiej, Wschodniej, Koprzywianki, Opatówki, Kamiennej (odcinkowo), Czarnej Koneckiej, Bobrzy, Lubrzanki, Łososiny, Białej i Czarnej Nidy, Mierzawy i Nidzicy.

Część elementów regionalnego systemu przyrodniczego jest poddana miejscami silnej **antropopresji.** Największym zagrożeniem dla ich prawidłowego funkcjonowania są bariery antropogeniczne, które przegradzają korytarze i ciągi ekologiczne. Zwiększają one stopień izolacji poszczególnych elementów systemu i utrudniają lub wręcz uniemożliwiają przemieszczanie się gatunków w jego obrębie. Są to najczęściej: zwarta zabudowa oraz liniowe elementy infrastruktury technicznej, zwłaszcza drogowej i kolejowej. Utrudnienia stwarzają również niewłaściwie zaprojektowane przeprawy mostowe i przepusty oraz niedostateczna ilość przejść dla zwierząt. Antropopresji poddane są również cenne pod względem przyrodniczo-krajobrazowym obszary, na których występują intensywne procesy zabudowy, zwłaszcza mieszkaniowej (niektóre fragmenty parków krajobrazowych, bezpośrednie otoczenie zbiorników wodnych, panoramy i osie widokowe cennego krajobrazu kulturowego i historycznego).

2.4. Gospodarka wodna

2.4.1. Zasoby wód powierzchniowych

Świętokrzyskie położone jest w lewostronnym dorzeczu Wisły, na pograniczu górnego i środkowego jej biegu. Posiada 11 zlewni II rzędu (Nidy, Kamiennej, Pilicy, Nidzicy, Czarnej Staszowskiej, Koprzywianki, Opatówki, Kanału Strumień, Radomki, Iłżanki, Krępianki), różniących się wielkością przepływów. Do najuboższych w wodę zalicza się zlewnie obszarów nizinnych: Nidzicy, Iłżanki, Koprzywnianki, Mierzawy i Opatówki (średni odpływ jednostkowy tych rzek wynosi poniżej 4,5 $m^3/s/km^2$, podczas gdy w Polsce — 5,5 $m^3/s/km^2$). Całkowita długość rzek wynosi 2 739,4 km. Sieć rzeczna ma odśrodkowy układ promienisty (dopływy większości rzek spływają ze środkowej części województwa, głównie z Gór Świętokrzyskich ku peryferiom). Największą rzeką regionu jest Nida. Wisła oraz Pilica są rzekami transgranicznymi.

Głównym obszarem źródliskowym jest Wyżyna Kielecka, skąd wypływają m.in.: Kamienna z dopływami, Opatówka, Koprzywianka, Czarna Nida, Czarna Konecka. Górne odcinki tych rzek, jak i większość dopływów, mają charakter górski i podgórski oraz cechują się gwałtownymi i krótkotrwałymi wezbraniami.

Zasoby wód powierzchniowych regionu wyrażone odpływem rocznym z obszaru województwa wynoszą ok. 1 890 mln m^3, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca stanowi 1,4 m^3 (średnio w Polsce wskaźnik ten wynosi 1,6 m^3, a w Europie — 4,6 m^3).

Ogólna ilość retencjonowanych wód wynosi obecnie ok. 108,5 mln m^3, co stanowi ok. 5,7% zasobów wód powierzchniowych. Wskaźnik ten zbliżył się do średniej krajowej (6%) po uruchomieniu zbiornika Wióry i kilku mniejszych zbiorników „małej retencji". Jednak

ogólna wielkość retencji zbiornikowej jest nadal zbyt niska, zarówno w odniesieniu do potrzeb województwa, jak i wskaźnika europejskiego, który jest prawie dwukrotnie wyższy.

Wielkość tego wskaźnika niekorzystnie wpływa na bezpieczne wyrównywanie odpływów, zagrożenie powodziowe, jak również nie stanowi odpowiedniego impulsu dla rozwoju turystyki i rekreacji nadwodnej.

Pewną rolę w bilansie wodnym pełnią stawy rybne, które zajmują powierzchnię 3234 ha i posiadają pojemność ok. 27,2 mln m^3 (25% pojemności retencyjnej ogółem). Największą powierzchnię zajmują w powiecie buskim (1050,74 ha).

W ramach dużej retencji (powyżej 5 mln m^3) na obszarze województwa funkcjonują zbiorniki: Chańcza, Wióry i Brody Iłżeckie. Większość zbiorników w woj. świętokrzyskim ma przeznaczenie wielofunkcyjne (retencyjne, rekreacyjne oraz przeciwpożarowe). Rezerwę powodziową posiadają jedynie zbiorniki: Brody Iłżeckie, Chańcza, Rejów i Wióry. Rezerwy takiej jest natomiast pozbawiona zlewnia Nidy, która obejmuje większą część regionu.

W województwie brak jest naturalnych jezior, za wyjątkiem jeziora Trzos (pow. 3,85 ha i pojemność ok. 100 tys. m^3), które jest położone w miejscowości Żabiec (gm. Pacanów) oraz jeziora Pleban w gminie Pińczów.

Szanse zwiększenia retencji zbiornikowej stwarza „Program małej retencji dla województwa świętokrzyskiego na lata 2007–2013", którego wdrażanie zostało już zapoczątkowane. Należy jednak podkreślić, że część planowanych w tym dokumencie zbiorników koliduje z przedmiotami ochrony w obszarach europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 (zostało to przeanalizowane w odrębnym opracowaniu). Wszystkie planowane inwestycje muszą być poddane procedurze oceny oddziaływania na środowisko lub na obszar Natura 2000. W przypadku stwierdzenia znaczących negatywnych oddziaływań na obszar Natura 2000 inwestycja taka nie może być zrealizowana. W wyjątkowych przypadkach właściwy organ środowiskowy może zezwolić na realizację zbiorników mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony tych obszarów — w sytuacji braku rozwiązań alternatywnych i jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym (art. 34 ustawy o ochronie przyrody). Konieczne przy tym będzie wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. W przypadku, gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie takie może zostać udzielone wyłącznie w celu:

- ochrony zdrowia i życia ludzi;
- zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego;
- uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego;
- wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii komisji Europejskiej.

W tej sytuacji niezbędna wydaje się weryfikacja omawianego programu i dostosowanie go do obecnych wymagań środowiskowych.

2.4.2. Jakość wód powierzchniowych

W 2011 roku przeprowadzono badania stanu i potencjału ekologicznego w 31 jednolitych częściach rzek województwa i sklasyfikowano 16 z nich, stan chemiczny oceniono w 20, a ogólny stan w 16 JCWP.

II klasę czyli dobry stan ekologiczny posiadają 4 JCWP (25%) leżące w zlewni Pilicy (Czarna Maleniecka od zbiornika Sielpia do Plebanki, Czarna Maleniecka od Plebanki do Barbarki, Krasna i Barbarka). III klasę, umiarkowany stan ekologiczny odnotowano w 10 JCWP (62,5%), natomiast słaby potencjał ekologiczny IV klasę w 2 JCWP (12,5%). O powyższej ocenie zdecydowały głównie elementy biologiczne (fitobentos i makrofity),

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

GOSPODARKA WODNA
(uwarunkowania)

Mapa nr 7

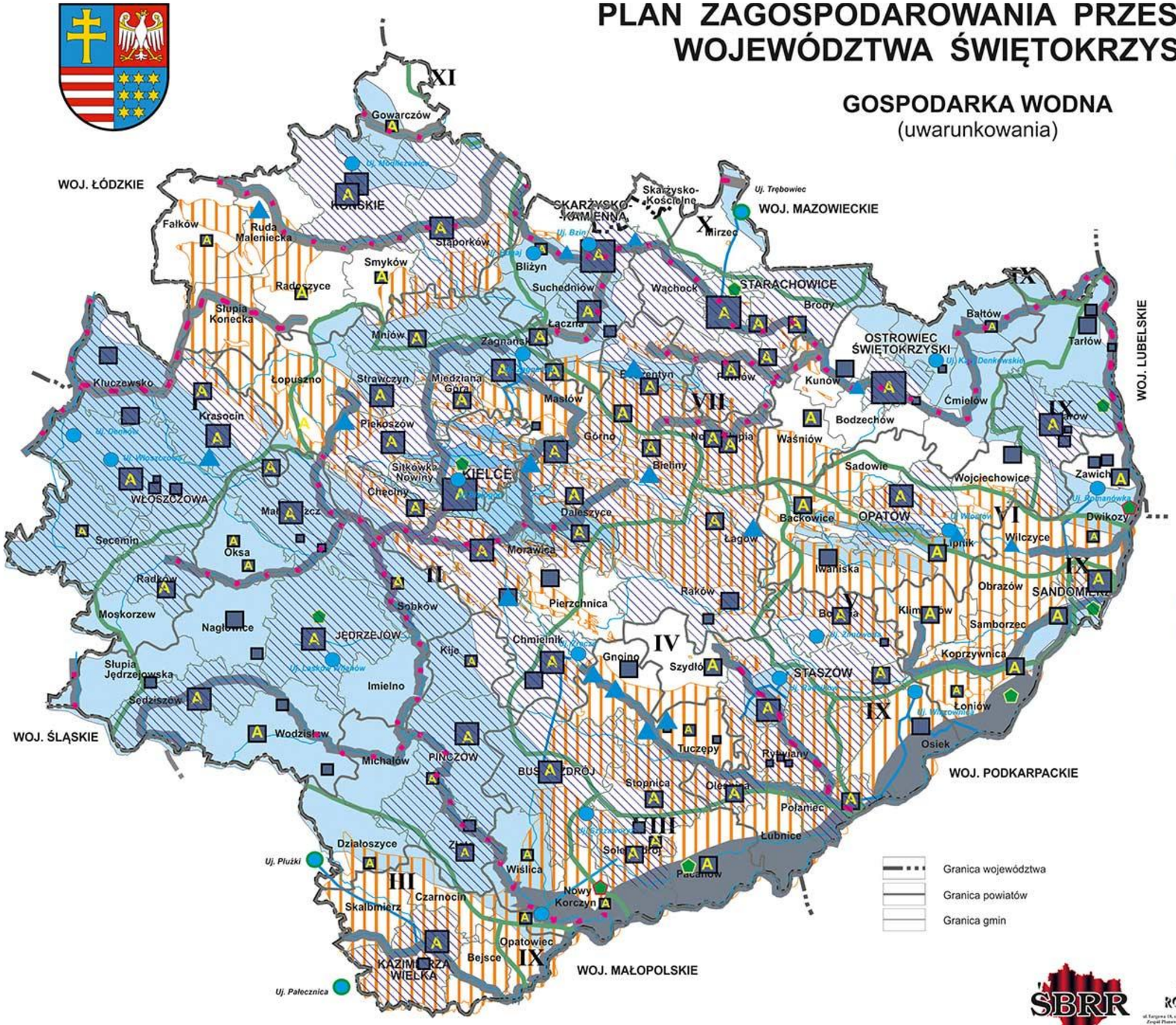

LEGENDA

- GZWP
- Obszary niewodonośne deficytowe w wodę
- Zlewnie rzek II rzędu:
  - I Pilicy
  - II Nidy
  - III Nidzicy
  - IV Czarnej Staszowskiej
  - V Koprzywianki
  - VI Opatówki
  - VII Kamiennej
  - VIII Kanału Strumień
  - IX Bezimienne dopływy Wisły
  - X Iłżanki
  - XI Radomki
- Ujęcie o znaczeniu ponadregionalnym
- Ujęcie o znaczeniu ponadlokalnym
- Magistrale wodociągowe
- Zbiorniki wodne pow. 30 ha z *"Programu małej retencji dla woj. świętokrzyskiego"* nie kolidujące z przedmiotami ochrony obszarów Natura 2000
- Rzeki posiadające opracowane "Studium dla potrzeb planowania ochrony przeciwpowodziowej" wraz z obszarami szczególnego zagrożenia powodzią
- Pozostałe obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi
- Magazyny przeciwpowodziowe/ wojewódzkie magazyny przeciwpowodziowe

Obszary posiadające wysoki stopień skanalizowania

- 100-30%

Komunalne oczyszczalnie ścieków:
(źródło: "Program ochrony środowiska dla woj. świętokrzyskiego" oraz "Program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla woj.świętokrzyskiego "

- Powyżej 15000 m^3/d
- Powyżej 1000-15000m^3/d
- Powyżej 100-1000m^3/d
- Powyżej 20-100m^3/d
- do 20m^3/d
- A Aglomeracje *(wyznaczone na podst. art. 43, Prawa Wodnego z dnia 18 lipca 2001 r.)*

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

a sporadycznie elementy fizykochemiczne oraz zasolenie. Dobry stan chemiczny wód oceniono w 15 JCWP, a poniżej dobrego w 5 JCWP. W wybranych 16 JCWP dokonano również oceny spełnienia wymagań dla obszarów chronionych. Tylko w 4 JCWP wody spełniały wymagania.

W ogólnej ocenie dobry stan wód osiągnęła JCWP Czarna Maleniecka od zbiornika Sielpia do Plebanki, a w pozostałych — 15 JCWP stan wód oceniono jako zły.

2.4.3. Zasoby wód podziemnych

W województwie obok obszarów zasobnych w wodę pitną, występują obszary o niewielkich zasobach oraz o stałym lub okresowym ich deficycie. Szacunkowe zasoby wód podziemnych wynoszą ok. 79585 m^3/h, zaś stan udokumentowania zasobów eksploatacyjnych — 59920,90 m^3/h. Zasoby te stanowią część naturalnych zasobów odnawialnych, możliwą do eksploatacji w określonych warunkach środowiska oraz warunkach hydrogeologicznych i technicznych. W ostatnich latach obserwuje się wahania stanu udokumentowanych zasobów z uwagi na aktualizację zasobów większych ujęć.

W środkowej części województwa, w obrębie trzonu paleozoicznego Gór Świętokrzyskich, wody podziemne gromadzą się głównie w środkowym i górnym dewonie. Zlokalizowane są tu główne ujęcia wód podziemnych o wydajności od 100–200 m^3/h, obsługujące m.in.: miasto Kielce, Opatów, Bodzentyn i Łagów. Na obszarze tym występują również rozległe utwory bezwodne (starszy paleozoik).

Północna część województwa posiada natomiast zmienne warunki hydrogeologiczne. Obok utworów stosunkowo zasobnych w wodę (piaskowce dolnego triasu i jury oraz wapienie środkowego triasu i górnej jury) występują bezwodne utwory triasu górnego (ilasto-mułowcowe).

Najbardziej ustabilizowane warunki hydrogeologiczne są w części południowo-zachodniej. Występuje tu możliwość poboru wody ze studni w ilości 100 m^3/h.

Niedobór (deficyt) wód podziemnych występuje w południowo-wschodniej części województwa (Zapadlisko Przedkarpackie) na obszarach zalegania iłów krakowieckich. Jedynie północne obrzeże tego Zapadliska dysponuje zbiornikami o charakterze użytkowym. Ponadto w rejonie Buska-Zdroju i Solca-Zdroju oraz w części gmin południowych wody te są silnie zmineralizowane i nie nadają się do celów konsumpcyjnych. Niektóre zasoby wód zmineralizowanych są wykorzystywane jako wody lecznicze. Należy podkreślić fakt, że problem zaopatrzenia w wodę ludności gmin w tej części województwa został w znacznym stopniu rozwiązany w wyniku uruchomienia wodociągu magistralnego Nida 2000, bazującego na ujęciu brzegowym na Nidzie w Nowym Korczynie.

Ważnym w skali kraju (KPZK) i województwa obszarem problemowym jest także obszar leja depresyjnego w obrębie intensywnej eksploatacji wód podziemnych obejmujący środkową część województwa. Na obszarze tym występuje negatywne zjawisko zczerpywania wód kopalnianych i odprowadzanie ich do rzek, co jest związane z eksploatacją surowców skalnych poniżej zwierciadła tych wód.

W regionie świętokrzyskim znajduje się w całości lub w części 16 głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP), o łącznej pow. 4510,0 km^2 (ok. 38,0% pow. ogólnej), wymagających szczególnej ochrony. Użytkowe poziomy wodonośne zajmują powierzchnię ok. 5222 km^2, a obszary bezwodne 3940 km^2. Wszystkie zbiorniki tych wód są na ogół słabo chronione przed zanieczyszczeniem. Liczne wychodnie skał zbiornikowych oraz na ogół małej miąższości nadkład osadów czwartorzędowych sprawiają, że czas pionowej migracji zanieczyszczeń z powierzchni jest krótki i wynosi najczęściej od 5 do 25 lat.

2.4.4. Jakość wód podziemnych

Badania wód podziemnych w 2012 roku prowadzono w sieci krajowej w ramach monitoringu operacyjnego. Badania prowadzone były w celu określenia oceny wpływu oddziaływań wynikających z działalności człowieka oraz długoterminowych zmian wynikających zarówno z warunków naturalnych jak i antropogenicznych.

Punkty pomiarowe zostały zlokalizowane we wszystkich powiatach woj. świętokrzyskiego z wyjątkiem terenu pow. kazimierskiego, deficytowego w wodę. W 9 punktach stwierdzono wody II klasy (17,65), w 29 punktach wody III klasy (56,9%), w 7 punktach wody IV klasy (13,7%), w 6 klasy V (11,8%). Wód I klasy nie odnotowano. Dobry stan chemiczny utrzymuje się w 38 punktach (74,5% — I i II klasa), słaby stan chemiczny odnotowano w 13 punktach (25,5% — klasa IV–V). W stosunku do roku 2011, stan wód utrzymuje się na tym samym poziomie, za wyjątkiem 3 punktów w miejscowościach: Pawłów, Ćmielów i Chroberz.

2.4.5. Zagrożenie powodziowe

Zgodnie z przepisami ustawy „Prawo wodne" (art. 9, ust. 10) przez powódź rozumie się czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, powstałe na skutek wezbrania wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, powodujące zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej.

Ochrona przed powodzią jest zadaniem organów administracji rządowej i samorządowej. Dla obszarów dorzeczy Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej jest zobowiązany przygotować wstępną ocenę ryzyka powodziowego (art. 88c „Prawa wodnego"). Mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego mają być aktualizowane co 6 lat (w razie potrzeby częściej). Sporządza je Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej i przekazuje Dyrektorom RZGW, a oni między innymi właściwym wojewodom, marszałkom, starostom, wójtom, burmistrzom, prezydentom miast.

Przepisy w zakresie w ochrony przeciwpowodziowej wprowadzały obowiązek sporządzania przez Dyrektorów Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej „Studiów ochrony przeciwpowodziowej…" ustalających granice zasięgu wód powodziowych o określonym prawdopodobieństwie występowania. Studia ochrony przeciwpowodziowej sporządzone przez Dyrektorów RZWGW **zachowują ważność do dnia sporządzenia ww. map zagrożenia powodziowego** (art. 14 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw Dz. U. z dnia 15 lutego 2011 r. nr 32 poz. 159).

Przedstawione na mapach zagrożenia powodziowego obszary stanowią podstawę do planowania zagospodarowania przestrzennego na różnych poziomach administracyjnych. Od dnia przekazania przez Dyrektora RZGW map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego jednostkom samorządu terytorialnego, wszystkie dokumenty planistyczne sporządzane na wszystkich szczeblach administracji (kpzk, pzpw, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, studia gminne, decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzje o warunkach zabudowy), na obszarach wykazanych na mapach zagrożenia powodziowego, muszą uwzględniać poziom zagrożenia powodziowego wynikający z wyznaczenia tych obszarów. Nie mniej jednak zgodnie z art. 17 pkt 2 w/w ustawy do dnia przekazaniach tych map uwzględnia się obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią określone przez właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej (w studiach ochrony przeciwpowodziowej) i uznaje się je za obszary szczególnego zagrożenia powodziową w rozumieniu art. 9 ust. 1 pkt 6c ustawy Prawo wodne.

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi wyznaczone we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego dla których zostaną opracowane mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego.

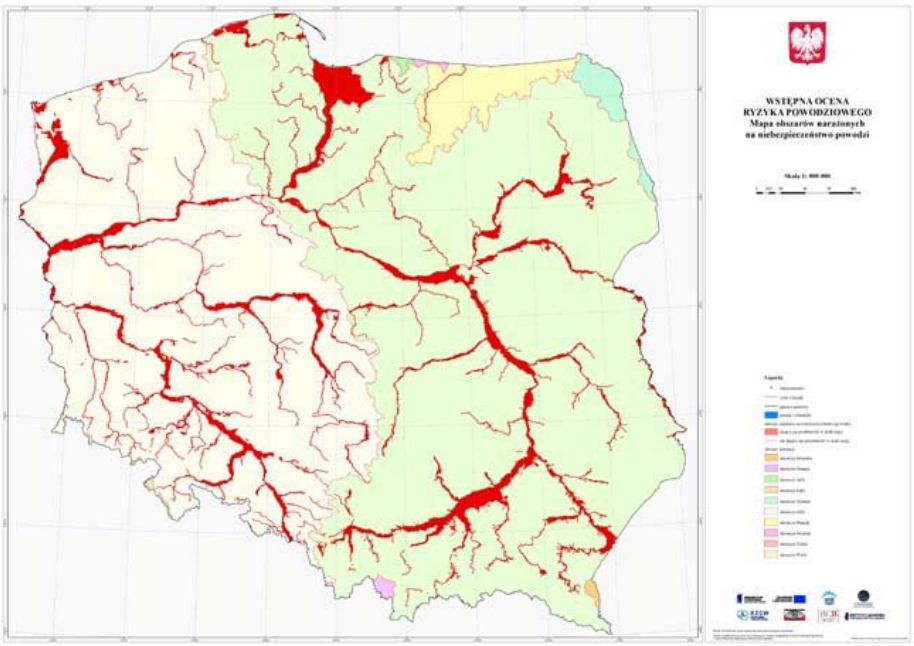

Źródło: http://www.kzgw.gov.pl

Na obszarze województwa świętokrzyskiego: RZGW Kraków posiada opracowane 2 studia dla rzek Nidy i Czarnej Staszowskiej, natomiast RZGW Warszawa posiada studia dla rzek: Świśliny, Kamiennej, Kamionki, Pilicy, Czarnej Włoszczowskiej, Czarnej Malenieckiej, Iłżanki i Pokrzywianki. Zgodnie z art. 14 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Prawo wodne i niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 32 poz. 159) na obszarach, dla których istnieje studium ochrony przeciwpowodziowej sporządzone przez dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej, studium to, zachowuje ważność do dnia sporządzenia mapy zagrożenia powodziowego.

Dodatkowym materiałem z którego można korzystać w planowaniu przestrzennym jest „Operat przeciwpowodziowy dla województwa kieleckiego" z 1998 roku, w którym wyznaczono granice terenów zalewowych od większych rzek. Nie jest to materiał obligatoryjny nie mniej jednak może posłużyć projektantom jako źródło wiedzy.

Szacuje się, że ok. 7% powierzchni województwa jest potencjalnie zagrożone powodzią. Największym zagrożeniem może być powódź na skutek wystąpienia deszczy nawalnych oraz roztopów wiosennych . Głównym zabezpieczeniem przed powodzią są wały, które w województwie posiadają łączną długość 347,8 km i chronią obszar o powierzchni ok. 50 tys. ha. Obwałowane są obecnie: cały odcinek Wisły w granicach województwa, najbardziej zagrożone tereny wzdłuż Kamiennej oraz tereny dolnych odcinków: Nidy, Nidzicy, Koprzywianki i Opatówki. Nie zapewnia to jednak pełnego pokrycia potrzeb. Ponadto część wałów wymaga gruntownej przebudowy.

Znaczącą rolę przeciwpowodziową pełnią też większe zbiorniki retencyjne, których lokalizacja i pojemność uwzględnia wystąpienie zjawisk ekstremalnych. W województwie świętokrzyskim znajdują się 84 zbiorniki małej retencji o łącznej powierzchni 798 ha i pojemności 14,486 mln m^3, z czego około 80% zlokalizowanych jest w obrębie zlewni Pilicy i Czarnej Nidy. Najlepiej jednak chroniona jest zlewnia Kamiennej i Czarnej Staszowskiej gdzie zlokalizowane są 3 duże zbiorniki o pojemności łącznej 66,563 mln m^3 (przy max poziomie piętrzenia), są to: Chańcza (24,220 mln m^3), Brody (7,343 mln m^3) i Wióry (35,00 mln m^3).

Całkowita długość rzek w województwie świętokrzyskim wynosi 2739,4 km, z tego 1332 km zostało uregulowanych. Przyspieszony w wyniku regulacji odpływ wód z górnych odcinków jest przyczyną zagrożeń powodziowych w dolnym biegu. W województwie znajdują się 553 budowle piętrzące na rzekach, które umożliwiają retencję korytową o wielkości 4,178 mln m^3. Większość z nich została wykonana w ubiegłym wieku i nie była modernizowana. Zbyt niski stopień retencji przeciwpowodziowej dotyczy generalnie rzek o charakterze górskim, ale jest też odczuwany w rejonie Białej Nidy i Nidy, na których znajduje się duże ujęcie brzegowe w Nowym Korczynie, wymagające stabilizacji zasilania.

Istotne problemy przestrzenne stwarza ponadto:

- brak prawnie ustanowionych pasów ochronnych w celu zapewnienia publicznego dostępu do wody i umożliwienia administratorowi cieków prowadzenia konserwacji, jak również kształtowania otuliny biologicznej;
- brak skutecznego przeciwdziałania zabudowie dolin rzecznych (głównych i bocznych);
- nadal wysoki stopień odprowadzania do rzek ścieków nieczyszczonych;
- brak map zagrożenia i ryzyka powodziowego.

2.5. Zasoby gleb

2.5.1. Ogólna charakterystyka gleb w województwie

Jakość gleb w województwie jest zróżnicowana ze względu na różnorodność budowy geologicznej oraz skał macierzystych, z których wytworzyły się różne ich typy i rodzaje.

Największy udział mają gleby bielicowe, które zajmują ok. 30% gruntów rolnych. Kolejnymi grupami są: gleby brunatne (ok. 23%), rędziny (ok. 14%), czarnoziemy (ok. 8%) i czarne ziemie (ok. 6,6%). W dolinach głównych rzek przeważają mady (ok. 7%). W części centralnej i zachodniej województwa często spotyka się podmokłe gleby glejowe. Zajmują one ok. 1,5% gruntów rolnych. Liczącą się grupą są również gleby organiczne (ok. 7%) wytworzone w wyniku procesów torfienia i murszenia roślinności bagiennej.

Ok. 25,8% gruntów ornych stanowią gleby najlepsze (I–IIIa klasa bon.) skupione w gminach południowej i wschodniej części regionu. Duży udział gleb najlepszych występuje w powiatach: kazimierskim — 74,3%, sandomierskim — 69,8% i opatowskim — 53,7%. Około 41,3% stanowią gleby średniej jakości (IIIb–IVb), które dominują w środkowej i północno-wschodniej części województwa. Gleby słabe i najsłabsze (V–VI) stanowią ok. 32,9%. Gleby te występują głównie w gminach środkowej i zachodniej części regionu.

Tabela nr 1. Udział procentowy klas bonitacyjnych w areale gruntów ornych województwa na tle kraju.

	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI–VIz
Województwo	3,2	9,2	13,4	9,5	16,4	15,4	19,4	13,5
Polska	0,5	3,3	10,4	14,4	22,5	16,6	20,3	11,1

Źródło: Dane IUNG Puławy z 1999 r.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tj. Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266 z późn. zm.) przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Grunty rolne stanowiące użytki rolne klas I–III podlegają ochronie przed wyłączeniem z użytkowania rolniczego, a ich przeznaczenie na cele nierolnicze wymaga uzyskania zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi. Wyłączenie gruntów z produkcji rolniczej w przypadku użytków rolnych wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego i organicznego, zaliczonych do klas I, II, III, IIIa, IIIb, oraz użytków rolnych klas IV, IVa, IVb, V i VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego może nastąpić po wydaniu przez starostę decyzji zezwalającej na takie wyłączenie.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

(uwarunkowania)

Jakość gleb

Mapa nr 8

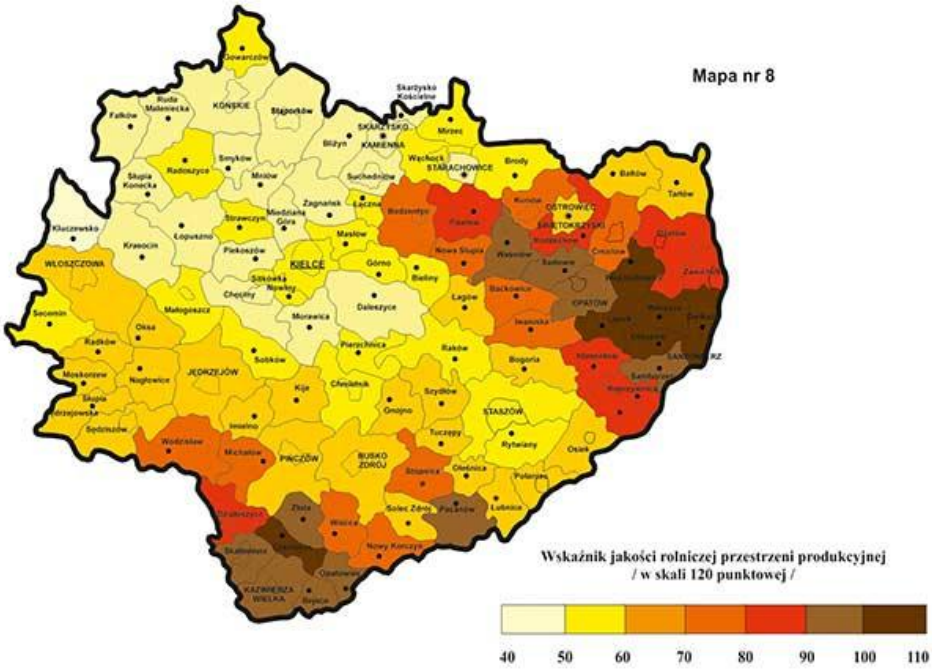

Główne zagrożenia rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Mapa nr 9

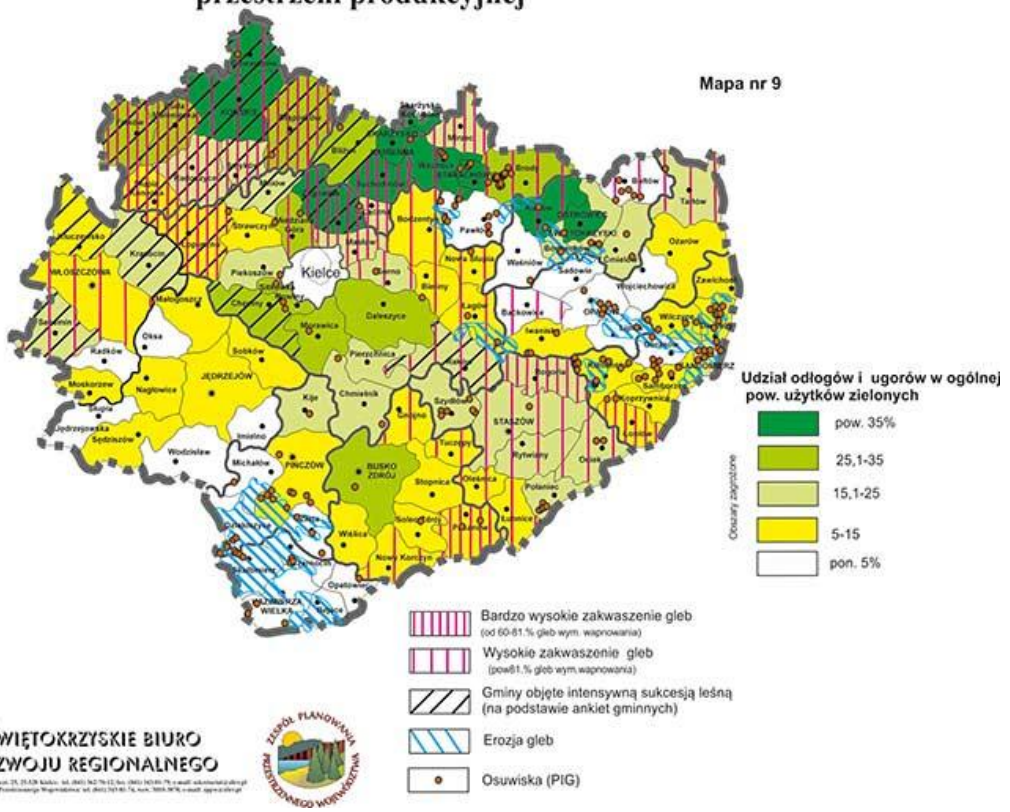

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

Właściciel gruntów stanowiących użytki rolne i gruntów zrekultywowanych na cele rolne jest zobowiązany do przeciwdziałania degradacji gleb, w tym szczególnie erozji i ruchom masowym ziemi. Dla gruntów położonych na obszarach ograniczonego użytkowania, wokół zakładów przemysłowych, konieczne jest opracowanie na koszt zakładu planu gospodarowania na tych gruntach, spełniającego wymogi art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r., Nr 121, poz. 1266 z późn. zm.).

W regionie można spotkać wszystkie, występujące na terenach nizinno-wyżynnych, kompleksy rolniczej przydatności gleb.

Tabela nr 2. Udział procentowy kompleksów glebowych w ogólnej powierzchni użytków rolnych.

	Kompleksy rolniczej przydatności gleb											
	1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**1z**	**2z**	**3z**
Grunty orne	12,6	21,6	11,8	3,8	7,1	12,9	12,1	11,4	6,8			
Użytki zielone										3,8	51,0	43,2,

Źródło: Szacunek własny na podstawie materiałów IUNG Puławy z 1981 r.

W ogólnej ocenie waloryzacji r.p.p. (w skali 120-to punktowej IUNG Puławy), która uwzględnia jakość gleb, agroklimat, stosunki wodne i rzeźbę terenu, województwo świętokrzyskie uzyskało 69,3 pkt. (kraj — 66,6 pkt.). Najwyższy wskaźnik osiągnęły powiaty położone w sąsiedztwie doliny Wisły: kazimierski (77,1 pkt.), sandomierski (75 pkt.) i opatowski (69,1 pkt.), najniższy wskaźnik występuje w powiatach w środkowej i północnej części województwa: koneckim (32,1 pkt.), skarżyskim (34,4 pkt.) i kieleckim (39,7 pkt.). W ujęciu gminnym najwyższym wskaźnikiem (przekraczającym 100 pkt.) odznaczają się gminy: Obrazów, Sandomierz, Dwikozy, Lipnik, Wojciechowice oraz Czarnocin.

2.5.2. Jakość gleb

Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Kielcach wykonała w 2010 r. badania zakwaszenia gleb użytków rolnych. Z badań wynika, że aż 43% gleb UR to gleby bardzo kwaśne i kwaśne. Największy ich udział związany jest z występowaniem słabych gleb bielicowych i psudobielicowych (w powiatach: skarżyskim, koneckim i włoszczowskim). Najmniej takich gleb występuje w powiecie sandomierskim, kazimierskim i pińczowskim. Aż dla 26% gleb UR wapnowanie jest konieczne, potrzebne dla 12% gleb, a wskazane dla 11%.

Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa na zlecenie GIOŚ realizuje monitoring krajowy gleb w cyklach 5-cio letnich w 9 punktach kontrolnych na terenie województwa świętokrzyskiego. Cykliczne badania jakości gleb wykazują, że zawartość metali ciężkich (Cd, Cu, Ni, Pb i Zn), siarki siarczanowej i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) wykazuje niewielkie zróżnicowanie w poszczególnych latach badań, co wskazuje na niewielki dopływ zanieczyszczeń do gleb. Stwierdzone zmiany stanu zanieczyszczenia są niewielkie i mieszczą się praktycznie w obrębie jednej klasy. Tylko w jednym punkcie pomiarowym — w Wąchocku odnotowano zanieczyszczenie gleb WWA oraz wzrost zawartości Cu od wartości naturalnych do słabego zanieczyszczenia.

WIOŚ w Kielcach wykonuje również badania gleb na wybranych obszarach o potencjalnym zagrożeniu zanieczyszczeniem w ramach monitoringu regionalnego. Badane jest pH oraz stężenia Cu, Ni, Zn, Pb i Cd. Badania gleb przeprowadzono w latach 2007–2008 w 64 punktach pomiarowych zlokalizowanych wzdłuż drogi krajowej nr 7, w rejonie Ostrowca Św., Kielc oraz Stąporkowa. Badania te wykazały, że zawartość oznaczanych w próbkach metali ciężkich jest przeważnie naturalna. Jedynie w 6% pobranych prób odnotowano przekroczenia standardów jakości gleb i ziemi (ponadnormatywne stężenia Pb i Zn w Barczy — gm. Zagnańsk oraz na Podkarczówce w Kielcach). Badania prowadzone

w rejonach koncentracji przemysłu w 2008 r. wykazały, że przekroczenia dopuszczalnych stężeń metali ciężkich notowane są sporadycznie (tylko w Kielcach przy ul. Grunwaldzkiej).

2.5.3. Erozja gleb

Procesy erozji polegają na zmywaniu, żłobieniu lub zwiewaniu wierzchniej warstwy gleby. Powodują systematyczne ubożenie warstwy ornej w składniki pokarmowe i związki próchniczne. Podatność gleb na erozję zależy od ich właściwości fizycznych, rzeźby terenu, ilości i nasilenia opadów atmosferycznych oraz struktury upraw.

Na **erozję wodną** powierzchniową narażone są głównie gleby lessowe i pyłowe, położone na stokach. W województwie ok. 41,7% gruntów ornych zagrożonych jest tym typem erozji o różnym stopniu nasilenia. Występuje ona w dolinie Wisły oraz w gminach: Sadowie, Opatów, Iwaniska, Baćkowice, Obrazów, Klimontów, Sandomierz i Dwikozy. Znaczny stopień zagrożenia erozją wodną posiada również powiat kazimierski.

Erozji wietrznej ulegają głównie gleby piaszczyste, na obszarach pozbawionych szaty roślinnej. W regionie ok. 37,1% gruntów ornych zagrożonych jest erozją wietrzną o różnym stopniu nasilenia. Obszary jej występowania pokrywają się przeważnie z terenami występowania lessów i rędzin o wysokim stopniu „odlesienia". Narażone są na nią głównie grunty w powiatach: sandomierskim, kieleckim, częściowo w staszowskim i opatowskim.

Erozja wąwozowa występuje głównie na terenach górskich, podgórskich i wyżynnych oraz na obszarach lessowych szczególnie silnie urzeźbionych. Ogółem w regionie ok. 20,9% powierzchni użytków rolnych jest zagrożona przez erozję wąwozową, zwłaszcza w powiecie sandomierskim i pińczowskim. Największe obszary zagrożone tym rodzajem erozji występują w gminach: Dwikozy, Obrazów, Klimontów, Samborzec, Zawichost, Lipnik, Sandomierz, Bogoria, Ćmielów, Opatów i Ożarów.

2.6. Jakość powietrza atmosferycznego

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości poprzez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów normowanych lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do normowanych, gdy nie są one dotrzymane.

2.6.1. Źródła zanieczyszczeń powietrza

Województwo świętokrzyskie zaliczane jest do regionów Polski o niskiej emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Wg danych GUS za 2011 r. pod względem wielkości emisji pyłów region zajmuje 10 miejsce w kraju (2,749 tys. ton), zaś pod względem emisji gazów 7 miejsce (13 857,7 tys. ton). Do substancji mających największy udział w emisji zanieczyszczeń w regionie należą: dwutlenek węgla, tlenek węgla, tlenki azotu, dwutlenek siarki oraz pyły.

Rozkład emisji w regionie jest przestrzennie zróżnicowany i związany z lokalizacją dużych zakładów i dzielnic przemysłowych. Największa emisja zanieczyszczeń pyłowych występuje w powiecie staszowskim (26% emisji wojewódzkiej), w m. Kielce (13,54%) oraz powiecie kieleckim (12,95%), zaś zanieczyszczeń gazowych w powiecie staszowskim (51,15%), w powiecie opatowskim (15,32%) oraz w powiecie kieleckim (11,3%).

Na terenie województwa zlokalizowanych jest kilkanaście dużych źródeł emisji zanieczyszczeń (emisja pow. 500 ton pyłów i gazów, nie licząc CO_2). Największy udział w emisji ma przemysł energetyczny, w tym energetyka zawodowa i ciepłownictwo. Na kolejnych miejscach znajdują się przemysł cementowo-wapienniczy, materiałów ogniotrwałych i budowlanych oraz maszynowy i metalurgiczny.

Tabela nr 3. Wykaz największych źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza w województwie świętokrzyskim (pow. 500 ton pyłów i gazów, bez CO_2).

Lp.	Strefa	Nazwa zakładu
1.	Miasto Kielce	PGE Elektrociepłownia Kielce S.A. w Kielcach
2.	Strefa świętokrzyska	ZPW Trzuskawica S.A. w Sitkówce
3.		Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. — Cementownia w Nowinach
4.		Lafarge Cement S.A. — Cementownia w Małogoszczy
5.		LHOIST Bukowa Sp. z o.o. w Bukowej
6.		Celsa Huta Ostrowiec Sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim
7.		Grupa Ożarów S.A. Zakład w Ożarowie
8.		Miejska Energetyka Cieplna Sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim
9.		Energetyka Cieplna miasta Skarżysko-Kamienna Sp. z o.o.
10.		Mesko Spółka Akcyjna
11.		Zakład Energetyki Cieplnej Sp. z o.o. w Starachowicach
12.		GDF SUEZ Energia Polska S.A. Elektrownia Połaniec
13.		Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki „Siarkopol" S.A. w Grzybowie

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2012, WIOŚ Kielce.

Na stan czystości powietrza w regionie wpływają również ponadregionalne zanieczyszczenia gazowe i pyłowe z Bełchatowa, Śląska i Krakowa. Porównując wielkość regionalnej emisji z emisją w województwach ościennych należy stwierdzić, że z 6 sąsiednich województw 4 (poza woj. podkarpackim i lubelskim) mają wyższą emisję pyłów, a 3 wyższą emisję gazów (lepiej jest w woj. podkarpackim, lubelskim i małopolskim).

Duży wpływ na czystość powietrza ma także emisja niska pochodząca z lokalnych kotłowni, palenisk i środków transportu. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową, związaną z okresem grzewczym. Emisja komunikacyjna stwarza zagrożenie w pobliżu dróg o dużym natężeniu ruchu.

2.6.2. Jakość powietrza

Oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy, którymi są: aglomeracje o liczbie mieszkańców większej niż 250 tys., miasta o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. oraz pozostałe obszary województwa, niewchodzące w skład miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. oraz aglomeracji. W regionie świętokrzyskim oceny jakości powietrza dokonuje się w 2 strefach, którymi są: miasto Kielce oraz strefa świętokrzyska (pozostały obszar województwa).

W 2012 r. dokonano oceny poziomu substancji w powietrzu w poszczególnych strefach regionu i sporządzono ich klasyfikację odrębnie dla każdego rodzaju zanieczyszczenia. Następnie określono jedną klasę ogólną dla każdej strefy, ze względu na kryterium ochrony zdrowia ludzi i kryterium ochrony roślin. Wynikiem oceny jest zaliczenie każdej ze stref do jednej z poniższych klas (dla wszystkich substancji podlegających ocenie):

- klasa A (D1) — jeżeli stężenia zanieczyszczeń w strefie nie przekraczają poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych (D1);
- klasa B — jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- klasa C (C2, D2) — jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony, poziomy dopuszczalne i docelowe (dla pyłu PM 2,5 — C2), poziomy celów długoterminowych (D2).

Zaliczenie strefy do określonej klasy wiąże się z podjęciem określonych działań na rzecz poprawy jakości powietrza atmosferycznego (w przypadku gdy nie są spełnione określone kryteria) lub na rzecz utrzymania jego jakości (gdy spełnione są przyjęte standardy). Zakres działań obejmuje:

- dla klasy C (C2) — określenie potencjalnych obszarów przekroczeń wartości poziomów stężeń i opracowanie programu ochrony powietrza (POP) lub dla klasy D2 — uwzględnienie w wojewódzkim programie ochrony środowiska;
- dla klasy B — określenie obszarów przekroczeń wartości poziomów dopuszczalnych stężeń oraz dążenie do osiągnięcia stężeń poniżej tych poziomów;
- dla klasy A (D1) — utrzymanie jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie.

W klasyfikacji dokonanej pod względem ochrony zdrowia oceniano 2 strefy (miasto Kielce i strefę świętokrzyską) i odnotowano następujące wyniki:

- benzen — obie strefy zakwalifikowano do klasy A;
- dwutlenek azotu — obie strefy zakwalifikowano do klasy A;
- dwutlenek siarki — obie strefy zakwalifikowano do klasy A;
- ołów — obie strefy zakwalifikowano do klasy A;
- pył zawieszony PM10 — strefę miasta Kielce przyporządkowano do klasy C ze względu na przekroczenie poziomów dopuszczalnych dla stężeń 24-godzinnych i rocznych, zaś strefę świętokrzyską do klasy C ze względu na przekroczenia poziomów dopuszczalnych dla stężeń 24-godzinnych;
- pył PM 2,5 — obu strefom nadano klasę C ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji dla stężeń rocznych;
- tlenek węgla — obie strefy zakwalifikowano do klasy A;
- arsen, kadm, nikiel, benzo(a)piren — dla arsenu, kadmu i niklu obie strefy zakwalifikowano do klasy A, pod względem benzo(a)pirenu obu strefom nadano klasę C ze względu na średnioroczne przekroczenia poziomu docelowego;
- ozon — obie strefy zostały zakwalifikowane do klasy A ze względu na poziom docelowy, a ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego do klasy D2.

W klasyfikacji dokonanej pod względem ochrony roślin oceniano tylko strefę świętokrzyską i odnotowano następujące wyniki:

- tlenki azotu — strefę zakwalifikowano do klasy A;
- dwutlenek siarki — strefę zakwalifikowano do klasy A;
- ozon — strefę zakwalifikowano do klasy C pod względem poziomu docelowego, zaś ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego do klasy D2.

Porównując uzyskane wyniki do badań przeprowadzonych w roku wcześniejszym (2011 r.) można stwierdzić, że:

- klasyfikacja stref sporządzona według kryterium ochrony zdrowia nie zmieniła się;
- ocena dla kryterium ochrony roślin zmieniła się — poziom docelowy ozonu na terenie strefy świętokrzyskiej został przekroczony (klasa C).

Dla województwa świętokrzyskiego opracowane zostały **programy ochrony powietrza (POP)**, zawierające listy działań i przedsięwzięć naprawczych, których realizacja pozwoli uzyskać wymierne efekty w zakresie poprawy jakości powietrza. Dotychczas przyjęte uchwałami Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego zostały:

- „Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część A — strefa miasto Kielce — ze względu na przekroczenia pyłu PM10, pyłu PM2,5 i benzo(a)pirenu, Część B — strefa świętokrzyska — ze względu na przekroczenia pyłu PM10 i benzo(a)pirenu, Część C — strefa świętokrzyska — ze względu na przekroczenia ozonu” — Uchwała nr XIII/234/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 14 listopada 2011 roku;

- „Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego — strefa świętokrzyska — ze względu na przekroczenia pyłu PM2,5" wraz z Planem Działań Krótkoterminowych" — Uchwała nr XXV/429/12 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 26 listopada 2012 roku.

2.7. Klimat akustyczny

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska oceny stanu akustycznego środowiska dokonuje się obowiązkowo dla:

- aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. mieszkańców (odpowiedzialny za wykonanie oceny jest starosta);
- terenów poza aglomeracjami, na których eksploatacja obiektów (drogi, linie kolejowe, lotniska) może powodować przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu (odpowiedzialny za wykonanie oceny jest zarządzający obiektem).

Ponadto powiatowy program ochrony środowiska może określić inne niż wymienione wyżej tereny, dla których dokonywana będzie ocena klimatu akustycznego. Na pozostałych terenach takiej oceny dokonuje wojewódzki inspektor środowiska.

2.7.1. Hałas komunikacyjny

W 2012 r. sporządzono **„Mapę akustyczną miasta Kielce"**, a następnie w związku ze zmianą w październiku 2012 r., rozporządzenia w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, zaktualizowano ją w połowie 2013 r. W ramach tego opracowania wykonano modelowanie rozprzestrzeniania się hałasu w otoczeniu dróg, kolei i terenów przemysłowych na terenie miasta Kielce. Otrzymane wyniki nałożono na mapę obszarów o określonych rodzajach zagospodarowania i dopuszczalnych normach hałasu dzięki czemu zidentyfikowano tereny najbardziej zagrożone hałasem.

Na podstawie wykonanych analiz obecny stan warunków akustycznych w Kielcach należy uznać za niekorzystny. Trzeba jednak podkreślić, że stwierdzony zasięg przestrzenny przekroczeń wartości dopuszczalnych nie wykracza poza odległość 200 m od źródła hałasu. Zdecydowanie największe przekroczenia poziomów dopuszczalnych hałasu w środowisku powoduje ruch drogowy odbywający się po ulicach miasta. Zarówno hałas kolejowy, jak i przemysłowy powoduje mniej przekroczeń wartości dopuszczalnych. Z tego typu sytuacją mamy do czynienia w większości dużych miast w Polsce.

Na ponadnormatywny hałas drogowy wyrażony wskaźnikiem L_{DWN} narażonych jest ok. 51 tys. mieszkańców miasta (ok. 20% powierzchni miasta). Analogiczne wskaźniki dla hałasu kolejowego wynoszą: ok. 1600 mieszkańców (ok. 4,6% powierzchni miasta); dla hałasu przemysłowego: 55 mieszkańców (ok. 0,9% powierzchni miasta).

Największe przekroczenia poziomów dopuszczalnych hałasu można zidentyfikować na terenach sąsiadujących z drogami krajowymi nr 73 i 74, drogami wojewódzkimi nr 786 i 762 oraz w centrum miasta. Przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu przy głównych ulicach miasta wynoszą do 20 dB.

Dużo mniejsze przekroczenia wartości dopuszczalnych można zaobserwować analizując hałas generowany przez ruch kolejowy. Największe przekroczenia poziomów dopuszczalnych występują w miejscu przecięcia linii kolejowej nr 8 z ul. Chorzowską. Sięgają one w tym miejscu do 15 dB, natomiast na zdecydowanej większości pozostałych obszarów, z którymi sąsiadują linie kolejowe nie obserwuje się naruszeń dopuszczalnych poziomów hałasu, bądź są one nieznaczne.

Jeszcze korzystniej kształtuje się klimat akustyczny w przypadku oddziaływania hałasu przemysłowego. W zasadzie naruszenia poziomów dopuszczalnych hałasu

w środowisku występują na bardzo małym obszarze i są one mniejsze od 5 dB. W większości przypadków funkcjonujący w Kielcach przemysł nie narusza poziomów dopuszczalnych.

Mapa akustyczna miasta Kielce stanowiła podstawę do opracowania projektu **„Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów, dla których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny w granicach administracyjnych miasta Kielce" (plan na lata 2013-2018)**. Celem tego opracowania jest określenie zestawu i wskazanie priorytetów dla niezbędnych działań tworzących podstawę ograniczenia poziomu hałasu dla wszystkich obszarów miasta, w obrębie których zdiagnozowano przekroczenie wartości.

Wśród najważniejszych działań, które mają się przyczynić do poprawy klimatu akustycznego miasta zostały wymienione: realizacja szeregu inwestycji drogowych na terenie Kiele, stosowanie odpowiednich rozwiązań organizacyjnych powodujących upłynnienie ruchu pojazdów, ograniczenie ruchu tranzytowego i odpowiednia polityka parkingowa oraz lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej poza zasięgiem uciążliwego hałasu.

W roku 2012 WIOŚ Kielce wykonał pomiary monitoringowe hałasu drogowego na terenie miast: Opatów, Pińczów oraz Połaniec. Zakres pomiarów obejmował: 9 punktów (po 3 punkty w każdym z miast). W wyniku przeprowadzonych pomiarów stwierdzono, że w 3 punktach w porze dziennej (Połaniec) oraz w 1 punkcie w porze nocnej (Pińczów) poziomy hałasu mieściły się w zakresie nowych norm dopuszczalnych. W pozostałych punktach pomiary wykazały przekroczenia.

W 2007 r. na zlecenie GDDKiA sporządzone zostały **„Mapy akustyczne dla dróg krajowych o natężeniu ruchu powyżej 16 400 pojazdów na dobę"**. W województwie świętokrzyskim mapy te sporządzone zostały dla odcinków dróg krajowych nr: 7, 9, 74 i 77.

Ww. dokumentacja stanowiła podstawę do opracowania w 2008 r. **„Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg krajowych nr: 7, 9, 74 i 77 z terenu województwa świętokrzyskiego"**. Dokument ten wskazuje tereny o największej wartości naruszeń dopuszczalnych poziomów hałasu wzdłuż pięciu odcinków dróg krajowych o łącznej długości 21,04 km, położonych na obszarze 6 gmin. Zawiera on również zestaw działań ograniczających uciążliwości akustyczne oraz umożliwia prawidłowe zarządzanie infrastrukturą komunikacyjną.

W roku 2010 w ramach **„Generalnego pomiaru hałasu przy drogach krajowych w roku 2010"** GDDKiA przeprowadziła pomiary hałasu na siedmiu drogach krajowych w granicach województwa świętokrzyskiego (DK nr 7, 9, 42, 73, 74, 77 i 78). We wszystkich punktach pomiarowych wystąpiły przekroczenia dopuszczalnych poziomów dźwięku.

2.7.2. Hałas przemysłowy

Skala zagrożeń hałasem przemysłowym w regionie nie jest duża, a jego zasięg ma charakter lokalny. Liczącymi się źródłami hałasu przemysłowego są m.in.: kopalnie surowców mineralnych, zakłady produkcji materiałów budowlanych, produkcji drzewnej, odlewnie, elektrownia i centra handlowo-rozrywkowe. Uciążliwości hałasowe powodują również niektóre urządzenia mechaniczne. W każdym roku WIOŚ prowadzi badania kontrolne hałasu w kilkudziesięciu zakładach na terenie województwa.

2.8. Promieniowanie elektromagnetyczne

Sztucznie wytwarzane pola elektromagnetyczne powstają w czasie pracy różnych urządzeń jak np.: kuchenki mikrofalowe, komputery, telefony komórkowe, stacje telefonii komórkowej, anteny nadawcze radiowo-telewizyjne, aparaty CB-radio, stacje radarowe, napowietrzne linie przesyłowe wysokiego napięcia i stacje elektroenergetyczne.

Sposób prowadzenia badań poziomów pól elektromagnetycznych określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645). Rozporządzenie obliguje do wyznaczenia na terenie każdego województwa po 135 punktów pomiarowych z podziałem po 45 w każdym roku 3-letniego cyklu pomiarowego, w tym po 15 punktów dla 3 kategorii obszarów dostępnych dla ludności tj.: centralne dzielnice lub osiedla miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys.; pozostałe miasta, tereny wiejskie. Punkty pomiarowe powinny być rozmieszczone równomiernie na terenie każdego rodzaju obszaru. W każdym z punktów pomiar wykonuje się raz w roku i powtarza co 3 lata.

W roku 2012 na terenie województwa świętokrzyskiego do badań monitoringowych natężenia pól elektromagnetycznych (PEM) prowadzonych przez WIOŚ wytypowano 45 punktów pomiarowych, znajdujących się w dostępnych dla ludności miejscach:

- w miastach o liczbie mieszkańców powyżej 50 tys.: w Kielcach, Starachowicach i Ostrowcu Świętokrzyskim — po 5 punktów (w sumie 15 punktów);
- w pozostałych miastach — 15 punktów;
- na terenach wiejskich — 15 punktów.

W żadnym punkcie pomiarowym nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej wartości poziomu pól elektromagnetycznych, określonej rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U.2003.192.1883), zgodnie z którym dopuszczalny poziom PEM dla miejsc dostępnych dla ludności, w zakresie częstotliwości PEM od 3 MHz do 300 MHz wynosi 7 V/m (składowa elektryczna).

2.9. Przeciwdziałanie poważnym awariom

Poważna awaria przemysłowa to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe podczas procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w którym występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji i które prowadzi do powstania zagrożenia życia, zdrowia ludzi, lub środowiska.

Zgodnie z danymi WIOŚ w regionie świętokrzyskim znajduje się 7 jednostek uznanych za zakłady dużego ryzyka wystąpienia takiej awarii (ZDR) oraz 5 uznanych za zakłady zwiększonego ryzyka (ZZR).

Tabela nr 4. Wykaz zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii w województwie.

	Nazwa zakładu	Miejscowość (gmina)
	Zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej	
1.	Operator Logistyczny Paliw Płynnych Sp. z o.o. ul. Wyszogrodzka 133, 09-410 Płock — Baza Paliw Nr 6	Skarżysko Kościelne (gm. Skarżysko Kościelne)
2.	GASPOL S.A. Rozlewnia Gazu LPG	Stąporków (gm. Stąporków)
3.	NOVATEK POLSKA Sp. z o.o. — Terminal Gazowy Gołuchów	Wola Żydowska (gm. Kije)
4.	Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki "Siarkopol" S.A. w Grzybowie, 28-200 Staszów. Zakład Chemiczny w Dobrowie	Dobrów-Tuczępy (gm. Tuczępy)
5.	Operator Logistyczny Paliw Płynnych Sp. z o.o., ul. Chałubińskiego 8, 00-613 Warszawa, Baza Paliw Nr 17	Barycz (gm. Końskie)
6.	BAŁTYKGAZ Sp. z o.o. ul. Sobieskiego 5, 84-230 Rumia, Baza Gazu Płynnego	Leszcze (gm. Pińczów)
7.	Bumar Amunicja S.A.	Skarżysko-Kamienna (gm. Skarżysko-Kamienna)

	Zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej	
1.	EPC Polska Sp.z o.o. Rogów Sobócki, ul. Wrocławska 58, 55-050 Sobótka, Skład Materiałów Wybuchowych	Wola Tesserowa (gm. Małogoszcz)
2.	EPC Polska Sp. z o.o. Rogów Sobócki, ul. Wrocławska 58, 55-050 Sobótka, Skład Materiałów Wybuchowych	Gliniany (gm. Ożarów)
3.	EXPLO Sp. z o.o. ul. Ciasna 19/2, 55-050 Sobótka, Skład Materiałów Wybuchowych	Morawica (gm. Morawica)
4.	MAXAM POLSKA Sp. z o.o. Duninów 3, 59-140 Chocianów, Skład Materiałów Wybuchowych	Rykoszyn (gm. Piekoszów)
5.	PRO CHEMIKA Sp. z o.o. w Krakowie Wydz. Skraplania H_2S	Dobrów-Tuczępy (gm. Tuczępy)

Źródło: Dane Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach.

2.10. Główne problemy i obszary problemowe

Do słabych stron regionalnej przestrzeni przyrodniczej, zdefiniowanych w „Raporcie o stanie zagospodarowania przestrzennego kraju" należą:

- przestrzenne rozdrobnienie obszarów prawnie chronionych;
- brak efektywnej ochrony krajobrazowej;
- jakość wód powierzchniowych odbiegająca od oczekiwanych standardów;
- słabo rozwinięta mała retencja i nierównomiernie rozmieszczone zasoby wód;
- niskie wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz eksploatacja surowców nieodnawialnych;
- młody wiek, nieprawidłowa struktura (monokultury) i zły stan zdrowotny drzewostanów (*uwaga: stwierdzenie to nie znajduje potwierdzenia w Monitoringu biologicznym oraz w danych zestawionych na podstawie Wielkoobszarowej Inwentaryzacji Stanu Lasu prowadzonych przez Lasy Państwowe*);
- mała spójność przestrzenna kompleksów leśnych;
- duże potencjalne zagrożenie erozją i niska wartość buforowa znacznej części gleb;
- zagrożenia związane ze składowaniem odpadów.

Dostrzeżono również kolizję obszarów europejskiej sieci Natura 2000 z zamierzeniami inwestycyjnymi, których realizacja jest konieczna dla pobudzenia rozwoju regionu.

Listę problemów zidentyfikowanych w ww. „Raporcie …" należałoby jeszcze dodatkowo rozszerzyć o następujące:

<u>Ochrona przyrody:</u>

- powstawanie nowych barier ekologicznych utrudniających prawidłowe funkcjonowanie systemu ekologicznego;
- zanik cennych siedlisk przyrodniczych w wyniku intensyfikacji gospodarowania (osuszanie terenów podmokłych, zmiana składu fitocenoz, niszczenie miejsc lęgowych, a w dalszej perspektywie zmiana łąk na grunty orne), a także w niektórych wypadkach na skutek zaniku gospodarowania rolniczego (niekorzystne zmiany sukcesyjne w obrębie muraw kserotermicznych i zarastanie cennych przyrodniczo siedlisk);
- melioracje odwadniające, powodujące obniżenie poziomu wód gruntowych oraz zanik i degradację ekosystemów hydrogenicznych;
- wypalanie traw i zanik lasów łęgowych w dolinach rzecznych;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi powodujące przekształcenia struktury krajobrazu (uproszczenie) oraz fragmentaryzację, likwidację i zniszczenie mozaiki siedlisk;
- brak akceptacji społecznej w zakresie tworzenia nowych obszarów chronionych oraz realizacji gospodarki proekologicznej na obszarach już istniejących;
- lokalne przeciążenie ruchem turystycznym (np. obszar ŚPN);

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

OCHRONA ŚRODOWISKA - WAŻNIEJSZE ZAGROŻENIA I OBSZARY PROBLEMOWE

(uwarunkowania)

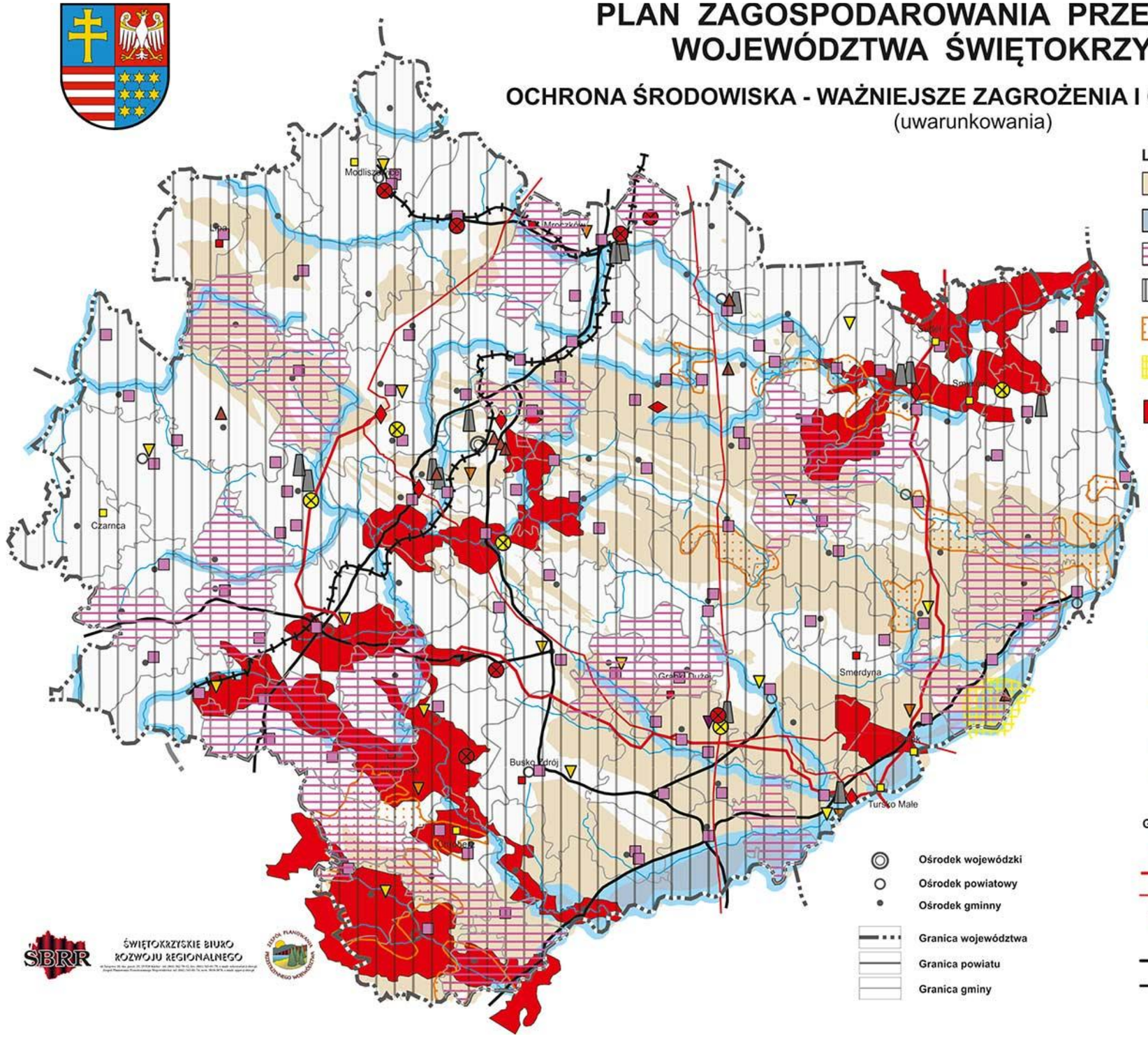

LEGENDA **Mapa nr 10**

- Obszary niewodonośne, deficytowe w wodę
- Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi
- Gmina o stopniu skanalizowania pon. 15%
- obszar województwa zakwalifikowany do strefy C (przekroczenie norm zanieczyszczenia powietrza)
- Obszar koncentracji procesów erozyjnych
- Teren rekultywacji kopalni siarki Piaseczno
- Zły stan JCWP

Jakość wód podziemnych
- Klasa IV
- Klasa V

- Większe zrzuty ścieków (oczyszczalnie ścieków komunalnych)
- Zakład o największej emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego
- Najwięksi wytwórcy odpadów niebezpiecznych
- Składowisko odpadów komunalnych
- Składowisko odpadów przemysłowych
- Składowisko odpadów niebezpiecznych zawierających azbest
- Zakład o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej
- Zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej

Główne źródła promieniowania elektromagnetycznego
- Ważniejsze punkty zasilania
- Linia elektroenergetyczna 400 kV
- Linia elektroenergetyczna 220 kV
- Inne źródła promieniowania (stacje radiowo-telewizyjne, satelitarne i radiolokacyjne)

- Odcinki dróg do przewozu materiałów niebezpiecznych
- Odcinki linii kolejowych do przewozu materiałów niebezpiecznych

Ośrodek wojewódzki
Ośrodek powiatowy
Ośrodek gminny

Granica województwa
Granica powiatu
Granica gminy

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

- penetracja turystyczna cennych przyrodniczo obiektów, nie przygotowanych do przyjęcia ruchu turystycznego prowadząca do obniżenia ich walorów przyrodniczych;
- zbyt niska świadomość ekologiczna turystów, skutkująca nie przestrzeganiem właściwych zasad zachowania na obszarach cennych przyrodniczo i chronionych;
- niewystarczająca ilość infrastruktury komunalnej na terenach cennych przyrodniczo, stanowiących bazę dla rozwoju turystyki i rekreacji;
- zagospodarowanie przestrzenne realizowane często bez uwzględnienia zasad ochrony bioróżnorodności, prowadzące m.in. do degradacji naturalnych ekosystemów i zaburzenia ich funkcjonowania oraz dysharmonii krajobrazu;
- coraz większa presja budownictwa na tereny o dużej bioróżnorodności;
- lokalne konflikty między wartościami przyrodniczo-krajobrazowymi (prawną ochroną przyrody), a eksploatacją surowców mineralnych.

Gospodarka wodna:
- małe zasoby wód powierzchniowych — zbyt niski poziom ich retencji (retencjonowanych jest 5,7% wód powierzchniowych);
- nierównomiernie rozmieszczone zasoby wód podziemnych (obok obszarów zasobnych występują tereny z zasobami za małymi do zaspokojenia potrzeb, tereny niewodonośne i tereny o wodach nie nadających się do celów spożywczych — wody mineralne);
- zagrożenie wód procesami eutrofizacji;
- niski stopień skanalizowania obszarów wiejskich;
- silna dysproporcja pomiędzy długością sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w regionie;
- niedostosowanie części oczyszczalni ścieków do wymogów prawnych;
- istotny niedobór kanalizacji deszczowej;
- zabudowane obszary zagrożenia powodziowego;
- szybszy odpływ wód powierzchniowych spowodowany małą retencją dolinową, pogłębianiem i regulacją koryt rzecznych oraz wycinaniem zadrzewień nadrzecznych.

Ochrona powietrza oraz zagrożenie hałasem:
- wykorzystywanie węgla, jako głównego źródła energii;
- napływ zanieczyszczeń powietrza z sąsiednich regionów;
- niska emisja, której źródłem są lokalne kotłownie, gospodarstwa domowe i komunikacja;
- zakwalifikowanie obu stref województwa świętokrzyskiego do klasy C wg kryterium ochrony zdrowia ze względu na ponadnormatywne wartości pyłu PM10 i PM2,5 oraz beznzo(a)pirenu oraz do klasy D2 ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu, zaś strefy świętokrzyskiej do klasy C i D2 wg kryterium ochrony roślin ze względu na przekroczenia poziomu celu docelowego i długoterminowego;
- przekraczanie dopuszczalnych norm hałasu (szczególnie w miastach i wzdłuż dróg o wysokim natężeniu ruchu samochodowego);

Ochrona gleb i powierzchni ziemi:
- nieuzasadnione przeznaczanie cennych terenów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- nieprawidłowe stosowanie nawozów i chemicznych środków ochrony roślin;
- lokalne skażenie gleb metalami ciężkimi w pobliżu dróg o dużym natężeniu ruchu;
- konieczność rekultywacji terenów poeksploatacyjnych, poprzemysłowych i nieczynnych składowisk odpadów;
- problemy związane z wcześniejszym wydobyciem i przetwórstwem siarki;
- niezadowalająca wielkość selektywnej zbiórki i segregacji odpadów;

- zła lokalizacja części składowisk odpadów i ich niedostosowanie do wymogów prawnych;
- konieczność likwidacji „dzikich" wysypisk odpadów;
- występowanie przedsiębiorstw o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych.

Edukacja ekologiczna:
- niewielka wiedza społeczeństwa w zakresie problematyki ochrony środowiska;
- niski poziom edukacji ekologicznej, zwłaszcza osób starszych i mieszkających na wsi.

Głównymi środowiskowymi **obszarami problemowymi** w województwie są:
- obszary niewodonośne, deficytowe w wodę;
- obszary zagrożone powodzią;
- obszary po eksploatacji siarki;
- strefy województwa zakwalifikowane w ocenie jakości powietrza do klasy C i D2;
- obszary degradacji gleb wskutek procesów erozyjnych;
- kompleksy leśne o uszkodzonych drzewostanach;
- obszary zagrożone ponadnormatywnym hałasem.

3. Problematyka geologiczna, surowce mineralne

3.1. Ogólna ocena potencjału geologicznego

Zróżnicowana budowa geologiczna województwa świętokrzyskiego sprawia, że na powierzchni regionu odsłaniają się utwory wszystkich okresów geologicznych, począwszy od prekambru po czwartorzęd. W granicach administracyjnych województwa występuje aż pięć jednostek strukturalno-tektonicznych: trzon paleozoiczny Gór Świętokrzyskich, obrzeżenie permsko-mezozoiczne tych gór, niecka Nidziańska, zapadlisko przykarpackie i niecka Lubelska.

Specyficzny potencjał geologiczny regionu odróżnia go od innych obszarów kraju i od najdawniejszych czasów stanowił podstawę rozwoju górnictwa rud żelaza, a w późniejszym okresie — surowców skalnych. Mało kto jednak wie, że Świętokrzyskie to jedno z największych oraz najbardziej interesujących w kraju „muzeów geologicznych pod gołym niebem".

W strukturze wydobycia surowców dominują obecnie skały węglanowe, ale wydobycie pozostałych kopalin, choć mniejsze ilościowo, ma również duże znaczenie dla gospodarki. Eksploatowane są także: siarka, gipsy, piaskowce, piaskowce kwarcytowe, piaski i surowce ilaste. Ponadto wydobywane są wody mineralne i w niewielkim stopniu ropa naftowa. Pozostałe surowce jak: kalcyt, baryt, fosforyty, ziemia krzemionkowa, bentonity, ochry, borowiny oraz piaski formierskie i szklarskie nie są obecnie eksploatowane. Ogółem (w województwie świętokrzyskim wg stanu na 31.12.2011 r.) jest udokumentowanych 506 złóż, w tym 127 jest eksploatowanych.

Korzystne warunki geologiczno-górnicze występowania złóż sprzyjają rozwojowi przemysłu wydobywczego, obejmującego górnictwo odkrywkowe oraz zakłady przeróbcze. Województwo należy do przodujących w kraju w wielkości wydobycia: kopalin dla przemysłu wapienniczego, surowców przemysłu cementowego, kwarcytów ogniotrwałych, siarki oraz gipsów.

W ostatnich latach podjęto analizy i prace badawcze służące ocenie możliwości występowania gazu łupkowego w różnych regionach Polski. Duże prawdopodobieństwo występowania tego surowca występuje na obszarze niecki Lubelskiej, której fragment

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

ZŁOŻA SUROWCÓW MINERALNYCH

(uwarunkowania)

Mapa nr 11

Skala 1:500 000

Stan na 31.12.2011 r.

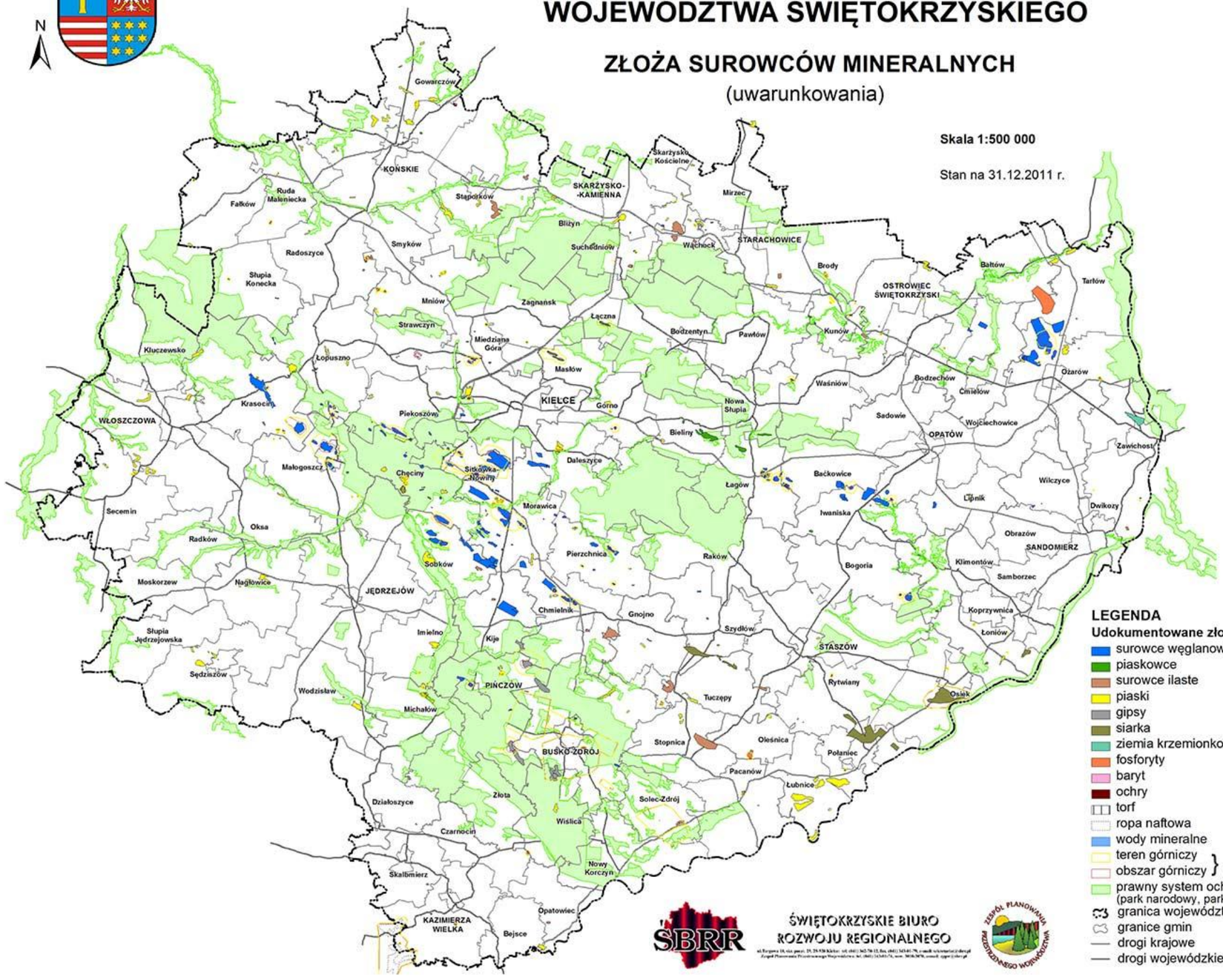

LEGENDA

Udokumentowane złoża surowców mineralnych

- surowce węglanowe
- piaskowce
- surowce ilaste
- piaski
- gipsy
- siarka
- ziemia krzemionkowa
- fosforyty
- baryt
- ochry
- torf
- ropa naftowa
- wody mineralne
- teren górniczy
- obszar górniczy } złóż eksploatowanych
- prawny system ochrony przyrody (park narodowy, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000)
- granica województwa
- granice gmin
- drogi krajowe
- drogi wojewódzkie

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

obejmuje północno-wschodnią część woj. świętokrzyskiego. Po wykonaniu szeregu odwiertów celem rozpoznania i udokumentowania tego surowca, będzie można jednoznacznie określić czy jego zasoby oraz zasięg występowania, mogą stanowić potencjał gospodarczy.

3.1.1. Surowce węglanowe

Surowce węglanowe (wapienie, dolomity, margle) występują w licznych kompleksach skał wapiennych związanych z różnymi okresami geologicznymi (dewon, perm, trias, jura, kreda i trzeciorzęd). Udokumentowane zasoby tych surowców stanowią ponad 80% wszystkich zasobów w województwie i są eksploatowane dla potrzeb: przemysłu wapienniczego, cementowego, na kruszywo drogowe i budowlane, a także dla przemysłu hutniczego i cukrowniczego. Odpady produkcyjne i niektóre odmiany wapieni stosuje się do produkcji mączek do wapnowania gleb. Złoża surowców węglanowych występują głównie w centralnej części województwa. Aktualnie udokumentowano 154 złoża tych surowców, z czego 41 jest obecnie eksploatowanych. Surowiec do produkcji cementu wydobywany jest ze złóż: Gliniany-Duranów, Leśnica-Małogoszcz i Kowala. Złoża, z których kopalina wykorzystywana jest dla przemysłu wapienniczego to: Trzuskawica, Bukowa, Drugnia Rządowa, Gnieździska-Góra Maćkowa, Ostrówka i Ołowianka, Wierzbie I, Wierzbica i Chęciny-Wolica. Na kruszywo drogowe i budowlane wykorzystywany jest surowiec z 19 złóż, z czego największe to: Jaźwica, Morawica III, Radkowice-Podwole, Laskowa-Góra, Kostomłoty, Jurkowice, Budy. Bloczny materiał budowlany uzyskuje się ze złóż: Wola-Morawicka, Bolechowice i Pińczów.

3.1.2. Piaskowce

Udokumentowane złoża piaskowców występują w obrębie mezozoicznego obrzeżenia Gór Świętokrzyskich, a zasługujące na szczególną uwagę kwarcytowe piaskowce kambru i dewonu w obrębie trzonu paleozoicznego. Mezozoiczne piaskowce są wykorzystywane głównie jako bloczny materiał budowlany: płyty, okładziny, kształtki. Aktualnie udokumentowano 35 złóż piaskowców, w tym także piaskowców kwarcytowych oraz 4 złoża kwarcytów ogniotrwałych. Wydobycie prowadzone jest w 7 złożach. Najbardziej znane złoża triasowych piaskowców o charakterystycznej wiśniowo-czerwonej barwie to: Tumlin Gród i Sosnowica. Dewońskie piaskowce kwarcytowe eksploatowane są jako surowiec do produkcji materiałów ogniotrwałych ze złoża Bukowa Góra, a kambryjskie jako wysokiej jakości kruszywo kolejowe w złożu Wiśniówka.

3.1.3. Gipsy

Pokłady gipsów odsłaniają się w okolicy: Buska-Zdroju, Działoszyc, Skalbmierza, Pińczowa i Wiślicy (południowa część województwa). Udokumentowano 8 złóż tego surowca. Dwa z nich są aktualnie eksploatowane: Leszcze i Borków-Chwałowice (gmina Pińczów i Chmielnik). Pod względem wydobycia i przetwórstwa gipsów województwo świętokrzyskie jest potentatem krajowym.

3.1.4. Siarka

Złoża siarki rodzimej (7 złóż udokumentowanych) występują w rejonie Grzybowa, Osieka i Piaseczna. Z niegdyś prowadzonej na szeroką skalę eksploatacji, obecnie siarkę metodą otworową wydobywa się z jednego złoża — Osiek, które jest równocześnie jedynym, eksploatowanym złożem siarki rodzimej na świecie. Od kilku lat obserwuje się wzrost zainteresowania siarką rodzimą, co wiąże się ze wzrostem jej wydobycia.

3.1.5. Kruszywo naturalne

Powszechnie wykorzystywanym surowcem są piaski, które występują w najmłodszych utworach czwartorzędu, przykrywających starsze osady na znacznej powierzchni województwa. Udokumentowano 192 złoża surowca, który może być wykorzystywany w budownictwie i drogownictwie, z czego aktualnie 53 są eksploatowane. Piaskownie te zaspokajają w pełni potrzeby regionu. Na terenie województwa udokumentowano także złoża piasku do produkcji betonów komórkowych. Z czterech złóż eksploatowane jest jedno — Żelisławice I. Udokumentowano również 5 złóż surowca do produkcji cegły wapienno-piaskowej. Aktualnie wydobycie jest prowadzone ze złoża Czostków. Piaski formierskie (3 złoża) i piaski szklarskie (2 złoża) nie są obecnie eksploatowane.

3.1.6. Surowce ilaste

Są to głównie złoża glin oraz iłów jurajskich i trzeciorzędowych, skupionych w północnej i południowej części województwa. Udokumentowano również kilka złóż czwartorzędowych glin ilastych. Ogółem na terenie województwa, udokumentowanych jest 65 złóż tych surowców, wykorzystuje się je głównie do wytwarzania elementów ceramiki budowlanej (61 złóż, z czego w 12 prowadzone jest wydobycie). Największa eksploatacja i produkcja prowadzona jest ze złóż Oleśnica I i Pałęgi. Pozostałe złoża to: gliny ceramiczne (7 złóż, eksploatowane 1 — Baranów), bentonity (2 złoża) oraz ilasty surowiec do produkcji cementu (2 złoża). Na pograniczu gmin Smyków, Mniów i Radoszyce w oparciu o udokumentowane zasoby surowców ilastych (udokumentowano 6 złóż z czego aktualnie koncesję na wydobycie posiadają 4 złoża) oraz zaangażowanie kapitału zagranicznego, istnieje możliwość powstania „zagłębia ceramicznego”.

3.1.7. Ropa naftowa

W okolicy Kazimierzy Wielkiej (rejon Zapadliska Przedkarpackiego), występuje w niewielkiej ilości ropa naftowa, eksploatowana ze złoża Pławowice.

3.1.8. Wody mineralne

Złoża wód mineralnych o właściwościach leczniczych występują na obszarze Niecki Nidziańskiej, w utworach kredy. Pozyskiwane są z 3 „starych” ujęć dla uzdrowisk: Busko-Zdrój i Solec-Zdrój oraz z nowopowstałych ujęć: Wełnin (rejon Solca-Zdroju), Las Winiarski, Dobrowoda i Busko Północ. Cenione od dawna właściwości lecznicze tych wód, bazujących na związkach siarki służą do leczenia wielu schorzeń, głównie układu krążenia, reumatycznych i chorób skóry.

3.1.9. Pozostałe udokumentowane, ale obecnie nie eksploatowane surowce

Zalicza się do nich: torfy, baryt, fosforyty, ziemia krzemionkowa i ochry. Miały one niegdyś znaczenie gospodarcze. Obecnie pozostały jedynie udokumentowane zasoby tych kopalin. Występują także niewielkie złoża krzemieni i kalcytu, których wydobycia nigdy nie podjęto. Są to jednak jedyne, udokumentowane złoża tych surowców w Polsce.

3.2. Znaczenie eksploatacji surowców mineralnych dla gospodarki regionu

Wydobycie i przetwórstwo surowców mineralnych uwarunkowane jest zapotrzebowaniem rynku, który w latach 2000–2007 nie wykazywał większej dynamiki wzrostu. Obserwowany w ostatnich latach trend rozwojowy w budownictwie, zwłaszcza drogowym, wiąże się ze zwiększonym zapotrzebowaniem na: kruszywa, cement i wapno, co znajduje odbicie w coraz większej produkcji tych materiałów. Równocześnie wzrosła ilość

eksploatowanych złóż, choć nie rzutuje to na potrzebę korekty granic głównych obszarów wydobycia, określonych w poprzedniej edycji „Planu …".

Na podstawie prognoz rozwoju przemysłu wydobywczego można założyć, że pozostanie on jedną z głównych dziedzin gospodarki województwa przynajmniej do 2025 r. Dynamikę wzrostu wydobycia głównych surowców obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 5. Porównawcze zestawienie stanu zagospodarowania zasobów złóż surowców mineralnych w województwie świętokrzyskim.

Kopaliny	**Ilość złóż udokumentowanych**			**Ilość złóż eksploatowanych**			**Wydobycie w tys. ton**		
	2002r.	**2008r.**	**2011r.**	**2002r.**	**2008r.**	**2011r.**	**2002r.**	**2008r.**	**2011r.**
surowce węglanowe:									
-kamienie drogowe i budowlane	71	89	105	19	24	35	5302	12398	26269
-produkcja cementu	13	13	13	4	4	4	5418	7923	8148
-produkcja wapna	37	40	42	7	8	8	6047	10358	14748
-zlepieńce	2	2	2	-	-	-	-	-	-
piaskowce i piaskowce kwarcytowe:									
-kamienie drogowe i budowlane	25	31	35	5	7	7	375	967	2756
-kwarcyty ogniotrwałe	5	5	5	1	1	1	231	624	1614
piaski i żwiry:									
-kruszywo naturalne	119	156	192	27	36	53	1088	2037	3268
-piaski formierskie	3	3	-	-	-	-	-	-	-
-piaski do betonów komórkowych	3	4	4	1	1	1	15	15	4
-piaski do cegły wapienno-piaskowej	5	5	5	3	1	1	39	40	33
-piaski szklarskie	2	2	2	-	-	-	-	-	-
surowce ilaste:									
-ceramika budowlan.	50	56	61	14	14	12	118	392	286
-bentonity	3	3	2	-	-	-	-	-	-
-gliny ceramiczne	6	7	7	1	1	1	9	14	24
-sur. ilaste do prod. cementu	2	2	2	-	-	-	-	-	-
gipsy	8	8	8	2	2	2	851	1259	1034
siarka	7	7	7	1	1	1	761	763	657
fosforyty	1	1	1	-	-	-	-	-	-
ziemia krzemionkowa	3	3	3	-	-	-	-	-	-
krzemienie	2	2	2	-	-	-	-	-	-
kalcyt	4	4	4	-	1	-	-	-	-
baryt	1	1	1	-	-	-	-	-	-
ochry	2	2	2	-	-	-	-	-	-
ropa naftowa	1	1	1	1	1	1	3.88	4.03	4.25
torfy	2	2	2	-	-	-	-	-	-
wody mineralne i lecznicze	2	5	6	2	3	5	71481.80 (m^3/rok)	74914.70 (m^3/rok)	97562.85 (m^3/rok)

Źródło: „Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce" sporządzony na poszczególne lata, uwidocznione w „główce" tabelki.

Jak wynika z ww. zestawienia największy wzrost wydobycia dotyczył: kamieni drogowych i budowlanych, kruszywa naturalnego oraz węglanowych surowców do produkcji wapna i cementu. W wydobyciu: siarki, gipsu, wapieni do produkcji cementu i do produkcji wapna województwo świętokrzyskie zajmuje obecnie pierwsze miejsce w Polsce, a drugie w eksploatacji kamieni łamanych (kruszyw) i bocznych.

Należy też zwrócić uwagę na dynamiczny wzrost wydobycia wód mineralnych. Oprócz znanych od dawna uzdrowisk Buska-Zdroju i Solca-Zdroju oraz udostępnionego w 2005 r. złoża Wełnin, w 2008 otrzymało koncesję na wydobycie złoże Las Winiarski, a w 2010 Busko Północ i Dobrowoda. Uznane za lecznicze wody z tego rejonu, określono jako chlorkowo-sodowe, siarczkowe i chlorkowo-sodowe, jodkowe, bromkowe. Główne wskazania lecznicze to: choroby układu krążenia, reumatyczne i choroby dermatologiczne.

Z odwiertu Nowy Nurek, czerpie się wodę zwykłą, słabo zmineralizowaną, o nazwie Buskowianka, znajdującą się w handlu.

3.3. „Muzeum geologiczne pod gołym niebem"

Województwo świętokrzyskie to wyjątkowo interesujący obszar pod względem budowy geologicznej oraz zasobów surowców i ich wykorzystywania przez człowieka. Na powierzchni można obserwować utwory wszystkich okresów geologicznych od prekambru po czwartorzęd. Nagromadzone tu obiekty, o niepowtarzalnych walorach, dają możliwość wykorzystania ich w rozwoju turystyki, rekreacji jak i dla celów edukacyjnych oraz naukowo-dydaktycznych a w niektórych rejonach gęsta sieć zróżnicowanych i unikalnych geostanowisk umożliwia utworzenie geoparków, cechujących sie wyjątkowymi wartościami edukacyjnymi i turystycznymi. Przykładem wykorzystania geologicznych zasobów może być działające Centrum Geoedukacji na Wietrzni, amfiteatr na Kadzielni, Jaskinia Raj, Krzemionki Opatowskie (neolityczne kopalnie krzemienia) czy Ekomuzeum Starachowice (wielki piec i tropy triasowych gadów). Ponadto w planach jest szereg przedsięwzięć mających na celu atrakcyjne wykorzystanie geologicznych osobliwości województwa. Między innymi to: Europejskie Centrum Geologiczne Góra Rzepka, Geopark Dolina Kamiennej czy też Geopark Małopolski Przełom Wisły.

3.4. Główne problemy przestrzenne i obszary problemowe

- obszary znacznej skali przekształceń powierzchni terenu i kumulacji negatywnych zjawisk związanych z eksploatacją kopalin (koncentracja wyrobisk, zakładów przeróbczych, hałd odpadów przeróbczych i złożowych, osuszanie gruntów i zanieczyszczenie wód, zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego i hałas), występujące głównie na południe i południowy-zachód od Kielc (gminy: Pierzchnica, Chmielnik, Morawica, Chęciny, Sitkówka-Nowiny, Piekoszów, Małogoszcz i Krasocin);
- strefy wieloprzestrzennej degradacji krajobrazu (pokrywające się częściowo z ww. obszarami przekształceń), strefy dewastacji cennych krajobrazów, wyznaczone przez główne punkty i osie wglądu z ważniejszych ciągów komunikacyjnych;
- obszary rekultywacji poeksploatacyjnej — obecnie w województwie problem ten dotyczy głównie małych złóż eksploatowanych na cele lokalne;
- obszar aktualnie przeprowadzanej rekultywacji terenu po byłej odkrywkowej kopalni siarki Piaseczno.

4. Dziedzictwo kulturowe

4.1. Specyfika kulturowa regionu

Dziedzictwo kulturowe jest powszechnie uznawane za główny czynnik kształtujący tożsamość regionalną. Racjonalne zagospodarowanie przestrzeni kulturowej może służyć nie tylko zachowaniu i właściwej ekspozycji zasobów kulturowych, ale także podtrzymaniu tradycji, zacieśnieniu więzi lokalnych oraz podniesieniu atrakcyjności gmin i obszarów turystycznych. Wysoka ranga tego zagadnienia w polityce rozwoju regionu potwierdzona została w ustawie o samorządzie województwa. Również organy samorządu lokalnego są zobowiązane, sporządzając plany, strategie i programy, do uwzględnienia kierunków działań związanych z ochroną i racjonalnym wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego dla potrzeb rozwoju gospodarczego.

Województwo świętokrzyskie posiada specyficzne zasoby dziedzictwa kulturowego, ściśle związanego z historią Polski i polskiej państwowości, począwszy od czasów najdawniejszych. Znajdują się tu powszechnie znane i unikatowe zabytki, które są niezwykle cenne z punktu widzenia dorobku kulturowego kraju, niejednokrotnie rzadkie, a nawet niespotykane w Europie. Znaczna część tych zasobów pozostaje jednak poza szerszym dostępem, jest zaniedbana pod względem ochrony i promocji, często nie w pełni zachowana i wymagająca gruntownej restauracji.

Nie wszystkie zabytki są dostatecznie rozpoznane i udokumentowane. Stan ten jest wynikiem wieloletnich zaniedbań finansowych oraz braku rozwiązań systemowych umożliwiających pełne włączenie się w proces ochrony, władz samorządowych i partnerów prywatnych. Zbyt niskie jest również zaangażowanie społeczeństwa w odnowę i wykorzystanie przestrzeni kulturowej do celów rozwoju lokalnego.

W dokumentach programowych UE kwestia zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego, zwłaszcza o znaczeniu europejskim, została uznana za jeden z priorytetów polityki spójności, co znalazło wyraz w *Programie opieki nad zabytkami województwa świętokrzyskiego na lata 2013–2016* zatwierdzonym Uchwałą nr XXIX/524/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 25 marca 2013 r. Program ten nawiązuje do specyfiki przestrzeni kulturowej, określonej w pierwszej edycji „Planu …", która wyraża się poprzez:

- unikatową w kraju ciągłość wielkoobszarowych tradycji przemysłowych (górnictwa i obróbki minerałów, ceramiki oraz zapoczątkowanego w starożytności przemysłowego hutnictwa), koncentrującą się w północnej części województwa i kultywowaną podczas dorocznych imprez regionalnych (np. „Dymarki Świętokrzyskie", „Chałupkowe Garcynki", „Wytopki Ołowiu");
- ciągłość tradycji osadniczych, wcześnie zapoczątkowanych na tradycyjnie rolniczych, południowych i wschodnich terenach lessowych, a kontynuowanych na wylesianych obszarach puszczańskich, północnej części regionu;
- ciągłość wielkoobszarowych wpływów kulturowych i politycznych Krakowa na południową część regionu oraz Sandomierza na północną, trwającą do czasów konsolidacji regionalnej, zapoczątkowanej w czasie zaborów i umacnianej w okresie międzywojennym i powojennym, której skutkiem jest wytworzenie się kulturowej więzi subregionalnej w historycznych i współczesnych powiatach;
- lokalne elementy wielokulturowości ze zróżnicowanymi śladami materialnymi i niematerialnymi, w tym toponimiami, związki z materialną kulturą europejską w stylach oraz niektórych wzorcach architektonicznych;
- dominację obszarową ciągłej tradycji kultury katolickiej — mimo bardzo dużego zasięgu kulturowego epizodu reformacyjnego (husytyzm, kalwinizm i arianizm) oraz nasilającego się okresowo wpływu kulturowego judaizmu w ośrodkach miejskich, jak również lokalnego oddziaływania prawosławia i protestantyzmu;
- wybitną rolę Sanktuarium na Świętym Krzyżu w utrwalaniu tożsamości regionalnej;

- ciągłość bogatych tradycji patriotycznych, z wieloma miejscami historycznymi oraz cmentarzami wojennymi z okresów różnych powstań i wojen, rozsianymi w całym województwie (patriotyzm regionalny silnie powiązany z narodowym), kontynuowanych przez bractwa rycerskie i towarzystwa kombatanckie podczas wielu imprez, jak np. marsz szlakiem Józefa Piłsudskiego, spotkania przy kapliczce partyzanckiej na „Wykusie";
- *genius loci* dla kronikarzy i historyków polskich oraz poetów i pisarzy (kolebka twórczości w języku polskim) oraz innych wybitnych postaci historycznych, w tym twórców regionalizmu — z rozlicznymi pamiątkami ich pobytu i działania;
- żywotność tradycyjnej kultury ludowej (regionalny strój ludowy oraz folklor uzewnętrzniany zwłaszcza podczas świąt religijnych i różnych imprez, tradycyjne rzemiosło i sztuka ludowa, lokalne zwyczaje, żywe legendy i podania).

Tożsamość kulturowa regionu świętokrzyskiego może istotnie wzbogacić kulturę kraju i Europy, stworzyć szanse ograniczenia negatywnych aspektów unifikacji i przeciwdziałać marginalizacji cywilizacyjnej wywołanej zjawiskami recesji gospodarczej. Heraldyka regionalna trafnie syntetyzuje główne elementy tożsamości kulturowej czytelnymi symbolami.

4.2. Główne uwarunkowania ochrony i zagospodarowania przestrzeni kulturowej

Zasoby kulturowe regionu stanowiąc źródło lokalnej dumy, motyw do twórczej kontynuacji wartościowych tradycji w kształtowaniu przestrzeni oraz materiał długofalowych badań naukowych powinny jednocześnie zostać szerzej wykorzystane dla promocji województwa i aktywizacji funkcji turystycznej. Szczególnie dużą rolę mogą tu odegrać najcenniejsze obszary i zespoły zabytkowe oraz obiekty unikatowe w skali europejskiej lub światowej, jak np.:

- rozległy obszar Staropolskiego Okręgu Przemysłowego nasycony zabytkami przemysłu z XVII–XIX w., a w nim obszar Doliny Rzeki Kamiennej z Pomnikiem Historii „Krzemionki — kopalnie krzemienia z epoki neolitu" (obiekt nominowany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO — pierwszy zabytek archeologii z terenu Polski), z zespołem Wielkiego Pieca w Starachowicach z XIX w. (obiekt również proponowany do wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO) oraz z Muzeum Starożytnego Okręgu Hutnictwa i Górnictwa Świętokrzyskiego (największego okręgu w barbarzyńskiej części Europy czasów rzymskich), a także z paleolitycznymi kopalniami hematytu „Rydno";
- zespół urbanistyczno-architektoniczno-krajobrazowy Sandomierza (X–XIX w.);
- zespół opactwa cysterskiego z XII w. w Wąchocku;
- zespół Wzgórza Zamkowego w Kielcach (XI–XIX w.) z manierystycznym Pałacem Biskupów Krakowskich;
- zespół obronnej rezydencji magnackiej „Krzyżtopór" w Ujeździe (XVII w.).

Do obiektów unikatowych w skali europejskiej i światowej (w zakresie zabytków ruchomych) należy zaliczyć zbiory Muzeum Narodowego w Kielcach (skarb monet rzymskich, ceramika pradziejowa, itd.), Muzeum im. Przypkowskich w Jędrzejowie (kolekcja zegarów), zbiory Muzeów w Sandomierzu (szachy z XII w.) i zabytki Wiślicy (romańska „płyta orantów"), gromadzą je również skarbce diecezjalne, klasztory, kościoły, biblioteki i archiwa.

Istotną rolę w krajobrazie kulturowym województwa mają miejsca pamięci narodowej. Szczególną wymową odznacza się Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskich w Michniowie.

Oprócz wymienionych obiektów w regionie świętokrzyskim znajduje się kilkadziesiąt miejscowości oraz kilkaset zespołów i pojedynczych zabytków o wysokiej (w skali krajowej

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

GŁÓWNE UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENI KULTUROWEJ

Mapa nr 12

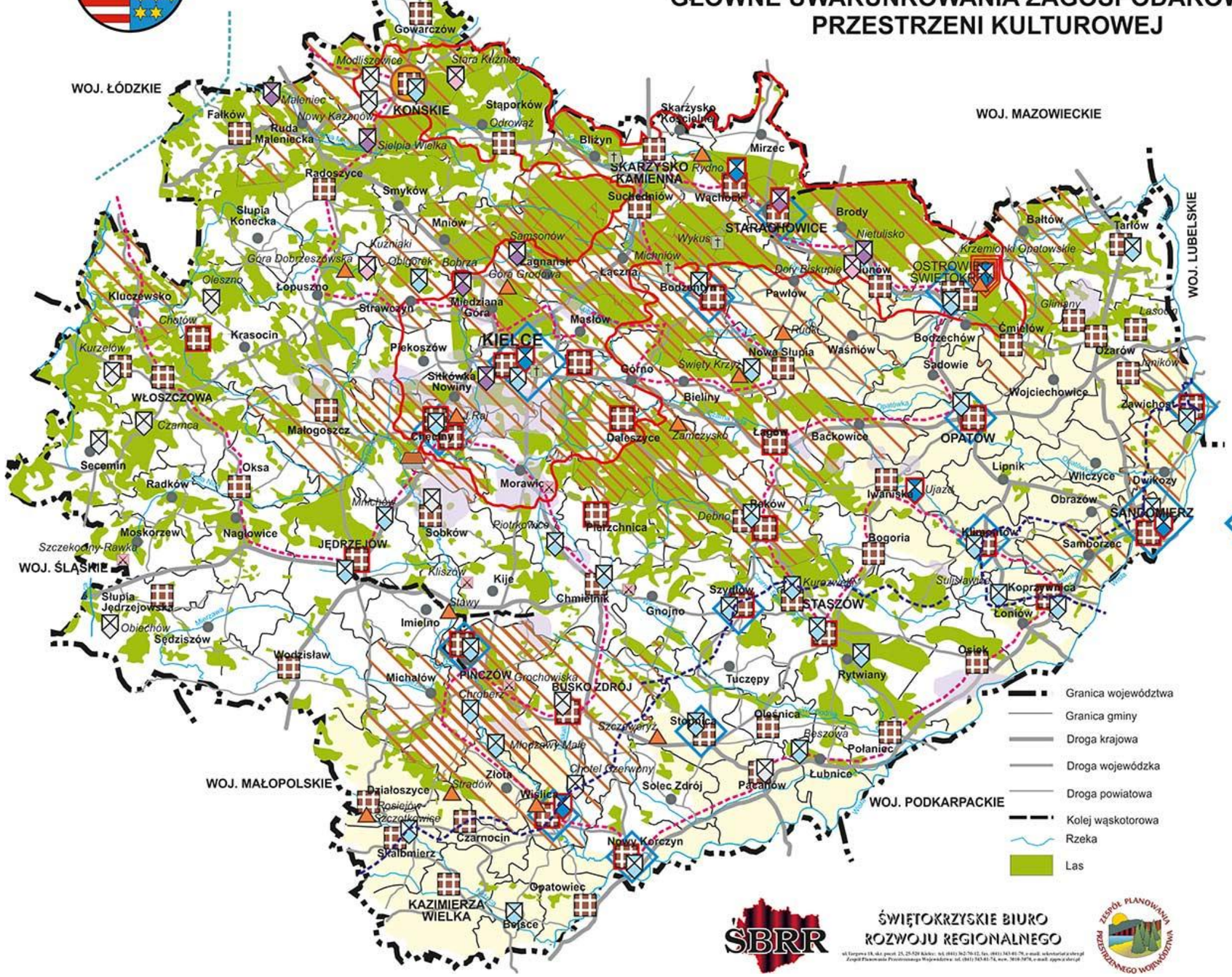

LEGENDA

Dziedzictwo kulturowe

- Układ przestrzenny wpisany do rejestru zabytków
- Układ przestrzenny ujęty w ewidencji zabytków
- Pomnik historii

Zabytki o szczególnych walorach (estetyczno-widokowych, artystycznych, historycznych, turystycznych, itp.):

zabytki architektury i budownictwa

- Wybitny zabytek - o znaczeniu krajowym
- Wyróżniający się zabytek - o znaczeniu ponadregionalnym
- Wyróżniający się zabytek - o znaczeniu regionalnym

zabytki dawnego przemysłu i techniki

- Wybitny zabytek - o znaczeniu krajowym
- Wyróżniający się zabytek - o znaczeniu ponadregionalnym
- Wyróżniający się zabytek - o znaczeniu regionalnym

zabytki archeologiczne

- Wyróżniający się zabytek - o znaczeniu ponadregionalnym

- Miejscowość o znacznym oraz wysokim nasyceniu zabytkami
- Muzeum budownictwa ludowego
- Miejsce pamięci narodowej o znaczeniu ponadregionalnym
- Miejsce znaczącej bitwy historycznej
- Park kulturowy

- Monastyczny Szlak Cystersów
- Piastowska Droga Romańska
- Małopolska Droga św. Jakuba

Główne obszary problemowe

- Obszar pokrywy lessowej
- Obszar Aglomeracji Staropolskiej
- Obszar koncentracji wydobycia surowców mineralnych

Krajobraz

- Gmina o bardzo wysokich walorach krajobrazowych
- Gmina o średnich i wysokich walorach krajobrazowych

ŚBRR
ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO
ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

i europejskiej) wartości historycznej, urbanistycznej, architektonicznej, archeologicznej, etnograficznej i krajobrazowej. Do szczególnie interesujących należą:

- małe i średnie **miasta** posiadające najstarszą metrykę osiedleńczą, w których zachowały się wartościowe układy i zespoły urbanistyczno-architektoniczne (Bodzentyn, Busko-Zdrój, Chęciny, Chmielnik, Daleszyce, Działoszyce, Opatów, Nowy Korczyn, Pińczów, Secemin, Skalbmierz, Stopnica, Szydłów i Wiślica);
- **zabytki architektury sakralnej**, które znajdują się na ogół w dobrym stanie (ponad 40 obiektów ze szczególnym uwzględnieniem zespołu kultowo-kulturowego na Świętym Krzyżu oraz zespołów cysterskich w Jędrzejowie i Koprzywnicy);
- **zabytki dawnej techniki przemysłowej** stanowiące wyróżnik kulturowy regionu (relatywnie najgorszy stan zachowania), a przede wszystkim: zespół wielkiego pieca w Samsonowie, zakłady w Maleńcu, Sielpi Wielkiej i Starej Kuźnicy (obiekty te włączono do Europejskiego Szlaku Dziedzictwa Przemysłowego, w ramach europejskich szlaków tematycznych, w kategorii ”żelazo i stal”, ponadto zakłady w Białogonie i Nietulisku, pozostałości dawnej techniki staszicowskiej w Bobrzy, zespół zabytkowych kamieniołomów w Kielcach (Kadzielnia, Wietrznia, Ślichowice i Dalnia), w okolicach Chęcin (Zygmuntówka, Zelejowa, Miedzianka, Góra Zamkowa) oraz kamieniołom na Górze Grodowej w Tumlinie oraz Wiśniówka k/Kielc;
- wyróżniające się obiekty architektury rezydencjonalnej i rezydencjonalno-obronnej, posiadające różny stan zachowania jak: **zamki** (względnie ruiny zamków) w Chęcinach, Bolminie, Sobkowie, Bodzentynie, Mokrsku Górnym, Szydłowie, Kurozwękach, **pałace** w Bejscach, Chrobrzu, Czyżowie Szlacheckim, Grabkach Dużych, Podzamczu Piekoszowskim, Sancygniowie, Śladkowie Dużym, Zborowie, Nieznanowicach, Lubczy i Bałtowie, **dwory** w Gnojnie, Ludyni, Modliszewicach, Nikisiołce, Podzamczu Chęcińskim, Skotnikach, Słupi Starej, Szańcu, Widuchowej oraz **parki i ogrody,** w tym ogród włoski przy pałacu biskupim w Kielcach oraz park miejski w Kielcach;
- najcenniejsze **zabytki architektury drewnianej**, do których należą kościoły (łącznie 10 obiektów w tym jeden z najstarszych w Polsce — w Zborówku oraz unikalny kościół barokowy w Mnichowie), kaplice (9 obiektów), a także Skansen w Tokarni;
- **zabytki ruchome w zbiorach muzealnych,** znajdujące się w ponad 20 muzeach, w tym w Muzeum Narodowym w Kielcach i jego oddziałach tj. Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego i Muzeum Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku, a ponadto w Muzeum im. Przypkowskich w Jędrzejowie czy w muzeach diecezjalnych w Kielcach i Sandomierzu;
- **stanowiska archeologiczne,** wśród ponad 200 zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru znajdują się obiekty unikatowe, w tym ww. neolityczne kopalnie krzemienia w Krzemionkach Opatowskich, rezerwat Rydno, a także Jaskinia Raj k/Kielc, grodziska w Stradowie i Szczaworyżu, wały kultowe na Górze Dobrzeszowskiej, Górze Grodowej w Tumlinie, Górze Zamkowej w Widełkach, Łysej Górze w Nowej Słupi, wielki kurhan w Żernikach Dolnych, czy średniowieczny zespół miasto-grodzisko w Wiślicy.

Należy dodać, że poza wymienioną wyżej listą zabytków (posiadającą charakter subiektywny) również inne, mniej znane obiekty zabytkowe, mają niejednokrotnie wysoką wartość kulturową, materialną i użytkową. Przy racjonalnym i konsekwentnym postępowaniu wspartym dofinansowaniem ze środków UE można obecnie większość z nich utrzymać w dobrym stanie, uzupełnić zasoby o elementy ujawnione drogą pogłębionego rozpoznania, stworzyć warunki do skuteczniejszej ich ochrony i zagospodarowania turystycznego.

Przestrzeń kulturową tworzą również **dobra kultury współczesnej,** których przykładem mogą być: amfiteatr na Kadzielni w Kielcach, pomniki artystów na Skwerze Szarych Szeregów w Kielcach, założenie urbanistyczno-krajobrazowe o charakterze sportowo-rekreacyjnym w Kielcach (obejmujące obszar od nowoczesnego stadionu piłkarskiego „Arena Kielce” do zespołu parkowo-leśnego „Stadion”), Muzeum „Orła

Białego" w Skarżysku, miejsca pamięci narodowej „Brzask" i „Bór" (okolice Skarżyska-Kamiennej); Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskich w Michniowie, Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej Pani Świętokrzyskiej w Kałkowie-Godowie, Sanktuarium Matki Bożej Ostrobramskiej w Skarżysku-Kamiennej, historyczny układ pól tzw. „pasiaki świętokrzyskie" (Sieradowice, Śniadka, Klonów, Dolina Wilkowska).

Do współczesnych **zagrożeń zasobów dziedzictwa kulturowego** należy zaliczyć:

- rozwój osadnictwa i infrastruktury technicznej, w tym: postępujące rozproszenie zabudowy wiejskiej i podmiejskiej, sąsiedztwo obcych i agresywnych form nowych budowli, „drutowanie" krajobrazu, potencjalne niszczenie stanowisk archeologicznych w trakcie prac ziemnych i pełna destrukcja na obszarach zbiorników wodnych;
- odkładanie w czasie remontów zabytkowych obiektów i założeń może powodować utratę walorów zabytkowych oraz wzrost kosztów prac remontowych, które niewspółmiernie rosną wraz z pogarszaniem się stanu zabytku;
- opuszczone obiekty sakralne byłych gmin żydowskich, niszczejące zbory i obiekty ariańskie i kalwińskie, zarastające cmentarze obcych wojsk, powodują wymazywanie materialnych śladów wielokulturowej historii regionu, będącej elementem jego tożsamości;
- ograniczona możliwość adaptacji drewnianych obiektów zabytkowych wiejskiej i miejskiej zabudowy mieszkalnej lub gospodarczej na współczesne cele użytkowe, wysokie koszty remontów — niewspółmierne do możliwości właścicieli, prowadzą te obiekty do ruiny i rozbiórki.

Zagrożenie przestrzeni kulturowej stwarza również fakt, że obszar województwa nie został dotychczas w pełni przebadany, zwłaszcza pod kątem zachowanych walorów tradycyjnej zabudowy wiejskiej i małej architektury sakralnej, wartościowych układów ruralistycznych, komponowanego krajobrazu zabytkowego i harmonijnego krajobrazu kulturowego, pozostałości zabytków techniki, stanowisk archeologicznych (jeszcze nie wszystkie tereny objęto badaniami AZP), historycznych pól bitewnych, miejsc pamiątkowych związanych z życiem i działalnością postaci historycznych, itp. Rozpoznanie to znacznie poszerzyłoby dotychczasowy zasób zabytków, a ponadto mogłoby przynieść odkrycia zwiększające atrakcyjność kulturową i turystyczną całego regionu.

Ograniczenia dla inwestowania, których powodem są ustanowione strefy ochrony konserwatorskiej i archeologicznej, jak też proponowane obszary chronionego krajobrazu kulturowego mogą stać się potencjalnym źródłem konfliktów. Jednak należy pamiętać, iż ochronna zabytków, jako cel publiczny, ma w tym przypadku znaczenie nadrzędne.

4.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2003 nr 162 poz. 1568 z późn. zm.) obowiązują następujące formy ochrony zabytków:

- wpis do rejestru zabytków;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Najbardziej powszechną formą ochrony zabytków jest **wpis do rejestru.** Pod względem liczby zabytków województwo świętokrzyskie należy do regionów najuboższych w kraju i zajmuje (stan na 31 grudzień 2012 r.):

- 8 miejsce ze względu na liczbę obiektów ruchomych wpisanych do rejestru (w województwie znajdowało się 5,4% ogólnej liczby tego typu zabytków w Polsce);
- 13 miejsce pod względem liczby zabytków archeologicznych ogółem wpisanych do rejestru (w województwie znajdowało się 2,7% tego typu zabytków w Polsce);
- 16 miejsce w kraju ze względu na liczbę obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru (w województwie znajdowało się 2,5% tych zabytków w Polsce).

Szczególną uwagę zwraca ostatnie miejsce województwa pod względem liczby zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i znaczący dystans, jaki je dzieli w tej mierze od każdego z pozostałych województw kraju. W latach 2001–2008 zasób nieruchomego dziedzictwa kulturowego w regionie systematycznie malał. W latach 2009–2012 liczba wpisów wzrosła nieznacznie. Spośród najcenniejszych obiektów nieruchomych najliczniejszą kategorię stanowią (podobnie jak w kraju) zabytki sakralne. Duży udział mają również zabytki w kategoriach — cmentarze oraz parki i tereny zieleni zaprojektowanej. Należy zwrócić uwagę na niewielką liczbę zabytków dawnego przemysłu wpisanych do rejestru, co zważywszy na tradycje industrialne regionu wymaga pilnego uzupełnienia. Wiele z tych obiektów objęte jest jedynie ewidencją konserwatorską, co nie zapewnia wystarczającej ochrony. Największy wkład województwa w ogólnokrajowy zasób dziedzictwa nieruchomego notuje się w kategoriach: zamki, założenia urbanistyczne, cmentarze, inne (ogrodzenia, bramy i kordegardy, pomniki, fontanny, studnie, mała architektura parkowa). Natomiast najmniej świętokrzyskie wnosi w ogólny zasób budynków gospodarczych, których liczebność na dodatek systematycznie maleje.

Szczególną formą nobilitacji jest uznanie zabytku za pomnik historii. W województwie świętokrzyskim znajduje się jeden obiekt tej rangi, utworzony w 1994 roku, jako jeden z pierwszych w kraju. Zabytkiem tym są „Krzemionki — kopalnie krzemienia z okresu neolitu". Do dziś to najwyższe wyróżnienie nadano 54 obiektom z całego kraju.

Kolejną formą ochrony są parki kulturowe, które w myśl ustawy mają być tworzone w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Mogą też pełnić funkcję wspierania rozwoju obszaru i jego aktywizacji gospodarczej, w tym rozwoju turystyki. W 2005 roku utworzono Park Kulturowy Miasta Końskie. W obowiązującym „Programie opieki nad zabytkami województwa świętokrzyskiego na lata 2013–2016" nie wskazano żadnych imiennych propozycji z tego zakresu, a tym samym nie potwierdzono dość obszernej listy zamieszczonej w poprzednim — nieobowiązującym już „Programie … na lata 2007–2011". Obecnie w kraju istnieje 26 parków kulturowych w 12 województwach.

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jednym z obowiązków gminy jest uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Temu zadaniu powinna służyć gminna ewidencja zabytków, która ma być podstawą do sporządzania gminnych programów opieki nad zabytkami. Spośród 102 gmin województwa tylko 26 posiada ewidencję zabytków a 24 — gminny program opieki nad zabytkami. Powiatowy program opieki nad zabytkami opracowano w 2 powiatach — ostrowieckim i buskim.

Oprócz zabytków do dóbr kultury należą również dobra kultury współczesnej. Odnosi się do nich ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r., która definiuje je jako: „niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące

uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna.”

Ustawa wprowadziła wymóg uwzględnienia dóbr kultury współczesnej w planach miejscowych i planach zagospodarowania przestrzennego województw. Problemem jest jednak identyfikacja tych dóbr na poziomie lokalnym i wojewódzkim. Ponadto ich ochrona nie została do tej pory wystarczająco sprecyzowana.

W „Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030” wskazuje się na konieczność prowadzenia gospodarowania krajobrazem zgodnie z Europejską Konwencją Krajobrazową, ratyfikowaną przez Polskę w 2004 roku. W myśl tej konwencji szczególnej dbałości wymaga przestrzeń o cechach symbolicznych, świadczących o tożsamości i rozpoznawalności miejsca w skali kontynentu, kraju i regionu. Za niezbędne uważa się rozpoznanie i zachowanie charakterystycznych krajobrazów przyrodniczych i historycznych oraz związanych z nimi elementów symbolicznych o charakterze dóbr materialnych lub stanowiących część niematerialną dziedzictwa kultury, a także rozwój współczesnych krajobrazów kulturowych. W województwie brak jest jednak tego rodzaju analiz.

Liczba zabytków nieruchomych w gminach województwa świętokrzyskiego
(stan na 31.12.2013 r.)

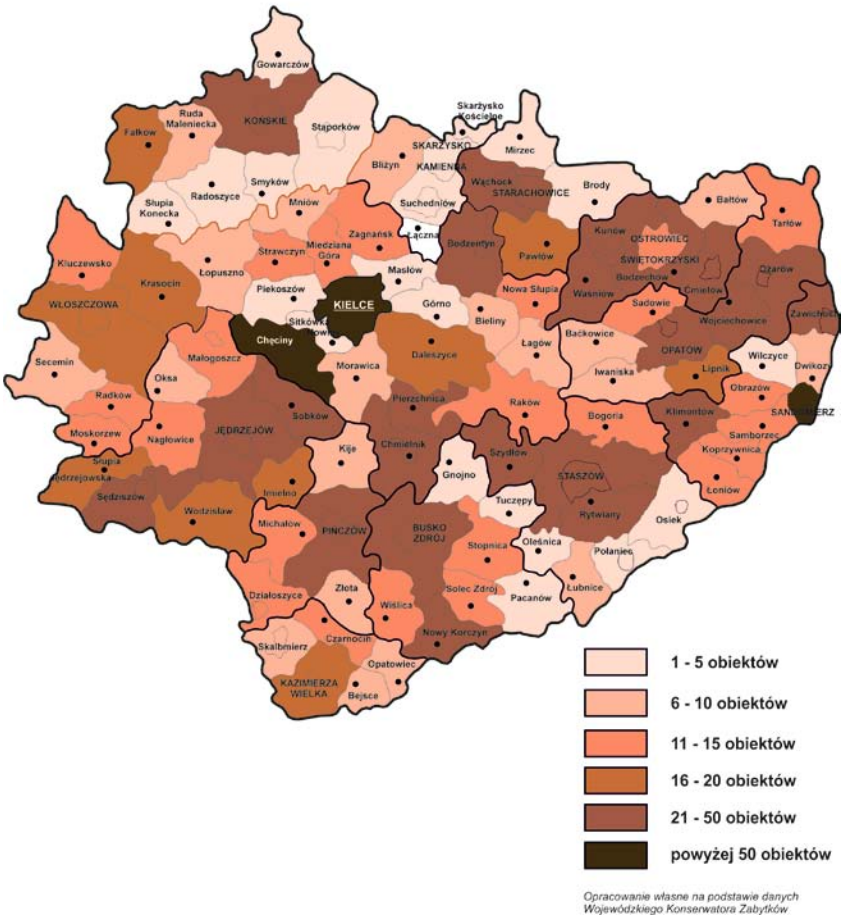

Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Liczba zabytków archeologicznych w gminach województwa świętokrzyskiego
(stan na 31.12.2013r)

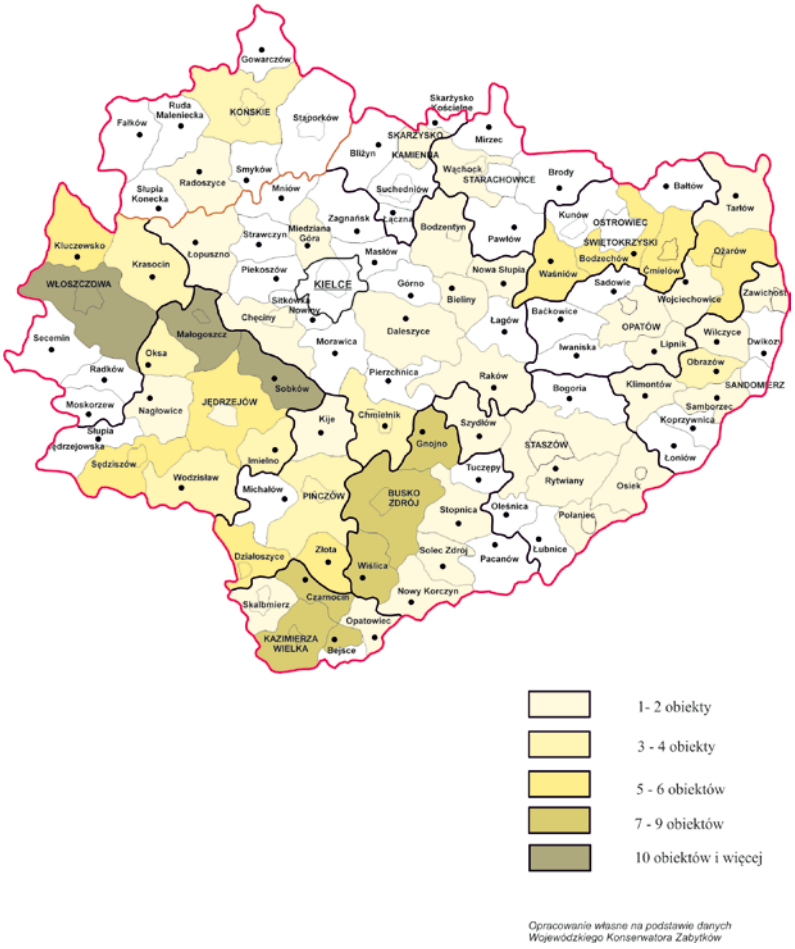

Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

4.4. Główne problemy i obszary problemowe

- obszar policentrycznej Aglomeracji Staropolskiej koncentruje wyjątkowo liczne i szczególnie wartościowe zasoby zabytkowe regionu, świadczące o jego specyfice kulturowej, a jednocześnie jest obszarem intensyfikacji procesów osadniczych, potencjalnie lub realnie konfliktowych względem chronionych walorów dziedzictwa kulturowego, w tym archeologicznego, wymaga zatem specjalnej polityki zapobiegającej żywiołowym skutkom urbanizacji, zagrażającej krajobrazowi kulturowemu;
- obszar pokrywy lessowej nasycony stanowiskami archeologicznymi, a jednocześnie intensywnie użytkowany rolniczo, jest szczególnie podatny na destrukcję zasobów archeologicznych;
- obszar koncentracji złóż kopalin mineralnych o istniejącej i potencjalnej eksploatacji powierzchniowej oraz przemysłowym zagospodarowaniu przetwórczym jest zagrożony degradacją walorów krajobrazu kulturowego i zniszczeniem potencjalnych stanowisk archeologicznych jeszcze przed ich przebadaniem;
- obszary miast historycznych o dość wysokim nasyceniu zabytkami, nierzadko najwyższej wartości, zagrożone są dysharmonijnymi lokalizacjami komercyjnymi;
- mało rozpoznane obszary o szczególnie cennym krajobrazie historycznym zagrożone substandardową zabudową mieszkaniową i gospodarczą np. niektóre partie stokowe Gór Świętokrzyskich z charakterystycznym, rozdrobnionym układem pól (tzw. „pasiaki świętokrzyskie"), rozległe panoramy widokowe pasma Oblęgorskiego, Klonowskiego, Masłowskiego, Sieradowickiego, Doliny Bodzentyńskiej wraz z przylegającą do niej

północno-zachodnią częścią Wyżyny Opatowskiej, dolina rzeki Opatówki, malownicze obszary skarpy lessowej w dolinie Wisły.

4.5. Uwarunkowania ochrony krajobrazu

Jak już wspomniano w 2004 roku Polska ratyfikowała Europejską Konwencję Krajobrazową, stanowiącą umowę międzynarodową przyjętą w ramach Rady Europy, której celem jest promocja działań dotyczących krajobrazu, zwłaszcza jego ochrony, zarządzania oraz planowania przy współudziale społeczności i władz lokalnych. Krajobraz został tu zdefiniowany jako fragment powierzchni ziemi postrzegany przez ludzi, którego charakter jest wynikiem działania i interakcji czynników przyrodniczych i antropogenicznych, czyli pod pojęciem krajobrazu kryją się zarówno składowe naturalne jak i kulturowe, które powinny być rozpatrywane łącznie[3]. EKK przewiduje m.in. przeprowadzanie analiz i ocen krajobrazowych, oraz określanie standardów ich jakości, co powinno znaleźć odzwierciedlenie m.in. w dokumentach z zakresu planowania przestrzennego.

Problematyce ochrony krajobrazu wiele miejsca poświęcono w KPZK 2030. Zwraca się m.in. uwagę na ekonomiczny aspekt krajobrazów, które nie tylko świadczą o tożsamości danego regionu, ale stanowią też zasób gospodarczy. Przewiduje się tworzenie list (krajowej oraz regionalnych) krajobrazów i obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych, historycznych, mających cechy symbolu. Podkreśla się również konieczność powszechnej edukacji społeczeństwa dotyczącej potrzeby dbałości o krajobraz, jako dobro wspólne. Zwraca się też uwagę na potrzebę ujednolicenia definicji krajobrazu oraz zmian instytucjonalnych i przepisów prawa umożliwiających efektywne rozpoznawanie zasobów krajobrazowych, ich ochronę i gospodarowanie nimi, w tym wprowadzenie obowiązku wykonywania studiów krajobrazowych i ocen oddziaływania na krajobraz — w procesie przygotowywania inwestycji planowanych na terenach objętych ochroną krajobrazu.

W dokumencie tym określono także obszary wymagające uwzględnienia w obowiązujących planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz w studiach i planach miejscowych gmin. Przewiduje się też wskazanie w planach województw najcenniejszych krajobrazów, wobec których powinno się stosować aktywną politykę przestrzenną, pozwalającą na zachowanie ich walorów. Proponuje się przy tym ustalić centralnie jednolite kryteria delimitacji, umożliwiające prowadzenie późniejszych analiz porównawczych w skali kraju.

Do najważniejszych zagrożeń krajobrazu w województwie świętokrzyskim należy zaliczyć:

- niedoprecyzowane i niespójne przepisy prawa;
- prowadzenie krótkowzrocznej, proinwestycyjnej polityki przestrzennej w gminach, nie uwzględniającej konsekwencji w postaci nieodwracalnych zmian w krajobrazie, w tym nadużywanie decyzji administracyjnych, zastępujących niejednokrotnie studia gminne i plany miejscowe;
- sektorowy dualizm (środowisko przyrodnicze — środowisko kulturowe), którego efektem jest rozmycie odpowiedzialności za krajobraz;
- brak profesjonalnej kadry, odpowiednio wyedukowanej w ochronie krajobrazu;
- brak wymogów prawnych dotyczących sporządzania analiz krajobrazowych dla terenów inwestycyjnych położonych na obszarach cennych krajobrazowo, które pozwoliłyby dokonać wyboru odpowiedniego wariantu lokalizacji czy też wskazać na potrzebę korekty proponowanej formy, kształtu, skali, kolorystyki itp.;

[3] A. Majchrowska, *Europejska Konwencja Krajobrazowa impulsem dla badań interdyscyplinarnych, Regionalne studia ekologiczno-krajobrazowe część 1*, Warszawa 2006

- niedostateczna świadomość społeczeństwa, brak pozytywnych wzorców, zakorzeniona w społeczeństwie chęć do wyróżniania się i przedkładanie prawa własności nad dobro społeczne.

Efekty wyżej wymienionych zagrożeń są widoczne w przestrzeni w postaci:

- chaotycznej zabudowy, wkraczającej na stoki, w miejsca eksponowane krajobrazowo, zaburzającej linie ciągów widokowych, realizowanej bez uwzględnienia walorów krajobrazowych, przyrodniczych (zabudowa dolin rzecznych) i kulturowych (obudowa otoczenia zabytków i ich przedpola widokowego);
- kosmopolitycznej zabudowy, pozbawionej cech wynikających z tradycji regionu, zróżnicowanej architektonicznie, materiałowo, skalowo, z detalami i kolorami stwarzającymi dysonans w przestrzeni;
- zmian w krajobrazie wywołanych budową infrastruktury komunikacyjnej (nasypów, estakad, wiaduktów itp.), telekomunikacyjnej (masztów telefonii komórkowej), energetycznej (naziemnych linii przesyłowych, elektrowni wiatrowych, kominów ciepłowniczych), przeciwpowodziowej (tam, wielkopowierzchniowych zbiorników retencyjnych itd.) oraz eksploatacją złóż surowców mineralnych;
- powiększającego się ubytku przestrzeni otwartych oraz lasów, zawłaszczanych na rzecz zabudowy, w tym także likwidacji zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, oraz oczek wodnych;
- reklam różnej wielkości i kształtu, lokalizowanych bez żadnych reguł, często zasłaniających wgląd w atrakcyjny krajobraz;
- dzikiej eksploatacji surowców mineralnych, której efektem są szpecące krajobraz „dziury w ziemi" nierzadko przyczyniające się powstania „dzikich" wysypisk śmieci.

Główną przyczyną postępującej skali przekształceń w krajobrazie jest ekspansja gospodarki rynkowej, w której obszary o atrakcyjnym krajobrazie stały się poszukiwanym towarem na rynku terenów budowlanych. Jednocześnie możliwości ochrony krajobrazu wynikające z obowiązujących ustaw: tj. ustawy o ochronie przyrody oraz ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, są obecnie wysoce niewystarczające. Pewną nadzieją w tym zakresie jest prezydencki projekt ustawy, o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem niektórych narzędzi ochrony krajobrazu, który ukazał się w maju 2013 r.

Postępujące w szybkim tempie żywiołowe procesy urbanizacyjne mogą doprowadzić do degradacji, zanikania lub zacierania wartościowych cech naturalnego ukształtowania i pokrycia terenu, a także historycznie ukształtowanych cech krajobrazu kulturowego, prowadząc w efekcie do jego destrukcji.[4]

[4] B. Wycichowska, *Wizualny aspekt środowiska przyrodniczo-kulturowego w architekturze krajobrazu. Dualizm kulturowo-ekonomiczny, Regionalne studia ekologiczno-krajobrazowe część 1*, Warszawa 2006

5. Kapitał ludzki i infrastruktura społeczna

5.1. Zasoby ludzkie

5.1.1 Ogólna sytuacja demograficzna regionu

Sytuacja demograficzna województwa świętokrzyskiego jest (w pewnym uproszczeniu) odzwierciedleniem niekorzystnej sytuacji demograficznej kraju i większości państw europejskich. Według stanu na 31.12.2012 r. liczba ludności województwa wynosiła 1 273 995 osób (w tym w miastach 572 136 osób a na wsi 701 859 osób)[5], stanowiąc 3,3% populacji kraju i klasyfikując województwo na 13 miejscu. Wskaźnik urbanizacji wynosił 44,9% (w kraju 60,6%) z tendencją malejącą w wyniku ubytku ludności zamieszkałej w miastach. Ponadto występuje duża dysproporcja tego wskaźnika w powiatach, w podregionie kieleckim (w północnej, przemysłowej części województwa) wynosił 55,4%, a w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim (w południowej, rolniczej przestrzeni produkcyjnej) zaledwie 28,4%.

W latach 2002–2009 liczba ludności regionu corocznie obniżała się, zarówno na skutek ujemnego przyrostu naturalnego (przewagi zgonów nad urodzeniami), jak i ujemnego salda migracji (wyjazdy w celu poszukiwania pracy i na studia).

Wykres nr 1. Zmiany ogólnej liczby ludności województwa świętokrzyskiego w latach 2002–2012.

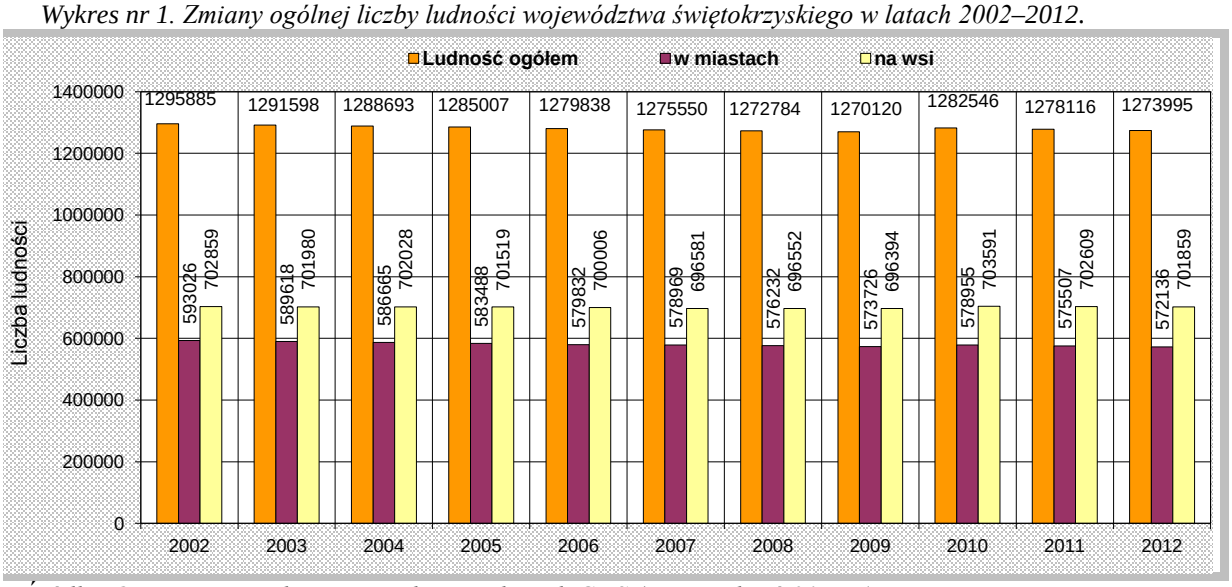

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.).

Według ostatniego spisu ludności w 2010 r. wystąpił niewielki wzrost liczby ludności województwa, tj. o 0,9% w stosunku do roku poprzedniego. Na koniec 2012 roku odnotowano spadek liczby ludności województwa o 8 551 osób (0,6%) w stosunku do roku 2010, w tym w miastach o 6 819 osób (1,1%) a na wsi o 1 732 osoby (0,2%). Natomiast w porównaniu do roku 2002 ubyło 21 890 osób (1,7%), w tym w miastach 20 890 osób (3,5%) a na wsi 1 000 osób (0,1%).

W 2012 roku podregion kielecki skupiał na swym obszarze 61,2% ludności województwa, tj. 779 545 osób, a podregion sandomiersko-jędrzejowski 494 450 osób. W okresie międzyspisowym oba podregiony utraciły odpowiednio: 0,9% i 2,8% mieszkańców. Implikuje to niekorzystne zjawiska ludnościowe i prowadzi do poszerzania się

[5]Dane za 2012 r. dotyczące bilansu liczby i struktury ludności oraz współczynników demograficznych, a także w zakresie migracji zostały opracowane przy uwzględnieniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, który został przeprowadzony w dniach od 1 kwietnia do 30 czerwca 2011 r., również dane za 2010 r. i 2011 r. zostały przeliczone na bazie ostatniego spisu. Ponadto, począwszy od danych obejmujących 2010 r., nastąpiła zmiana metodologii obliczania współczynników demograficznych, a także dotyczących migracji.

obszarów depopulacji — głównie obszarów południowych województwa. W latach 2002–2012 najwięcej mieszkańców ubyło w powiatach: opatowskim (5,2%), pińczowskim (4,7%) i kazimierskim (3,7%) oraz w powiecie grodzkim w Kielcach (5,1%). W następnej kolejności plasowały się powiaty: skarżyski i sandomierski (po 2,7% ubytku mieszkańców), jędrzejowski (2,6%), włoszczowski (2,5%), starachowicki (2,3%), ostrowiecki (2,1%), konecki (1,6%), staszowski (1,5%) i buski (1,4%). Wzrost liczby ludności o 5,9% odnotowano jedynie w powiecie kieleckim i prognozy przewidują, że do roku 2020 nastąpi dalszy jej wzrost.

Na koniec 2012 roku w stolicy regionu w Kielcach odnotowano 200 938 osób, które stanowiły 15,8% ogółu mieszkańców województwa. Powiaty ziemskie z największą liczbą ludności, to: kielecki — 207 085 osób (16,3%), ostrowiecki — 115 154 osoby (9,1%), starachowicki — 93 805 osób (7,4%), jędrzejowski — 88 285 osób (6,9%), konecki — 83 927 osób (6,6%), sandomierski — 80 566 osób (6,3%), skarżyski — 78 636 osób (6,2%), buski — 73 934 osoby (5,8%) i staszowski — 73 858 osób (5,8%). Najmniejszą liczbę ludności posiadały cztery pozostałe powiaty podregionu sandomiersko-jędrzejowskiego, tj.: kazimierski — 35 275 osób (2,8%), pińczowski — 40 930 osób (3,2%), włoszczowski — 46 520 osób (3,7%) i opatowski — 55 082 osoby (4,3%).

5.1.2. Gęstość zaludnienia

W ostatnim dziesięcioleciu nastąpił spadek średniej gęstości zaludnienia w województwie, która w roku 2002 wynosiła 111 osób/km^2, a obecnie 109 osób/km^2 powierzchni ogólnej (Polska 123 osoby/km^2, Unia Europejska 116 osób/km^2).

W 2012 r. najwyższy wskaźnik gęstości zaludnienia odnotowano w Kielcach (powiat grodzki) — 1833 os/km^2, następnie w powiatach: skarżyskim (199 os/km^2), ostrowieckim (187 os/km^2), starachowickim (179 os/km^2) i sandomierskim (119 os/km^2), a najniższy w powiecie włoszczowskim (51 os/km^2) i opatowskim (60 os/km^2) — z tendencją malejącą. Jedynie w powiecie kieleckim wystąpił wzrost tego wskaźnika z 87 os/km^2 w 2002 roku do 92 os/km^2 w 2012 roku — głównie w gminach miejsko-wiejskich i wiejskich stanowiących zwarty obszar wokół miasta Kielce (ośrodka wojewódzkiego), następuje systematyczny przyrost ludności. Miasta o największej koncentracji ludności, oprócz Kielc, to również: Starachowice (1625 os/km^2), Ostrowiec Świętokrzyski (1569 os/km^2), Jędrzejów (1406 os/km^2), Busko-Zdrój (1373 os/km^2), Końskie (1160 os/km^2) i Kazimierza Wielka (1094 os/km^2). Powyżej 500 do 1000 os/km^2 posiadają miasta, tj.: Chmielnik (505), Działoszyce (526), Stąporków (556), Staszów (577), Ożarów (611), Opatów (729), Skarżysko-Kamienna (745), Pińczów (800), Sędziszów (846) i Sandomierz (862). Poniżej 500 os/km^2 przypada w pozostałych 14 miastach, które stanowią 45% ogółu miast województwa.

Nierównomierne rozmieszczenie ludności i stosunkowo niski wskaźnik gęstości zaludnienia wynika m.in. z rolniczego charakteru województwa (przewaga gmin wiejskich o funkcji rolniczej), a także silnego zróżnicowania lesistości. Bardziej zaludniony jest podregion kielecki (155 os/km^2) niż sandomiersko-jędrzejowski (74 os/km^2) — różnice te, wynikają z faktu występowania na obszarze podregionu kieleckiego większej ilości miast o dużej koncentracji ludności. Podobnie ma się sytuacja gmin miejsko-wiejskich, w których odnotowano wyższy wskaźnik gęstości zaludnienia, niż w gminach typowo wiejskich. Gminy wiejskie, w których w 2012 roku i w latach poprzednich wystąpiła najmniejsza gęstość zaludnienia (poniżej 40 os/km^2), to: Raków, Fałków, Ruda Maleniecka, Słupia Konecka, Bałtów, Tarłów, Kluczewsko, Moskorzew, Radków i Secemin. W pozostałych gminach wskaźnik ten oscyluje w przedziale od 41 do 165 os/km^2, przy czym najgęściej zaludnione są gminy wiejskie powiatu kieleckiego.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Rozmieszczenie i zmiany w stanie ludności w latach 2002 - 2012

(uwarunkowania)

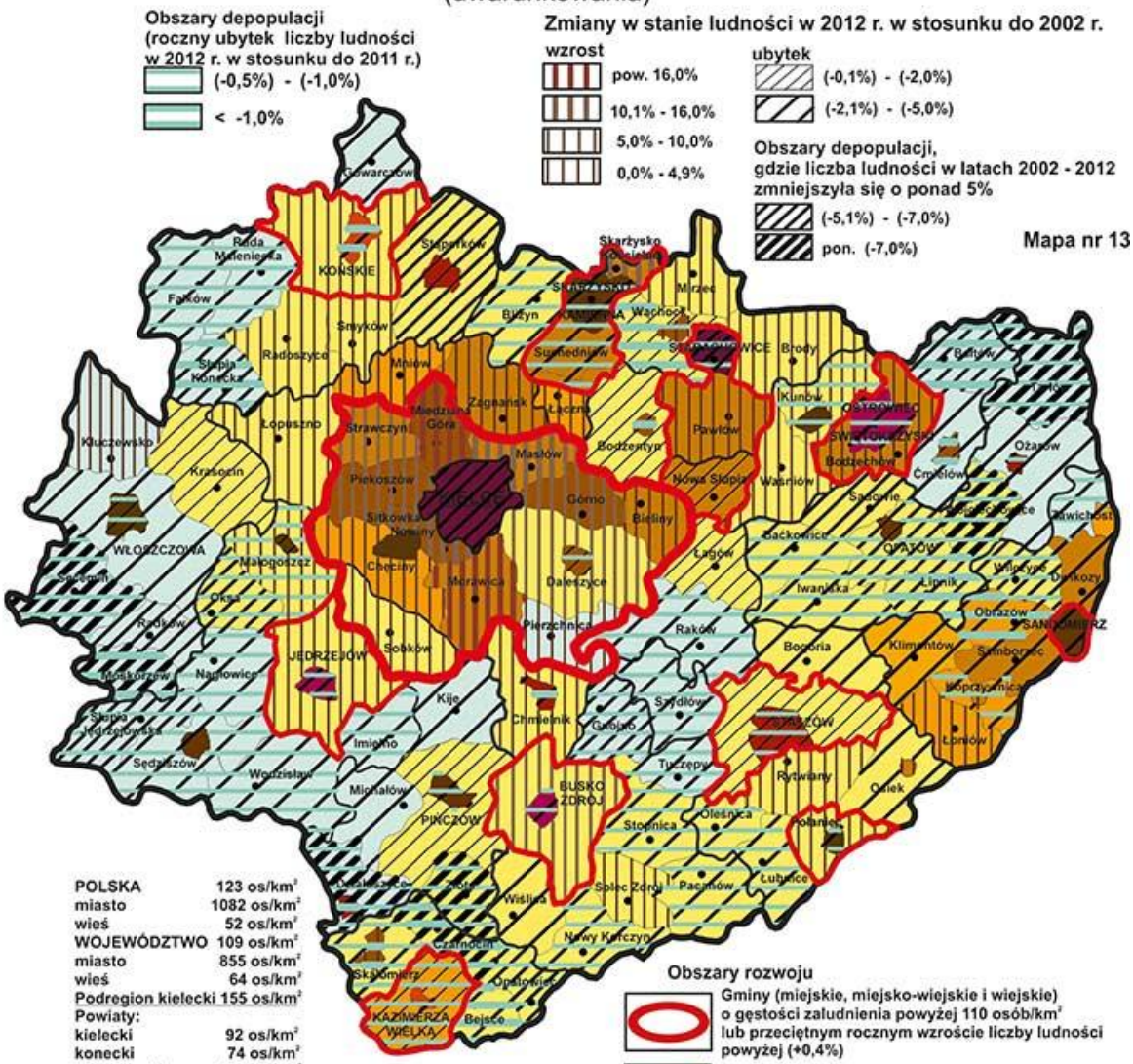

POLSKA	123 os/km²
miasto	1082 os/km²
wieś	52 os/km²
WOJEWÓDZTWO	109 os/km²
miasto	855 os/km²
wieś	64 os/km²
Podregion kielecki	155 os/km²
Powiaty:	
kielecki	92 os/km²
konecki	74 os/km²
ostrowiecki	187 os/km²
skarżyski	199 os/km²
starachowicki	179 os/km²
KIELCE	1833 os/km²
Podregion sandomiersko-jędrzejowski	74 osoby/km²
Powiaty:	
buski	76 os/km²
jędrzejowski	70 os/km²
kazimierski	84 os/km²
opatowski	60 os/km²
pińczowski	67 os/km²
sandomierski	119 os/km²
staszowski	80 os/km²
włoszczowski	51 os/km²

Obszary rozwoju

Gminy (miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie) o gęstości zaludnienia powyżej 110 osób/km² lub przeciętnym rocznym wzroście liczby ludności powyżej (+0,4%)

Gminy (miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie) o gęstości zaludnienia powyżej 110 osób/km²

Gęstość zaludnienia w gminach
(liczba osób na 1 km², stan na 31.XII.2012 rok)

- poniżej 50 osób
- 50 - 80 osób
- 81 - 100 osób
- 101 - 150 osób
- 151 - 300 osób
- 301 - 500 osób
- 501 - 700 osób
- 701 - 1000 osób
- powyżej 1000 osób
- 1001 - 1300 osób
- 1301 - 1600 osób
- 1601 - 1833 osób

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Zmiany gęstości zaludnienia w latach 2002-2012 w gminach województwa świętokrzyskiego

(uwarunkowania, stan na 31.XII.)

Mapa nr 14

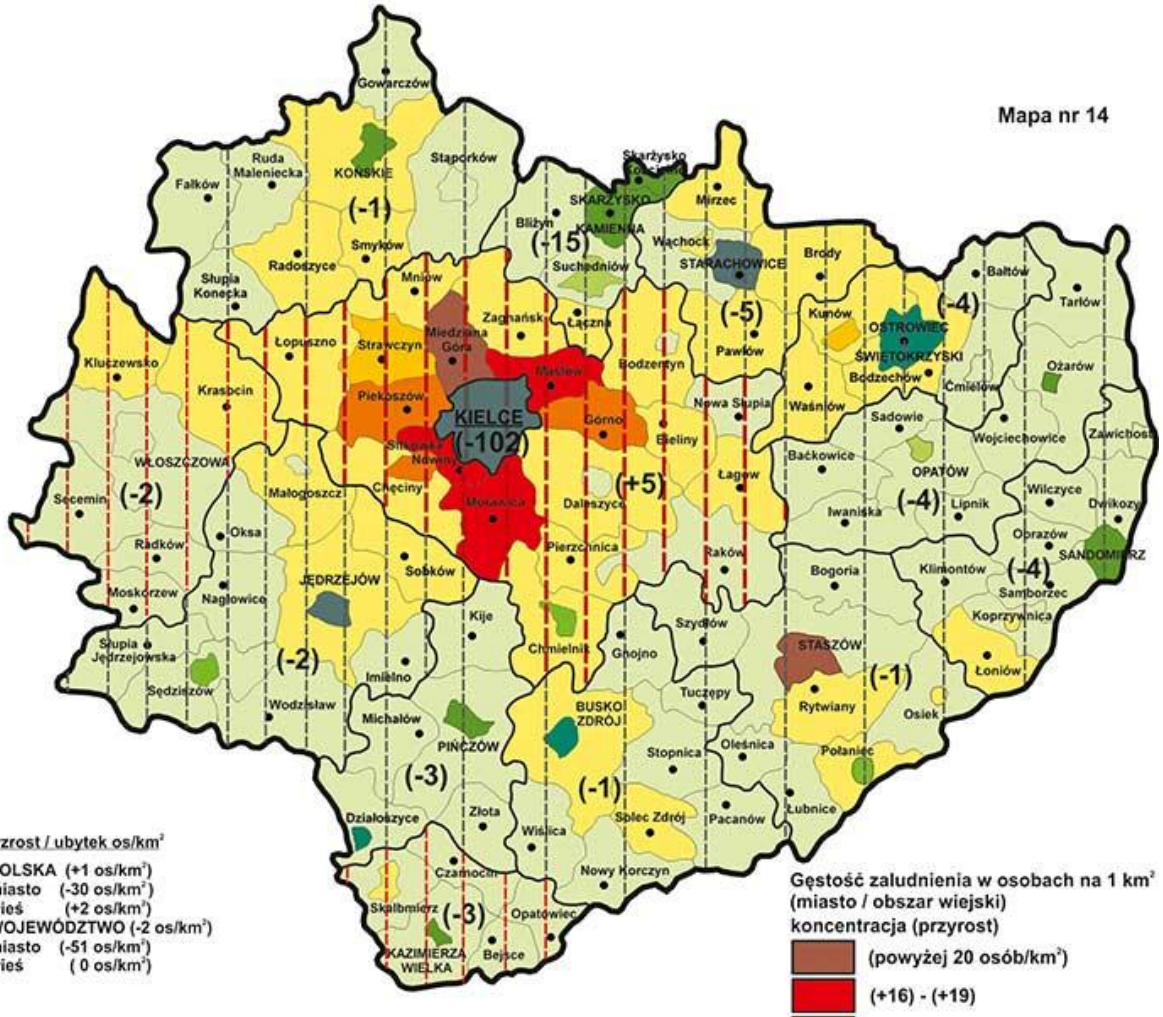

wzrost / ubytek os/km²

POLSKA (+1 os/km²)
miasto (-30 os/km²)
wieś (+2 os/km²)
WOJEWÓDZTWO (-2 os/km²)
miasto (-51 os/km²)
wieś (0 os/km²)

Gęstość zaludnienia w osobach na 1 km²
(miasto / obszar wiejski)
koncentracja (przyrost)

- (powyżej 20 osób/km²)
- (+16) - (+19)
- (+11) - (+15)
- (+6) - (+10)
- 0 - (+5)

depopulacja (ubytek)

- (-1) - (-5)
- (-6) - (-10)
- (-11) - (-20)
- (-21) - (-50)
- (-51) - (-80)
- (-81) - (-102)

(+5) / (-1) przyrost / ubytek osób na 1 km² w powiatach

Zmiany udziału ludności zamieszkałej w miastach
w latach 2002-2012, według powiatów
(wzrost/ubytek, w punktach procentowych)

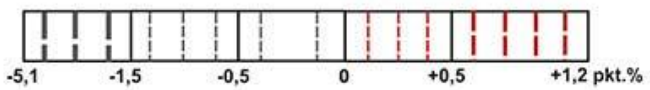

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Zmiany w gęstości zaludnienia w istotny sposób wpływają na zagospodarowanie przestrzenne poszczególnych obszarów województwa. Najbardziej widocznym procesem, obok nadmiernego ubytku mieszkańców z gmin południowych, południowo-wschodnich, zachodnich i północnych jest napływ ludności do strefy podmiejskiej Kielc i (w mniejszym stopniu) innych, większych miast. Jest on definiowany jako **proces suburbanizacji** (żywiołowej urbanizacji), w wyniku którego liczba mieszkańców miast (zwłaszcza Kielc) z każdym rokiem maleje, rosną zaś gwałtownie dojazdy do pracy i usług. Racjonalna urbanizacja tego obszaru stworzyłaby, szansę aktywizacji gmin przyległych i powinna być wykorzystana do rozwoju funkcji metropolitalnych w otoczeniu ośrodka wojewódzkiego.

5.1.3. Przyrost naturalny ludności i migracje

Województwo świętokrzyskie cechuje ujemne tempo przyrostu ludności, które kształtowało się następująco: (–0,27‰) w 2002 r., (–0,40‰) w 2006 r., (-0,21‰) w 2009 r., (-0,35‰) w 2011 r. i (-0,32‰) w 2012 r. Głównymi przyczynami ciągłego zmniejszania się liczby ludności są m.in.: ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji.

W latach 2002–2012 ujemny przyrost naturalny (na 1000 ludności) obniżył się z (-1,3‰) do (-1,9‰), w tym w miastach z (-0,8‰) do (–1,7‰) a na wsi z (–1,7‰) do (-2,1‰). Najniższy odnotowano w 2006 r., tj. (-1,9‰), w tym w miastach (-1,3‰) a na wsi (-2,4‰). Natomiast w 2009 r. wzrósł do (-0,8‰) z tym że, w miastach do (-0,3‰) a na wsi do (–1,2‰). Dodatni przyrost naturalny utrzymuje się od lat jedynie w powiecie kieleckim i w 2009 r. osiągnął wartość (+2,1‰), w 2010 r. (+1,8‰), a na koniec 2012 r. (+1,1‰). Ponadto w latach 2008-2011 dodatni przyrost wystąpił w Kielcach (+0,3‰), a w latach 2008-2010 w powiecie staszowskim (+0,1‰). Na koniec 2012 r. ujemne wskaźniki przyrostu naturalnego wystąpiły w 13 powiatach (w tym w powiecie grodzkim w Kielcach), a najwyższe (powyżej średniej wojewódzkiej) odnotowano w: kazimierskim (-5,0‰), buskim (–4,3‰), opatowskim (-4,1‰), pińczowskim (-3,9‰), ostrowieckim i sandomierskim po (-3,6‰), skarżyskim (-3,1‰), koneckim (-2,5‰), starachowickim (-2,2‰) oraz włoszczowskim (-2,0‰). Duża przewaga zgonów nad urodzeniami występowała w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim, co skutkowało większym ujemnym przyrostem naturalnym (-3,1‰), niż w podregionie kieleckim (–1,2‰).

W ostatnich latach wzrastał współczynnik urodzeń (na 1000 ludności) z 8,7‰ w 2004 r. do 10,0‰ w 2009 r. (w miastach do 9,5‰ a na wsi do 10,4‰), natomiast w 2012 r. odnotowano jego spadek do 9,0‰ (w tym w miastach do 8,5‰ a na wsi do 9,5‰). Najwyższy współczynnik urodzeń osiągnęły powiaty: kielecki (10,6‰), jędrzejowski (10,1‰), staszowski (9,3‰), m. Kielce (9,1‰), konecki (9,0‰), włoszczowski (8,9‰), opatowski (8,8‰), starachowicki (8,7‰), a najniższy wystąpił w powiecie ostrowieckim (7,7‰). Więcej dzieci rodzi się w podregionie kieleckim, gdzie w 2012 r. odnotowano 7 102 urodzeń żywych (9,1‰), tj. o 3,5% więcej niż w 2002 r. (ale o 0,2% mniej niż w 2011 r.), a w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim zaledwie 4 408 urodzeń żywych (8,9‰), tj. o 10,3% mniej w stosunku do roku wyjściowego i o 1,8% mniej niż przed rokiem. Współczynnik dzietności kształtował się na poziomie 1,23 (w kraju wyniósł 1,29), przy czym kobiety na wsi rodziły więcej dzieci — 1,31 (w kraju 1,43), niż w miastach — 1,13 (w kraju 1,21). Współczynnik małżeństw (na 1000 ludności) wyniósł zaledwie 5,3‰ z tym, że na wsi był wyższy (5,5‰) niż w miastach (5,1‰).

W 2012 r. współczynnik zgonów osiągnął wartość 10,9‰ (w miastach 10,2‰ a na wsi 11,6‰). Najwyższy wystąpił w powiatach: kazimierskim (13,3‰), opatowskim (12,9‰), buskim (12,6‰), pińczowskim (12,3‰), sandomierskim (12,0‰), jędrzejowskim (11,5‰), koneckim (11,4‰), ostrowieckim (11,3‰), staszowskim (11,1‰) i skarżyskim (11,0‰), a nieco mniejszy w Kielcach i powiecie kieleckim (po 9,5‰). W podregionie kieleckim

odnotowano 8 031 zgonów ogółem (10,3‰), a w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim 5 926 zgonów (12,0‰) — z tendencją rosnącą. Najczęstszymi przyczynami zgonów były choroby układu krążenia i choroby nowotworowe. Pozostałe zgony są powodowane m.in.: chorobami układu oddechowego i trawiennego, a także na skutek zewnętrznych przyczyn zachorowania i zgonu.

Wykres nr 2. Ruch naturalny ludności w latach 2000–2012 w województwie świętokrzyskim.

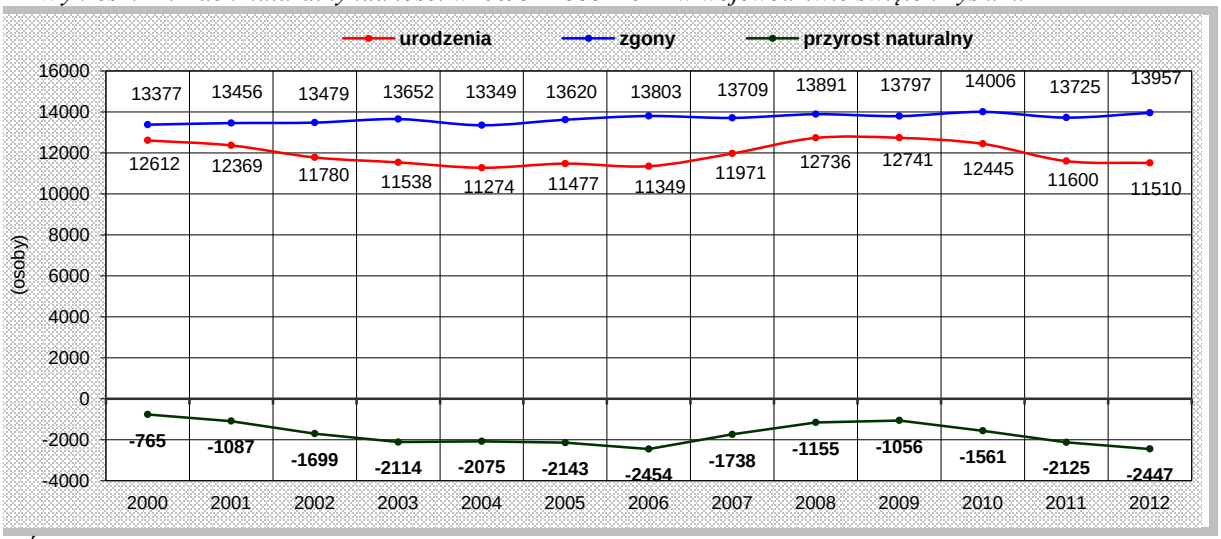

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.).

Największa przewaga zgonów nad urodzeniami miała miejsce w gminach typowo wiejskich o funkcjach rolniczych, a także w niektórych gminach miejsko-wiejskich (na obrzeżach województwa). W 2012 roku, aż w 82 gminach, które stanowiły 80,4% ogółu gmin województwa odnotowano ujemny przyrost naturalny, tj. przewagę zgonów nad urodzeniami. Długotrwale występujący ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji (wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały) wskazuje na **trwały spadek liczby ludności i na postępujący proces starzenia się mieszkańców województwa, a w konsekwencji na depopulację, czyli powolne wyludnianie się.**

Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych utrzymuje się od wielu lat na poziomie ujemnym, co oznacza, że występuje przewaga odpływu migracyjnego ludności z województwa nad napływem na jego teren. W 2002 r. saldo migracji (na 1000 ludności) wynosiło (-1,9‰) a w 2006 r. aż (-2,7‰) i od tego roku odnotowywano jego mniejsze wartości do (-1,7‰) w 2012 r., tj. minus 2 128 osób (w tym 58,8% stanowiły kobiety). Saldo migracji dla podregionu kieleckiego wynosiło (-1,5‰) a dla podregionu sandomiersko-jędrzejowskiego (-1,9‰).

Ruch migracyjny ludności uwarunkowany jest m.in. trudną sytuacją na rynku pracy, dlatego też ludność województwa emigruje głównie do województwa mazowieckiego, małopolskiego i śląskiego, a za granicę w większości do Wielkiej Brytanii, Niemiec i USA.

Wykres nr 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w województwie świętokrzyskim na tle kraju w latach 2002–2012.

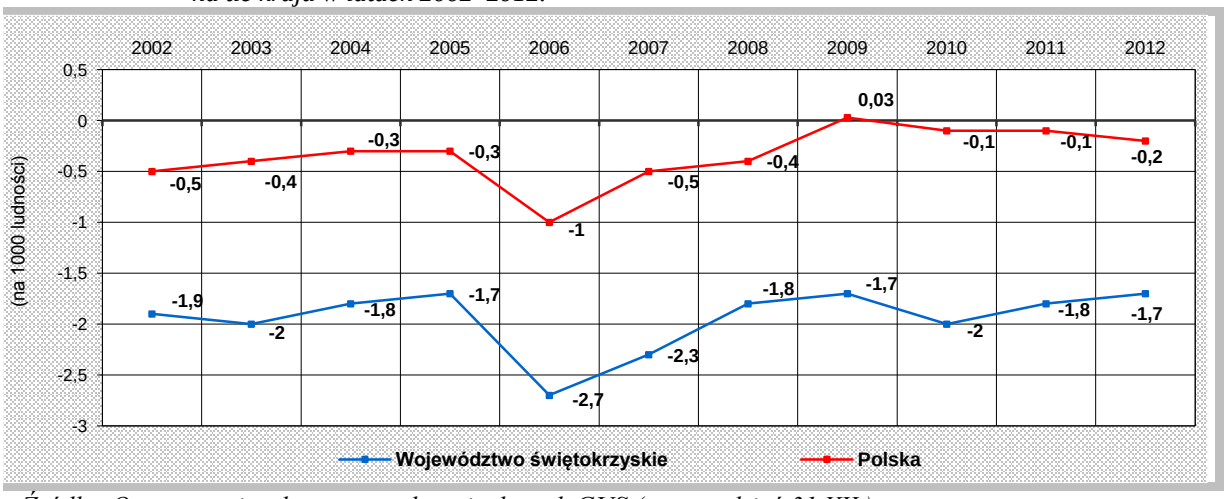

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.).

W latach 2002–2012 w wyniku migracji wewnętrznych i zagranicznych miasta osiągały ujemne saldo migracji, następował odpływ ludności miejskiej, natomiast wieś miała dodatnie saldo migracji. Na koniec 2012 r. w miastach saldo migracji wyniosło (-4,6‰) a na obszarach wiejskich (+0,7‰), przy czym wśród ludności napływowej w wyniku migracji wewnętrznych przeważały osoby osiedlające się na terenach wiejskich — 61,8% (głównie w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich położonych wokół miasta Kielce i innych średniej wielkości miast), natomiast imigranci z zagranicy w większości meldowali się na stałe w miastach — 64,1%.

Wykres nr 4. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w miastach i na wsi w województwie świętokrzyskim na tle kraju w latach 2002–2012.

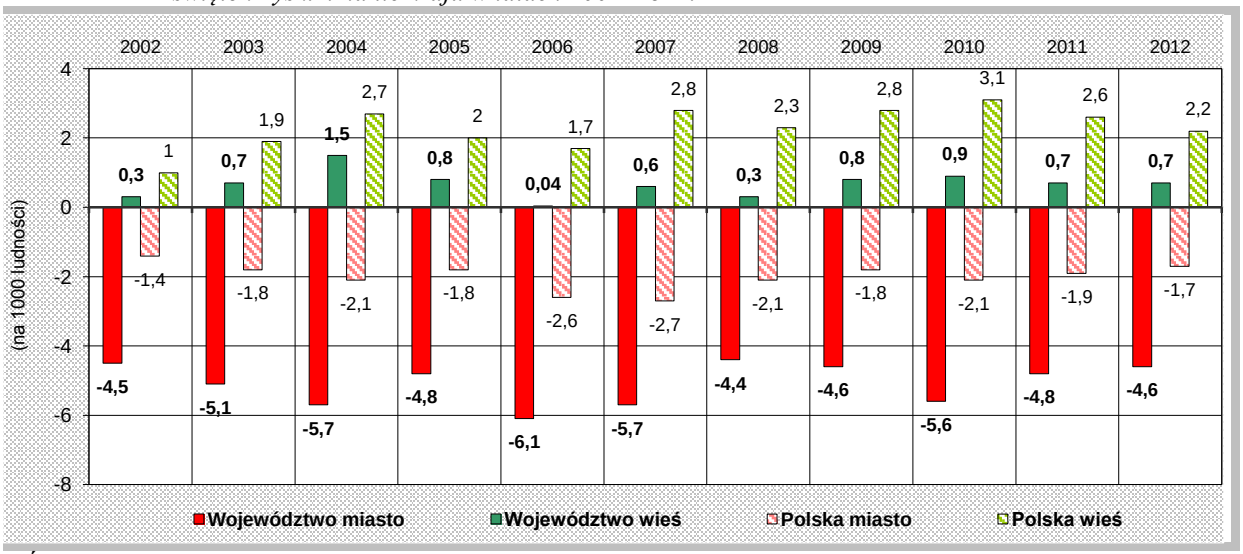

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.).

Napływy i odpływy migracyjne wskazują na zwiększenie mobilności ludności województwa oraz na jej ubytek w ośrodkach miejskich. Różnice przestrzenne w poziomie rozwoju gospodarczego i urbanizacji oraz zróżnicowana mobilność zawodowa mieszkańców wpływają na nasilenie zjawiska migracji w poszczególnych gminach. W 2012 r. spośród 102 gmin województwa dodatnie saldo migracji odnotowano w 34 gminach, a w pozostałych było ono ujemne. Na przestrzeni ostatniej dekady (w okresie

międzyspisowym) największe ujemne salda migracji odnotowano w powiecie grodzkim w Kielcach oraz w powiatach: starachowickim, ostrowieckim, skarżyskim, koneckim, jędrzejowskim, sandomierskim, staszowskim, opatowskim i pińczowskim. Należy zaznaczyć, że jedynie w powiecie kieleckim utrzymywało się dodatnie saldo migracji (większość gmin stawała się obszarem napływu migracyjnego) i w 2012 roku wyniosło (+2,6‰), a w roku 2008 po raz pierwszy wystąpiło w powiecie kazimierskim (+0,4‰) i w latach 2009/10 w powiecie buskim (+0,4‰).

Występujące od lat ujemne saldo migracji oraz ujemny przyrost naturalny mają zasadniczy wpływ na utrwalanie się niekorzystnych trendów, tj. trwałego ubytku liczby ludności, starzenia się jej struktury wiekowej, a w konsekwencji ujemnego przyrostu rzeczywistego ludności. W województwie świętokrzyskim w analizowanym okresie występował ujemny przyrost rzeczywisty ludności, który w 2012 r. osiągnął wartość (-3,6‰), w tym w miastach (-6,3‰) a na wsi (-1,4‰). Największy ujemny przyrost rzeczywisty (powyżej średniej wojewódzkiej) odnotowano w powiatach: opatowskim (-7,2‰), kazimierskim (-7,1‰), ostrowieckim i skarżyskim po (-6,2‰), sandomierskim (–5,6‰), pińczowskim (-5,5‰), koneckim (-5,3‰), starachowickim (-4,8‰), buskim (-4,5‰), staszowskim (-4,3‰) i włoszczowskim (-3,9‰), natomiast nieco mniejszy w powiecie jędrzejowskim (-3,7‰) oraz w Kielcach (-3,8‰). Dodatni przyrost rzeczywisty ludności występował jedynie w powiecie kieleckim i w 2008 r. wyniósł (+2,9‰), w 2010 r. (+5,5‰), w 2011 r. (+3,8‰) a na koniec 2012 roku (+3,7‰).

Wykres nr 5. Przyrost/ubytek składników rozwoju liczebnego ludności w województwie świętokrzyskim na tle kraju w latach 2002–2012.

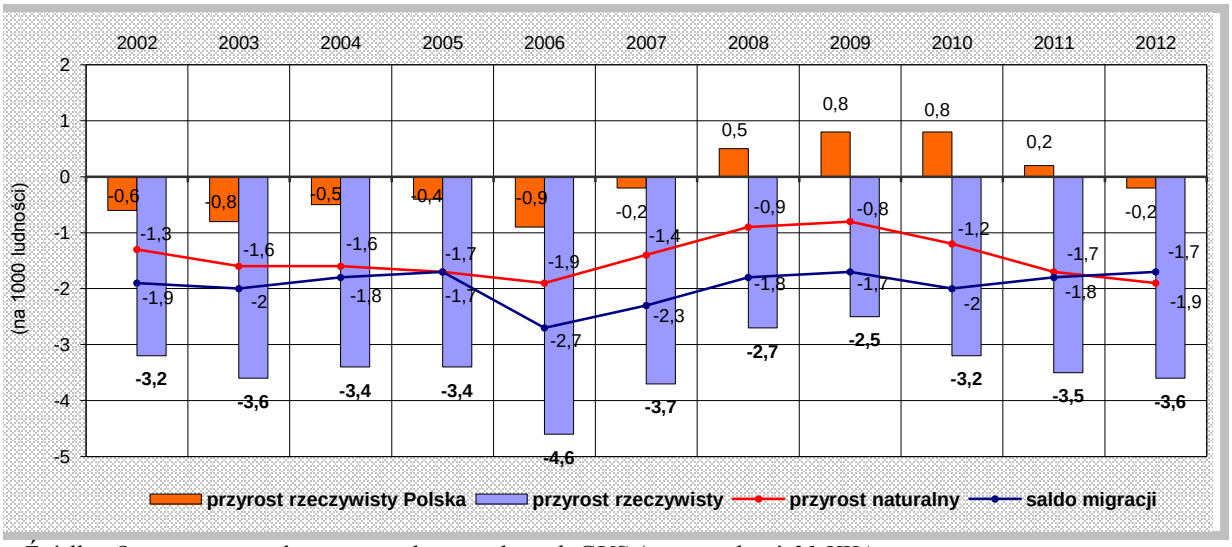

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.).

W ostatnich latach występujący w większości gmin ujemny przyrost rzeczywisty ludności daje podstawę do zaliczenia niektórych z nich (głównie położonych na obrzeżach województwa) do obszarów najsilniej zagrożonych wyludnieniem. **Na koniec 2012 roku w 85 gminach województwa świętokrzyskiego odnotowano ujemny przyrost rzeczywisty ludności.**

5.1.4. Struktura wieku i płci

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się wysokim odsetkiem ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, co określa się mianem „dojrzałości demograficznej". W latach 2002–2012 następował systematyczny spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności z 22,7% do 17,6% (w miastach do 15,8% a na

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Obszary deformacji demograficznych

(uwarunkowania, stan na 31.XII.2012 r.)

Mapa nr 15

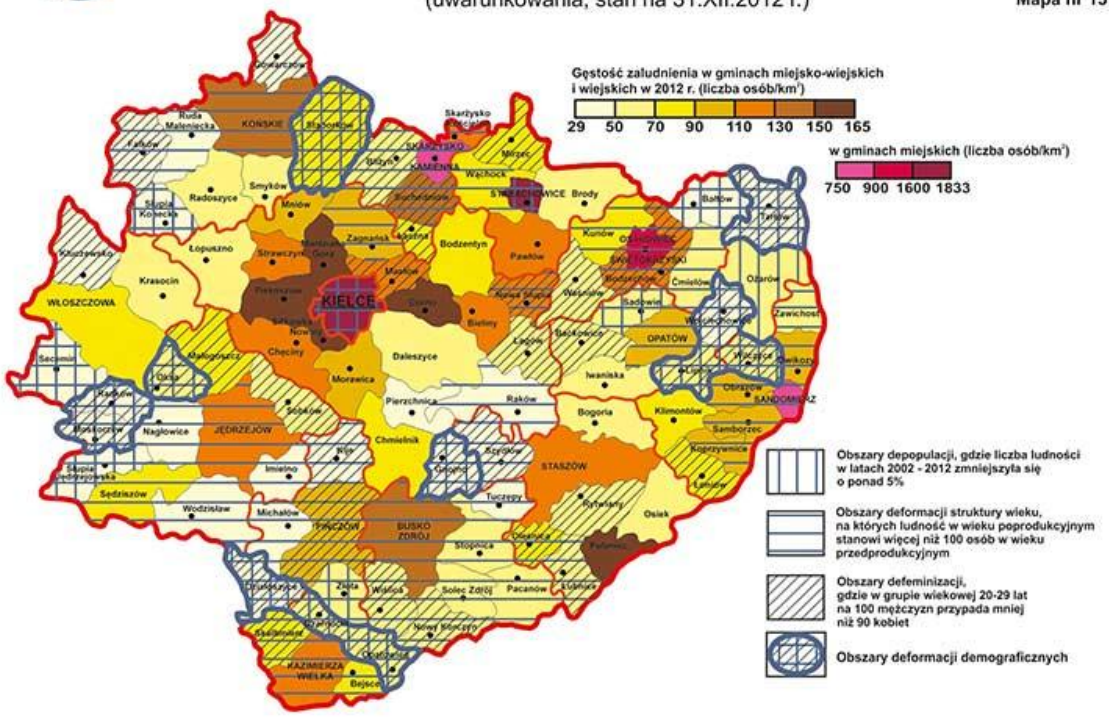

Mapa nr 16

Główne problemy demograficzne

(uwarunkowania, stan na 31.XII.2012 r.)

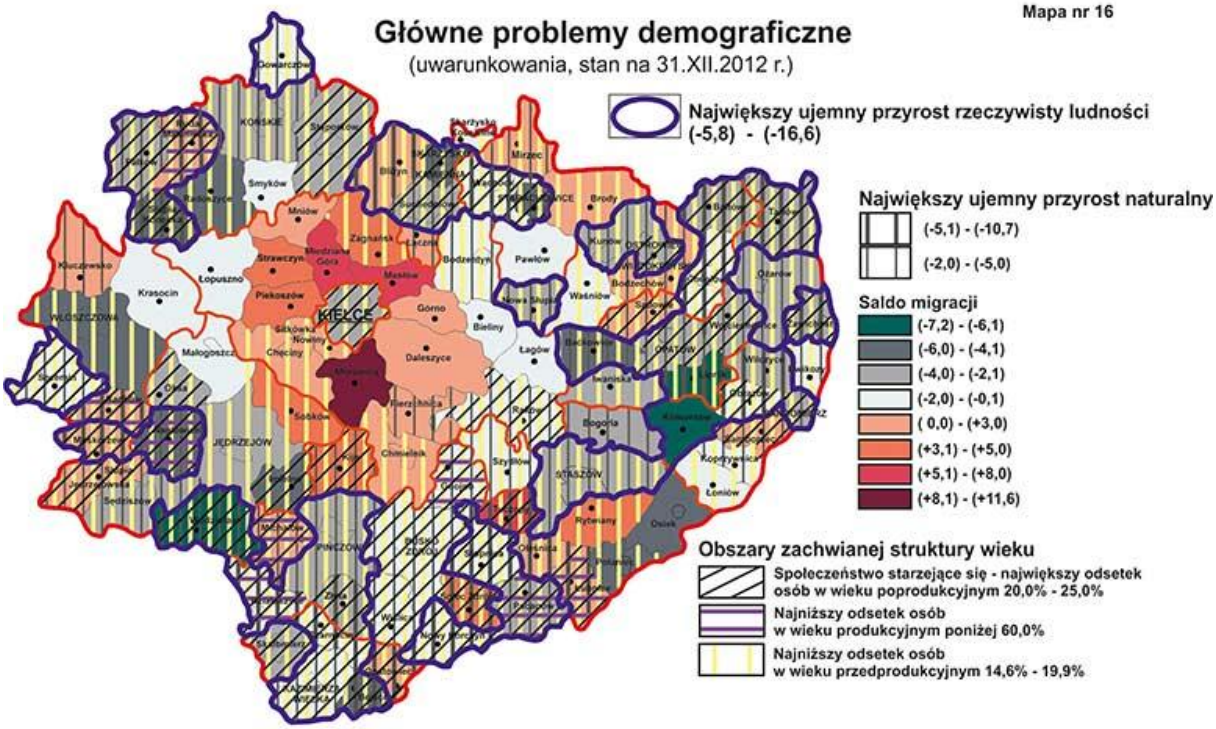

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Struktura wiekowa ludności w gminach woj. świętokrzyskiego w 2012 roku na podstawie danych GUS

(uwarunkowania, stan na 31.XII.2012 r.)

Mapa nr 17

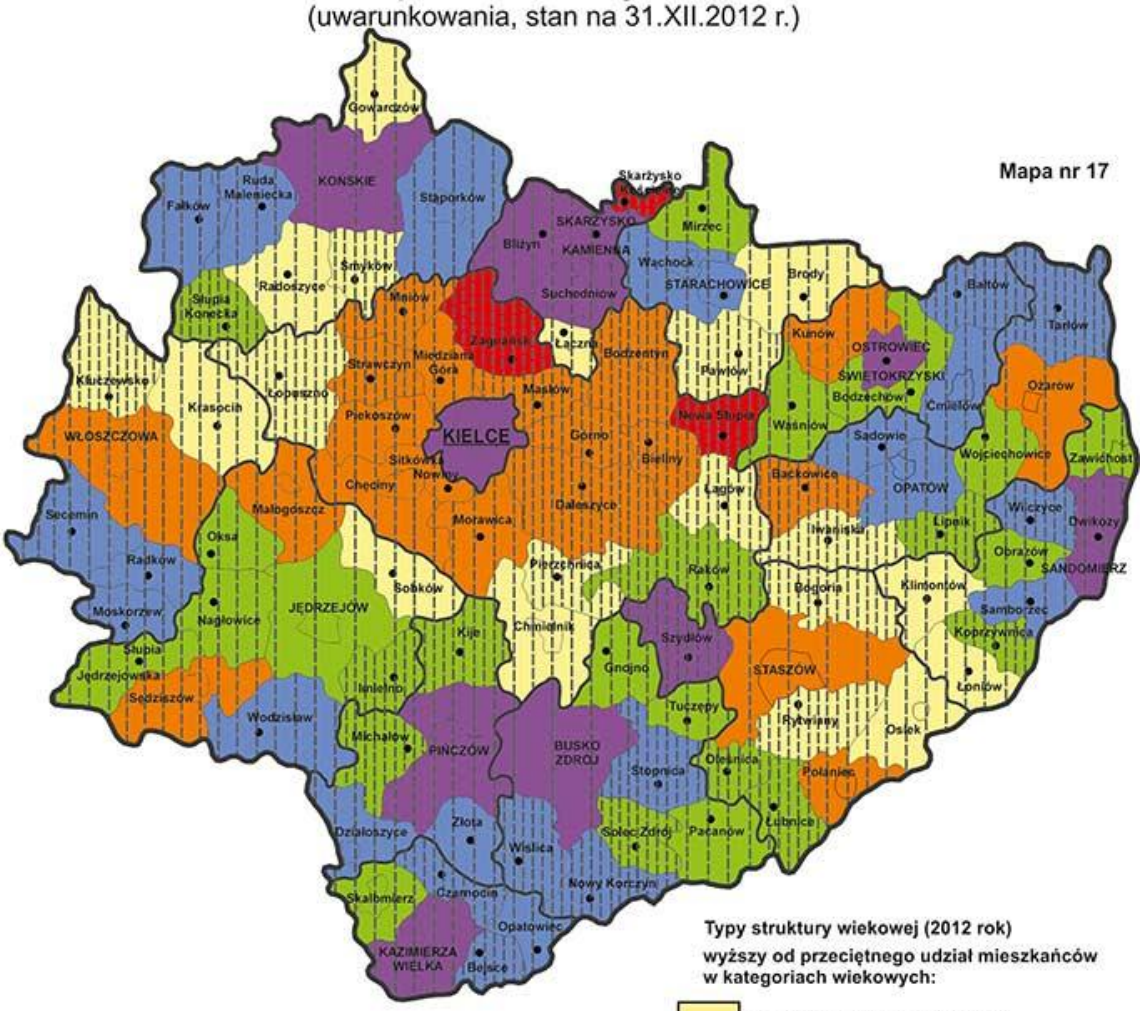

Typy struktury wiekowej (2012 rok)

wyższy od przeciętnego udział mieszkańców w kategoriach wiekowych:

- w wieku przedprodukcyjnym
- w wieku przed- i produkcyjnym
- w wieku produkcyjnym
- w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym
- w wieku poprodukcyjnym
- w wieku przed- i poprodukcyjnym

Zmiana wskaźnika obciążenia demograficznego w latach 2002 - 2012

ubytek lub przyrost liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

- (-27) - (-15)
- (-15) - (-7)
- (-7) - (0)
- (0) - (+6,3)

Średnia dla woj. świętokrzyskiego:
- wiek przedprodukcyjny - 17,6%
- wiek produkcyjny - 63,2%
- wiek poprodukcyjny - 19,2%

Średnia dla Polski:
- wiek przedprodukcyjny - 18,3%
- wiek produkcyjny - 63,9%
- wiek poprodukcyjny - 17,8%

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

wsi do 19,0%, m.in. dzięki większej dzietności kobiet na obszarach wiejskich) oraz wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym z 60,6% do 63,2% (w miastach do 63,9% a na wsi do 62,6%) i poprodukcyjnym z 16,7% do 19,2% (w miastach do 20,3% a na wsi do 18,4%). W 2012 r. w kraju grupy te wynosiły odpowiednio: 18,3%, 63,9% i 17,8%, (w tym w miastach: 16,8%, 64,2% i 19,0% a na wsi: 20,7%; 63,4% i 15,9%).

Ludność w wieku mobilnym (18-44 lata) na koniec 2012 r. stanowiła 38,8% ogółu mieszkańców województwa, a wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym — 61,5% (w kraju odpowiednio: 40,0% i 62,6%). Na przestrzeni ostatnich kilku lat liczebność tej grupy wyraźnie spadła. Jednocześnie wzrastał udział ludności niemobilnej zawodowo (45–64 lata mężczyźni i 45–59 lat kobiety) zarówno w grupie osób w wieku produkcyjnym do 38,5% (w kraju do 37,4%), jak i w ogólnej populacji województwa — do 24,4% (w kraju do 23,9%). Należy zaznaczyć, że udział ludności w wieku produkcyjnym maleje w miastach a rośnie na obszarach wiejskich z tym, że w miastach maleje grupa osób mobilnych a rośnie grupa osób niemobilnych zawodowo, natomiast na wsi następuje sytuacja odwrotna — udział osób w wieku mobilnym wykazuje tendencję wzrostu, a w wieku niemobilnym systematyczne maleje.

Charakterystycznym dla województwa procesem jest starzenie się ludności. Zjawisko to widoczne jest zarówno na wsi, jak i w ośrodkach miejskich. Starość demograficzna najsilniej uwidacznia się w południowych, północno-zachodnich oraz częściowo wschodnich i północnych gminach województwa, na obszarze których ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi ponad 20%. Ponadto w miastach dominuje ludność w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, natomiast na ich obszarach funkcjonalnych wzrasta udział ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Mediana wieku w województwie, tak jak i w kraju, z każdym kolejnym rokiem wzrasta. W 2012 r. wynosiła 40 lat (w kraju 38,8 lat), przy czym dla kobiet 42 lat a dla mężczyzn 38 lat (w kraju odpowiednio: 40,5 i 37 lat). Średni wiek mieszkańca miasta, to 41,8 lat (w kraju 40 lat), w tym dla kobiet 44,6 lat a dla mężczyzn 38,9 lat (w kraju 42,2 i 37,8 lat). Natomiast na wsi średnia wieku wynosiła 38,7 lat (w kraju 37 lat), dla kobiet 40,1 lat a dla mężczyzn 37,3 lat (w kraju odpowiednio: 38,1 i 35,9 lat).

W województwie kobiety stanowiły 51,1% ogółu ludności. Wskaźnik feminizacji w latach 2002–2012 utrzymywał się na poziomie 105 K/100M (w kraju 107), przy czym w miastach spadł ze 111 do 110 K/100M a na wsi utrzymał się na poziomie 101 K/100M. Bardziej sfeminizowane były powiaty należące do podregionu kieleckiego (106), tj.: powiat grodzki Kielce (112), ostrowiecki (108), skarżyski (107) oraz starachowicki (106 K/100M) z tendencją malejącą. Powiaty podregionu sandomiersko-jędrzejowskiego były średnio sfeminizowane (103), od 102 K/100M w powiatach: jędrzejowskim, opatowskim, pińczowskim i staszowskim oraz 103 K/100M w kazimierskim do 105 K/100M w buskim i sandomierskim — z tendencją malejącą. Natomiast równowagę płci odnotowano w powiecie kieleckim i włoszczowskim (po 100 K/100M) — również z tendencją malejącą. Należy zaznaczyć, że wskaźnik ten zmieniał się w zależności od grupy wiekowej, ponieważ kobiety dominowały w wieku 65 lat i więcej (161 K/100M), zaś mężczyźni w wieku przedprodukcyjnym (na 100 chłopców przypadało tylko 95 dziewczynek) i produkcyjnym (na 100 mężczyzn przypadało zaledwie 87 kobiet). Niedobór kobiet, czyli defeminizacja zwłaszcza w młodszych grupach wiekowych skutkuje niskim współczynnikiem zawieranych małżeństw, niską dzietnością, a w konsekwencji przewagą zgonów nad urodzeniami oraz nasileniem procesów starzenia się ludności województwa.

5.1.5. Obszary problemowe

W wyniku różnic we wskaźnikach ruchu naturalnego i migracji nastąpiło pogłębienie różnic rozmieszczenia ludności charakteryzujące się trzema zjawiskami, tj.: depopulacją

peryferyjnych obszarów wiejskich, koncentracją na obszarze metropolitalnym (stanowiącym obszar o tendencjach rozwojowych, tj. powolnego, systematycznego wzrostu liczby ludności, w tym jej młodszej struktury wiekowej — to gminy wiejskie wokół większych ośrodków miejskich, głównie wokół Kielc — stanowiące wiejskie strefy podmiejskie), oraz dekoncentracją wewnątrz obszaru metropolitalnego. Na podstawie analizy wskaźników demograficznych w układzie gmin, na terenach których występują niekorzystne procesy demograficzne, można wyodrębnić następujące obszary problemowe:

- obszary depopulacji — stanowiące gminy o największym ubytku ludności, o małej gęstości zaludnienia i największym ujemnym przyroście rzeczywistym ludności, położone w północno-wschodniej, południowej, zachodniej i północno-zachodniej części województwa — zagrożone marginalizacją i wyludnieniem;
- obszary zachwianej struktury wiekowej, tj. postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, charakteryzujące się rosnącym udziałem osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym oraz malejącym udziałem dzieci i młodzieży — występują na części terenów wschodnich, południowych, zachodnich i północnych województwa (w większości gmin na obrzeżach województwa);
- obszary mało korzystnej struktury płci — to głównie miasta (z bardzo dużą feminizacją) oraz gminy położone na północno-wschodnim, wschodnim, południowym i północno-zachodnim obszarze województwa, w których występuje niedobór kobiet (defeminizacja);
- obszary nadmiernego i długofalowego odpływu ludności — stanowiące gminy powiatów: starachowickiego, ostrowieckiego, skarżyskiego, jędrzejowskiego, koneckiego, sandomierskiego, opatowskiego, staszowskiego, pińczowskiego, włoszczowskiego, kazimierskiego i buskiego oraz powiat grodzki Kielce;
- obszary stagnacji o tendencjach rozwojowych i niekorzystnych zmianach strukturalnych polegających na niedostosowaniu dynamiki rozwoju demograficznego do podaży miejsc pracy i wyposażenia w usługi — zjawisko suburbanizacji, rozlewania się miast.

Ze względu na kumulowanie się w przeważającej części województwa świętokrzyskiego niekorzystnych trendów demograficznych, w tym głównie związanych z dużym ubytkiem ludności oraz przewidzianym w prognozie demograficznej nasileniem tego zjawiska wyznacza się **obszar problemowy — obszar koncentracji negatywnych procesów demograficznych, obejmujący obszar całego województwa świętokrzyskiego, predysponowany do wsparcia krajowego.**

5.1.6. Prognoza rozwoju demograficznego województwa świętokrzyskiego

Prognoza ludności na lata 2008–2035 opracowana przez GUS, przewiduje dla województwa dalszy spadek liczby ludności i jej starzenie się. Wynika z niej, że do 2020 r. zmaleje liczba mieszkańców o około 71,4 tys. osób (o 5,6%) a do 2035 r. nastąpi dalszy spadek o ponad 197,1 tys. osób, tj. o 15,5% — **największy w skali kraju ubytek ludności.**

Województwo świętokrzyskie do 2020 r. i 2035 r. doświadczy szybkiego spadku ludności w miastach odpowiednio: o 49,6 tys. (8,7%) i o 131,1 tys. (22,9%), a na wsi o 21,7 tys. (3,1%) i o 66,0 tys. osób, tj. o 9,4% — głównie w wyniku niedostatecznej ilości urodzin. Współczynnik urodzeń (na 1000 ludności) początkowo wzrośnie do 9,8‰, a potem spadnie do 6,7‰, przy czym w miastach osiągnie wartość 8,0‰ i 6,2‰ a na wsi 9,6‰ i 7,0‰. Ponadto zwiększy się współczynnik zgonów z 10,9‰ w 2012 r. do 12,1‰ w 2020 r. i do 14,0‰ w 2035 r. (w miastach odpowiednio: z 10,2‰ do 12,3‰ i 15,9‰ a na wsi z 11,6‰ do 12,0‰ i 12,7‰). Przyrost naturalny będzie osiągał coraz niższe wartości aż do (–7,3‰) w 2035 r., w tym w miastach do (–9,7‰) a na wsi do (–5,6‰).

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Obszary problemowe z zakresu demografii

(uwarunkowania, stan na 31.XII.2012 r.)

Mapa nr 18

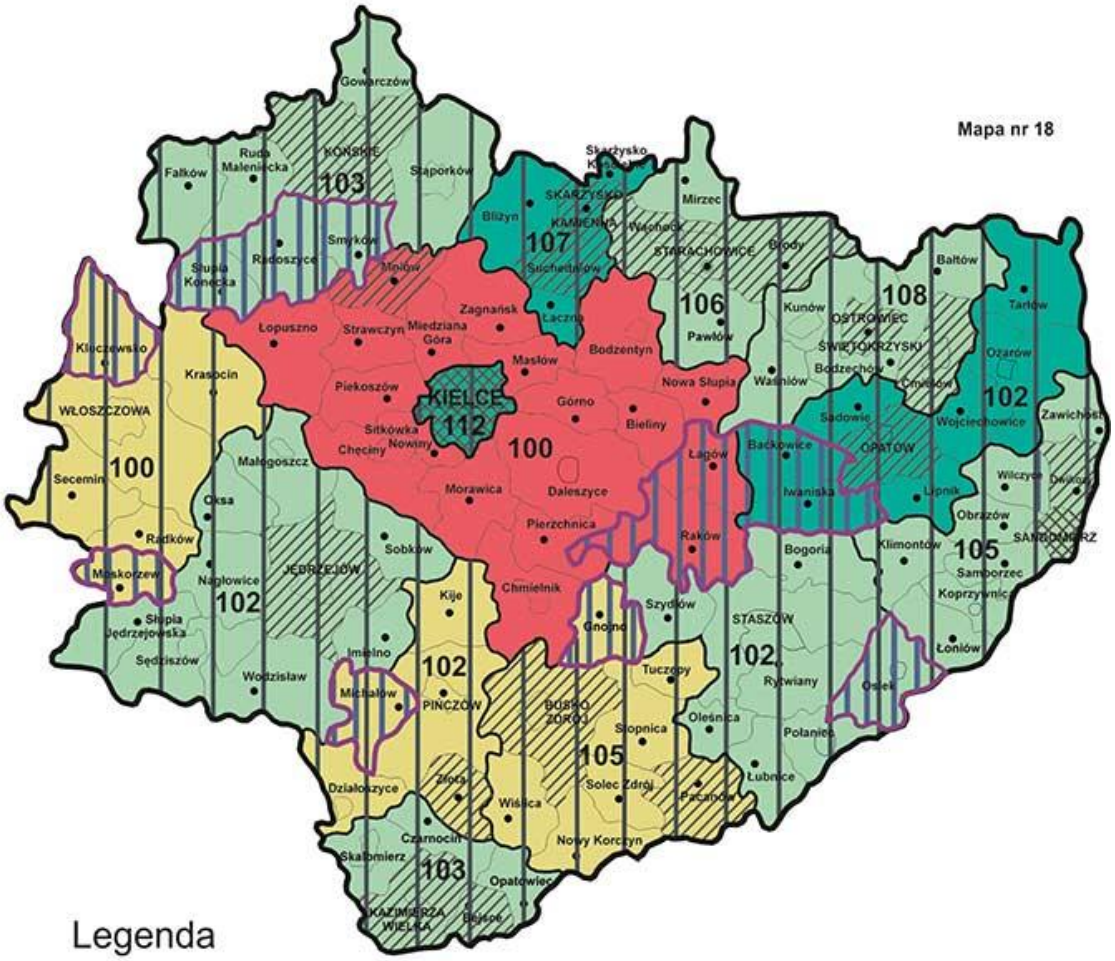

Legenda

Współczynnik feminizacji:
POLSKA 107
miasto 111
wieś 101
WOJEWÓDZTWO 105
miasto 110
wieś 101
Podregion kielecki 106
Podr. sand.-jędrzejowski 103

Obszary mało korzystnej struktury płci (w wyniku odpływu kobiet)

Obszary bardzo dużej feminizacji (powyżej 110K/100M)

Obszary dużej feminizacji (105 - 110K/100M)

Obszary defeminizacji (poniżej 98K/100M)

105 Liczba kobiet na 100 mężczyzn (K/100M) w powiatach

Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (na 1000 ludności) w powiatach woj. świętokrzyskiego

(-3,4) - (-3,0)

(-2,9) - (-2,0)

(-1,9) - (0,0)

(+0,1) - (+2,6)

Obszary nadmiernego i długofalowego odpływu ludności (w latach 2002-2012)

Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (na 1000 ludności):
POLSKA (- 0,2)
miasto (- 1,7)
wieś (+2,2)
WOJEWÓDZTWO (- 1,7)
miasto (- 4,6)
wieś (+0,7)
podregion kielecki (- 1,5)
podr. sand.-jędrzejowski (- 1,9)

SBRR
ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO
ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Wykres nr 6. Liczba ludności w latach 2002–2035 w województwie świętokrzyskim.*

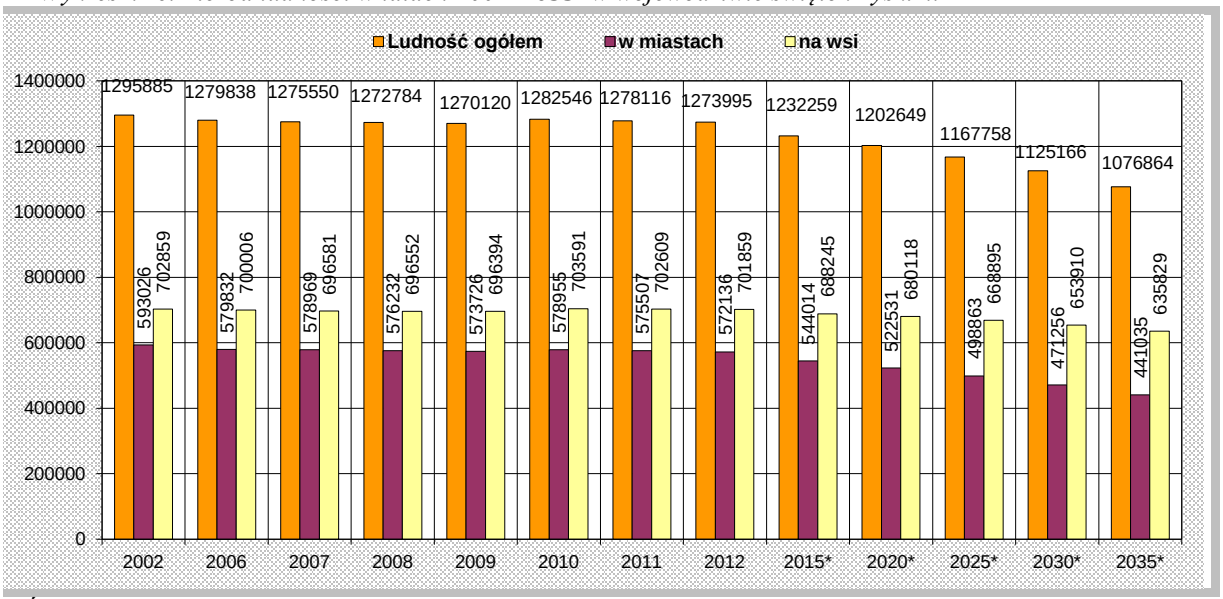

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na 31.XII.).
** według najnowszej prognozy GUS sporządzanej w 2008 r.*

W wyniku migracji ludności z miast na obszary wiejskie wystąpi przewaga mieszkańców wsi (59,0%), a poziom urbanizacji będzie coraz niższy i na koniec okresu prognozowanego osiągnie zaledwie 41,0%. Znaczny ubytek liczby ludności spowoduje zmiany wskaźnika gęstości zaludnienia. Zakłada się, że w roku 2020 na jeden kilometr kwadratowy przypadać będzie 103 osoby, w 2030 roku 96 osób, a na koniec okresu prognozy zaledwie 92 osoby.

Dla województwa prognozuje się wzrost współczynnika dzietności z 1,23 w 2012 r. do 1,39 w 2035 r. (w miastach odpowiednio: z 1,13 do 1,37, a na wsi z 1,31 do 1,40). Jednocześnie przewiduje się spadek odsetka udziału kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat) w populacji ogółem z 23,6% do 18,7% (w miastach z 23,6% do 17,7% a na wsi z 23,7% do 19,3%).

Wykres nr 7. Ruch naturalny ludności w latach 2002–2035 w województwie świętokrzyskim.*

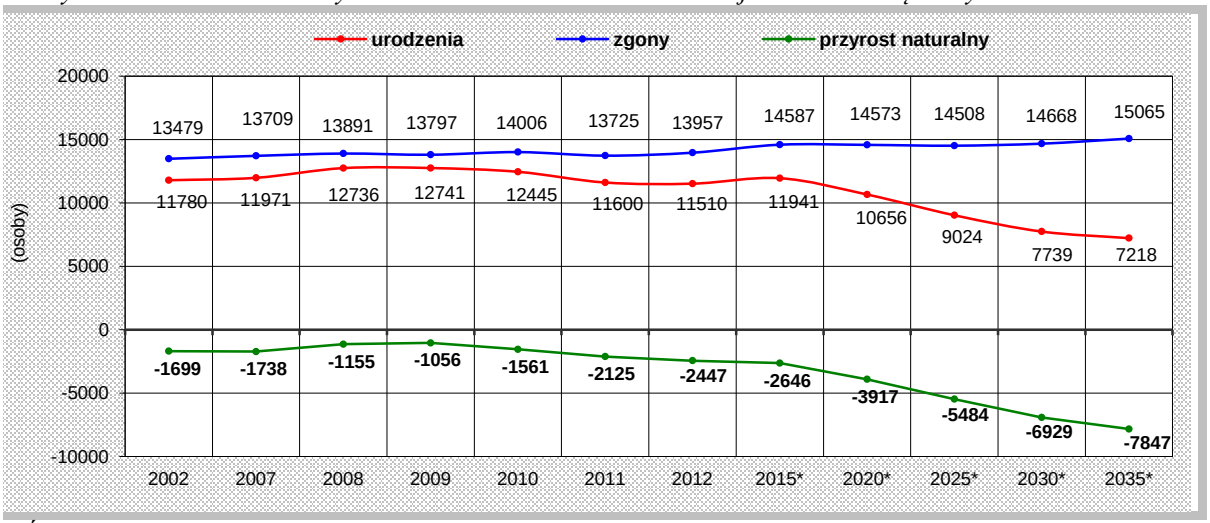

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na 31.XII.).
** według najnowszej prognozy GUS sporządzanej w 2008 r.*

Prognoza GUS przewiduje wzrost liczby ludności jedynie w powiecie kieleckim, tj. o 2,2% w 2020 r. i o 3,6% w 2030 r. w porównaniu do roku 2012, natomiast po roku 2030 ma nastąpić zahamowanie przyrostu ludności i jej ubytek. W pozostałych 13 powiatach, w tym w powiecie grodzkim w Kielcach wystąpi znaczny ubytek ludności. Prognozuje się, że największy wystąpi w powiecie skarżyskim (o 9,5% w 2020 r. i o 23,2% w 2035 r.), następnie w powiatach: buskim (odpowiednio: o 8,5% i 19,9%), opatowskim (o 7,8% i 21,1%), starachowickim (o 7,8% i 20,1%), ostrowieckim (o 7,5% i 19,8%), koneckim (o 7,6% i 19,7%), kazimierskim (o 7,4% i 18,5%), w Kielcach (o 7,4% i 21,4%), pińczowskim (o 7,2% i 20,3%), sandomierskim (o 7,0% i 18,4%), natomiast nieco mniejszy w staszowskim (o 5,1% i 13,6%), jędrzejowskim (o 4,5% i 13,9%) oraz włoszczowskim (o 3,9% i 13,6% ubytku ludności).

Wykres nr 8. Liczba ludności w powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2002–2035.*

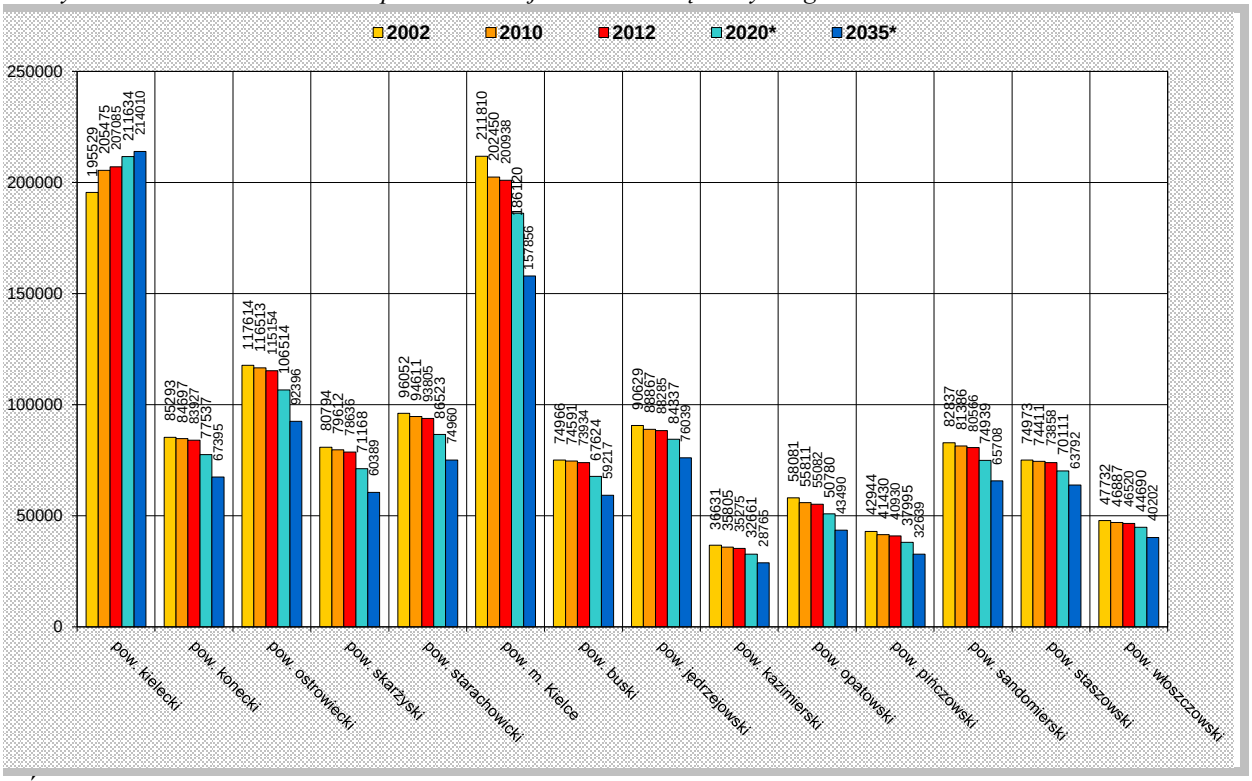

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na 31.XII.).

** Prognoza dla powiatów i miast na prawach powiatu na lata 2011-2035, Warszawa 2011 r.*

Niekorzystnym zmianom ulegnie struktura wiekowa ludności, co może prowadzić do regresu demograficznego, tj. zbyt szybkiego starzenia się populacji w wyniku nadmiernego wzrostu ludności w wieku poprodukcyjnym i spadku ludności w wieku przedprodukcyjnym. Natomiast na poziomie zrównoważonym będzie kształtował się udział ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do ogółu mieszkańców.

Przewiduje się, że do 2035 r. udział osób w wieku:

- przedprodukcyjnym spadnie do 14,3%, czyli o 3,3 pkt. % w stosunku do 2012 r.;
- produkcyjnym najpierw nieznacznie wzrośnie do 63,5%, a następnie spadnie osiągając w 2035 r. — 55,9%;
- produkcyjnym mobilnym spadnie z 38,8% do 28,1%;
- produkcyjnym niemobilnym wzrośnie z 24,4% do 27,8%;
- poprodukcyjnym będzie wzrastał i osiągnie aż 29,8%, co oznacza wzrost o 10,6 pkt. % w tej grupie w stosunku do 2012 roku.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Przewidywane zmiany w stanie ludności i strukturze wiekowej do roku 2030 w powiatach woj. świętokrzyskiego

(na podstawie „Prognozy demograficznej GUS na lata 2008-2035")

(uwarunkowania)

Mapa nr 19

Legenda

Spodziewane zmiany liczby ludności w 2030 r. w stosunku do 2012 r.

- słaby wzrost (o +3,6%)
- słaby spadek (9% - 11%)
- średni spadek (11% - 16%)
- silny spadek (16% - 19%)

Spodziewany wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym

- do poziomu powyżej 30% ogółu mieszkańców
- o ponad 10 punktów procentowych

Spodziewany spadek udziału ludności w wieku produkcyjnym mobilnym (18 - 44 lat)

- o ponad 10 punktów procentowych
- o ponad 8,5 punktów procentowych

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

Zakłada się wzrost współczynnika obciążenia demograficznego do 70 w 2020 r. (co oznacza, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadnie 70 w wieku nieprodukcyjnym) i do 79 w 2035 r. (w miastach odpowiednio do 76 i 87 a na wsi do 66 i 74), przy czym ludność w wieku produkcyjnym będzie obciążona w większości osobami w wieku poprodukcyjnym z tym, że w mniejszym stopniu na wsi niż w miastach.

Prognoza ludności według edukacyjnych grup wieku wykazuje tendencję spadkową:

- liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3–6 lat) będzie obniżać się z 49,7 tys. w 2012 r. do 29,8 tys. w 2035 r., przy czym do 2015 r. utrzyma się na poziomie 48,3 tys., a następnie zacznie gwałtownie spadać;
- liczba dzieci w wieku szkoły podstawowej (7–12 lat) spadnie z 69,6 tys. do 51,5 tys.;
- liczba młodzieży w wieku gimnazjalnym (13–15 lat) będzie maleć z 39,8 tys. do 30,0 tys.;
- liczba młodzieży w wieku licealnym (16–18 lat) spadnie z 45,7 tys. do 32,6 tys.;
- liczba młodzieży w wieku studiów wyższych (19–24 lata) będzie obniżać się gwałtownie ze 106,0 tys. osób w 2012 r. do 65,3 tys. w 2035 r.

Problemy demograficzne związane z nieprawidłowościami w strukturze wiekowej, szczególnie na obszarach wiejskich, wynikają ze zwiększonego odpływu kobiet ze wsi, co będzie skutkować defeminizacją i znikomą szansą założenia rodziny (pojawi się problem „żony dla rolnika"). Współczynnik feminizacji w województwie wzrośnie do 106,0 K/100M, przy czym na wsi utrzyma się na poziomie 101,1, a w miastach wzrośnie do 113,5 K/100M.

Wystąpi również ostry problem starzenia się społeczeństwa. Mediana wieku populacji wzrośnie z 40 lat w 2012 r. do 50 lat w 2035 r., przy czym w miastach do 52 lat, a na wsi do 48,6 lat. Z powyższych danych wynika, że młodsi pozostaną mieszkańcy wsi niż miast.

Przewiduje się, że w całym okresie prognozy wystąpi ujemne saldo migracji ogółem (zarówno w miastach, jak i na wsi) z tym, że po roku 2020 ma nastąpić wzrost przybywających z zagranicy (m.in. powrót do kraju osób, które weszły w wiek emerytalny i zakończyły aktywność zawodową za granicą, napływ cudzoziemców do Polski, jako miejsca atrakcyjnego dla działalności gospodarczej, poprawa poziomu życia w Polsce a tym samym w województwie oraz „wyczerpywanie się potencjału emigracyjnego" w wyniku ubytku osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wzrostu osób w wieku poprodukcyjnym — starzenia się społeczeństwa). Przybywający z zagranicy będą się osiedlać zarówno w miastach, jak i na wsi. Należy zaznaczyć, że w 2009 roku po raz pierwszy odnotowano dodatnie saldo migracji zagranicznych z tym, że ludność z zagranicy napływała jedynie na wieś, natomiast w miastach w dalszym ciągu saldo migracji zagranicznych było ujemne. Prognoza zakłada, że sytuacja ta ulegnie zmianie, ponieważ w większości imigranci będą osiedlać się w miastach. Ponadto w strefach podmiejskich miast pogłębi się proces zmian ludnościowych. Ocenia się, że odpływ z miast nie zostanie wystarczająco złagodzony spodziewanym napływem ludności z rolnictwa z powodu m.in. wyższych kosztów utrzymania oraz relatywnie wysokich cen mieszkań. Jednocześnie prognozuje się większy napływ do miast z powodu: powstawania nowych miejsc pracy, większych możliwości kształcenia, lepszego dostępu do służby zdrowia, przedszkoli, szkół i ośrodków kultury.

5.1.7. Rynek pracy

W latach 2002–2011 liczba pracujących w województwie świętokrzyskim w gospodarce narodowej (według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności, łącznie z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, z wyłączeniem jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego) wzrosła z 432,4 tys. do 462,8 tys. osób (o 30,4 tys., tj. o 7,0%), co stanowiło 3,3% ogółu pracujących w kraju i dało XII lokatę wśród województw, przed województwami: warmińsko-mazurskim (3,0%), podlaskim (2,9%) oraz lubuskim i opolskim (po 2,3%).

Wykres nr 9. Liczba pracujących w województwie świętokrzyskim w latach 2002–2011.

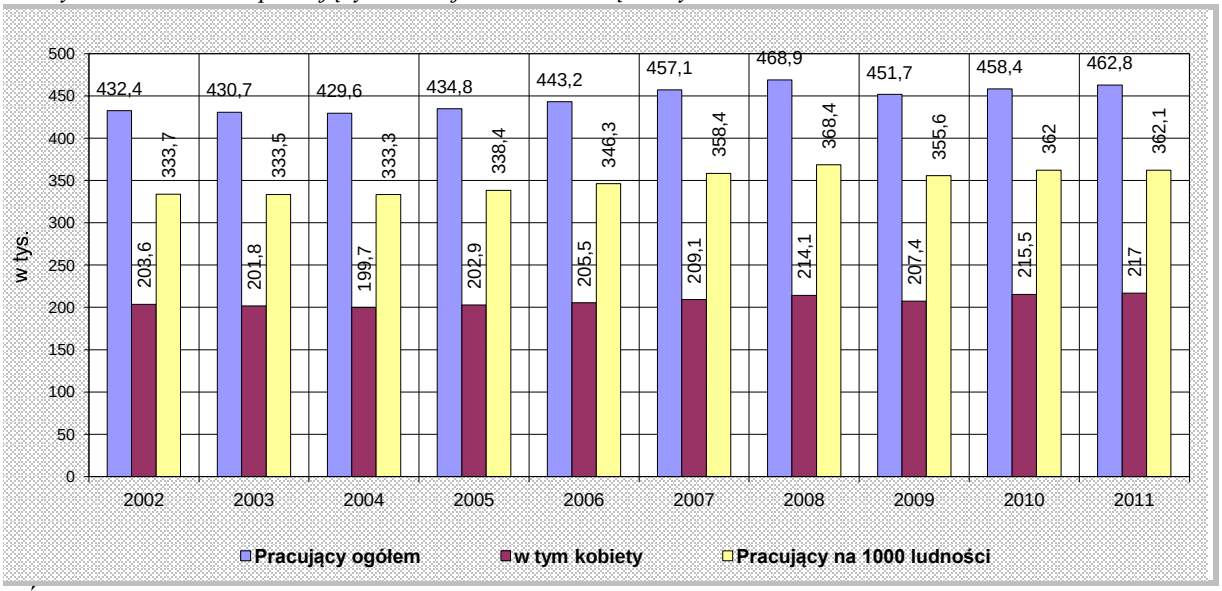

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na 31.XII.).

Większość pracujących stanowili mężczyźni — 53,1%. Na 1000 ludności przypadało 362 pracujących (w kraju 361) co dało regionowi VII lokatę wśród województw.
W sektorze prywatnym pracowało 367,9 tys. osób, tj. 79,5% ogółu pracujących w województwie i udział ten z roku na rok wzrastał. Pracujący w sektorze prywatnym stanowili 3,4% ogółu pracujących w kraju w tym sektorze.

Najwięcej pracujących odnotowano w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie — 149,7 tys. osób (32,4%) oraz w przemyśle i przetwórstwie przemysłowym — 81,9 tys. osób (17,7%).

Trzecią najliczniejszą grupę stanowili pracujący w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych — 60,0 tys. osób, tj. 13,0% ogółu pracujących w województwie, natomiast udział pracujących w pozostałych sekcjach gospodarki narodowej wynosił mniej niż 10%.

Wykres nr 10. Pracujący ogółem w gospodarce narodowej w według sekcji oraz sektorów własności (publiczny/prywatny) w województwie świętokrzyskim w 2011 r.

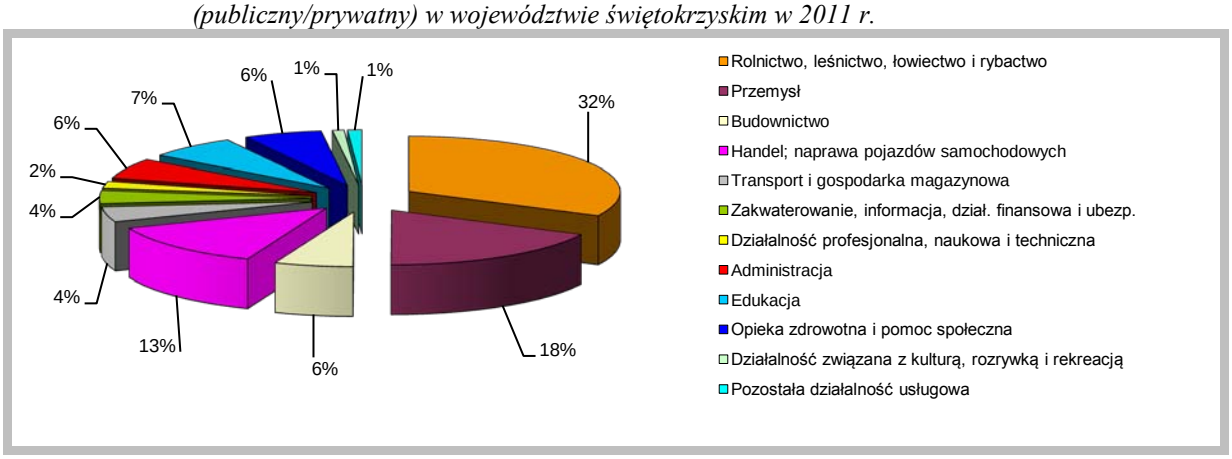

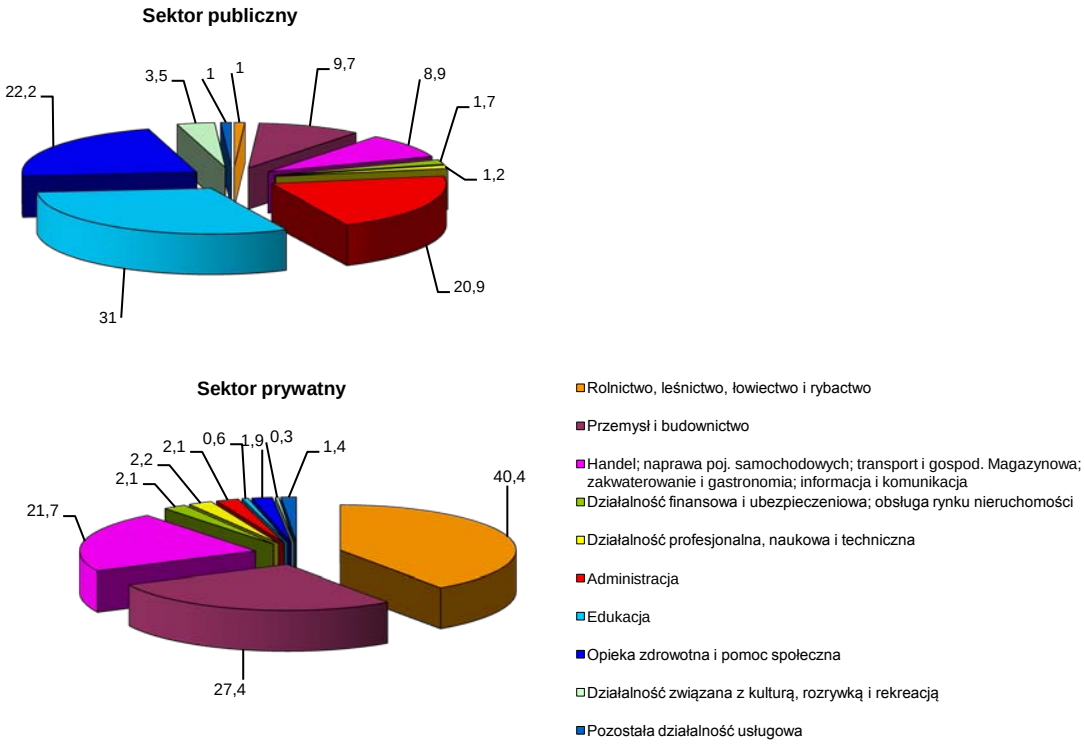

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na 31.XII.2011 r.).
(Pracujący według faktycznego miejsca pracy, łącznie z pracującymi w rolnictwie indywidualnym, z wyłączeniem jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego).

W sektorze publicznym najwięcej osób zatrudnionych było w jednostkach skupionych w sekcjach: edukacja — 29,4 tys. osób (31,0%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna — 21,0 tys. osób (22,2%) oraz administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; administrowanie i działalność wspierająca — 19,8 tys. osób (20,9%).

Natomiast w sektorze prywatnym najwięcej osób pracujących skupiały jednostki prowadzące działalność w zakresie: rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa — 148,8 tys. osób (40,4%), przemysłu i budownictwa — 100,7 tys. osób (27,4%), a także handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii oraz informacji i komunikacji — 79,9 tys. osób (21,7%).

W województwie na koniec 2011 r. liczba pracujących według faktycznego miejsca pracy (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób) łącznie z rolnictwem indywidualnym wzrosła o 24,0 tys. osób, tj. o 6,8% w stosunku do roku 2005 i wyniosła 379,1 tys. osób (3,5% ogółu pracujących w kraju), w tym 185,0 tys. kobiet (48,8%).

Na 1000 ludności przypadało 297 osób pracujących, a najwięcej w powiatach: buskim (390 osób), m. Kielce (374 osoby), kazimierskim (373), sandomierskim (353) i pińczowskim (344 osoby), natomiast najmniej w: skarżyskim (199 osób), kieleckim (223), ostrowieckim (227) i koneckim (238 osób).

Wykres nr 11. Pracujący w województwie świętokrzyskim w latach 2005–2011.*

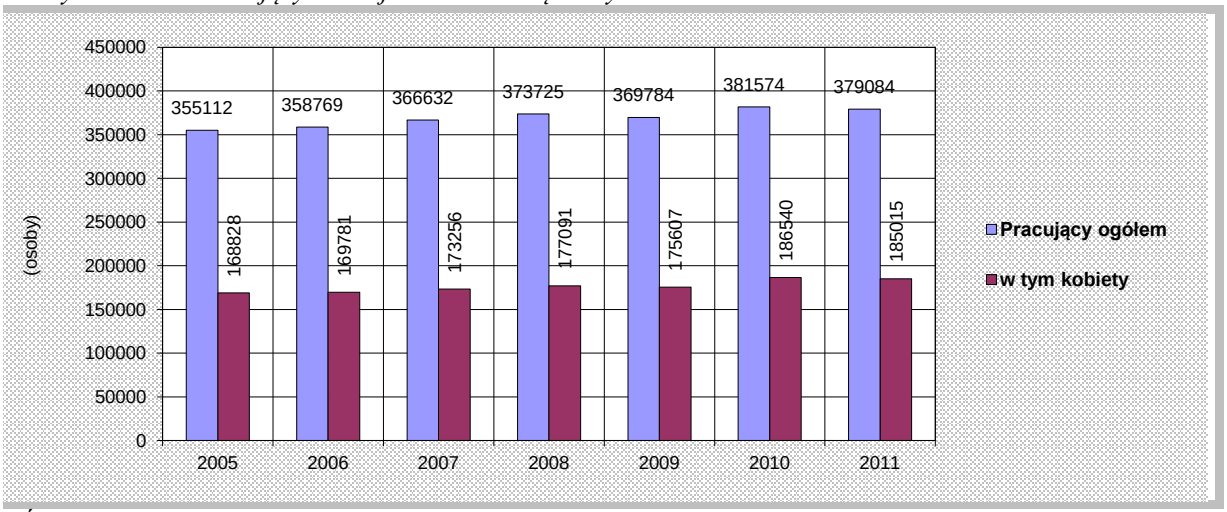

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na 31.XII.).

** według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z osobami pracującymi w fundacjach, stowarzyszeniach, partiach politycznych, organizacjach społecznych, organizacjach pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.*

Najwięcej pracujących posiadało miasto Kielce — 75,6 tys. osób (tj. 19,9% ogółu pracujących w województwie), następnie powiaty: kielecki — 46,1 tys. osób (12,2%), buski — 29,0 tys. osób (7,6%), sandomierski — 28,6 tys. osób (7,5%), jędrzejowski — 26,8 tys. osób (7,1%), starachowicki — 26,5 tys. osób (7,0%), ostrowiecki — 26,2 tys. osób (6,9%) i staszowski — 24,8 tys. osób (6,5%).

Podregion kielecki skupiał 210,2 tys. pracujących (55,4%) i przodował w udziale pracujących w: działalności finansowej i ubezpieczeniowej, obsłudze rynku nieruchomości — 5,3 tys. osób (tj. 74,4% ogółu pracujących w tych rodzajach działalności w województwie), handlu, naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu i gastronomii, informacji i komunikacji — 32,8 tys. osób (71,2%); przemyśle i budownictwie — 61,1 tys. osób (69,9%) oraz w pozostałych usługach — 60,2 tys. osób (67,2%), natomiast podregion sandomiersko-jędrzejowski w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie — 98,2 tys. osób (65,9%).

W województwie w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie pracowało łącznie — 149,0 tys. osób, (więcej o 3,8% w stosunku do 2005 r.), które stanowiły 39,3% ogółu pracujących w województwie (w kraju pracujący w rolnictwie stanowili 21,5%). **Świętokrzyskie należy do województw o największym udziale pracujących w rolnictwie** zajmując drugie miejsce po lubelskim (45,6%), w następnej kolejności plasowały się województwa: podkarpackie (38,1%) i podlaskie (37,5%). Znaczny udział pracujących w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie odnotowano w powiatach: kazimierskim (78,9%), opatowskim (64,9%), buskim (63,9%), pińczowskim (59,6%), kieleckim (57,4%), jędrzejowskim (56,6%), sandomierskim (55,2%), włoszczowskim (49,5%) i staszowskim (45,2%) — z tendencją rosnącą w porównaniu do lat ubiegłych.

Na poziomie województwa najwyższy odsetek pracujących w rolnictwie odnotowano w powiatach: kieleckim (17,7%), buskim (12,4%), sandomierskim (10,6%), jędrzejowskim (10,2%), staszowskim (7,5%) i opatowskim (7,4%), a na 1000 ludności przypadało 116,6 osób pracujących w rolnictwie.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Mapa nr 20

Rynek pracy

(uwarunkowania, stan na 31.XII.2011 r.)

PRACUJĄCY NA 1000 LUDNOŚCI

- powyżej 380
- 351 - 380
- 301 - 350
- 251 - 300
- poniżej 250

PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE (w %)

w sektorze prywatnym -
(średnia wojewódzka 57,3%)

STRUKTURA PRACUJĄCYCH W SEKTORACH DZIAŁALNOŚCI

(udział % w powiatach)

rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
- 45% - 50%
- 50% - 60%
- powyżej 60%

przemysł i budownictwo
- 16% - 30%
- 30% - 42%

handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja
- 8% - 15%
- 15% - 24%

działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości oraz pozostałe usługi
- 18% - 30%
- 30% - 45%

Mapa nr 21

Bezrobocie i pauperyzacja

(stan na XII.2012 r.) (stan na 2007 r.)
(uwarunkowania)

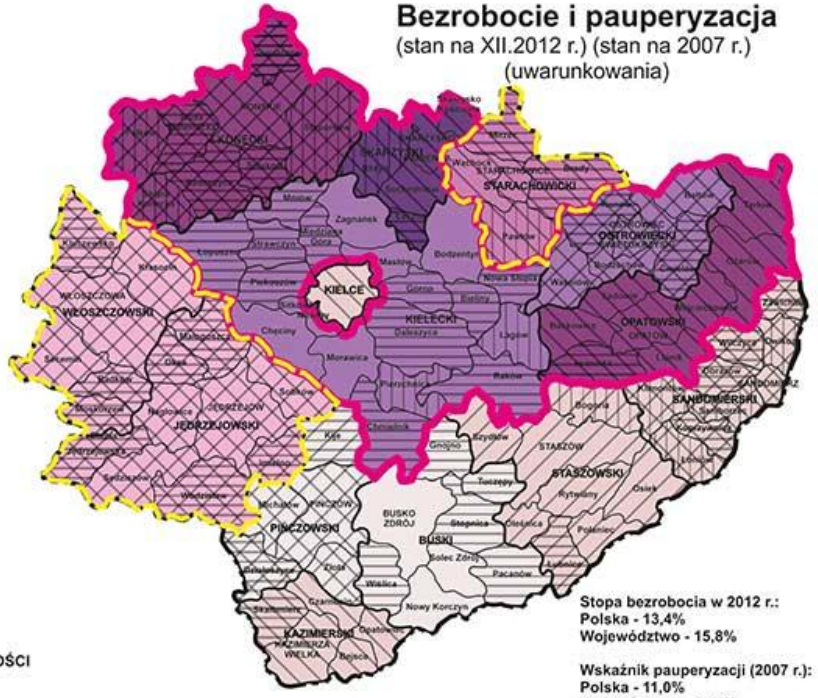

Stopa bezrobocia w 2012 r.:
Polska - 13,4%
Województwo - 15,8%

Wskaźnik pauperyzacji (2007 r.):
Polska - 11,0%
Województwo - 16,6%

STOPA BEZROBOCIA (%)

- powyżej 25,0
- 22,0 - 25,0
- 19,0 - 21,9
- 16,0 - 18,9
- 13,0 - 15,9
- 10,1 - 12,9
- 9,0 - 10,0

- bardzo wysoka stopa bezrobocia
- wysoka stopa bezrobocia

STRUKTURA BEZROBOTNYCH W POWIATACH - OBSZARY DEFORMACJI

- powyżej 50% bezrobotnych kobiet
- ponad 35% pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy

POZIOM SPAUPERYZOWANIA (UBÓSTWA) GMIN

- powyżej 30% ludności biednej w ogóle mieszkańców
- 16,6 - 29,9%

Opracowano na podstawie danych GUS i WUP Kielce oraz publikacji Z Skuzy pt.: "Świętokrzyska mapa biedy".

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

W sektorze obejmującym pozostałe usługi (grupujące sekcje, tj.: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, administrowanie i działalność wspierająca, administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna, działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją oraz pozostała działalność usługowa) pracowało ogółem — 89,5 tys. osób (więcej o 6,7% niż w 2005 r.), tj. 23,6% ogółu pracujących w województwie (w kraju 28,1%). Sektor ten dominował w Kielcach (40,5%) oraz w powiatach: skarżyskim (28,7%), ostrowieckim (25,3%), koneckim (23,8%) i starachowickim (20,3%). W pozostałych usługach najwięcej osób pracowało w Kielcach — 30,6 tys. tj. 34,2% ogółu pracujących w tym sektorze w województwie — z tendencją rosnącą oraz w powiatach: kieleckim — 8,2 tys. osób (9,2%), ostrowieckim — 6,6 tys. osób (7,4%), buskim — 5,4 tys. osób (6,0%), starachowickim — 5,4 tys. osób (6,0%) i sandomierskim — 5,2 tys. osób (5,8%).

W sektorach, tj.: przemysł i budownictwo pracowało łącznie — 87,4 tys. osób (więcej o 11,1% niż w 2005 r.), co stanowiło 23,0% ogółu pracujących (w kraju 28,0%). Największy odsetek pracujących w przemyśle i budownictwie posiadały powiaty: starachowicki (41,0%), skarżyski (35,0%), konecki (33,6%), ostrowiecki i miasto Kielce (po 29,6%), staszowski (26,9%) i włoszczowski (24,6%). W skali województwa najwięcej pracujących w tych sektorach odnotowano w Kielcach — 22,4 tys. osób (25,6%) oraz w powiatach: starachowickim — 10,9 tys. osób (12,4%), kieleckim — 7,8 tys. osób (8,9%), ostrowieckim — 7,8 tys. osób (8,9%), koneckim — 6,7 tys. osób (7,7%) i staszowskim — 6,7 tys. (7,6%).

Sektor: handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja zatrudniał - 46,1 tys. osób (więcej o 10,8% niż w 2005 r.) — co stanowiło 12,2% pracujących w województwie (w kraju 18,4%). Znaczny udział pracujących w tym sektorze odnotowano w m. Kielce (23,7%) oraz w powiatach: skarżyskim (21,4%) i ostrowieckim (16,6%).

Najwięcej pracujących w handlu, naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu i gastronomii oraz informacji i komunikacji odnotowano w powiecie grodzkim w Kielcach — 17,9 tys. osób (tj. 38,8% ogółu pracujących w tych rodzajach działalności w województwie), następnie w powiatach: ostrowieckim — 4,4 tys. osób (9,5%), skarżyskim — 3,4 tys. osób (7,3%), kieleckim — 3,3 tys. osób (7,2%), sandomierskim — 2,8 tys. osób (6,0%) i buskim — 2,6 tys. osób (5,7%).

Natomiast w działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz obsłudze rynku nieruchomości pracowało — 7,1 tys. osób (mniej o 6,2% niż w 2005 r.) — 1,9% ogółu pracujących w województwie (w kraju 3,9%). Największy udział pracujących w tym sektorze wystąpił w Kielcach (4,4%) oraz w powiatach: ostrowieckim (2,8%) i skarżyskim (2,2%). W stolicy regionu pracowało w tym sektorze łącznie — 3,3 tys. osób, tj. 46,9% ogółu pracujących w województwie w tych rodzajach działalności.

W województwie świętokrzyskim w 2011 r. przeciętne zatrudnienie wynosiło 199,5 tys. osób, tj. o 14,8 tys. (o 8,0%) więcej niż w 2005 r., w tym 114,4 tys. osób zatrudniał sektor prywatny (57,3%). Udział przeciętnego zatrudnienia w tym sektorze systematycznie wzrastał — o 7,3 pkt.% w porównaniu do 2005 r.

W latach 2005–2011 przeciętne zatrudnienie w sektorze prywatnym wzrosło o 22,0 tys. osób, tj. o 23,8%, natomiast w sektorze publicznym odnotowano spadek o 7,1 tys. osób (o 7,7%).

W 2011 roku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przeciętne zatrudnienie w województwie wynosiło — 156 osób, przy czym w podregionie kieleckim — 177 osób, a w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim — 123 osoby. Najwyższe wystąpiło w Kielcach — 331 osób, a następnie w powiatach: staszowskim (161), sandomierskim (153), starachowickim (149), włoszczowskim (144), ostrowieckim (143), koneckim (141), natomiast najniższe w powiatach: kazimierskim (66 osób), opatowskim (79) i kieleckim (90 osób).

Wykres nr 12. Przeciętne zatrudnienie w województwie świętokrzyskim w latach 2005–2011.*

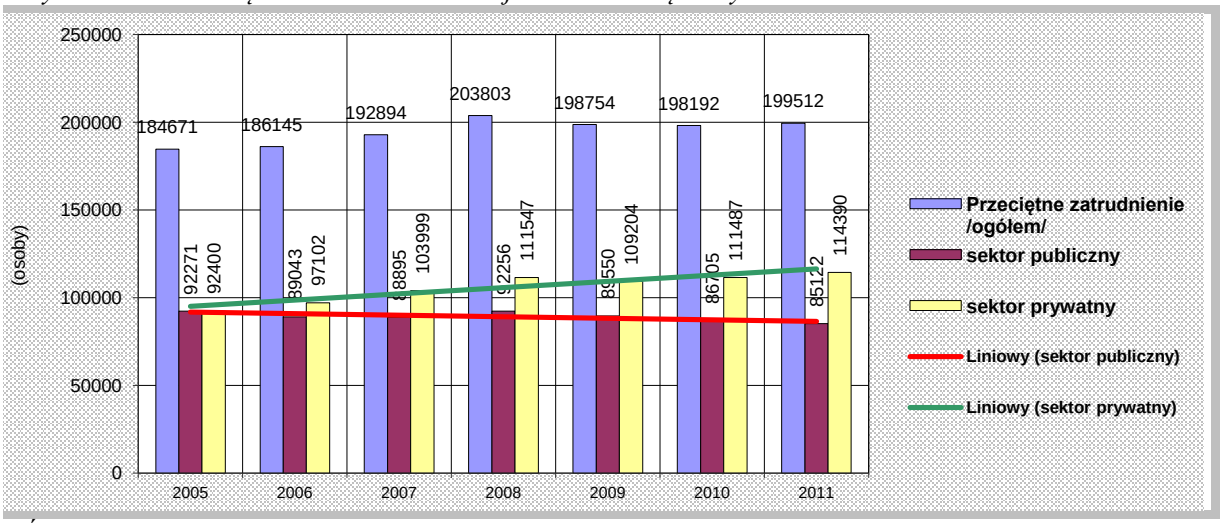

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na 31.XII.).

** w podmiotach gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz w jednostkach sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji, z wyłączeniem jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego; bez gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.*

W województwie występuje duże zróżnicowanie terytorialne dotyczące udziału podmiotów gospodarczych w przeciętnym zatrudnieniu, ponieważ najwięcej zatrudnionych posiadał podregion kielecki — 138,3 tys. osób, tj. 69,3% zatrudnionych w województwie, a podregion sandomiersko-jędrzejowski — 61,2 tys. osób (30,7%). W układzie powiatów największy udział w przeciętnym zatrudnieniu posiadało miasto Kielce — 66,8 tys. osób (33,5%), następnie powiaty: kielecki — 18,6 tys. (9,3%), ostrowiecki — 16,7 tys. (8,4%), starachowicki — 14,1 tys. (7,0%), sandomierski — 12,4 tys. (6,2%), konecki — 11,9 tys. i staszowski — 11,9 tys. osób (tj. po 6,0%), a najmniejszy powiat kazimierski — 2,4 tys. osób (1,2%).

W latach 2005–2011 odnotowano wzrost przeciętnego zatrudnienia w następujących sekcjach: przemysł (w tym przetwórstwo przemysłowe) — z 61,8 tys. osób do 62,4 tys. osób, edukacja — z 29,8 tys. do 29,9 tys. osób, handel; naprawa pojazdów samochodowych — z 19,1 tys. do 23,9 tys. osób, opieka zdrowotna i pomoc społeczna — z 22,7 tys. do 23,7 tys. osób, administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne — z 16,8 tys. do 18,8 tys. osób, budownictwo — z 8,3 tys. do 14,8 tys. osób. Wzrost odnotowano również w sekcjach, tj.: administrowanie i działalność wspierająca; działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; zakwaterowanie i gastronomia, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości oraz w sektorze prywatnym, a spadek w sekcjach: transport i gospodarka magazynowa; informacja i komunikacja oraz w pozostałej działalności usługowej, a także w sektorze publicznym. Natomiast w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie wartość przeciętnego zatrudnienia ulegała zmianom, tj.: z 1429 osób w 2005 r. do 1461 osób w 2008 r., do 1209 osób w 2010 r. i do 1187 osób na koniec 2011 r. (tj. o 16,9% mniej niż w roku wyjściowym).

Na uwagę zasługuje wzrost zatrudnienia w działalności badawczo-rozwojowej (B+R) z 790 osób w 2005 r. do 1099 osób w 2009 r. (o 39,1%) i do 1199 osób w 2010 r., (o 51,8% w stosunku do roku wyjściowego). Natomiast na koniec 2011 r. odnotowano 1064 osoby zatrudnione w działalności B+R, tj. o 135 osób mniej w stosunku do roku poprzedniego (o 11,3%), a więcej o 274 osoby (o 34,7%) niż w 2005 r.

W latach 2002-2011 wzrosła liczba jednostek z działalnością badawczo-rozwojową z 12 do 35, a w sektorze przedsiębiorstw z 8 do 29. Ponadto zwiększono nakłady na tę działalność w różnych dziedzinach nauk (głównie inżynieryjnych i technicznych, przyrodniczych oraz społecznych i humanistycznych) z 19,6 mln zł do 167,9 mln zł w 2010 r., a w 2011 r. do 143,0 mln zł, natomiast w przeliczeniu na 1 mieszkańca — do 112 zł (dało to XIII lokatę wśród województw).

Do najważniejszych zmian, jakie zaznaczyły się na rynku pracy w latach 2005–2011 należy zaliczyć:

- wzrost liczby pracujących ogółem o 28,0 tys. osób (6,4%), w tym znaczny wzrost pracujących kobiet o 14,1 tys. (6,9%);
- wzrost liczby pracujących przypadających na 1000 ludności o 24 osoby, tj. z 338 do 362 osób;
- wzrost udziału pracujących w sektorze prywatnym a spadek w sektorze publicznym;
- niewielki spadek udziału pracujących w rolnictwie z 40,4% do 39,3% (o 1,1 pkt. %), a wzrost pracujących ogółem w rolnictwie o 3,8 % w stosunku do roku wyjściowego;
- wzrost liczby pracujących w przemyśle i budownictwie o 11,1%, przy czym najwyższy wystąpił w 2008 r., tj. o 12,1% oraz wzrost udziału pracujących w przemyśle i budownictwie z 22,1% do 23,0%;
- wzrost udziału pracujących w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja z 11,7% do 12,2% oraz liczby pracujących w tych sekcjach — o 10,8%;
- systematyczny wzrost liczby pracujących w pozostałych usługach (obejmujących sekcje, tj.: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, administrowanie i działalność wspierająca, administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna, działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją oraz pozostała działalność usługowa) — o 6,7%;
- spadek udziału pracujących w działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz obsłudze rynku nieruchomości z 2,1% do 1,9%;
- wzrost przeciętnego zatrudnienia o 14,8 tys. osób (o 8,0%), przy czym spadek przeciętnego zatrudnienia w podmiotach sektora publicznego o 7,1 tys. osób (7,7%), a wzrost w jednostkach sektora prywatnego o 22,0 tys. osób (23,8%);
- nasilenie migracji zagranicznych, zwłaszcza osób młodych (głównie od czasu otworzenia zachodnich rynków pracy).

5.1.8. Bezrobocie

W latach 2000–2012 liczba bezrobotnych ulegała wahaniom, przy czym największy poziom osiągnęła w 2002 r. (131,3 tys. osób) i od tego roku następował jej systematyczny spadek do 77,7 tys. osób w 2008 r., tj. o 40,8%. W 2009 roku odnotowano wzrost bezrobotnych do 83,8 tys. osób, tj. o 7,9% w stosunku do roku poprzedniego, a spadek o 36,1% w stosunku do końca 2002 roku i o 29,2% w stosunku do roku 2000. Natomiast w 2010 roku liczba bezrobotnych zmniejszyła się do 82,1 tys. osób, tj. o 2,0% w stosunku do roku poprzedniego, o 37,4% w odniesieniu do roku 2002 oraz o 30,7% wobec roku wyjściowego.

W kolejnych latach odnotowano wzrost bezrobotnych — do 86,7 tys. osób na koniec 2012 r., tj. o 4,2% w stosunku do roku ubiegłego, a spadek o 33,9% i 26,8% w porównaniu do roku 2002 i 2000. Na koniec 2012 roku bezrobotni województwa stanowili 4,1% ogółu bezrobotnych w kraju (2 136,8 osób).

Wykres nr 13. Bezrobocie w województwie świętokrzyskim w latach 2000–2012 (stan na 31.XII.).

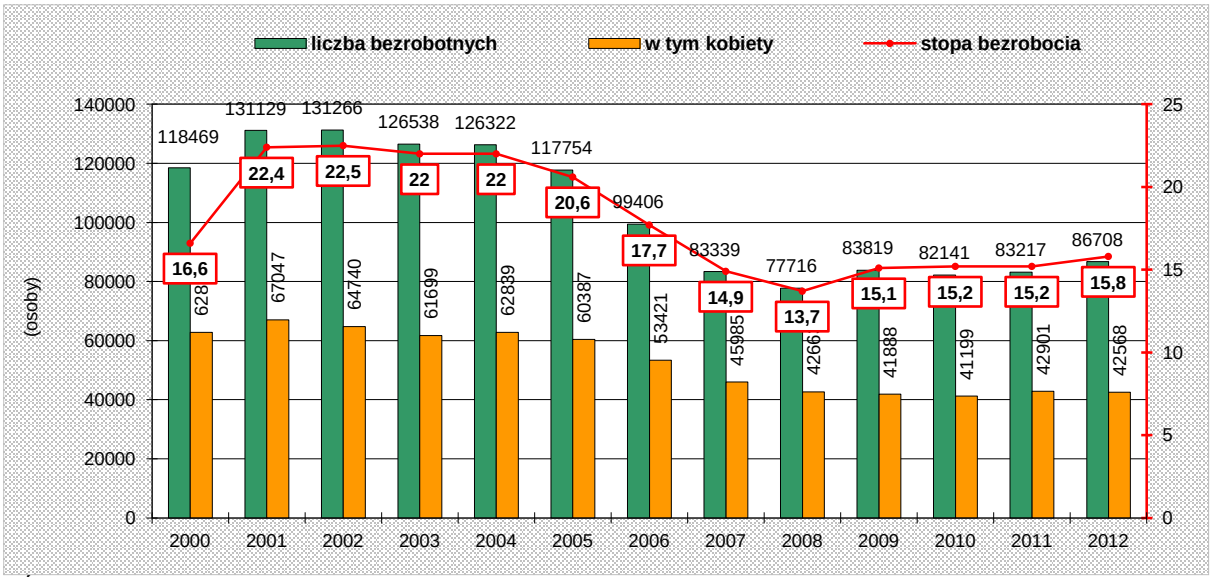

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP Kielce.

Świętokrzyskie należy do województw o największej stopie bezrobocia — 15,8% (w kraju 13,4%). Na koniec 2012 roku zajmowało pod tym względem 5 miejsce (rok wcześniej 6 miejsce), po województwach: warmińsko-mazurskim (21,2%), zachodniopomorskim (18,1%), kujawsko-pomorskim (17,9%) i podkarpackim (16,3%). Najniższą stopę bezrobocia posiadały województwa: wielkopolskie (9,9%), mazowieckie (10,8%), śląskie (11,1%) i małopolskie (11,5%).

Nadal utrzymuje się znaczne zróżnicowanie terytorialne tego wskaźnika, najwyższy dotyka obszary północne i centralne, tj. gminy powiatów: skarżyskiego — 26,5% (wobec 25,6% w 2010 r.), opatowskiego — 22,5% (19,5%), koneckiego — 22,4% (22,1%), ostrowieckiego — 21,0% (20,6%), kieleckiego — 19,6% (18,8%) i starachowickiego — 18,4% (17,3%), a nieco niższy obszary południowe, stanowiące gminy powiatów: buskiego — 9,0% (9,0%), pińczowskiego — 10,0% (9,4%), kazimierskiego — 12,5% (11,5%), staszowskiego i sandomierskiego — po 12,8% (po 11,8%) oraz miasto Kielce — 10,7% (10,6%).

W 2012 roku bezrobotne kobiety stanowiły 49,1% ogółu bezrobotnych (spadek o 6,1 pkt % w stosunku do 2007 roku), a największy ich udział odnotowano w powiatach: włoszczowskim (57,2%), jędrzejowskim (54,9%), staszowskim (52,3%), pińczowskim (51,9%), ostrowieckim (51,2%), koneckim i sandomierskim (po 50,9%), natomiast najniższy w mieście Kielce (45,8%) oraz w starachowickim (46,2%) i buskim (46,4%).

Wśród zarejestrowanych bezrobotnych 55,4% stanowiły osoby zamieszkałe na wsi (rok wcześniej 55,6%). Najwyższy udział tej grupy bezrobotnych odnotowano w powiatach: kieleckim (93,6%), włoszczowskim (79,1%), opatowskim (78,7%), buskim (75,1%), koneckim (72,7%) i kazimierskim (72,2%), a najniższy w ostrowieckim (32,5%), skarżyskim (33,3%) i starachowickim (41,7%).

Na koniec grudnia 2012 roku 31,9 tys. (36,8%) zarejestrowanych bezrobotnych oczekiwało na pracę ponad rok (rok wcześniej 35,1%), z tego 17,6% pozostawało bez pracy powyżej 24 m-cy, a 19,2% od 12 do 24 m-cy. Największy udział osób pozostających bez pracy ponad rok odnotowano w powiatach: opatowskim (51,4%), jędrzejowskim (47,1%) i kazimierskim (46,5%), a poniżej średniej wojewódzkiej w: staszowskim (25,7%), kieleckim (29,3%), buskim (29,9%), m. Kielce (36,0%), koneckim i włoszczowskim (po 36,5%). Bezrobotni zarejestrowani w wieku do 25 lat stanowili 20,8% ogółu bezrobotnych (w tym 49,3% kobiet), a w wieku powyżej 50 lat — 20,6% (w tym 37,5% kobiet). Długotrwale

bezrobotnych zarejestrowanych było 46,1 tys. (53,1% ogółu bezrobotnych), w tym 25,0 tys. kobiet (54,2%).

W 2012 roku prawo do zasiłku posiadało zaledwie 17,5% zarejestrowanych bezrobotnych (rok wcześniej 17,2%). Najniższy udział tego rodzaju bezrobotnych wystąpił w powiatach: kazimierskim (5,5%), sandomierskim (7,4%), jędrzejowskim (9,6%) i opatowskim (9,8%), a najwyższy w koneckim (25,9%), kieleckim (25,3%), skarżyskim (21,3%) i ostrowieckim (20,2%).

Aktywnymi programami rynku pracy objęto 21,6 tys. bezrobotnych (wzrost o 51,5% w stosunku do 2011 roku). Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w 2012 roku obejmowały: staże (10 137 osób bezrobotnych), szkolenia (3 074), dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej (1 997), prace interwencyjne (1 850), refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy (1 677), roboty publiczne (1 363), prace społecznie użyteczne (1 329) i inne (132 osoby). Ponadto do powiatowych urzędów pracy wpłynęło 26 190 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, tj. o 3 775 więcej (16,8%) niż w 2011 roku. Najwięcej miejsc pracy (83,7% wszystkich ofert) czekało na pracowników: usług i sprzedawców, biurowych, robotników przemysłowych i rzemieślników, techników i średniego personelu oraz specjalistów.

Zjawisko bezrobocia jest w województwie jednym z głównych problemów społecznych. Strefy wysokiego bezrobocia to jednocześnie obszary silnego odpływu ludności, które posiadają mały rynek pracy i największe problemy z restrukturyzacją bazy ekonomicznej. Należy zaznaczyć, że w ostatnich latach obserwuje się wzrost tego zjawiska związany ze złą koniunkturą gospodarczą.

Główne problemy i obszary problemowe:

- wysoka stopa bezrobocia (głównie obszar północny i centralny województwa) oraz znaczne zróżnicowanie terytorialne natężenia bezrobocia;
- obszary deformacji w strukturze bezrobotnych (wysoki odsetek ludzi młodych w wieku mobilnym, bezrobotnych kobiet, bezrobotnych pozostających bez pracy ponad rok oraz wysoki odsetek bezrobotnych z niskim poziomem wykształcenia, długotrwale poszukujących pracy i bez prawa do zasiłku — pauperyzacja gmin);
- wysoki udział bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych i bez stażu pracy;
- znaczny odsetek osób utrzymujących się z niezarobkowych źródeł utrzymania i problem ukrytego bezrobocia w rolnictwie;
- obszary o mało rozbudowanym rynku pracy poza rolnictwem (południowa część województwa).

5.2. Infrastruktura społeczna

Dostępność do usług infrastruktury społecznej oraz jakość i różnorodność działalności usługowej znacząco wpływa na warunki życia mieszkańców oraz na jakość zasobów ludzkich. Łatwiejszy dostęp i wyższy standard świadczonych usług sprzyjają tworzeniu przewagi konkurencyjnej poszczególnych obszarów, jak i całego regionu.

Wyposażenie województwa świętokrzyskiego w urządzenia i instytucje infrastruktury społecznej jest generalnie słabsze niż średnio w kraju i silnie zróżnicowane przestrzennie. Największa koncentracja placówek usługowych o znaczeniu regionalnym i krajowym występuje w Kielcach. Najgorsza sytuacja pod tym względem ma miejsce na peryferyjnych terenach wiejskich.

5.2.1. Społeczne uwarunkowania rozwoju usług publicznych

W latach 2007–2012 zaobserwowano spadek liczby studentów szkół wyższych (publicznych i prywatnych) z 51,1 tys. do 38,5 tys., co było spowodowane niekorzystnymi trendami demograficznymi oraz możliwością kontynuowania nauki na uczelniach w województwach sąsiednich.

Sytuację zdrowotną mieszkańców pogarszają, natomiast niekorzystne zjawiska dotyczące wysokiego wskaźnika zapadalności i zgonów na choroby układu krążenia i nowotwory. Średni wskaźnik zgonów na choroby układu krążenia dla województwa wynosił 56% i była to najczęstsza przyczyna śmierci w regionie.[6] Drugą pod względem częstości przyczyną zgonów województwie świętokrzyskim były nowotwory (22,6% zgonów) i jednocześnie obserwowano tendencję wzrostową w zachorowaniach na tę grupę chorób. Na niewystarczającą profilaktykę zdrowotną ludności wskazuje analiza liczby porad udzielonych przez zakłady ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (łącznie z poradami z izb przyjęć) na 1 mieszkańca. W 2011 r. ww. wskaźnik wynosił 4,1 co uplasowało woj. świętokrzyskie na XIII pozycji w kraju. Liczba łóżek w szpitalach ogólnych przypadających na 10 tys. ludności w 2011 r. nie odbiegała od średniej krajowej wynoszącej 46,7 (w województwie 50,4). Przeciętny czas pobytu w szpitalu ogólnym wynosił niespełna 6 dni, zaś w szpitalu psychiatrycznym 27 dni.

W województwie świętokrzyskim w 2011 r. około 10% osób żyło w gospodarstwach domowych poniżej granic minimum egzystencji[7] (kraj 6%). Odsetek osób żyjących na relatywnej granicy ubóstwa[8] w województwie przekraczał średnią krajową — 16% i wynosił 25%, również udział osób funkcjonujących poniżej ustawowej granicy ubóstwa[9] przewyższał o około 3% wskaźnik krajowy — 6%. Na koniec 2012 r. w 16 schroniskach lub domach dla bezdomnych i noclegowniach przebywało 458 osób, czyli o 27 więcej niż w 2010 r. Z powyższego wynika, **że mieszkańcy województwa świętokrzyskiego są w znacznie większym stopniu zagrożeni ubóstwem, aniżeli mieszkańcy zamożniejszych regionów.** Regionalny wskaźnik osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności od 2006 r. zmniejszył się (podobnie jak w kraju) z 922,8 do 654,6 w 2011 roku, podczas gdy średnia dla Polski wynosiła 523,7. Z pomocy pieniężnej w województwie w 2011 r. korzystało stale 13,8%, okresowo 24,3% oraz 57,3% otrzymywało pomoc pieniężną celową.

W latach 2000–2012 zaobserwowano niewielki wzrost liczby korzystających z obiektów kultury, szczególnie: kin (z około 466 do 559 na 1000 ludności, XIV miejsce w kraju), muzeów i wystaw (z około 396 do 579,2 na 1000 ludności, XI miejsce w kraju). Niepokojącym zjawiskiem wydaje się jednak spadek zainteresowania bibliotekami (ze 155 do 140 czytelników na 1000 ludności, przedostatnia lokata w kraju).

5.2.2. Struktura i rozmieszczenie bazy usługowej

Nasycenie usługami infrastruktury społecznej jest dość silnie zróżnicowane przestrzennie, co oprócz uwarunkowań historycznych podyktowane jest najczęściej zamożnością gmin oraz zaradnością w ubieganiu się o wsparcie finansowe inwestycji w tej sferze usług. Zauważalne są dysproporcje między miastem, a wsią oraz pomiędzy poszczególnymi powiatami. Nadmienić należy, że 3 ośrodki powiatowe w województwie nie

[6] „Ocena stanu zdrowia mieszkańców Województwa Świętokrzyskiego" (UCHWAŁA NR 786/11 ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO Z DNIA 07 GRUDNIA 2011 r.).

[7] **minimum egzystencji** — *ustalane przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych uwzględnia jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia.*

[8] **relatywna** — *50% średnich miesięcznych wydatków gospodarstw domowych.*

[9] **ustawowa** — *kwota, która zgodnie z ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.*

dysponują pełnym wyposażeniem w placówki infrastruktury społecznej. Są to: Włoszczowa, Kazimierza Wielka i Opatów.

5.2.2.1. Szkolnictwo

W województwie świętokrzyskim funkcjonuje 15 uczelni wyższych, z czego 11 w Kielcach (jedno z czołowych miejsc w kraju pod względem ilości placówek na 100 tys. mieszkańców). Ponadto szkoły wyższe i wydziały zamiejscowe zlokalizowane są w: Sandomierzu, Ostrowcu Świętokrzyskim, Pińczowie (w Sandomierzu i w Kielcach znajdują się też seminaria duchowne). Pod względem liczby studentów szkół wyższych na 10 tys. ludności region znajduje się na XVI pozycji w kraju (187 studentów na 10 tys. ludności, przy średniej dla Polski — 316). O ile potencjał ilościowy wyższych uczelni należy uznać za wysoki, to oferta kierunków nauczania nie jest jeszcze wystarczająca i nie spełnia oczekiwań młodzieży. W konsekwencji zauważalny jest drenaż absolwentów szkół średnich przez większe ośrodki akademickie, skąd powraca tylko część młodych kadr. Wyższe uczelnie w regionie nie prowadzą szerszej działalności badawczej na potrzeby gospodarcze, co osłabia ich zdolności konkurencyjne oraz możliwości absorbowania i tworzenia kapitału.

Szkoły ponadgimnazjalne są rozmieszczone w miarę równomiernie, ze szczególną koncentracją w ośrodkach powiatowych. Największą liczbę liceów ogólnokształcących dla młodzieży w roku szkolnym 2011/2012 posiadały Kielce (16), natomiast najmniej tego typu placówek zlokalizowanych jest w powiatach: pińczowskim, włoszczowskim i kazimierskim, znajdowało się tam po 2–3 tego typu szkoły. Współczynnik skolaryzacji netto, dla szkół gimnazjalnych, w województwie świętokrzyskim wynosił 94,3% i był o 1% wyższy od wskaźnika dla kraju. Zróżnicowanie gmin pod względem wyników egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej w 2012 r. prezentuje mapa poniżej.

Od lat utrzymuje się negatywna tendencja dot. niewystarczającego objęcia wychowaniem przedszkolnym dzieci w wieku 3-5 lat. Odsetek dzieci w tym wieku objętych wychowaniem przedszkolnym wynosi 63,7%, przy średniej krajowej 69,2%. Jak widać na poniższej mapie wiele gmin oddalonych od ośrodków powiatowych nie zapewnia swoim mieszkańcom ww. usług w odpowiednim zakresie.

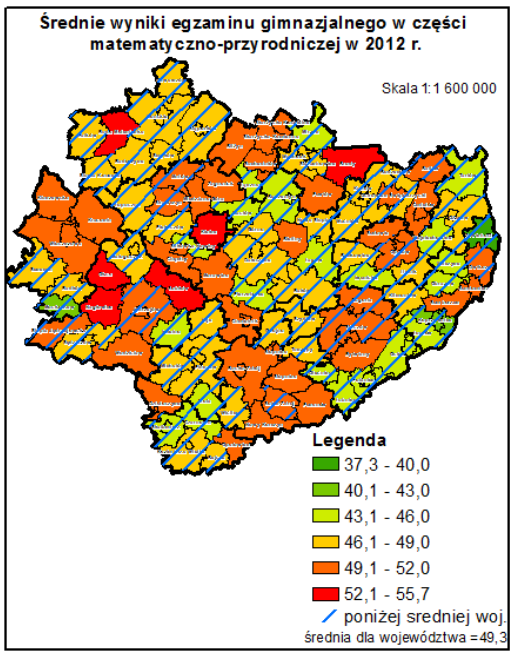

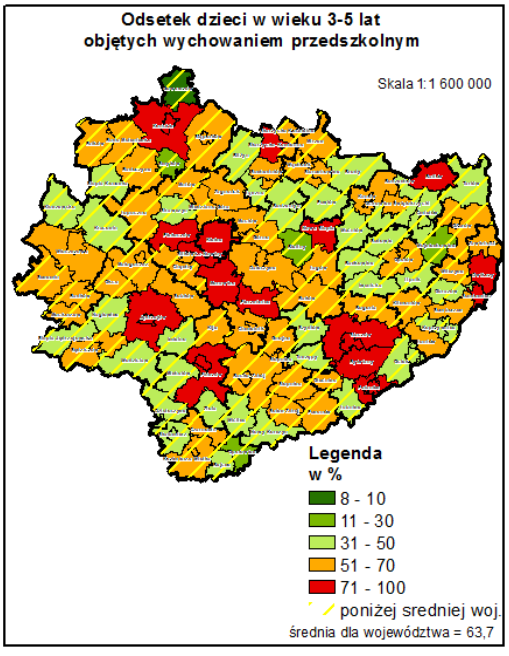

W województwie funkcjonuje 13 szkół artystycznych łącznie ze specjalnymi, z czego tylko w 4 można zdobyć uprawnienia zawodowe.

Szkoły specjalne posiada 9 powiatów, przy czym najwięcej tych placówek, bo aż 7 z 26 znajduje się w Kielcach. Brak ww. szkół uwidacznia się w południowo-zachodniej części województwa.

Jednym z czynników determinującym rozwój kapitału ludzkiego jest wzrost poziomu wykształcenia. Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (NSPLiM) w 2011 r. odsetek osób o wykształceniu wyższym w woj. świętokrzyskim wyniósł około 17,0% i w porównaniu do 2002 roku zwiększył się o ponad 8 punktów procentowych. W dalszym ciągu czynnikiem różnicującym strukturę ludności według poziomu wykształcenia jest płeć. Przyjmując za miernik udział osób o wykształceniu co najmniej średnim, na podstawie wyników ostatniego NSPLiM generalnie można stwierdzić, że kobiety są znacznie lepiej wykształcone niż mężczyźni, bowiem 50% kobiet (kraj 52,8%) w wieku 13 lat i więcej posiadało wykształcenie co najmniej średnie, wobec 41% mężczyzn (kraj 43%).

Wykres nr 14. Poziom wykształcenia ludności w 2011 r. [%]

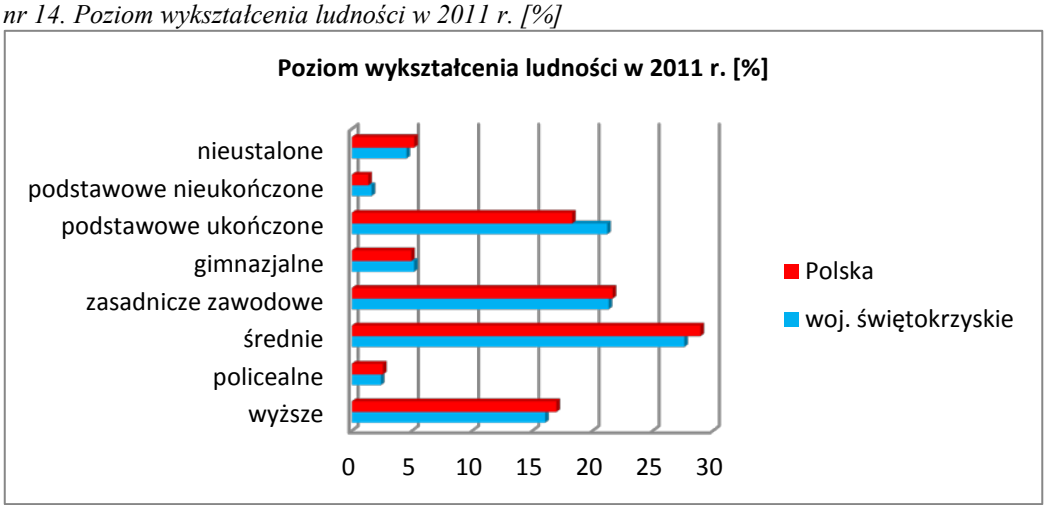

Źródło: Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, GUS.

5.2.2.2. Pomoc społeczna

W 2011 r. w regionie swoją działalność prowadziło 58 placówek stacjonarnej pomocy społecznej (wraz z filiami), domów pomocy osobom starszym, przewlekle chorym (somatycznie i psychicznie), niepełnosprawnym (dzieciom, młodzieży i dorosłym), matkom z małoletnimi dziećmi i bezdomnym. Pod tym względem województwo znalazło się na XIII pozycji w kraju. Zasadniczo ww. placówki są zapełnione. W 2011 r. w wyżej wspomnianych ośrodkach (wraz z filiami) przebywało 3920 osób, zaś 5 lat wcześniej liczba korzystających z tych ośrodków wynosiła 3697. W placówkach stacjonarnej opieki społecznej pozostało 97 wolnych miejsc, najwięcej w Kielcach (30), Sandomierzu (20) oraz Skarżysku-Kamiennej (15).

Przestrzenna analiza problemu ubóstwa ma na celu ustalenie koncentracji ludzi biednych w województwie świętokrzyskim. Do określenia zasięgu ww. zjawiska posłużono się współczynnikiem pauperyzacji (WP), który wyraża udział procentowy osób w rodzinach objętych pomocą w ogólnej liczbie mieszkańców danej gminy. Wysoki poziom zagrożenia ubóstwem w regionie występuje w następujących gminach: Solec-Zdrój, Imielno, Bieliny, Chmielnik, Raków, Gowarczów, Słupia Konecka, Kunów, Dwikozy, Koprzywnica, Łoniów, Samborzec, Łączna, Bogoria, Łubnice, Iwaniska, Klimontów (patrz mapa poniżej). Na obszarze województwa świętokrzyskiego w 2010 r. odnotowano cztery gminy stanowiące

enklawy biedy tj. obszary, na którym zamieszkująca ludność, w co najmniej 30% składa się z członków rodzin/gospodarstw domowych wspieranych przez pomoc społeczną, są to: Samborzec WP — 55,09%, Łoniów WP — 45,92%, Dwikozy WP — 45,14%, Koprzywnica WP — 36,76%.

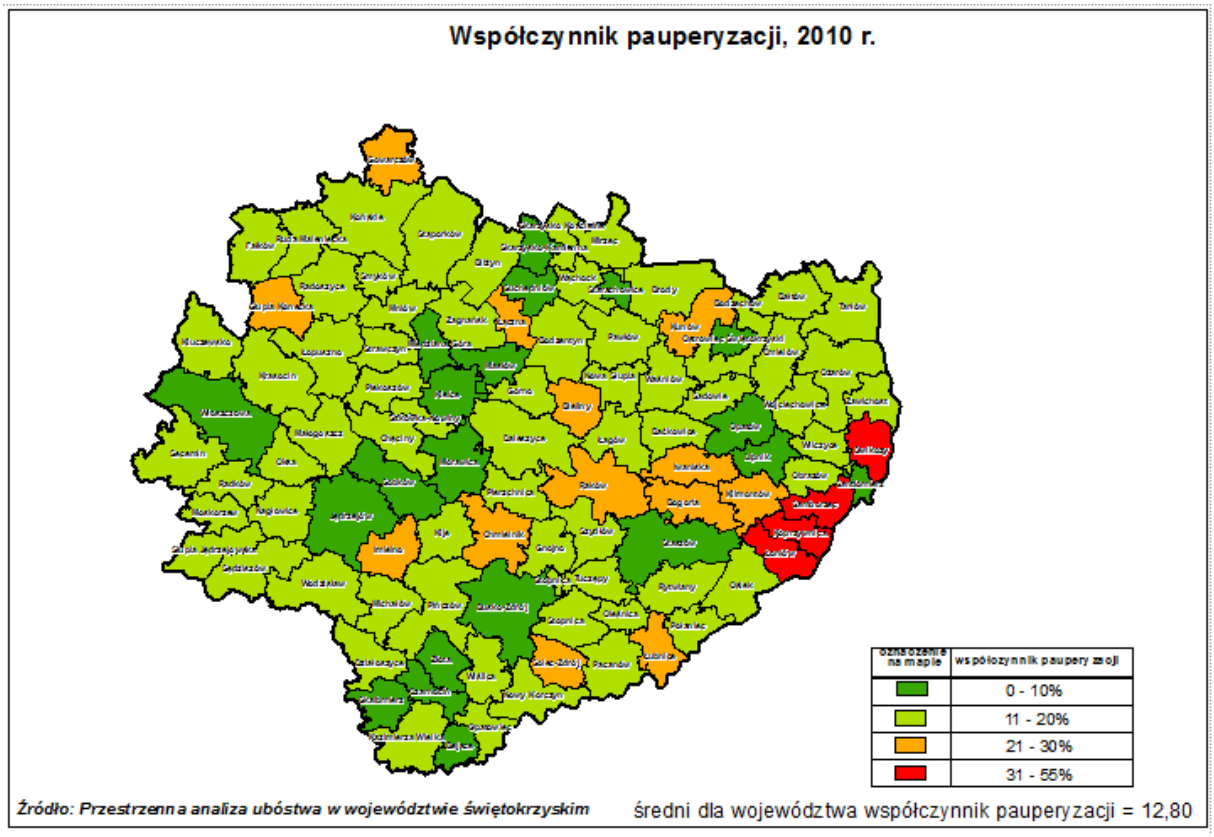

5.2.2.3. Opieka zdrowotna

Wszystkie ośrodki powiatowe oraz miasto Chmielnik dysponują szpitalami ogólnymi, świadczącymi usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. Jedynie w gminach: Kielce, Busko-Zdrój, Końskie, Chęciny (Czerwona Góra), Morawica i Stąporków (Czarniecka Góra) występują odziały specjalistyczne. Należy tu również wymienić znany w kraju kompleks uzdrowiskowo-sanatoryjny — Busko-Zdrój i Solec-Zdrój.

Stacjonarna opieka zdrowotna na terenie województwa świadczona jest przez: 17 szpitali publicznych i 5 niepublicznych (przedostatnie miejsce w kraju), 15 zakładów opiekuńczo-leczniczych (XII pozycja w kraju) i 2 hospicja (XV pozycja w kraju. Opieka ambulatoryjna świadczona jest przez 538 zakładów opieki zdrowotnej (XIV pozycja w kraju), w tym 180 publicznych. Około 60% ww. placówek zlokalizowanych jest w miastach. Średnia liczba mieszkańców przypadająca na 1 ZOZ dla woj. świętokrzyskiego wynosi 2375 osób, podczas gdy w kraju — 2012 osób. W 2013 roku w ramach programów profilaktycznych bezpłatne badania profilaktyczne można było wykonać w ZOZ-ach, które podpisały stosowną umowę z NFZ. Programem profilaktyki w zakresie: chorób układu krążenia, chorób odtytoniowych, gruźlicy, raka piersi, raka szyjki macicy i badań prenatalnych objęte zostały osoby ubezpieczone spełniające odpowiednie kryteria. Istnieją jednak gminy, w których w bieżącym roku nie zapewniono ww. badań co wpłynęło na zmniejszony zakres usług medycznych w tych gminach. Wewnętrzne zróżnicowanie województwa pod ww. względami prezentują mapy poniżej. O dostępności do placówek służby zdrowia świadczy również liczba łóżek w szpitalach ogólnych. W tym zakresie sytuacja w województwie jest dość

zróżnicowana, bowiem na 10 tys. mieszkańców przypada od 16 (w powiecie kazimierskim) do 93 (w Kielcach) łóżek w szpitalach ogólnych, przy średniej wojewódzkiej wynoszącej 50 i krajowej 46,8. Najgorzej pod tym względem jest na południu województwa, z wyjątkiem powiatu buskiego.

Istotnym elementem infrastruktury opieki zdrowia jest Świętokrzyskie Centrum Onkologii świadczące specjalistyczne usługi wykraczające poza granice województwa. Ponadto wymienić należy także Regionalne Centrum Krwiodawstwa z 4 oddziałami terenowymi i 2 zamiejscowymi punktami pobrań oraz Bankiem Tkanek w Morawicy, a także Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego z 12 stacjami pogotowia i 11 punktami ratowniczymi. Wspomnieć należy również o tym, że w województwie funkcjonuje 1 lotniczy zespół ratunkowy.

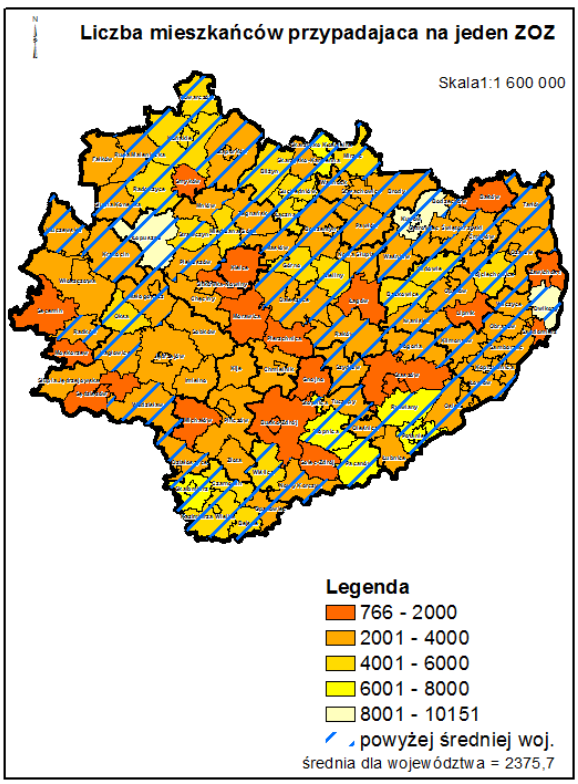

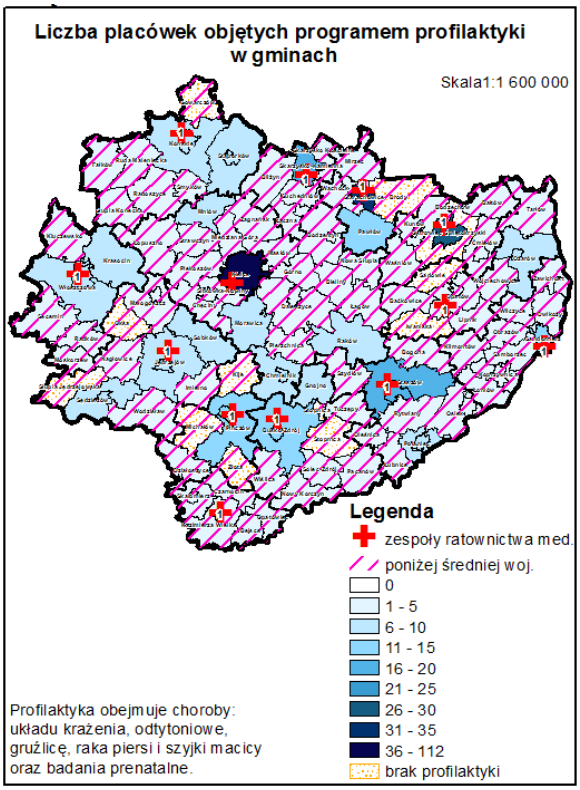

5.2.2.4. Kultura

Województwo posiada relatywnie słabiej rozwiniętą sieć placówek kultury, zwłaszcza kultury „wysokiej". Placówki o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym koncentrują się w: Kielcach, Sandomierzu, Ostrowcu Świętokrzyskim, a także w Starachowicach i Skarżysku-Kamiennej. Standard świadczonych usług z zakresu kultury w pozostałych miastach powiatowych jest dość zróżnicowany. Znacznie większe dysproporcje widoczne są w gminach wiejskich, gdzie niektóre z nich w ogóle nie posiadają ośrodków rozpowszechniających kulturę. W ostatnim czasie wzrasta liczba korzystających z obiektów kultury, szczególnie: kin, muzeów i wystaw, teatrów i instytucji muzycznych. Niepokoi natomiast spadek zainteresowania bibliotekami, co może być związane z niezadawalającą ofertą księgozbioru (mapa poniżej). Przyczyn niewielkiego zainteresowanie galeriami sztuki można upatrywać w nie w pełni wypracowanych nowych formach usług dostosowanych do wymagań społeczeństwa multimedialnego. Uczestnictwo w życiu kulturalnym poszczególnych gmin wyrażone liczbą osób biorących udział w imprezach ogółem na 1000 mieszkańców prezentuje mapa poniżej.

Do ważniejszych placówek kultury województwa świętokrzyskiego w 2012 r. należały: 3 teatry (1 dramatyczny, 1 lalkowy, 1 tańca), 11 galerii sztuki, 24 muzea (w tym: 1 archeologiczne, 2 biograficzne, 1 etnograficzne, 2 historyczne, 1 martyrologiczne, 2 przyrodnicze, 5 regionalnych, 3 techniki i 7 innych), Filharmonia Świętokrzyska im. O. Kolberga, Kieleckie Centrum Kultury, Wojewódzki Dom Kultury oraz Amfiteatr „Kadzielnia".

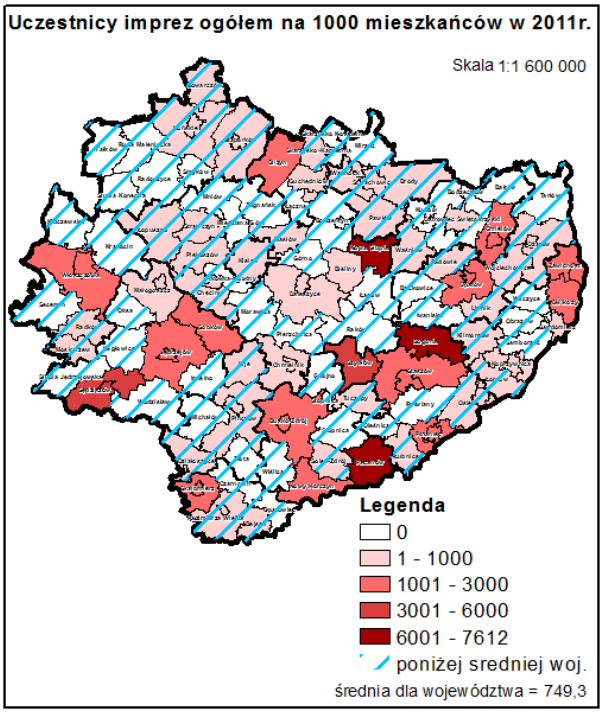

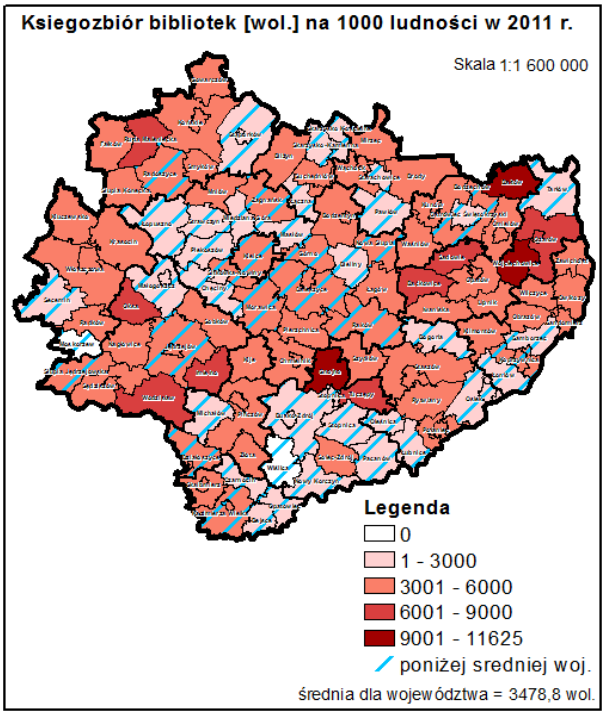

5.2.3. Problemy i główne obszary problemowe z zakresu infrastruktury społecznej

- zróżnicowanie poziomu kształcenia pomiędzy wsią a miastem oraz niedostosowanie bazy materialnej szkolnictwa na terenach wiejskich;
- narastająca potrzeba zapewnienia odpowiedniego standardu opieki zdrowotnej i społecznej ludziom starszym i niepełnosprawnym (szczególnie na obszarach wiejskich);
- konieczność przeciwdziałania patologiom społecznym oraz rozwoju placówek dla osób z problemami/uzależnieniami;
- enklawy biedy oraz gminy zagrożone ubóstwem;
- mała liczba oraz niski standard placówek kultury „wysokiej" w Kielcach oraz ośrodkach subregionalnych;
- niewystarczający poziom rozwoju usług kultury, związanych z promocją lokalnych wartości kulturowych, zwłaszcza w ośrodkach subregionalnych.

6. Transport i łączność

6.1. Ogólna ocena systemu transportowego

Spójny system transportowy jest atrybutem konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej regionów. Region świętokrzyski znalazł się poza europejską siecią korytarzy transportowych (TEN-T), które tworzą projektowane autostrady oraz główne linie kolejowe (jedynie odcinek linii kolejowej CMK znajdujący się na obszarze woj. świętokrzyskiego należy do TEN-T, jednak nie ma on bezpośredniego połączenia z siedzibą województwa), modernizowane do standardów AGC. System łączący województwo z korytarzami TEN-T,

tworzy obecnie osiem dróg krajowych jednojezdniowych (nr 7, 9, 42, 73, 74, 77, 78, 79), w tym dwie drogi międzynarodowe E-77 (DK7) i E-371 (DK9) oraz 10 linii kolejowych znaczenia państwowego. Układ ten jest uzupełniany siecią 36 dróg wojewódzkich oraz 860 dróg powiatowych.

Podstawowym węzłem komunikacyjnym regionu (o znaczeniu krajowym) są Kielce. Do węzłów regionalnych, zgodnie z obowiązującym „Programem Rozwoju Infrastruktury Transportowej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013" zaliczone zostały: Jędrzejów, Sandomierz, Skarżysko-Kamienna, Opatów, Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Końskie, Busko-Zdrój, Staszów, Włoszczowa, Kazimierza Wielka, Pińczów, Chmielnik, Ożarów i Łoniów. Zgodnie z tym programem główne korytarze transportowe województwa tworzą:

- korytarz europejski nr VI Gdańsk — Katowice — Żilina, którego elementem jest przebiegająca przez teren województwa linia kolejowa AGC — Centralna Magistrala Kolejowa (CMK) oraz projektowana łącznica kolejowa Kielce — Czarnca, umożliwiająca włączenie województwa do europejskiego systemu kolejowego;
- korytarz krajowy Warszawa — Kielce — Kraków, tworzony przez projektowaną drogę ekspresową S-7 i modernizowaną linię kolejową znaczenia państwowego nr 8 Warszawa — Kraków;
- korytarz krajowy Łódź — Kielce — Rzeszów, tworzony przez projektowaną drogę ekspresową S-74 Łódź — Rzeszów i przebiegającą w pewnym oddaleniu linię kolejową Łódź — Skarżysko-Kamienna — Sandomierz — Rzeszów;
- korytarz krajowy Warszawa — Ostrowiec Świętokrzyski — Łoniów — Rzeszów tworzony przez drogę krajową nr 9;
- korytarz krajowy Łódź — ośrodki położone w północnym paśmie województwa od Końskich do Opatowa — Rzeszów, utworzony przez drogi nr 74, 42 i 9 oraz linię kolejową Łódź —Dębica;
- korytarz krajowy Warszawa — Kielce — Tarnów tworzony przez drogę nr 7 i 73;
- korytarz krajowy Warszawa — Sandomierz — Kraków tworzony przez drogę krajową 79;
- korytarz krajowy Lublin — Kielce — Jędrzejów — Katowice, tworzony przez drogi nr 74, 7 i 78 oraz zmodernizowane linie kolejowe Kielce — Włoszczowa — CMK i szerokotorową LHS.

Pozostałe drogi krajowe oraz drogi wojewódzkie stanowią sieć powiązań wewnątrz regionalnych, która po wykonaniu niezbędnych obejść miejscowości, dogęszczeniu na obszarach zaniedbanych oraz osiągnięciu planowanych standardów technicznych na odcinkach o największym natężeniu ruchu stwarza podstawy do uzyskania odczuwalnej poprawy warunków komunikacji wewnętrznej.

Ogólna długość sieci dróg publicznych o twardej nawierzchni wynosi 13 434,9 km. Podstawową sieć powiązań komunikacyjnych stanowią drogi krajowe — 754,6 km, drogi wojewódzkie — 1 075,4 km i drogi powiatowe — 5 733,3 km. Sieć tą uzupełnia 5 871,6 km dróg gminnych. Wskaźnik gęstości dróg o twardej nawierzchni wynosi dla województwa 114,7 km/100 km^2 (średnia krajowa — 88,7 km/100 km^2), co daje pod tym względem województwu III miejsce w kraju.

Bardzo szybko wzrasta liczba pojazdów samochodowych, która osiągnęła w 2011 r. 816 890 tys. szt., co stanowi wzrost, w stosunku do 2008 r., o około 13 % (podobnie jak w skali kraju). Liczba samochodów osobowych przypadających na 1000 osób wyniosła 440,7 (średnia krajowa — 470,3) — 11 miejsce w kraju. Liczba samochodów ciężarowych przypadających na 1000 osób wyniosła 93,6 (średnia krajowa — 81,2), co daje województwu II miejsce w kraju i oznacza awans o jedno miejsce świadczący o ciągłym rozwoju usług przewozowych.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

PODSTAWOWY UKŁAD KOMUNIKACYJNY WOJEWÓDZTWA

(uwarunkowania)

Mapa nr 22

LEGENDA

ISTNIEJĄCE DROGI KRAJOWE I WOJEWÓDZKIE

- S-7 — Droga ekspresowa
- E-77 — Droga międzynarodowa
- 7 — Droga krajowa
- 755 — Droga wojewódzka

WĘZŁY KOMUNIKACYJNE

- krajowy
- regionalny
- lokalny

SIEĆ KOLEJOWA

- Koleje istniejące
- CMK

LOTNISKO LOKALNE W MASŁOWIE

OŚRODKI OSADNICZE

- Ośrodek miejski pow. 40 tys.
- SANDOMIERZ — Ośrodek powiatowy
- Lipnik — Ośrodek gminny

granica województwa

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

SCHEMAT PODSTAWOWEGO UKŁADU KOMUNIKACYJNEGO WOJEWÓDZTWA - OBCIĄŻENIE RUCHEM ORAZ JEGO ZMIANY W LATACH 2005-2010

(uwarunkowania)

Mapa nr 23

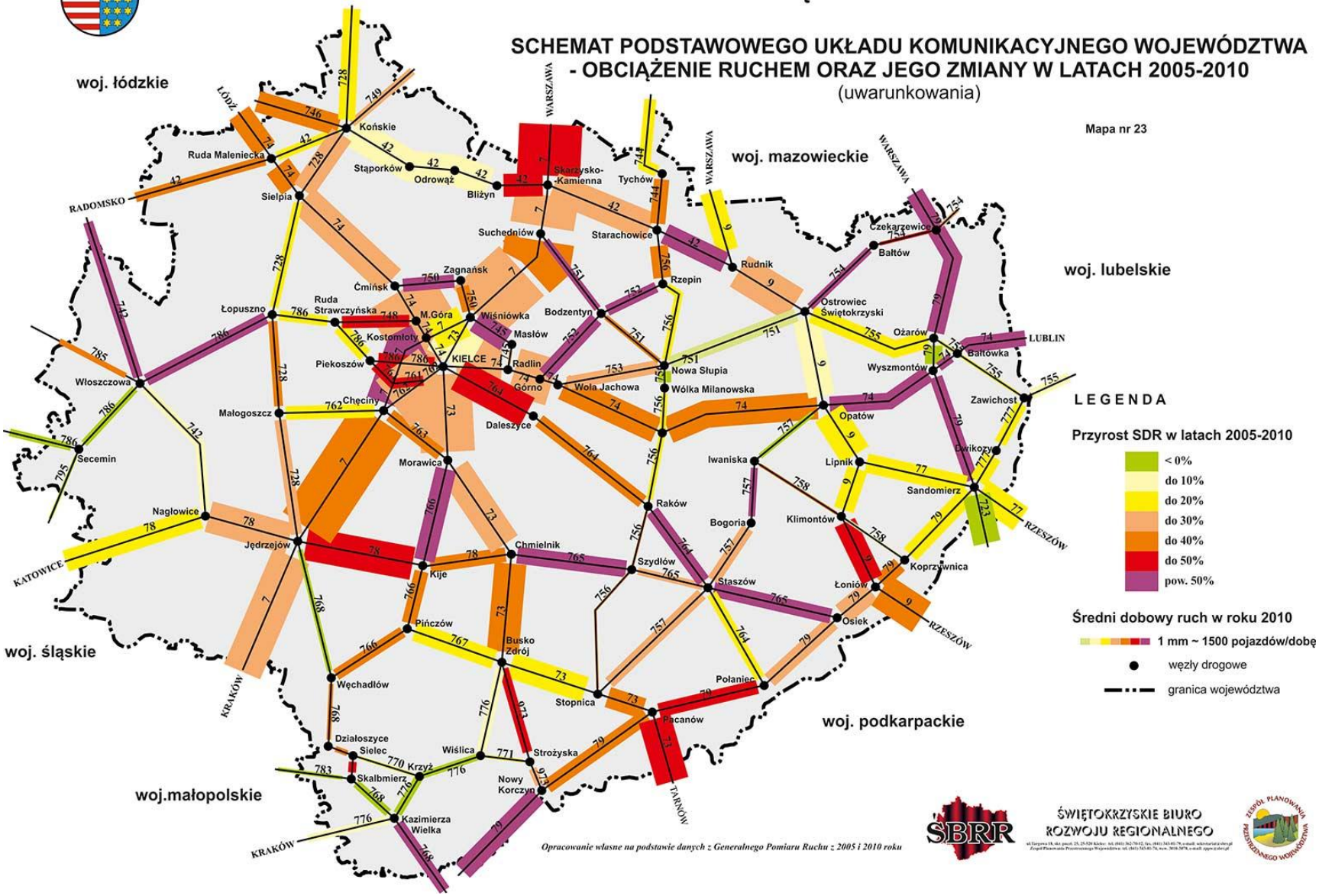

Opracowanie własne na podstawie danych z Generalnego Pomiaru Ruchu z 2005 i 2010 roku

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

SCHEMAT PODSTAWOWEGO UKŁADU KOMUNIKACYJNEGO WOJEWÓDZTWA - OBCIĄŻENIE RUCHEM ORAZ JEGO ZMIANY W LATACH 2000-2010

(uwarunkowania)

Mapa nr 24

LEGENDA

Przyrost SDR w latach 2000-2010

- < 0%
- do 25%
- do 50%
- do 75%
- do 100%
- do 200%
- pow. 200%

Średni dobowy ruch w roku 2000

1 mm ~ 1500 pojazdów/dobę

węzły drogowe

granica województwa

Opracowanie własne na podstawie danych z Generalnego Pomiaru Ruchu z 2000 i 2010 roku

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

ZADANIA INWESTYCYJNE W ZAKRESIE SIECI TRANSPORTOWEJ WOJEWÓDZTWA

(uwarunkowania - stan na 31.12.2012 r.)

Mapa nr 25

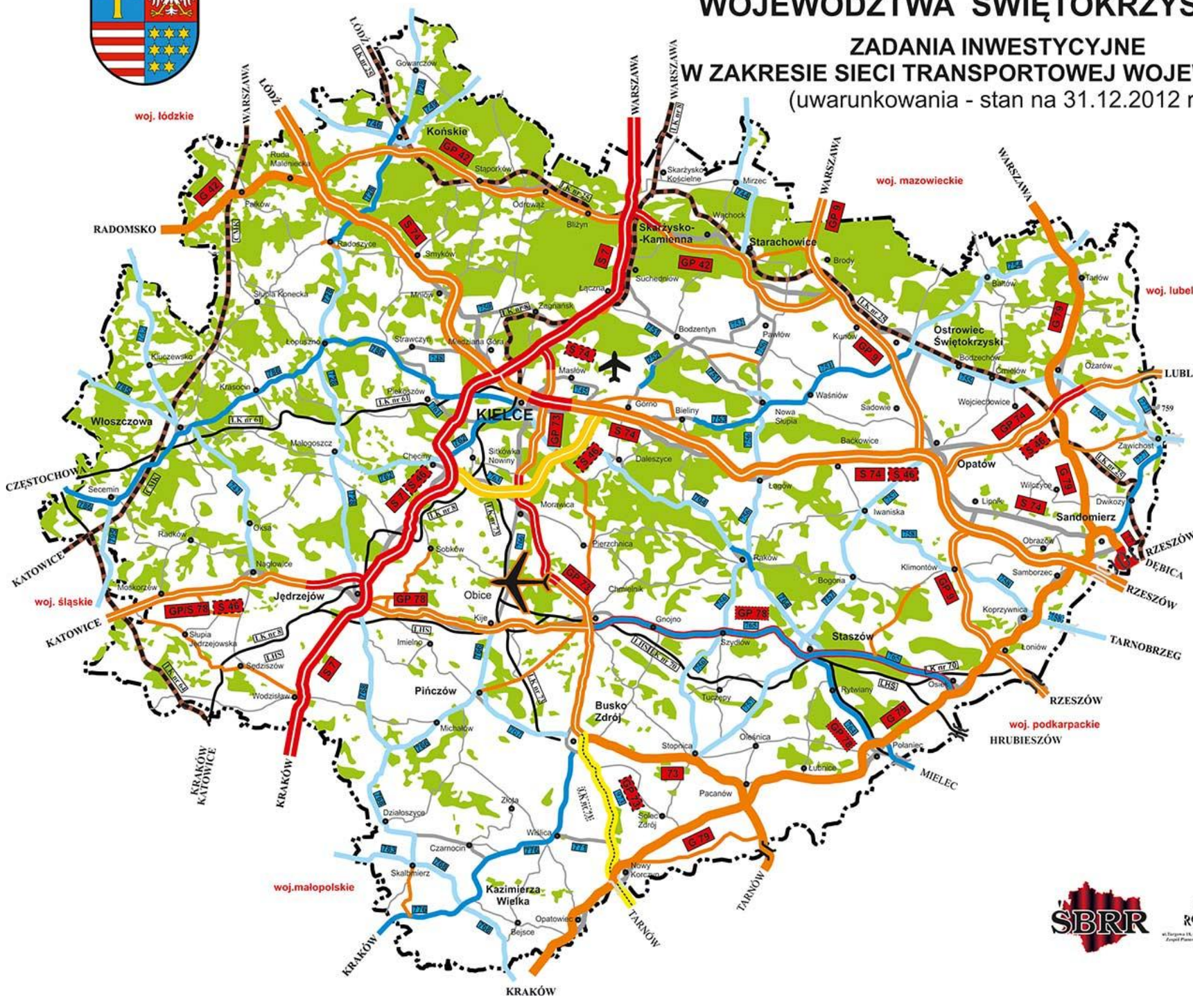
woj. łódzkie
woj. mazowieckie
woj. lubelskie
woj. śląskie
woj. podkarpackie
woj.małopolskie
RADOMSKO
CZĘSTOCHOWA
KATOWICE
KRAKÓW
TARNÓW
RZESZÓW
LUBLIN
MIELEC
TARNOBRZEG
DĘBICA
HRUBIESZÓW
KIELCE
Końskie
Skarżysko-Kamienna
Starachowice
Ostrowiec Świętokrzyski
Włoszczowa
Jędrzejów
Pińczów
Busko Zdrój
Obice
Staszów
Sandomierz
Opatów
Kazimierza Wielka
Gowarczów
Ruda Maleniecka
Stąporków
Odrowąż
Bliżyn
Skarżysko Kościelne
Mirzec
Wąchock
Suchedniów
Łączna
Brody
Bartów
Tarłów
Radoszyce
Smyków
Mniów
Zagnańsk
Słupia Konecka
Bodzentyn
Pawłów
Kunów
Bodzechów
Ożarów
Strawczyn
Miedziana Góra
Łopuszno
Kluczewsko
Masłów
Górno
Bieliny
Nowa Słupia
Sadowie
Waśniów
Wojciechowice
Omielów
Krasocin
Piekoszów
Małogoszcz
Chęciny
Sitkówka Nowiny
Daleszyce
Backowice
Łagów
Iwaniska
Lipnik
Wilczyce
Dwikozy
Zawichost
Secemin
Radków
Oksa
Nagłowice
Moskorzów
Słupia Jędrzejowska
Sędziszów
Wodzisław
Imielno
Morawica
Pierzchnica
Sobków
Raków
Bogoria
Klimontów
Samborzec
Obrazów
Chmielnik
Gnojno
Szydłów
Kije
Michałów
Stopnica
Oleśnica
Połaniec
Łubnice
Rytwiany
Koprzywnica
Łoniów
Osiek
Turzepy
Pacanów
Solec Zdrój
Nowy Korczyn
Działoszyce
Czarnocin
Skalbmierz
Wiślica
Złota
Bejsce
Opatowiec
Tuczępy
Ruda Maleniecka
Pałków
Radoszyce
Smyków
Słupia Konecka
Łopuszno
Kluczewsko
Krasocin
Małogoszcz
Secemin
Radków
Oksa
Nagłowice
Moskorzów
Słupia Jędrzejowska
Sędziszów
Wodzisław
Imielno
Michałów
Działoszyce
Czarnocin
Skalbmierz
Złota
Wiślica
Bejsce
Opatowiec
Nowy Korczyn
Solec Zdrój
Pacanów
Tuczępy
Stopnica
Oleśnica
Połaniec
Łubnice
Rytwiany
Osiek
Koprzywnica
Łoniów
Staszów
Szydłów
Gnojno
Chmielnik
Kije
Obice
Pierzchnica
Morawica
Sobków
Raków
Bogoria
Klimontów
Samborzec
Obrazów
Lipnik
Wilczyce
Dwikozy
Zawichost
Iwaniska
Łagów
Backowice
Daleszyce
Sitkówka Nowiny
Chęciny
Piekoszów
Małogoszcz
Krasocin
Kluczewsko
Łopuszno
Strawczyn
Miedziana Góra
Mniów
Zagnańsk
Słupia Konecka
Radoszyce
Smyków
Pałków
Ruda Maleniecka
Gowarczów
Odrowąż
Bliżyn
Skarżysko Kościelne
Mirzec
Wąchock
Suchedniów
Łączna
Brody
Bartów
Tarłów
Bodzentyn
Pawłów
Kunów
Bodzechów
Ożarów
Masłów
Górno
Bieliny
Nowa Słupia
Sadowie
Waśniów
Wojciechowice
Omielów
Backowice
Daleszyce
Łagów
Iwaniska
Lipnik
Wilczyce
Dwikozy
Zawichost
Sandomierz
Opatów
Obrazów
Samborzec
Klimontów
Raków
Bogoria
Pierzchnica
Morawica
Sobków
Chmielnik
Gnojno
Szydłów
Kije
Obice
Staszów
Koprzywnica
Łoniów
Rytwiany
Osiek
Turzepy
Pacanów
Solec Zdrój
Nowy Korczyn
Połaniec
Łubnice
Oleśnica
Stopnica
Michałów
Działoszyce
Czarnocin
Skalbmierz
Złota
Wiślica
Bejsce
Opatowiec
Kazimierza Wielka
Wodzisław
Imielno
Słupia Jędrzejowska
Sędziszów
Moskorzów
Nagłowice
Oksa
Radków
Secemin
Małogoszcz
Włoszczowa
Jędrzejów
Pińczów
Busko Zdrój
Staszów
Sandomierz
Opatów
Ostrowiec Świętokrzyski
Starachowice
Skarżysko-Kamienna
Końskie
KIELCE
RADOMSKO
CZĘSTOCHOWA
KATOWICE
KRAKÓW
TARNÓW
RZESZÓW
LUBLIN
MIELEC
TARNOBRZEG
DĘBICA
HRUBIESZÓW
WARSZAWA
ŁÓDŹ
S7
S74
S74/S46
S46
S79
GP 42
GP 73
GP 74
GP 75
GP 76
GP/S 78
S 46
S 74
S 79
G 75
G 76
E 77
E 372
E 40
E 371
E 30
E 373
E 372
E 40
E 371
E 30
E 373
E 77
E 372
E 40
E 371
E 30
E 373
E 77
E 372
E 40
E 371
E 30
E 373
E 77

Świętokrzyskie nadal zajmuje I miejsce w liczbie ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych na 100 tys. pojazdów — 21,91 (średnia krajowa 17,32) oraz I miejsce w ilości ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych na 100 tys. ludności — 13,98 (średnia krajowa 10,87) pomimo ciągłego spadku obu tych wskaźników (w roku 2008 odpowiednio 33,14 i 18,86).

Długość eksploatowanych linii kolejowych wynosi w województwie 721 km (normalnotorowe i szerokotorowe), w tym linie zelektryfikowane — 553 km, linie dwutorowe i więcej — 373 km. Wskaźnik gęstości tych linii wynosi w regionie 6,2 km/100 km^2 (średnia krajowa — 6,5), co daje IX miejsce w kraju. Zatem uznać należy, że istniejąca sieć kolei jest wystarczająco gęsta, ale wieloletnie niedoinwestowanie i amortyzacja techniczna spowodowały, że nie stanowi obecnie konkurencji dla transportu drogowego.

W ostatnich latach nastąpił dynamiczny wzrost potrzeb w zakresie transportu lotniczego, generowany rozwojem Targów Kielce oraz kilkunastu innych przedsiębiorstw rozwijających współpracę międzynarodową, zwiększonymi wyjazdami do pracy na zachód Europy oraz globalnym rozwojem turystyki. Istniejące lotnisko lokalne w Masłowie, ze względu na ukształtowanie powierzchni, położenie w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej ma bardzo ograniczone możliwości rozwoju i nie może obsługiwać ruchu rejsowego. W związku z powyższym podjęto działania zmierzające do uruchomienia Regionalnego Portu Lotniczego Kielce (w Obicach), który ma zapewnić regularny dostęp do bardziej odległych metropolii krajowych i europejskich.

Świętokrzyskie położone jest poza paneuropejskimi korytarzami transportowymi, a także poza siecią europejskich korytarzy TEN-T oraz kolei AGC i AGTC (wyjątek stanowi odcinek linii kolejowej CMK współtworzącej VI korytarz europejski, AGC, AGTC do której jednak brak jest dostępu z centralnej części regionu). Powoduje to coraz bardziej widoczne spychanie województwa w strefę peryferyjną europejskiej przestrzeni gospodarczej ze wszystkimi negatywnymi skutkami ekonomicznymi i cywilizacyjnymi. Zahamowanie tej tendencji mogłoby nastąpić w wyniku przyśpieszenia realizacji dróg: S-7, S-74 wspartych przez układ dróg krajowych i wojewódzkich oraz zmodernizowanych kolei.

<u>Za najważniejsze zagrożenia i problemy rozwoju układu transportowego uznaje się:</u>

- położenie poza paneuropejskimi korytarzami transportowymi;
- dekapitalizacja dróg spowodowana zbyt niskimi, w stosunku do potrzeb w latach ubiegłych, nakładami na ich utrzymanie i modernizację;
- wyczerpującą się przepustowość większości odcinków dróg wylotowych w rejonie większych miast;
- utrudnienia w przebudowie dróg głównych spowodowane ich obudową i problemami z wykupem gruntów;
- brak obwodnic większych miejscowości w ciągach dróg krajowych i wojewódzkich w tym wschodniego odcinka obwodnicy Kielc oraz układu komunikacyjnego portu lotniczego w Obicach;
- zbyt mała ilość stałych przepraw mostowych przez Wisłę;
- brak powiązania kolejowego regionu z CMK oraz na perspektywicznym kierunku Busko-Zdrój — Żabno;
- zły stan techniczny linii kolejowych.

<u>Głównymi rezerwami, tkwiącymi w układzie komunikacyjnym województwa są:</u>

- niewykorzystany potencjał przewozowy linii kolejowych, dwutorowych, zelektryfikowanych z dużą stacją rozrządową w Skarżysku-Kamiennej oraz linii szerokotorowej (LHS) ze stacją wymiany podwozi wagonów w Sędziszowie jak też Centralnej Magistrali Kolejowej;

- gęsta sieć dróg o nawierzchni twardej nie wymagająca praktycznie rozbudowy, a jedynie poprawy nawierzchni i poszerzeń jezdni.

Główne obszary problemowe w zakresie komunikacji tworzą:

- gminy położone poza bezpośrednim zasięgiem dróg krajowych i wojewódzkich, obsługiwane drogami o niskich klasach;
- miasta będące węzłami komunikacyjnymi, które nie zapewniają wystarczającej separacji ruchu tranzytowego od lokalnego (ruch ten jest prowadzony przez centra na ulicach niskich klas) np. Końskie, Opatów i szereg innych;
- potencjalne kolizje z obszarami chronionymi, gdzie istnieje potrzeba szczególnie starannej oceny ich wpływu na środowisko przyrodnicze i przedstawienia rozwiązań wariantowych.

6.2. Telekomunikacja

Świętokrzyskie niekorzystnie odbiega od poziomu krajowego, zarówno pod względem gęstości sieci abonenckiej, jak i dostępu do sieci teleinformatycznej. Ilość łączy głównych na 1000 ludności wynosi 145,4 (średnia krajowa — 179,4), co lokuje region na XV miejscu w kraju i wykazuje tendencję spadkową.

Jeszcze gorzej wygląda sytuacja w tym zakresie na terenach wiejskich, gdzie wskaźnik gęstości sieci abonenckiej wynosi zaledwie 40,4% poziomu miejskiego. Zatem obszary te, ze względu na niedobór infrastruktury telekomunikacyjnej, uznać należy za obszar problemowy.

Mimo prowadzonej rozbudowy sieci bazowej Internetu szerokopasmowego, województwo pozostaje na ostatnim miejscu w kraju pod względem dostępności do „szybkiego" Internetu, zapewniającego możliwość „telepracy" i korzystania z usług multimedialnych. Mało pocieszający jest fakt, że rośnie bezwzględna liczba internautów, podczas gdy wskaźnik „potencjału internetowego", uwzględniający wyższy standard świadczenia tego rodzaju usług ulega obecnie zmniejszeniu. Problem ten dotyczy znacznej części regionów Polski, przy czym w województwie jest szczególnie odczuwalny na obszarach wiejskich i w większości małych miast.

Do ważniejszych obiektów w dziedzinie telekomunikacji należy zaliczyć:

- 6 stacji bazowych Internetu — Kielce, Końskie, Ostrowiec Świętokrzyski, Sandomierz, Staszów (Grzybów) i Jędrzejów;
- Ośrodek Nadawczy TV na Świętym Krzyżu.

7. Infrastruktura techniczna i komunalna

7.1. Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków

Ogólny pobór wody w 2011 r. w woj. świętokrzyskim wyniósł 1 373,6 hm^3 (2009 — 1 254,8 hm^3), stanowi to około 12% pobieranej wody w Polsce. W stosunku do roku 2009 pobór ten wzrósł o 8,6%, między innymi ze względu na większy pobór wody powierzchniowej i podziemnej na cele produkcyjne (2007 — 1 104 hm^3, 2009 — 1 111,6 hm^3, 2011 — 1 241,9 hm^3). Na tak wysoki udział województwa w poborze krajowym rzutuje przede wszystkim Elektrownia Połaniec, zużywająca duże ilości wód z Wisły do celów chłodniczych.

Wody powierzchniowe są obecnie eksploatowane z 15 ujęć brzegowych, służących głównie do celów przemysłowych. Największe tego typu ujęcie do celów zaopatrzenia zbiorowego funkcjonuje na rzece Nidzie w Nowym Korczynie i zaopatruje 160 wsi w południowo-wschodniej części regionu.

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę ludności są wody podziemne. Niestety w znacznej ilości są one nadal zużywane przez przemysł.

Największe znaczenie dla zaopatrzenia w wodę aglomeracji miejskich w województwie mają następujące zbiorniki wód podziemnych:

1. GZWP nr 408 — Niecka Miechowska-NW	m. Włoszczowa.
2. GZWP nr 409 — Niecka Miechowska-SE	m. Jędrzejów.
3. GZWP nr 411 — Końskie	m. Końskie
4. GZWP NR 414 — Zagnańsk	m. Kielce
5. GZWP nr 415 — Górna Kamienna	m. Skarżysko-Kam. i Suchedniów.
6. GZWP nr 417 — Kielce	m. Kielce.
7. GZWP nr 418 — Gałęzice-Bolechowice-Borków	m. Kielce.
8. GZWP nr 420 — Wierzbica-Ostrowiec	m. Starachowice i Ostrowiec Św.
9. GZWP nr 422 — Romanówka	m. Sandomierz.
10. GZWP nr 423 — Staszów	m. Staszów.

W celu ograniczenia negatywnego wpływu człowieka na zasoby tych wód, wokół ujęć wprowadzono strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej, których zadaniem jest zabezpieczenie terenu ujęcia oraz obszaru oddziaływania na ujęcie przed przypadkowym lub umyślnym zanieczyszczeniem, mogącym doprowadzić do pogorszenia się jakości tych wód.

Ostatnie lata przyniosły dynamiczny rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, szczególnie na obszarach wiejskich. W 2012 r. długość sieci wodociągowej, przypadająca na województwo wynosiła 13 042 km (2008 r. — 12 078 km) sieci. W stosunku do roku poprzedniego długość tej sieci w regionie wzrosła o 7%.

Województwo jest względnie równomiernie nasycone wodociągami i tylko gmina Słupia Jędrzejowska nie jest pod tym względem dostatecznie obsłużona. Średni stopień zwodociągowania w województwie wynosi 90,5%

Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2011 r. wynosi w województwie świętokrzyskim 34 095,1 dam^3. Na jednego mieszkańca przypada 26,6 m^3 (w Kielcach 30,1 m^3/osobę). Największe zużycie występuje w powiatach: ostrowieckim, kieleckim, skarżyskim i sandomierskim.

Istotną rolę w gospodarce wodnej, obok wielkości zasobów odgrywa problem jakości wody i związana z nim gospodarka ściekowa. Podstawowym źródłem zanieczyszczeń wód w województwie świętokrzyskim, jak i w całej Polsce, są ścieki komunalne i przemysłowe oraz spływy powierzchniowe z terenów rolniczych, zwłaszcza nieposiadających kanalizacji.

W 2011 r. z obszaru województwa odprowadzono do wód powierzchniowych lub do ziemi 1 304 hm^3 ścieków (w 2003 r. — 1 034 hm^3, 2006 r. — 1 042,4 hm^3). Ścieków wymagających oczyszczenia w 2012 r. było 76,5 hm^3 (2006 r. — 53,0 hm^3) — w tym oczyszczonych zostało 56,7hm^3.

Sieć wodociągowa powinna być realizowana równolegle z siecią kanalizacyjną. W 2011 r., w Polsce nasycenie siecią kanalizacyjną wynosiło 37,04 km/100 km^2, zaś w województwie świętokrzyskim 28,7 km/100 km^2. Obecnie w województwie świętokrzyskim wskaźnik skanalizowania kształtuje się na poziomie 40%. Na 100 km sieci wodociągowej przypadało w regionie w 2001 r. — 14,1 km sieci kanalizacyjnej, a w 2010 r. — 26,5 km sieci kanalizacyjnej. Obecnie wskaźnik ten wzrósł i wynosi 38,07 km sieci kanalizacyjnej na 100 km wodociągów i systematycznie rośnie. W Polsce wskaźnik ten kształtuje się na poziomie 42 km sieci kan./100 km wodociągowej. Największa dysproporcja między stopniem zwodociągowania a skanalizowania występuje na obszarach wiejskich. Wśród 102 gmin woj. świętokrzyskiego, 10 nie posiada sieci kanalizacyjnej.

W Europie Zachodniej oczyszczalnie obsługują ponad 90% ludności, zaś w Polsce 65,7% (2006 r. — 61,4%), natomiast w województwie świętokrzyskim 52% (2006 r. — 47%).

Obecnie w regionie funkcjonuje 150 oczyszczalni ścieków o łącznej przepustowości około 286 tys. m^3/d, w tym 139 komunalnych (w utworzonych aglomeracjach powyżej 2000 RLM funkcjonuje 71 oczyszczalni, w tym z podwyższonym usuwaniem związku azotu i fosforu 14 oczyszczalni). Ponadto funkcjonuje 3 628 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 90 771 bezodpływowych zbiorników ścieków. Najwięcej ścieków nieoczyszczonych jest odprowadzanych z powiatów: buskiego, kieleckiego, sandomierskiego i staszowskiego. Wiąże się to zarówno z większym zużyciem wody jak i rozproszeniem osadnictwa. W celu uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej Wojewoda Świętokrzyski w drodze rozporządzenia (w chwili obecnej zadanie to należy do Marszałka Województwa) wyznaczył na obszarze województwa Aglomeracje, na których *zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków komunalnych*. Do października 2013 r. powstały 77 takie Aglomeracje. Przedmiotowe rozporządzenia stanowią przepis prawa miejscowego w zakresie gromadzenia i oczyszczania ścieków komunalnych. Powyżej 15 tys. RLM na obszarze woj. znajduje się 10 aglomeracji (Kielce, Ostrowiec Św., Starachowice, Skarżysko-Kamienna, Końskie, Jędrzejów, Staszów, Sandomierz, Busko-Zdrój, Kazimierza Wielka, Pińczów, Morawica).

Istotnym problemem jest też porządkowanie gospodarki ściekowej na terenach nieobjętych zbiorczym systemem kanalizacji. Odbywa się to głównie poprzez egzekwowanie odprowadzania ścieków do szczelnych szamb oraz oczyszczalni przydomowych. Cieszyć może fakt, że budowa kanalizacji na obszarach wiejskich jest coraz częściej postrzegana jako inwestycja podnosząca standard zamieszkiwania oraz atrakcyjność terenów budowlanych.

Problem w omawianej dziedzinie stwarza niski stopień oczyszczania ścieków opadowych zwłaszcza w miastach, ale i w gęsto zabudowanych ośrodkach wiejskich. W województwie świętokrzyskim długość kanalizacji deszczowej w 2010 r. wyniosła łącznie 2 056,07 km (stopień skanalizowania deszczowego regionu — 4,14%). Kanalizacja deszczowa istnieje tylko w niektórych ośrodkach miejskich i nie obejmuje wszystkich ulic. Większość wód opadowych w gminach wiejskich odprowadzana jest za pomocą przydrożnych rowów.

7.2. Gospodarka odpadami

Na obszarze województwa świętokrzyskiego (stan na 31.12.2010 r.) zlokalizowanych było 15 funkcjonujących składowisk odpadów komunalnych, 5 funkcjonujących składowisk odpadów przemysłowych i 1 funkcjonujące składowisko odpadów niebezpiecznych. Prowadzony jest również proces dostosowywania funkcjonujących składowisk do znowelizowanych przepisów o odpadach, a w przypadku braku takiej możliwości ich zamykania.

Zgodnie z obowiązującym „Planem gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego", w regionie jest obecnie wprowadzany zintegrowany system gospodarki odpadami, który w sposób kompleksowy i nowoczesny usprawni dotychczasowy, przestarzały system gospodarowania, dostosowując go do standardów europejskich. Województwo zostało podzielone na 6 regionów gospodarki odpadami. W ramach 6 zaplanowanych RZZO (Regionalnych Zakładów Zagospodarowania Odpadów) 3 z nich zostały utworzone w 2010 r. (Janczyce — gm. Baćkowice, Janik — gm. Kunów, Włoszczowa — gm. Włoszczowa). Tworzenie kolejnych 2 RZZO (Promnik — gm. Strawczyn, Rzędów — gm. Tuczępy) podjęto w 2012 r. W fazie koncepcji był ostatni RZZO w Końskich.

Opracowane zostały ponadto programy usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Zlikwidowano wszystkie mogilniki oraz oddano do użytku składowisko odpadów azbestowych w Dobrowie. Obszarem szczególnie predysponowanym do unieszkodliwiania

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Mapa nr 26

Podstawowe elementy gospodarki odpadami
(uwarunkowania)

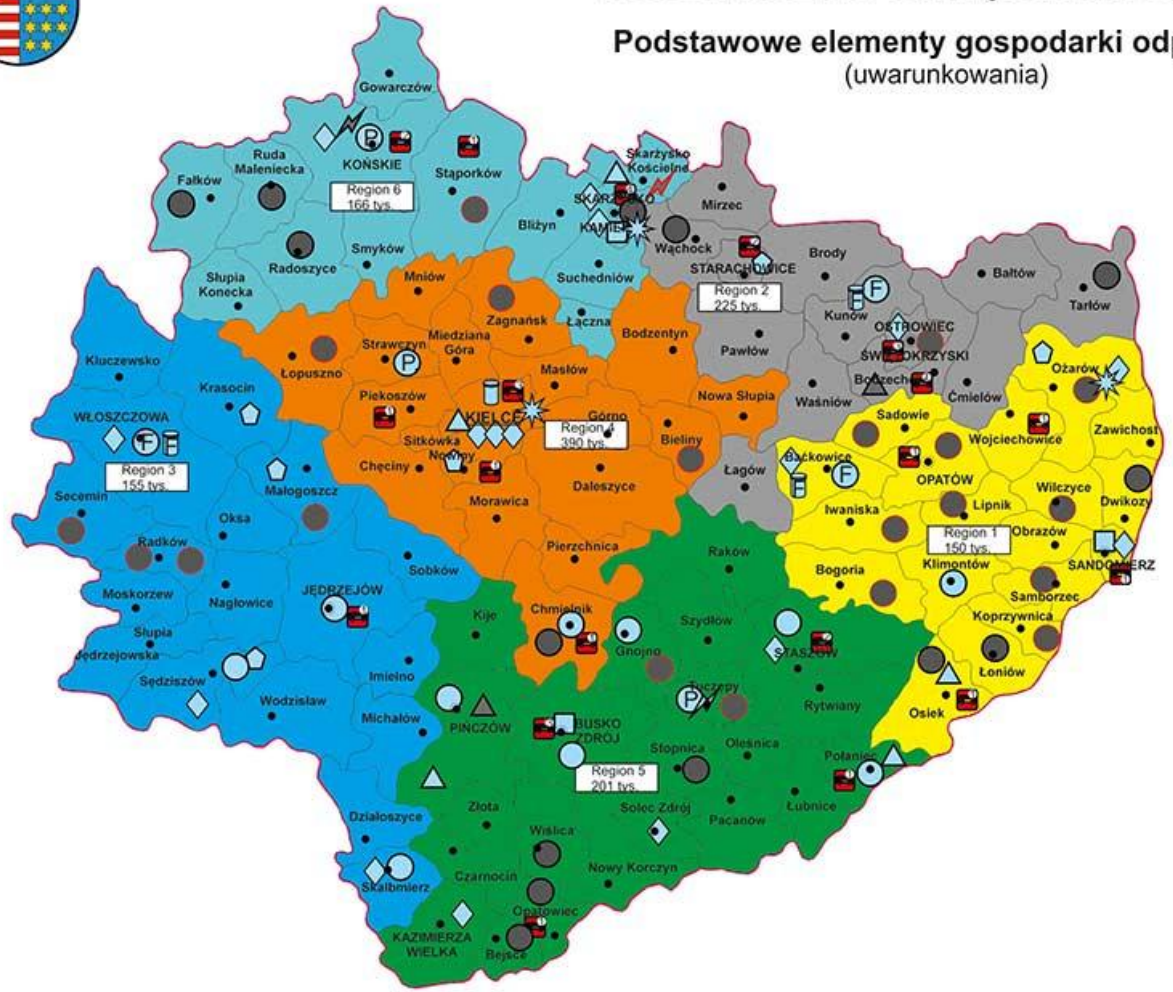

Legenda

Regiony gospodarki odpadami

- Region 1
- Region 2
- Region 3
- Region 4
- Region 5
- Region 6

Instalacje do przetwarzania odpadów:

- Funkcjonujące
- Zamknięte zrekultywowane
- Zamknięte
- w ramach funkcjonującego Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów
- w ramach planowanego Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów
- Składowisko odpadów niebezpiecznych (azbest)
- Składowisko odpadów komunalnych
- Składowisko odpadów przemysłowych
- Spalarnia odpadów medycznych i weterynaryjnych
- Współspalarnia odpadów
- Sortownia
- Instalacja do segregacji i produkcji paliw alternatywnych
- Kompostownia odpadów
- Ilość stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Źródło: Na podstawie danych z: „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego", Kielce 2012 - Informacji z Urzędu Marszałkowskiego, Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska

tego rodzaju odpadów są tereny posiarkowe w rejonie Grzybowa. W 2010 r. na terenie 12 powiatów funkcjonowały 44 Gminne Punkty Zbierania Odpadów Niebezpiecznych.

7.2.1. Odpady komunalne

W województwie świętokrzyskim według danych GUS w 2011 roku wytworzono 242 tys. ton odpadów komunalnych (na 1 mieszkańca 189 kg). Zbiórką takich odpadów objęto 77% ludności (w kraju 81%). Zebrano 196 tys. ton takich odpadów (153 kg na 1 mieszkańca), w tym 16 tys. ton zebrano selektywnie — ok. 8% (w kraju — ok. 10%). Wśród odpadów zebranych nieselektywnie 7 tys. ton zostało unieszkodliwionych, 7 tys. ton zostało wysegregowanych, zaś 166 tys. ton zdeponowanych na składowiskach odpadów.

7.2.2. Odpady z wyłączeniem komunalnych

Ilość tych odpadów wytworzonych w ciągu 2011 roku wyniosła w świętokrzyskim 1 876,8 tys. ton (1,52% odpadów krajowych). Odzyskowi poddano 1829,4 tys. ton, co stanowi 97,5% tego rodzaju odpadów, podczas gdy w kraju niecałe 72%. Unieszkodliwione zostało 18,8 tys. ton (w tym: termicznie — 12,2 tys. ton, kompostowane — 1,2 tys. ton, składowane na składowiskach 4,7 tys. ton), zaś magazynowanych czasowo zostało 28,6 tys. ton. Dotychczas nagromadzono na składowiskach 12 969,3 tys. ton tego typu odpadów (stan na koniec 2011 r.).

7.2.3. Osady ściekowe

W 2011 roku w województwie zostało wytworzonych 17 300 ton suchej masy osadów z komunalnych oczyszczalni ścieków. Łącznie składowano ich 2 000 ton, co stanowi 3,9% osadów składowanych w Polsce (51 400 ton).

W świętokrzyskim osady z przemysłowych oczyszczalni ścieków nie były składowane. W województwie w 2011 r. wytworzono 6 900 ton takich osadów, podczas gdy w Polsce 397 600 ton (1,7%).

7.3. Elektroenergetyka

Jednym z warunków podniesienia konkurencyjności inwestycyjnej województwa jest stworzenie nowoczesnych systemów infrastruktury elektroenergetycznej, umożliwiającej pokrycie bieżących i perspektywicznych potrzeb zaopatrzenia w energię.

Pomimo, że w województwie w 2011 r. wyprodukowano ogółem 8 527,7 GWh energii elektrycznej (5,2% produkcji krajowej), to region świętokrzyski charakteryzuje się stosunkowo niskim jej zużyciem na jednego odbiorcę, które w 2008 roku było mniejsze od średniej krajowej (2 097 kWh) i wyniosło 1629,6 kWh. Moc zainstalowana w elektrowniach wynosiła 1 630,5 MW. Stanowiło to 4,3% mocy zainstalowanej w elektrowniach krajowych (37 595,2 MW).

Świętokrzyskie jest korzystnie położone w stosunku do lokalizacji elektrowni zawodowych. Znajduje się tu jedna z największych w Polsce (piąta w kraju, a największa w południowo-wschodniej Polsce), elektrownia blokowa w Połańcu, w której od 2004 r. paliwo podstawowe (węgiel) jest współspalane z biomasą. Energia przesyłana jest sieciami 400 kV (211 km linii) m.in. w kierunku Kozienic oraz stacji systemowej Kielce. Dodatkowo z Połańca wyprowadzone są linie 400 kV w kierunku Tarnowa i Rzeszowa oraz linie 220 kV do Kielc, Ćmielowa i Kikowa. Ponadto ze stacji systemowej Kielce w kierunku Joachimowa k. Częstochowy, miejscowości Rożki k. Radomia i Łośnic (woj. śląskie) poprowadzone są linie 220 kV.

Głównymi węzłami elektroenergetycznymi NN są stacje: 400/220 kV w Micigoździe (gm. Piekoszów — stacja „Kielce 400") i w Połańcu (400/220/110 kV). Ważniejsze stacje

systemowe znajdują się w: Kielcach — Piaski (220/110 kV), Radkowicach (220/110 kV) i Ostrowcu Św. (400/110 kV).

Na terenie województwa zlokalizowanych jest 1 290,7 km linii WN oraz 57 Głównych Punktów Zasilających (podstacji).

Na obszarze województwa świętokrzyskiego znajdują się następujące linie Krajowej Sieci Przesyłowej: 220 kV Kielce — Piaski, 220 kV Kielce — Joachimów, 220 kV Kielce — Radkowice, 220 kV Kielce — Rożki, 220 kV Połaniec — Chmielów I, 220 kV Połaniec — Chmielów II, 220 kV Połaniec — Radkowice, 220 kV Połaniec — Klikowa, 400 kV Kozienice — Ostrowiec, 400 kV Połaniec — Kielce, 400 kV Połaniec — Ostrowiec, 400 kV Połaniec — Rzeszów, 400 kV Połaniec — Tarnów.

7.4. Energetyka odnawialna

Od 2003 r. w krajach Unii Europejskiej, w tym i w Polsce, występuje stały wzrost ilości energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych. Podobne tendencje występują w województwie świętokrzyskim. Według wykazu koncesji URE moc zainstalowana na koniec 2013 r. wynosiła w: elektrowniach wodnych (2 295 kW), elektrowniach wiatrowych (7 766 kW) i elektrowniach na biogaz i biomasę (4 040 kW) wynosiła 14 101 kW, łącznie 14 101 kW. Korzystnie dla rozwoju OZE i produkcji biomasy rokuje przystosowanie Elektrociepłowni Kielce oraz Cementowni: „Małogoszcz", „Nowiny" i „Ożarów" do spalania paliw alternatywnych. W miejscowości Karsy, gm. Ożarów, tj. w sąsiedztwie zakładu cementowi GRUPY OŻARÓW, powstał zakład paliw alternatywnych z instalacją do termicznego przekształcania odpadów. W Elektrociepłowni Kielce, w 2010 roku, ponad 48% źródła energii stanowiła biomasa. Planowane jest także znaczne zwiększenie produkcji „zielonej" energii elektrycznej na bazie biomasy poprzez zainstalowanie dodatkowego turbozespołu upustowo-kondensacyjnego o mocy ok. 6,5 MW. Elektrownia w Połańcu uruchomiła natomiast „zielony blok" o mocy wytwórczej 205 MW. Funkcjonuje on na bazie paliwa biomasowego, z czego 80% stanowią zrębki drzewne, a 20% odpady rolnicze.

Podejmowane są również próby wykorzystywania wód geotermalnych (m.in.: Kazimierza Wielka, Sandomierz i Kielce). W sporządzonym przez PIG-PIB w ramach Świętokrzysko-Podkarpackiego Klastra Energetycznego opracowaniu „Potencjał hydrogeologiczny oraz zasoby energii ze źródeł geotermalnych na terenie województwa świętokrzyskiego", przedstawiono wyniki analizy warunków geotermalnych województwa, które mogą stanowić podstawę do opracowania koncepcji i lokalnych projektów zagospodarowania energii geotermalnej, jak również do wstępnej oceny efektywności ekonomicznej takiego przedsięwzięcia.

Ponadto w ramach powyższego projektu opracowywane są również analizy możliwości wykorzystania innych niekonwencjonalnych zasobów energii w województwie świętokrzyskim. Podsumowaniem problematyki jest opracowanie pn. „Ekoenergetyczna Analiza Regionalna Województwa Świętokrzyskiego", która określa możliwości rozwoju tej dziedziny w województwie.

7.5. Gaz

Obok energii elektrycznej głównym nośnikiem energetycznym jest gaz i będzie on stanowił jeden z zasadniczych czynników zrównoważonego rozwoju województwa.

W województwie świętokrzyskim w 2011 roku na 100 km^2 przypadało 29,1 km sieci rozdzielczej gazu (Polska — 37 km). Z sieci gazowej korzystało w świętokrzyskim 466 479 osób (w kraju 20 220 587 osób). Stanowi to 2,3% ludności korzystającej z gazu przewodowego w Polsce.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

UWARUNKOWANIA ROZWOJU GŁÓWNYCH ELEMENTÓW ENERGETYKI

Mapa nr 27

Legenda

Elektroenergetyka

- Istniejąca linia 400 kV
- Istniejąca linia220 kV
- Istniejąca linia 110 kV
- Istniejący GPZ 110/15 kV
- Istniejący GPZ 220/110 kV
- IstniejącyGPZ 400/220/110 kV
- Elektrownia Połaniec

Gaz wysokiego ciśnienia

- Istniejący gazociąg wysokiego ciśnienia
- Stacja redukcyjna gazu

Energetyka odnawialna

- Mała elektrownia wodna z koncesją/bez koncesji
- Elektrownia wiatrowa z koncesją/bez koncesji
- Elektrownia biogazowa z koncesją/bez koncesji
- Elektrownia biomasowa
- Strefa korzystnych warunków energetycznych dla energii wiatrowej
- Strefa mało korzystnych warunków energetycznych dla energii wiatrowej
- Obszar o częstotliwości występowania wiatru średnio powyżej 40 dni rocznie z wiatrem silnym (10 m/s i więcej)
- Strefa rozwoju rozproszonej energetyki geotermalnej przyjęta w KPZK

- Granica województwa
- Granica powiatu
- Granica gminy

Opracowano na podstawie:
- Ankiet gminnych
- Danych z Urzędu Marszałkowskiego
- Danych statystycznych GUS
- Materiałów Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Warszawa 2001
- Opracowania "Studium możliwości wykorzystania energii geotermalnej w województwie świętokrzyskim-1999 PKNI"
- Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNALNA
- OBSZARY PROBLEMOWE I NIEDOSŁUŻONE INFRASTRUKTURALNIE
(uwarunkowania)

Mapa nr 28

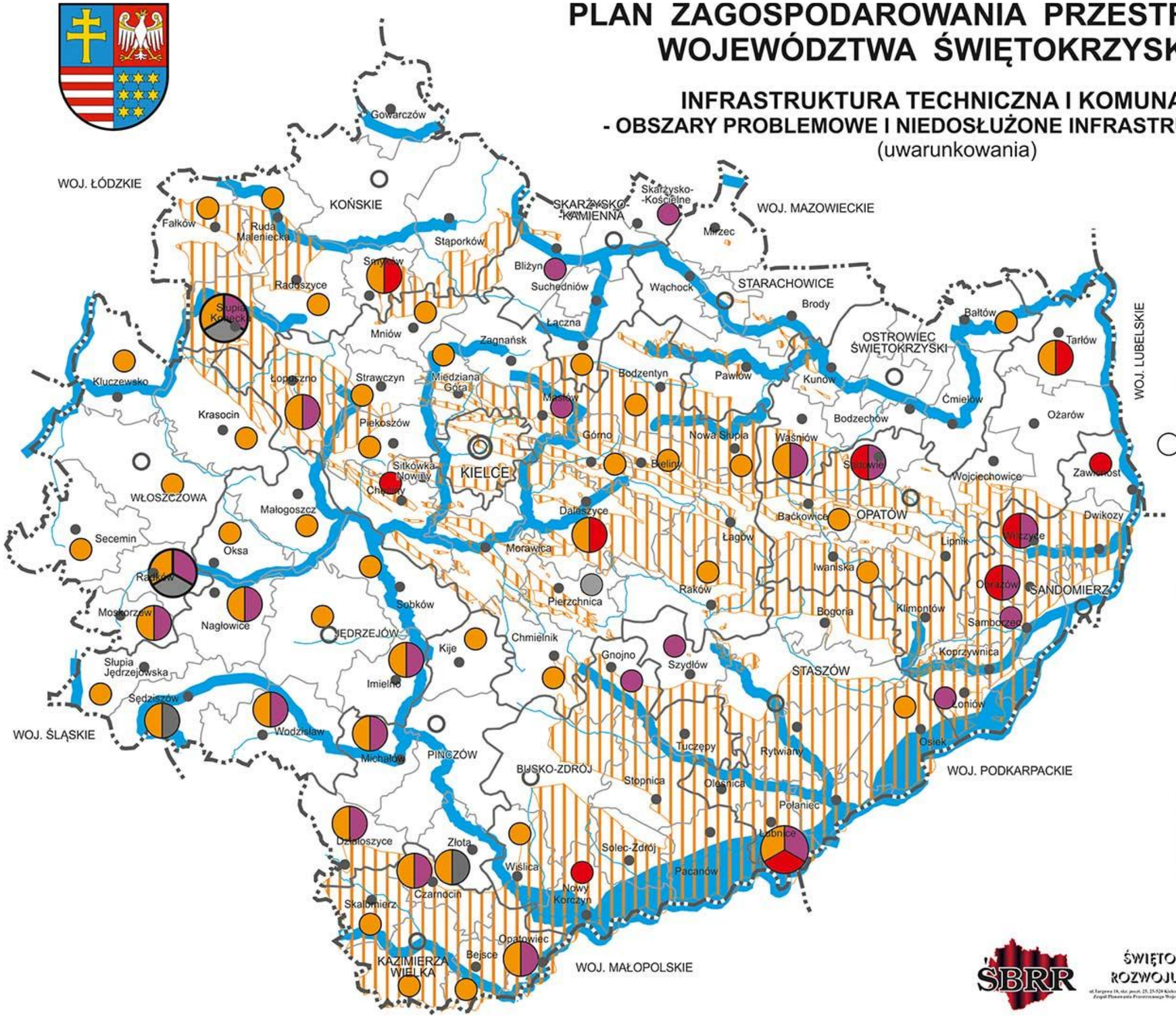

LEGENDA

- Gminy niedosłużone w jeden/dwa/trzy elementy infrastruktury technicznej
- Gminy nieposiadajace sieci gazowej rozdzielczej
- Gminy o najwyższych potrzebach reelektryfikacji
- Gminy posiadające do 15% skanalizowania
- Gminy nieobsługiwane przez drogi wojewódzkie i krajowe

Elementy gospodarki wodnej

- Obszary niewodonośne, deficytowe w wodę
- Obszary zagrożone powodzią

- Ośrodek wojewódzki
- Ośrodek powiatowy
- Ośrodek gminny
- Granica województwa
- Granica powiatu
- Granica gminy

SBRR
ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO
ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Przez obszar województwa przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia następujących relacji:

- Sandomierz — Wojciechowice — Ćmielów — Ostrowiec Świętokrzyski — Lubienia — Skarżysko-Kamienna (z odgałęzieniem do Kielc) — Bliżyn — Końskie — Piotrków Trybunalski;
- Sandomierz — Obrazów — Lipnik — Opatów — Ostrowiec Świętokrzyski;
- Swarzów— Grzybów – Sandomierz;
- Sandomierz — Obrazów — Lipnik — Opatów — Ostrowiec Świętokrzyski;
- Pęczelice — Pińczów — Jędrzejów;
- Zborów — Busko-Zdrój — Kielce (gazociąg stanowi drugostronne zasilanie Kielc i jest odgałęzieniem od gazociągu krajowego relacji Przeworsk — Tarnów — Kraków
- Stalowa Wola — Sandomierz;
- Rozwadów — Sandomierz;
- Rozwadów — Sandomierz;
- Komorów — Sandomierz.

7.6. Główne problemy i obszary problemowe w infrastrukturze technicznej i komunalnej

- niska jakość wód powierzchniowych odbiegająca od standardów UE;
- konieczność uporządkowania gospodarki ściekowej na terenach nie objętych systemem kanalizacji sanitarnej poprzez egzekwowanie odprowadzania ścieków do szczelnych szamb, do chwili podłączenia do systemu kanalizacyjnego lub w uzasadnionych przypadkach budowy przydomowych oczyszczalni ścieków;
- brak kanalizacji sanitarnej w większości wsi;
- brak kanalizacji deszczowej w większości miast województwa oraz na obszarach gęsto zabudowanych;
- zagrożenia wynikające ze składowania odpadów (niski udział odpadów poddanych utylizacji i wtórnemu przerobowi);
- powstawanie „dzikich wysypisk", do czego przyczynia się zbyt duża odległość osiedli od punktów składowania, rzadkie opróżnianie kontenerów oraz brak świadomości ekologicznej w społeczeństwie;
- niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę techniczną warunkującą pozyskiwanie inwestorów, zwłaszcza na obszarach wiejskich;
- zły stan techniczny sieci średniego i niskiego napięcia, zwłaszcza na obszarach wiejskich, powodujący zaniżanie parametrów dostarczanej energii oraz zwiększoną awaryjność;
- konieczność reelektryfikacji i dostosowania do poboru mocy znacznej części wiejskiej sieci przesyłowej na rozległych obszarach województwa;
- zbyt niski stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz intensywna eksploatacja surowców nieodnawialnych;
- niedostateczne i nierównomierne nasycenie obszaru województwa w sieć gazociągów wysokiego ciśnienia i związany z tym niski stopień gazyfikacji gospodarstw domowych.

Głównymi obszarami problemowymi pod względem wyposażenia w infrastrukturę techniczną są: obszary posiadające niski stopień skanalizowania, tereny wiejskie nieobsłużone siecią gazową, koncentrujące się w północno-zachodniej i południowo-zachodniej części województwa oraz tereny rolnicze wymagające reelektryfikacji.

8. Baza ekonomiczna

8.1. Ogólna ocena rozwoju bazy ekonomicznej województwa

Struktura działowa gospodarki województwa jest bardziej tradycyjna od krajowej, o czym decyduje wysoka pozycja rolnictwa (mimo widocznego spadku udziału tej funkcji w strukturze zatrudnienia) oraz zwiększenie udziału przemysłu, zwłaszcza po roku 2005. Korzystną tendencją jest stały wzrost zatrudnienia w usługach, w ramach których wzrasta liczba pracujących w usługach nieprodukcyjnych (głównie w handlu i administracji). Udział pracujących w rolnictwie wyniósł w 2011 r. 32,4% (spadek w okresie 2000–2011 o ponad 16%), w przemyśle i budownictwie 23,7% (wzrost o 5%), natomiast w usługach — 43,9% (wzrost o ponad 11%). Średnio w kraju udział ten wynosi odpowiednio: 17,1%, 27,4% i 55,5%.

Wyróżnikiem zmian w przestrzeni gospodarczej regionu, jakie dokonały się w latach 2000–2013 jest duży ubytek terenów przemysłowych, który wystąpił we wszystkich miastach województwa. Zanikowi tej funkcji towarzyszy problem zagospodarowania dużych obszarów poprzemysłowych, szczególnie nasilony w północnych miastach regionu, które jeszcze w latach 80-tych tworzyły jeden z 24 krajowych okręgów przemysłowych. Symbolem zmian w zagospodarowaniu przestrzennym większych miast jest również dynamiczny rozwój wielko-powierzchniowych obiektów handlowych, których w 2011 r. funkcjonowało w regionie już 124. Tylko w ciągu trzech ostatnich lat przybyło 19 supermarketów (powierzchnia sprzedaży powyżej 400 m^2) oraz 4 hipermarkety (powyżej 2,5 tys. m^2 tej powierzchni). Równolegle nastąpił rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MSP), zwłaszcza w zakresie drobnej przedsiębiorczości, który jest jednak wyraźnie niższy od krajowego. Na koniec 2012 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 108 068 podmiotów gospodarczych (bez rolników indywidualnych), a wskaźnik tych podmiotów na 1000 mieszkańców wyniósł 84,8 (XII miejsce w kraju).

Poziom rozwoju gospodarczego województwa mierzony wartością produktu krajowego brutto wyniósł w 2010 r. 35 681 mln zł, co stanowi 2,5% produktu krajowego. Ulokowało to świętokrzyskie na XIII miejscu wśród województw. PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniósł w 2010 r. — 28 134 zł i był wyższy niż przed rokiem o 2%. Wstępne dane nt. dynamiki wzrostu PKB w latach 2010–2013 wskazywały na dość wyraźne odbicie się województwa. Wiadomo już jednak, że skutki kryzysu i załamanie branży budowlanej przystopowały ten optymistyczny trend.

Szanse rozwoju bazy ekonomicznej regionu stwarzają przede wszystkim: bogate zasoby surowców naturalnych, dobrej jakości woda oraz wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe, które mogą skłaniać do zamieszkania i podjęcia działalności gospodarczej. Atutem województwa (pod warunkiem poprawy dostępności transportowej) może być położenie w otoczeniu największych w kraju aglomeracji miejsko-przemysłowych, stanowiących duże rynki zbytu towarów i usług. Czynnikami ograniczającymi rozwój funkcji gospodarczych były, wspomniane już, słabe warunki dojazdu do krajowych rynków zbytu, brak perspektyw poprawy warunków transportowych oraz relatywnie niższa atrakcyjność i dostępność terenów inwestycyjnych. Niekorzystnie w relacji do poziomu krajowego przedstawia się także:

- dotychczasowy rozwój innowacyjności i otoczenia biznesu;
- stopień pokrycia planami miejscowymi, wskazującymi nowe tereny pod przedsiębiorczość;
- niewielkie zróżnicowanie lokalnych ofert terenów przemysłowych, którym nie towarzyszy wystarczająca aktywność samorządów, służąca pozyskaniu inwestorów zewnętrznych;

- wciąż niewystarczający poziom współdziałania na polu samorząd — nauka — biznes, zwłaszcza w kierunku organizacji grup podmiotów zainteresowanych realizacją wspólnych celów gospodarczych.

Główne atuty regionu świętokrzyskiego w zakresie bazy ekonomicznej i przedsiębiorczości:
- bogate zasoby surowców mineralnych do produkcji materiałów budowlanych i na cele drogownictwa;
- wielowiekowe tradycje przemysłowe i wykwalifikowana kadra pracownicza (górnictwo i obróbka minerałów, ceramika, hutnictwo, wytwórczość zbrojeniowa);
- liczący się potencjał przemysłu budowlanego i usług budowlanych;
- funkcjonujące specjalne strefy ekonomiczne: SSE „Starachowice" i jedna podstrefa Tarnobrzeskiej SSE EURO-PARK WISŁOSAN;
- najprężniejszy w kraju rozwój funkcji targowej (Targi Kielce);
- duże, potencjalne rezerwy terenów dla rozwoju różnych funkcji gospodarczych;
- lokalne walory przyrodniczo-krajobrazowe, sprzyjające podejmowaniu działalności gospodarczej w dziedzinie turystyki i rekreacji;
- prowadzone intensywnie działania służące organizacji regionalnego systemu innowacji.

Główne problemy w zakresie rozwoju bazy ekonomicznej i przedsiębiorczości stwarzają:
- peryferyjność obszaru województwa względem głównych korytarzy transportowych i centrów logistycznych oraz relatywnie niska konkurencyjność wobec ościennych metropolii;
- przestarzała struktura gospodarki oraz niska jej innowacyjność, mimo korzystnych zmian w tym zakresie;
- niskie nasycenie nowoczesnymi technologiami, zbyt mały udział produktów wysoko przetworzonych oraz niewielki poziom eksportu;
- niezakończone procesy restrukturyzacji przemysłu i rewitalizacji terenów poprzemysłowych;
- niedostateczny rozwój sektora usług produkcyjnych, w tym szczególnie o charakterze rynkowym;
- niski poziom inwestycji i nakładów na B+R;
- niski poziom wynalazczości, w tym niski wskaźnik wynalazków zgłoszonych do ochrony patentowej;
- niewystarczająca współpraca pomiędzy samorządem, nauką i biznesem;
- słaba kondycja bazy ekonomicznej małych miast i gmin rolniczych;
- niedobór terenów inwestycyjnych o uregulowanej sytuacji własnościowej i odpowiednim uzbrojeniu, stanowiący istotną przeszkodę w pozyskiwaniu dużych inwestorów.

8.2. Rozmieszczenie głównych elementów bazy ekonomicznej

Ukształtowana pod wpływem czynników przyrodniczych, historycznych, a także rynkowych, baza ekonomiczna regionu świętokrzyskiego jest silnie zróżnicowana przestrzennie. Jej podstawą jest obecnie mała i średnia przedsiębiorczość pozarolnicza, skupiona w sektorze prywatnym (96,9%), która koncentruje się na obszarach centralnych i północnych województwa, zwłaszcza w obszarze funkcjonalnym Kielc. Mimo, iż liczba podmiotów gospodarczych systematycznie zwiększa się, to jednak przyrost ten nie jest zadowalający (21,2% w latach 2000–2012, czyli średnio o 1,8% rocznie).

Na koniec 2012 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 108,1 tys. podmiotów, z czego 78% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Dominujące sekcje to: handel i naprawy, budownictwo, obsługa nieruchomości i firm oraz przetwórstwo

przemysłowe. W strukturze wielkości przeważały podmioty małe, do 9 zatrudnionych (95,3%). Udział podmiotów średnich (10–49 zatrudnionych) wyniósł 3,8%, a dużych (50 i więcej zatrudnionych) niespełna 1%.

Biorąc pod uwagę pochodzenie kapitału w spółkach handlowych, to zdecydowanie przeważa prywatny kapitał krajowy (w 88,8% spółek). Kapitał zagraniczny zaangażowany jest jedynie w 583 przedsiębiorstwach i lokuje się głównie w Kielcach, Starachowicach, Ostrowcu Św., Skarżysku-Kamiennej, Końskich, Sandomierzu i Busku-Zdroju oraz w niektórych gminach, posiadających bogate zasoby surowców mineralnych.

Analizując główne czynniki rozwoju gospodarczego na poziomie NUTS-5 (metodą A. Raczyka) ustalono dla wszystkich gmin województwa poziom syntetycznego wskaźnika aktywności gospodarczej. Gminy, dla których wartość tego wskaźnika przekracza średnią krajową to tzw. **nisze aktywności gospodarczej** o przewadze warunków sprzyjających dla biznesu. Przestrzenny układ tych obszarów posiada charakter węzłowo-pasmowy z dominującymi: Kielcami oraz Sandomierzem, Połańcem, Buskiem-Zdrój i miastami nad Kamienną.

Istotnym problemem jest małe zainteresowanie kapitału zagranicznego inwestowaniem w województwie oraz niska ofensywność miejscowych podmiotów w kreowaniu rozwoju własnych przedsiębiorstw (część z nich, zwłaszcza w sektorze budownictwa i usług dla ludności nie zwiększa zatrudnienia i woli funkcjonować w tzw. „szarej strefie").

8.3. Struktura przestrzenna przemysłu i usług

Świętokrzyskie posiada historyczne tradycje przemysłowe, jednak z punktu widzenia gospodarki krajowej zaliczane jest do regionów słabiej uprzemysłowionych. Świadczy o tym m.in. udział regionu w krajowej produkcji sprzedanej przemysłu, który wyniósł w 2011 r. zaledwie 2,1% (14 miejscu w kraju).

Główny rynek pracy w przemyśle, mimo dużego regresu tej funkcji koncentruje się nadal na obszarze dawnego Centralnego Okręgu Przemysłowego w miastach tj.: Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienna, Sandomierz, Staszów, Końskie oraz Kielcach, które pełnią jednocześnie rolę biznesowego centrum regionu.

Jednym z najważniejszych obecnie potencjałów rozwoju tej funkcji jest bogata i urozmaicona baza surowców mineralnych. Od lat stymuluje ona rozwój przemysłu wydobywczego oraz przedsiębiorstw budowlanych, których funkcjonuje w województwie ponad 14 tys. W sektorze budownictwa działa wielu krajowych potentatów jak: GRUPA ROVESE S.A. (dawny CERSANIT), PILKINGTON POLSKA S.A., LAFARGE CEMENT S.A., ECHO INVESTMENT S.A., GRUPA BARLINEK, EXBUD-SKANSKA S.A., DORBUD S.A. i inne. Przemysł materiałów budowlanych ulokowany jest głównie w Kielcach, Pińczowie, Małogoszczy i Ożarowie. Dynamikę rozwoju wykazują następujące gałęzie przemysłu: metalowy i maszynowy (Skarżysko-Kamienna, Starachowice, Kielce), ceramiczny (Ćmielów, Końskie), hutniczy (Ostrowiec Świętokrzyski) i energetyczny (Połaniec). Istotną rolę odgrywa także przemysł spożywczy, z dość prężnie rozwijającymi się branżami: mięsną, mleczarską i owocowo-warzywną.

Sektor usług, który w wielu regionach kraju stanowi obecnie wyznacznik sukcesu rozwojowego, w województwie świętokrzyskim pozostaje relatywnie słabiej rozwinięty (udział zatrudnionych w usługach w kraju wynosi 55% i jest wyższy od wskaźnika wojewódzkiego o ca 11%). Niekorzystna jest także struktura usług — usługi rynkowe stanowią tylko 47% ogółu usług (średnio w kraju 55%) i dominuje w nich sekcja handlu i napraw.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

UWARUNKOWANIA ROZWOJU BAZY EKONOMICZNEJ I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Mapa nr 29

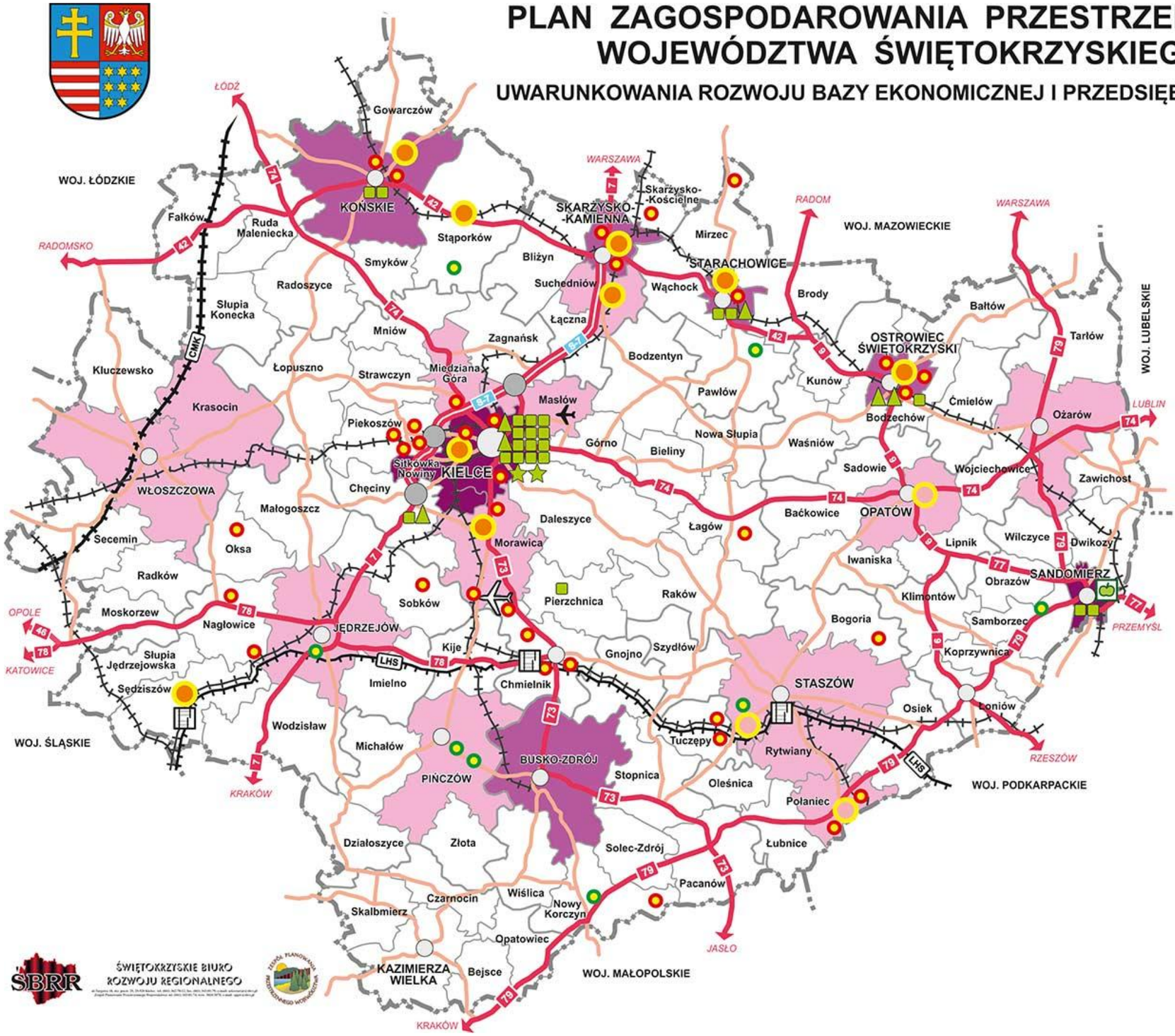

LEGENDA

Nadrzędny układ komunikacyjny wspierający rozwój przedsiębiorczości

- Droga ekspresowa
- Droga krajowa
- Droga wojewódzka
- Linia kolejowa CMK
- Linia kolejowa normalnotorowa
- Linia kolejowa szerokotorowa (LHS)
- Baza przeładunkowa - punkt komunikacji przestawczej kolei szerokotorowej i normalnotorowej
- Węzeł komunikacyjny (krajowy i regionalny)
- Węzeł drogowy o znaczeniu krajowym
- Lotnisko lokalne w Masłowie
- Planowany Regionalny Port Lotniczy Kielce w Obicach

Obszary aktywności gospodarczej
na podstawie danych GUS za 2011 r.
(wartość wskaźnika syntetycznego aktywności gospodarczej w relacji do średniej krajowej)

- nisza aktywności gospodarczej (powyżej 100% średniej krajowej)
- obszar stwarzający podstawy do przyspieszenia procesów wzrostu (70-100% średniej krajowej)
- obszar o niskiej aktywności gospodarczej (50-70% średniej krajowej)
- obszar o bardzo niskiej aktywności gospodarczej (poniżej 50% średniej krajowej)

Tereny inwestycyjne
w ramach specjalnych stref ekonomicznych

- SSE "Starachowice" S.A.
- Tarnobrzeska SSE EURO-PARK WISŁOSAN
- Sandomierski Ogrodniczy Rynek Hurtowy S.A.

wynikające ze zgłoszonych wniosków - oferta o znaczeniu

- wojewódzkim
- powiatowym

Otoczenie przedsiębiorczości

- Instytucja otoczenia biznesu
- Inkubator przedsiębiorczości
- Centrum Obsługi Inwestora

- Granica województwa
- Granica powiatu
- Granica gminy

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

Duże zróżnicowanie przestrzenne wykazują usługi otoczenia biznesu, które są zadowalające tylko w Kielcach i w największych miastach regionu. Szczególne miejsce zajmują tu: Centrum Obsługi Inwestora i Centrum Targowe w Kielcach, specjalne strefy ekonomiczne (SSE „Starachowice" S.A. i Tarnobrzeska SSE EURO-PARK WISŁOSAN), a także Staropolska Izba Przemysłowo-Handlowa, Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii oraz Kielecki Park Technologiczny.

Niepokojącym zjawiskiem w skali krajowej jest odchodzenie od pierwotnej funkcji specjalnych stref ekonomicznych, jako instrumentu aktywizacji regionów odstających, mniej korzystnie położonych w przestrzeni gospodarczej. Tereny włączane obecnie do tych stref (pomimo niepełnego wykorzystania istniejących) są coraz bardziej oddalone od obszarów wymagających wsparcia, a wybór miejsca lokalizacji inwestycji zależy coraz częściej od inwestora. Nasilaniu się tego zjawiska sprzyja obecna recesja gospodarcza, na którą bardziej odporne są regiony silniejsze ekonomicznie, mogące zaoferować korzystniejsze warunki lokalizacji.

Działaniem pozytywnie rokującym na przyszłość jest natomiast utworzenie i prężny start dwóch inkubatorów przedsiębiorczości: Kieleckiego Inkubatora Technologicznego i Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości przy UJK w Kielcach. Bardzo korzystne jest również zawiązanie szeregu inicjatyw klastrowych — stanowiących zrzeszenia przedsiębiorstw, zwiększające konkurencyjność i możliwości rozwojowe sektora MŚP, jak: Grono Targowe Kielce, Biomasa Świętokrzyska, Grono Ceramiczne Końskie-Opoczno, Świętokrzysko-Podkarpacki Klaster budowlany INNOWATOR, Świętokrzysko-Podkarpacki Klaster Energetyczny, Stowarzyszenie Producentów Komponentów Odlewniczych KOM-CAST, Innowacyjny Klaster Zdrowie i Turystyka „Uzdrowiska — Perły Polski Wschodniej", Klaster Medycyna Polska, Klaster Turystyki i Rozwoju Regionalnego „Słońce Regionu", Klaster ogrodniczo-sadowniczy „Ekologiczna żywność", Design Centrum Kielce czy Klaster Przemysłowy dawnych terenów Centralnego Okręgu Przemysłowego im. Premiera Eugeniusza Kwiatkowskiego.

Z analizy rozmieszczenia działalności przemysłowo-usługowej na obszarze województwa, można wyodrębnić obecnie następujące — 3 główne strefy aktywności:

1) Kielecki Obszar Funkcjonalny, obejmujący Kielce i gminy podkieleckie, który charakteryzuje największy rozwój przedsiębiorczości o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym oraz rozwój funkcji metropolitalnych (Grono Targowe Kielce, elementy regionalnego systemu innowacji, usługi zdrowia i szkolnictwa wyższego o standardzie krajowym).
2) Północny Obszar Zurbanizowany, obejmujący miasta nad rzeką Kamienną — obszar ten, charakteryzując się nadal przewagą zjawisk recesyjnych, wykazuje obecnie widoczny wzrost aktywności wyrażający się m.in. rozwojem SSE „Starachowice" S.A., rozbudową Huty Ostrowiec, rozwojem inicjatyw klastrowych, czy też uruchomieniem lokalnych potencjałów rozwoju w zakresie turystyki i rekreacji. Jednocześnie rosną oczekiwania na wsparcie w rozwiązywaniu kluczowych problemów, w tym infrastrukturalnych, zwłaszcza transportowych.
3) Wschodni obszar rolniczy, wykazuje relatywnie najwyższy wzrost aktywności w zakresie organizacji obsługi rynku rolnego, rozwoju inicjatyw klastrowych oraz zrzeszania się rolników w grupy producenckie. Aktywność ta wyraża się m.in.: rozwojem Sandomierskiego Ogrodniczego Rynku Hurtowego S.A. i przedsiębiorczości wspomagającej ten rynek, postulatem wyznaczenia w gminie Koprzywnica podstrefy Tarnobrzeskiej SSE pod przedsiębiorczość z zakresu obsługi rolnictwa oraz drobnego przetwórstwa, czy też wysoką dynamiką rozwoju przechowalnictwa i konfekcjonowania art. żywnościowych.

8.4. Główne obszary problemowe

- obszar przełamywania kryzysu ukształtowanej bazy przemysłowej (miasta nad Kamienną) wymagający nowych czynników aktywizacji;
- obszary małych miast zagrożonych upadkiem monofunkcji przemysłowej, które nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć stagnacji gospodarczej;
- tereny wiejskie o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW), które odczuwają powszechny niedobór infrastruktury ekonomicznej;
- potencjalne obszary rozwoju aktywności gospodarczej przy projektowanych węzłach dróg ekspresowych oraz w rejonie planowanego Portu Lotniczego Kielce w Obicach;
- zgłoszone przez samorządy gmin duże tereny inwestycyjne na różne cele gospodarcze o znaczeniu regionalnym (wymagają jednak uzbrojenia i wypromowania).

9. Turystyka i rekreacja

W województwie świętokrzyskim turystyka jest silnie zróżnicowana terytorialnie. Prawie nie występuje na obszarach, które nie posiadają większych predyspozycji dla jej pełnienia (część gmin o najlepszych glebach, niektóre miasta i osiedla pozbawione zabytków, lasy nie nadające się do zagospodarowania turystycznego itp.). Z drugiej strony coraz więcej gmin i rejonów upatruje w rozwoju tej funkcji główne szanse aktywizacji i rozwoju gospodarczego. Dotyczy to zarówno gmin, które od dawna postawiły na turystykę np. Sandomierz, Busko-Zdrój, Nowa Słupia, Bodzentyn, Bieliny, Zagnańsk, Chęciny, Szydłów i in., jak i takich, które rozwinęły ją dopiero w okresie gospodarki rynkowej, licząc na uzupełnienie lokalnych dochodów (Bałtów, Pacanów, Chmielnik, Piekoszów i szereg innych).

Po przeanalizowaniu wniosków samorządów lokalnych, zgłoszonych do „Planu …", można stwierdzić, iż większość gmin będzie prowadzić działania służące aktywizacji różnorodnych form turystki, zwłaszcza pobytowo-wypoczynkowej, krajoznawczej, uzdrowiskowej, a także turystyki biznesowej oraz wypoczynku sobotnio-niedzielnego. Dlatego też, samorządy lokalne zaczynają inwestować w obiekty sportowo-rekreacyjne, zbiorniki wodne, udostępnianie turystyczne atrakcji geologicznych i zabytków, a także „małą i dużą" infrastrukturę turystyczną.

W tym miejscu należy nadmienić iż w ciągu ostatnich 10 lat w województwie liczba hoteli wzrosła ponad dwukrotnie (najwięcej w okolicach Kielc i na Ponidziu), znacznie poszerzyła się oferta uprawiania sportów zimowych oraz wellness&spa. Przekłada się to na liczbę odwiedzających województwo turystów. W pierwszych czterech miesiącach 2013 r. nasz region był jednym z pięciu w Polsce, który zanotował wzrost udzielonych noclegów w porównaniu do analogicznego okresu w 2012 r.

Na tle kraju przestrzeń turystyczna regionu wydaje się być jedną z atrakcyjniejszych, szczególnie pod względem:

- wysokiej klasy atrakcji kulturowych i znaczących walorów przyrodniczo-krajobrazowych, zwłaszcza w relacji do województw centralnej Polski;
- wybitnych walorów historycznych związanych z historią Polski i walk o niepodległość;
- położenia w niewielkiej odległości (150–200 km) od dużych metropolii krajowych i możliwości oferowania konkurencyjnego cenowo wypoczynku rodzinnego.

Głównym rejonem turystycznym województwa są Góry Świętokrzyskie, które stanowią pod wieloma względami jeden z najciekawszych i piękniejszych rejonów centralnej Polski. Szczególne miejsce w zagospodarowaniu tego obszaru zajmuje Świętokrzyski Park Narodowy oraz centrum kultowo-kulturowe na Świętym Krzyżu.

Ważnym dla województwa i kraju obszarem aktywizacji tej funkcji jest Dolina Wisły, cechująca się bogactwem form krajobrazów i zasobów dziedzictwa kulturowego

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

UWARUNKOWANIA ROZWOJU TURYSTYKI I REKREACJI

Mapa nr 30

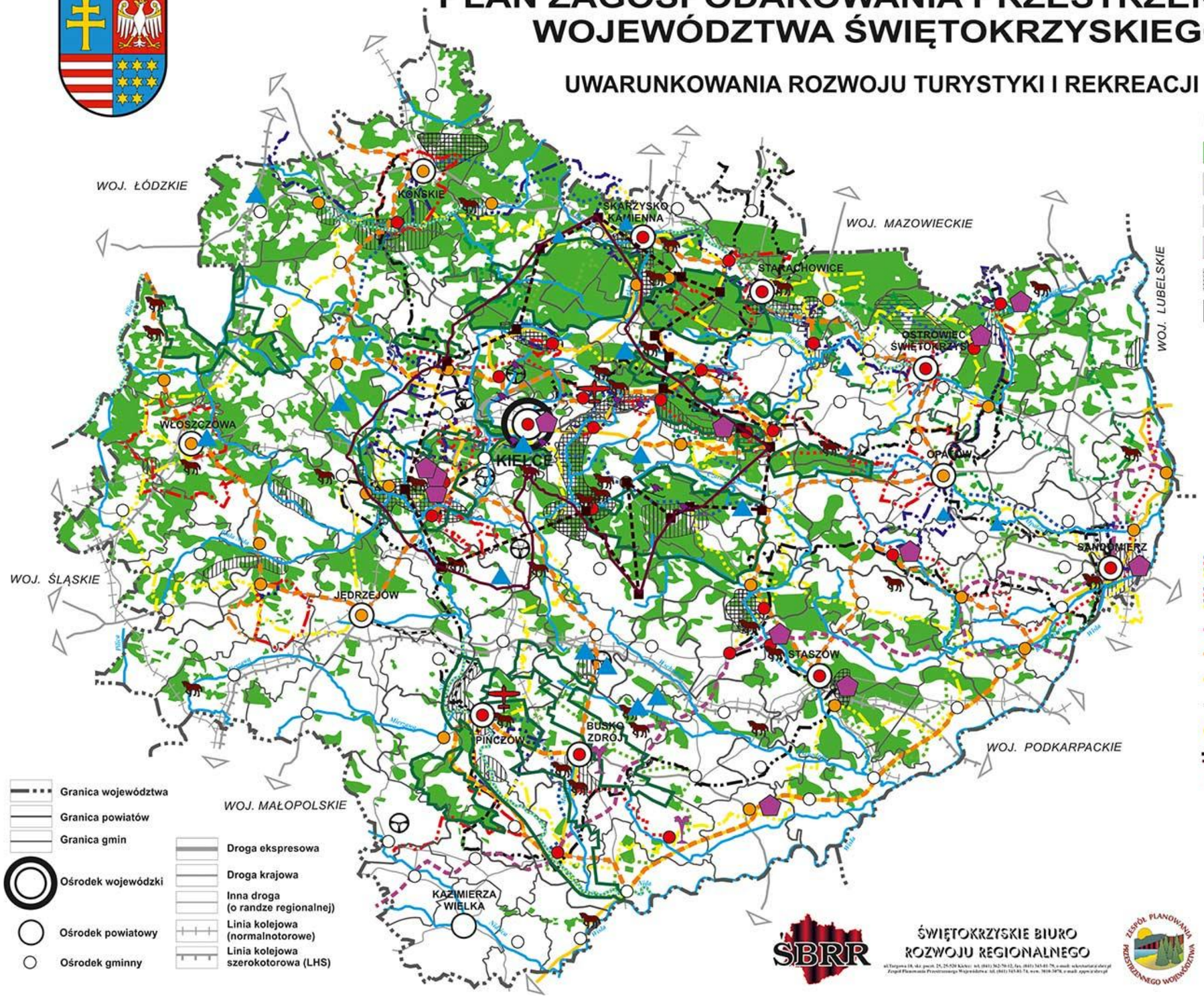

LEGENDA

- Las
- Rzeka
- Zbiornik wodny
- Granica parku: narodowego i krajobrazowego
- Strefa wypoczynku podmiejskiego
- Strefa zwiększonego ruchu turystyczno-rekreacyjnego
- Zbiornik wodny objęty *"Programem małej retencji dla woj.świętokrzyskiego "* o pow. 30 ha i więcej nie kolidujące z przedmiotami ochrony Natura 2000

Ośrodki turystyczno-rekreacyjne

- Istniejący i kształtujący się
- Ośrodek predysponowane
- Wybrana atrakcja turystyczna generująca duży ruch turystyczny

Wybrane elementy infrastruktury turystycznej

- Pieszy szlak turystyczny
- Rowerowy szlak turystyczny
- Małopolska Droga św. Jakuba
- Monastyczny Szlak Cystersów
- Samochodowa trasa turystyczna
- Kolejowy szlak turystyczny
- Szlak kajakowy
- Orientacyjny przebieg szlaku turystyki konnej
- Ośrodek sportów lotniczych
- Tor: samochodowy i motocrossowy
- Wyciąg narciarski
- Ośrodek jazdy konnej
- Ośrodek, baza turystyki jeździeckiej
- Sanatorium

- Granica województwa
- Granica powiatów
- Granica gmin
- Ośrodek wojewódzki
- Ośrodek powiatowy
- Ośrodek gminny
- Droga ekspresowa
- Droga krajowa
- Inna droga (o randze regionalnej)
- Linia kolejowa (normalnotorowe)
- Linia kolejowa szerokotorowa (LHS)

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Wybrane sanktuaria oraz orientacyjny przebieg głównych tras pielgrzymkowych
(uwarunkowania)

Mapa nr 31

LEGENDA

- Trasa pielgrzymkowa
- Granica diecezji
- Sanktuarium maryjne
- Sanktuarium pańskie
- Sanktuarium świętych i błogosławionych
- Granica województwa
- Granica gminy

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

historycznych miast nadwiślańskich, zwłaszcza Sandomierza. Obszar ten stanowi ważny element składowy ponadregionalnego rejonu turystycznego środkowej Wisły i ma szansę osiągnąć międzynarodowe standardy zagospodarowania turystycznego.

Obszarem specyficznym, o wysokim stopniu zachowania naturalnych form przyrody i krajobrazu jest Ponidzie z zespołem sanatoryjnym Busko-Zdrój — Solec-Zdrój oraz atrakcjami przyrodniczymi i kulturowymi doliny Nidy. Towarzyszy im intensywnie rozwijana agroturystyka (jedno z czołowych miejsc w Polsce pod względem ilości gospodarstw agroturystycznych).

Najczęściej odwiedzanymi atrakcjami (wg sprzedanych biletów) w województwie świętokrzyskim były: Jura Park Bałtów — 300 000 turystów, klasztor na Świętym Krzyżu — 247 628, Świętokrzyski Park Narodowy — 202 460, Europejskie Centrum Bajki w Pacanowie — 162 000, Trasa Podziemna w Sandomierzu — 134 429, zamek królewski w Chęcinach — 118 400, Brama Opatowska w Sandomierzu — 110 000, zamek Krzyżtopór w Ujeździe — 103 258 oraz zespół pałacowy w Kurozwękach, Jaskinia Raj w gm. Chęciny, Muzeum Wsi Kieleckiej, Park Etnograficzny w Tokarni, zamek w Sandomierzu, Pałac Biskupów Krakowskich w Kielcach (Muzeum Narodowe), Muzeum Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku (Muzeum Narodowe), Pustelnia Złotego Lasu w Rytwianach, Muzeum Zabawy i Zabawek w Kielcach, Centrum Geoedukacji w Kielcach, Krzemionki koło Ostrowca Świętokrzyskiego, galeria „Tajemnica Klejnotów" w Świętej Katarzynie, Muzeum diecezjalne w Sandomierzu i inne. Na uwagę zasługują również licznie odwiedzane sanktuaria — Matki Bożej Bolesnej Pani Świętokrzyskiej w Kałkowie-Godowie, Matki Bożej Bolesnej w Sulisławicach oraz Matki Bożej Ostrobramskiej w Skarżysku-Kamiennej, a także Sanktuarium Matki Bożej Loretańskiej w Piotrkowicach (liczby odwiedzających są duże, jednak są one tylko szacunkowe).

Do aktywizacji niektórych form turystyki może przyczynić się także i to, iż województwo jest jednym z niewielu rejonów Polski, gdzie są żywotne i kultywowane tradycje ludowe (mieszkańcy wsi lokalnie posługują się gwarą, używają stroju regionalnego, pielęgnują dorobek artystyczny i kulinarny dawnych pokoleń — działalność licznych Lokalnych Grup Działania).

Województwo posiada duże szanse rozwoju funkcji turystycznej nie tylko pod kątem udostępnienia atrakcji turystycznych, ale również dzięki postępującej systematycznie rozbudowie bazy infrastruktury turystycznej, do której należą:

- około 50 znakowanych szlaków turystyki pieszej o łącznej długości ponad 1600 km, poza tym kilka szlaków spacerowych w Kielcach i okolicy;
- 77 znakowanych szlaków turystyki rowerowej oraz kilkanaście gminnych ścieżek rowerowych o łącznej długości około 4000 km;
- 4 trasy rowerowe trasy tematyczne (Miejsc Mocy, Żółwia i Dinozaura, Witolda Gombrowicza, Architektury Obronnej);
- 27 wytyczonych ścieżek dydaktycznych (głównie na obszarze Świętokrzyskiego Parku Narodowego i parków krajobrazowych);
- dwa szlaki turystyki kolejowej — Świętokrzyska Kolej Dojazdowa Ciuchcia Ekspres Ponidzie, Starachowicka Kolej Wąskotorowa;
- trasy turystyki samochodowej (np.: pętle świętokrzyskie, pętla na Ponidziu, śladami Staropolskiego Okręgu Przemysłowego, śladami Architektury Romańskiej, szlak Cystersów, „Szlak Literacki", „Świętokrzyski Szlak Architektury Drewnianej", „Sandomierski Szlak Jabłkowy" oraz inne);
- 5 podziemnych trasy turystycznych;
- 23 kryte pływalnie oraz 8 basenów zlokalizowanych w hotelach;
- 28 zorganizowanych kąpielisk oraz 13 częściowo zorganizowanych;
- 8 kręgielni;

- ścianki wspinaczkowe — m.in. w Kielcach, Sandomierzu i Bałtowie;
- 19 kortów tenisowych;
- 8 ośrodków narciarskich (kilkanaście tras zjazdowych), 2 trasy do uprawiania narciarstwa biegowego;
- kryte i otwarte lodowiska w Kielcach, Ostrowcu Świętokrzyskim i Skarżysku Kamiennej (w okresie zimowym);
- lotniska w Masłowie i Pińczowie z centrum sportów lotniczych;
- ponad 30 ośrodków jazdy konnej, skupionych głównie przy gospodarstwach agroturystycznych;
- 23 ośrodki sportów ekstremalnych (parki linowe, offroad, MotoCross, quady, paintball, itp.);
- samochodowy tor wyścigowy w Miedzianej Górze oraz kilka torów kartingowych
- infrastruktura uzupełniająca (para turystyczna):
  - teatry,
  - filharmonia,
  - placówki muzealne,
  - ekspozycje,
  - kina.

W świętokrzyskim funkcjonuje ogółem 206 obiektów noclegowych, z czego blisko 85% to obiekty całoroczne. Największą ich liczbą dysponuje powiat kielecki wraz z miastem Kielce oraz powiaty konecki i buski. Najmniejsze zasoby noclegowe posiadają natomiast powiaty: kazimierski oraz włoszczowski.

Najważniejsze zagrożenia stwarzają:
- zbyt małe zaangażowanie społeczności lokalnych w sprawę rozwoju i promocji turystyki;
- postępująca dekapitalizacja infrastruktury turystycznej oraz braki w wyposażeniu w infrastrukturę techniczną, warunkującą podniesienie standardu usług;
- niedostateczne oznakowanie (eksponowanie) atrakcji turystycznych.

Główne problemy przestrzenne i obszary problemowe:
- niedobory bazy noclegowej, w tym szczególnie tańszych obiektów noclegowych (domów wycieczkowych, schronisk młodzieżowych) oraz nierównomierne jej rozmieszczenie;
- zbyt mała liczba zbiorników wodnych, a także przekroczenia chłonności turystycznej niektórych rejonów województwa: Sielpi, ŚPN i Golejowa;
- brak połączeń tras rowerowych między poszczególnymi gminami uniemożliwiający powstanie jednolitego, spójnego systemu wojewódzkiego;
- postępująca utrata wglądów krajobrazowych ze szlaków turystycznych (dawno wytyczone szlaki otwartymi grzbietami obrosły wysokimi drzewami oraz postępująca obudowa samochodowych tras krajobrazowych);
- niedostateczne wyposażenie w powszechnie dostępną infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną w pobliżu tras rowerowych, pieszych szlaków turystycznych oraz nad zbiornikami wodnymi;
- zbyt mała oferta kompleksowo zagospodarowanych obszarów turystycznych;
- niewystarczająca promocja wybitnych walorów geoturystycznych województwa świętokrzyskiego.

10. Rolnictwo

Mimo siedmiu lat wdrażania Wspólnej Polityki Rolnej i realizacji wielu atrakcyjnych projektów w zakresie rozwoju wielofunkcyjnego w rolnictwie województwa nadal przeważają trendy recesyjne. Funkcja ta pozostając głównym sektorem gospodarki na ponad 42,9% obszaru regionu świętokrzyskiego, utraciła jednak swą czołową pozycję w strukturze ekonomicznej i ma coraz mniejsze znaczenie jako źródło dochodów ludności wiejskiej. Świadczy o tym udział rolnictwa w wartości dodanej brutto, który zmniejszył się w ciągu ostatnich 10 lat do 5,8% (3 lokata po przemyśle i budownictwie), zaś udział pracujących w tym sektorze do ogółu pracujących spadł o ca 20%. Oznacza to, że co czwarta osoba czynna zawodowo czerpie dochody z pracy w rolnictwie, mimo że udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie mieszkańców województwa wzrósł o ok. 3,5% i wynosi ca 54,6%. Rzutuje na to proces suburbanizacji — osiedlania się ludności miejskiej na obszarach podmiejskich (część tych obszarów utraciła już swój rolniczy charakter i pełni funkcje „sypialni") jak też duża liczba utrzymujących się ze „źródeł niezarobkowych" oraz utrwalone zjawisko „szarej strefy".

Do ważniejszych trendów, jakie zaznaczyły się w rolnictwie w okresie realizacji pierwszej edycji Planu należy również zaliczyć:

- wysoki ubytek użytków rolnych (udział tych użytków w powierzchni ogólnej województwa zmalał o 22,7%);
- odczuwalną w środowisku wiejskim poprawę sytuacji finansowej gospodarstw, która nastąpiła z chwilą uruchomienia dopłat bezpośrednich w 2005 r. (towarzyszy temu wzrost ceny ziemi rolniczej, która przekracza obecnie 3 krotnie cenę z roku 1998);
- przyśpieszoną modernizację (techniczną i własnościową) przetwórstwa rolno-spożywczego, które zostało poddane rygorystycznemu dostosowaniu do wymogów UE (odbyło się to jednak przy znacznych stratach potencjału, spowodowanych upadkiem wielu zakładów, jak i całych branż, np. cukrowniczej i nadal tworzy trudną do odrobienia lukę w organizacji zbytu surowców rolniczych oraz pogłębia trudności z zagospodarowaniem nadwyżek surowcowych);
- rosnącą dywersyfikację gospodarstw rolniczych w zakresie powierzchni oraz skali produkcji, podczas gdy średni areał gospodarstwa pow. 1 ha UR nie uległ praktycznie zwiększeniu i wynosi 5,5 ha (średnio w kraju analogiczny areał wzrósł o 3,4 ha i wynosi 10,4 ha);
- nadal za wysoki poziom zatrudnienia w rolnictwie (23 os./100 ha, kraj 12,9 os.) mimo wysokiego spadku tego wskaźnika (o ok. 35%);
- żywiołową transformację systemu obsługi rolnictwa, którą prawie w całości przejął sektor prywatny (znaczna część tych przedsiębiorstw nie zapewnia jednak wystarczającego poziomu i kompleksowości usług, zwłaszcza w zakresie obrotu artykułami rolnymi, napraw sprzętu rolniczego oraz obsługi finansowej gospodarstw, nie wypracowała również dostatecznej wizji rozwoju, odpowiadającej oczekiwaniom wsi);
- nadmierne przemieszanie się charakteru i funkcji zabudowy wiejskiej, co nie służy intensyfikacji produkcji rolniczej i zachowaniu kultury źródłowej (w większości gmin podmiejskich zjawisko to przyczynia się do dewastacji cennych walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz ubytku przestrzeni publicznej i wymaga pilnego uporządkowania);
- duży i stale rosnący areału gruntów odłogujących i źle rolniczo wykorzystanych, zwłaszcza na obszarach o najsłabszych warunkach glebowych, co ma bezpośredni związek z pogarszającą się i niestabilną opłacalnością produkcji rolniczej oraz rezygnacją rolników z uprawy części gruntów najniższej jakości;
- utrzymującą się niską skalę jednostkową produkcji rolniczej i brak większego zainteresowania tworzeniem grup producenckich, czemu towarzyszy niski poziom

współpracy pomiędzy rolnikami, a zakładami przetwórczymi (za wyjątkiem mleczarstwa);
- tendencje do zaniku towarowej produkcji zwierzęcej w północnej części województwa na obszarach najsłabszych gleb;
- zbyt słabo wykorzystany potencjał rolnictwa na obszarach o najlepszych glebach we wschodniej i południowej części województwa, które stanowią jeden z podstawowych atutów regionu;
- niedostateczny transfer wiedzy i nowych technologii do sektora rolniczego.

Wśród uwarunkowań sprzyjających rozwojowi produkcji rolniczej za najważniejsze uznaje się:
- korzystniejsze od przeciętnych w kraju warunki glebowe (średni wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi, bowiem 70,4 pkt., zaś w Polsce 66,6%), przy czym gleby najwyższej jakości koncentrują się w rejonie sandomiersko-opatowskim i kazimierskim, specjalizującym się w ogrodnictwie i warzywnictwie;
- otwarcie granic między państwami członkowskimi UE i swoboda w obrocie art. rolnymi (mimo umiejętności wykorzystania posiadanych przewag konkurencyjnych i pokonywania pozaekonomicznych barier eksportowych, zwłaszcza przez producentów owoców i warzyw, szansa ta nie jest jeszcze dostatecznie wykorzystywana a głównym odbiorcą tych artykułów poza mrożonkami, są nadal Rosja, Ukraina i Białoruś);
- położenie regionu blisko dużych krajowych rynków zbytu jak: Kraków, Warszawa, Katowice oraz utrwalone powiązania handlowe z tymi aglomeracjami;
- dynamiczny wzrost liczby gospodarstw stosujących ekologiczne i zrównoważone metody produkcji (certyfikat ekologiczny posiada ok. 1000 gospodarstw, co plasuje województwo na 4 miejscu w kraju), który wiąże się z systematycznym postępem we wdrażaniu Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego i innych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (atutem województwa są duże możliwości intensyfikacji produkcji ekologicznej oraz rozwoju produkcji biopaliw);
- korzystne warunki rozwoju produkcji pasz objętościowych i chowu bydła opasowego, które nie są dostatecznie wykorzystywane (powierzchnia łąk i pastwisk wynosi 118 373 ha, co stanowi 21,3% UR przy średniej krajowej 20%);
- prawie 42% wzrost upraw pszenżyta — zboża uniwersalnego i ponad 3,5 krotny wzrost areału rzepaku i rzepiku.

Zjawiskiem niekorzystnym jest widoczny spadek pogłowia krów mlecznych (będący wynikiem m.in. wprowadzenia „kwotowania" podaży mleka, jak również konieczności dostosowania produkcji do wymogów unijnych, a w ostatnich latach również trzody chlewnej, który jest pochodną utrzymywania się niekorzystnych relacji cenowych w tej gałęzi produkcji.

Mimo obecnych trudności, szanse rozwoju posiada przemysł rolno-spożywczy, który stoi w obliczu dalszego podniesienia jakości i konkurencyjności produkcji oraz wykorzystania kapitału inwestycyjnego z programów pomocowych. Szczególny niedobór mocy przerobowych jest odczuwalny w branżach: owocowo-warzywnej, chłodniczej, gotowych wyrobów kulinarnych, w przechowalnictwie oraz produkcji wyrobów regionalnych o wysokiej jakości ekologicznej i smakowej.

Korzystne warunki intensyfikacji (mimo ograniczeń agrarnych i prawno-ekonomicznych) posiada także produkcja biomasy i biokomponentów na cele wytwarzania energii (drewna z szybko rosnących drzew, krzewów i traw oraz słomy zbóż i rzepaku, fermentacji biomasy — biogaz i bioetanol oraz pozyskiwanie estrów metylowych olejów roślinnych, głównie z oleju rzepakowego).

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Ocena warunków ekonomicznych rozwoju rolnictwa
(uwarunkowania)

Mapa nr 32

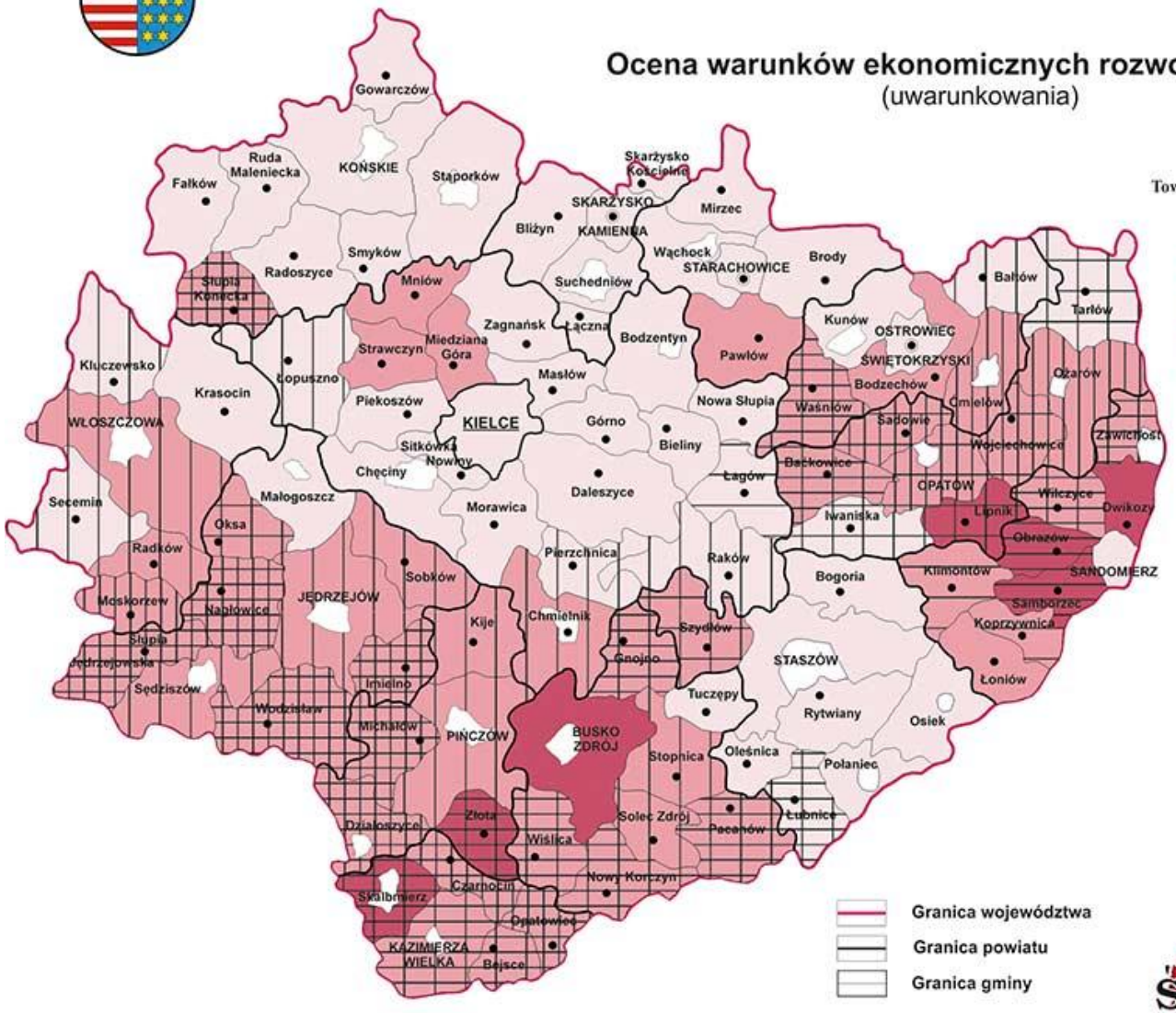

Towarowość produkcji rolniczej na 1 ha (wg R. Kulikowskiego, z IGiPZ PAN)

Oznaczenie na mapie	Grupy gmin	Ocena punktowa
	gminy osiągające średnio powyżej 2 tys. zł tpr/1ha	3
	gminy osiągające średnio od 1-2 tys. zł tpr/1ha	2
	gminy osiągające średnio poniżej 1 tys. zł tpr/1ha	1

Udział utrzymujących się z pracy w swoim gospodarstwie rolnym

Oznaczenie na mapie	% ogólnej liczby utrzymujących się	Ocena punktowa
	powyżej 60	3
	50-60	1
	poniżej 60	0

Udział gospodarstw o powierzchni >10 ha

Oznaczenie na mapie	Grupy gospodarstw	Ocena punktowa
	29,9-15,1	3
	15,0-6,5	1
	poniżej 6,5	0

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Ocena warunków glebowych i agrarnych
(uwarunkowania)

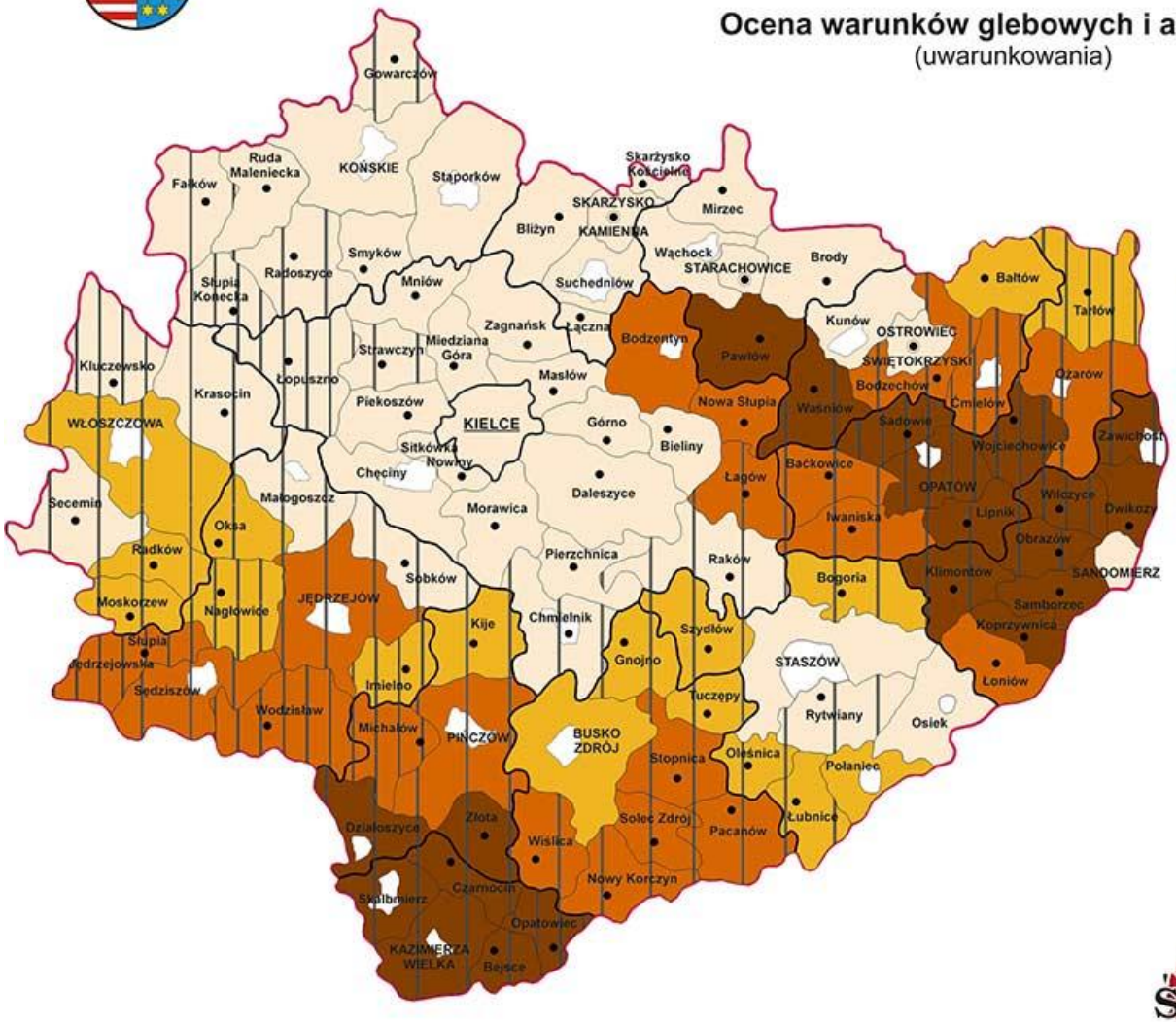

Mapa nr 33

OCENA WARUNKÓW GLEBOWYCH

Oznaczenie na mapie	Udział procentowy gleb wszystkich klas bonitacyjnych w użytkach rolnych	Ocena punktowa
	powyżej 60 % gleb klas bonitacyjnych I-III	6
	powyżej 70 % gleb klas bonitacyjnych I-IV	4
	60 % - 70% gleb klas bonitacyjnych I-IV	2
	przewaga gleb niekonomicznych klas bonitacyjnych V-VI	—

OCENA WARUNKÓW AGRARNYCH

Oznaczenie na mapie	Średni areał gospodarstwa indywidualnego w ha użytków rolnych	Ocena punktowa
	powyżej 7 ha	3
	7 - 4 ha	1
	poniżej 4 ha	—

SBRR
ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO
ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

(uwarunkowania)

Pozycja rolnictwa w strukturze funkcjonalnej miast i gmin

- w ocenie samorządów

Mapa nr 34

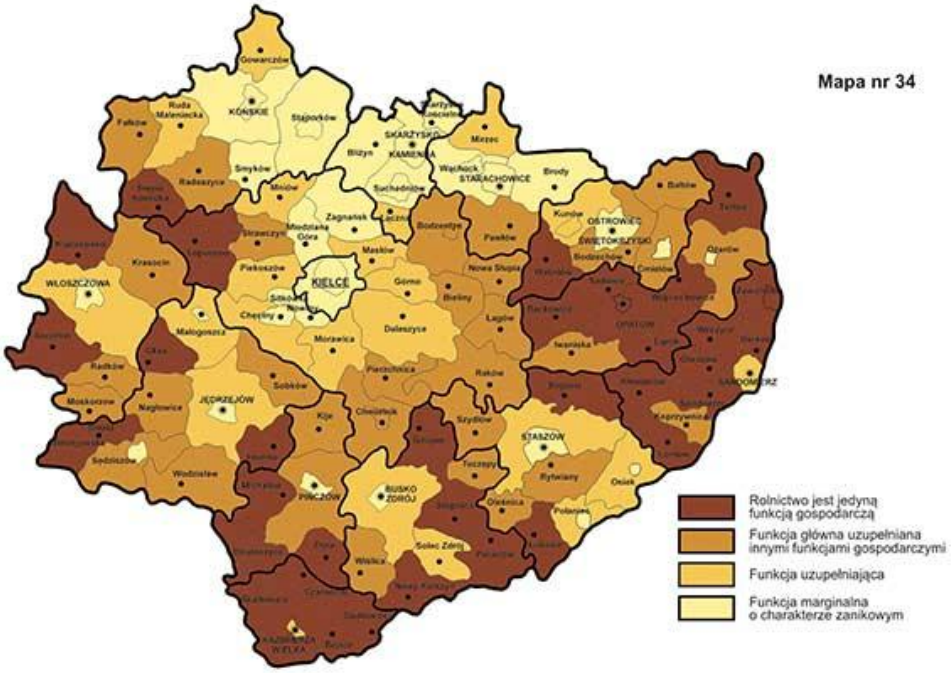

Rozmieszczenie zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego

Mapa nr 35

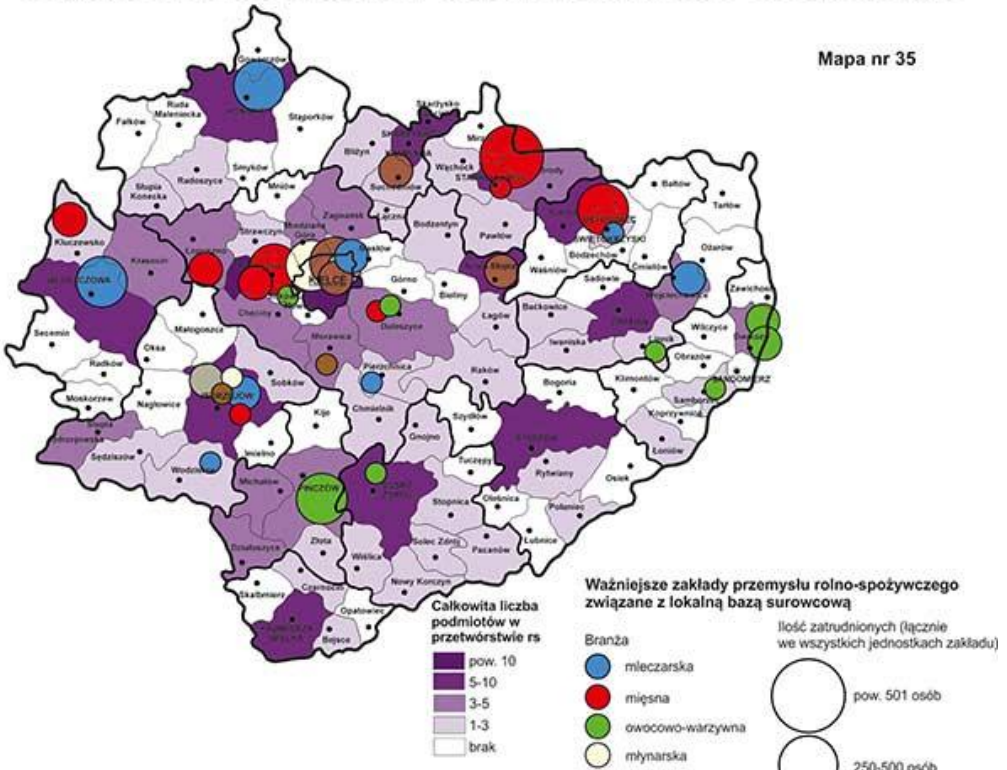

Opracowano na podstawie ankiet gminnych i informacji udzielonych przez zakłady

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

UWARUNKOWANIA ROZWOJU ROLNICTWA I OBSZARÓW WIEJSKICH

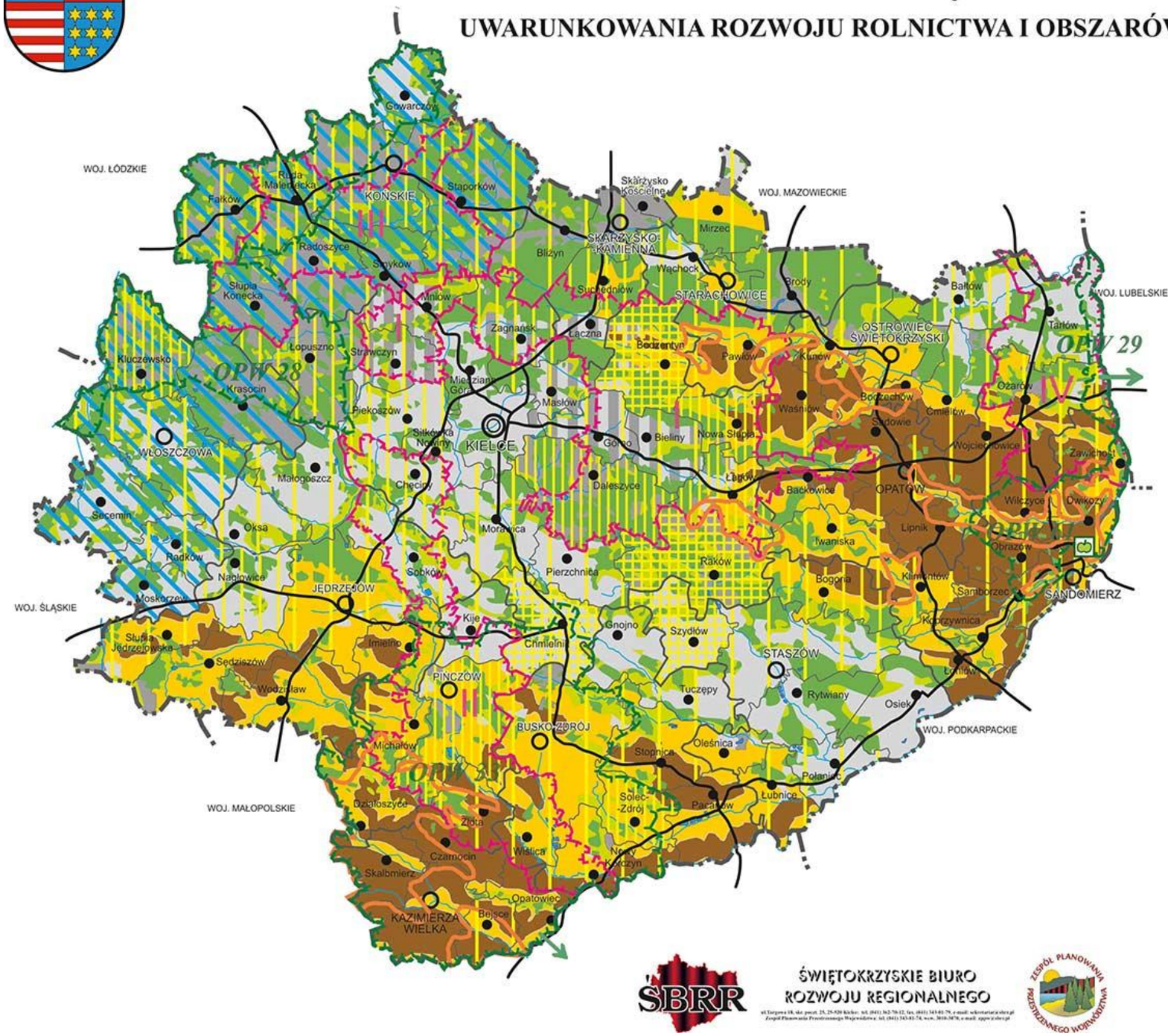

LEGENDA **Mapa nr 36**

Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)

- Obszary o szczególnych utrudnieniach w rolnictwie (obszary górskie)
- Strefa nizinna II (warunki bardzo słabe)
- Strefa nizinna I (warunki słabe)
- Obszary gleb klasy I,II,III
- Obszary gleb klasy IV
- Nasilona erozja gleb

Krajowy program rolnośrodowiskowy

- Obszary przyrodniczo wrażliwe - OPW (schemat I)
- *OPW 28* Konecko-Włoszczowski
- *OPW 29* Dolina Środkowej Wisły
- *OPW 33* Dolina Nidy i Powiśle Dąbrowskie
- *OPW 61* Sandomierski (rezerwowy)
- Kierunki powiązań transgranicznych OPW
- Strefy priorytetowe (schemat II)
- I Strefa Świętokrzyska
- II Strefa Nidziańska
- III Strefa Czarnej Koneckiej
- IV Strefa Nadwiślańska
- Obszary szczególnie predysponowane do produkcji biomasy

Gospodarstwa agroturystyczne w gminach

- powyżej 20
- 11-20
- 6-10
- 1-5
- brak

Sandomierski Ogrodniczy Rynek Hurtowy S.A.

- Większe kompleksy leśne
- Obszary koncentracji zalesień gruntów rolnych wskazane w studiach gminnych

- Granica województwa
- Granica powiatu
- Granica gmin

ŚBRR
ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO
ul. Targowa 18, skr. poczt. 25, 25-520 Kielce; tel. (041) 362-70-12, fax. (041) 343-81-79, e-mail: sekretariat@sbrr.pl
Zespół Planowania Przestrzennego Województwa: tel. (041) 343-81-74, wew. 3010-3078, e-mail: zppw@sbrr.pl
ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Lesistość w województwie świętokrzyskim w 2012 roku
(uwarunkowania)

Mapa nr 37

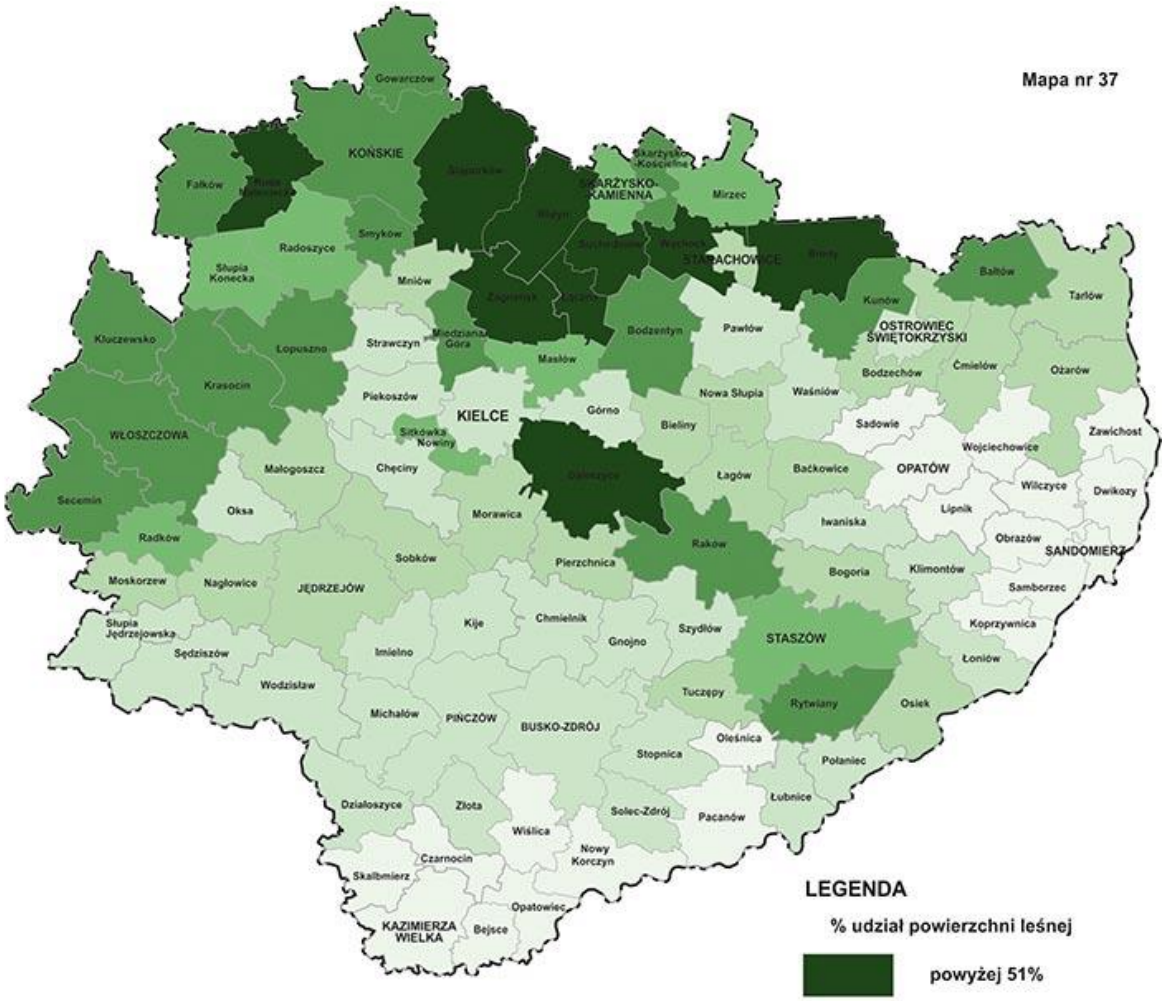

LEGENDA

% udział powierzchni leśnej

- powyżej 51%
- 41-50,9%
- 31-40,9%
- 21-30,9%
- 10-20,9%
- poniżej 10%

Granica województwa

Granice gmin

Źródło: GUS

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Występujące w regionie zróżnicowanie terytorialne potencjału produkcyjnego rolnictwa generuje w warunkach rynkowych nowe **obszary problemowe**, do których należy obecnie zaliczyć:

- zajmujące ok. 35% terenów rolnych województwa obszary południowe i wschodnie o **słabo wykorzystanym potencjale przyrodniczo-glebowym** (rozdrobniona struktura gospodarstw, niski poziom organizacji otoczenia rolnictwa i przetwórstwa rolnego, niewielka skala samoorganizacji);
- poszerzający się w północno-zachodniej części regionu **obszar kumulacji negatywnych zjawisk w rolnictwie** (słabe gleby, pogłębiające się rozdrobnienie gospodarstw, zanik produkcji towarowej, itp.), który obejmuje ok. 52% terenów rolnych — obszar ten wymaga wielokierunkowej restrukturyzacji, głównie na bazie funkcji nierolniczych;
- **obszary gleb zagrożonych erozją i silnego oddrzewienia krajobrazu** skupiające się na terenach lessowych;
- **obszary o wysokiej koncentracji gruntów odłogujących** (gminy o najniższej bonitacji gleb w północno-zachodniej i centralnej części województwa).

Podsumowując — świętokrzyskie należy do obszarów kraju o największej skali i złożoności problemów transformacji sektora rolnego oraz dostosowania tej funkcji do standardów UE. Znaczenie priorytetowe posiada poprawa niekorzystnej struktury agrarnej oraz kształtowanie rynkowego otoczenia rolnictwa, które obecnie nie stymulują wystarczająco produkcji rolniczej. Istotnym problemem jest też słaba dostępność do usług i niski poziom aktywności społeczno-gospodarczej, zwłaszcza na peryferyjnych obszarach wiejskich, kumulujących niekorzystne warunki rozwoju. Dotychczasowe środki i działania pomocowe kierowane na te obszary nie pobudziły procesów modernizacyjnych i miały na ogół charakter socjalny. Podobne problemy na obszarach wiejskich występują w 7 województwach południowych i wschodnich, co predysponuje je do uznania za obszar recesji rolniczej w skali krajowej.

11. Leśnictwo

Lasy, zajmują 28,0% powierzchni ogólnej województwa i wykazują stałą tendencję wzrostu areału (w latach 2000–2010 wzrósł on o ca 12 tys. ha). Lesistość województwa jest nieco niższa od krajowej (29,2%), odbiega jednak wyraźnie od średniej europejskiej (wynoszącej 33%) oraz od przyjętego w krajach UE wskaźnika kierunkowego (42%).

Funkcja leśna koncentruje się w centralnej, północnej i północno-zachodniej części województwa, na terenach o niskiej bonitacji gleb i w miejscach, gdzie zachowały się duże kompleksy leśne, stanowiące pozostałość dawnych puszcz: Świętokrzyskiej, Iłżeckiej, Pilickiej oraz Lasów Włoszczowskich i Staszowskich. Na obszarach o najlepszych warunkach glebowych lesistość jest nadal bardzo mała, co przyczynia się do powstania szeregu negatywnych zjawisk w środowisku rolniczym jak: erozja i spływ gleb, pogarszanie się warunków wodnych i agroklimatycznych, a także brak warunków do wypoczynku w środowisku leśnym (lasy tworzą zbyt małe kompleksy, a ponadto dominujący na tych terenach drzewostan liściasty nie sprzyja rekreacji).

W strukturze własnościowej lasów przeważają lasy zarządzane przez Lasy Państwowe (ok. 68%), natomiast w strukturze drzewostanów dominuje sosna (ok. 72,1%), co nie odpowiada bogactwu ekosystemów leśnych (dla przykładu w lasach Skarbu Państwa ponad 52% stanowią żyzne siedliska lasowe), ani ich potencjałowi produkcyjnemu, który wymaga zwiększenia udziału cennych drzew liściastych).

Możliwości rozwoju funkcji leśnej determinują:

- rosnący areał odłogów i ugorów — szacowany obecnie na ca 105 tys. ha;

- wysokie potrzeby zalesieniowe gmin (grunty do zalesień w gminnych programach zwiększenia lesistości zajmują łącznie powierzchnię ok. 31 tys. ha) mimo widocznego procesu rezygnacji z części tych terenów na rzecz terenów budowlanych w gminach podmiejskich;
- krajowe preferencje zwiększenia lesistości obejmujące 14 gmin województwa;
- predyspozycje do ograniczenia monokultur sosnowych (ponad 61% powierzchni leśnej zajmują żyzne siedliska lasów i borów mieszanych nadające się do wprowadzenia najcenniejszych drzewostanów liściastych);
- lokalne warunki do rozwoju wyspecjalizowanego rzemiosła i drobnego przemysłu drzewnego;
- wyraźna poprawa stanu zdrowotnego lasów, w tym drzewostanów świerkowych i jodłowych (drzewostany bez uszkodzeń zajmują obecnie 27%, podczas gdy w 2000 r. zaledwie 10,4%), co nie oznacza jednak wystarczającej poprawy tego stanu w odniesieniu do wskaźników europejskich;
- rosnące pozyskanie drewna, wynoszące 944,2 dm^3 (wzrost o 24,1%).

Najważniejszym zagrożeniem lasów w województwie jest obecnie zagrożenie pożarowe, które utrzymuje się na zbliżonym poziomie jak w latach poprzednich i dotyczy w szczególności suchych lasów sosnowych. W lasach prywatnych istotnym zagrożeniem jest nadal niepełne wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych oraz nie realizowanie odnowień na gruntach przejściowo pozbawionych drzewostanu. Lokalne zagrożenia stwarzają ponadto:

- kradzieże drzewa z lasów wszystkich kategorii własności;
- zaśmiecanie terenów leśnych, zwłaszcza wokół terenów mieszkaniowych oraz dróg;
- duże zainteresowanie wypoczynkiem w środowisku leśnym, które ogranicza niedobór infrastruktury turystycznej i komunalnej w otoczeniu lasów.

Do głównych obszarów problemowych leśnictwa, prócz wspomnianych lasów zagrożonych pożarami, zalicza się tereny leśne położone w promieniu 10 km od miast powyżej 50 tys. mieszkańców, poddane szczególnie nasilonemu użytkowaniu turystycznemu.

Ograniczeniem rozwoju omawianej funkcji są również zbyt długo trwające procedury przeznaczania gruntów na cele zalesieniowe oraz (do niedawna) brak możliwości finansowania ze środków pomocowych zalesień gruntów innych niż rolne.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tj. Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266 z późn. zm.) grunty leśne podlegają ochronie przed przeznaczaniem ich na cele nieleśne. Zmian takich można dokonać jedynie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, po uzyskaniu zgody ministra właściwego ds. środowiska (dla gruntów leśnych stanowiących własność skarbu państwa) lub marszałka województwa (dla pozostałych gruntów leśnych).

Organem właściwym do wydawania decyzji zezwalającej na wyłączenie gruntów leśnych z produkcji (bez względu na formę własności) jest dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych. Wyjątek stanowią obszary parków narodowych, dla których taką decyzję wydaje dyrektor parku.

12. Mieszkalnictwo

Sytuacja w mieszkalnictwie i na rynku mieszkaniowym w woj. świętokrzyskim jest odbiciem ogólnego stanu gospodarki i cechuje się relatywnie niskimi wskaźnikami wzrostu w odniesieniu do średniej krajowej. Mimo, że od kilku lat obserwuje się niewielki wzrost liczby mieszkań oddanych do użytku, województwo świętokrzyskie zajmuje jedno z ostatnich miejsc w kraju pod względem wzrostu zasobów i poprawy standardów mieszkaniowych (zasoby mieszkaniowe regionu wynoszą 415,8 tys., co stanowi 3,2% zasobów krajowych).

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Mieszkalnictwo
(uwarunkowania)

Mapa nr 38

ILOŚĆ ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH
w m^2/km^2 powierzchni bezleśnej w roku 2012

Średnia krajowa 2950 m^2/km^2

PRZYROST POWIERZCHNI MIESZKANIOWEJ
w m^2/km^2 powierzchni bezleśnej w latach 2007-2012

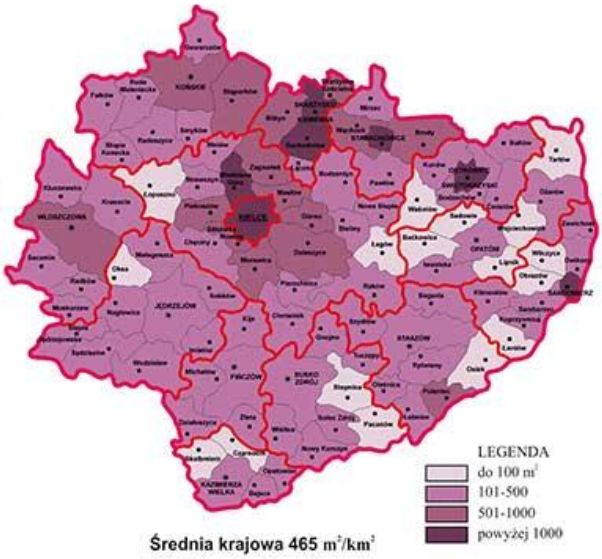

Średnia krajowa 465 m^2/km^2

PRZECIĘTNA LICZBA OSÓB NA 1 MIESZKANIE
w 2012 roku

Średnia krajowa 2,7 os./mieszk.

POWIERZCHNIA UŻYTKOWA MIESZKAŃ
NA MIESZKAŃCA w m^2/osobę w roku 2012

Średnia krajowa 22,8 m^2/os.

SBRR
ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO
ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Dość stała jest struktura budowanych mieszkań. Dominuje obecnie budownictwo indywidualne (prawie 80%), budownictwo przeznaczone na sprzedaż i spółdzielcze stanowią pozostałą część, natomiast społeczne formy czynszowe i zakładowe praktycznie nie są realizowane.

W wojewódzkich dokumentach programowych nie podjęto szerzej problematyki budownictwa mieszkaniowego, które prawie całkowicie zostało poddane procesom rynkowym, poza niewielkim zakresem budownictwa komunalnego i socjalnego, realizowanego w większych ośrodkach miejskich (świętokrzyskie cechuje się najniższymi w kraju wskaźnikami rozwoju tego rodzaju budownictwa). Do omawianej kwestii odnosi się jedynie „Strategia rozwoju województwa...", określając podstawowe wskaźniki charakteryzujące stan mieszkalnictwa i zalecając wsparcie środkami publicznymi społecznego budownictwa czynszowego na wynajem (powinno to ułatwić migracje w poszukiwaniu pracy) oraz budowę mieszkań socjalnych (stanowiących instrument polityki zapobiegania wykluczeniu społecznemu).

Z niedoborem terenów uzbrojonych oraz niekorzystnym stanem budownictwa mieszkaniowego w miastach wiąże się problem ekspansji zabudowy jednorodzinnej poza obszary miejskie. W regionie zauważalne jest to szczególnie w obszarze oddziaływania Kielc (**główny obszar problemowy w zakresie mieszkalnictwa**). Silnemu procesowi suburbanizacji poddane zostały wszystkie sąsiadujące z ośrodkiem wojewódzkim gminy oraz Strawczyn, Mniów i Łączna. Niesie to za sobą trudne do odwrócenia zmiany w strukturze przestrzennej zabudowy, w której zaczyna dominować pozbawiona usług i przestrzeni publicznych zabudowa typu osiedlowego, na ogół słabo skomunikowana z nadrzędnym układem dróg oraz z miejscami pracy i wypoczynku. Na tereny mieszkaniowe są przekształcane tereny usług turystycznych (UT, UTL), atrakcyjne przestrzenie publiczne, tereny przemysłowe, otoczenie zbiorników wodnych (istniejących i projektowanych) oraz panoramy i osie widokowe cennych fragmentów krajobrazu, które od lat były rezerwowane „dla przyszłych pokoleń". Problem ten wymaga pilnego rozwiązania zarówno na płaszczyźnie prawnej, jak i w praktyce planowania miejscowego. Istotną kwestią jest także brak kompleksowej i stabilnej polityki mieszkaniowej państwa oraz wadliwe przepisy prawa w zakresie planowania zabudowy na szczeblu lokalnym, które obecny rozwój mieszkalnictwa oparły w znaczącym stopniu na decyzjach urbanistycznych, wydawanych na pojedyncze inwestycje. Prowadzi to do coraz większej dezintegracji struktur mieszkaniowych i niekontrolowanej zabudowy terenów, które w innych warunkach nie zostałyby zabudowane.

Nie mniej istotnym problemem przestrzennym, zwłaszcza w miastach, jest wspomniany już wysoki **niedobór budownictwa komunalnego i społecznego**, któremu towarzyszy na ogół zły stan techniczny istniejących obiektów mieszkalnych oraz problemy z lokalizacją budownictwa dla najuboższych grup ludności.

Wykres nr 15. Mieszkania oddane do użytku w 2012 roku.

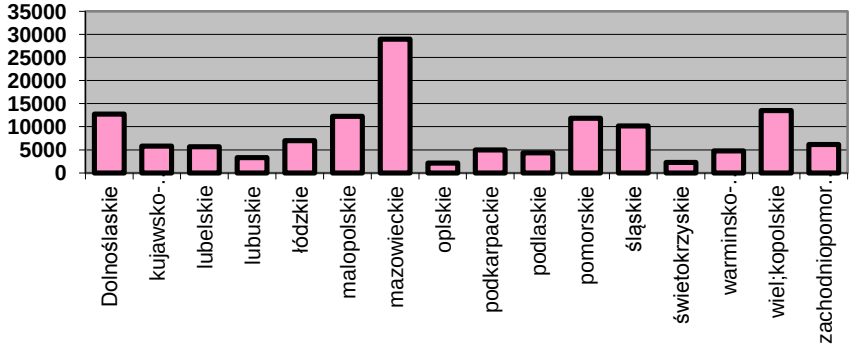

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Roczników Statystycznych.

13. Obronność i bezpieczeństwo

Zgodnie przepisami o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Plan województwa powinien zapewnić wzrost walorów obronnych regionu, poprawę bezpieczeństwa ludności oraz odporności struktur przestrzennych na skutki awarii i klęsk żywiołowych. Powinien też tworzyć warunki do niezawodności i ciągłości funkcjonowania państwa w warunkach wojennych oraz sytuacji klęsk żywiołowych. Służyć temu będą działania zmierzające do: harmonijnego i równomiernego rozwoju sieci osadniczej, tworzenia bezawaryjnych systemów komunikacyjnych, telekomunikacyjnych, energetycznych i wodnych, umożliwienia zmniejszenia koncentracji ośrodków przemysłowych, administracyjnych, czy infrastruktury społecznej, zmniejszenia zagrożenia wystąpienia awarii i klęsk żywiołowych, ograniczenia ich zasięgu i skutków dla ludności oraz poprawienia szybkości i skuteczności prowadzenia akcji ratowniczych.

13.1. Straż pożarna

Celem powstałego w 1995 r. Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG) jest ujednolicenie działań o charakterze ratowniczym, podejmowanych w sytuacjach zagrożeń życia, zdrowia, mienia lub środowiska przez **Państwową Straż Pożarną** i inne podmioty ratownicze. Swoje zadania KSRG realizuje poprzez koordynację walki z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi oraz ratownictwo techniczne, ekologiczne i medyczne na wszystkich szczeblach administracji. W ramach KSRG na terenie województwa świętokrzyskiego działa 1 Komenda Wojewódzka PSP, 12 Komend Powiatowych PSP, 1 Komenda Miejska PSP i 17 JRG PSP. Do systemu zostały również włączone 203, najlepsze pod względem organizacji, wyszkolenia i wyposażenia, jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej.

Ponadto w ramach KSRG powołano centralny i wojewódzki odwód operacyjny, w skład którego wchodzi Świętokrzyska Brygada Odwodowa, której trzon jest przewidziany do działań w skali ponad powiatowej oraz której wydzielone siły i środki wchodzą w skład centralnego obwodu operacyjnego, który jest przewidziany do działań ponad wojewódzkich.

13.2. Policja

Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w Kielcach podlega jedna komenda miejska w Kielcach oraz 12 komend powiatowych. Głównym dokumentem wskazującym cele oraz kluczowe zadania dla świętokrzyskiej policji jest **„Strategia Wojewódzka Policji Świętokrzyskiej na lata 2013–2015”,** która określa misję Policji *„Systematycznie poprawiając skuteczność, służymy społeczeństwu zapewniając bezpieczeństwo i porządek publiczny, zgodnie z zasadami demokratycznego państwa prawa. Jesteśmy Waszą Policją, razem tworzymy bezpieczne województwo świętokrzyskie.”*

Strategia zawiera 6 priorytetów ustanowionych przez **Komendanta Głównego Policji**:

- doskonalenie obsługi obywatela poprzez szybką i skuteczną reakcje Policji na zdarzenia;
- działania Policji skierowane na wzrost poziomu bezpieczeństwa na drogach;
- ochrona interesów obywatela, przedsiębiorców i Skarbu Państwa poprzez skuteczniejszą walkę z przestępczością gospodarczą;
- zapewnienie optymalnych warunków pełnienia służby/pracy policjantom i pracownikom Policji w celu doskonalenia jakości wykonywanych przez nich zadań;
- usprawnienie pracy Policji poprzez wprowadzanie i wykorzystywanie nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych i finansowych;
- działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa imprez masowych.

oraz 2 priorytety lokalne Świętokrzyskiego Komendanta Wojewódzkiego Policji w Kielcach:

- walka z patologiami społecznymi (alkoholizm, narkomania, przestępczość i agresja nieletnich, przemoc domowa);
- profesjonalizacja pracy Policji świętokrzyskiej.

Tabela nr 16. Przestępczość w województwie świętokrzyskim (w nawiasie podano dane za rok 2007)

Kategoria	za 2011 r.	Polska	Polska = 100
Przestępstwa o charakterze kryminalnym	17454 (22620)	794102 (794317)	2,2 (2,8)
Przestępstwa o charakterze gospodarczym	7820 (10165)	151655 (143108)	5,1 (7,1)
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	842 (995)	31383 (32841)	1,9 (3)
Przestępstwa przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	812 (1200)	42662 (45185)	1,9 (2,6)
Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece	1230 (1193)	37998 (35475)	3,2 (3,3)
Przestępstwa przeciwko mieniu	13394 (18296)	618648 (621413)	2,2 (2,9)
Przestępstwa drogowe	7363 (6388)	164572 (168359)	4,5 (3,8)
Wskaźnik wykrywalności sprawców	79,9 (77,8)	68,7 (64,6)	116,3 (120,4)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

13.3. Obrona cywilna

Do zadań obrony cywilnej, zgodnie z art. 137 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity, Dz. U. 2004, Nr 241, poz. 2416 z późniejszymi zmianami) należy:

- ochrona ludności, zakładów pracy, urządzeń użyteczności publicznej, dóbr kultury;
- ratowanie i udzielanie pomocy poszkodowanym w czasie wojny;
- współdziałanie w zwalczaniu klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska oraz usuwaniu ich skutków.

Centralnym organem właściwym w sprawach obrony cywilnej jest Szef Obrony Cywilnej Kraju, powoływany przez prezesa Rady Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Do zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju należy:

- przygotowanie projektów założeń i zasad działania obrony cywilnej;
- ustalenie ogólnych zasad realizacji zadań obrony cywilnej;
- koordynowanie przedsięwzięć i sprawowanie kontroli nad realizacją zadań obrony cywilnej przez naczelne organa administracji, terenowe organa administracji rządowej i organa samorządu terytorialnego;
- sprawowanie nadzoru nad odbywaniem zasadniczej służby w obronie cywilnej.

Terenowymi organami obrony cywilnej w administracji rządowej i samorządowej są wojewodowie, starostowie, wójtowie oraz burmistrzowie i prezydenci miast jako szefowie obrony cywilnej województw, powiatów i gmin. Do zakresu ich działania należy kierowanie oraz koordynowanie przygotowań i realizacji przedsięwzięć obrony cywilnej przez instytucje państwowe i samorządowe, podmioty gospodarcze i inne jednostki organizacyjne działające na ich terenach. Zadania z zakresu obrony cywilnej wykonuje w województwie Wojewoda przy pomocy Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego oraz w miastach i gminach — właściwe komórki organizacyjne ds. zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej.

13.4. Najważniejsze zagrożenia

Do najważniejszych zagrożeń w zakresie obronności i bezpieczeństwa, występujących na terenie województwa świętokrzyskiego, należy zaliczyć:

- skażenia chemiczne — niekontrolowane uwolnienie toksycznych materiałów chemicznych (dwusiarczku węgla, amoniaku, chloru, kwasu solnego), produkowanych lub wykorzystywanych w produkcji zakładów przemysłowych na terenie województwa;
- pożary lasów — zagrożenie tego typu występuje głównie na styku terenów leśnych z terenami osadniczymi oraz trasami komunikacyjnymi — drogowymi i kolejowymi;
- skażenia promieniotwórcze — mogące wystąpić w wyniku awarii reaktorów jądrowych w państwach ościennych, wskutek czego obłok promieniotwórczy może objąć swym zasięgiem całe województwo;
- katastrofy budowlane — zwłaszcza obiektów hydrotechnicznych oraz obiektów o dużym zgrupowaniu ludzi: szpitale, szkoły, przedszkola, sanatoria, największe zagrożenie powodzią stwarzają zapory zbiorników w Brodach na rzece Kamiennej i Chańczy na rzece Czarnej Staszowskiej, których obszar zalewowy może objąć gminy: Brody, Kunów, Ostrowiec Świętokrzyski, Bodzechów, Ćmielów oraz Staszów, Rytwiany, Połaniec;
- zagrożenie powodziowe — w zlewni Wisły, Nidy, Kamiennej, Silnicy i innych rzek województwa oraz lokalne powodzie i podtopienia związane z lokalnymi ciekami lub dużymi opadami atmosferycznymi;
- epidemie — zagrożenie chorobami zakaźnymi, w tym chorobami mogącymi wystąpić w rejonach dotkniętych powodzią (żółtaczka, dur brzuszny, czerwonka);
- epizoocje — zagrożenie zwierząt gospodarskich mogące wystąpić w rejonie powodzi i podstopień. Jednocześnie w związku z pojawiającymi się na terenie Polski przypadkami wirusa H5N1 nie można wykluczyć powstania ognisk niebezpiecznej dla ludzi ptasiej grypy, zwłaszcza w rejonie zatrzymywania się dzikich ptaków: rzeki, stawy, zbiorniki wodne, tereny podmokłe;
- zakłócenia porządku i bezpieczeństwa publicznego — akty terrorystyczne, kradzież substancji promieniotwórczych i niebezpiecznych, masowe wystąpienia i protesty społeczne.

13.5. Tereny zamknięte

Zgodnie z art. 2 i art. 4 ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne — tereny zamknięte, to tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych. Ich rozmieszczenie, granice i strefy ochronne określają decyzje ustalające lokalizację terenów zamkniętych.

Omawiana grupa terenów obejmuje w województwie głównie *tereny* wojskowe, Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach oraz *tereny kolejowe,* które ze względu na szczególną specyfikę oraz znaczenie obronne kolei zostały usankcjonowane nadaniem statusu zamkniętych. Ponadto terenem zamkniętym został objęty obszar Mesko Spółka Akcyjna.

Tereny wojskowe zlokalizowane są w: Kielcach, Busku-Zdroju, Sandomierzu, Radoszkach (gm. Wilczyce), Dyminach (gm. Morawica) i Sukowie (gm. Daleszyce). Są to: obiekty sztabowe, koszarowe, techniczne, magazynowe, a także szpital, przychodnia lekarska i kościół. Tereny te zajmują łącznie powierzchnię około 92 ha.

Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach posiada jedną nieruchomość objętą terenem zamkniętym, położoną na obszarze Kielc, która zajmuje powierzchnię niemal 0,6 ha.

Tereny kolejowe (zamknięte) skupiają się wzdłuż linii kolejowych (10 linii znaczenia państwowego). Najwięcej takich terenów występuje w powiatach: włoszczowskim, kieleckim i jędrzejowskim. Natomiast najmniejszą powierzchnię zajmują w powiatach: opatowskim,

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Obronność i bezpieczeństwo
(uwarunkowania)

Mapa nr 39

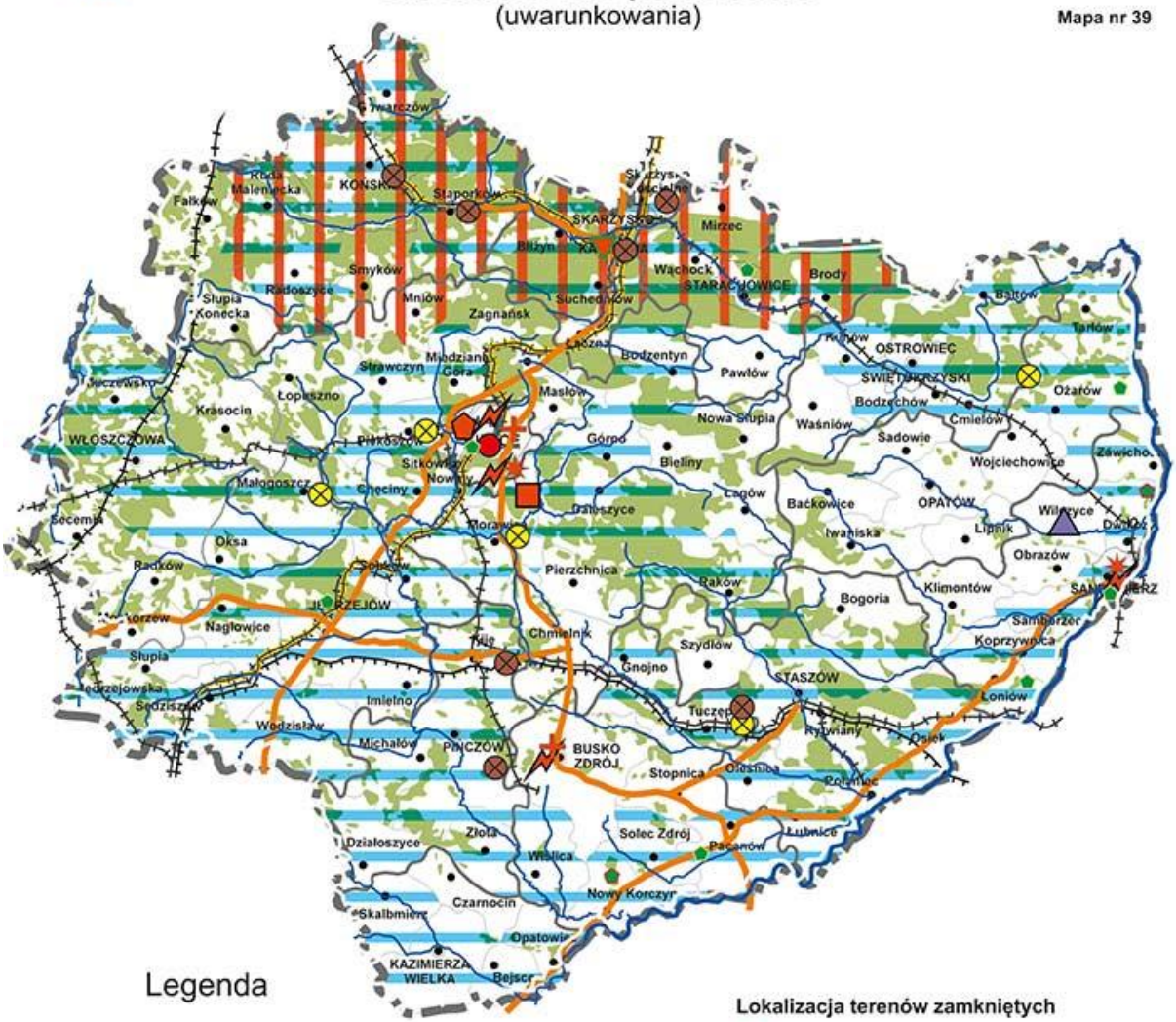

Legenda

Zagrożenia i obszary problemowe

- Gminy zagrożone powodzią
- Nadleśnictwo w I kategorii zagrożenia pożarowego lasu
- Zakłado o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej
- Zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej
- Droga do przewozu materiałów niebezpiecznych
- Linia kolejowa do przewozu materiałów niebezpiecznych
- Magazyn przeciwpowodziowy/ wojewódzki magazyny przeciwpowodziowy
- Granica województwa
- Granica powiatu
- Granica gminy

Lokalizacja terenów zamkniętych

- Obiekt koszarowy
- Obiekt sztabowy
- Kościół
- Obiekt techniczny
- Obiekt techniczny ze strefą ochronną do 3 km (strefa ograniczonego użytkowania)
- Obiekt magazynowy
- Szpital/przychodnia
- Teren Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach
- Linie kolejowe posiadające status terenów zamkniętych
- Pozostałe tereny zamknięte

Opracowano na podstawie:
- *ankiet do aktualizacji "Planu... "*
- *"Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego"*
- *materiałów przekazanych przez WIOŚ*
- *informacji z „Wojewódzkiego Planu Zarządzania Kryzysowego"*

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ostrowieckim i buskim. Znajdują się one w następujących gminach: Busko-Zdrój, Gnojno, Tuczępy, Imielno, Jędrzejów, Małogoszcz, Nagłowice, Sędziszów, Słupia Jędrzejowska, Sobków, Chęciny, Chmielnik, Miedziana Góra, Morawica, Piekoszów, Sitkówka-Nowiny, Zagnańsk, Fałków, Gowarczów, Końskie, Słupia Konecka, Stąporków, Kielce, Ożarów, Wojciechowice, Bodzechów, Ćmielów, Kunów, Ostrowiec Świętokrzyski, Kije, Pińczów, Dwikozy, Łoniów, Sandomierz, Zawichost, Bliżyn, Łączna, Skarżysko Kościelne, Skarżysko-Kamienna, Suchedniów, Brody, Starachowice, Wąchock, Osiek, Połaniec, Rytwiany, Staszów, Szydłów, Kluczewsko, Krasocin, Secemin, Włoszczowa.

Wykaz terenów zamkniętych: Resortu Obrony Narodowej, Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach, kolejowych znajdujących się na terenie województwa świętokrzyskiego został zamieszczony na końcu części tekstowej „Uwarunkowań i problemów przestrzennych”.

VI. GŁÓWNE MOŻLIWOŚCI I OGRANICZENIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Możliwości (atuty i szanse) rozwoju przestrzennego	Ograniczenia rozwoju przestrzennego
Osadnictwo i ład przestrzenny	
• Zaliczenie w polityce krajowej obszaru funkcjonalnego Kielc do ośrodków krajowych pełniących niektóre funkcje metropolitalne • Bliskie sąsiedztwo regionu z sześcioma dużymi aglomeracjami krajowymi generujące również zagrożenia rozwoju. • Względnie równomiernie rozmieszczona sieć miast. • Relatywnie niewielka skala obciążenia ośrodków miejskich barierami urbanizacyjnymi. • Postępująca rewitalizacja historycznych centrów większości miast i widoczna poprawa jakości przestrzeni publicznej. • Aktywność samorządów lokalnych w podejmowaniu i realizacji projektów rozwojowych.	• Utrzymujący się niski poziom urbanizacji regionu oraz niewielkie oddziaływanie miast na otoczenie funkcjonalne (poza Kielcami). • Duże dysproporcje w rozwoju ośrodków miejskich, niewielkie oddziaływanie ośrodków subregionalnych na otoczenie, regres małych miast obsługujących obszary rolnicze. • Żywiołowy proces suburbanizacji w sąsiedztwie dużych ośrodków miejskich, zwłaszcza Kielc. • Silna presja na zabudowę przestrzeni publicznych, enklaw leśnych i rezerw terenów pod inwestycje infrastrukturalne oraz obudowę dróg tranzytowych. • Chaos przestrzenny i niska estetyka otoczenia. • Rozdrobnienie osadnictwa wiejskiego. • Niedobór oraz relatywnie niska atrakcyjność terenów inwestycyjnych. • Znaczny niedobór planów miejscowych.
Ochrona środowiska i krajobrazu	
• Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe dużej części regionu mogące stanowić podstawę rozwoju turystyki (ponad 60% powierzchni objęte jest prawną ochroną przyrody). • Liczące się w kraju zasoby gleb o najwyższej jakości we wschodniej i południowej części regionu. • Dobra jakość wód podziemnych.	• Nierównomiernie rozmieszczone zasoby wód podziemnych i występowanie obszarów deficytów. • Niska jakość wód powierzchniowych. • Dysproporcja pomiędzy stopniem zwodociągowania i skanalizowania, zwłaszcza na obszarach wiejskich. • Brak kanalizacji deszczowej w większości miast i na obszarach gęsto zabudowanych. • Rozległe obszary zalewowe, zwłaszcza Wisły, Kamiennej i Nidy. • Postępująca degradacja gleb, zwłaszcza lessowych na skutek erozji. • Występowanie terenów istniejących i potencjalnych zagrożeń osuwiskami. • Silnie zróżnicowana lesistość oraz zły stan zdrowotny części lasów spowodowany m.in. napływem zanieczyszczeń powietrza z sąsiednich województw. • Występowanie obszarów zdegradowanych wskutek eksploatacji surowców mineralnych. • Zakwalifikowanie stref województwa do klasy C i D2 ze względu na przekroczenie norm zanieczyszczenia powietrza. • Lokalne zagrożenia ponadnormatywnym hałasem.

Geologia i surowce mineralne	
• Bogate zasoby surowców skalnych zwłaszcza wapieni oraz gipsu i siarki występujące w korzystnych warunkach geologiczno-górniczych, stanowiące przedmiot dużego zainteresowania inwestorów. • Cenne źródła wód mineralnych i leczniczych w rejonie Buska i Solca Zdroju tworzące szanse rozwoju specjalizacji regionalnej. • Potencjalne zasoby wód geotermalnych. • Unikalne atrakcje i zabytki geologiczne.	• Kumulacja niekorzystnych zjawisk na obszarach koncentracji wydobycia surowców (hałas, przekształcenia powierzchni terenu, zapylenie, występowanie lei depresyjnych, niszczenie nawierzchni drogowej) oraz konieczność rekultywacji.
Dziedzictwo kulturowe	
• Specyficzne walory dziedzictwa kulturowego i historycznego (w tym: występowanie zabytków unikatowych, np. dawnego przemysłu i techniki). • Znaczna ilość historycznych ośrodków miejskich (w tym nie będących obecnie miastami) o zabytkowych założeniach urbanistycznych. • Występowanie obiektów i zespołów zabytkowych mogących zainteresować potencjalnych turystów. • Rosnące zainteresowanie samorządów i partnerów społecznych wykorzystaniem przestrzeni zabytkowej do aktywizacji rozwoju.	• Lokalnie zaniedbany lub zdewastowany krajobraz kulturowy oraz tendencje do dalszej jego dewastacji. • Zły stan techniczny znacznej części obiektów zabytkowych. • Niski stopień rozpoznania przestrzeni kulturowej.
Infrastruktura społeczna i kapitał ludzki	
• Postępująca rozbudowa ośrodków akademickich zwłaszcza w Kielcach oraz stałe poszerzanie jakości i oferty kierunków kształcenia. • Kształtująca się specjalizacja regionalna w lecznictwie onkologicznym i kardiologii oraz krajowy standard usług w Świętokrzyskich Centrach Onkologii i Kardiologii. • Dobre warunki dla rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego w Busku-Zdroju i Solcu-Zdroju. • Wiodąca rola Kielc i Sandomierza w zakresie animacji życia kulturalnego. • Widoczny rozwój instytucji wsparcia środowiskowego oraz placówek stacjonarnej pomocy społecznej. ▪ Relatywnie dobrze rozwinięta sieć placówek szkoleniowych i instytucji kształcenia ustawicznego. ▪ Liczący się potencjał kadr kwalifikowanych dla przemysłu i budownictwa, w tym wykształconych na uczelniach regionu. ▪ Rosnąca liczba osób z wyższym wykształceniem oraz dokształcających się. ▪ Koncentracja ludności aktywnej zawodowo w rejonie Kielc i większych miastach regionu. ▪ Zauważalna od 2004 r. stała poprawa wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną.	• Niska dostępność do usług wyższego standardu z gmin peryferyjnych. • Silne zróżnicowanie poziomu kształcenia pomiędzy wsią a miastem. • Narastająca potrzeba podniesienia standardu **opieki zdrowotnej i społecznej dla ludzi starszych i niepełnosprawnych.** • Mała ilość oraz niska aktywność placówek kultury „wysokiej" w Kielcach oraz w ośrodkach subregionalnych. • Słaby poziom usług związanych z promocją lokalnych wartości kulturowych, zwłaszcza w ośrodkach subregionalnych. • Wysoka stopa bezrobocia i znaczne zróżnicowanie terytorialne dostępu do rynku pracy. • Wysoki odsetek osób utrzymujących się z niezarobkowych źródeł utrzymania. • Mało rozbudowany rynek pracy poza rolnictwem, zwłaszcza na południu i zachodzie województwa. • Wyludnianie się rozległych obszarów w województwie świętokrzyskim ▪ Systematyczny wzrost obciążenia demograficznego w większości osobami w wieku poprodukcyjnym. • Zahamowanie procesu urbanizacji znacznej części obszarów województwa. • Nierównomierne rozmieszczenie zasobów ludzkich. • Szybkie starzenie się ludności województwa, szczególnie w miastach.

Transport i łączność	
• Korzystne położenie województwa w stosunku do największych węzłów logistycznych sieci TEN-T. • Gęsta sieć dróg o nawierzchni twardej nie wymagająca praktycznie rozbudowy. • Sieć kolejowa w większości dwutorowa, zelektryfikowana i mało obciążona ruchem. • Niewykorzystany potencjał Centralnej Magistrali Kolejowej oraz linii szerokotorowej (LHS). • Realna szansa na skorzystanie z funduszy UE na realizację najważniejszych inwestycji transportowych. • Zaawansowane prace przygotowawcze do budowy Regionalnego Portu Lotniczego Kielce w Obicach oraz istniejące lotnisko lokalne w Masłowie. • Postępująca realizacja programu e-świętokrzyskie.	• Położenie poza istniejącymi i projektowanymi paneuropejskimi korytarzami transportowymi (jedyne pod tym względem województwo w kraju). • Wysoka dekapitalizacja dróg i linii kolejowych. • Wyczerpująca się przepustowość głównych tras tranzytowych przy jednoczesnym dużym wzroście ruchu, zwłaszcza na obszarach większych miast i ich otoczenia. • Mała ilość stałych przepraw mostowych przez główne rzeki. • Niedobór obwodnic większych miejscowości w ciągach dróg krajowych i wojewódzkich, w tym wschodniego odcinka obwodnicy Kielc oraz układu komunikacyjnego RPL Kielce. • Brak powiązania kolejowego z CMK oraz na perspektywicznym kierunku Busko-Zdrój — Żabno. • Wysokie zapóźnienie regionu w podstawowej infrastrukturze teleinformatycznej i dostępie do Internetu zwłaszcza na obszarach wiejskich.
Energetyka i gospodarka odpadami	
• Elektrownia w Połańcu, posiadająca duże znaczenie w zabezpieczaniu potrzeb energetycznych kraju i województwa. • Sukcesywne powstawanie regionalnych zakładów gospodarki odpadami o wyższym standardzie wyposażenia. • Rozległe tereny posiarkowe w rejonie Grzybowa, predysponowane do realizacji inwestycji związanych z unieszkodliwianiem odpadów niebezpiecznych.	• Zły stan infrastruktury elektroenergetycznej na obszarze województwa, zwłaszcza wsi. • Niedoinwestowanie infrastrukturalne obszarów wiejskich przy jednocześnie wysokich kosztach uzbrajania terenów o niskiej gęstości zaludnienia. • Zbyt niski stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii. • Brak dostatecznej liczby międzygminnych struktur organizacyjnych realizujących zadania gospodarki odpadami.
Baza ekonomiczna	
• Bogate zasoby surowców mineralnych do produkcji materiałów budowlanych i na cele drogownictwa. • Wielowiekowe tradycje przemysłowe i wykwalifikowana kadra pracownicza (górnictwo i obróbka minerałów, ceramika, hutnictwo, wytwórczość zbrojeniowa). • Liczący się potencjał przemysłu budowlanego i usług budowlanych. • Funkcjonujące specjalne strefy ekonomiczne: SSE ”Starachowice” i jedna podstrefa Tarnobrzeskiej SSE EURO-PARK WISŁOSAN. • Najprężniejszy w kraju rozwój funkcji targowej (Targi Kielce). • Duże, potencjalne rezerwy terenów dla rozwoju różnych funkcji gospodarczych. • Cenne walory przyrodniczo-krajobrazowe, sprzyjające podejmowaniu działalności gospodarczej w dziedzinie turystyki i rekreacji. • Intensywnie działania służące wdrożeniu regionalnego systemu innowacji.	• Peryferyjność obszaru województwa względem głównych korytarzy transportowych i centrów logistycznych oraz relatywnie niska konkurencyjność regionu. • Relatywnie mało nowoczesna struktura gospodarki oraz niska jej innowacyjność, mimo korzystnych zmian w tym zakresie. • Słabe nasycenie nowoczesnymi technologiami, zbyt mały udział produktów wysoko przetworzonych oraz niski poziom eksportu. • Niezakończone procesy restrukturyzacji przemysłu i rewitalizacji terenów poprzemysłowych. • Niedostateczny rozwój sektora usług produkcyjnych. • Niski poziom inwestycji i nakładów na B+R. • Niewystarczająca współpraca pomiędzy samorządem, nauką i biznesem. • Niedorozwój bazy ekonomicznej małych miast i gmin rolniczych. • Niedobór terenów inwestycyjnych o uregulowanej sytuacji własnościowej i odpowiednim uzbrojeniu, stanowiący istotną przeszkodę w pozyskiwaniu dużych inwestorów.

Turystyka i rekreacja	
• Wzrost rangi i znaczenia turystyki w świadomości mieszkańców regionu, i w działaniach samorządów (aktywne pozyskiwanie funduszy oraz inwestorów na działalność i rozbudowę infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej). • Korzystna zmiana trendów i zainteresowań w turystyce światowej (wypoczynek w mało zatłoczonych i czystych ekologicznie obszarach). • Dogodne położenie w centrum kraju (niewielka odległość regionu od największych aglomeracji); • Możliwość rozwoju różnych form turystyki oraz żywa i kultywowana tradycja ludowa. • Prężny rozwój turystyki kongresowo-handlowej w oparciu o „Targi Kielce". • Trwały rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej oraz bazy noclegowo-gastronomicznej. • Dynamiczny rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej.	• Silna konkurencja ze strony bardziej znanych rejonów turystycznych. • Brak wspólnej polityki, współpracy i koordynacji działań ze strony poszczególnych samorządów. • Niewystarczające działania promocyjne i marketingowe, brak zintegrowanego systemu informacji turystycznej. • Niedobór i dekapitalizacja infrastruktury turystycznej oraz zły stan znacznej ilości obiektów zabytkowych. • Nierównomierne rozmieszczenie bazy noclegowej, a także zbyt mała ilość tańszych obiektów noclegowych. • Niedostatki infrastruktury technicznej oraz „małej infrastruktury turystycznej". • Niska i niewystarczająca jakość połączeń wewnątrz województwa. • Nadal zbyt niskie zainteresowanie i zaangażowanie społeczności lokalnych w rozwój regionalnych produktów markowych.
Rolnictwo i obszary wiejskie	
• Bardzo korzystne warunki przyrodniczo — glebowe dla intensyfikacji rolnictwa na ca 30% powierzchni województwa. • Sąsiedztwo dużych, krajowych rynków żywnościowych (Śląsk, Warszawa, Kraków). • Szansa dalszego zwiększenia eksportu wyrobów wysokiej jakości do krajów UE i na rynki wschodnie. • Wysoki poziom specjalizacji ogrodniczej rejonu sandomierskiego. • Niewykorzystane możliwości rozwoju produkcji biopaliw w części zachodniej województwa. • Relatywnie niższa cena ziemi rolniczej. • Wysoki udział użytków zielonych w zachodniej i centralnej części województwa, mogący stanowić podstawę odtworzenia pogłowia owiec i bydła opasowego. • Widoczne rezultaty wdrażania programów rozwoju obszarów wiejskich i założeń Wspólnej Polityki Rolnej.	• Silne a w północnej części województwa bardzo silne rozdrobnienie agrarne, wykazujące cechy trwałości. • Relatywnie niski poziom wykorzystania potencjału produkcyjnego najlepszych gleb. • Marginalizacja i zanik produkcji rolniczej na niektórych obszarach ONW. • Utrzymująca się, niska opłacalność większości produktów rolniczych. • Niedorozwój rynkowego otoczenia rolnictwa oraz systemu giełd i rynków hurtowych. • Niedobór zdolności przerobowych przemysłu rolno-spożywczego w tym; owocowo – warzywnego, chłodniczego, gotowych produktów i półproduktów kulinarnych oraz małych przedsiębiorstw, ukierunkowanych na wytwarzanie wysokiej jakości produktów regionalnych. • Pauperyzacja ludności wiejskiej, zwłaszcza w zachodniej i północnej części regionu.

VII. WIODĄCE PROBLEMY I KONFLIKTY PRZESTRZENNE ORAZ GŁÓWNE OBSZARY PROBLEMOWE

1. Wiodące problemy oraz bariery i konflikty przestrzenne

1.1. Problemy zagospodarowania przestrzennego

Dokonana w poprzednich rozdziałach diagnoza stanu zagospodarowania województwa świętokrzyskiego pozwoliła określić największe zagrożenia i problemy zagospodarowania przestrzennego. Za najważniejsze z nich należy uznać:

- niski poziom dostępności i konkurencyjności przestrzeni gospodarczej województwa spowodowany m.in.:
  - ✓ słabą dostępnością transportową do europejskiej sieci TEN-T, zwłaszcza obszaru funkcjonalnego Kielc i miast położonych nad rzeką Kamienną;
  - ✓ wysoce niewystarczająco rozwiniętą siecią instytucji innowacji i transferu technologii oraz niewielką dostępnością mieszkańców do Internetu szerokopasmowego;
  - ✓ niedoborem kompleksowej oferty wojewódzkiej terenów pod inwestycje strukturalne;
  - ✓ istnieniem obszarów nie posiadających dostępu do sieci rozdzielczej gazu (głównie zachodnia i południowo-zachodnia część województwa);
  - ✓ dekapitalizacją sieci energetycznych;
  - ✓ niskim wykorzystaniem potencjału intensyfikacji produkcji rolnej na obszarach najlepszych gleb oraz zanikiem funkcji rolniczych w części północno-zachodniej;
  - ✓ występowaniem obszarów strukturalnie słabych, pozbawionych liczących się potencjałów rozwoju, w skojarzeniu z niską aktywnością samorządów w budowaniu lokalnej przewagi konkurencyjnej;
  - ✓ wysokim udziałem obszarów objętych prawną ochroną przyrody, stwarzającym lokalnie ograniczenia rozwoju gospodarczego;
- wysoką kumulację problemów społecznych wyrażającą się m.in.:
  - ✓ wysokim bezrobociem o charakterze strukturalnym, generującym patologie społeczne; (północna część województwa) wywołanym m.in. upadkiem przemysłu na północy oraz zanikiem funkcji rolniczej w niektórych gminach zurbanizowanych;
  - ✓ rozległymi obszarami depopulacji (gminy położone w północno-wschodniej, południowej, zachodniej i północno-zachodniej części województwa);
  - ✓ corocznym wysokim poziomem ujemnego salda migracji;
  - ✓ niskim poziomem aktywności gospodarczej (obszar ten obejmuje gminy posiadające poniżej 50 podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców);
  - ✓ regresem małych miast, zwłaszcza obsługujących obszary wiejskie;
  - ✓ niedoborem kadr w sektorze nauki i B+R w połączeniu z drenażem młodych, wykształconych osób przez sąsiednie metropolie oraz wyjazdy do pracy na zachód;
  - ✓ płytkim rynkiem pracy i mało urozmaiconą jego ofertą;
- kompleks problemów środowiskowych w tym:
  - ✓ zjawisko żywiołowej, niekontrolowanej suburbanizacji, zwłaszcza wokół Kielc i w mniejszym stopniu w sąsiedztwie miast położonych nad rzeką Kamienną — stwarza poważne zagrożenie dla przestrzeni publicznych, krajobrazu przyrodniczo-kulturowego i ładu przestrzennego;
  - ✓ przekształcenia krajobrazu i lokalnie zwiększony pobór wód, związane z eksploatacją surowców skalnych (nagromadzenie kopalni odkrywkowych występuje na południe i południowy-zachód od Kielc);

- ✓ nierównomierne rozmieszczenie zasobów wód podziemnych, występowanie obszarów niewodonośnych — deficytowych w wodę;
- ✓ częściowo zabudowane obszary zalewowe, zwłaszcza rzeki Wisły zagrożone powodzią i podtopieniami;
- ✓ problem erozji i nadmiernego uproszczenia agrocenoz na obszarach najlepszych gleb;
- ✓ nie zakończona rekultywacja odkrywkowej kopalni siarki „Piaseczno" (gm. Łoniów i gm. Koprzywnica);
- ✓ nadmierna sukcesja gruntów odłogujących i nie użytkowanych rolniczo, które niejednokrotnie posiadają wysoką wartość przyrodniczą;
- ✓ zakwalifikowanie obu stref województwa świętokrzyskiego do klasy C wg kryterium ochrony zdrowia ze względu na ponadnormatywne wartości pyłu PM10 i PM2,5 oraz beznzo(a)pirenu oraz do klasy D2 ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu, zaś strefy świętokrzyskiej do klasy C i D2 wg kryterium ochrony roślin ze względu na przekroczenia poziomu celu docelowego i długoterminowego.

Część wymienionych wyżej problemów posiada rangę krajową. Znalazło to wyraz w *„Raporcie o stanie zagospodarowania przestrzennego kraju"* z 2007 r., który wskazuje następujące obszary problemowe:

- ➢ świętokrzysko-jurajski (północne, zachodnie i południowe obrzeża województwa) oraz nadwiślański (gminy na północnym-wschodzie) obszar koncentracji negatywnych cech demograficznych;
- ➢ świętokrzysko-radomski obszar koncentracji negatywnych cech społecznych (północna i wschodnia część województwa);
- ➢ świętokrzyski obszar koncentracji negatywnych cech ekonomicznych (teren całego województwa);
- ➢ świętokrzyski obszar problemowy rolnictwa, wchodzący w skład większego rolniczego obszaru problemowego, który obejmuje tereny opóźnione w rozwoju i obszary rezerw produkcyjnych (rejon Gór Świętokrzyskich zaliczono, natomiast do obszarów niskiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, ze względu na specyficzne utrudnienia).

1.2. Podstawowe bariery i ograniczenia gospodarki przestrzennej

Obok problemów wywołanych zagrożeniami rozwoju społeczno-gospodarczego występują również ograniczenia wynikające z nieprawidłowej gospodarki przestrzennej. Są to w szczególności:

- ➢ silny niedobór planów miejscowych, zwłaszcza w miastach oraz w większości obszarów zurbanizowanych; jak również niska ich jakość;
- ➢ mało konkurencyjna oferta terenów uzbrojonych (w tym pod inwestycje strategiczne) w większości miast oraz słaba dostępność terenów pod względem własnościowym;
- ➢ niewystarczająca oferta usług wysokich, w tym o randze metropolitalnej, zwłaszcza w obszarze funkcjonalnym Kielc (głównie w dziedzinie kultury, obsługi biznesu i innowacji);
- ➢ niska aktywność samorządów w zakresie tworzenia systemu korzystnych warunków przestrzennych do lokalizacji inwestycji finansowanych ze środków pomocowych;
- ➢ niedobór usług turystycznych oraz niewystarczające ich dostosowanie do struktury ruchu turystycznego;
- ➢ niska przepustowość podstawowego układu drogowego, niedobór parkingów oraz zaawansowana dekapitalizacja infrastruktury kolejowej;
- ➢ brak obwodnic większości miast i obszarów zurbanizowanych;

- brak portu lotniczego w sytuacji utrudnionego dostępu do sieci TEN-T;
- brak wystarczającej ilości przepraw mostowych przez Wisłę;
- nie spełnianie przez znaczną część oczyszczalni standardów UE oraz wysoki niedobór kanalizacji deszczowej w miastach, niski stopień skanalizowania obszarów wiejskich;
- bariery prawne z przeznaczaniem terenów pod inwestycje publiczne (z wyjątkiem dróg);
- czasochłonne procedury uzgodnieniowe i wysokie koszty remontowe obiektów zabytkowych stwarzające ograniczenie w ich zagospodarowaniu;
- wydłużenie procedur środowiskowych (przy ogólnym trendzie skracania procesu inwestycyjnego związanym z koniecznością wydatkowania środków pomocowych w określonym czasie), zniechęcające do podejmowania inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

1.3. Ważniejsze konflikty przestrzenne:

Do ważniejszych konfliktów przestrzennych w województwie świętokrzyskim należy zaliczyć:

- utrudnienia w przebudowie dróg wojewódzkich i powiatowych spowodowane gęstą ich obudową;
- konflikty między zabudową mieszkaniową a walorami krajobrazowymi, obszarami czynnymi przyrodniczo oraz przestrzenią publiczną, szczególnie nasilone w obszarze funkcjonalnym Kielc;
- zabudowa obszarów zagrożenia powodziowego;
- kolizje istniejących i projektowanych dróg i innych inwestycji infrastrukturalnych z obszarami chronionymi (ustanowionymi i projektowanymi);
- konflikt pomiędzy intensywną gospodarką rolno-leśną i eksploatacją surowców mineralnych a zasobami dziedzictwa archeologicznego;
- lokalne konflikty między odkrywkową eksploatacją surowców mineralnych, a krajobrazem;
- konflikty przy lokalizacji wielkopowierzchniowych obiektów handlowych.

2. Główne obszary problemowe

Na obszarze województwa wyodrębnia się kilkanaście **obszarów problemowych**, na których dochodzi do podobnych konfliktów i dysfunkcji rozwojowych. Występujące na nich ograniczenia i bariery zagospodarowania przestrzennego mogą i powinny być pokonywane w ramach zintegrowanej wizji rozwoju przy użyciu środków publicznych przewidzianych w ramach polityki rozwoju województwa i wsparcia krajowego. Zgodnie z ustaleniami KPZK 2030 obszary problemowe stanowią jeden z istotnych elementów konstrukcyjnych **obszarów funkcjonalnych** i posłużą do ostatecznej delimitacji tych obszarów w części kierunkowej Planu województwa. Do najważniejszych obszarów problemowych w województwie świętokrzyskim należy zaliczyć:

- obszar depopulacji — obejmujący zdecydowaną większość miast i gmin województwa;
- obszary największego zagrożenia powodziowego (wzdłuż rzek: Wisły, Kamiennej, Nidy, Czarnej Staszowskiej, Czarnej Koneckiej, Pilicy);
- obszary deficytowe w wodę zlokalizowane w południowej i południowo-wschodniej części województwa;
- obszar leja depresyjnego, położony w centralnej części województwa na południowy-zachód od Kielc związany z intensywną eksploatacją wód podziemnych oraz surowców mineralnych;

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Nasilenie głównych problemów przestrzennych
(uwarunkowania)

Mapa nr 40

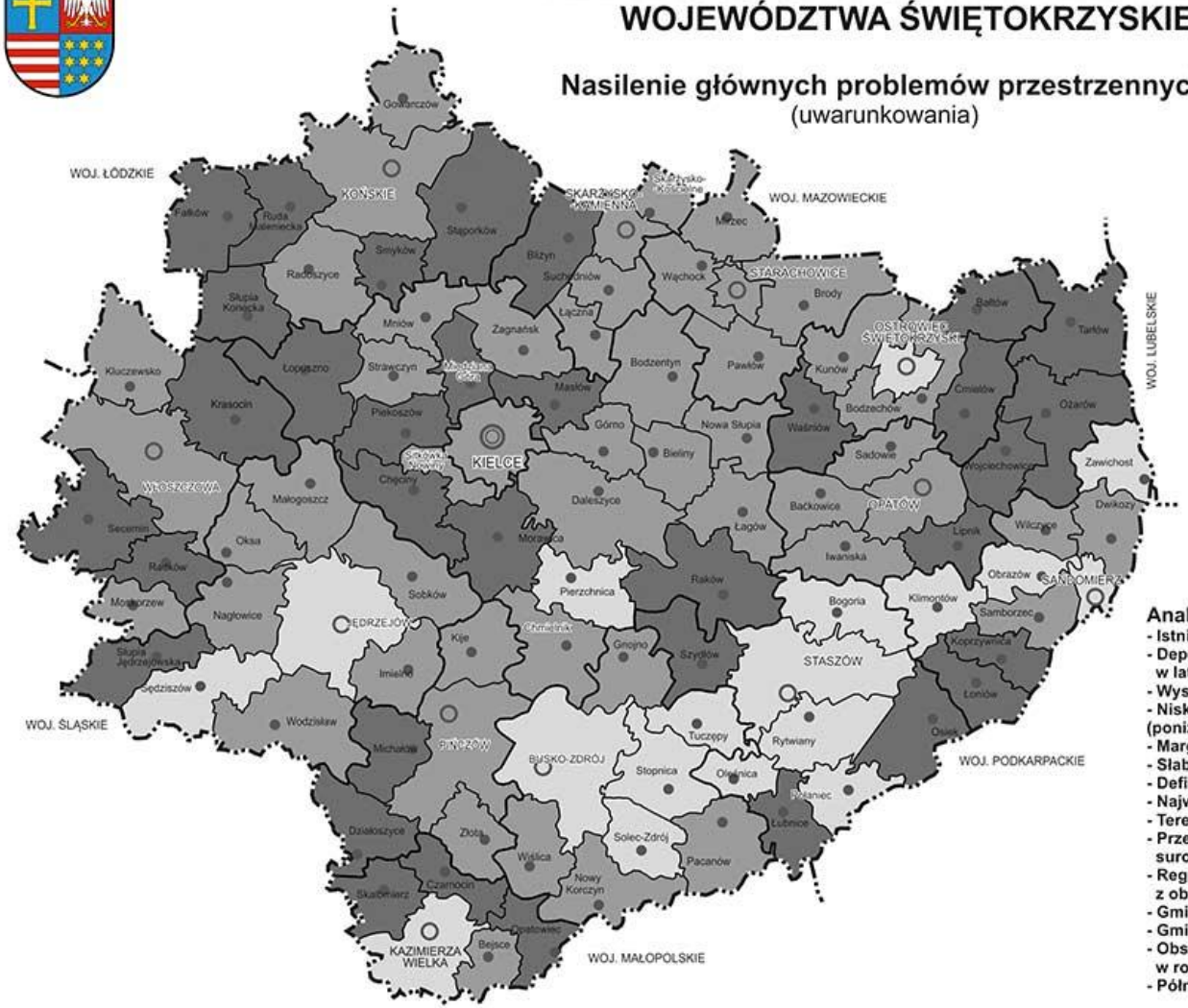

LEGENDA

Koncentracja problemów

- wysoka (6 - 8 problemów)
- średnia (4 - 5 problemów)
- niska (1 - 3 problemy)
- Ośrodek wojewódzki
- Ośrodek powiatowy
- Ośrodek gminny
- Granica województwa
- Granica powiatu
- Granica gminy

Analizowane problemy przestrzenne

- Istniejąca i potencjalna suburbanizacja
- Depopulacja (ubytek ludności powyżej 5% w latach 2002 - 2012)
- Wysoka stopa bezrobocia (powyżej 13%)
- Niski poziom aktywności gospodarczej (poniżej 50 podmiotów na 1000 mieszkańców)
- Marginalizacja i zanik produkcji rolniczej
- Słabo wykorzystany potencjał rozwoju rolnictwa
- Deficyt wód
- Największe zagrożenie powodziowe
- Teren rekultywacji kopalni siarki Piaseczno
- Przekształcenia krajobrazu w wyniku eksploatacji surowców
- Regres małych miejscowości gminnych związanych z obsługą rolnictwa
- Gminy z brakiem dostępu do rozdzielczej sieci gazowej
- Gminy posiadające niski stopień skanalizowania
- Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie (ONW)
- Północny obszar recesji poprzemysłowej

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO
SBRR
ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

- obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie (ONW) objęte dodatkowym wsparciem ze środków pomocowych dla rolnictwa;
- obszary zagrożone erozją gleb (głównie obszary lessowe o silniej pofałdowanej powierzchni);
- strefa zwiększonej koncentracji osuwisk oraz obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych, wyznaczona w oparciu o materiały z Państwowego Instytutu Geologicznego;
- obszar nasilonej suburbanizacji w otoczeniu funkcjonalnym miasta Kielce;
- północny obszar recesji poprzemysłowej;
- obszary o relatywnie słabo wykorzystanym potencjale rolnictwa w odniesieniu do bardzo dobrych warunków glebowych;
- obszar marginalizacji rolnictwa i zaniku produkcji towarowej;
- obszar posiarkowy związany z niezakończoną rekultywacją terenów odkrywkowej kopalni siarki „Piaseczno" (gm. Łoniów i gm. Koprzywnica);
- obszar o średnich warunkach rozwoju;
- obszary o najgorszej dostępności do usług;
- obszar Doliny Wisły.

Województwo Świętokrzyskie wraz z 4 województwami: lubelskim, podlaskim, podkarpackim, i warmińsko-mazurskim, wchodzi w skład krajowego obszaru problemowego — **Polska Wschodnia**, makroregionu należącego do najsłabiej rozwiniętych rejonów w UE. Województwa wchodzące w skład tego makroregionu charakteryzują się niskim poziomem PKB per capita, słabą dostępnością i jakością usług publicznych, niską urbanizacją oraz słabym potencjałem ośrodków miejskich, jak również problemami demograficznymi, w tym wysoką migracją.

Główne problemy przestrzenne zostały zobrazowane na mapach nr: 40 — Nasilenie głównych problemów przestrzennych oraz nr 41 — Główne obszary problemowe z zakresu środowiska przyrodniczego i nr 42 — Główne obszary problemowe — synteza.

Główne obszary problemowe z zakresu środowiska przyrodniczego, jak też obszar depopulacji i obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie, zostały szerzej opisane w odpowiednich dziedzinach zagospodarowania przestrzennego w części uwarunkowań.

Pozostałe główne obszary problemowe:

Obszar nasilonej suburbanizacji w otoczeniu funkcjonalnym miasta Kielce (przez obszar funkcjonalny miasta Kielce należy rozumieć gminy sąsiadujące bezpośrednio z miastem) charakteryzuje niekontrolowana urbanizacja terenów wiejskich, odbywająca się kosztem terenów otwartych i krajobrazu (dokładną definicję suburbanizacji zamieszczono w uwarunkowaniach dotyczących ładu przestrzennego). Taki sposób lokalizacji zabudowy zapewniający jedynie substandardowe sposoby zagospodarowania jest nieuzasadniony ekonomicznie oraz wprowadza chaos przestrzenny. Suburbanizacja przyczynia się też do wzrostu ruchu komunikacyjnego. Obudowa dróg wyższych klas nasila problem z uzyskaniem przez nie odpowiednich parametrów i przepustowości. Widoczny jest brak koordynacji w planowaniu zagospodarowania obszaru funkcjonalnego miasta Kielce. Obszar ten wraz z północną częścią regionu stanowi historycznie ukształtowaną Aglomerację Świętokrzyską, która z racji pełnionych funkcji oraz największej dynamiki procesów osiedleńczych powinna stanowić „motor napędowy " rozwoju województwa w kolejnych okresach programowania.

Wymaga to jednak rozwiązania następujących problemów na tym obszarze o charakterze priorytetowym:

- niskiego poziomu zewnętrznej dostępności komunikacyjnej i atrakcyjności inwestycyjnej;
- trudności z zabezpieczeniem rezerw terenów, pod najważniejsze inwestycje infrastrukturalne, w tym szczególnie transportowe;
- niedoboru kompleksowej oferty terenów uzbrojonych i łatwo dostępnych pod względem własnościowym, które byłyby konkurencyjne na rynku krajowym;
- niedoboru elementów o najwyższym standardzie zagospodarowania, zwłaszcza w sieci transportowej i w sektorze usług;
- niedorozwoju sektora usług społecznych, zwłaszcza kultury wysokiej oraz rekreacji i wypoczynku o wyższym standardzie;
- zagrożeń przestrzennych i środowiskowych, towarzyszących żywiołowej suburbanizacji;
- degradacji tkanki śródmiejskiej oraz niektórych osiedli blokowisk;
- zbyt małego i słabo zdywersyfikowanego rynku pracy;
- niskiej innowacyjności głównych sektorów gospodarki.

Północny obszar recesji poprzemysłowej. Tworzą go miasta i gminy zlokalizowane w północnej części województwa, charakteryzujące się nieco inną specyfiką rozwoju i większym nasileniem problemów społeczno-gospodarczych. Obszar ten jako część Staropolskiego Okręgu Przemysłowego skupiał ośrodki przemysłowe bazujące na wydobywaniu i przetwórstwie rud żelaza. Rozwijał się tu również przemysł elektromaszynowy, motoryzacyjny, metalowy, odlewniczy, cementowy, ceramiczny itd. Niestety na skutek upadku przedsiębiorstw państwowych obecnie jest to obszar głębokiej recesji społeczno-gospodarczej z pozostałościami dawnego przemysłu w postaci wielu niezagospodarowanych terenów poprzemysłowych i niszczejących obiektów. Aktywizacja tego obszaru powinna być ściśle powiązana z aktywizacją ośrodków miejskich, co jest uzależnione od rozwiązania następujących, głównych problemów:

- niski poziom dostępności komunikacyjnej i atrakcyjności inwestycyjnej oraz wysoka skala zaniedbań infrastrukturalnych;
- niedobór kompleksowej oferty terenów uzbrojonych i łatwo dostępnych pod względem własnościowym, które byłyby konkurencyjne na rynku krajowym;
- wysoki niedobór elementów o najwyższym standardzie zagospodarowania, zwłaszcza w sektorze usług;
- niedorozwój sektora usług społecznych, zwłaszcza kultury oraz rekreacji i wypoczynku;
- nie w pełni wykorzystany potencjał turystyczno-rekreacyjny;
- niewykorzystane możliwości rozwoju produkcji biopaliw na cele wytwarzania energii odnawialnej;
- zagrożenia przestrzenne, w tym konflikty zabudowy z funkcją leśną i rekreacyjną;
- degradacja tkanki śródmiejskiej oraz osiedli blokowisk;
- niska aktywność gospodarcza lokalnych podmiotów;
- wysoki poziom bezrobocia strukturalnego oraz patologie społeczne;
- deformacja struktury wieku — starzenie się społeczeństwa;
- wysoki ubytek mieszkańców na skutek migracji;
- niezagospodarowane, rozległe tereny poprzemysłowe;
- niska innowacyjność głównych sektorów gospodarki.

Obszary o relatywnie słabo wykorzystanym potencjale rolnictwa w odniesieniu do bardzo dobrych warunków glebowych. Są to obszary obejmujące gminy o najwyższej przydatności rolniczej gleb (ca 30% powierzchni województwa) zlokalizowane na południu

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Główne obszary problemowe z zakresu środowiska przyrodniczego
(uwarunkowania)

Mapa nr 41

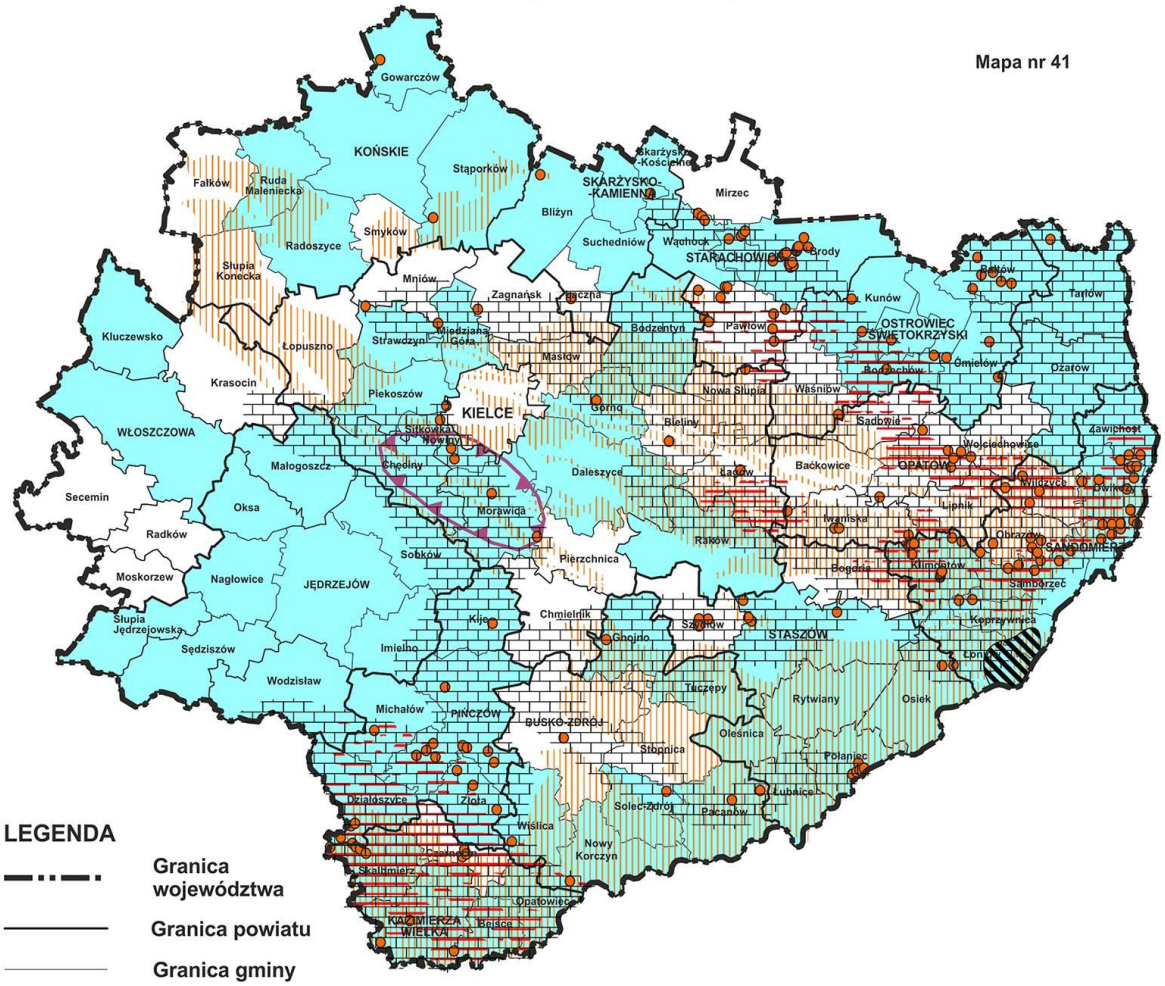

LEGENDA

- Granica województwa
- Granica powiatu
- Granica gminy
- Strefa zwiększonej koncentracji osuwisk oraz obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych (PIG)
- Osuwiska istniejące (PIG)
- Obszar posiarkowy związany z niezakończoną rekultywacją terenów odkrywkowej kopalni siarki
- Obszary deficytowe w wodę
- Obszary zagrożone erozją gleb
- Obszar leja depresyjnego w obrębie intensywnej eksploatacji wód podziemnych - KPZK (według B. Paczyńskiego)
- Gminy, w których występuje ryzyko powodzi wg. Wojewódzkiego Planu Reagowania Kryzysowego

ŚBRR
ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO
ul.Targowa 18, skr. poczt. 25, 25-520 Kielce: tel. (041) 362-70-12, fax. (041) 343-01-79, e-mail: sekretariat@sbrr.pl
Zespół Planowania Przestrzennego Województwa: tel. (041) 343-81-74, wew. 3010-3070, e-mail: zppw@sbrr.pl
ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

i w północno-wschodniej części regionu świętokrzyskiego. Obszary te są predestynowane do intensywnego rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego, opartego głównie o rozwiniętą specjalizację sadowniczą i warzywniczą. Są one jednak oddalone od dużych miast i pozbawione wpływu procesów urbanizacyjnych.

Do głównych problemów przestrzennych należy tu zaliczyć:

- niedorozwój bazy rynku rolnego i mocy przerobowych przetwórstwa rolno-spożywczego;
- słabo rozwinięty pozarolniczy rynek pracy w głównych ośrodkach osadniczych;
- nadmiernie rozdrobnioną strukturę agrarną i zbyt wysokie zatrudnienie w rolnictwie;
- erozję gleb i oddrzewienie krajobrazu;
- zagrożenie osuwiskami i lokalnie powodzią;
- silny proces depopulacji występujący w większości gmin;
- niski poziom aktywności i samoorganizacji producentów rolnych, wysoki współczynnik pauperyzacji.

Obszar marginalizacji rolnictwa i zaniku produkcji towarowej. Obszar ten zlokalizowany w zachodniej, północnej i centralnej części województwa obejmuje zasięgiem najsłabszą glebowo część województwa świętokrzyskiego. Cechą tego obszaru są niekorzystne warunki gospodarowania w rolnictwie, załamanie się pozarolniczych rynków pracy w miastach, marginalizacja lub zanik funkcji rolniczej na wsi oraz duża lesistość. Większość gmin zlokalizowanych na tym obszarze posiada natomiast wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe, sprzyjające rozwojowi różnych form turystyki. Znaczna część powierzchni tego obszaru została poddana prawnej ochronie przyrody, co przesądza o proekologicznych kierunkach jego zagospodarowania. Omawiany obszar wyczerpał proste rezerwy rozwoju i wymaga radykalnej przebudowy struktury funkcjonalnej, przy wsparciu ze środków publicznych.

Rozwój tego obszaru ograniczają następujące problemy:

- niski poziom aktywności gospodarczej i dywersyfikacji przedsiębiorczości;
- utrzymująca się tradycyjna struktura zagospodarowania przestrzennego, stwarzająca ograniczenia rozwoju wielofunkcyjnego i alokacji programów pomocowych;
- niewystarczająca aktywność lokalnych samorządów i miejscowych podmiotów gospodarczych w podejmowaniu działań wspieranych ze środków pomocowych;
- wysoki poziom bezrobocia, zwłaszcza w części północno-zachodniej;
- wysoki lokalnie poziom depopulacji;
- niewykorzystane możliwości rozwoju produkcji biopaliw i na cele wytwarzania energii odnawialnej;
- marginalizacja funkcji rolniczej oraz duży wzrost areału odłogów i gruntów nieużytkowanych rolniczo.

Obszar o średnich warunkach rozwoju, na którym rolnictwo, jak i inne (występujące lokalnie) funkcje gospodarcze, nie generują wystarczających impulsów rozwojowych i powinny być silniej wsparte dodatkowymi czynnikami aktywizacji. Do głównych problemów przestrzennych na tym obszarze należy zaliczyć:

- niski poziom aktywności społecznej, ukierunkowanej na wykorzystanie miejscowych potencjałów rozwoju;
- małą aktywność gospodarczą lokalnych podmiotów;
- niedorozwój małych miast i lokalnego sektora MŚP (ośrodki te nie oddziałują aktywizująco na przyległe obszary wiejskie);
- zagrożenie depopulacją;
- nadmierną marginalizację rolnictwa na terenach przydatnych do intensyfikacji towarowej produkcji rolniczej (lokalnie).

Obszary o najgorszej dostępności do usług. Szczegółowo problematyka delimitacji tych obszarów opisana została w „Delimitacji obszarów funkcjonalnych województwa świętokrzyskiego" znajdującej się na końcu części tekstowej „Kierunków polityki przestrzennej". Rozmieszczenie tych obszarów pokazano na mapie nr 42. Charakteryzują się one niskim dostępem do usług komunalnych, niską dostępnością do usług zdrowia, słabym dostępem do oświaty i kultury oraz na ogół niedogodną dostępnością komunikacyjną. Stan ten implikuje niższy poziom rozwoju, negatywne procesy demograficzne oraz wywołuje kumulację problemów przestrzennych.

Jako specyficzny obszar problemowy o charakterze krajowym należy też wyróżnić **Dolinę Wisły,** która stanowi jednocześnie krajowy korytarz ekologiczny**.** Znajdują się tu tereny o wysokiej jakości gleb, objętych ochroną prawną. Obszar ten charakteryzuje się też wysokimi walorami krajobrazowymi oraz dużym natężeniem wartościowych elementów dziedzictwa kulturowego. Główne ograniczenia przestrzenne stwarza tu występowanie terenów zagrożonych powodzią w przypadku przerwania wałów (będących na ogół w złym stanie technicznym) oraz nadmierna obudowa dróg pełniących funkcje tranzytowe, jak również niedobór przepraw mostowych. Problem stanowi także słabo wykorzystany potencjał turystyczny doliny Wisły i historycznych miast nadwiślańskich. Lokalnie występuje zagrożenie erozją gleb. Problemem jest także rekultywacja terenów posiarkowych.

Na obszarze tym znajduje się też strefa zwiększonej koncentracji osuwisk oraz obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych. Większość barier i problemów przestrzennych na tym obszarze powinno być pokonywane w ramach kooperacji międzywojewódzkiej przy wsparciu polityki regionalnej państwa.

Jak już wspomniano wymienione wyżej problemy i konflikty w zagospodarowaniu przestrzennym kumulujące się na obszarach problemowych mogą być skuteczniej rozwiązywane przy wykorzystaniu instrumentów zintegrowanego planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego. Płaszczyznę tej integracji stanowić będą określone w części kierunkowej obszary funkcjonalne, na które będą kierowane środki publiczne przeznaczone w strategii rozwoju województwa na obszary strategicznej interwencji (OSI).

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

GŁÓWNE OBSZARY PROBLEMOWE

(uwarunkowania)

Mapa nr 42

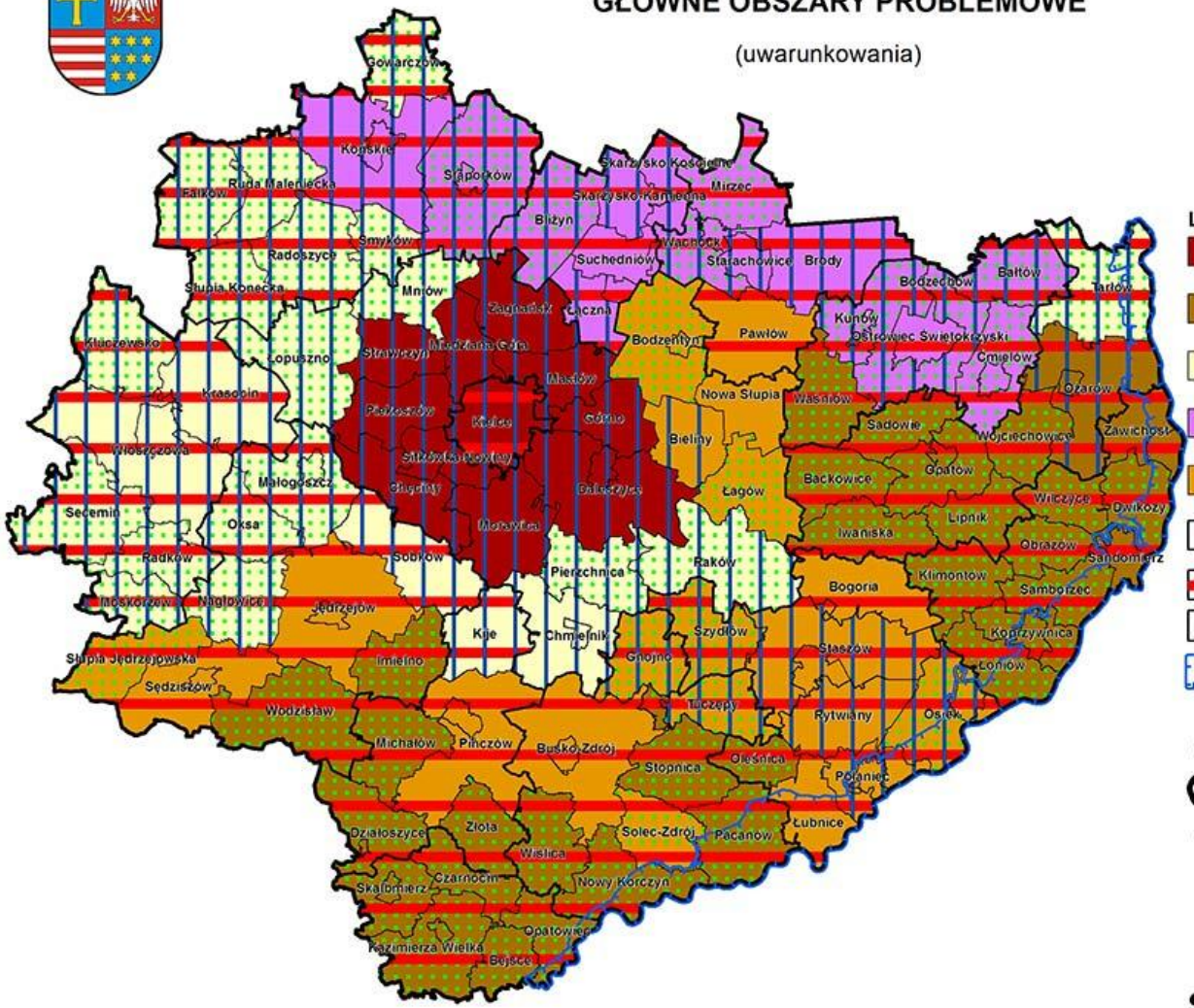

LEGENDA

- obszar o nasilonej suburbanizacji w otoczeniu funkcjonalnym miasta Kielce
- obszary o relatywnie słabo wykorzystanym potencjale rolnictwa w odniesieniu do bardzo dobrych warunków glebowych
- obszary marginalizacji rolnictwa i zaniku produkcji towarowej
- północny obszar recesji poprzemysłowej
- obszar o średnich warunkach rozwoju
- obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie (ONW)
- obszar depopulacji (wg powiatów)
- obszar o najgorszej dostępności do usług
- obszar Doliny Wisły

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

- granica województwa
- granica powiatu
- granica gminy

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

SPIS MAP

1. Strategiczne powiązania Województwa Świętokrzyskiego.
2. Zaludnienie oraz elementy infrastruktury społecznej w 2013 r.
3. System osadniczy.
4. Regiony fizjograficzne na tle ukształtowania powierzchni województwa.
5. Prawna ochrona przyrody.
6. System przyrodniczy województwa.
7. Gospodarka wodna.
8. Jakość gleb.
9. Główne zagrożenia rolniczej przestrzeni produkcyjnej.
10. Ochrona środowiska — ważniejsze zagrożenia i obszary problemowe.
11. Złoża surowców mineralnych.
12. Główne uwarunkowania zagospodarowania przestrzeni kulturowej.
13. Rozmieszczenie i zmiany w stanie ludności w latach 2002–2012.
14. Zmiany gęstości zaludnienia w latach 2002–2012 w gminach województwa świętokrzyskiego.
15. Obszary deformacji demograficznych.
16. Główne problemy demograficzne.
17. Struktura wiekowa ludności w gminach woj. świętokrzyskiego w 2012 roku na podstawie danych GUS.
18. Obszary problemowe z zakresu demografii.
19. Przewidywane zmiany w stanie ludności i w strukturze wiekowej do roku 2030 w powiatach województwa świętokrzyskiego (na podstawie prognozy demograficznej GUS na lata 2008–2035).
20. Rynek pracy.
21. Bezrobocie i pauperyzacja.
22. Podstawowy układ komunikacyjny województwa.
23. Schemat podstawowego układu komunikacyjnego województwa — obciążenie ruchem oraz jego zmiany w latach 2005–2010.
24. Schemat podstawowego układu komunikacyjnego województwa — obciążenie ruchem oraz jego zmiany w latach 2000–2010.
25. Zadania inwestycyjne w zakresie sieci transportowej województwa.
26. Podstawowe elementy gospodarki odpadami.
27. Uwarunkowania rozwoju głównych elementów energetyki.
28. Infrastruktura techniczna i komunalna (obszary problemowe i niedosłużone infrastrukturalnie).
29. Uwarunkowania rozwoju bazy ekonomicznej i przedsiębiorczości.
30. Uwarunkowania rozwoju turystyki i rekreacji.
31. Wybrane sanktuaria oraz orientacyjny przebieg głównych tras pielgrzymkowych.
32. Ocena warunków ekonomicznych rozwoju rolnictwa.
33. Ocena warunków glebowych i agrarnych.
34. Pozycja rolnictwa w strukturze funkcjonalnej miast i gmin (w ocenie samorządów).
35. Rozmieszczenie zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego.
36. Uwarunkowania rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.
37. Lesistość w województwie świętokrzyskim w 2012 roku.
38. Mieszkalnictwo.
39. Obronność i bezpieczeństwo.
40. Nasilenie głównych problemów przestrzennych.
41. Główne obszary problemowe z zakresu środowiska przyrodniczego.
42. Główne obszary problemowe.

WYKAZ OBSZARÓW CHRONIONYCH W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY

(jedn. tekst Dz.U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.)

WYKAZ OBSZARÓW CHRONIONYCH W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM
na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (jedn. tekst Dz.U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.)

Zgodnie z art. 6, ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (jedn. tekst Dz.U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.) formami ochrony przyrody są:

- parki narodowe;
- rezerwaty przyrody;
- parki krajobrazowe;
- obszary chronionego krajobrazu;
- obszary Natura 2000;
- pomniki przyrody;
- stanowiska dokumentacyjne;
- użytki ekologiczne;
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

ŚWIĘTOKRZYSKI PARK NARODOWY

Świętokrzyski Park Narodowy został utworzony Rozporządzeniem RM z dnia 1 kwietnia 1950 roku (Dz.U. nr 14, poz. 133) jako drugi, po Białowieskim, park narodowy w Polsce. Rozporządzeniem RM z dnia 3 stycznia 1996 roku (Dz.U. nr 4, poz. 29) nastąpiło powiększenie jego powierzchni. Obecnie ŚPN zajmuje obszar 7 626,45 ha. Wokół Parku została utworzona otulina, o powierzchni 20 786 ha.

Park położony jest w centralnej części Gór Świętokrzyskich i obejmuje ich najwyższe pasmo — Łysogóry, z najwyższymi szczytami — Łysicą (612 m n.p.m.) i Łysą Górą (593 m n.p.m.). W Parku położona jest również wschodnią część Pasma Klonowskiego, część Pasma Pokrzywiańskiego oraz położone pomiędzy nimi części dolin Wilkowskiej, Dębniańskiej i Słupiańskiej. Park charakteryzuje się wielkim bogactwem form krajobrazowych, utworów geologicznych, szaty roślinnej i świata zwierząt. Jego szczególną osobliwością są gołoborza — rumowiska piaskowców kwarcytowych powstałe w wyniku wietrzenia mechanicznego skał kambryjskich w okresie peryglacjalnym.

ŚPN jest parkiem typowo leśnym. Lasy stanowiące pozostałość Puszczy Świętokrzyskiej zajmują ok. 96% jego powierzchni. Główne zbiorowiska występujące w Parku to: lasy jodłowo-bukowe oraz bory mieszane sosnowo-dębowe z udziałem jodły, modrzewia, świerka i buka. W niższych partiach rosną grądy z bogatym florystycznie runem leśnym. W wilgotnych i zabagnionych rejonach Doliny Wilkowskiej występują bory wilgotne i bagienne. Najlepiej zachowane fragmenty zbiorowisk leśnych zostały objęte ścisłą ochroną (Chełmowa Góra, Czarny Las, Mokry Bór, Święty Krzyż i Łysica).

Flora ŚPN liczy ok. 130 gatunków porostów, 190 gatunków mszaków i 670 gatunków roślin naczyniowych (w tym 35 gatunków drzew, 25 rzadkich gatunków górskich, 82 gatunki chronione). Na szczególną uwagę zasługują drzewa pomnikowe, których jest 674. Świat zwierząt Parku reprezentowany jest przez ok. 4 tys. bezkręgowców oraz 210 gatunków kręgowców, z czego znaczna część objęta jest prawną ochroną.

W chwili obecnej trwają prace nad planem ochrony ŚPN. Planowane zakończenie prac przewidziane jest na koniec 2014 r.

REZERWATY PRZYRODY

W województwie świętokrzyskim utworzono dotychczas 72 rezerwaty przyrody. Największa ich ilość koncentruje się w rejonie Gór Świętokrzyskich i w Niecce Nidziańskiej.

REZERWATY PRZYRODY				
Lp.	**Nr rejestrowy**	**Nazwa rezerwatu**	**Powierzchnia [ha]**	**Gmina**
1.	1	Ślichowice im. J.Czarnockiego	0,55	Kielce
2.	2	Ciechostowice	6,84	Bliżyn
3.	3	Radomice	27,15	Morawica
4.	4	Karczówka	27,29	Kielce
5.	5	Świnia Góra	50,78	Bliżyn
6.	6	Krzyżanowice	18,00	Pińczów
7.	7	Góra Zelejowa	67,00	Chęciny
8.	8	Bukowa Góra	34,80	Kluczewsko
9.	9	Zielonka	21,09	Zawichost
10.	10	Góry Pieprzowe	18,01	Dwikozy
11.	11	Zamczysko Turskie	2,45	Osiek
12.	12	Murawy Dobromierskie	36,29	Kluczewsko
13.	13	Grabowiec	21,08	Pińczów
14.	14	Dziki Staw	6,52	Rytwiany
15.	15	Góra Miedzianka	25,00	Chęciny
16.	16	Skałki Piekło pod Niekłaniem	6,30	Stąporków
17.	17	Lubcza	6,50	Wodzisław
18.	18	Owczary	0,61	Busko-Zdrój
19.	19	Lisiny Bodzechowskie	31,80	Bodzechów
20.	20	Gaj	5,90	Jędrzejów
21.	21	Zamczysko	12,96	Bieliny
22.	22	Góry Wschodnie	1,78	Wiślica
23.	23	Białe Ługi	408,44	Daleszyce
24.	24	Skorocice	7,70	Wiślica
25.	25	Pieczyska	40,84	Pińczów
26.	26	Wroni Dół	9,94	Michałów
27.	27	Skowronno	1,93	Pińczów
28.	28	Przęślin	0,72	Wiślica
29.	29	Winiary Zagojskie	4,81	Pińczów
30.	30	Kadzielnia	0,60	Kielce
31.	31	Sufraganiec	17,31	Miedziana Góra
32.	32	Skotniki Górne	1,90	Wiślica
33.	33	Góra Żakowa	50,48	Sitkówka-Nowiny
34.	34	Jaskinia Raj	7,76	Chęciny
35.	35	Cisów im. Z. Czubińskiego	40,58	Daleszyce
36.	36	Oleszno	262,73	Łopuszno, Krasocin
37.	37	Modrzewie	5,06	Bałtów

38.	38	Polana Polichno	9,45	Pińczów
39.	39	Dalejów	87,58	Bliżyn
40.	40	Milechowy	133,73	Chęciny
41.	41	Kamień Michniowski	10,50	Bodzentyn
42.	42	Wykus	65,97	Bodzentyn
43.	43	Ługi	90,23	Włoszczowa
44.	44	Góra Rzepka	9,09	Chęciny
45.	45	Biesak Białogon	13,08	Kielce
46.	46	Góra Dobrzeszowska	24,57	Łopuszno
47.	47	Barcza	14,57	Zagnańsk
48.	48	Barania Góra	82,09	Strawczyn
49.	49	Małe Gołoborze	20,44	Waśniów
50.	50	Szczytniak	6,03	Waśniów
51.	51	Kręgi Kamienne	12,75	Miedziana Góra
52.	52	Wąwóz w Skałach	3,18	Waśniów
53.	53	Góra Sieradowska	197,67	Bodzentyn
54.	54	Krzemionki Opatowskie	378,79	Bodzechów, Ćmielów
55.	55	Moczydło	16,21	Piekoszów
56.	56	Perzowa Góra	33,08	Strawczyn
57.	57	Piekiełko Szkuckie	2,50	Ruda Maleniecka
58.	58	Słopiec	8,18	Daleszyce
59.	59	Skały pod Adamowem	8,98	Brody
60.	60	Ulów	23,50	Bałtów
61.	61	Rosochacz	30,44	Brody
62.	62	Chelosiowa Jama	24,31	Piekoszów
63.	63	Gagaty Sołtykowskie	13,33	Stąporków
64.	64	Góra Jeleniowska	15,56	Nowa Słupia
65.	65	Skały w Krynkach	25,10	Brody
66.	66	Wietrznia im. Z. Rubinowskiego	17,95	Kielce
67.	67	Wolica	2,78	Chęciny
68.	68	Górna Krasna	413,02	Mniów, Stąporków, Zagnańsk
69.	69	Wzgórza Sobkowskie	37,18	Sobków
70.	70	Ewelinów	14,89	Łopuszno
71.	71	Wisła pod Zawichostem	676,18	Dwikozy, Zawichost
72.	72	Zachełmie	7,95	Zagnańsk

Źródło: Dane Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2010 r. o ochronie przyrody (jednolity tekst Dz.U. z 2009 r., nr 151, poz. 1220 z późn. zm.) w parkach narodowych oraz w rezerwatach przyrody zabrania się:

1) budowy lub rozbudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody;

2) (uchylony);

3) chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych,

zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
4) polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
5) pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkadzania roślin oraz grzybów;
6) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkadzania, zanieczyszczania i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
7) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
8) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
9) niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
10) palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody — przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
11) prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
12) stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów;
13) zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody — przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
14) połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
15) ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody — przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
16) wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony, psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas oraz psów asystujących w rozumieniu art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. nr 127, poz. 721, z późn. zm.);
17) wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody — przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
18) ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach stanowiących własność parków narodowych lub będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wskazanymi przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
19) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;
20) zakłócania ciszy;
21) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody — przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
22) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;

23) biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody — przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
24) prowadzenia badań naukowych — w parku narodowym bez zgody dyrektora parku, a w rezerwacie przyrody — bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
25) wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;
26) wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
27) organizacji imprez rekreacyjno-sportowych — w parku narodowym bez zgody dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Powyższe zakazy nie dotyczą:
1) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych;
2) (uchylony);
3) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
4) wykonywania zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
5) obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystywania przez jednostki organizacyjne, osoby prawne lub fizyczne oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego.

Minister właściwy do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii dyrektora parku narodowego, może zezwolić na obszarze parku narodowego na odstępstwa od ww. zakazów jeżeli jest to uzasadnione:
1) potrzebą ochrony przyrody, wykonywaniem badań naukowych, celami edukacyjnymi, kulturowymi, turystycznymi, rekreacyjnymi lub sportowymi lub celami kultu religijnego i nie spowoduje to negatywnego oddziaływania na przyrodę parku narodowego lub
2) potrzebą realizacji inwestycji liniowych celu publicznego, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i po zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. — Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. nr 25, poz. 150, z późn. zm.).

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, po zasięgnięciu opinii regionalnego dyrektora ochrony środowiska, może zezwolić na obszarze rezerwatu przyrody na odstępstwa od ww. zakazów jeżeli jest to uzasadnione potrzebą:
1) ochrony przyrody lub
2) realizacji inwestycji liniowych celu publicznego, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i po zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. — Prawo ochrony środowiska.

Regionalny dyrektor ochrony środowiska może zezwolić na obszarze rezerwatu przyrody na odstępstwa od ww. zakazów jeżeli jest to uzasadnione wykonywaniem badań naukowych lub celami edukacyjnymi, kulturowymi, turystycznymi, rekreacyjnymi lub sportowymi lub celami kultu religijnego i nie spowoduje to negatywnego oddziaływania na cele ochrony przyrody rezerwatu przyrody.

PARKI KRAJOBRAZOWE

W województwie świętokrzyskim utworzono dotychczas 9 parków krajobrazowych.

PARKI KRAJOBRAZOWE				
Lp.	**Nazwa zespołu parków**	**Nazwa parku**	**Powierzchnia [ha]**	**Aktualna podstawa prawna**
1.	Zespół Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych	Suchedniowsko-Oblegorski PK (S-OPK)	21 407,0	Rozp. Nr 71/2005 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005r. w sprawie Suchedniowsko-Oblęgorskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj.Św. nr 156, poz. 1932), zmienione: Rozp. Nr 1/2009 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2009 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie Suchedniowsko-Oblęgorskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz.Woj.Św. nr 42, poz. 613)
		Sieradowicki PK (SPK)	12 106,0	Rozp. Nr 73/2005 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005r. w sprawie Sieradowickiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz.Woj.Św. nr. 156, poz. 1934), zmienione: Rozp. Nr 3/2009 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2009r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie Sieradowickiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz.Woj.Św. nr 42, poz. 615)
		Cisowsko-Orłowiński PK (C-OPK)	20 693,0	Uchwała nr XXXVI/650/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 25 października 2013r. dotycząca utworzenia Cisowsko-Orłowińskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz.Woj.Św. poz. 3613)
		Jeleniowski PK (JPK)	4 295,0	Rozp. Nr 74/2005 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005r. w sprawie Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz.Woj.Św. nr. 156, poz. 1935), zmienione: Rozp. Nr 4/2009 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2009r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz.Woj.Św. nr 42, poz. 616)
		Chęcińsko-Kielecki PK (Ch-KPK)	19 779,0	Uchwała nr XXXVI/649/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 25 października 2013 r. dotycząca utworzenia Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz.Woj.Św. poz. 3612)
		Nadnidziański PK (NPK)	23 164,0	Rozp. Nr 76/2005 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005r. w sprawie Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz.Woj.Św. nr 156, poz. 1937), zmienione: Rozp. Nr 6/2009 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2009 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz.Woj.Święt. nr 42, poz. 618)
		Szaniecki PK	10 915,0	Rozp. Nr 77/2005 Woj. Świętokrzyskiego z

		(SzPK)		dnia 14 lipca 2005r. w sprawie Szanieckiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz.Woj.Św. nr 156, poz. 1938), zmienione: Rozp. Nr 7/2009 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2009r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie Szanieckiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz.Woj.Św. nr 42, poz. 619)
		Kozubowski PK (KPK)	6 613,0	Rozp. Nr 78/2005 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005r. w sprawie Kozubowskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz.Woj.Św. nr 156, poz. 1939), zmienione: Rozp. Nr 8/2009 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2009r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie Kozubowskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz.Woj.Św. nr 42, poz. 620)
2.	Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego	Przedborski PK (PPK)	9 165,1 (część parku w woj. świętokrz.)	Rozp. Nr 87/2005 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Przedborskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz.Woj.Św. nr 156, poz. 1948)

Uwaga: Ww. rozporządzenia nie są aktami tworzącymi parki krajobrazowe
Źródło: Dane Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach.

Zgodnie z rozporządzeniami Woj. Świętokrzyskiego nr 71, 73, 74, 76, 77, 78 i 87 z dnia 14 lipca 2005 r. oraz rozporządzeniami 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 z dnia 28 stycznia 2009 r.

Do szczególnych celów ochrony Suchedniowsko-Oblęgorskiego PK należy:
1) zachowanie cennych biocenoz z chronionymi i rzadkimi gatunkami flory i fauny;
2) racjonalne wykorzystanie zasobów złóż kopalin;
3) zachowanie naturalnych fragmentów ekosystemów wodnych (rozlewisk i starorzeczy);
4) zachowanie populacji roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
5) zachowanie siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, w tym w szczególności torfowisk;
6) zachowanie różnorodności geologicznej, w tym obszarów występowania rzeźby lessowej;
7) zachowanie układów i obiektów zabytkowych, w tym pozostałości Staropolskiego Okręgu Przemysłowego, a także licznych miejsc pamięci narodowej;
8) preferowanie zabudowy nawiązującej do regionalnej tradycji i otaczającego krajobrazu;
9) zachowanie wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych;
10) zachowanie istniejących punktów i ciągów widokowych;
11) ograniczanie negatywnego wpływu działalności gospodarczej na krajobraz.

Do szczególnych celów ochrony Sieradowickiego PK należy:
1) zachowanie cennych biocenoz z chronionymi i rzadkimi gatunkami flory i fauny;
2) zachowanie różnorodności geologicznej, w tym obszarów występowania rzeźby lessowej;
3) racjonalne wykorzystanie zasobów złóż kopalin;
4) zachowanie naturalnych fragmentów ekosystemów wodnych (rozlewisk i starorzeczy);
5) zachowanie populacji roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
6) zachowanie siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
7) zachowanie układów i obiektów zabytkowych, w tym pozostałości Staropolskiego Okręgu Przemysłowego, a także licznych miejsc pamięci narodowej;

8) preferowanie zabudowy nawiązującej do regionalnej tradycji i otaczającego krajobrazu;
9) zachowanie wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych;
10) zachowanie istniejących punktów i ciągów widokowych;
11) ograniczanie negatywnego wpływu działalności gospodarczej na krajobraz.

Do szczególnych celów ochrony Jeleniowskiego PK należy:
1) zachowanie cennych biocenoz z chronionymi i rzadkimi gatunkami flory i fauny;
2) zachowanie różnorodności geologicznej, w tym obszarów występowania rzeźby lessowej;
3) racjonalne wykorzystanie zasobów złóż kopalin;
4) zachowanie populacji roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
5) zachowanie siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
6) zachowanie układów i obiektów zabytkowych, a także licznych miejsc pamięci narodowej;
7) preferowanie zabudowy nawiązującej do regionalnej tradycji i otaczającego krajobrazu;
8) zachowanie wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych;
9) zachowanie istniejących punktów i ciągów widokowych;
10) ograniczanie negatywnego wpływu działalności gospodarczej na krajobraz.

Do szczególnych celów ochrony Nadnidziańskiego PK należy:
1) zachowanie cennych biocenoz z chronionymi i rzadkimi gatunkami flory i fauny;
2) zachowanie różnorodności geologicznej, w tym obszarów występowania krasu i rzeźby lessowej;
3) racjonalne wykorzystanie zasobów złóż kopalin;
4) zachowanie naturalnych fragmentów ekosystemów wodnych i wodno-błotnych;
5) zachowanie populacji roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
6) zachowanie siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, w tym w szczególności muraw kserotermicznych, torfowisk i solnisk śródlądowych;
7) zachowanie układów i obiektów zabytkowych, a także miejsc pamięci narodowej;
8) preferowanie zabudowy nawiązującej do regionalnej tradycji i otaczającego krajobrazu;
9) zachowanie wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych;
10) zachowanie istniejących punktów i ciągów widokowych;
11) ograniczanie negatywnego wpływu działalności gospodarczej na krajobraz.

Do szczególnych celów ochrony Szanieckiego PK należy:
1) zachowanie cennych biocenoz z chronionymi i rzadkimi gatunkami flory i fauny;
2) zachowanie różnorodności geologicznej, w tym obszarów występowania krasu i rzeźby lessowej;
3) racjonalne wykorzystanie zasobów złóż kopalin;
4) zachowanie naturalnych fragmentów ekosystemów wodnych i wodno-błotnych;
5) zachowanie populacji roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
6) zachowanie siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, w tym w szczególności muraw kserotermicznych, torfowisk i solnisk śródlądowych;
7) zachowanie układów i obiektów zabytkowych, a także miejsc pamięci narodowej;
8) preferowanie zabudowy nawiązującej do regionalnej tradycji i otaczającego krajobrazu;
9) zachowanie wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych;
10) zachowanie istniejących punktów i ciągów widokowych;
11) ograniczanie negatywnego wpływu działalności gospodarczej na krajobraz.

Do szczególnych celów ochrony Kozubowskiego PK należy:
1) zachowanie cennych biocenoz z chronionymi i rzadkimi gatunkami flory i fauny;
2) zachowanie różnorodności geologicznej, w tym obszarów występowania rzeźby lessowej;
3) racjonalne wykorzystanie zasobów złóż kopalin;
4) zachowanie naturalnych fragmentów ekosystemów wodnych i wodno-błotnych;
5) zachowanie populacji roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
6) zachowanie siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin; zwierząt i grzybów, w tym w szczególności muraw kserotermicznych i torfowisk;
7) zachowanie układów i obiektów zabytkowych, a także miejsc pamięci narodowej;
8) preferowanie zabudowy nawiązującej do regionalnej tradycji i otaczającego krajobrazu;
9) zachowanie wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych;
10) zachowanie istniejących punktów i ciągów widokowych;
11) ograniczanie negatywnego wpływu działalności gospodarczej na krajobraz.

Do szczególnych celów ochrony Przedborskiego PK należy:
1) zachowanie cennych biocenoz z chronionymi i rzadkimi gatunkami fauny i flory;
2) racjonalne wykorzystanie zasobów złóż kopalin;
3) zachowanie naturalnych fragmentów ekosystemów wodnych i wodno-błotnych;
4) zachowanie siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, w tym w szczególności muraw kserotermicznych oraz bagien i torfowisk;
5) zachowanie układów i obiektów zabytkowych;
6) preferowanie zabudowy nawiązującej do regionalnej tradycji i krajobrazu;
7) zachowanie istniejących punktów i ciągów widokowych;

Na obszarze ww. parków krajobrazowych (z wyj. Przedborskiego PK) zakazuje się
1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu woj. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. — Prawo ochrony środowiska (Dz. U. nr 62, poz. 627 z późn. zm.);
2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
4) (skreślony);
5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
6) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
7) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
8) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową.

Na obszarze Przedborskiego PK zakazuje się
1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu woj. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. — Prawo ochrony środowiska (Dz. U. nr 62, poz. 627 z późn. zm.);
2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu

ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej go-spodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
4) pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub na-prawą urządzeń wodnych;
6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeże-li zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
8) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
9) wylewania gnojowicy z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
10) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową.

Zgodnie z Uchwałami nr XXXVI/649/13 i XXXVI/650/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 25 października 2013 r.

Do szczególnych celów ochrony Chęcińsko-Kieleckiego PK należy:
1) zachowanie cennych biocenoz z chronionymi i rzadkimi gatunkami flory i fauny;
2) zachowanie różnorodności geologicznej, w tym obszarów występowania krasu;
3) racjonalne wykorzystanie zasobów złóż kopalin;
4) zachowanie naturalnych fragmentów ekosystemów wodnych (rozlewisk i starorzeczy);
5) zachowanie populacji roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
6) zachowanie siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin; zwierząt i grzybów, w tym w szczególności muraw kserotermicznych i torfowisk;
7) zachowanie układów i obiektów zabytkowych, a także licznych miejsc pamięci narodowej;
8) preferowanie zabudowy nawiązującej do regionalnej tradycji i otaczającego krajobrazu;
9) zachowanie wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych;
10) zachowanie istniejących punktów i ciągów widokowych;
11) ograniczanie negatywnego wpływu działalności gospodarczej na krajobraz.

Do szczególnych celów ochrony Cisowsko-Orłowińskiego PK należy:
1) zachowanie cennych biocenoz z chronionymi i rzadkimi gatunkami flory i fauny;
2) zachowanie różnorodności geologicznej, w tym obszarów występowania rzeźby lessowej;
3) racjonalne wykorzystanie zasobów złóż kopalin;
4) zachowanie naturalnych fragmentów ekosystemów wodnych (rozlewisk i starorzeczy);
5) zachowanie populacji roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
6) zachowanie siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin; zwierząt i grzybów, w tym w szczególności torfowisk;
7) zachowanie układów i obiektów zabytkowych, a także licznych miejsc pamięci narodowej;
8) preferowanie zabudowy nawiązującej do regionalnej tradycji i otaczającego krajobrazu;
9) zachowanie wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych;
10) zachowanie istniejących punktów i ciągów widokowych;

11) ograniczanie negatywnego wpływu działalności gospodarczej na krajobraz.

Na obszarze Ch-KPK i C-OPK zakazuje się
1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. nr 199, poz. 1227 i nr 227, poz. 1505 oraz z 2009 r. nr 42, poz. 340 i nr 84, poz. 700);
2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
5) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
7) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową.

Powyższe zakazy nie dotyczą:
1) terenów objętych ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody parku krajobrazowego;
2) terenów objętych ustaleniami projektów planów zagospodarowania przestrzennego lub projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, dla których przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody parku krajobrazowego;
3) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których procedura dotycząca oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody parku krajobrazowego.

Ponadto powyższe zakazy, zgodnie z art. 17, ust. 2 ww. ustawy nie dotyczą również:
1) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony;
2) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa;
3) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
4) realizacji inwestycji celu publicznego w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Ponadto zakaz dotyczący realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, nie dotyczy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę parku krajobrazowego.

Dla parków krajobrazowych sporządza się i realizuje plany ochrony. W województwie świętokrzyskim dotychczas sporządzono plany ochrony dla 2 parków krajobrazowych — Przedborskiego PK i Chęcińsko-Kieleckiego PK. Obecnie trwają prace nad planami ochrony dla Szanieckiego i Suchedniowsko-Oblęgorskiego PK. Dokumenty te zawierają ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych

Plan Ochrony dla Przedborskiego Parku Krajobrazowego (Rozporządzenie nr 10/2004 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 20 kwietnia 2004 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Przedborskiego Parku Krajobrazowego)

W dokumencie tym określono następujące cele ochrony i kształtowania Parku:

1) cele ekologiczne (nadrzędne) — umożliwienie trwałego użytkowania zasobów środowiska przyrodniczego obszaru — wymaga to realizacji polityki polegającej na:

- wzmożonej ochronie ekosystemów, zasobów i cech środowiska oraz węzłów i korytarzy ekologicznych, które mają wpływ na odtwarzanie zasobów przyrody, w tym korytarzy ekologicznych tworzonych przez tereny leśne, rzeki i ich doliny, mających powiązania przyrodnicze z parkami krajobrazowymi wzdłuż doliny rzeki Pilicy oraz ustanowioną siecią ekologiczną w województwie i poza jego granicami;
- ochronie konserwatorskiej unikatowych zasobów i cech środowiska przyrodniczego oraz utrzymaniu zdolności ekosystemów do odtwarzania zasobów przyrody poprzez ustanowienie dalszych proponowanych form szczególnej i wzmożonej ochrony;
- ochronie gatunkowej roślin i zwierząt;
- określeniu przyrodniczych uwarunkowań zrównoważonego rozwoju gospodarczego terenów.

2) cele kulturowe — zachowanie ciągłości historycznej i harmonii w kształtowaniu funkcji kulturowych oraz krajobrazu współczesnego — wymaga to realizacji polityki polegającej na:

- ochronie zasobów kulturowych, cech krajobrazu kulturowo-historycznego oraz tradycji;
- ochronie zespołów i obiektów licznych zabytków architektury;
- kształtowanie harmonijnego współczesnego krajobrazu i form zabudowy w nawiązaniu do regionalnych tradycji architektonicznych.

3) cele gospodarcze — poprawa życia stałych mieszkańców i użytkowników Parku, rozwój turystyki i wypoczynku, a także wykorzystanie walorów dla potrzeb nauki i dydaktyki — może to być zapewnione poprzez:

- zabezpieczenie trwałej równowagi ekologicznej;
- poprawę jakości środowiska (czystości powietrza, wód, stanu powierzchni ziemi i zieleni);
- racjonalną i zrównoważoną gospodarkę zasobami przyrody, tworzenie warunków dla rozwoju różnych form turystyki i wypoczynku;
- kształtowanie harmonijnego współczesnego krajobrazu i form zabudowy;
- dalszy rozwój gospodarczy uwzględniający regionalne uwarunkowania ekorozwoju, w dziedzinach dopuszczonych i preferowanych na terenie Parku i w jego otulinie;
- rozwój badań naukowych i dydaktyki wykorzystujących naturalne zasoby oraz uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe.

Ustalenia do planów zagospodarowania przestrzennego obejmują działania, które są niezbędne, aby na obszarze Parku miał miejsce zrównoważony rozwój, odpowiadający zasadom racjonalnego gospodarowania, zgodny z potrzebami mieszkańców i ochroną środowiska. Obejmują one te działania, które są niezbędnie konieczne, aby uporządkować

istniejące nieprawidłowości i zapobiec powstaniu nowych oraz zapewnić dalszy rozwój w harmonii z walorami przyrodniczymi i kulturowymi obszaru. Główne zasady gospodarowania w gminach obejmują uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego, a w tym:

a) ochronę istniejących zasobów przyrodniczych i kulturowych:
- ochronę prawnie chronionych obszarów i obiektów przyrodniczych oraz zabytków kultury;
- nieprzeznaczanie terenów leśnych na cele nieleśne, a wręcz przeciwnie zwiększanie powierzchni zalesionych;
- niezmniejszanie powierzchni lasów pełniących funkcje ochronne;
- uwzględnienie ustaleń zawartych w „Wojewódzkim programie zwiększenia lesistości gmin do roku 2020";
- nielikwidowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przywodnych, a przeciwnie, wzbogacanie obszaru takimi zadrzewieniami i zakrzewieniami;
- wyłączenie z zabudowy terenów zalewowych;
- nienaruszanie stosunków wodnych i nie regulowanie koryt rzek i potoków z wyjątkiem przypadków uzasadnionych względami bezpieczeństwa i bezpośredniej ochrony terenów;
- ograniczenie melioracji osuszających oraz sprecyzowanie zasad prowadzenia prac melioracyjnych;
- uwzględnienie miejsc o dużych walorach widokowych;
- ograniczenie ekspansji mieszkalnictwa na glebach chronionych, w strefach krawędziowych wzniesień oraz w strefach krawędziowych Pilicy i Czarnej Włoszczowskiej;
- dokonanie analizy możliwości realizacyjnych zbiorników retencyjnych „Kluczewsko" i „Oleszno" pod kątem wpływu na środowisko przyrodnicze;

b) osadnictwo i działalność gospodarczą:
- zachowanie istniejącego ładu przestrzennego i przywracanie ładu na obszarach przekształconych;
- nierozpraszanie zabudowy;
- kształtowanie zabudowy mieszkalnej i gospodarczej wkomponowanej w krajobraz regionu pod względem form architektonicznych;
- egzekwowanie od właścicieli zakładów produkcyjnych i usługowych przestrzegania zasad ochrony środowiska (w stosunku do wód, gleb, powietrza, pokrycia terenu roślinnością, krajobrazu);
- poddanie zabiegom rekultywacyjnym terenów poeksploatacyjnych i innych terenów zdegradowanych;
- ograniczenie eksploatacji surowców tylko do potrzeb lokalnych, zakaz nielegalnej eksploatacji oraz rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych;
- dostosowanie rozwoju przestrzennego, jakościowego i ilościowego turystyki do uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych i społeczno-gospodarczych oraz do popytu turystycznego i inicjowanie różnych ofert usług turystycznych;

c) infrastrukturę techniczną i komunalną:
- potrzebę budowy lokalnych systemów kanalizacyjnych i oczyszczania ścieków;
- nielokalizowanie na obszarze GZWP nowych systemów wodociągowych bez równoczesnego rozwiązania problemu odprowadzania i oczyszczania ścieków;
- zapewnienie priorytetów realizacyjnych dla lokalnych systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków w miejscowościach leżących na obszarze GZWP oraz na obszarach źródliskowych rzek;

- wprowadzenie systemu indywidualnej segregacji śmieci i odpadów, zorganizowanie odbioru surowców wtórnych oraz wywozu śmieci i odpadów, dopuszczając lokalizację jedynie gminnych wysypisk na terenie otuliny;
- nielokalizowanie dużych oczyszczalni ścieków (powyżej 200 000 RLM) i tzw. rejonowych składowisk odpadów stałych na tere-nie Parku i jego otuliny;
- nielokalizowanie bezściołowych ferm hodowli zwierząt;
- niewprowadzanie na teren Parku nowych tras napowietrznych linii energetycznych po-nad te, które są już ujęte w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;

d) transport:
- niezagęszczanie istniejącej w Parku sieci dróg krajowych i wojewódzkich;
- poprawa stanu jakości nawierzchni dróg.

Plan Ochrony dla Chęcińsko-Kieleckiego PK (Uchwała nr XL/700/10 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 9 sierpnia 2010 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego)

Celami ochrony przyrody Chęcińsko-Kieleckiego PK są:

1) w zakresie ochrony litosfery:
   a) zachowanie różnorodności geologicznej, w tym obszarów występowania krasu;
   b) zrównoważone wykorzystanie zasobów złóż kopalin;
   c) ograniczanie negatywnego wpływu eksploatacji złóż kopalin na krajobraz;
   d) zachowanie naturalnego systemu hydrologicznego i hydrogeologicznego;
   e) zachowanie struktury przestrzennej gleb, ze szczególnym uwzględnieniem gleb organicznych;
2) w zakresie ochrony zasobów i ekosystemów wodnych:
   a) ochrona zasobów wodnych w warunkach nasilającego się deficytu w skali kraju i regionu;
   b) poprawa stanu czystości i przeciwdziałanie wzrostowi trofii wód powierzchniowych;
   c) przeciwdziałanie zanieczyszczeniu zasobów wód podziemnych;
   d) zachowanie lub przywracanie elementów naturalnej struktury hydrograficznej;
   e) utrzymanie funkcjonowania ekosystemów wodnych;
   f) zachowanie elementów rodzimej różnorodności biologicznej środowisk wodnych, w tym szczególnie cennych i zagrożonych;
3) w zakresie ochrony zbiorowisk roślinnych (w tym chronionych siedlisk przyrodniczych):
   a) zachowanie wszystkich typów ekosystemów i zbiorowisk roślinnych (naturalnych, półnaturalnych i antropogenicznych) właściwych dla regionu, w tym szczególnie siedlisk przyrodniczych rzadkich i zagrożonych oraz objętych ochroną prawną;
   b) zachowanie charakterystycznego, pasmowego układu przestrzennego krajobrazu rolniczego;
   c) poprawa stanu oraz — tam gdzie to niezbędne — odtworzenie naturalnych i półnaturalnych siedlisk przyrodniczych rzadkich i zagrożonych oraz objętych ochroną prawną, w tym między innymi ciepłolubnych dąbrów, zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych i muraw kserotermicznych;
   d) zachowanie i podtrzymanie możliwości trwałego funkcjonowania zbiorowisk roślinnych (w tym chronionych siedlisk przyrodniczych) poprzez zachowanie właściwego stanu ich ochrony oraz zachowanie lub, tam gdzie to niezbędne, odtworzenie odpowiednich połączeń korytarzowych w obrębie krajobrazu, a także między Parkiem a regionami sąsiednimi;
   e) zachowanie osobliwości przyrodniczych;
   f) odtwarzanie ekosystemów leśnych o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem, przebudowa drzewostanów monokulturowych oraz zrównoważone użytkowanie ekosystemów leśnych;
   g) objęcie ochroną siedlisk szczególnie cennych;

4) w zakresie ochrony gatunków roślin i grzybów oraz ich siedlisk:
a) zachowanie rodzimego bogactwa gatunkowego roślin i grzybów właściwego dla regionu i wszystkich występujących w nim siedlisk, w tym szczególnie gatunków podlegających ochronie prawnej;
b) objęcie ochroną czynną najcenniejszych stanowisk gatunków roślin naczyniowych, w tym szczególnie gatunków wymienionych w § 10 ustęp 1 punkt 2 planu ochrony;
c) ograniczanie rozprzestrzeniania się populacji gatunków obcego geograficznie pochodzenia, w tym szczególnie zagrażających gatunkom rodzimym, takich jak m.in. czeremcha amerykańska *Padus serotina* oraz barszcz Sosnowskiego *Heracleum sosnowskyi*;
5) w zakresie ochrony gatunków zwierząt i ich siedlisk:
a) zachowanie lub poprawa bogactwa gatunkowego zwierząt w naturalnych siedliskach ich bytowania, w tym szczególnie gatunków rzadkich, zagrożonych i chronionych;
b) zachowanie istniejących stanowisk, ostoi i siedlisk rzadkich, zagrożonych i chronionych gatunków zwierząt oraz przywracanie utraconych składników rodzimego bogactwa gatunkowego;
c) utrzymanie powierzchni dotychczas występującej mozaikowatości środowiskowej z dużym udziałem ekotonów, warunkującej bogactwo i różnorodność zgrupowań zwierzęcych;
d) utrzymanie lub odtwarzanie korytarzy ekologicznych umożliwiających migrację zwierząt;
e) ograniczenie wprowadzania gatunków obcego pochodzenia, w szczególności gatunków inwazyjnych, mogących stanowić zagrożenie dla rodzimej fauny;
f) lokalizacja stanowisk gatunków wymagających tworzenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania;
6) w zakresie ochrony krajobrazów, w tym krajobrazów kulturowych:
a) ochrona konserwatorska zachowanych obiektów dziedzictwa kulturowego oraz rewaloryzacja obiektów zdegradowanych, przy dopuszczeniu ich adaptacji do pełnienia nowych funkcji;
b) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości obiektów dziedzictwa kulturowego;
c) uwzględnianie zasad ochrony krajobrazów, w tym krajobrazów kulturowych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w tym:
- zachowanie osi krajobrazowych i powiązań widokowych;
- zapewnienie właściwej ekspozycji zabytkom;
- zachowanie historycznych cech zabudowy regionalnej;
- zachowanie charakterystycznych, historycznych układów urbanistycznych i ruralistycznych;
- zachowanie elementów dawnego budownictwa przemysłowego oraz innych przykładów eksploatacji zasobów surowcowych;
- zachowanie i odtwarzanie charakterystycznych układów zadrzewień, w tym zwłaszcza alei przydrożnych;
d) zachowanie elementów kultury ludowej;
e) poprawa dostępności do obiektów dziedzictwa kulturowego;
f) wspieranie inicjatyw dotyczących kreowania nowych form opieki nad zabytkami i krajobrazem kulturowym oraz wykorzystywanie ich na rzecz rozwoju regionalnego.

Określa się następujące ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, obowiązujące na terenie całego Parku:
1) zainwestowanie wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, zaleca się lokalizować w granicach obszarów wyznaczonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin

obowiązujących w dniu wejścia w życie uchwały oraz zgodnie z określonymi w nich kierunkami zmian w przeznaczeniu terenów, o ile lokalizacja nie jest sprzeczna z przepisami odrębnymi. W przypadku dokonywania zmian w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i wyznaczania nowych gruntów przeznaczonych na cele nierolnicze i nieleśne należy uwzględnić cele ochrony przyrody Parku, o których mowa w § 2, a także potrzeby ochrony siedlisk i gatunków będących przedmiotem ochrony obszarów Natura 2000;

2) zaleca się rozwój układów urbanistycznych powiązanych przestrzennie z historycznie ukształtowanymi układami wsi i dowiązujących do nich pod względem funkcjonalnym i strukturalnym, w szczególności w zakresie funkcji terenu, wielkości działek, udziału terenów biologicznie czynnych, kubatury i architektury budynków mieszkalnych, usługowych, produkcyjnych i gospodarczych, ogrodzeń i innych elementów zagospodarowania;

3) przy realizacji nowego zainwestowania należy dążyć do nierozpraszania zabudowy, a poza granicami miast także do niewyznaczania nowych linii zabudowy. W pierwszej kolejności należy uzupełniać istniejące zagospodarowanie w lukach między zabudową;

4) przy kwalifikowaniu gruntów rolnych i leśnych do zmiany użytkowania należy dążyć do zachowania w możliwie największym stopniu różnorodności biologicznej i krajobrazowej Parku, w tym poprzez wyłączenie z zainwestowania terenów najcenniejszych przyrodniczo oraz ciągów ekologicznych zasilających lokalny system przyrodniczy;

5) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego należy opracowywać dla obszarów tworzących spójną całość. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się opracowanie planów dla fragmentów sołectw, a w przypadku miast dla obszarów o wielkości wynikającej z indywidualnych potrzeb i z przeprowadzonych analiz. Przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględnić należy następujące założenia:

a) chłonność terenu;

b) zachowanie właściwych proporcji oraz względnie równomierne rozmieszczenie obszarów biologicznie czynnych oraz terenów użytkowanych gospodarczo;

c) dążenie do zwartości obszaru zabudowy i ochrony krajobrazu;

d) strefowanie intensywności zabudowy;

e) uwzględnienie celów ochrony walorów przyrodniczych i kulturowych i wyłączenie z zainwestowania terenów najcenniejszych;

f) wyznaczenie ciągów ekologicznych zasilających lokalny system przyrodniczy;

6) przy wyznaczaniu terenów przeznaczonych do zalesień należy uwzględnić następujące założenia:

a) należy dążyć do tworzenia zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy polno-leśnej, a także tworzenia zwartego systemu przyrodniczego łącznie z innymi obszarami o funkcjach ekologicznych;

b) za obszary pożądane do zalesień przyjmuje się:

- wielkoobszarowe tereny rolnicze o małej lesistości;
- tereny łączące istniejące kompleksy leśne, które spełniają lub potencjalnie mogą spełniać funkcje tras migracji dla zwierząt;
- tereny wzdłuż najważniejszych działów wodnych, o ile nie jest to sprzeczne z potrzebami ochrony innych walorów przyrodniczych;
- tereny przylegające do cieków, z pozostawieniem dostępu do cieków w celu umożliwienia przeprowadzania prac konserwacyjnych, o ile przepisy odrębne nie wskazują inaczej;

c) przy wyznaczaniu obszarów do zalesień należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z potrzeby ochrony siedlisk i gatunków będących przedmiotem ochrony obszarów Natura 2000.

Określa się następujące ustalenia do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących w dniu wejścia w życie uchwały, obowiązujące na terenie całego Parku, z wyłączeniem granic miast:

1) przy zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

a) utrzymuje się dotychczasowe przeznaczenie terenu, jako preferowane oraz dopuszcza się następujące przeznaczenie terenu:

- tereny rolne;
- tereny zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych;
- tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych oraz w gospodarstwach leśnych i rybackich;
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz mieszkaniowo-usługowej;
- tereny zabudowy usług publicznych i administracji;
- tereny zabudowy usług komercyjnych nieuciążliwych;
- tereny rekreacji indywidualnej;
- tereny sportu i rekreacji zbiorowej;
- obszary i tereny górnicze;
- tereny zieleni i wód;
- tereny komunikacji;
- tereny infrastruktury technicznej;

b) w przypadku utrzymania dotychczasowego przeznaczenia terenu utrzymuje się dotychczasową intensywność zainwestowania, w tym: minimalną powierzchnię działki budowlanej i minimalną powierzchnię biologicznie czynną oraz wysokość zabudowy, z zastrzeżeniem dopuszczenia wyższej wysokości zabudowy w przypadku zmiany w istniejących budynkach dachów płaskich na dachy zgodne z lokalnymi warunkami budownictwa regionalnego;

c) nie dopuszcza się wtórnego podziału działek budowlanych na mniejsze niż o powierzchni określonej w dotychczas obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;

d) zaleca się strefowanie zabudowy w granicach wyznaczonych obszarów do zainwestowania;

e) utrzymuje się dotychczasowe ustalenia planistyczne obowiązujące dla obszarów i obiektów objętych ochroną konserwatorską na podstawie zapisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody i ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;

2) po utracie ważności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązują ustalenia określone w ust. 2–5.

Określa się następujące ustalenia do nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego sporządzanych dla terenów zabudowy wyznaczonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obowiązujące na terenie całego Parku, z wyłączeniem granic miast:

1) zaleca się dostosowanie standardów do uwarunkowań i potrzeb ochrony walorów przyrodniczych i kulturowych Parku, w tym w zakresie:

a) nieprzekraczalnej linii nowej zabudowy od granicy lasu i od granicy geodezyjnej działki rzek i innych zbiorników wodnych, za wyjątkiem obiektów służących ochronie przyrody, gospodarce wodnej lub rybackiej oraz urządzeń służących obsłudze ruchu turystycznego i rekreacji;

b) maksymalnej wysokości zabudowy, dostosowanej do lokalnych warunków,

c) kształtu i nachylenia dachów, zgodnie z lokalnymi warunkami budownictwa regionalnego;

d) kolorystyki i materiałów elewacji budynków;
e) kolorystyki i materiałów pokryć dachowych;
2) na wszystkich terenach przeznaczonych pod rozwój zainwestowania, zaleca się zachowanie istniejących lasów i zadrzewień i przeznaczenie ich na rozwój ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych.

Określa się następujące ustalenia do nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujące na terenie wybranych stref realizacji działań ochronnych Parku:
1) dla stref APP*:*
a) zaleca się odstąpienie od lokalizowania budowli i budynków poza terenami przeznaczonymi na ten cel wyznaczonymi w obowiązujących, w dniu ustanowienia planu ochrony Parku, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin;
b) zaleca się odstąpienie od wyznaczania obszarów pod zalesienia;
c) zaleca się odstąpienie od zmiany przeznaczenia łąk i pastwisk;
2) dla stref BSI zaleca się odstąpienie od zmiany trwałych użytków zielonych na grunty orne;
3) dla stref BSII i BKII zaleca się odstąpienie od lokalizowania na terenach leśnych obiektów budowlanych innych niż związane z gospodarką leśną, ochroną przyrody lub edukacją ekologiczną;
4) dla stref BKI zaleca się odstąpienie od wyznaczania obszarów pod zalesienia;
5) dla stref BKIII:
a) zaleca się zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, w tym pierwotnych podziałów parcelacyjnych, istniejącej sieci dróg, placów, linii zabudowy, kompozycji wnętrz urbanistycznych i kompozycji zieleni, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej;
b) dopuszcza się realizację nowej oraz modernizację istniejącej zabudowy w sposób nawiązujący do lokalnej tradycji budowlanej, zgodnie z ustalonym historycznie ukształtowaniem przestrzenno-architektonicznym miejscowości;
c) zaleca się utrzymanie tradycyjnej zabudowy, przy jednoczesnym dopuszczeniu jej modernizacji i adaptacji do nowych funkcji;
d) zaleca się utrzymywanie elementów zagospodarowania terenu we właściwym stanie technicznym i funkcjonalnym;
6) dla strefy BKIV_r zaleca się rozwój terenów sportu i rekreacji zbiorowej oraz terenów zieleni i wód.

Określa się następujące ustalenia do nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie realizacji infrastruktury technicznej, obowiązujące na terenie całego Parku:
1) zaleca się wyposażenie wszystkich obiektów budowlanych wytwarzających ścieki w urządzenia zabezpieczające środowisko gruntowo-wodne przed zanieczyszczeniem lub włączenie ich do zbiorczych systemów odprowadzenia i unieszkodliwiania ścieków, zgodnie z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu;
2) zaleca się optymalizację wykorzystania istniejących oczyszczalni ścieków. Osady ściekowe mogą być wykorzystywane w celach rolniczych po spełnieniu odrębnych wymagań;
3) zaleca się likwidację niekontrolowanych zrzutów ścieków, w tym pochodzących z nieszczelnych bezodpływowych zbiorników do gromadzenia ścieków;
4) zaleca się kontynuowanie rozbudowy sieci wodociągowej, w tym obejmującej tereny zabudowy rekreacji indywidualnej. Do czasu realizacji zbiorczego systemu zaopatrzenia w wodę dopuszcza się indywidualne ujęcia wody;

5) zaleca się kontynuowanie rozbudowy kanalizacji deszczowej, w tym na terenach intensywnego ruchu samochodowego;
6) zaleca się prowadzenie liniowych elementów infrastruktury technicznej w „korytarzach" infrastrukturalnych, w szczególności wykorzystujących pasy dróg;
7) zaleca się wyposażenie istniejących linii i słupów energetycznych linii wysokiego i średniego napięcia zlokalizowanych poza terenami zabudowy w odpowiednie oznakowania zabezpieczające przed kolizjami przelatujące ptaki oraz zabezpieczenia przed wykorzystywaniem ich jako miejsca odpoczynku przez ptaki;
8) zaleca się stosowanie linii izolowanych, a docelowo linii doziemnych dla projektowanych, modernizowanych i przebudowywanych sieci elektroenergetycznych;
9) zaleca się stosowanie w ogrzewaniu budynków energo- i materiałooszczędnych systemów grzewczych z wykorzystaniem niskoemisyjnych paliw, w szczególności: drewna, gazu ziemnego, lekkiego oleju opałowego, biomasy oraz źródeł odnawialnych, w tym energii słonecznej;
10) zaleca się zmniejszenie energochłonności budynków służących realizacji celów publicznych poprzez termomodernizację;
11) zaleca się gromadzenie, odprowadzenie i unieszkodliwianie odpadów stałych zgodnie z obowiązującymi przepisami, w sposób określony w planach gospodarki odpadami;
12) zaleca się objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych, rozwój systemów selektywnej zbiórki odpadów, w tym odpadów ulegających biodegradacji, opakowaniowych, wielkogabarytowych, budowlanych i niebezpiecznych;
13) nie dopuszcza się utylizacji odpadów przemysłowych i zawierających substancje toksyczne, odpadów chemicznych i wybuchowych;
14) zaleca się przeprowadzenie likwidacji nielegalnych składowisk odpadów;
15) zaleca się propagowanie indywidualnych sposobów kompostowania odpadów w gospodarstwach domowych na terenach wiejskich;
16) zaleca się realizację inwestycji ograniczających zanieczyszczenia azotowe pochodzące z rolnictwa, w szczególności budowę płyt gnojowych i zbiorników na gnojowicę;
17) zaleca się uwzględnienie walorów Parku, w tym zwłaszcza walorów krajobrazowych przy podejmowaniu decyzji dotyczących lokalizacji wiatraków i ferm wiatrowych oraz innych elementów infrastruktury technicznej.

Określa się następujące ustalenia do nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie realizacji infrastruktury komunikacyjnej, obowiązujące na terenie całego Parku:
1) zaleca się prowadzenie niezbędnej modernizacji dróg, w tym ich utwardzenie w rejonach o dużym natężeniu ruchu turystycznego;
2) zaleca się prowadzenie działań mających na celu poprawę warunków bezpieczeństwa ruchu, w tym zwłaszcza w rejonach o dużym natężeniu ruchu turystycznego;
3) zaleca się uzupełnienie sieci parkingów leśnych, zwłaszcza przy drogach przecinających większe kompleksy leśne oraz na obrzeżach Parku;
4) zaleca się wyznaczenie oraz urządzenie parkingów w rejonach o dużym natężeniu ruchu turystycznego.

Określa się następujące ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz planów zagospodarowania przestrzennego województwa dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych Parku:

1) na terenach wskazanych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, jako tereny produkcji rolnej, preferuje się zabudowę związaną z gospodarką rolną, o ile lokalizacja nie jest sprzeczna z przepisami odrębnymi;
2) przy realizacji nowego zainwestowania należy dążyć do nierozpraszania obiektów; w pierwszej kolejności należy uzupełniać istniejące zagospodarowanie oraz lokalizować zabudowę wzdłuż istniejących dróg.

OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

W województwie świętokrzyskim utworzono dotychczas 21 obszarów chronionego krajobrazu.

OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU			
Lp.	**Nazwa**	**Aktualna podstawa prawna**	**Powierzchnia [ha]**
1.	Suchedniowsko-Oblęgorski OchK	Rozp. Nr 79/2005 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Suchedniowsko-Oblęgorskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. nr 156, poz. 1940 z dnia 20 lipca 2005 r.); Rozp. Nr 9/2009 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Suchedniowsko-Oblęgorskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. nr 42, poz. 621 z dnia 23 lutego 2009 r.)	25 681,00
2.	Cisowsko-Orłowiński OchK	Uchwała nr XXXV/626/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Cisowsko-Orłowińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. z dnia 1 października 2013 r. poz. 3318)	25 267,00
3.	Sieradowicki OchK	Rozp. Nr 81/2005 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Sieradowickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. nr 156, poz. 1942 z dnia 20 lipca 2005 r.); Rozp. Nr 11/2009 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Sieradowickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. nr 42, poz. 623 z dnia 23 lutego 2009 r.)	16 236,00
4.	Jeleniowski OchK	Rozp. Nr 82/2005 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Jeleniowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. nr 156, poz. 1943 z dnia 20 lipca 2005 r.); Rozp. Nr 12/2009 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Jeleniowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. nr 42, poz. 624 z dnia 23 lutego 2009 r.)	10 591,00
5.	Chęcińsko-Kielecki OchK	Uchwała Nr XXXV/625/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Chęcińsko-Kieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. poz. 3317)	8 289,50
6.	Nadnidziański OchK	Rozp. Nr 84/2005 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Nadnidziańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. nr 156, poz. 1945 z dnia 20 lipca 2005 r.); Rozp. Nr 14/2009 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Nadnidziańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. nr 42, poz. 626 z dnia 23 lutego 2009 r.)	26 011,00
7.	Szaniecki OchK	Rozp. Nr 85/2005 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Szanieckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz. Woj.Św. nr 156, poz. 1946 z dnia 20 lipca 2005 r.); Rozp. Nr 15/2009 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Szanieckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. nr 42, poz. 627 z dnia 23 lutego 2009 r.)	12 859,00
8.	Kozubowski OchK	Rozp. Nr 86/2005 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Kozubowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. nr 156, poz. 1947 z dnia 20 lipca 2005 r.); Rozp. Nr 16/2009 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Kozubowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. nr 42, poz. 628 z dnia 23 lutego 2009 r.)	6 036,00

9.	Przedborski OchK	Rozp. Nr 88/2005 Woj. Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. nr 156, poz. 1949 z dnia 20 lipca 2005 r.);	13 048,60
10.	Konecko-Łopuszniański OchK	Uchwała nr XXXV/616/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Konecko-Łopuszniańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. z dnia 1 października 2013 r. poz. 3308)	98 287,00
11.	OchK Doliny Kamiennej	Uchwała nr XXXV/617/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej (Dz.Urz.Woj.Św. z dnia 1 października 2013 r. poz. 3309)	72 634,00
12.	Podkielecki OchK	Uchwała nr XXXV/618/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Podkieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. z dnia 1 października 2013 r. poz. 3310)	26 583,00
13.	Włoszczowsko-Jędrzejowski OchK	Uchwała nr XXXV/619/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Włoszczowsko-Jędrzejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. z dnia 1 października 2013 r. poz. 3311)	70 389,00
14.	Chmielnicko-Szydłowski OchK	Uchwała nr XXXV/620/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. z dnia 1 października 2013 r. poz. 3312)	60 733,00
15.	Solecko-Pacanowski OchK	Uchwała nr XXXV/621/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Solecko-Pacanowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. z dnia 1 października 2013 r. poz. 3313)	47 347,00
16.	Miechowsko-Działoszycki OchK	Uchwała nr XXXV/622/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Miechowsko-Działoszyckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. z dnia 1 października 2013 r. poz. 3314)	41 152,00
17.	Koszycko-Opatowiecki OchK	Uchwała nr XXXV/623/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Koszycko-Opatowieckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. z dnia 1 października 2013 r. poz. 3315)	6 197,00
18.	Jeleniowsko-Staszowski OchK	Uchwała nr XXXV/624/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Jeleniowsko-Staszowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. z dnia 1 października 2013 r. poz. 3316)	31 524,00
19.	OChK Lasy Przysusko-Szydłowieckie	Uchwała nr VIII/133/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30 maja 2011 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Przysusko-Szydłowieckie (Dz.Urz.Woj.Św. Nr 164, poz. 1896) oraz Uchwała Nr IX/146/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 czerwca 2011 r. w sprawie zmiany uchwały Nr VIII/133/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30 maja 2011 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Przysusko-Szydłowieckie (Dz. Urz. Woj. Św. Nr 188, poz. 2166)	4 348,00
20.	Świętokrzyski Obszar Chronionego Krajobrazu	Uchwała Nr XII/65/07 Rady Gminy Bieliny z dnia 4 października 2007 r. w sprawie ustanowienia obszaru chronionego krajobrazu na terenie otuliny Świętokrzyskiego Parku Narodowego w gminie Bieliny (Dz.Urz. Woj. Św. Nr 244, poz. 3642 z dnia 17 grudnia 2007 r.), Uchwała Nr XIII/60/2007 Rady Gminy w Górnie z dnia 1 października 2007 r. w sprawie ustanowienia obszaru chronionego krajobrazu na terenie otuliny Świętokrzyskiego Parku Narodowego w gminie Górno (Dz.Urz.Woj.Św. nr 244, poz. 3645 z dnia 17 grudnia 2007 r.), Uchwała Nr IX/37/2007 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 1 października 2007 r. w sprawie ustanowienia obszaru chronionego krajobrazu na terenie otuliny Świętokrzyskiego Parku Narodowego w gminie Bodzentyn (Dz.Urz.Woj.Św. nr 230, poz.	gm. Bodzentyn – 4404,00 gm. Bieliny – 5330,15 gm. Górno – 2237,1032

		3340 z dnia 11 grudnia 2007 r.)	
21.	Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu	Uchwała Nr XLI/729/10 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 września 2010 r. w sprawie wyznaczenia Kieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. Nr 293, poz. 3020)	3856,1415

Uwaga: ww. rozporządzenia nie są aktami tworzącymi obszary chronionego krajobrazu
Źródło: dane Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach.

Zgodnie z rozporządzeniem Wojewody Świętokrzyskiego nr 79 z dnia 14 lipca 2005 r. na terenie Suchedniowsko-Oblęgorskiego OChK ustala się następujące działania w zakresie ochrony czynnej ekosystemów:
1) ochrona dużych kompleksów leśnych dla zachowania różnorodności biologicznej lasu;
2) zapewnienie bioróżnorodności ekosystemów, a w szczególności najcenniejszych zbiorowisk łąk;
3) zachowanie naturalnych fragmentów obszarów wodnych;
4) zachowanie tworów i składników przyrody nieożywionej.

Zgodnie z rozporządzeniem Wojewody Świętokrzyskiego nr 81 z dnia 14 lipca 2005 r. na terenie Sieradowickiego OChK ustala się następujące działania w zakresie ochrony czynnej ekosystemów:
1) ochrona dużych kompleksów leśnych dla zachowania różnorodności biologicznej lasu;
2) zapewnienie bioróżnorodności ekosystemów, a w szczególności najcenniejszych zbiorowisk łąk;
3) zachowanie naturalnych stanowisk roślinności kserotermicznej;
4) zachowanie naturalnych fragmentów obszarów wodnych;
5) zachowanie tworów i składników przyrody nieożywionej.

Zgodnie z rozporządzeniem Wojewody Świętokrzyskiego nr 82 z dnia 14 lipca 2005 r. na terenie Jeleniowskiego OChK ustala się następujące działania w zakresie ochrony czynnej ekosystemów:
1) zapewnienie bioróżnorodności ekosystemów, a w szczególności najcenniejszych zbiorowisk łąk;
2) zachowanie naturalnych stanowisk roślinności kserotermicznej;
3) zachowanie tworów i składników przyrody nieożywionej.

Zgodnie z rozporządzeniami Wojewody Świętokrzyskiego nr 84 i 85 z dnia 14 lipca 2005 r. na terenie Nadnidziańskiego OChK i Szanieckiego OChK ustala się następujące działania w zakresie ochrony czynnej ekosystemów:
1) ochrona dużych kompleksów leśnych dla zachowania różnorodności biologicznej lasu;
2) szczególna ochrona ekosystemów i wyjątkowo cennych krajobrazów;
3) zachowanie naturalnych stanowisk roślinności kserotermicznej i halofilnej;
4) zachowanie naturalnych fragmentów obszarów wodnych i wodno-błotnych;
5) zachowanie tworów i składników przyrody nieożywionej.

Zgodnie z rozporządzeniem Wojewody Świętokrzyskiego nr 86 z dnia 14 lipca 2005 r. na terenie Kozubowskiego OChK ustala się następujące działania w zakresie ochrony czynnej ekosystemów:
1) ochrona dużych kompleksów leśnych dla zachowania różnorodności biologicznej lasu;
2) szczególna ochrona ekosystemów i wyjątkowo cennych krajobrazów;

3) zachowanie naturalnych stanowisk roślinności kserotermicznej;
4) zachowanie naturalnych fragmentów obszarów wodnych i wodno-błotnych;
5) zachowanie tworów i składników przyrody nieożywionej.

Zgodnie z rozporządzeniem Wojewody Świętokrzyskiego nr 88 z dnia 14 lipca 2005 r. na terenie Przedborskiego OChK ustala się następujące działania w zakresie ochrony czynnej ekosystemów:
1) zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych naturalnych i sztucznych, utrzymanie meandrów na wybranych odcinkach cieków;
2) zachowanie śródpolnych i śródleśnych torfowisk, terenów podmokłych, oczek wodnych, polan, wrzosowisk, muraw, niedopuszczenie do ich uproduktywnienia czy też sukcesji;
3) utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych;
4) zachowanie i ewentualne odtwarzanie lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych;
5) ochrona stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
6) szczególna ochrona ekosystemów i krajobrazów wyjątkowo cennych, poprzez uznawanie ich za rezerwaty przyrody, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i użytki ekologiczne;
7) zachowanie wyróżniających się tworów przy-rody nieożywionej.

Na ww. obszarach chronionego krajobrazu (S-OOChK, SOChK, JOChK, NOChK, SzOChK, KOChK, POChK) zakazuje się:
1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
3) skreślony;
4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
5) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

Zgodnie z Uchwałami Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego nr XXXV/616/13, XXXV/617/13, XXXV/618/13, XXXV/619/13, XXXV/620/13, XXXV/621/13, XXXV/622/13, XXXV/623/13, XXXV/624/13, XXXV/625/13, XXXV/626/13 z dnia 23 września 2013 r.
na terenie: Konecko-Łopuszniańskiego OChK, OChK Doliny Kamiennej, Podkieleckiego OChK, Włoszczowsko-Jędrzejowskiego OChK, Chmielnicko-Szydłowskiego OChK, Solecko-Pacanowskiego OChK, Miechowsko-Działoszyckiego OChK, Koszycko-Opatowieckiego OChK i Jeleniowsko-Staszowkiego OChK ustala się następujące działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów:
1) zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych naturalnych i sztucznych, utrzymanie meandrów na wybranych odcinkach cieków;
2) zachowanie śródpolnych i śródleśnych torfowisk, terenów podmokłych, oczek wodnych, polan, wrzosowisk, muraw, niedopuszczenie do ich uproduktywnienia lub też sukcesji;
3) utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych;
4) zachowanie i ewentualne odtwarzanie lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych;
5) ochrona stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;

6) szczególna ochrona ekosystemów i krajobrazów wyjątkowo cennych, poprzez uznawanie ich za rezerwaty przyrody, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i użytki ekologiczne;
7) zachowanie wyróżniających się tworów przyrody nieożywionej.

Na terenie Chęcińsko-Kieleckiego OChK ustala się następujące działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów:
1) zapewnienie bioróżnorodności ekosystemów, a w szczególności najcenniejszych zbiorowisk łąk i torfowisk;
2) zachowanie naturalnych fragmentów obszarów wodnych i wodno-błotnych;
3) zachowanie tworów i składników przyrody nieożywionej.

Na terenie Cisowsko-Orłowińskiego OChK ustala się następujące działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów:
1) ochrona dużych kompleksów leśnych dla zachowania różnorodności biologicznej lasu;
2) zapewnienie bioróżnorodności ekosystemów, a w szczególności najcenniejszych zbiorowisk łąk i torfowisk;
2) zachowanie naturalnych fragmentów obszarów wodnych i wodno-błotnych;
3) zachowanie tworów i składników przyrody nieożywionej.

Na wszystkich ww. Obszarach (Konecko-Łopuszniański OChK, OChK Doliny Kamiennej, Podkielecki OChK, Włoszczowsko-Jędrzejowski OChK, Chmielnicko-Szydłowski OChK, Solecko-Pacanowski OChK, Miechowsko-Działoszycki OChK, Koszycko-Opatowiecki OChK, Jeleniowsko-Staszowki OChK, Chęcińsko-Kielecki OChK i Cisowsko-Orłowiński OChK) zakazuje się:
1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
3) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
4) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

Ww. zakazy nie dotyczą:
1) terenów objętych ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu;
2) terenów objętych ustaleniami projektów planów zagospodarowania przestrzennego lub projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, dla których przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu;
3) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których procedura dotycząca oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu;

4) ustaleń warunków zabudowy dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej oraz obiektów i urządzeń budowlanych niezbędnych do jej użytkowania, pod warunkiem zapewnienia minimum 30% powierzchni biologicznie czynnej na danym terenie.

Zgodnie z Uchwałą nr VII/133/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30 maja 2011 r.

w Obszarze Chronionego Krajobrazu Lasy Przysusko-Szydłowieckie ustala się: następujące działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów leśnych:

1) utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych, niedopuszczanie do ich nadmiernego użytkowania;
2) wspieranie procesów sukcesji naturalnej przez inicjowanie i utrwalanie naturalnego odnowienia o składzie i strukturze odpowiadającej siedlisku; tam gdzie nie są możliwe odnowienia naturalne — używanie do odnowień gatunków miejscowego pochodzenia przy ograniczaniu gatunków obcych rodzimej florze czy też modyfikowanych genetycznie;
3) pozostawianie drzew o charakterze pomnikowym, przestojów, drzew dziuplastych oraz części drzew obumarłych aż do całkowitego rozkładu;
4) utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższa-nie poziomu wód gruntowych, w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach, łęgach;
5) budowa zbiorników małej retencji jako zbiorników wielofunkcyjnych, w szczególności podwyższających różnorodność biologiczną lasów;
6) zachowanie i utrzymanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, polan, torfowisk, wrzosowisk oraz muraw napiaskowych; niedopuszczanie do ich nadmiernego wykorzystania do celów produkcji roślinnej lub sukcesji;
7) ochrona stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów; w przypadkach stwierdzenia obiektów i powierzchni cennych przyrodniczo (stanowiska rzadkich i chronionych roślin, zwierząt, grzybów oraz pozostałości naturalnych ekosystemów) wnioskowanie do właściwych organów o ich ochronę w formach przewidzianych ustawą;
8) wykorzystanie lasów do celów rekreacyjno-krajoznawczych i edukacyjnych w oparciu o wyznaczone szlaki turystyczne oraz istniejące i nowe ścieżki edukacyjno-przyrodnicze wyposażone w elementy infrastruktury turystycznej i edukacyjnej zharmonizowane z otoczeniem.

Następujące działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów nieleśnych:

1) propagowanie wśród rolników działań zmierzających do utrzymania trwałych użytków zielonych w ramach zwykłej, dobrej praktyki rolniczej a także Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego; propagowanie dominacji gospodarstw prowadzących produkcję mieszaną, w tym preferowanie hodowli bydła opartej o naturalny wypas;
2) zalecanie ochrony i hodowli lokalnych starych odmian drzew i krzewów owocowych oraz ras zwierząt;
3) promowanie agroturystyki i rolnictwa ekologicznego;
4) ochrona zieleni wiejskiej: zadrzewień, zakrzewień, parków wiejskich oraz kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez ochronę istniejących oraz formowanie nowych zadrzewień śródpolnych;
5) zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych;

6) zachowanie zbiorowisk wydmowych, śródpolnych muraw napiaskowych, wrzosowisk i psiar;
7) dopuszczanie melioracji odwadniających w tym regulowanie odpływu wody z sieci rowów tylko w ramach racjonalnej gospodarki rolnej z bez-względnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródliskowych cieków;
8) prowadzenie rekultywacji terenów powyrobiskowych poza sytuacjami, gdzie w wyrobiskach ukształtowały się biocenozy wzbogacające różnorodność biologiczną;
9) wnioskowanie do właściwego organu ochrony przyrody o objęcie ochroną prawną stanowisk gatunków chronionych i rzadkich roślin, zwierząt i grzybów, a także terenów o wysokich walorach krajobrazowych w formie rezerwatów przyrody, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych;
10) utrzymywanie i w razie konieczności odtwarzanie lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych;
11) wykonywanie melioracji nawadniających w przypadku stwierdzenia niekorzystnego dla racjonalnej gospodarki rolnej poziomu wód gruntowych.

Następujące działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów wodnych:
1) zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi;
2) wyznaczanie lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych w oparciu o rzeczywistą konieczność ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią z wykorzystaniem naturalnej rzeźby terenu i zachowaniem jak największej odległości od koryta rzeki;
3) tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych, w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennej;
4) prowadzenie prac regulacyjnych i innych związanych z utrzymaniem rzek tylko w zakresie niezbędnym do rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej;
5) zachowanie i wspomaganie naturalnego przepływu wód w zbiornikach na obszarach międzywala ze stopniowym przywracaniem naturalnych procesów kształtowania i sukcesji starorzeczy poprzez wykorzystanie naturalnych wylewów;
6) ograniczanie zabudowy na krawędziach wysoczyznowych w celu zachowania ciągłości przyrodniczo-krajobrazowej oraz ochrony krawędzi tarasów rzecznych przed ruchami osuwiskowymi;
7) utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych;
8) wnioskowanie do właściwego organu ochrony przyrody o obejmowanie ochroną prawną zachowanych w stanie zbliżonym do naturalnego fragmentów ekosystemów wodnych oraz stanowisk gatunków chronionych i rzadkich właściwych dla ekosystemów hydrogenicznych;
9) zwiększanie retencji wodnej z wykorzystaniem naturalnych obniżeń terenu i unikaniem kolizji z obszarami, których zachowanie jest wskazane dla ochrony różnorodności biologicznej;
10) promowanie gospodarki rybackiej wspomagającej ochronę gatunków zagrożonych z preferencją dla gatunków o pochodzeniu lokalnym;
11) utrzymanie i odtwarzanie meandrów na wybranych odcinkach cieków i w razie potrzeby wprowadzanie wtórnego zabagnienia terenów.

Na obszarze tym zakazuje się:
1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
3) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
4) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
5) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Zgodnie z: uchwałą nr IX/37/2007 Rady Miejskiej w Bodzentynie i uchwałą XIII/60/2007 Rady Gminy w Górnie z dnia 1 października 2007 r. oraz uchwałą nr XII/65/07 Rady Gminy Bieliny z dnia 4 października 2007 r.
Ustala się następujące działania na terenie Świętokrzyskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu w zakresie czynnej ochrony ekosystemów:
1) zachowanie ekosystemów cennych pod względem przyrodniczym, w szczególności bagiennych, oczek wodnych i starorzeczy;
2) systematyczną poprawę stanu czystości wód powierzchniowych, poczynając od źródeł, aż do osiągnięcia docelowej klasy czystości, poprzez budowę lokalnych sieci kanalizacyjnych wraz z wysokosprawnymi oczyszczalniami ścieków;
3) zachowanie, w miarę możliwości, różnorodności użytkowania pól mający na celu ochronę walorów krajobrazowych w postaci „szachownicy".

Na terenie ŚOChK zakazuje się:
1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną leśną, rybacką i łowiecką;
2) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

Zgodnie z uchwałą nr XLI/729/10 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 września 2010 r.
Na terenie Kieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu wydziela się następujące strefy krajobrazowe:
A — tereny dolin rzecznych i cieków wodnych, narażone na zalewanie wielkimi wodami oraz pełniące funkcje korytarzy ekologicznych pomiędzy obszarami chronionymi;
B — tereny ekosystemów leśnych, muraw i zarośli kserotermicznych, istniejącej i planowanej do urządzenia zieleni miejskiej, cmentarzy oraz ogrodów działkowych;
C — tereny rolne, tereny istniejącej i planowanej zabudowy, rekreacji, sportu i wypoczynku wraz z zielenią towarzyszącą;
P — parki.

Na terenach stref krajobrazowych KOChK oznaczonych literami A, B i P ustala się następujące działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów:
a) zachowanie cennych biocenoz z chronionymi i rzadkimi gatunkami flory i fauny;
b) ochrona stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
c) zachowanie wyróżniających się tworów przyrody nieożywionej;
d) zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego dolin rzek;
e) utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych oraz zwartych zadrzewień śródpolnych i zakrzewień występujących w ewidencji gruntów jako tereny oznaczone symbolem Lz;
f) kształtowanie i rozwój terenów zieleni celem stworzenia ciągłości systemu przyrodniczego miasta dla poprawy warunków życia mieszkańców, wypoczynku i rekreacji;
g) zachowanie korytarzy ekologicznych w systemie powiązań przyrodniczych;
h) ochrona krajobrazu poprzez ochronę i eksponowanie walorów krajobrazowych i otwarć widokowych zarówno w ujęciu wewnętrznym jak i zewnętrznym.

Na terenach strefy krajobrazowej KOChK oznaczonej literą C ustala się następujące działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów:
a) kształtowanie i rozwój terenów zieleni celem stworzenia ciągłości systemu przyrodniczego miasta dla poprawy warunków życia mieszkańców, wypoczynku i rekreacji;
b) ochrona krajobrazu poprzez ochronę i eksponowanie walorów krajobrazowych i otwarć widokowych zarówno w ujęciu wewnętrznym jak i zewnętrznym.

Na terenie stref krajobrazowych KOChK oznaczonych literami A, B i P zakazuje się:
a) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
b) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego, lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
c) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
d) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
e) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
f) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Zgodnie z art. 24 ww. ustawy o ochronie przyrody zakazy obowiązujące na terenie obszarów chronionego krajobrazu nie dotyczą:
1) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa;
2) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
3) realizacji inwestycji celu publicznego.

OBSZARY SIECI NATURA 2000

W województwie świętokrzyskim utworzono dotychczas:

- 2 obszary specjalnej ochrony OSO (Dolina Nidy i Małopolski Przełom Wisły);
- akceptację Komisji Europejskiej i status mających znaczenie dla Wspólnoty uzyskało 38 specjalnych obszarów ochrony SOO (Ostoja Nidziańska, Dolina Krasnej, Łysogóry, Ostoja Przedborska, Lasy Suchedniowskie i Przełom Wisły w Małopolsce, Dolina Białej Nidy, Dolina Bobrzy, Dolina Czarnej, Dolina Czarnej Nidy, Dolina Górnej Mierzawy, Dolina Górnej Pilicy, Dolina Kamiennej, Dolina Krasnej — powiększenie, Dolina Mierzawy, Dolina Warkocza, Góry Pieprzowe, Kras Staszowski, Krzemionki Opatowskie, Lasy Cisowsko-Orłowińskie, Lasy Skarżyskie, Łysogóry — powiększenie, Ostoja Barcza, Ostoja Brzeźnicka, Ostoja Gaj, Ostoja Jeleniowska, Ostoja Kozubowska, Ostoja Pomorzany, Ostoja Sieradowicka, Ostoja Sobkowsko-Korytnicka, Ostoja Stawiany, Ostoja Szaniecko-Solecka, Ostoja Wierzejska, Ostoja Żyznów, Przełom Lubrzanki, Tarnobrzeska Dolina Wisły, Uroczyska Lasów Starachowickich, Uroczysko Pięty, Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie, Wzgórza Kunowskie).

OBSZARY NATURA 2000				
Lp.	**Kod**	**Nazwa**	**Powierzchnia [ha]***	**Status**
Obszary OSO				
1.	PLB140006	OSO Małopolski Przełom Wisły	2 026,30	Utworzone rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. z późn. zm..
2.	PLB260001	OSO Dolina Nidy	19 956,10	
Obszary SOO				
3.	PLH260001	SOO Dolina Krasnej	2 384,10	Zatwierdzone przez KE w listopadzie 2007 r., powiększone w styczniu 2011 r.
4.	PLH260002	SOO Łysogóry	8 090,50	
5.	PLH260003	SOO Ostoja Nidziańska	26 515,64	Zatwierdzone przez KE w listopadzie 2007 r.
6.	PLH260004	SOO Ostoja Przedborska	11 605,20	
7.	PLH060045	SOO Przełom Wisły w Małopolsce	15 116,37	Zatwierdzone przez KE w grudniu 2008 r.
8.	PLH260010	SOO Lasy Suchedniowskie	19 120,89	
9.	PLH260011	SOO Lasy Skarżyskie	2 383,50	Zatwierdzone przez Komisję Europejską w styczniu 2011 r.
10.	PLH260012	SOO Uroczysko Pięty	753,40	
11.	PLH260013	SOO Dolina Białej Nidy	5 116,80	
12.	PLH260014	SOO Dolina Bobrzy	612,70	
13.	PLH260015	SOO Dolina Czarnej	5 780,60	
14.	PLH260016	SOO Dolina Czarnej Nidy	1 192,50	
15.	PLH260017	SOO Dolina Górnej Mierzawy	912,44	
16.	PLH260018	SOO Dolina Górnej Pilicy	11 195,10	
17.	PLH260019	SOO Dolina Kamiennej	2 585,27	
18.	PLH260020	SOO Dolina Mierzawy	1 320,10	
19.	PLH260021	SOO Dolina Warkocza	337,90	
20.	PLH260022	SOO Góry Pieprzowe	77,00	
21.	PLH260023	SOO Kras Staszowski	1 743,50	
22.	PLH260024	SOO Krzemionki Opatowskie	691,10	
23.	PLH260025	SOO Ostoja Barcza	1 523,50	
24.	PLH260026	SOO Ostoja Brzeźnicka	811,10	
25.	PLH260027	SOO Ostoja Gaj	46,64	
26.	PLH260028	SOO Ostoja Jeleniowska	3 589,20	
27.	PLH260029	SOO Ostoja Kozubowska	4 258,80	
28.	PLH260030	SOO Ostoja Pomorzany	906,00	
29.	PLH260031	SOO Ostoja Sieradowicka	7 847,40	

30.	PLH260032	SOO Ostoja Sobkowsko-Korytnicka	2 204,10
31.	PLH260033	SOO Ostoja Stawiany	1 194,50
32.	PLH260034	SOO Ostoja Szaniecko-Solecka	8 072,10
33.	PLH260035	SOO Ostoja Wierzejska	224,60
34.	PLH260036	SOO Ostoja Żyznów	4 480,00
35.	PLH260037	SOO Przełom Lubrzanki	272,60
36.	PLH260038	SOO Uroczyska Lasów Starachowickich	2 349,20
37.	PLH260039	SOO Wzgórza Kunowskie	1 868,70
38.	PLH260040	SOO Lasy Cisowsko-Orłowińskie	10 406,90
39.	PLH260041	SOO Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie	8 615,50
40.	PLH180049	SOO Tarnobrzeska Dolina Wisły	4 059,69

** powierzchnia obszaru w województwie świętokrzyskim*
Źródło: Dane Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach.

Zgodnie z art. 33 ustawy o ochronie przyrody zabrania się podejmowania działań mogących osobno, lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000;
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego (art. 34 ww. ustawy), w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym i wobec braku rozwiązań alternatywnych właściwy miejscowo dyrektor ochrony środowiska może zezwolić na realizację planu lub działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000. Należy zapewnić przy tym wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. W przypadku, gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie, o którym mowa może zostać udzielone wyłącznie w celu:

- ochrony zdrowia i życia ludzi;
- zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego;
- uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego;
- wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii komisji Europejskiej.

Na obszarach Natura 2000 (art. 36 ww. ustawy) nie podlega ograniczeniu działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybacka, a także amatorski połów ryb, jeżeli nie oddziałuje znacząco negatywnie na cele ochrony obszaru Natura 2000.

Dla obszaru Natura 2000 sprawujący nadzór nad nim sporządza plan ochrony lub plan zadań ochronnych. Dokumenty te zawierają wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w planach zagospodarowania przestrzennego województw dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jakie są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000. W województwie świętokrzyskim dotychczas zostały opracowane i zatwierdzone plany zadań ochronnych dla 12 obszarów Natura 2000 („Lasy Cisowsko-Orłowińskie", „Ostoja Stawiany", „Dolina Nidy", „Ostoja Szaniecko-Solecka", „Dolina

Krasnej", „Ostoja Kozubowska", „Dolina Bobrzy", „Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie", „Ostoja Przedborska", „Lasy Suchedniowskie", „Dolina Czarnej", „Ostoja Nidziańska").

UŻYTKI EKOLOGICZNE

W województwie świętokrzyskim utworzono dotychczas 100 użytków ekologicznych.

UŻYTKI EKOLOGICZNE					
Lp.	**Nr rejestrowy**	**Nazwa użytku ekologicznego**	**Powierzchnia [ha]**	**Gmina**	**Rok utworzenia**
1.	5	Wąwóz lessowy Rocław	4,50	Wąchock	2001
2.	6	Śródleśna łąka	0,96	Łagów	2001
3.	9	Ostra Góra	0,90	Busko-Zdrój	2002
4.	10	Bagno we wsi Widełki	2,12	Daleszyce	2002
5.	11	Bagno we wsi Smyków	0,40	Raków	2002
6.	12	Bagno koło wsi Smyków	1,58	Raków	2002
7.	13	Śródleśne Bagno	1,38	Raków	2002
8.	14	Śródleśne Bagno	0,20	Wąchock	2002
9.	15	Śródleśne Bagno	0,57	Wąchock	2002
10.	16	Śródleśne Bagno	0,32	Wąchock	2002
11.	17	Śródleśne Bagno	1,57	Wąchock	2002
12.	18	Śródleśne Bagno	0,52	Wąchock	2002
13.	19	Śródleśne Bagno	2,52	Bliżyn	2002
14.	20	Śródleśne Bagno	3,52	Bliżyn	2002
15.	21	Śródleśne Bagno	1,07	Bliżyn	2002
16.	22	Śródleśne Bagno	0,86	Bliżyn	2002
17.	23	Łąka w Jasieniu	12,75	Chmielnik	2002
18.	24	Słone źródło w Szczerbakowie	0,21	Wiślica	2002
19.	25	Łąka śródleśna	3,55	Solec-Zdrój	2002
20.	26	Rosiejów	2,86	Sklabmierz	2002
21.	29	Wydma śródleśna	2,76	Raków	2002
22.	30	bagno	0,77	Miedziana Góra	2002
23.	31	Bagno	1.08	Zagnańsk	2002
24.	32	Bagno	0.83	Mniów	2002
25.	36	Zbiornik wodny Pasternik	12,60	Starochowice	2005
26.	37	Podmokłe Pastwisko	5,55	Bliżyn	2002
27.	40	Wąwóz Kikowski	9,81	Solec- Zdrój	2002
28.	44	Płynik	0,37	Moskorzew	2002
29.	45	Bagno	0,2	Moskorzew	2002
30.	46	Stara Nida	0,22	Radków	2002
31.	47	Na Stoku	0,1	Secemin	2002
32.	48	Łosiowy Dół	0,37	Secemin	2002
33.	49	Koński Dół	0,36	Secemin	2002
34.	50	Torfowisko Przejściowe	5,07	Daleszyce	2001
35.	51	Bagno i torfowisko	0,58	Fałków	2002
36.	52	Bagno i torfowisko	0,36	Fałków	2002
37.	53	Bagno i torfowisko	1,03	Fałków	2002
38.	54	Bagno i torfowisko	0,98	Fałków	2002
39.	61	Zbocze wąwozu	1,97	Ożarów	2002
40.	62	Bagno	24,28	Gowarczów	2002
41.	63	Bagno Śródleśne	2,65	Bliżyn	2002

42.	65	Oczko Wodne	0,46	Chmielnik	2002
43.	66	Łąka śródleśna	1,07	Łagów	2002
44.	67	Oczko wodne	1	Kielce	2002
45.	71	Bagno	0,42	Fałków	2002
46.	72	Bagno	6,88	Fałków	2002
47.	73	Bagno	0,75	Fałków	2002
48.	74	Bagno	1,59	Fałków	2002
49.	75	Bagno	13,96	Fałków	2002
50.	76	Bagno	5,35	Fałków	2002
51.	77	Bagno	0,32	Fałków	2002
52.	78	Bagno	0,31	Fałków	2002
53.	79	Bagno	0,90	Fałków	2002
54.	80	Bagno	0,59	Fałków	2002
55.	81	Bagno	3,80	Fałków	2002
56.	82	Bagno	5,92	Fałków	2002
57.	83	Bagno	0,29	Fałków	2002
58.	84	Bagno	0,22	Fałków	2002
59.	85	Bagno	0,47	Fałków	2002
60.	86	Bagno	6,43	Fałków	2002
61.	87	Bagno	0,80	Fałków	2002
62.	88	Bagno	0,26	Fałków	2002
63.	89	Bagno	0,40	Fałków	2002
64.	90	Bagno	0,26	Kluczewsko	2002
65.	91	Bagno	0,47	Kluczewsko	2002
66.	92	Bagno	0.30	Kluczewsko	2002
67.	93	Bagno	0,68	Kluczewsko	2002
68.	94	Bagno	0,68	Kluczewsko	2002
69.	95	Bagno	0,25	Kluczewsko	2002
70.	96	Bagno	0,22	Kluczewsko	2002
71.	97	Bagno	0,55	Kluczewsko	2002
72.	98	Bagno	0,58	Kluczewsko	2002
73.	99	Bagno	0,79	Kluczewsko	2002
74.	100	Bagno	0,41	Kluczewsko	2002
75.	101	Bagno	12,58	Kluczewsko	2002
76.	102	Bagno	0,26	Kluczewsko	2002
77.	103	Bagno	0,51	Kluczewsko	2002
78.	104	Bagno	0,36	Kluczewsko	2002
79.	105	Bagno	0,60	Kluczewsko	2002
80.	106	Bagno	0,30	Kluczewsko	2002
81.	107	Bagno	0,30	Kluczewsko	2002
82.	108	Łąka śródleśna, mokradła i bagna	9,92	Sł. Jędrzejowska	2001
83.	109	Łąka śródleśna, mokradła i bagna	8,42	Nagłowice	2001
84.	110	Łąki śródleśne	4,65	Nagłowice	2001
85.	111	bagno	0,62	Jędrzejów	2001
86.	112	Łąka śródleśna	5,75	Jędrzejów	2001
87.	113	Skały z murawami kserotermicznymi	2,22	Sobków	2001

88.	114	Mokry Las	300	Słupia Konecka	2002
89.	115	Gipsowe wzniesienie	0,15	Wiślica	2004
90.	116	Pagórek	0,34	Wiślica	2004
91.	117	Wrzosowiska i łąki trzęślicowe	10,04	Stąporków	2005
92.	118	Zespół Parkowy w Pokrzywnicy	3,80	Pawłów	2006
93.	119	Kurhan	0,02	Złota	2007
94.	120	Torfowisko „ Stawisko”	4,18	Mniów	2007
95.	121	Śródleśne oczko wodne	0,86	Strawczyn	2008
96.	122	Pastwiska	1,78	Iwaniska	2008
97.	123	Kompleks leśny z oczkami wodnymi	1,04	Pińczów	2011
98.	124	Jezioro Pleban	1,02	Pińczów	2011
99.	125	Wąwóz	0,22	Pińczów	2013
100.	126	Ciąg bagien śródleśnych	3,71	Pińczów	2013

Źródło: Dane Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach.

Zakazy obowiązujące dla danego użytku ekologicznego powinny zostać określone w odpowiedniej uchwale rady gminy tworzącej ten obiekt (zakazy powinny zostać wybrane spośród ustawowego katalogu zakazów określonego w art. 45 ustawy o ochronie przyrody).

ZESPOŁY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE

W województwie świętokrzyskim utworzono dotychczas 11 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

ZESPOŁY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE					
Lp.	**Nr rejestrowy**	**Nazwa zespołu przyrodniczo-krajobrazowego**	**Powierzchnia [ha]**	**Gmina**	**Rok utworzenia**
1.	Z-002	Ostra Górka	30,00	Daleszyce	2002
2.	Z-003	Dolina Łagowicy	2,94	Łagów	2002
3.	Z-004	Wąwóz Dule z Jaskinią Zbójecką	2,22	Łagów	2002
4.	Z-006	Podgrodzie	8,70	Ćmielów	2002
5.	Z-007	Siekierno	0,34	Bodzentyn	2002
6.	Z-008	Rytwiany	2,33	Rytwiany	2002
7.	Z-009	Tarczyn	3,60	Rytwiany	2002
8.	Z-010	Dębina nad Zimną Wodą	2,31	Łoniów	2002
9.	Z-011	Golejów	1,39	Staszów	2003
10.	Z-012	Grodowy Stok	0,06	Miedziana Góra	2009
11.	Z-013	Grabina-Dalnia	32,60	Kielce	2009

Źródło: Dane Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach.

Zakazy obowiązujące dla danego zespołu przyrodniczo-krajobrazowego powinny zostać określone w odpowiedniej uchwale rady gminy tworzącej ten obiekt (zakazy powinny zostać wybrane spośród ustawowego katalogu zakazów określonego w art. 45 ustawy o ochronie przyrody).

STANOWISKA DOKUMENTACYJNE

W województwie świętokrzyskim utworzono dotychczas 14 stanowisk dokumentacyjnych.

STANOWISKA DOKUMENTACYJNE					
Lp.	**Nr rejestrowy**	**Nazwa stanowiska dokumentacyjnego**	**Powierzchnia (wymiary)/[ha]**	**Gmina**	**Rok utworzenia**
1.	S-001	profil wapienny z głazowiskiem o nazwie Zajęcza Góra	11,19	Busko-Zdrój	2002
2.	S-002	ściana łomiku	wys. 4 m	Busko-Zdrój	2002
3.	S-003	pozostałości dawnego górnictwa rud żelaza	2,00	Daleszyce	2002
4.	S-004	Wyrobisko poeksploatacyjne gipsów	5,00	Kije	2002
5.	S-006	odsłonięcie geologiczne – nieczynny kamieniołom	0,64	Mniów	2002
6.	S-007	odsłonięcie geologiczne – skałka piaskowców triasowych	dł. 22 m, wys. 1-2,5 m	Wąchock	2006
7.	S-008	odsłonięcie geologiczne – naturalna wychodnia szarych piaskowców	dł. 40 m, wys. 1-5 m	Suchedniów	2002
8.	S-009	odsłonięcie geologiczne – nieczynny kamieniołom czerwonych piaskowców	dł. 150 m, szer. 100 m, wys. Do 12 m	Wąchock	2002
9.	S-011	zespół utworów geologicznych		Opatów	2002
10.	S-012	odsłonięcie skalne piaskowców		Miedziana Góra	2003
11.	S-013	odsłonięcie skalne u podnóża Góry Hałasa	wys. 2,2 m, szer. 3,2 m	Kielce	2008
12.	S-014	odsłonięcie skalne na Górze Słonecznej	3,11	Kielce	2009
13.	S-015	odsłonięcie geologiczne w m. Siesławice		Busko-Zdrój	
14.	S-016	Wąwozy lessowe w Bugaju	3,5	Pińczów	2013

Źródło: Dane Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach.

Zakazy obowiązujące dla danego stanowiska dokumentacyjnego powinny zostać określone w odpowiedniej uchwale rady gminy tworzącej ten obiekt (zakazy powinny zostać wybrane spośród ustawowego katalogu zakazów określonego w art. 45 ustawy o ochronie przyrody).

POMNIKI PRZYRODY

W województwie świętokrzyskim utworzono dotychczas 678 pomników przyrody (stan na 25.04.2014 r.). Zakazy obowiązujące dla danego pomnika powinny zostać określone w odpowiedniej uchwale rady gminy tworzącej ten obiekt (zakazy powinny zostać wybrane spośród ustawowego katalogu zakazów określonego w art. 45 ustawy o ochronie przyrody).

WYKAZ TERENÓW ZAMKNIĘTYCH NA OBSZARZE WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Tabela nr 1. Wykaz terenów zamkniętych Resortu Obrony Narodowej znajdujących się na terenie województwa świętokrzyskiego

Lp.	Nr kompleksu	Nr obrębu	Nazwa obrębu	Nr ewidencyjny działki	Miejscowość	Strefy ochronne
1	3333	13	Busko-Zdój	127	Busko-Zdrój	Nie
2	3345	32	Kielce	1111/1	Kielce	Nie
		32	Kielce	1111/7	Kielce	Nie
		31	Kielce	41/3	Kielce	Nie
		31	Kielce	41/21	Kielce	Nie
		31	Kielce	41/5	Kielce	Nie
		31	Kielce	41/23	Kielce	Nie
		32	Kielce	94/2	Kielce	Nie
		24	Kielce	1910/3	Kielce	Nie
3	3347	16	Kielce	620	Kielce	Nie
4	3394	3	Sandomierz Lewobrzeżny	280/10	Sandomierz	Nie
5	3830	6	Busko-Zdrój	237/1	Busko-Zdrój	Nie
		6	Busko-Zdrój	237/2	Busko-Zdrój	Nie
6	4727	17	Kielce	1150	Kielce	Nie
		17	Kielce	1228	Kielce	Nie
7	5490	12	Radoszki	69/8	Radoszki	Tak - 500 m – zakaz lokalizacji sieci wysokiego napięcia oraz nieekranowanych generatorów i transformatorów; - 700 m – zakaz lokalizacji zabudowy; - 1000 m – zakaz lokalizacji zabudowy mieszkaniowej; - 3000 m – zakaz lokalizacji zabudowy wysokościowej.
8	7155	10	Dyminy	123/1	Dyminy	Nie
		15	Suków	2860	Suków	Nie
		15	Suków	2861	Suków	Nie
		15	Suków	2862	Suków	Nie
9	7587	3	Sandomierz Lewobrzeżny	384	Sandomierz	Nie
10	8117	23	Kielce	471/58	Kielce	Nie
		23	Kielce	472	Kielce	Nie
11	8672	22	Kielce	60/7	Kielce	Nie
		22	Kielce	60/8	Kielce	Nie
		22	Kielce	60/9	Kielce	Nie
		22	Kielce	60/21	Kielce	Nie

Tabela nr 2. Wykaz terenów zamkniętych Komendy wojewódzkiej Policji w Kielcach

Lp.	**Nr ewidencyjny działki**	**Miejscowość**	**Lokalizacja**
1	1290/17, 1680/2	Kielce	Kielce, ul. Seminaryjska 12

Tabela nr 3. Wykaz działek obejmujących tereny zamknięte linii kolejowych, opracowane na podstawie Decyzji NR 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych

Powiat	Gmina	Obręb	Nr działki
buski	Busko Zdrój	0011 Galów	648/1, 648/2, 648/3, 648/4, 648/5, 648/6, 648/7, 648/8, 648/9, 648/10
		0013 Kameduły	94/1, 94/2, 94/3, 94/4
		0019 Las Winiarski	215/1, 215/2, 215/3, 215/4, 215/5, 215/6, 215/7, 215/8, 215/9, 215/10, 215/11
		0024 Oleszki	29/1, 29/2, 29/3, 29/4, 29/5, 29/6, 29/7, 29/8,
		0032 Siesławice	65/1 0, 65/2, 65/4, 65/5, 65/12,
		0040 Wełecz	419/3, 419/4, 419/5, 419/6, 419/7, 419/8, 419/9,
	Gnojno	0004 Glinka	553/2, 553/3,
		0005 Gnojno	999/2, 999/3, 1074/3, 1074/5
		0010 Januszowice	188/1, 188/2, 188/3, 188/4,
		0017 Raczyce	868/2, 868/3, 868/4, 868/5
		0018 Ruda	1379/2, 1379/3, 1379/4, 1379/5, 1379/6
		0019 Rzeszutki	226/2, 226/3, 226/4, 226/5
	Tuczępy	0002 Chałupki	148/1, 149/1, 150/1, 150/2, 151/1, 160, 162/1
		0003 Dobrów	149/13, 163/1, 163/2, 163/3, 163/4, 163/5, 163/6, 163/7, 163/8, 163/9, 163/10
		0005 Grzymała	22/1, 23/1, 24/1, 25/1, 26/1, 28/1, 29/1, 30/1, 31/1, 32/1, 37/1, 37/3, 37/4, 37/5, 37/6, 40/1, 77/1, 346/1, 369/1, 370/2, 373/2, 374/2, 377/1, 385/1, 386/2, 387, 394/2, 394/3, 395/1, 399/2, 400/2, 406/2, 407/1, 414, 429/1, 430/1, 431/1, 432/1, 433/1, 434/1, 434/2, 434/3, 434/4, 434/5, 434/6, 434/7, 434/8, 434/9, 434/10, 434/11, 434/12, 434/13, 434/14, 434/15, 434/16, 434/17, 434/18, 434/19, 434/20, 447/1, 448/1, 517/1, 518/1, 519/1, 520/1, 521/1, 522/1, 523/1, 524/1, 527/1, 528/1, 531/1, 532/1, 533/1, 536/1, 537/1, 538/1, 541/1, 543/1, 546/1, 691/1, 693/1, 696/1, 697/1, 700/1, 701/1, 702/1, 703/1, 704/1, 709/1, 716, 718, 719, 730/1, 732/1
		0010 Niziny	80/1, 1008/1, 1008/2, 1008/3, 1008/4, 1008/5, 1008/6, 1008/7, 1008/8, 1008/9, 1008/10, 1008/11, 1008/12
		0011 Podlesie	227/1, 228/1, 286/3, 287/3, 288/3, 295/3, 296/3, 297/3, 298/3, 299/3, 300/3, 301/5, 301/7, 302/3, 303/3, 304/5, 304/7, 305/3, 306/3, 307/3, 308/3, 309/3, 310/3, 311/3, 312/3, 313/3, 314/3, 315/3, 316/3, 317/3, 318/3, 319/3, 320/3, 321/3, 322/3, 323/3, 324/3, 338/3, 368/5, 369/1, 370/1, 371/1, 375/3, 376/3, 376/5, 377/1, 380/3, 380/5, 381/3, 381/5, 382/3, 382/5, 383/1, 407/3, 418, 419/1, 419/2, 419/3, 419/4, 419/5, 419/6
		0012 Rzędów	212/2, 212/3, 212/4, 212/5, 212/6, 212/7, 339/8
		0013 Sieczków	29/1, 29/4, 31/1, 31/4, 33/1, 33/4, 35/1, 35/3, 37/1
		0015 Wierzbica	728/2, 728/3, 728/4, 728/5, 728/6, 728/7, 728/8, 728/9, 728/10, 728/11, 728/12, 728/13, 728/14, 728/15, 728/16, 728/17, 728/18, 728/22, 728/24
jędrzejowski	Imielno	3 Dalechowy	68
		9 Jakubów	432
		13 Motkowice	631, 1171,
		21 Wygoda	712/3, 712/1, 712/2
	Jędrzejów	4 Brynica Sucha	188,
		11 Jasionna	600
		16 Ludwinów	31
		17 Łączyn	488
		21 Mnichów	1257

		23 Podchojny	1177
		26 Potok Wielki	1328, 1383
		31 Skroniów	331
		33 Węgleniec	313
		35 Wolica	606
		1 Jędrzejów	1/4, 18
		3 Jędrzejów	212/25, 212/26, 212/34
		9 Jędrzejów	2/4, 13/1
	Małogoszcz	15 Wrzosówka	144, 331, 336/2
		17 Zakrucze	1/6, 3, 10/5, 11, 3350/2
	Nagłowice	16 Zagórze	144/3, 144/4, 145/1, 146/1, 147/1, 148/3, 148/4, 150/1, 151/1, 154/1, 155/1, 156/1, 211/3, 211/4, 212/1, 213/1, 214/1, 215/1, 216/1, 218/1, 244/3, 244/4, 245/1, 246/1, 247/1, 248/1, 249/1, 250/1, 251/3, 251/4, 252/1, 253/1, 254/1, 255/1, 256/1, 257/1, 258/1, 259/1, 326/5, 327/1, 345/1, 355/1, 361/1, 362/1, 370/3
	Sędziszów	3 Boleścice	411
		8 Gniewięcin	874
		11 Klimontów	178, 179/1, 179/2, 181, 182/1, 183/1, 184/1, 185/1, 186/1, 187/1, 188/1, 189/1, 190/1, 191/1, 192/1, 193/1, 194/1, 195/1, 196/1, 198/1, 199/1, 200/1, 201/1, 202/1, 268/1, 268/2, 269/1, 270/1, 323/1, 333/1, 334/1, 334/2, 335/1, 335/2, 357/1, 480/1, 662, 663/1, 663/2, 664/1, 665/1, 666/1, 667/1, 668/1, 669/1, 671/1, 672/1, 673/1, 674/1, 675/1, 739/1, 740/1, 762/1, 763/1, 764/1, 1411/1
		17 Mierzyn	87
		18 Mstyczów	1029/1, 1030
		19 Pawłowice	481, 482, 483/1, 484/1, 571
		24 Przełaj Czepiecki	576
		31 Wojciechowice	380/3, 380/4, 400/1, 401/3, 401/5, 402/2, 403/1, 403/2, 404/1, 404/2, 405/3, 405/4, 405/5, 405/6, 406/4, 406/5, 406/6, 406/7, 406/8, 406/9, 407/1, 407/2, 408/1, 408/2, 409/1, 409/2, 410/1, 410/2, 411/1, 411/2, 413/1, 414/1, 415/1, 416/4, 417/1, 418/1, 419/1, 420/1, 421/3, 421/4, 422/3, 422/4, 423/1, 424/1, 425/1, 426/1, 427/1, 428/1, 429/1, 496/1, 497/1, 498/1, 499/1, 500/1, 501/1, 502/1, 503/1, 504/1, 505/1, 506/1, 522/1, 523/1, 524/1, 525/1, 531/1, 535/1, 552, 553/1
		1 Sędziszów	1/5, 1/8, 1/38, 1/15, 1/18, 1/20, 1/27, 1/28, 156/33, 499, 616
		2 Sędziszów	297
		3 Sędziszów	853/1, 853/9, 853/10, 853/11, 853/12, 4253/5, 4253/7
	Słupia (Jędrzejowska)	4 Węgrzynów	1/2, 1/4, 2/4, 2/9, 2/11, 3/4, 4/2, 5/4, 5/7, 6/5, 6/8, 6/11, 7/4, 7/7, 8/2, 37/4, 37/7, 38/2, 39/2, 40/4, 40/7, 41/4, 41/7, 42/2, 43/2, 44/2, 45/2, 46/2, 47/2, 48/4, 48/7, 49/2, 50/2, 51/2, 52/4, 52/7, 53/2, 54/4, 54/7, 55/2, 56/2, 57/2, 58/6, 58/9, 59/2, 60/2, 61/2, 62/2, 63/2, 65/4, 65/8, 78/2, 79/6, 79/12, 79/15, 80/2, 81/9, 81/12, 81/15, 81/18, 81/21, 82/5, 82/8, 83/2, 84/4, 84/7, 85/5, 85/7, 85/9, 476/21, 476/26, 477/7, 478/15, 478/20, 479/6, 479/8, 480/5, 480/6, 481/8, 481/11, 482/8, 482/11, 485/8, 485/11, 486/4, 500/4, 500/6, 504/1, 507/4, 551/6, 582, 589
		5 Obiechów	59/1, 60/1, 155/8, 155/11, 156/1, 158/1, 159/7, 159/10, 159/14, 159/15, 166/5, 166/7, 166/10, 167/1, 168/4, 168/7, 168/10, 168/11, 200/1, 441/1, 606, 607
		11 Sprowa	91
	Sobków	3 Brzeźno	160
		11 Miąsowa	414
		14 Mzurowa	1193
		17 Osowa	477

		19 Sokołów Dolny	348
		20 Sokołów Górny	17
kielecki	Chęciny	8 Ostrów	9
		16 Tokarnia	1239/4
		18 Wolica	496/2
	Chmielnik	1 OBRĘB 01	394/1, 394/6, 394/7, 667/1, 689/1, 689/2, 690/1, 690/2, 692/1, 692/2, 693/3, 693/4, 694/3, 694/4, 695/1, 695/2, 696/3, 696/4, 697/3, 697/4, 698/3, 698/4, 763/4, 763/6, 763/7, 768/4, 768/5, 769/3, 769/4, 770/3, 770/4, 771/3, 771/4, 772/1, 775/3, 775/4, 776/3, 776/4, 851/2, 871/4, 871/5, 872/4, 872/5, 873/4, 873/5, 874/4, 874/5, 875/4, 875/5, 876/4, 876/6, 876/7, 877/4, 877/6, 877/7, 878/4, 878/6, 878/7, 879/4, 879/6, 879/7, 880/7, 880/9, 880/10, 882/2, 882/4, 883/2, 883/4, 886/1, 893/2, 893/4, 1468/3, 1468/4, 1469/1, 1534/1, 1534/2, 1620/1
		7 Holendry	7, 82/1, 82/2, 188/2, 188/3
		8 Jasień	103/3, 111/2, 169/1, 170/2, 171/2, 172/2, 175/1, 175/2, 196, 199/1, 235/1, 250, 252, 1690
		17 Przededworze	510/4, 537/1, 539/1, 868/1, 1058/1, 1085, 1086, 1087, 1088, 1089, 1090/1, 1092/1, 1095/1, 1098/1, 1101/1, 1104, 1105, 1107/5, 1109/1, 1110/1, 1111/1, 1112/1, 1114/1, 1121/1, 1123/1, 1126/1, 1127/1, 1128/1, 1131/1, 1132/1, 1133/1, 1135/1, 1136/1, 1137/1, 1140/1, 1141/1, 1146/1, 1147/1, 1225/1, 1226/1, 1227/1, 1228/1, 1229/1, 1231/1, 1232/1, 1233/1, 1235/1, 1236/1, 1237/1, 1238/1, 1240/1, 1241/1, 1242/1, 1279/1, 1281/1, 1284/1, 1285/1, 1286/1, 1290/1, 1293/1, 1294/1, 1295/1, 1296/1, 1297/1, 1298/1, 1301/1, 1312/1, 1313/1, 1314/1, 1316/1, 1324/1, 1326/1, 1327/1, 1329/1, 1330/1, 1332/1, 1333/1, 1334/1, 1338/1, 1339/1, 1342/1, 1343/1, 1351/1, 1352/1, 1353/1, 1354/1, 1748, 1760/1, 1767/1
		20 Suliszów	1895, 1896
		25 Zrecze Chałupczańskie	261
		27 Zrecze Małe	496
	Miedziana Góra	6 Kostomłoty I	1276/2, 1276/3, 1276/4
		5 Kostomłoty II	2861/1, 2861/3
	Morawica	4 Brzeziny	45, 432, 844, 1084/2
		5 Chałupki	99
		7 Dębska Wola	69/1, 73/1, 73/2, 469, 489
		8 Drochów Dolny	44
		11 Kawczyn	139
		15 Nida	19
		16 Obice	206/2, 401
		18 Podwole	5/2, 36, 51
		22 Zbrza	361
	Piekoszów	6 Lesica	854/1
		13 Piekoszów	857, 971, 1218, 1230/30, 1355/2, 1568
		15 Rykoszyn	154

		16 Szczukowice	696/16, 1250/1, 493/2
		17 Szczukowskie Górki	522/2, 843
		18 Wesoła	30, 32, 263
		19 Wincentów	746
		20 Zajączków	108
	Sitkówka-Nowiny	1 Kowala	50/3, 50/4, 305/1, 517/1
		3 Sitkówka Nowiny	271/8
		5 Zagrody	25/20, 375/1, 376/5, 376/9, 376/11
	Zagnańsk	1 Bartków	297
		4 Gruszka	1272/5
		15 Tumlin	708/1
		11 Zachełmie	699
		17 Zagnańsk	591/4
konecki	Fałków	11 Sułków	880
		17 Skórnice	430
		1 Budy	1459, 1460, 1461, 1463
		4 Fałków	1454
		5 Olszamowice	324, 657, 975, 976,
		6 Starzechowice	740/2, 740/3, 1858/1, 1905
	Gowarczów	15 RudaBiałaczowska	106
	Końskie	11 Górny Młyn	140
		18 Kornica	402/1, 402/2, 402/3, 402/4, 402/5, 402/6, 402/7
		30 Piła	501
		32 Pomyków	409
		46 Wąsosz	59, 1894
		1 Obręb 1	975/165, 975/164
		3 Obręb 3	1291/112, 1291/114, 1291/116, 1291/117, 1291/118, 1291/127, 1291/124
	Słupia Konecka	3 Budzisław	2166
		29 Piaski	571/1, 981/1, 987, 988, 990, 991, 992
		39 Ruda Pilczycka	774, 775
		41 Rytlów	434
		44 Skąpe	116

		49 Zaostrów	2352, 2353/1, 2354/1
	Stąporków	6 Czarna	305/1, 305/2, 305/3, 305/4, 305/5
		14 Janów	484/1, 484/2, 484/3, 484/4,
		26 Odrowąż	625
		32 Wąglów	622
		35 Wólka Plebańska	2391
		2 OBRĘB 2	2794/1, 2794/2, 2794/15, 2794/16
		3 OBRĘB 3	2794/19
M. Kielce	M. Kielce	0003	185, 598, 601/1, 601/2, 601/3, 601/4,
		0004	510/1
		0005	6/3, 6/34, 6/37, 6/38, 6/61, 6/62, 6/104, 6/279, 6/280, 307, 308/1, 308/4, 406,
		0006	42/8, 42/9, 42/3, 42/4, 42/6, 42/7, 44, 59/1, 59/4, 59/6, 59/7, 59/8, 1267/1, 1267/6, 1267/7, 1267/9, 1267/10, 1267/11, 1267/12, 1267/13, 1267/14, 1267/15
		0008	1/1, 1/2, 1/4, 1/6, 1/9, 1/10, 1/11, 1/20, 1/21, 1/13, 1/16, 1/17, 1/18, 854
		0009	414/1, 414/5, 414/6, 414/11, 414/12, 414/15, 414/16, 414/17, 414/18, 414/21, 414/22, 414/27, 414//29
		0010	2/4, 2/5, 2/6, 2/7, 2/8, 2/9, 2/10, 2/11, 2/12, 2/13, 2/14, 2/15, 2/16, 2/17, 2/18, 2/19, 2/20, 2/21, 2/22, 2/23, 2/24, 2/26, 2/25, 2/27, 2/28, 2/29, 2/30, 2/31, 2/32, 2/33, 2/34, 2/35, 2/36, 2/37, 2/38, 2/39, 2/40, 2/41, 2/42, 2/43, 2/44, 2/45, 2/46, 2/47, 2/48, 2/49, 2/50, 2/51, 2/52, 2/53, 2/54, 2/55, 2/56, 2/57
		0015	628/2, 848/6
		0016	1/49, 1/50, 1/51
		0018	87/2, 87/6, 87/8, 87/10, 87/85, 87/86, 87/87, 87/88, 87/89, 87/90, 87/91, 87/95, 87/96, 87/97, 87/99, 87/100, 87/101, 87/102, 87/103, 87/104, 87/105, 87/106, 87/107, 87/112, 87/115, 87/126, 87/127, 87/12, 87/23, 87/24, 87/25, 87/43, 87/44, 87/45, 87/47, 87/49, 87/51, 87/53, 87/54, 87/55, 87/57, 87/58, 87/60, 87/61, 87/62, 87/63, 87/64, 87/65, 87/14, 87/15, 87/130, 87/131, 87/17, 87/18, 87/132, 87/133, 87/134, 87/135, 87/137, 87/138, 87/139, 87/140, 87/141, 87/142
		0019	629, 639, 979
		0020	934/1
		0021	682/2
		0022	57/10, 57/11
		0027	9, 72/1, 72/3, 72/4, 72/5, 72/6, 72/7, 72/8, 72/9, 72/10, 72/11, 72/12, 72/13, 72/14, 72/15, 72/16, 72/17, 72/18, 72/19, 72/20, 72/21, 72/22, 72/23, 72/24, 72/25, 72/27, 476, 797, 798, 799
opatowski	Ożarów	0006 Jakubowice	195, 370/2
		0010 Janowice	34
		0025 Sobótka	840
		0033 Wyszmontów	319

	Wojciechowice	0001 Bidziny	317/5, 317/9
		0002 Drygulec	534
		0005 Jasice	94/1, 109/1, 143/1
		0012 Ługi	171
		0015 Mikułowice	160
ostrowiecki	Bodzechów	2 Bodzechów	491
		4 Chmielów	275/2, 275/5, 275/13, 275/11,
		6 Goździelin	147
	Ćmielów	3 Brzustowa	372, 373/1, 415/1, 416/1, 428/1, 484
		8 Grójec	289,
		21 Wojnowice	332
		23 Wólka Wojnowska	858
		1 Ćmielów Miasto	756
	Kunów	8 Kolonia Piaski	38
		15 Rudka	8/1, 242/1, 242/2
		1 Kunów Miasto	3806/4
	Ostrowiec Świętokrzyski	35 OBRĘB 35	106
		38 OBRĘB 38	1/42, 1/31, 1/34, 1/25, 1/36,
		43 OBRĘB 43	1
		51 OBRĘB 51	351/1
pińczowski	Kije	2 Czechów	184
		6 Hajdaszek	361
		7 Janów	320
		4 Gołuchów	514/1, 514/2, 514/3, 514/4, 514/5, 514/6, 514/7, 514/8, 514/9, 514/10, 514/11, 514/12, 514/13, 514/14, 514/15, 514/16, 514/17, 514/18, 514/19, 514/20, 514/21, 514/22, 514/23, 514/24, 514/25, 514/26, 514/27, 514/28, 514/29, 514/30, 514/31, 514/32, 514/33, 514/34
		5 Górki	49/1, 49/2, 49/3, 49/4, 142, 203
		8 Kije	186, 780/1, 780/2, 780/3, 780/4, 829/1, 829/6, 829/7, 829/8, 829/9, 829/13, 829/15, 829/16, 829/17
		11 Lipnik	210/2, 211/2, 211/3, 472, 473, 474/1, 474/2, 474/3
		13 Samostrzałów	467/1, 467/2, 467/3, 467/5, 467/6,
		14 Stawiany	837/1, 1185/1, 1185/2, 1185/3, 1185/4, 1185/6, 1185/7, 1185/8, 1185/10, 1185/11, 1185/12, 1185/13, 1185/15, 1185/16, 1185/17
		15 Umianowice	7

		16 Wierzbica	910, 911, 912, 913
		17 Włoszczowice	114/1, 114/3, 114/5, 114/6, 114/9
		18 Wola Żydowska	713/1, 713/2, 713/3, 713/4, 713/5, 713/6, 713/7, 713/8, 713/9, 713/10, 715/1, 715/2, 715/3, 715/4, 715/5, 715/6, 715/18, 715/19 , 715/33, 715/20, 715/21, 715/22, 715/23, 715/12, 715/13, 715/24, 715/25, 715/26, 715/27, 715/28, 715/29, 715/30, 715/31, 715/32,
r ż y	Bliżyn	1 Bliżyn	1435
			716/1, 716/2, 716/3, 716/4, 716/5, 716/6, 716/7
		20 Żydówek	120/1, 120/2, 120/3, 120/4, 120/5, 120/6, 120/8, 120/9
	Pińczów	10 Chwałowice	318/1, 318/2
		12 Grochowiska	498/1
		32 Szarbków	429/2, 430/2, 451/2, 452/2, 455/2, 457/2, 458/7, 459/2, 461
		34 Uników	300/2, 301/2, 302/2, 303/1, 307/2, 309/4, 310, 448/2, 450/2, 452/2, 454/2, 455, 457/2, 458/2, 460/2, 461/2, 462/2, 463/1, 463/2, 464/2, 465/2, 465/3, 466, 467/2, 468/2, 470/1, 470/2, 472/2, 473/2, 474/2, 476/2, 477/2, 478/2, 479/2, 575/2, 579/2, 580/2, 583/2, 741/2, 742/2, 745/2, 756/2, 758/2
		9 Chruścice	624/1
sandomierski	Dwikozy	4 Dwikozy	1117, 2284, 2285/26, 2285/24, 2285/25
		8 Garbów Stary	668
		10 Góry Wysokie	437
		12 Kamień Nowy	809, 811/7, 811/8, 811/10
		15 Mściów	35
		16 Romanówka	299
		19 Słupcza	1679
	Łoniów	2 Bogoria Świniarska	86/1, 570, 568
		4 Chodków Stary	651/1, 652/1, 652/2, 653/1, 654, 655/1, 666/1, 667/1, 668, 669, 670/1, 671/1, 672/1, 689
		12 Łążek	15/1, 16/1, 17/1, 19/1, 138/1, 139/1, 401/32, 401/33, 401/36, 401/25, 401/28, 401/29, 401/13, 401/16, 401/17, 401/20, 401/21, 401/24
		14 Otoka Grabińska	930/1, 981
		15 Piaseczno	36/1, 393/8, 393/9, 404/1, 417
		23 Świniary	612, 637
		28 Zawidza	355
	Sandomierz M.	5 Sandomierz Prawobrzeżny	435/1, 816/2, 818/2, 929/4, 930/2, 931/2, 970/2, 971/2, 985/2, 996/2, 997/2, 999/2, 1000/2, 1002/2, 1003/2, 1004/2, 1008/2, 1009/2, 1010/2, 1015/2, 1016/4, 1016/6, 1017/2, 1022/2, 1023/2, 1024/2, 1031/2, 1032/2, 1033/2, 1037/2, 1038/2, 1043/2, 1713/6, 1713/7, 1713/8, 1256/2, 2305
	Zawichost	10 Wyspa	67 0, 178, 190

		2 Brzeście	704
		5 Gilów	354
		7 Górki	1123, 1128
		11 Mroczków	1118
		15 Płaczków	54/5
		20 Wojtyniów	88/2, 105
		21 Wołów	611
	Łączna	1 Czerwona Górka	529/2, 529/3, 529/4
		3 Jęgrzna	253
	Skarżysko Kościelne	2 Grzybowa Góra	1128/3
		6 Kierz Niedźwiedzi	1261
		4 Lipowe Pole Plebańskie	408/1, 409/1, 413/9, 418/1, 419/1, 421/1, 424/1, 425/1, 427/1, 430/1, 432/1, 434/1, 435/3, 436/1, 438/1, 440/1, 441/1, 444/1, 446/2, 447/1, 448/1, 451/1, 455/2, 456/2, 457/2, 458/1, 459/1, 460/1, 461/1, 462/1, 463/1, 464/1, 465/1, 466/1, 467/1, 469/2, 470/1, 471/1, 473/1, 474/1, 475/1, 479/1, 480/2, 481/2, 482/1, 484/2
		5 Lipowe Pole Skarbowe	413/1, 413/2, 413/3, 413/4, 413/5, 413/6, 413/7, 413/8, 413/9
		12 Skarżysko Kościelne	118/2, 118/3
		14 Świerczek	598
	Skarżysko-Kamienna	8 Bzinek	2, 68, 182/2, 193, 366, 374/1, 374/2, 374/3
		9 Zachodnie	58/14, 58/40
		5 Młodzawy	1/10, 1/21, 1/22, 1/25, 1/26, 1/19
		10 Metalowiec	230/2, 230/3, 335
		11 Górna Kamienna	1/1, 1/2, 1/8, 1/11, 1/22, 1/110, 1/111, 1/112, 1/81, 1/26, 1/27, 1/89, 1/108, 1/109, 1/30, 1/94, 1/95, 1/97, 1/98, 1/99, 1/100, 1/101, 1/102, 1/103, 1/104, 2/1, 2/2, 3/1, 3/2, 4/1, 4/2, 5/1, 5/5, 5/6, 6/2, 6/9, 6/10, 6/12, 7/2, 7/11, 7/13, 7/15, 7/17, 7/21, 7/23, 7/25, 7/27, 7/29, 8/1, 8/2, 9/2, 9/8, 9/10, 9/12, 10/2, 10/5, 10/6, 11/2, 11/12, 11/15, 11/16, 12/2, 12/7, 13/1, 13/2, 14/1, 14/2, 15/1, 15/2, 16/2, 16/3, 16/5, 17/1, 18/1, 19/1, 20/3, 20/5, 21/1, 22/1, 23/1, 24/1, 25/1, 26/1, 38/1, 40, 41, 62/2, 67, 105/2, 107/1, 107/3, 109/1, 109/2, 109/3, 109/4, 109/5, 109/6, 119/2, 112/2, 129/14, 129/16, 129/17, 129/18, 129/20, 133/1, 133/2, 137/2, 137/6, 137/7, 137/8, 138, 139, 140, 141/10, 141/2, 141/4, 141/6, 142/2, 142/3, 142/4, 142/6, 143/2, 144/2, 154/2
		12 Łyżwy	471
		13 Nowy Młyn	4051
		14 Skarżysko Książęce	1143/1, 6606/3, 6656/1
	Suchedniów	5 Krzyżka	54
		7 Michniów	411
		9 Ostojów	704
		1 Suchedniów	309/3, 309/6, 309/7

starachowicki	Brody	0001-Adamów	504, 518
		0003-Brody Iłżeckie	54/5, 54/2
		0005-Dziurów	734/7, 734/4
		0007-Krynki	875/2
		0012-Ruda	146/2, 146/6, 146/8, 146/23, 146/25, 146/11, 146/12, 146/13, 146/14, 146/15, 146/16, 146/17, 146/18
		0014-Staw Kunowski	842/1
		0015-Styków	2/5, 8/1, 8/2, 8/3, 8/4, 8/5
	Starachowice	0001-OBRĘB 01	30/1
		0002-OBRĘB 02	1161
		0005-OBRĘB 05	1089/7, 1089/18, 1089/16
		0007-OBRĘB 07	134/1, 134/2, 134/3, 134/4,
	Wąchock	0002-Marcinków	234
		0001-Wąchock	1239/4, 1239/5
staszowski	Osiek	2 Długołęka	897
		5 Matiaszów	513/2, 513/4, 513/5, 513/6, 513/7, 513/8, 513/9, 513/10, 513/11
		7 Mucharzew	1/4, 2/4, 3/4, 4/4, 5/4, 6/4, 6/6, 7/4, 7/6, 8/4, 8/6, 9/4, 9/6, 10/4, 10/6, 11/4, 11/6, 12/4, 12/6, 13/4, 13/6, 14/4, 14/6, 15/4, 15/6, 16/4, 16/6, 17/4, 17/6, 18/4, 18/6, 19/4, 19/6, 20/4, 20/6, 21/4, 21/6, 22/4, 22/6, 23/4, 23/6, 24/4, 24/6, 25/4, 25/6, 26/4, 26/6, 27/4, 27/6, 28/4, 28/6, 29/4, 29/6, 30/4, 30/6, 31/4, 31/6, 32/4, 32/6, 33/4, 33/6, 34/4, 34/6, 35/4, 35/6, 36/4, 36/6, 37/4, 37/6, 38/4, 38/6, 39/4, 39/6, 40/4, 40/6, 41/4, 41/6, 42/4, 42/6, 43/4, 43/6, 44/4, 44/6, 45/5, 45/7, 46/5, 46/7, 47/4, 47/6, 48/4, 48/6, 49/4, 49/6, 50/4, 50/6, 51/4, 51/6, 52/4, 52/6, 53/4, 53/6, 54/4, 54/6, 55/4, 55/6, 56/4, 56/6, 57/5, 58/5, 59/5, 60/5, 61/5, 62/5, 63/9, 63/12, 64/5, 65/5, 66/5, 67/5, 68/9, 68/11, 69/5, 100/2, 101/2, 102/2, 103/2, 104/2, 105/2, 106/2, 107/2, 108/2, 109/2, 110/2, 111/2, 112/2, 113/2, 114/2, 115/2, 116/2, 117/2, 118/2, 119/2, 120/2, 121/2, 122/2, 123/2, 124/2, 125/2, 126/2, 127/2, 128/2, 129/2, 130/2, 131/1, 132/3, 132/5, 133/1, 134/1, 341/5, 1136/1, 1136/2, 1136/3, 1136/4, 1136/5, 1136/6
		8 Niekrasów	822/4, 822/5, 822/6, 822/7, 822/9, 822/10, 822/11, 822/12, 822/13, 822/14, 822/15, 822/16, 822/17, 822/18, 822/19, 822/20, 822/21, 822/22
		12 Osiek Obr.01	2408, 2409, 2410, 2411/1, 2412
		10 Ossala	1816
		13 Pliskowola	2405/1, 2405/19, 2405/3, 2405/6, 2405/8, 2405/9, 2405/11, 2405/12, 2405/22, 2405/14, 2405/15, 2405/16, 2407/1, 2407/2, 2407/3, 2407/4, 2407/5, 2407/6, 2408/1, 2408/2, 2408/3, 2408/4, 2408/5, 2408/6, 2408/7, 2408/8, 2408/9, 2408/10, 2408/11, 2408/12, 2408/13, 2408/14, 2408/15, 2409/1, 2409/2, 2409/3, 2409/4, 2409/5, 2409/6, 2409/7, 2409/8, 2409/9
		16 Sworoń	277/10, 277/11, 277/12, 277/13, 277/14, 277/15, 277/16, 277/17, 277/18, 277/20, 277/21, 277/22, 277/23, 277/24, 277/25, 277/26, 277/27, 277/5, 277/6, 277/7, 277/8, 277/9
		15 Suchowola	3153/3, 3153/4, 3153/5, 3153/6, 3153/7, 3153/8, 3153/9, 3153/10, 3153/11, 3153/16, 3153/19, 3172
		18 Trzcianka Wieś	39, 162/4, 162/5, 162/6, 283/5, 283/6, 283/7, 283/8, 283/12, 283/13, 283/14, 283/15, 283/16, 283/17
	Połaniec	1 Brzozowa	619/2, 620, 621, 623, 630/2, 631/2, 632/2, 634/4, 684

		5 Łęg	130/1, 182/1, 183/1, 203/4, 869/2, 869/3, 869/5, 869/6, 869/7, 869/8, 869/9, 869/12
		7 Rudniki	523/1, 578/2, 615/2, 621/2, 632/2, 694/2, 702/5, 766/2, 917/2, 920/2, 924/2, 951/1, 951/2, 951/3, 951/4, 951/5, 951/6, 951/7, 951/8, 951/9
		1 Połaniec Obręb 1	79/1, 79/2, 79/3, 79/4, 79/5, 79/6, 79/7, 79/8, 79/9, 79/10, 79/11, 79/12, 79/13, 79/14, 79/15, 79/16, 79/17, 79/18, 79/19, 79/20, 79/21, 79/22, 79/23, 993/1, 997/1, 1126, 1779/1, 1802/1, 1802/2, 1802/3, 1802/4, 1802/5, 1802/6, 1802/7, 1802/8, 1802/9, 1802/10, 1802/11, 3912, 3913, 3914, 3915
	Rytwiany	2 Kłoda	1601/1, 1601/2, 1601/3, 1601/4, 1601/5, 1601/6, 1601/7, 1601/8, 1601/9, 1601/10, 1601/11, 1601/12, 1601/13, 1601/14, 1601/15, 1601/16
		3 Niedziałki	12/2, 15/2, 18/2, 21/2, 25/2, 30/2, 35/2, 35/3, 40/2, 45/2, 46/2, 50/2, 51/2, 56/1, 56/2, 60/2, 63/2, 65/2, 67/2, 71/2, 73/2, 75/2, 77/2, 79/2, 81/2, 83/2, 277/2, 336/2, 337/2, 339/2, 341/2, 342/2, 343/2, 344/2, 345/2, 346/2, 347/2, 347/3, 348/2, 349/2, 350/2, 351/2, 352/2, 353/2, 354/2, 355/2, 356/2, 356/5, 357/2, 358/2, 359/2, 360/2, 361/2, 362/2, 363/2, 364/2, 365/2, 366/2, 368/2, 369/2, 371/2, 372/2, 373/2, 374/2, 375/2, 376/2, 377/2, 378/2, 379/2, 381/2, 382/2, 382/3, 383/2, 384/2, 428/2, 537/2, 568/2, 569/2, 589/2, 592/2, 596/2, 600/2
		6 Rytwiany	6/10, 7/12, 7/14, 7/16, 8/8, 10/10, 10/12, 11/10, 11/12, 1900/2, 1968/1, 1968/2, 1968/4, 1968/5, 1968/6, 1968/7, 1968/8, 1968/9, 1968/10, 1968/11, 1968/12, 1968/13, 1968/14, 1968/15, 1968/16, 1968/17, 1968/18, 1968/19, 1968/20, 1968/21, 1968/22, 1968/23, 1968/29, 1968/25, 1968/26, 1968/27, 1969/1, 1969/2, 1969/3, 1969/4, 1969/5, 1969/6, 1969/7, 1969/8, 1969/9, 1969/10, 1969/11, 1969/12, 1969/13, 1969/14, 1969/15, 1969/16, 1970/1, 1970/2, 1970/3, 1970/4, 1970/5, 1970/6, 1970/7, 1970/8, 1970/9, 1970/10, 1970/11, 1970/12, 1970/13, 1970/14, 1970/15, 1970/16, 1970/17
		10 Strzegom	183/15, 183/17, 184/7, 185/6, 186/6, 190/6, 191/6, 240/4, 241/4, 242/3, 243/3, 244/3, 245/3, 246/3, 247/3, 248/3, 249/3, 250/3, 251/3, 252/3, 253/3, 254/3, 255/3, 256/4, 256/7, 257/3, 258/3, 259/3, 260/3, 261/3, 262/3, 263/3, 264/4, 264/8, 265/3, 266/3, 267/3, 268/3, 269/3, 270/3, 271/3, 272/3, 273/3, 274/3, 275/3, 276/3, 277/3, 278/3, 279/3, 280/3, 281/3, 282/3, 283/3, 284/3, 285/3, 286/3, 287/9, 287/10, 288/3, 289/3, 290/3, 291/3, 292/3, 293/3, 294/3, 295/3, 296/3, 297/3, 298/3, 299/3, 300/3, 301/3, 302/3, 303/3, 304/3, 305/3, 306/3, 307/3, 308/3, 309/3, 310/3, 311/3, 312/3, 313/4, 314/3, 314/4, 315/3, 316/3, 317/3, 318/3, 319/3, 320/3, 321/3, 322/3, 323/3, 324/3, 325/3, 326/3, 326/4, 327/3, 328/3, 329/3, 330/3, 1617/1, 1617/2, 1617/3, 1617/4, 1617/5, 1617/6, 1617/7, 1617/8, 1617/9, 1617/10, 1617/11, 1617/12, 1617/13, 1617/14, 1617/15, 1617/16, 1617/17, 1617/18, 1617/19, 1617/20, 1617/21, 1617/22, 1617/23, 1617/24, 1617/25, 1617/26, 1617/27, 1617/28, 1617/29, 1617/30, 1617/31, 1617/32, 1617/33, 1617/34, 1617/35, 1617/36, 1617/37, 1617/38, 1617/39, 1617/40, 1617/41, 1617/42, 1617/43, 1617/44, 1617/45, 1617/46, 1617/47, 1617/48, 1617/49, 1617/50, 1617/51, 1617/52, 1617/53, 1617/54, 1617/55, 1617/56, 1617/57, 1617/58, 1617/59, 1617/60, 1617/61, 1617/62, 1617/63, 1617/64, 1617/65, 1617/66, 1617/67, 1617/68, 1617/71, 1617/73, 1617/74, 1649/3, 1651
		11 Strzegomek	474/1, 474/2, 474/3, 474/4, 474/5, 474/6, 474/7, 474/8, 474/9, 474/10, 474/11, 474/12, 474/13, 474/14, 474/15, 474/16, 474/17, 474/18, 474/19, 474/20, 474/25, 475/1, 475/2, 475/3, 475/4, 476/1, 476/2, 476/3, 476/4, 476/5, 476/6
		14 Szczeka	304/2, 305/2, 306/2, 307/2, 308/2, 309/2, 311/2, 313/2, 314/2, 321/2, 322/2, 322/3, 323/1, 323/2, 324/2, 324/3, 325/2, 326/2, 326/4, 327/2, 328/2, 330/2, 332/2, 578/3, 1076/3, 1077/2, 1077/4, 1078/2, 1078/4, 1079/2, 1080/2, 1083/2, 1085/2, 1087/2, 1117/2, 1129/2, 1132/2, 1132/4, 1136/2, 1137/2, 1138/2, 1139/2, 1165
	Staszów	6 Grzybów	295/1, 795/1, 795/5, 796/1, 797/1, 797/6, 798/1, 799/1, 799/6, 800/1, 800/6, 801/1, 801/4, 802/1, 802/4, 803/1, 803/3, 804/1, 805/1, 806/1, 807/1, 808/1, 833/1, 833/6, 843/1, 844/1, 845/1, 845/3, 846/1, 846/3, 847/1, 847/3, 848/1, 848/3, 849/1, 849/3, 850/1, 850/4, 851/1, 851/4, 852/1, 852/4, 853/1, 853/4, 854/1, 854/4, 855/1, 855/4, 856/1, 856/4, 857/1, 857/5, 858/1, 858/4, 859/1, 859/4, 860/1, 860/4, 861/3, 861/6, 861/9, 861/10, 862/1, 862/4, 863/1, 863/4, 864/1, 864/4, 865/1, 990/4, 991/1, 992/1, 993/1, 994/1, 998/1, 998/3, 999/1, 999/2, 999/4, 999/5, 1000/1, 1000/4, 1001/1, 1001/4, 1002/1, 1002/4, 1003/1, 1003/4, 1003/6, 1004/1, 1004/4, 1004/6, 1005/1, 1005/4, 1005/6, 1006/1, 1006/4, 1007/1, 1012/1, 1012/4, 1013/1, 1013/4, 1014/1, 1014/4, 1015/1, 1015/4, 1016/1, 1016/4, 1017/1, 1017/3, 1018/3, 1018/4, 1018/8, 1018/9

		8 Koniemłoty	1290/1, 1290/2, 1290/3, 1290/4, 1290/8, 1290/9, 1290/73, 1290/11, 1290/12, 1290/15, 1290/16, 1290/17, 1290/71, 1290/75, 1290/27, 1290/28, 1290/29, 1290/30, 1290/31, 1290/32, 1290/33, 1290/34, 1290/35, 1290/36, 1290/37, 1290/38, 1290/39, 1290/40, 1290/41, 1290/42, 1290/43, 1290/44, 1290/45, 1290/46, 1290/47, 1290/48, 1290/49, 1290/50, 1290/51, 1290/52, 1290/53, 1290/54, 1290/58, 1290/59, 1290/60, 1290/66, 1290/67, 1290/68, 1290/69
		22 Sielec	521/3, 521/6, 521/7, 521/9, 521/10, 521/11, 521/13, 521/16, 521/17, 521/18, 521/19
		24 Stefanówek	319/1, 319/2
		1 Staszów Obr.01	100/1, 5981/69, 5981/70, 5981/71, 5981/72, 5981/73, 5981/74, 5981/75, 5981/76, 5981/77, 5981/78, 5981/79, 5981/80, 5981/81, 5981/82, 5981/83, 5981/84, 5981/85, 5981/105, 5981/106, 5981/107, 5981/94, 5981/95, 5981/96, 5981/97, 5981/98, 5981/99, 5981/100, 5981/101, 5981/102, 5981/103, 5981/104, 5981/8, 5981/9, 5981/30, 5981/31, 5981/32, 5981/34, 5981/35, 5981/36, 5981/37, 5981/38, 5981/39, 5981/88, 5981/89, 5981/90, 5981/91, 5981/92, 5981/93, 5981/64, 5981/66, 6038/3, 5981/86, 5980/42
	Szydłów	12 Solec Stary	2/1, 69/1, 70/1, 234/1, 372, 382/1, 383/3, 413/1, 414, 431/1
włoszczowski	Kluczewsko	4 Brzeście	294
		24 Zabrodzie	32/1, 35/1, 38/1, 38/2, 41/7, 41/11, 44/9, 44/14, 46/1, 49/1, 49/4, 52/1, 52/4, 55/4, 55/7, 58/4, 61/1, 61/4, 64/1, 64/4, 67/1, 70/1, 75/1, 75/2, 85/1, 87/1, 88/1, 89/1, 90/1, 90/2, 90/4, 91/1, 92/1, 93/1, 94/1, 94/4, 95/1, 96/1, 98/1, 101/1, 106, 107, 108, 109/1, 109/2, 110, 112, 113/1, 113/2, 113/3, 115, 116
	Krasocin	27 Bukowa	336
		3 Chotów	1046/1, 1047/3, 1048/4, 1065/4, 1066/5, 1079/4, 1080/4, 1080/5, 1085/3, 1085/4, 233/1, 3.193/3, 3.193/4, 3.193/5
		5 Czostków	568/1
		7 Gruszczyn	1023
		10 Kozia Wieś	2314/2, 298/1, 298/2, 298/3, 298/4, 298/5, 298/6, 298/7, 298/8, 298/9, 298/10, 298/11, 298/12, 298/13, 298/14, 298/15, 298/16, 298/17, 298/18, 298/19, 298/20, 298/21, 298/22, 298/23, 298/24, 298/25, 298/26, 298/27, 298/28, 298/29, 298/30, 298/31, 298/32, 298/33, 298/34, 298/35, 298/36, 298/37, 298/38, 298/39, 298/40, 298/41, 298/42, 298/43
		13 Ludynia	235, 236, 237, 238, 239, 240, 241
		16 Oleszno	1016/1, 1016/2, 1016/3, 1016/4, 1016/5, 1016/6, 1016/7, 1016/8, 1016/9, 1016/10, 1016/11, 1016/12, 1016/13, 1016/14, 1016/15, 1016/16, 1016/17, 1016/18, 1016/19, 1016/20, 1016/21, 1016/22, 1016/23, 1016/24, 1016/25, 1016/26, 1016/27, 1016/28, 1016/29, 1016/30, 1016/31, 1016/32, 1016/33, 1016/34, 1016/35, 1016/36, 1016/37, 1016/38, 1016/39, 1016/40, 1016/41, 1016/42, 1016/43, 1016/44, 1016/45, 1016/46, 1016/47, 1016/48, 1016/49, 1016/50, 1016/51, 1016/52, 1016/53, 1016/54, 1016/55, 1016/56, 1016/57, 1016/58, 1016/59, 1016/60, 1016/61, 1016/62, 1016/63, 1016/64, 1016/65, 1016/66, 1016/67, 1016/68, 1016/69, 1016/70, 1016/71, 1016/72, 1016/73, 1016/74, 1016/75, 1016/76, 1016/77, 1016/78, 1016/79, 1016/80, 1016/81, 1016/82, 1016/83, 1016/84, 1016/85, 1016/86, 1016/87, 1016/88, 1016/89, 1016/90, 1016/91, 1016/92, 1016/93, 1016/94, 1016/95, 1016/96, 1016/97, 1016/98, 1016/99, 1016/100, 1016/101, 1016/102, 1016/103, 1016/104, 1016/105, 1016/106, 1016/107, 1016/108, 1016/109, 1016/110, 1016/111, 1016/112, 1016/113, 1016/114, 1016/115, 1016/116, 1016/117, 1016/118, 1016/119, 1016/120, 1016/121, 1016/122, 1016/123, 1016/124
		17 Ostrów	946, 963
		18 Skorków	419/2, 425/7, 425/8
		24 Występy	240

		25 Żeleźnica Zabrody	5.8, 5.9, 5.10, 5.11, 5.12, 5.13, 5.14, 5.15/1, 5.15/2, 5.17, 5.18, 5.19, 5.20, 5.21, 5.23, 5.24, 5.25, 5.26, 5.27, 5.28, 5.29, 5.30, 5.31, 5.32, 5.33, 5.34, 5.35, 5.36, 5.37, 5.38, 5.39, 5.40, 5.41, 5.42, 5.43, 5.44, 5.45, 5.46, 5.47, 5.49, 5.50, 5.52, 5.53, 5.54, 5.55, 5.56, 5.57, 5.58, 5.59, 5.6, 5.60, 5.61, 5.62, 5.63, 5.64, 5.65, 5.66, 5.67, 5.68, 16/1, 16/2, 22, 48, 51, 67/1, 654/61, 694/7, 696/5, 696/7, 698/1, 704/8, 704/10, 704/12, 706/3, 710/7, 710/9, 712/3, 713/3, 714/3, 715/1, 716/3, 717/1, 718/7, 718/9, 719/3, 719/5, 722/10, 722/11, 722/14, 722/16, 723/5, 723/8, 724/3, 724/4, 724/5, 726/3, 728/3, 732/1, 734/7, 735/3, 735/4, 735/6, 735/7, 737/3, 737/4, 739/3, 741/3, 741/8, 743/1, 745/4, 842/3, 842/4, 842/6, 842/7, 924/3, 924/5, 929/3, 930/2, 930/5, 931/5, 932/5, 932/6, 933/6, 938/6, 938/8, 1441, 1442, 1443
	Secemin	5 Dąbie	18/1, 19/1, 20/1, 21/1, 22/1, 23/1, 24/1, 30/1, 30/3, 31/1, 31/3, 33/1, 33/3, 34/5, 34/6, 34/7, 34/9, 34/11, 35/1, 35/3, 36/1, 37/1, 38/1, 39/1, 85/9, 248/1, 248/2, 266/1, 266/2, 266/3, 266/4, 267/1, 329
		7 Kluczyce	243/1, 285/2, 287/2, 288/2, 289/2, 290/2, 290/3, 292/2, 292/4, 292/6, 293/2, 293/4, 293/6, 294/2, 294/4, 294/6, 295/2, 295/4, 295/6, 296/2, 296/4, 296/6, 297/2, 297/4, 297/6, 298/2, 298/4, 298/6, 299/2, 299/4, 299/6, 300/2, 300/4, 300/6, 302/2, 302/4, 302/6, 303/2, 303/4, 303/6, 304/2, 304/4, 304/6, 305/2, 305/4, 305/6, 306/2, 306/4, 306/6, 308/2, 308/4, 308/6, 309/2, 309/4, 309/6, 310/2, 310/4, 310/6, 311/2, 311/4, 311/6, 312/2, 312/4, 312/6, 313/2, 313/4, 313/6, 314/2, 314/4, 314/6, 315/2, 315/4, 315/6, 316/2, 316/4, 316/6, 318/2, 318/4, 318/6, 322/2, 322/4, 322/6, 323/1, 324/1, 324/2, 324/4, 325/1, 326/1, 326/2, 326/4, 327/2, 327/4, 327/6, 328/2, 328/4, 329/2, 329/4, 1.544, 1.548, 1.549, 330/3, 1.553, 1.557, 1.558, 1.552, 1.556, 334/2, 334/4, 335/2, 335/4, 336/2, 336/4, 337/2, 337/4, 338/2, 338/4, 340/2, 340/4, 341/2, 341/4, 342/2, 342/4, 343/2, 343/4, 344/2, 344/4, 345/2, 345/4, 346/2, 346/4, 347/2, 347/4, 348/2, 348/4, 349/2, 349/4, 351/2, 351/4, 352/2, 352/4, 353/2, 353/4, 354/2, 354/4, 355/2, 355/4, 356/2, 356/4, 357/2, 357/4, 358/2, 358/4, 380/1, 380/3, 381/1, 381/2, 381/3, 382/1, 382/2, 383/1, 384/1, 385/1, 396/2, 397/2, 402/2, 403/2, 403/3, 405/2, 405/3, 405/4, 406/2, 406/3, 406/4, 407/2, 407/3, 408/2, 409/1, 410/1, 411/1, 412/2, 412/4, 414/2, 414/4, 414/5, 414/6, 414/8, 415/1, 415/2, 416/2, 442/2, 442/4, 443/1, 444/1, 444/4, 444/5, 445/3, 445/4, 445/6, 446/1, 446/3, 464/2, 465/1, 465/2, 465/4, 466/1, 466/4, 479/1, 479/3, 480/1, 480/3, 481/1, 481/3, 482/1, 482/4, 482/5, 483/1, 483/8, 483/5, 483/6, 484/1, 484/4, 484/5, 490/1, 490/4, 490/5
		8 Krzepice	364/1, 364/3, 369/1, 369/3, 373/1, 373/3, 373/6, 377/1, 377/3, 377/6, 381/1, 381/3, 383/1, 383/3, 388/1, 388/3, 394/1, 394/3, 397/1, 397/3, 403/1, 403/2, 403/4, 407/1, 407/4, 407/6, 411/1, 411/4, 411/6, 415/1, 415/4, 415/6, 419/1, 419/3, 423/1, 423/3, 428/1, 428/3, 432/1, 432/3, 436/1, 436/3, 440/1, 440/3, 444/1, 444/4, 445/1, 445/2, 445/3, 445/6, 445/8, 445/10, 445/11, 445/12, 445/13, 446/1, 449/1, 452/1, 452/3, 455/1, 455/3, 458/1, 458/3, 461/1, 461/3, 465/1, 465/3, 468/1, 468/3, 470/1, 470/2, 470/4, 474/1, 474/4, 474/6, 477/1, 477/4, 477/6, 481/1, 481/4, 481/6, 482/1, 482/4, 482/6, 486/1, 486/4, 486/6, 493/1, 493/4, 493/6, 496/1, 496/2, 496/4, 502/1, 502/4, 502/6, 505/1, 505/4, 505/6, 508/1, 508/4, 508/6, 512/1, 512/4, 512/6, 516/1, 516/4, 516/6, 519/1, 519/4, 519/6, 523/1, 523/4, 523/6, 526/1, 526/4, 526/6, 530/1, 530/4, 530/6, 534/1, 534/4, 534/6, 537/1, 537/4, 537/6, 541/1, 541/4, 544/1, 544/4, 547/1, 547/4, 550/1, 550/4, 553/1, 553/4, 556/1, 556/4, 556/6, 559/1, 559/4, 559/6, 562/1, 562/4, 562/6, 565/1, 568/1, 568/4, 568/6, 571/1, 571/4, 571/6, 577/1, 577/4, 577/6, 578/1, 578/3, 578/4, 579/1, 579/3, 580/1, 583/1, 583/3, 586/1, 586/3, 589/1, 589/4, 612/1, 612/4, 612/6, 621/1, 621/4, 621/6
		Marchocice	1481/1

		11 Psary Kolonia	2/1, 3/1, 3/5, 3/6, 10/1, 10/3, 11/1, 11/3, 29/1, 29/3, 31/1, 31/3, 33/1, 33/3, 35/1, 35/3, 37/1, 37/3, 39/1, 39/3, 41/1, 41/3, 43/1, 43/3, 45/1, 45/3, 48/1, 48/3, 51/1, 51/3, 55/1, 55/3, 57/1, 57/3, 59/1, 59/3, 61/1, 61/3, 63/1, 63/3, 65/1, 65/3, 67/1, 67/3, 69/1, 69/3, 71/1, 71/3, 73/1, 78/1, 78/6, 80/4, 80/7, 80/9, 80/10, 80/12, 80/14, 80/16, 80/18, 80/22, 85/1, 85/4, 85/6, 87/1, 87/4, 87/6, 91/1, 91/4, 91/6, 93/1, 93/4, 93/6, 95/1, 95/4, 95/6, 97/1, 97/4, 97/6, 99/1, 99/4, 99/6, 101/1, 101/4, 101/6, 103/1, 103/4, 103/6, 105/1, 105/4, 105/6, 108/1, 108/4, 108/6, 109/1, 109/4, 109/6, 110/1, 110/4, 110/6, 111/1, 111/4, 111/6, 115/1, 115/4, 115/6, 117/1, 117/4, 117/6, 119/1, 119/4, 119/6, 127/1, 127/4, 127/6, 129/1, 129/4, 129/6, 131/1, 131/4, 131/6, 133/1, 133/4, 133/6, 135/1, 135/4, 135/6, 138/1, 138/4, 138/6, 140/1, 140/4, 140/6, 142/1, 142/4, 142/6, 144/1, 144/4, 146/1, 146/4, 148/1, 148/4, 150/1, 150/4, 153/1, 153/4, 155/1, 155/4, 157/1, 157/4, 159/1, 159/4, 161/1, 161/4, 163/1, 163/4, 165/1, 165/4, 165/6, 167/1, 167/4, 167/6, 169/1, 169/3, 171/1, 171/4, 171/5, 171/7, 172/1, 172/4, 172/5, 172/7, 173/1, 173/2, 175/1, 175/3, 175/4, 175/5, 177/1, 180/1, 180/3, 181/1, 181/3, 183/1, 183/3, 184/1, 184/3, 186/1, 186/3, 187/1, 187/2, 189/1, 189/3, 190/1, 190/2, 192/1, 192/3, 193/2, 194/1, 197/1, 197/3, 199/1, 199/3, 202/1, 202/3, 206/1, 208/1, 208/3, 209/1, 211/1, 211/2, 211/4, 212/1, 214/1, 214/3, 215/1, 217/1, 217/3, 218/1, 220/1, 220/2, 220/3, 224, 225/1, 225/3, 226/1, 228/1, 228/3, 229/1, 230/1, 232/1, 232/3, 233/1, 235/1, 235/3, 236/1, 239/1, 239/3, 240/1, 242/1, 242/3, 243/1, 244/1, 244/3, 245/1, 246/1, 246/3, 247/1, 250/1, 250/3, 251/1, 252/1, 252/3, 253/1, 254/1, 255/1, 258/1, 259/1, 260/1, 261/1, 261/3, 263/1, 263/4, 265/1, 265/4, 269/1, 269/4, 272/1, 272/4, 275/1, 275/4, 278/1, 278/4, 282/1, 282/4, 284/1, 284/4, 286/1, 286/4, 288/1, 288/4, 288/6, 290/1, 290/4, 290/6, 292/1, 292/4, 292/6, 294/1, 294/4, 294/6, 299/1, 299/4, 299/6, 300/1, 300/4, 300/6, 305/1, 305/4, 305/6, 307/1, 307/4, 307/6, 309/1, 309/4, 309/6, 311/1, 311/4, 311/6, 314/1, 314/4, 314/6, 316/1, 316/4, 316/6, 318/1, 318/4, 318/6, 322/1, 322/3, 323/1, 323/4, 323/6, 324/1, 324/4, 324/6, 326/1, 326/4, 326/6, 328/1, 328/4, 328/6, 330/1, 330/4, 330/6, 330/8, 333/1, 333/4, 333/6, 335/1, 335/5, 337/1, 337/4, 337/6, 339/1, 339/4, 339/6, 341/1, 341/4, 341/6, 343/1, 343/4, 343/6, 345/1, 345/4, 345/6, 346/3, 869/1, 869/3, 874/1, 874/3, 875/1, 886/1, 889/1, 892/1, 892/3, 893/1, 893/3, 898/1, 898/3
		12 Psary Wieś	1/2, 1/4, 1/8, 51/1, 52/1, 54/1, 56/2, 56/3, 58/2, 58/3, 60/2, 60/3, 62/2, 62/3, 64/2, 64/3, 66/2, 66/3, 68/2, 68/3, 70/2, 70/3, 72/2, 72/3, 74/2, 74/3, 76/2, 76/3, 76/4, 80/2, 80/3, 80/4, 84/2, 84/3, 84/4, 86/2, 86/3, 86/6, 88/2, 88/3, 88/4, 90/2, 90/3, 90/4, 93/2, 93/4, 93/6, 96/2, 96/4, 96/6, 98/2, 98/4, 98/6, 100/2, 100/4, 100/6, 102/2, 102/4, 102/6, 104/2, 104/4, 104/6, 106/2, 106/4, 106/6, 108/2, 108/4, 108/6, 110/2, 110/4, 110/6, 112/2, 112/4, 112/6, 115/2, 115/4, 115/6, 120/2, 120/4, 120/6, 122/2, 122/4, 122/6, 124/2, 124/4, 124/6, 126/2, 126/4, 126/6, 128/2, 128/4, 128/6, 130/2, 130/4, 130/6, 132/1, 132/3, 132/5, 132/7, 134/2, 134/4, 134/6, 134/8, 136/2, 136/4, 136/6, 136/8, 139/3, 139/5, 139/7, 141/2, 141/4, 141/6, 143/2, 143/4, 143/6, 145/2, 145/4, 145/6, 147/2, 147/4, 149/2, 149/4, 151/2, 151/4, 154/2, 154/4, 156/2, 156/4, 158/2, 158/4, 160/2, 160/4, 163/2, 163/4, 164/2, 164/4, 166/2, 166/4, 168/2, 168/3, 170/2, 170/4, 172/2, 172/4, 174/2, 174/4, 176/2, 176/3, 177/2, 177/3, 179/1, 180/1, 181/2, 181/4, 183/2, 183/4, 185/2, 185/4, 186/2, 186/3, 190/2, 190/4, 192/2, 192/4, 194/2, 194/4, 196/2, 198/2, 198/4, 200/2, 200/3, 202/2, 202/4, 204/2, 204/4, 771, 772, 773, 774, 211/2, 211/4, 212/2, 212/4, 214/2, 214/4, 216/2, 216/3, 218/2, 218/3, 218/5, 222/2, 222/4, 224/2, 224/4, 228/2, 228/4, 230/2, 230/4, 233/2, 233/4, 235/2, 235/4, 237/2, 237/4, 239/2, 239/4, 241/2, 241/4, 243/2, 243/4, 334/1, 335/1, 337/1, 429/1, 731/1, 733/1, 739/2, 739/4, 739/6, 769, 770

		13 Secemin	1085/1, 1086/3, 1086/4, 1086/6, 1086/8, 1087/3, 1087/6, 1087/13, 1088/3, 1088/6, 1090/1, 1091/2, 1091/3, 1092/4, 1092/5, 1092/7, 1092/8, 1092/9, 1092/11, 1092/12, 1092/14, 1092/16, 1331/3, 1332/3, 1332/4, 1332/5, 1333/2, 1333/4, 1334/4, 1334/5, 1334/6, 1334/13, 1334/15, 1334/17, 1335/2, 1335/4, 1336/2, 1336/4, 1337/2, 1337/4, 1338/2, 1338/6, 1339/5, 1339/7, 1339/8, 1339/11, 1491/3, 1491/4, 1491/7, 1492/2, 1492/4, 1492/6, 1493/1, 1493/4, 1493/6, 1494/2, 1494/4, 1494/6, 1495/4, 1495/5, 1495/6, 1495/10, 1495/12, 1495/14, 1495/16, 1495/18, 1495/20, 1496/4, 1496/5, 1496/6, 1496/8, 1496/10, 1625/1, 1625/3, 1625/4, 1626/2, 1626/3, 1627/3, 1628/4, 1628/6, 1708/7, 1709/6, 1709/7, 1709/8, 1709/9, 1709/10, 1709/20, 1709/22, 1709/24, 1709/25, 1709/27, 1709/29, 1709/32, 1709/34, 1710/5, 1710/6, 1710/7, 1710/8, 1710/13, 1710/15, 1710/17, 1711/2, 1711/4, 1712/3, 1712/4, 1712/8, 1712/10, 1712/12, 1712/15, 1713/1, 1713/2, 1713/9, 1713/11, 1713/13, 1713/15, 1714/4, 1714/5, 1714/8, 1714/10, 1714/12, 1714/14, 1737/4, 1737/7, 1738/5, 1738/6, 1738/7, 1738/8, 1738/13, 1738/15, 1738/17, 1738/19, 1739/2, 1739/3, 1740/2, 1740/4, 1741/4, 1741/5, 1741/6, 1741/10, 1741/12, 1741/14, 1741/16, 1741/18, 1741/20, 1742/7, 1742/8, 1742/9, 1742/10, 1742/11, 1742/12, 1742/26, 1742/28, 1742/30, 1742/32, 1742/34, 1742/36, 1742/38, 1742/40, 1742/42, 1742/44, 1742/46, 1742/48, 1743/2, 1744/3, 1744/4, 1745/3, 1745/4, 1746/8, 1746/9, 1746/10, 1746/11, 1746/12, 1746/13, 1746/14, 1746/22, 1746/24, 1746/26, 1746/28, 1746/30, 1746/32, 1746/34, 1746/36, 1746/38, 1746/40, 1746/42, 1746/44, 1746/46, 1746/48, 1747/1, 1747/2, 1747/3, 1747/4, 1747/17, 1747/19, 1747/21, 1747/23, 1747/25, 1747/27, 1747/29, 1747/31, 1748/2, 1748/4, 1748/6, 1749/2, 1749/4, 1749/6, 1750/2, 1750/4, 1750/6, 1751/2, 1751/4, 1751/6, 1752/2, 1752/4, 1752/5, 1752/7, 1753/2, 1753/4, 1753/5, 1753/7, 1754/3, 1754/4, 1754/7, 1754/9, 1755/2, 1755/3, 1756/3, 1756/4, 1757/1, 1757/4, 1757/5, 1757/6, 1757/7, 1757/10, 1760/2, 1760/3, 1761/2, 1761/3, 1762/3, 1762/4, 1762/8, 1762/10, 1763/2, 1763/6, 1764/2, 1764/3, 1765/2, 1765/4, 1765/6, 1766/4, 1766/6, 1766/8, 2035/1, 2036/2, 2036/4, 2039/2, 2039/4, 2052/2, 2052/4, 2061/2, 2062/2, 2062/4, 2062/6, 2064/2, 2080/2, 2080/4, 2083/4, 2083/6, 2083/8, 2119/1, 2120/1, 2123/1, 2124/1, 2125, 2126, 2127, 2128, 2130, 2133, 2136, 2139, 2142, 2145/1, 2220, 2228/1, 2279, 2286, 2287, 2288, 3.1331/3, 3.1332/3, 5.1496/6, 5.1627/3, 5.1708/5, 5.1708/6, 5.1708/8
		14 Wałkonowy Dolne	8/1, 9, 10/1, 11/1, 12, 13/1, 14/1, 18, 19/1, 26/1, 29, 31, 32/1, 34, 35/1, 36, 37/1, 38, 39/1, 40/1, 41/1, 52/1, 53, 54/1, 55/7 , 55/1, 56, 57, 58/1, 59, 60/1, 60/2, 62, 63/1, 65, 66/1, 68, 71, 73/1, 74/2, 75, 76/1, 77/1, 78/1, 79/1, 171, 173, 186, 193, 204, 206, 208, 210, 227, 229, 853, 854
		17 Wola Wolica	147/1, 148/1, 149/9, 149/12, 149/15, 149/18, 149/21, 149/24, 149/27, 149/30, 150/1, 275/1, 276/1, 277/1, 278/1, 279/1, 280/1, 281/1, 283/2, 284/1, 285/1, 286/1, 287/1, 288/1, 290/1, 291/1, 292/1, 293/1, 294/1, 295/1, 296/1, 297/1, 298/1, 299/1, 300/1, 301/1, 302/1, 303/1, 304/1, 305/1, 517/5, 517/6, 517/7, 518/1, 520/1, 534/1, 535/1, 536/1, 537/1, 538/1, 539/1, 580/2, 580/4, 581/2, 581/4, 582/2, 583/2, 584/1, 584/4, 585/1, 585/3, 586/1, 587/1, 588/1, 589/1, 591/1, 592/1, 593/1, 594/1, 595/1, 599/1, 600/3, 601/3, 602/3, 628/1, 628/4, 629/1, 630/1, 631/1, 632/1, 632/2, 632/4, 633/1, 633/3, 633/5, 634/1, 634/3, 634/4, 634/6, 635/2, 635/4, 636/2, 636/4, 643/2, 644/2, 645/2, 646/2, 646/3, 647/2, 647/3, 648/1, 649/1, 650/1, 660/1, 660/3, 661/2, 661/4, 662/2, 663/2, 663/3, 664/2, 664/4, 666/1, 666/3, 667/2, 667/4, 704/1, 715/2, 715/3, 765/1, 766/1, 767/1, 769/1, 770/1, 813/1, 814, 815/1, 816/1, 822/2, 823/1, 823/4, 824/1, 826/2, 834/1, 900/2, 901/2, 901/4, 901/6
		19 Żelisławice	885/1, 887/1, 1227/3, 1229/3, 1232/3, 1233/3, 1234/3, 1235/1, 1259/1, 1268/1, 1269/1, 1270/1, 1271/1, 1272/1, 1274/1, 1289/1
		20 Żelisławiczki	446/6, 448/1, 460/1, 461/1, 414/1, 418/1, 419/1, 419/5, 419/6, 420/4, 420/6, 420/11, 442/1, 443/1, 443/3, 444/1, 444/3, 445/1, 445/4, 445/5, 446/1, 446/5, 446/6, 446/8, 447/1, 447/4, 447/5, 448/3, 448/5, 451/1, 452/2, 452/3, 452/4, 453/1, 453/4, 453/7, 453/9, 459/1, 462/1, 463/1, 463/3, 494/1, 494/5, 494/6, 494/7, 495/1, 495/4, 495/5

	Włoszczowa	4 Czarnca	2/1, 4/1, 15/2, 15/3, 15/4, 15/5, 15/6, 15/7, 15/8, 149/1, 150/1, 212/19, 4.215/1, 223/6, 553/5, 555/8, 555/9, 569/10, 572/9, 573/12, 574/10, 575/11, 576/13, 577/13, 578/13, 579/13, 580/11, 581/14, 581/15, 666/1, 673/7, 684/3, 686/1, 687/10, 688/1, 690/3, 693/5, 712/4, 713/3, 714/6, 715/3, 716/6, 718/5, 722/4, 724/3, 726/3, 728/3, 728/4, 730/3, 730/5, 732/1, 734/3, 836/14, 1296/4, 1300/3, 1301/3, 1302/3, 1383/3, 1383/4, 1384/2, 1385/7, 1385/9, 1386/4, 1388/1, 1393/4, 1396/7, 1396/8, 1397/3, 1398/1, 1398/4, 1399/4, 1399/7, 1399/8, 1400/4, 1400/6, 1401/4, 1401/6, 1402/8, 1402/10, 1402/12, 1402/14, 1403/4, 1403/6, 1404/7, 1404/9, 1404/11, 1404/13, 1405/6, 1407/7, 1408/8, 1409/7, 1409/8, 1410/4, 1410/6, 1410/11, 1411/4, 1411/5, 1414/11, 1414/12, 1414/14, 1414/16, 1414/18, 1442/4, 1442/6, 1443/4, 1443/6, 1444/4, 1444/6, 1445/3, 1445/4, 1446/3, 1446/4, 1447/3, 1448/3, 1449/3, 1450/3, 1451/3, 1452/3, 1453/3, 1454/1, 1455/1, 1456/1, 1457/1, 1458/1, 1459/3, 1461/7, 1461/9, 1465/3, 1468/1, 1707/4, 1708/3, 1709/3, 1830/7, 1862/1, 1.1408/6, 1.720/5
		9 Jamskie	1/2, 2/2, 2/4, 3/2, 3/3, 7/2, 8/2, 9/2, 10/2, 10/3, 10/5, 11/2, 11/4, 11/7, 14/2, 17/2, 20/2, 23/2, 26/2, 26/4, 29/2, 29/4, 32/2, 32/3, 35/2, 38/2, 41/2, 44/2, 45/2, 156/1, 156/2, 157/1, 157/2, 157/6, 157/8, 158/2, 158/3
		14 Kuzki	271
		16 Łachów	197/1, 197/3, 210/1, 213/1, 213/4, 214/1, 215/1, 215/4, 332/1, 332/3, 347/1, 347/4, 348/1, 348/3, 348/4, 349/1, 349/3, 375/1, 375/5, 375/6, 375/8, 376/1, 376/3, 391/8, 408/1, 408/4, 408/6, 418/3, 426/1, 435/1, 435/4, 435/6, 437/1, 437/4, 437/6, 438/1, 438/3, 438/4, 439/1, 439/4, 526/1, 526/4, 526/6, 531/1, 531/2, 531/4, 531/6, 532/1, 572/1, 572/4, 578/1, 607/1, 613/1, 613/4, 613/6, 625/5, 626/1, 626/2, 626/3, 626/5, 627/1, 627/3, 628/1, 628/4, 629/1, 632/1, 632/4, 632/6, 638/1, 638/4, 638/6, 639/1, 643/1, 643/4, 643/6, 644/1, 644/3, 845/1, 845/3, 845/6, 845/8, 845/10, 845/12, 845/13, 845/15, 1180/1, 1180/4, 1180/6, 1181/2, 1186/1, 1189/1, 1189/3, 1190/1, 1190/3, 1191/1, 1191/3, 1289/1, 1290/1, 1291/1, 1292/1, 1293/1, 1294/1, 1294/4, 1294/6, 1295/1, 1295/4, 1295/6, 1296/1, 1296/4, 1297/1, 1297/4, 1298/1, 1298/4, 1331/1, 1331/3, 1332/1, 1332/4, 1332/5, 1332/7, 1334/1, 1334/3, 1334/5, 1338/1, 1339/1, 1340/1, 1340/4, 1341/1, 1346/1, 1346/3, 1347/1, 1347/3, 1347/5, 1347/7, 1347/8, 1348/1, 1348/3, 1349/1, 1349/3, 1349/4, 1349/5, 1350/1, 1351/1, 1351/3, 1352/4, 1352/6, 1352/7, 1353/1, 1353/3, 1354/1, 1354/3, 1356/1, 1356/3, 1399/1, 1399/8, 1400/1, 1400/3, 1412/4, 1412/6, 1412/7, 1412/9, 1413/1, 1413/4, 1413/6, 1414/1, 1414/3, 1415/1, 1420/1, 1420/3, 1437/1
		18 Międzylesie	760/1, 760/4, 762/1, 762/4, 765/1, 765/4, 767/2, 767/4
		19 Motyczno	151/2, 152/2, 154/2, 155/4, 155/6, 158/2, 158/4, 159/2, 159/4, 161/2, 162/2, 162/3, 162/4, 163/2, 163/3, 164/2, 164/3, 165/2, 167/2, 167/5, 167/7, 167/8, 167/9, 169/2, 169/3, 169/4, 170/2, 170/4, 170/6, 170/8, 171/2, 230/1, 231/2, 231/4, 232/1, 233/1, 233/2, 234/1, 235/2, 237/1, 237/2, 237/4, 239/2, 239/3, 241/2, 241/3, 243/2, 243/4, 245/2, 246, 247/2, 248/4, 249/2, 250/2, 251/2, 252/2, 254/2, 263/2, 414/2, 414/4, 416/2, 416/4, 418/2, 418/4, 420/2, 420/4, 422/1, 423/1, 423/2, 424/2, 427/2, 427/4, 428/2, 429/2, 430/2, 830/2, 830/4
		20 Nieznanowice	588
		27 Wola Wiśniowa	1526, 635
		1 OBRĘB 01	18/4, 97/3, 120/8, 121/6, 122/6, 465/6, 9000/3, 9000/5, 9000/7, 9000/8, 9000/9, 9000/10, 9000/11, 9000/12, 9000/13, 9000/14, 9000/15, 9000/16, 9000/17, 9000/18, 9000/19, 9000/20, 9000/21, 9000/22, 9000/23, 9000/24, 9000/25, 9000/26, 9000/27, 9000/28, 9000/30, 9000/31, 9000/32, 9000/33, 9000/34
		2 OBRĘB 02	414/3, 440/3, 1443/3, 1443/4, 1443/5, 1443/6, 1443/7, 1443/8, 1443/9, 1595/2, 1595/3, 1595/4, 1595/5, 1595/6, 1595/7,
		5 OBRĘB 05	8009/1, 8009/2, 8009/3, 8009/4, 8009/5, 8009/6, 8009/8, 8009/9, 8009/10, 8009/11, 8009/12, 8009/13, 8009/14, 8009/16, 8009/17, 8009/18, 8009/19, 8009/20, 8009/21, 8009/22, 8009/26, 8009/28, 1559/3, 1560/3
		8 OBRĘB 08	4782, 4934/1
		9 OBRĘB 09	4901/3, 5098/23, 5099, 7000/12

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

SPIS TREŚCI

Kierunki polityki przestrzennej województwa świętokrzyskiego

I. Strategiczne cele i zasady regionalnej polityki przestrzennej
1. Cel główny zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego
2. Cele warunkujące i priorytety polityki przestrzennej
3. Główne zasady zagospodarowania przestrzennego województwa

II. Kierunki kształtowania regionalnego systemu osadnictwa
1. Zasady hierarchizacji sieci osiedleńczej
2. Polityka rozwoju ponadlokalnych ogniw systemu osadniczego
   2.1. Ośrodek krajowy pełniący niektóre funkcje metropolitalne — Kielce
   2.2. Obszar funkcjonalny Kielc
   2.3. Podobszar recesji przestarzałej bazy przemysłowej
3. Pozostałe ogniwa systemu osadnictwa o znaczeniu ponadlokalnym
   3.1. Ośrodki subregionalne
   3.2. Pozostałe ośrodki powiatowe
4. Polityka kształtowania lokalnego systemu osadnictwa
5. Polityka zagospodarowania miast i obszarów funkcjonalnych ośrodków miejskich
6. Polityka kształtowania wiejskich obszarów funkcjonalnych

III. Kierunki kształtowania ładu przestrzennego i ochrony krajobrazu
1. Ład przestrzenny — ustalenia wynikające z KPZK 2030 oraz ochrona „przestrzeni wojewódzkiej”
   1.1. Ład przestrzenny — pozostałe ustalenia PZPWŚ
2. Ochrona krajobrazu

IV. Kierunki kształtowania środowiska przyrodniczego i kulturowego
1. Ochrona środowiska i gospodarka wodna
   1.1. Polityka ochrony przyrody i krajobrazu
   1.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów
   1.3. Ochrona walorów uzdrowiskowych
   1.4. Gospodarka wodna
   1.5. Ochrona powierzchni ziemi i rekultywacja terenów zdegradowanych
   1.6. Ochrona powietrza
   1.7. Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych (PEM)
   1.8. Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym
   1.9. Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji
2. Dziedzictwo kulturowe

V. Kierunki rozwoju mieszkalnictwa i budownictwa oraz kształtowania zabudowy wiejskiej
1. Kierunki rozwoju mieszkalnictwa i budownictwa
2. Polityka kształtowania zabudowy wiejskiej i wielofunkcyjnego rozwoju wsi

VI. Kierunki rozwoju systemu infrastruktury społecznej
1. Oświata i nauka
2. Opieka zdrowotna i społeczna
3. Kultura, sport i rekreacja
4. Poprawa jakości zasobów ludzkich

VII. Kierunki rozwoju bazy ekonomicznej oraz obszarów wydobycia surowców mineralnych
1. Baza ekonomiczna
2. Obszary wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych

VIII. Kierunki rozwoju turystyki i rekreacji

IX. Kierunki rozwoju rolnictwa

X. Kierunki rozwoju obszarów leśnych

XI. Kierunki rozwoju systemu transportowego i komunikacji
1. Założenia rozwoju podstawowego układu sieci transportowych i komunikacyjnych
2. Polityka kształtowania węzłów komunikacyjnych
3. Polityka kształtowania korytarzy transportowych
4. Kierunki rozwoju nadrzędnego układu drogowego
5. Transport kolejowy
6. Transport lotniczy
7. Transport wodny
8. Telekomunikacja

XII. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej i komunalnej
1. Energetyka
2. Ogólne zasady rozmieszczenia obiektów OZE na obszarze województwa
3. Gospodarka odpadami

XIII. Kierunki kształtowania zdolności obronnej i bezpieczeństwa publicznego
1.Obronność
2. Bezpieczeństwo i porządek publiczny

XIV. Kierunki przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa
1. Główne obszary funkcjonalne
   1.1. Miejskie obszary funkcjonalne
   1.2. Wiejskie obszary funkcjonalne uczestniczące w procesach rozwojowych
   1.3. Obszary wymagające wsparcia procesów rozwojowych
   1.4. Obszary szczególnego zjawiska w skali regionalnej

XV. Rekomendacje do dokumentów krajowych, w tym do aktualizacji KPZK

XVI. Rekomendacje do planowania lokalnego i polityki rozwoju

XVII. Rekomendacje do dalszych prac planistycznych

XVIII. Monitoring realizacji „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego”

Bibliografia

Zestawienie ważniejszych aktów prawnych mających zastosowanie w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Spis map poglądowych

DELIMITACJA OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

I. Strategiczne cele i zasady regionalnej polityki przestrzennej

1. Cel główny zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego

Zgodnie z założeniami polityki spójności, określonymi w obowiązujących dokumentach europejskich i krajowych, które nadają tej polityce wymiar terytorialny, strategiczną misją Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego winno być:

Wzmocnienie spójności terytorialnej regionu oraz konkurencyjności jego struktur funkcjonalnych drogą poprawy dostępności komunikacyjnej, zwiększenia wpływu miast na sąsiadujące obszary wiejskie a także ułatwienia dostępu społeczeństwa do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług

Misję tę uzasadnia analiza głównych problemów przestrzennych, która wskazuje, że największym zagrożeniem spójności zewnętrznej regionu jest słaba dostępność do europejskich korytarzy transportowych i węzłów logistycznych oraz malejąca konkurencyjność inwestycyjna głównych struktur obszarowych, które nie są wystarczająco atrakcyjne dla przyciągnięcia większych inwestorów. Potwierdza to zbyt małe zainteresowanie kapitału zagranicznego inwestowaniem w województwie, wysokie — ujemne saldo migracji zewnętrznej, jak też zjawisko przenoszenia majątku trwałego przedsiębiorstw do większych metropolii, korzystniej położonych w krajowej przestrzeni gospodarczej. Procesom tym towarzyszy obniżanie się spójności wewnętrznej regionu, które wyraża się nadmiernym zróżnicowaniem dostępności do rynku pracy i wyżej zorganizowanych usług oraz wydłużeniem się średniego czasu dojazdu do ośrodków usługowych. Wciąż słabo osiągalne, zwłaszcza w mniejszych ośrodkach, jest rynkowe otoczenie biznesu oraz sektor badawczo-rozwojowy. Zagrożenie utratą spójności wewnętrznej stwarza ponadto niska dynamika rozwoju miast, z których większość nie generuje wystarczających impulsów rozwojowych, wpływając utrwalająco na stagnację otaczających je obszarów.

Przyjęcie tak określonej misji Planu nawiązuje wprost do nakreślenia misji regionu w jego „Strategii rozwoju do roku 2020” oraz do zawartych w niej celów strategicznych, takich jak:

1. **Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej**
2. **Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego Regionu**
3. **Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki**
4. **Koncentracja na zwiększeniu roli ośrodków miejskich w stymulowaniu rozwoju gospodarczego Regionu**
5. **Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich**
6. **Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju Regionu**

Biorąc pod uwagę ustawowy wymóg scalenia na płaszczyźnie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa celów krajowej polityki przestrzennej, odnoszących się do regionu świętokrzyskiego z celami i priorytetami, które jako kierunkowe dla działań samorządu województwa ustaliła uchwalona w 2013 r. „Strategia rozwoju województwa świętokrzyskiego… ”, za cel generalny Planu uznaje się:

Kształtowanie zrównoważonej, harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa świętokrzyskiego, sprzyjającej poprawie atrakcyjności i spójności terytorialnej regionu oraz efektywnemu wykorzystaniu jego potencjałów rozwoju, przy jednoczesnym wsparciu dla rozwiązań innowacyjnych i przyjaznych środowisku przyrodniczemu

Cel ten byłby osiągany poprzez współzależnie realizowane cele warunkujące, ukierunkowane na integrację zadań rozwoju społeczno-gospodarczego w sferze przestrzennej oraz wzmocnienie zdolności absorpcyjnej środków pomocowych w systemie planowania miejscowego. Są to następujące cele:

1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności przestrzeni gospodarczej województwa, w tym szczególnie miast z myślą o wykorzystaniu lokalnych potencjałów rozwoju i dostosowaniu tej przestrzeni do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.
2. Formowanie policentrycznego układu osadnictwa i funkcjonalnych powiązań sieci miast, rozwijanych w ramach harmonijnych struktur obszarowych z jednoczesnym wsparciem procesów metropolizacji i działań służących wzmocnieniu więzi województwa z krajową i europejską przestrzenią gospodarczą.
3. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zasobów ludzkich oraz integracji rynków pracy.
4. Ochrona i racjonalne zagospodarowanie zasobów przyrodniczych i dóbr kultury, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.
5. Kształtowanie systemów infrastruktury technicznej i społecznej w aspekcie poprawy dostępności i spójności przestrzennej oraz osiągnięcia wysokiego standardu świadczenia usług.
6. Wzmocnienie odporności struktur przestrzennych na zagrożenia oraz poprawa bezpieczeństwa publicznego.
7. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

W świetle wymienionych wyżej celów zagospodarowania przestrzennego szczególnym zadaniem samorządu województwa będzie uformowanie na wszystkich płaszczyznach działalności samorządowej **systemu korzystnych warunków terenowych**, tworzonych z myślą o uzyskaniu przewagi konkurencyjnej i przyciągnięciu różnych inwestorów. System ten winien być równolegle ukierunkowywany na wzmocnienie aktywności lokalnych podmiotów gospodarczych oraz inicjowanie i wsparcie zadań podejmowanych „dla wspólnego dobra” w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Budowaniu przewagi konkurencyjnej obszarów i stref aktywności gospodarczej powinno towarzyszyć **kompleksowe przygotowanie terenów**, uwzględniające zarówno łatwą dostępność transportową oraz wcześniejszy wykup i uzbrojenie techniczne terenów, jak też stworzenie atrakcyjnego otoczenia rynkowego tych obszarów (ośrodki badawczo-rozwojowe, placówki obsługi finansowej i doradczo-szkoleniowe, usługi o wysokim standardzie, czyste środowisko, atrakcyjne warunki zamieszkania i dojazdu do pracy itp.).

Za podstawowe kryterium realizacji tak nakreślonych zadań gospodarki przestrzennej przyjmuje się konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju, która została zdefiniowana następująco:

Rozwój zrównoważony, to rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli, zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń

Osiągnięciu poprawy stanu zagospodarowania przestrzennego województwa towarzyszyć winna uniwersalna zasada gospodarki przestrzennej dotycząca zachowania i przywracania ładu przestrzennego, przez który należy rozumieć:

Oczekiwany stan przestrzeni, w którym poszczególne jej elementy tworzą harmonijną całość poprzez uwzględnienie w uporządkowanych relacjach wszelkich uwarunkowań i wymagań funkcjonalnych, społeczno-gospodarczych, środowiskowych, kulturowych oraz kompozycyjno-estetycznych

Ważną zasadą Planu, która powinna nabrać znaczenia priorytetowego w kolejnym okresie programowania po roku 2013, będzie następujące kryterium:

Zasada integracji programów realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z planami zagospodarowania przestrzennego miast i gmin

Oznacza to, że w planach miejscowych powinien być uwzględniony pełny zakres inwestycji celu publicznego, obowiązujący w okresie uchwalania tych dokumentów, zaś projekty programów (planów inwestycyjnych) zawierające inwestycje celu publicznego powinny być koordynowane na płaszczyźnie terytorialnej.

Wiodącym instrumentem realizacji strategicznych celów Planu będzie nowa generacja studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin regionu świętokrzyskiego, które winny być opracowane w aspekcie zgodności z regionalną polityką przestrzenną. Oczekuje się, iż w procesie aktualizacji tych dokumentów, priorytetowe zadania Planu przybiorą właściwy wymiar lokalny, adekwatnie do miejsca i roli miasta lub gminy w strukturze funkcjonalno-przestrzennej województwa. W przypadkach niskiej oceny stopnia uwzględnienia wojewódzkiej polityki przestrzennej oraz ochrony terenów i obiektów pełniących funkcje ogólnospołeczne, stosowana może być odmowa uzgodnienia projektów tych dokumentów przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego.

2. Cele warunkujące i priorytety polityki przestrzennej

Cele warunkujące i priorytety regionalnej polityki przestrzennej stanowią rozwinięcie celu strategicznego i nawiązują do analogicznych celów i zadań określonych w nadrzędnych dokumentach programowych, zwłaszcza: „Strategii rozwoju województwa...” oraz „Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju”. Przy konstrukcji nowego układu celów uwzględniono zarówno niski, ogólny poziom zagospodarowania przestrzennego województwa, jak i pogłębiające się zróżnicowanie wewnętrzne czynników aktywizacji, które należą do największych w kraju i wykazują nadal tendencje polaryzacyjne. W priorytetach wojewódzkiej polityki przestrzennej położono natomiast nacisk na te elementy przestrzeni,

które warunkują *wzrost atrakcyjności i konkurencyjności województwa w przestrzeni krajowej* oraz są niezbędne do zahamowania i odwrócenia wewnętrznych tendencji dezintegracyjnych. Ramowy układ celów i preferencji wojewódzkiej polityki przestrzennej, przedstawia się następująco:

Cele warunkujące	Priorytety polityki przestrzennej
1	**2**
1 **Wzrost konkurencyjności i innowacyjności przestrzeni gospodarczej województwa w tym szczególnie miast z myślą o wykorzystaniu lokalnych potencjałów rozwoju i dostosowaniu tej przestrzeni do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy**	**Kształtowanie warunków przestrzennych do dywersyfikacji przedsiębiorczości, rozwoju sektora MSP oraz utrwalania specjalizacji gospodarczej**
	Dostosowanie zagospodarowania obszarów i stref aktywności gospodarczej do absorpcji innowacji i transferu technologii oraz rozwoju rynkowego otoczenia biznesu
	Sprzyjanie inteligentnej współpracy sektora B+R ze środowiskiem gospodarczym drogą integracji dziedzin wiedzy, parków naukowo-technologicznych i przedsiębiorstw
	Kompleksowe wyposażanie obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza miejskich, w nowoczesną infrastrukturę komunikacyjną, techniczną i ekonomiczną, mające na celu osiągnięcie przewagi konkurencyjnej
	Rewitalizacja zdegradowanych terenów i dzielnic poprzemysłowych
	Stworzenie systemu korzystnych warunków lokalizacyjnych w atrakcyjnych dla gospodarki rynkowej strefach aktywności
2 **Formowanie policentrycznego układu osadnictwa i powiązań funkcjonalnych sieci miast, rozwijanych w ramach harmonijnych struktur obszarowych z jednoczesnym wsparciem procesów metropolizacji i działań służących wzmocnieniu więzi województwa z krajową i europejską przestrzenią gospodarczą**	**Rozwój i umacnianie funkcji metropolitalnych Kielc w powiązaniu z poprawą spójności i atrakcyjności osiedleńczej na północnym podobszarze recesji przestarzałej bazy przemysłowej predysponowanym do wielokierunkowej aktywizacji**
	Wzmocnienie powiązań funkcjonalnych (funkcje gospodarcze, B+R, społeczne, edukacyjne itd.) między głównymi ośrodkami sieci osadniczej w układzie krajowym i międzynarodowym
	Poprawa jakości życia mieszkańców drogą zwiększania dostępności do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług, zwłaszcza na obszarach niedosłużonych
	Wzrost konkurencyjności miast średnich poprzez wzmacnianie tkanki miejskiej, rewitalizację historycznych centrów oraz kształtowanie funkcji subregionalnych, sprzyjających integracji społecznej
	Wspieranie rozwoju ośrodków peryferyjnych i pełniących funkcje miast-bram, drogą poprawy wykorzystania potencjałów endogenicznych i specyficznych walorów kulturowych
	Niwelowanie negatywnych aspektów suburbanizacji, depopulacji oraz zaniku aktywności gospodarczej na obszarach strukturalnie słabych

3 **Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zasobów ludzkich oraz integracji rynków pracy**	**Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz małych miast z jednoczesnym tworzeniem warunków do intensyfikacji rolnictwa, zwłaszcza na obszarach najlepszych gleb**
	Poprawa dostępności do rynków pracy oraz systemu szkolnictwa zawodowego wraz z dostosowaniem tych funkcji do charakteru i specyfiki struktur osadniczych
	Sprzyjanie rozbudowie istniejących oraz powstawaniu nowych segmentów rynku pracy, zwłaszcza w małych miastach i na obszarach wiejskich
	Kształtowanie optymalnych relacji: mieszkanie — usługi — praca — rekreacja i wypoczynek, w różnych skalach obszarowych
	Zrównoważony rozwój dzielnic mieszkaniowych zapewniający: osiągnięcie wysokich standardów zagospodarowania przestrzeni publicznej, skuteczną ochronę lokalnych walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz realizację potrzeb sektora budownictwa socjalnego
	Tworzenie warunków do wzrostu potencjału kadrowego nauki i sektora badawczo-rozwojowego oraz poprawy dostępności do funkcji B+R w ośrodkach powiatowych
	Wsparcie działań, służących ograniczaniu depopulacji oraz emigracji młodych wykształconych osób, zwłaszcza z obszarów stagnacji, m.in. drogą odbudowy lokalnych rynków pracy
4 **Ochrona i racjonalne zagospodarowanie zasobów przyrodniczych i dóbr kultury, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju**	**Zapewnienie ciągłości i spójności przestrzennej systemu obszarów chronionych i powiązań ekologicznych, w tym funkcjonowania sieci ekologicznej Natura 2000**
	Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego (gleb, wód, powietrza, kopalin i lasów) stwarzające warunki zrównoważonego rozwoju regionu
	Wzrost lesistości, zwłaszcza na obszarach wododziałowych, zagrożonych erozją oraz w obrębie lądowych korytarzy ekologicznych
	Przywracanie równowagi przyrodniczej na obszarach zdegradowanych
	Rozwój komunalnej infrastruktury ochrony środowiska
	Minimalizacja zagrożenia hałasem w miastach i w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu pojazdów
	Osiągnięcie europejskich standardów ochrony zasobów wód, bezpieczeństwa powodziowego oraz racjonalnego korzystania z tych zasobów
	Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego oraz racjonalne wkomponowanie zabytków w przestrzeń turystyczną

5 **Kształtowanie systemów infrastruktury technicznej i społecznej w aspekcie poprawy dostępności i spójności przestrzennej oraz osiągnięcia wysokiego standardu świadczenia usług**	**Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego łączącego województwo z europejską siecią TEN-T oraz stałej komunikacji lotniczej**
	Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz obszarów funkcjonalnych poprzez podniesienie standardów technicznych dróg, budowę systemu obwodnic i bezkolizyjnych skrzyżowań oraz stworzenie multimodalnego systemu transportowego w obszarze Aglomeracji Staropolskiej
	Rozbudowa sieci drogowej w regionach niedosłużonych komunikacyjnie oraz realizacja dodatkowych przepraw mostowych na głównych rzekach województwa
	Osiągnięcie standardów unijnych w gospodarowaniu odpadami
	Rozwój systemów teleinformatycznych — w tym szczególnie szerokopasmowego dostępu do Internetu oraz zintegrowanej platformy usług elektronicznych
	Zapewnienie wysokiego standardu dostępności do usług publicznych we wszystkich skalach obszarowych
6 **Zwiększenie odporności struktur przestrzennych na zagrożenia oraz poprawa bezpieczeństwa publicznego**	**Kształtowanie struktur funkcjonalnych sprzyjających dekoncentracji ludności oraz miejsc pracy i usług, zwiększeniu substytucyjności systemów infrastruktury, zwiększeniu obszarów zielonych oraz poprawie odporności na skutki klęsk żywiołowych**
	Podniesienie skuteczności ochrony przed powodzią i skutkami suszy
	Minimalizacja zagrożenia osuwaniem się mas ziemnych
	Stworzenie nowoczesnych, niezawodnych systemów infrastruktury energetycznej oraz zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych
	Zapobieganie powstawaniu poważnych awarii przemysłowych
7 **Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego**	**Preferencje dla regeneracji zabudowy, powtórnego zagospodarowania terenów**
	Zachowanie tzw. zielonych pierścieni w funkcjonalnych obszarach miejskich, zwłaszcza w otoczeniu Kielc

3. Główne zasady zagospodarowania przestrzennego województwa

Osiągnięciu celów polityki wojewódzkiej sprzyjać będą uniwersalne zasady ich realizacji stosowane w procesie kształtowania struktur funkcjonalnych na wszystkich poziomach planowania, jak np. wymieniona już **zasada zrównoważonego rozwoju**.

W celu odwrócenia trendów polaryzacyjnych na obszarach strukturalnie słabych, pozbawionych atrakcyjnych (w warunkach rynkowych), potencjałów rozwoju wprowadza się dodatkowo **zasadę systematycznego równoważenia rozwoju szczególnie zaniedbanych dziedzin gospodarki przestrzennej,** która wprowadza wymóg łagodzenia dysproporcji

społeczno-gospodarczej w najbardziej newralgicznych na danym obszarze dziedzinach zagospodarowania. Dotyczy to w szczególności takich dziedzin jak: infrastruktura komunalna, podstawowe usługi zdrowia i oświaty, wykup i uzbrojenie terenów pod inwestycje strukturalne (infrastruktura środowiskowa, dostępność komunikacyjna do ośrodków usługowych, możliwość korzystania z szerokopasmowego Internetu i telewizji cyfrowej itp.). Wsparcie na tych obszarach powinny również uzyskać inicjatywy oddolne, podejmowane z myślą o wykorzystaniu lokalnych potencjałów rozwoju (dobrych gleb, surowców mineralnych, zabytków oraz atrakcyjnych zasobów przyrodniczo-krajobrazowych).

Kryteria te powinny być stosowane równolegle z **zasadą egzekwowania standardów ekologicznych UE,** co oznacza konsekwentne wprowadzanie nowoczesnych technologii prośrodowiskowych, wzrost wykorzystania OZE, racjonalizację wykorzystania surowców oraz dostosowanie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami do standardów UE. Składowymi tej zasady są: **zasada przezorności ekologicznej** (podejmowanie odpowiednich działań już na etapie możliwości wystąpienia kolizji środowiskowych), **zasada kompensacji ekologicznej** polegająca na wyrównywaniu strat w środowisku powstałych z braku innej alternatywy w wyniku realizacji działań polityki rozwojowej i przestrzennej. Respektowanie tych zasad przyczyni się do nadania procesom rozwojowym cech trwałości i równowagi ekologicznej w dalszej perspektywie czasu, co w efekcie powinno przynieść spadek obciążenia środowiska oraz poprawę ogólnej konkurencyjności obszaru.

Nie mniej istotna jest **zasada racjonalności ekonomicznej** polegająca na ocenie, w ramach polityki przestrzennej, korzyści społecznych, gospodarczych i przestrzennych w dłuższym okresie.

Zasadą sprzyjającą zachowaniu ładu przestrzennego jest **zasada preferencji regeneracji (odnowy) nad zajmowaniem nowych obszarów pod zabudowę,** która oznacza intensyfikację procesów urbanizacyjnych na obszarach już zagospodarowanych, tak aby minimalizować ekspansję zabudowy na nowe tereny. Wraz z **zasadą przeciwdziałania rozpraszaniu zabudowy** ma zapobiegać rozpraszaniu zadań inwestycyjnych i przyczyniać się do efektywnego wykorzystania przestrzeni zurbanizowanej.

Zasady zapewniające funkcjonowanie zintegrowanego systemu rozwoju to:

- **zasada hierarchiczności celów** zapewniająca koordynację działalności wszystkich podmiotów podejmujących decyzję z poszanowaniem subsydiarności organizacji władz samorządowych oraz nadaniem pierwszeństwa realizacji inwestycji celu publicznego;
- **zasada dynamicznego strefowania i wyznaczania obszarów planistycznych** jako podstawa do planowania funkcjonalnego w celu wykorzystania lokalnych i regionalnych potencjałów oraz minimalizacji sytuacji konfliktowych (realizowana według KPZK 2030 przez obszary funkcjonalne);
- **zasada partycypacji społecznej** oznaczająca współudział i współodpowiedzialność za realizację polityki rozwoju, w tym inicjowanie i uczestnictwo w inicjatywach, i wspólnych projektach kooperacyjnych.

II. Kierunki kształtowania regionalnego systemu osadnictwa

Jak wynika z diagnozy rozwoju osadnictwa, podstawowym elementem tego systemu jest 31 miast, skupiających 44,9% potencjału ludnościowego i ponad 64% potencjału gospodarczego województwa.

Miasta regionu wraz z łączącymi je korytarzami infrastruktury oraz powiązaniami administracyjnymi i kapitałowymi są obecnie i pozostaną w okresie perspektywicznym, głównymi ogniwami struktury funkcjonalno-przestrzennej, a ich rozwój zadecyduje o konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej całego województwa.

Wśród miast najważniejszą rolę będą odgrywać: ośrodek wojewódzki Kielce, skupiający funkcje krajowe i europejskie oraz duże ośrodki powiatowe, wyposażane w funkcje subregionalne. Miasta te najsilniej oddziałują na przestrzeń i poprzez wzajemną współpracę powinny znacznie skuteczniej aktywizować otaczające je obszary stymulując jednocześnie rozwój coraz większych obszarów sąsiadujących.

Istotne zadania spełniać będą również małe miasta i ośrodki gminne, bowiem ich rozwój zadecyduje o jakości życia lokalnych społeczności zwłaszcza mieszkańców wsi. Dlatego też tak ważne jest podejmowanie działań ukierunkowanych na wzmocnienie tkanki miejskiej we wszystkich ośrodkach (siedzibach gmin) m.in. poprzez: modernizację systemów infrastruktury drogowej i komunalnej, rewitalizację historycznych centrów, przeciwdziałanie degradacji przestrzeni publicznych oraz żywiołowej urbanizacji obszarów podmiejskich. Ważnym zadaniem w grupie ośrodków lokalnych będzie również wsparcie miejscowej aktywności społeczno-gospodarczej, jak też rozwój i integracja lokalnych rynków pracy.

Zgodnie z tym założeniem, strategicznym zadaniem rozwoju osadnictwa będzie **zrównoważony rozwój wiodących ogniw sieci osadniczej, ukierunkowany na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie wpływu tych ośrodków na otoczenie funkcjonalne.** Celem głównym rozwoju systemu osadniczego winno być natomiast:

Formowanie policentrycznego układu osadnictwa oraz harmonijnych struktur obszarowych z jednoczesnym wsparciem procesów metropolizacji oraz działań służących wzmocnieniu więzi województwa z przestrzenią krajową i europejską

Osiągnięcie tego celu wymaga skupienia wsparcia samorządu województwa na następujących obszarach działań:

- formowaniu policentrycznej struktury systemu oraz kształtowaniu wielofunkcyjnych ośrodków osadniczych połączonych siecią powiązań funkcjonalnych;
- umacnianiu obszaru funkcjonalnego Kielc wraz z poprawą spójności i atrakcyjności osiedleńczej północnego obszaru recesji przestarzałej bazy przemysłowej;
- systematycznej poprawie jakości życia mieszkańców drogą zwiększenia dostępności do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług;
- podnoszeniu konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej miast ze szczególnym uwzględnieniem ośrodków subregionalnych oraz powiatowych;
- wzmacnianiu i dywersyfikacji funkcji gospodarczych oraz wyeksponowaniu zasobów kulturowych i etnicznych ośrodków, pełniących funkcje „miast-bram”;
- pobudzaniu aktywności społeczno-gospodarczej małych miast i ośrodków rozwijających funkcje miejskie.

Realizacja powyższych priorytetów polityki przestrzennej w zakresie osadnictwa powinna doprowadzić do:

- wzmocnienia funkcji metropolitalnych Kielc oraz zwiększenia skali i zasięgu oddziaływania ośrodka wojewódzkiego;

- transformacji jakościowej obszaru recesji przestarzałej bazy przemysłowej w tym rozwoju najwyżej zorganizowanych usług oraz modernizacji powiązań infrastrukturalnych;
- wzmocnienia związków stolicy regionu z ośrodkami subregionalnymi;
- kreowania i wzmacniania powiazań społeczno-gospodarczych pomiędzy miastami, również tymi położonymi poza granicami województwa świętokrzyskiego, (np. Ostrowcem Świętokrzyskim, Skarżyskiem-Kamienną i Starachowicami na obszarze woj. świętokrzyskiego oraz np. Sandomierza z Tarnobrzegiem i Stalową Wolą, położonych na obszarze dwóch województw itp.);
- bardziej równomiernego rozmieszczenia sieci ośrodków pełniących funkcje ponadlokalne;
- pełnego wyposażenia ośrodków powiatowych w placówki infrastruktury społecznej o standardzie krajowym;
- zwiększania potencjału rozwojowego i aktywności mieszkańców małych miast z jednoczesną poprawą dostępności do usług;
- przywrócenia praw miejskich kolejnym miastom historycznym, co umożliwi racjonalną organizację obsługi obszarów wiejskich oraz rozwój miejscowych rynków pracy.

1. Zasady hierarchizacji sieci osiedleńczej

Zakłada się stabilizację dotychczasowej struktury administracyjnej województwa obejmującej: Kielce — miasto na prawach powiatu, 13 powiatów ziemskich oraz 102 gminy. Jednocześnie ustala się następującą hierarchię ośrodków osadniczych, uwzględniającą możliwości ich rozwoju oraz zwiększenie zasięgu oddziaływania:

- ośrodek krajowy pełniący niektóre funkcje metropolitalne — Kielce (metropolia o znaczeniu krajowym);
- ośrodki subregionalne — ukształtowane: Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice oraz kształtujące się — Skarżysko-Kamienna i Sandomierz;
- ośrodki subregionalne potencjalne: Busko-Zdrój i Końskie,
- ośrodki lokalne (w tym powiatowe): Jędrzejów, Staszów, Pińczów, Włoszczowa, Opatów oraz Kazimierza Wielka;
- ośrodki lokalne — pozostałe miasta oraz niektóre ośrodki gminne, świadczące usługi wykraczające swym zasięgiem poza granice administracyjne siedziby gminy: miasta — Bodzentyn, Chęciny, Chmielnik, Ćmielów, Daleszyce, Działoszyce, Koprzywnica, Kunów, Małogoszcz, Osiek, Ożarów, Połaniec, Sędziszów, Skalbmierz, Stąporków, Suchedniów, Wąchock, Zawichost oraz ośrodki gminne — Bałtów, Bieliny, Bogoria, Fałków, Gowarczów, Iwaniska, Klimontów, Krasocin, Łagów, Łopuszno, Morawica, Nowa Słupia, Piekoszów, Pacanów, Rytwiany, Sitkówka-Nowiny, Stopnica, Szydłów, Wodzisław, Zagnańsk, Nowy Korczyn, Oksa, Oleśnica, Opatowiec, Pacanów, Pierzchnica, Radoszyce, Raków, Secemin, Sobków, Tarłów, Waśniów, Wiślica, (lista otwarta) i inne byłe miasta lub duże osiedla wiejskie;
- ośrodki podstawowe — wsie sołeckie;
- ośrodki elementarne — pozostałe wsie.

W ramach tak określonej hierarchii systemu osadniczego województwa szczególna rola przypada Kielcom, największemu miastu regionu, które powinno wykorzystać szanse metropolizacji stworzone w krajowej polityce przestrzennej. Funkcje ośrodków subregionalnych powinny spełniać: Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice a także Skarżysko-Kamienna (prezydenci tych miast wraz ze starostami powiatów w styczniu 2014 r. podpisały porozumienie partnerskie „Trójmiasto nad Kamienną" celem wykorzystania wspólnych atutów i rozwiazywania problemów gospodarczych) oraz Sandomierz, który

winien być kreowany na krajowy ośrodek turystyczny oraz centrum obsługi ruchu turystycznego rejonu „Małopolski Przełom Wisły". Ważna rola w aktywizacji podobszaru recesji przestarzałej bazy przemysłowej oraz obszarów przygranicznych z woj. mazowieckim przypadnie Starachowicom i Skarżysku-Kamiennej (miastu z rozbudowanym węzłem komunikacyjnym o dogodnym położeniu w układzie drogowym i kolejowym), które będą systematycznie rozwijać regionalny i krajowy standard obsługi oraz stopniowo odbudowywać swą pozycję wśród liczących się w kraju rynków pracy. Na Ponidziu główną rolę spełniać będzie miasto Busko-Zdrój, które (razem z Solcem-Zdrojem), winno stać się w perspektywie krajowym ośrodkiem wyspecjalizowanego lecznictwa sanatoryjno-uzdrowiskowego. Przewiduje się też, że Busko-Zdrój w powiązaniu z Pińczowem pełnić będą w perspektywie rolę regionalnego centrum rozrządowego ruchu turystycznego, zaś lecznictwo uzdrowiskowe i turystyka będą tu kształtowane jako wspomagające się wzajemnie funkcje komplementarne. Obszarem wsparcia polityki wojewódzkiej będzie również ważny dla regionu potencjalny ośrodek subregionalny — Końskie, który dysponuje niewykorzystanym potencjałem „miasta-bramy" i ośrodka rozrządowego ruchu turystycznego w dolinie Czarnej Koneckiej. Rozwój funkcjonalny miasta winien uwzględniać aktywizację sąsiednich gmin objętych najgłębszą recesją.

Ważnym obszarem wsparcia będzie także rozwój rynków pracy w Jędrzejowie, Staszowie, Pińczowie, Kazimierzy Wielkiej, Opatowie i Włoszczowie, które powinny zapewniać ponadlokalny standard usług, wykraczający poza granice administracyjne powiatów oraz uzupełniać tę ofertę usługami o standardzie subregionalnym. Ośrodki te winny lepiej wykorzystywać miejscowy potencjał rozwoju, tkwiący w bogatych zasobach środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz w pogłębianiu specjalizacji gospodarczej.

Każdy z wymienionych wyżej ośrodków ponadlokalnych powinien intensyfikować działania sprzyjające aktywnemu kształtowaniu środowiska społecznego i gospodarczego, bilansując potrzeby i możliwości zaspakajania usług nie tylko w najbliższym otoczeniu, ale również w całym obszarze oddziaływania, obejmującym niekiedy tereny województw sąsiadujących. Polityka ta winna prowadzić do deglomeracji niektórych placówek standardu powiatowego i tworzenia nowych jednostek filialnych w mniejszych ośrodkach satelitarnych (małe miasta, dynamiczniej rozwijające się ośrodki gminne), sprawujących bezpośrednią obsługę obszarów wiejskich. Oczekuje się, że **sieć ww. ośrodków** winna w perspektywie zapewnić **znaczącą poprawę dostępności do wyżej zorganizowanych usług,** zwłaszcza tzw. częstego korzystania i odciążyć placówki w ośrodkach powiatowych.

W systemie osiedleńczym województwa wyodrębnia się dwa główne obszary osadnicze o zakładanej, zwiększonej dynamice przekształceń strukturalnych:

- obszar funkcjonalny Kielc, obejmujący 11 gmin stanowiący wraz ze stolicą regionu nadrzędną jednostkę strukturalną;
- obszar recesji przestarzałej bazy przemysłowej — tereny położone w pasie od Końskich po Ćmielów.

Ponadto w południowej części województwa wydziela się mniejszy obszar aktywności przemysłowo-osiedleńczej obejmujący m.in. obszar funkcjonalny miasta Staszowa. Na terenach tych polityka przestrzenna samorządu województwa ukierunkowana będzie na wzmocnienie powiązań funkcjonalnych oraz rozwój nowych funkcji gospodarczych.

2. Polityka rozwoju ponadlokalnych ogniw systemu osadniczego

Polityka ta odnosi się do ośrodka wojewódzkiego oraz największych obecnie obszarów koncentracji funkcji osiedleńczych, od których oczekuje się intensywnego rozwoju powiązań zewnętrznych oraz emisji bodźców rozwojowych na całą przestrzeń regionalną. Szczególną rolę w tym zakresie mają do spełnienia: miasto Kielce, obszar funkcjonalny

stolicy województwa — obejmujący gminy najsilniej związane z ośrodkiem wojewódzkim oraz północny obszar recesji dawnej bazy przemysłowej, przewidziany do wielofunkcyjnej aktywizacji społeczno-gospodarczej bazującej na funkcjach nierolniczych. Omawiane obszary powinny być zagospodarowywane w oparciu o spójną wizję rozwoju integrującą działania przestrzenne oraz społeczno-gospodarcze.

2.1. Ośrodek krajowy pełniący niektóre funkcje metropolitalne — Kielce

Miasto Kielce — najważniejszy ośrodek województwa, centrum administracji rządowej i samorządowej województwa o wielofunkcyjnym potencjale rozwoju, w tym o zasięgu międzynarodowym, centrum: naukowo-innowacyjne, kulturalne, medyczne, kongresowo-targowe oraz informacyjne. Ośrodek skupiający instytucje współpracy międzynarodowej oraz krajowy węzeł komunikacyjny i logistyczny.

Główny cel polityki wojewódzkiej:

- wspieranie rozwoju funkcji metropolitalnych oraz wzmocnienie oddziaływania stolicy województwa na otoczenie regionalne a także wzrost konkurencyjności i atrakcyjności osiedleńczej miasta.

Regionalne zasady gospodarowania przestrzenią miasta:

- koncentracja usług prestiżowych o najwyższym, możliwym do uzyskania standardzie, kształtowanym w aspekcie wzmocnienia więzi z krajową oraz europejską gospodarką i kulturą;
- preferencje dla działań o charakterze metropolitalnym, służących: usprawnieniu funkcji zarządczych i politycznych, budowaniu systemu innowacji i gospodarki opartej na wiedzy, a także eksponowaniu korzystnych cech środowiska zurbanizowanego i społecznego;
- wzmacnianie powiązań pomiędzy ośrodkami miejskimi w relacjach regionalnych, krajowych i międzynarodowych;
- europejski standard infrastruktury komunalnej oraz wysoka jakość przestrzeni publicznej;
- kształtowanie nadrzędnego układu komunikacyjnego oraz głównych systemów infrastruktury z niezbędnym rozmachem przestrzennym, uwzględniającym potrzeby przyszłej metropolii;
- formowanie wizerunku miasta otwartego, oferującego korzystniejsze warunki zamieszkania i lokalizacji inwestycji gospodarczych;
- wysoka dbałość o historyczne centrum i inne układy i zespoły zabytkowe, współtworzące tożsamość kulturową regionu;
- skuteczna ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych, w tym korytarzy ekologicznych oraz najcenniejszych panoram krajobrazowo-kulturowych;
- przeciwdziałanie procesom marginalizacji obszarów i dzielnic zdegradowanych wraz z poprawą stanu sanitarnego i estetyki przestrzeni miejskiej.

Wiodące zadania i sekwencje rozwojowe:

Regionalna polityka przestrzenna oddziaływać będzie głównie na zewnętrzne procesy rozwojowe miasta, koncentrując się na:

- rozwijaniu powiązań infrastrukturalnych i transportowych z dużymi miastami (w układzie krajowym i międzynarodowym) poprzez poprawę dostępności do sieci TEN-T (drogi ekspresowe, koleje, regionalny port lotniczy) oraz wsparcie infrastruktury łączącej Kielce z tym obszarem (transport multimodalny, zbiorcze systemy komunalne służące poprawie ochrony środowiska, zapewnienie bezpieczeństwa zasilania

energetycznego, tworzenie systemu korzystnych warunków terenowych pod inwestycje strategiczne);

- wzmacnianiu funkcji metropolitalnych i podniesieniu rangi ośrodka wojewódzkiego wśród metropolii krajowych, a z czasem również europejskich oraz rozwoju powiązań między nimi za pomocą działań prowadzących do: przyciągnięcia większych korporacji gospodarczych i finansowych, zapewnienia najwyższych standardów instytucji naukowo-badawczych, rozwoju centrów transferu technologii, budowy, rozbudowy, modernizacji placówek kultury wysokiej, organizacji ważnych wydarzeń kulturalnych, rozwoju wyspecjalizowanych usług medycznych, współpracy z ośrodkami zagranicznymi;
- wsparciu rozwiązań integrujących przestrzeń miejską z otoczeniem regionalnym (zintegrowany system transportu publicznego, w tym ukierunkowany na rozwój sieci przystanków kolejowych, poprawiających dostęp do pasażerskich przewozów kolejowych i usług komunalnych, poprawa relacji: miejsce zamieszkania — miejsce pracy — usługi i wypoczynek, promocja i kreowanie warunków do przyciągnięcia kapitału inwestycyjnego itp.) oraz służących kształtowaniu wizerunku prężnego ośrodka krajowego (jak np.: prestiżowe obiekty użyteczności publicznej, wysokiej jakości przestrzeń publiczna, nowoczesne rozwiązania komunikacyjne, stworzenie nowoczesnego systemu innowacji i obsługi biznesu, rewitalizacja zdegradowanych obszarów mieszkaniowych i poprzemysłowych, zagospodarowanie obiektów powojskowych oraz byłych obiektów użyteczności publicznej, rozwój budownictwa społecznego itp.);
- stworzeniu przygotowanego planistycznie oraz pod względem infrastrukturalnym i własnościowym, systemu terenów inwestycyjnych dla strategicznych przedsięwzięć gospodarczych;
- ochronie terenów o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych oraz kształtowaniu tzw. „zielonego pierścienia" wokół Kielc, skupiającego funkcje ochronne i turystyczno-rekreacyjne.

2.2. Obszar funkcjonalny Kielc

Obszar funkcjonalny Kielc, cechujący się wysoką dynamiką rozwoju przestrzennego, skupiał będzie gminy związane z ośrodkiem wojewódzkim siecią powiązań infrastrukturalnych zwłaszcza komunikacyjnych, systemem transportu publicznego oraz ścisłymi więzami współpracy gospodarczej, społecznej i instytucjonalnej.

W celu podtrzymania i wzmocnienia korzystnych tendencji rozwojowych oraz zmniejszenia zagrożeń funkcjonalnych obszar ten powinien podjąć wspólne działania służące:

- stworzeniu nowoczesnego układu komunikacyjnego uwzgledniającego modernizację kolejowej infrastruktury przystankowej (ułatwiającej dostęp do pociągów regionalnych dla osób niepełnosprawnych, a także zintegrowanej z komunikacja miejską) oraz intermodalnego systemu transportowego, którego podstawę stanowić będzie nowoczesny układ obwodnicowy Kielc (funkcjonujący w standardzie ruchu bezkolizyjnego) w powiązaniu z Portem Lotniczym Kielce, zintegrowany z drogami ruchu przyśpieszonego i szybkimi połączeniami kolejowymi;
- racjonalnej koncentracji procesów osiedleńczych w wybranych strefach i węzłach struktury przestrzennej z uwzględnieniem zasady pierwszeństwa regeneracji zabudowy nad zajmowaniem nowych terenów, mającej na celu usprawnienie relacji: mieszkanie — praca — wypoczynek oraz zminimalizowanie kolizji środowiskowych i funkcjonalnych;
- deglomeracji usług o wysokim standardzie na całym obszarze metropolitalnym służącej równomiernemu nasyceniu całego obszaru różnorodnymi funkcjami metropolitalnymi oraz usługami wyższego rzędu;

- wspieraniu działalności badawczej poprzez tworzenie bazy dydaktycznej szkolnictwa wyższego związanej z kierunkiem rozwoju regionu sprzyjającej działalności innowacyjnej oraz realizacji nowych inwestycji badawczo-rozwojowych;
- rewitalizacji zdegradowanych terenów i układów przestrzennych (zabytkowe centra i układy urbanistyczne miast, zdegradowane dzielnice przemysłowe, zaniedbane dzielnice peryferyjne i blokowiska);
- ukształtowaniu spójnego i konkurencyjnego wobec innych ośrodków wojewódzkich systemu terenów i stref rozwoju przedsiębiorczości oraz wypoczynku i rekreacji — tzw. „zielonego pierścienia";
- wspieraniu integracji obszaru funkcjonalnego Kielc poprzez działania o charakterze prawnym i organizacyjnym oraz w zakresie dążenia do spójności i optymalizacji usług publicznych (komunalnych, edukacyjnych, administracyjnych i inwestycyjnych) w obrębie tego obszaru.

W sferze realizacyjnej wojewódzka polityka przestrzenna skupiać się będzie na wsparciu inicjatyw integracyjnych oraz wszelkich działań służących rozwojowi metropolizacji i kształtowaniu funkcji wielkomiejskich. Jednocześnie, w przypadku wykonania przez samorządy lokalne opracowań planistycznych nie skoordynowanych z planami obszarów sąsiadujących stosowana może być przez Zarząd Województwa odmowa uzgodnienia projektów tych dokumentów, jako niezgodnych z ustaleniami Planu województwa. Szczególnie wnikliwie, pod tym względem analizowane będą plany zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej, położonych w strefie podmiejskiej zurbanizowanej, która już obecnie posiada najwyższy (poza obszarem centralnym) udział powierzchni zabudowanej, wynoszący ok. 35% powierzchni ogólnej (bezleśnej). W strefie tej praktycznie wyczerpane zostały rezerwy terenów, pozwalające na bezkolizyjną lokalizację nowych inwestycji celu publicznego (zwłaszcza o charakterze pasmowym).

Samorząd Województwa dążył będzie do opracowania strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego tego obszaru, podejmujących zagadnienia integracji funkcjonalnej i zarządzania przestrzenią metropolitalną.

2.3. Podobszar recesji przestarzałej bazy przemysłowej

Obejmuje północny obszar zurbanizowany, w tym miasta, które utraciły funkcje społeczno-gospodarcze, o potencjalnie wysokiej innowacyjności i aktywności społeczno-gospodarczej. Obszar ten z powodu upadku bazy dawnych przedsiębiorstw państwowych wymaga obecnie zakończenia trudnych procesów restrukturyzacji i rewitalizacji oraz uformowania nowego konkurencyjnego systemu stref i obszarów aktywności rynkowej, mogących skuteczniej przyciągać kapitał zewnętrzny. Wraz z dywersyfikacją struktury gospodarczej konieczna jest poprawa standardów cywilizacyjnych, w tym zwłaszcza warunków komunikacyjnych oraz dostępności do wyżej zorganizowanych usług.

<u>Cel główny regionalnej polityki przestrzennej:</u>

- unowocześnienie struktury przestrzennej bazy przemysłowej w aspekcie podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej tego obszaru, harmonizacji osadnictwa z systemem transportowym i poszanowania zasad ekorozwoju.

<u>Zasady gospodarowania przestrzenią:</u>

- koncentracja funkcji osiedleńczych w ośrodkach węzłowych aglomeracji z jednoczesnym zminimalizowaniem obudowy głównych korytarzy transportowych oraz terenów pełniących funkcje publiczne (zbiorników wodnych, obiektów i terenów rekreacyjnych, obszarów pełniących funkcje turystyczne i przyrodniczo-krajobrazowe itp.);

- znacząca poprawa dostępności komunikacyjnej (wewnętrznej i zewnętrznej) ze szczególnym uwzględnieniem obszarów i stref aktywności gospodarczej, centrów usługowych oraz rewitalizowanych centrów miast;
- kształtowanie systemu wielofunkcyjnych ośrodków satelitarnych i osiedli skupiających funkcje mieszkaniowe oraz usługowo-produkcyjne o niewielkiej uciążliwości, z myślą o ograniczeniu nadmiernych przemieszczeń wewnętrznych w relacji: mieszkanie — praca — usługi — rekreacja;
- oszczędne gospodarowanie przestrzenią (preferencje dla uzupełnień zabudowy na obszarach istniejącego zainwestowania oraz otwierania nowych terenów inwestycyjnych tylko w przypadku uzasadnionych potrzeb);
- wysoka dbałość o przestrzeń zabytkową, a szczególnie obszary zabytków dawnego przemysłu, symbole historyczne i miejsca pamięci narodowej, które powinny być lepiej wyeksponowane i wkomponowane w przestrzeń turystyczną;
- promowanie rozwiązań przestrzenno-estetycznych sprzyjających wzmacnianiu społecznej tożsamości oraz identyfikacji mieszkańców z najbliższym otoczeniem;
- minimalizacja konfliktów ze środowiskiem przyrodniczo-krajobrazowym ze szczególnym uwzględnieniem środowiska leśnego i dolin rzecznych.

Główne kierunki regionalnej polityki przestrzennej:

Wysoka skala problemów urbanizacyjnych i zagrożeń ładu przestrzennego oraz utrata funkcji społeczno-gospodarczych przez główne miasta tego obszaru wymusza kompleksowe podejście do zagospodarowania przestrzennego, które powinno być realizowane w oparciu o spójną koncepcję programowo-przestrzenną, zapewniającą pełną koordynację działań rozwojowych. Koncepcja ta winna wyraźnie zdefiniować obszary ograniczeń i wykluczeń rozwoju zabudowy, jak również obszary i strefy lokalizacji inwestycji strukturalnych, ułatwiające samorządom lokalnym planistyczne i infrastrukturalne przygotowanie terenów. Za najważniejsze z punktu widzenia regionalnej polityki przestrzennej uznaje się następujące obszary działań samorządowych:

- określenie docelowego modelu nadrzędnego układu transportowego, zapewniającego dobrą dostępność do sieci TEN-T i stolicy województwa ze wszystkich ośrodków obszaru z jednoczesnym unowocześnieniem systemu komunikacji publicznej;
- stworzenie atrakcyjnego pod względem lokalizacyjnym systemu stref i obszarów aktywności gospodarczej, odpowiadającego potrzebom różnych inwestorów w połączeniu z rewitalizacją i zagospodarowaniem niewykorzystanych terenów przemysłowo-składowych;
- ukształtowanie efektywnego i komplementarnego systemu innowacji oraz rynkowego otoczenia biznesu, dostosowanego do specjalizacji gospodarczej oraz powiązań kooperacyjnych na tym obszarze;
- formowanie stref centralnych miast poprzez: rewitalizację śródmieść, w tym przestrzeni publicznych oraz właściwą ochronę i ekspozycję lokalnych symboli, dominant przestrzennych oraz tradycyjnych elementów środowiska miejskiego (zabytkowe dzielnice, układy urbanistyczne i budynki, parki miejskie i treny zielone, osie i panoramy widokowe itp.);
- ochrona i udostępnianie bogatego dziedzictwa kulturowego ze szczególnym uwzględnieniem zespołów i obiektów historycznych utwierdzających ciągłość wielkoobszarowych tradycji przemysłowych i patriotycznych tych ziem;
- kształtowanie systemu korzystnych warunków zamieszkania i wypoczynku oraz dojazdu do miejsca pracy, które mogłyby skłaniać do osiedlania się i podejmowania działalności gospodarczej w pożądanych strefach i obszarach rozwoju osadnictwa;

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

REGIONALNY SYSTEM OSADNICTWA- KIERUNKI ROZWOJU

Mapa nr 1

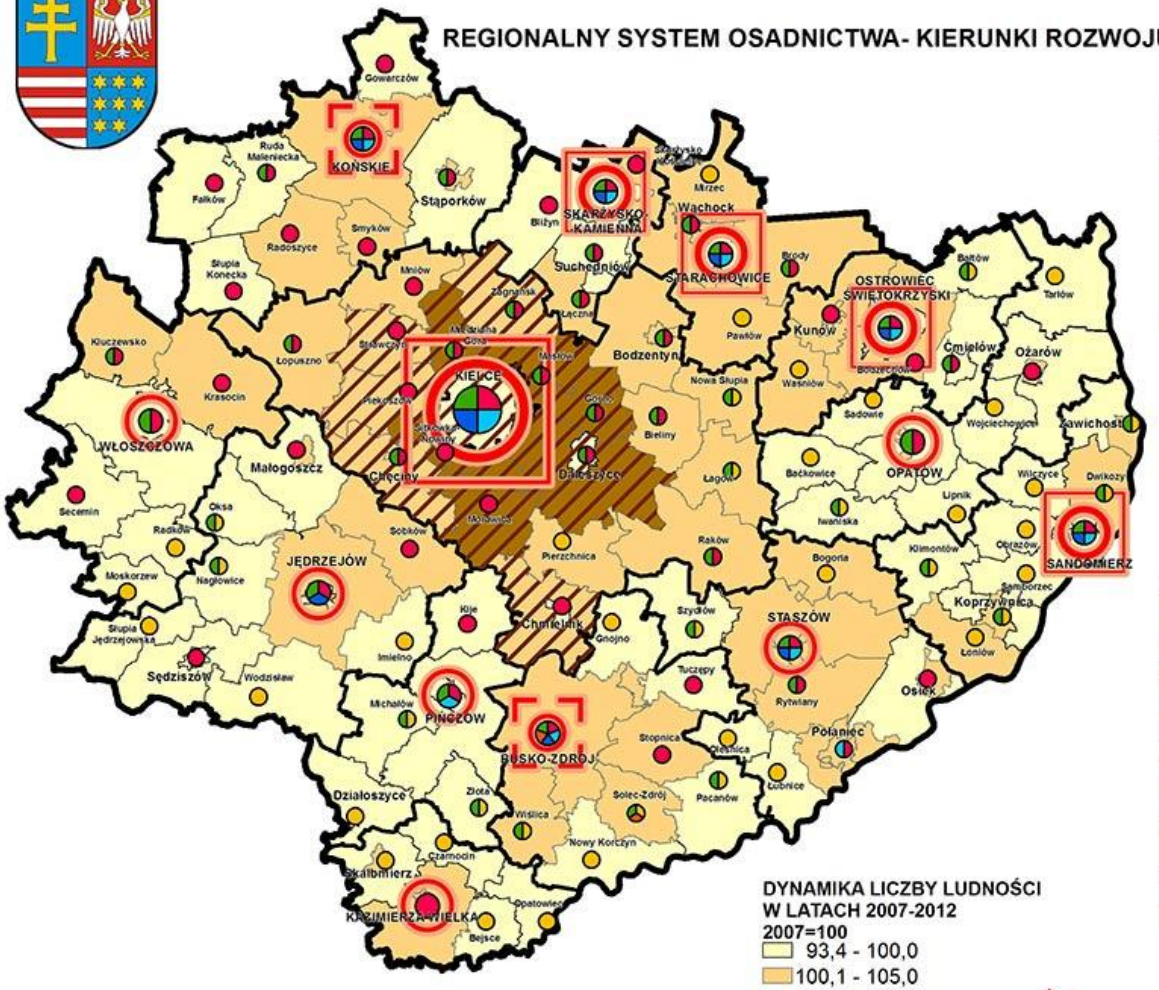

Legenda

RANGA PEŁNIONYCH FUNKCJI

- ośrodek krajowy pełniący funkcje metropolitalne
- ośrodek subregionalny
- ośrodek subregionalny (potencjalny)
- ośrodek lokalny pełniący funkcje powiatowe

WIODĄCE FUNKCJE OŚRODKÓW

- akademicka
- innowacji technologicznej
- udrowiskowa
- obsługi ruchu turystycznego

wielofunkcyjna aktywizacja gospodarcza:

- o przewadze funkcji nierolniczych
- o przewadze funkcji rolniczych

MIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO (MOF OW)

- obszar funkcjonalny Kielc

DYNAMIKA LICZBY LUDNOŚCI W LATACH 2007-2012
2007=100

- 93,4 - 100,0
- 100,1 - 105,0
- 105,1 - 109,9

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ul. Targowa 19, skr. poczt. 29, 25-920 Kielce, tel. (041) 342-70-12, fax. (041) 343-93-79, e-mail: sekretariat@sbrr.pl
Zespół Planowania Przestrzennego Województwa: tel. (041) 343-81-74, wew. 3010-3050, e-mail: zpp@sbrr.pl
Pracownia Terenowa, ul. Mickiewicza 34, 27-600 Sandomierz, tel. (015) 832-36-21, fax. (015) 832-93-82, e-mail: sbrr_sandomierz@sbrr.pl

- wypracowanie nowych, bardziej atrakcyjnych form koegzystencji nowych układów zabudowy ze środowiskiem przyrodniczym i kulturowym, a zwłaszcza dawniejszymi układami ruralistycznymi i postindustrialnymi;
- efektywne zapobieganie skutkom katastrof i klęsk żywiołowych oraz respektowanie zasad bezpieczeństwa publicznego w architekturze i urbanistyce.

Biorąc pod uwagę fakt, że realizowana dotychczas przez samorządy lokalne nadmiernie zindywidualizowana i słabo skoordynowana działalność przestrzenna doprowadziła do żywiołowej urbanizacji i powstawania chaotycznych, mało atrakcyjnych obszarów zabudowy (często bez wyraźnego charakteru i szans na rozwój), zakłada się, że preferencje wojewódzkie na omawianym obszarze uzyskają działania kompleksowe (podejmowane wyłącznie w strukturach funkcjonalnych), które będą oparte o zasadę zrównoważonego rozwoju, i zapewnią uzyskanie trwałych przewag konkurencyjnych. W przypadkach partykularnej polityki przestrzennej, utrwalającej niski standard zabudowy zwłaszcza kosztem terenów publicznych, pełniących ważne funkcje ekologiczne i krajobrazowe, samorząd województwa będzie szerzej wykorzystywał instrumenty zapewnienia ładu przestrzennego i ciągłości przestrzeni publicznej, przysługujące mu ustawowo w procesie uzgadniania studiów gminnych i planów miejscowych.

3. Pozostałe ogniwa systemu osadnictwa o znaczeniu ponadlokalnym

3.1. Ośrodki subregionalne

Są to wielofunkcyjne ośrodki dyspozycyjno-usługowe stanowiące podstawowe ogniwo stabilizacji systemu osadnictwa. Ośrodki te wraz z otaczającymi je obszarami funkcjonalnymi zadecydują o rozwoju procesów urbanizacyjnych w województwie, jak również o charakterze i natężeniu związków funkcjonalnych z sąsiednimi regionami.

Cel polityki wojewódzkiej:

- wzmocnienie funkcji subregionalnych tych ośrodków i uzupełnianie ich regionalnymi, prowadzące do zwiększenia spójności gospodarczej, społecznej i instytucjonalnej z bezpośrednim obszarem obsługi oraz dyfuzji czynników rozwojowych na dalsze otoczenie funkcjonalne.

Regionalne kryteria polityki przestrzennej:

- dążenie do osiągnięcia regionalnego i krajowego standardu usług publicznych i komercyjnych, w tym szczególnie: szkolnictwa wyższego i kultury, zaplecza naukowo-badawczego i innowacyjności oraz otoczenia rynkowego biznesu (finanse, informacja, doradztwo, szkolenia) w nawiązaniu do specyfiki obszaru obsługi oraz tradycyjnych związków funkcjonalnych;
- wysoka dbałość o strefy centralne miast, w tym zwłaszcza zabytkowe układy i zespoły urbanistyczne, symbole i miejsca pamięci narodowej, a także obiekty i tereny kształtujące regionalną tożsamość kulturową;
- otwarcie na rozwój funkcji turystycznej, rozwijanej w oparciu o miejscowe atrakcje i inicjatywy społeczne;
- wysoki standard terenów zabudowy osiedlowej, zabezpieczonych w pełny zakres usług publicznych i komunalnych;
- wsparcie działań służących wzmocnieniu więzi mieszkańców osiedli peryferyjnych z ośrodkiem centralnym.

Wiodące zadania i kierunki polityki wojewódzkiej:

Nadrzędnym zadaniem tej polityki będzie ukształtowanie spójnego systemu ponadlokalnych ośrodków koncentrujących funkcje gospodarcze i społeczne, które spełniałyby rolę węzłów skupiających sieć powiązań społeczno-gospodarczych oraz centrów wymiany informacji, wiedzy, towarów i usług w ramach powiększającego się obszaru obsługi. Działania te winny umożliwić lepszą dostępność do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług, jak również zapewnić odczuwalną poprawę jakości przestrzeni miejskiej oraz warunków zamieszkiwania i wypoczynku. Jako priorytetowe w tym zakresie przyjmuje się następujące kierunki działań:

- poprawa wewnątrzregionalnej dostępności komunikacyjnej zarówno do ośrodków subregionalnych, jak i obszarów wiejskich, a także terenów o specyficznym potencjale (turystycznym, środowiskowym, kulturowym itp.) poprzez rozbudowę infrastruktury, a także poprzez rozwój transportu publicznego;
- ukształtowanie regionalnej bazy szkolnictwa wyższego, zaplecza naukowo-badawczego i otoczenia rynkowego biznesu w dostosowaniu do charakteru i specyfiki rejonu obsługi;
- stworzenie spójnego systemu korzystnych warunków terenowych dla przyciągnięcia kapitału inwestycyjnego w całym obszarze oddziaływania;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej zapewniającej lokalizację przedsiębiorstw wykorzystujących lokalny potencjał specjalizacji gospodarczej;
- kształtowanie warunków do integracji rynków pracy i podnoszenia kwalifikacji zawodowych zasobów ludzkich;
- wspieranie lokalizacji, rozwoju i efektywności działania instytucji wspomagających rynek pracy, rozwój kapitału ludzkiego, poprawę jakości usług około biznesowych, rozwój funkcji turystycznych i administracyjnych w ponadlokalnym obszarze oddziaływania;
- rewitalizacja stref centralnych oraz zdegradowanych obszarów miejskich, obszarów poprzemysłowych i powojskowych;
- rewaloryzacja obiektów użyteczności publicznej;
- podtrzymywanie i wzmacnianie więzi etnicznych i kulturowych z historycznym obszarem oddziaływania;
- zapobieganie żywiołowej suburbanizacji terenów podmiejskich i powstawaniu osiedli nie spełniających obowiązujących standardów i norm urbanistycznych;
- promocja Sandomierza na krajowy ośrodek turystyczny oraz krajowy ośrodek: warzywnictwa i ogrodnictwa, przetwórstwa owoców i warzyw, międzynarodowego handlu produktami rolnymi, a także ośrodek akademicki specjalizujący się w tych dziedzinach;
- promocja Buska-Zdroju i Solca-Zdroju jako krajowych ośrodków wyspecjalizowanego lecznictwa sanatoryjno-uzdrowiskowego i turystyki prozdrowotnej.

3.2. Pozostałe ośrodki powiatowe

Są to wielofunkcyjne ośrodki aktywizacji o profilu dostosowanym do lokalnych uwarunkowań i kierunków rozwoju powiatu

Cel polityki wojewódzkiej:

- umacnianie funkcji powiatowych i kreowanie funkcji subregionalnych w aspekcie pobudzenia i pogłębienia wpływu tych ośrodków na otoczenie funkcjonalne.

Wiodące kryteria tej polityki:

- pełne wyposażenie w placówki infrastruktury społecznej standardu powiatowego z jednoczesną poprawą jakości i dostępności tych usług;

- optymalne wykorzystanie miejscowych potencjałów i walorów przyrodniczo-kulturowych do dywersyfikacji struktury gospodarczej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji turystyczno-rekreacyjnej;
- wsparcie dla wspólnych działań rozwojowych, podejmowanych w strukturach funkcjonalnych;
- priorytet dla inwestycji służących integracji z obszarem obsługi oraz wzmocnieniu oddziaływania na otoczenie.

Kierunki polityki przestrzennej:

Oczekuje się, że ośrodki te wraz z sąsiednimi gminami będą szerzej podejmować skoordynowaną politykę przestrzenną, prowadzącą do wspólnego rozwiązywania problemów w zakresie: komunikacji, infrastruktury komunalnej, usług ponadlokalnych, jak również przygotowania systemu terenów pod inwestycje, ważne dla rozwoju powiatu. Działania te winny prowadzić do poszerzenia obszaru obsługi, wzmocnienia powiązań z ośrodkami satelitarnymi (skupiającymi placówki typu filialnego) oraz poprawy dostępności do wyżej zorganizowanych usług z terenów słabiej obsługiwanych. Wsparcie polityki wojewódzkiej dla tych ośrodków będzie się skupiać na:

- podniesieniu standardu i dostępności do ponadlokalnych usług publicznych, zwłaszcza z obszarów peryferyjnych;
- doposażeniu w brakujące segmenty usług powiatowych, w tym usług wyspecjalizowanych — tzw. częstego korzystania;
- rewitalizacji centrów miejskich (w powiązaniu z poprawą jakości przestrzeni publicznych) oraz zdegradowanych terenów poprzemysłowych, a także rewaloryzacji zabytkowych zespołów i obiektów, oraz obiektów użyteczności publicznej;
- ochronie lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz wkomponowaniu go w przestrzeń turystyczną;
- aktywizacji lokalnego dziedzictwa kulturowego i kultury źródłowej tych terenów z równoczesnym podniesieniem rangi powiatowych centrów kultury;
- dywersyfikacji funkcji gospodarczych oraz rozbudowie lokalnych rynków pracy;
- kształtowaniu stref aktywności gospodarczej na obszarach posiadających korzystne warunki lokalizacji przedsiębiorczości rynkowej;
- odczuwalnym zwiększeniu standardu i dostępności do usług sportu i rekreacji.

4. Polityka kształtowania lokalnego systemu osadnictwa

Polityka ta obejmuje małe miasta, ośrodki gminne oraz wsie skupiające endogeniczne funkcje produkcyjno-usługowe i polegać będzie na wspomaganiu inicjatyw lokalnych podejmowanych w celu odzyskania praw miejskich, poprawie dostępności do usług ponadlokalnych, a także wzmocnieniu integracji z obsługiwanymi obszarami wiejskimi.

Wsparcie uzyskają ponadto działania zapobiegające degradacji przestrzeni publicznych i obiektów zabytkowych, niekontrolowanemu „wylewaniu się" osadnictwa poza obszary urbanizacji oraz nadmiernemu ubytkowi terenów pełniących funkcje ekologiczne i krajobrazowe. Istotnym kierunkiem wsparcia będzie także różnicowanie struktury gospodarczej ośrodków wiejskich oraz działania służące integracji lokalnych rynków pracy.

Cel polityki wojewódzkiej:

- poprawa atrakcyjności osiedleńczej ośrodków lokalnych oraz wzmocnienie ich wpływu na obsługiwane tereny rolne z jednoczesnym ograniczaniem rozproszenia zabudowy wiejskiej.

Wiodące zasady gospodarowania przestrzenią:

- priorytet dla działań oddolnych, podejmowanych w ramach lokalnych strategii rozwoju oraz finansowanych z programów pomocowych;
- pełne wykorzystanie miejscowych potencjałów i atrakcji historycznych, kulturowych, krajobrazowych i ekonomicznych dla promocji tych ośrodków i rozwoju funkcji gospodarczych;
- podwyższenie standardu usług publicznych, zwłaszcza w ośrodkach powiatowych, a także pretendujących do uzyskania praw miejskich oraz wyrównywanie dostępu do usług publicznych;
- wspomaganie działań służących ekologizacji przestrzeni rolniczej oraz wykorzystaniu energii ze źródeł odnawialnych z poszanowaniem wymogów ochrony środowiska i krajobrazu.

Kierunki wsparcia samorządu województwa — skoncentrowane będą w obrębie działań systemowych podejmowanych w oparciu o uchwalone strategie i programy obsługujące obszary wiejskie. Dotyczą one:

- poprawy dostępu do podstawowych dóbr i usług publicznych z jednoczesnym podniesieniem standardu obsługi mieszkańców na obszarach niedosłużonych;
- odnowy zdegradowanych obiektów i terenów, zwłaszcza posiadających znaczenie ponadlokalne;
- rozwoju wielofunkcyjnego obszarów wiejskich i dywersyfikacji działalności gospodarczej, służącej aktywizacji otaczających terenów;
- integracji rynków pracy, a zwłaszcza zapobiegania drenażowi młodej, wykształconej kadry;
- tworzenia lokalnego systemu korzystnych warunków terenowych dla przyciągnięcia inwestycji gospodarczych i trwałego zwiększenia miejsc pracy.

Podobnie jak w przypadku obszarów problemowych, preferencje wojewódzkie otrzymają działania systemowe podejmowane w ramach szerszej wizji rozwoju, rokujące uzyskanie największych efektów synergicznych.

5. Polityka zagospodarowania miast i obszarów funkcjonalnych ośrodków miejskich

Wspieranie rozwoju miast i kształtowanie obszarów funkcjonalnych ośrodków miejskich stanowi jedno z najważniejszych zadań polityki samorządu województwa w nowej perspektywie finansowej na lata 2014–2020. Działania w tym zakresie zostaną ukierunkowane na wzmocnienie obszaru funkcjonalnego Kielc oraz ośrodków subregionalnych stanowiących ponadlokalne centra rozwoju. Będą one wspierane w zakresie integracji przestrzennej i społeczno-gospodarczej, zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej, oraz rozwoju innowacyjności i otoczenia biznesu. Ważnym kierunkiem wsparcia mniejszych ośrodków lokalnych będzie, będzie natomiast wzbogacanie oferty wysokiej jakości usług zwłaszcza bazujących na lokalnej specyfice i tradycjach kulturowych oraz poprawa dostępności do rynków pracy.

Cel polityki wojewódzkiej:

- wzmacnianie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców.

Wiodące zasady gospodarowania przestrzenią:

- znacząca poprawa dostępności komunikacyjnej zarówno w skali regionalnej, jak i krajowej;

- racjonalne kształtowanie przestrzeni, w tym przeciwdziałanie suburbanizacji;
- promowanie przedsiębiorczości, innowacji i gospodarki opartej na wiedzy;
- promowanie współpracy miast;
- niwelowanie dysproporcji między obszarami miast i grupami społecznymi.

Kierunki wsparcia samorządu województwa:
- rewitalizacja terenów poprzemysłowych i odnowa przestrzeni publicznej;
- aktywne zarządzanie obszarem wspólnym między strefą miejską, a wiejską poprzez skoordynowanie działań władz miejskich, wiejskich i regionalnych;
- wspieranie inicjatyw mających na celu stworzenie sieci wymiany doświadczeń pomiędzy miastami w zakresie zarządzania rozwojem obszarów miejskich w skali krajowej i europejskiej;
- poprawa dostępności komunikacyjnej poprzez budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury komunikacyjnej zapewniającej dostęp do sieci TEN-T, lotnisk w kraju i Europie;
- rozwijanie oferty wysokiej jakości usług, szczególnie w zakresie edukacji na poziomie średnim i wyższym, ochrony zdrowia i kultury;
- rozwój funkcji miejskich w małych miastach obsługujących obszary wiejskie;
- inwestycje związek z ochroną środowiska;
- aktywne włączenie sektora prywatnego, lokalnej ludności i organizacji pozarządowych oraz władz szczebla lokalnego, regionalnego i krajowego w planowanie, rozwój obszarów miejskich.

6. Polityka kształtowania wiejskich obszarów funkcjonalnych

Wsparcie w ramach tej polityki dotyczyć będzie nie tylko obszarów wiejskich, lecz również obsługujących je małych miast, które pełnią ważne funkcje usługowe dla ludności wiejskiej i rolnictwa. Polityka wojewódzka nakierowana zostanie tu na: wspomaganie rozwoju zasobów ludzkich, rozbudowę lokalnej infrastruktury i powiązań infrastrukturalnych, wsparcie dla lokalizacji przedsiębiorstw i pomoc w uruchomieniu biznesu, wspomaganie specjalizacji gospodarczej bazującej na lokalnych zasobach, zapewnienie odpowiednich standardów dostępu do podstawowych usług i dóbr publicznych.

Cel polityki wojewódzkiej:
- pełniejsze wykorzystanie zasobów endogenicznych obszarów wiejskich poprzez integrację funkcjonalną z miastami, wzbogacenie ich potencjału tak, aby były zdolne do absorpcji zewnętrznych bodźców rozwojowych, wspomaganie specjalizacji terytorialnej oraz zapewnienie jednolitych standardów w zakresie dostępu do podstawowych usług.

Wiodące zasady gospodarowania przestrzenią:
- wysoki, jednolity standard usług publicznych na obszarach miast i terenach wiejskich;
- priorytet w odzyskiwaniu praw miejskich dla ośrodków, które utraciły status miasta na skutek działań niepodległościowych;
- wspomaganie działań mających na celu aktywizację społeczności lokalnych, odnowę wsi i zachowanie unikalnych walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych.

Kierunki wsparcia samorządu województwa:
- wspieranie inicjatyw mających na celu zwiększenie zatrudnienia i mobilności zawodowej ludności wiejskiej odchodzącej lub zamierzającej odejść z rolnictwa bądź prowadzących do dywersyfikacji źródeł utrzymania;

- zwiększenie powiązań miasto — wieś oraz poprawa dostępności do ośrodków powiatowych i subregionalnych;
- wspomaganie rozwoju małych miast posiadających potencjał do przyciągnięcia inwestycji drogą pomocy w przygotowaniu atrakcyjnej oferty terenów inwestycyjnych wyposażonych w odpowiednią infrastrukturę oraz działań mających na celu zwiększenie dostępu i podniesienie jakości podstawowych usług publicznych,
- tworzenie warunków instytucjonalnych do zwiększenia inwestycji pozarolniczych poprzez działalność doradczą inkubatorów przedsiębiorczości oraz parków przemysłowych.

III. Kierunki kształtowania ładu przestrzennego i ochrony krajobrazu

Jak wspomniano w części diagnostycznej ład przestrzenny i walory krajobrazowe należą obecnie do najsłabszych ogniw gospodarki przestrzennej, najsilniej zagrożonych procesami komercjalizacji i urynkowienia procesów osiedleńczych. Biorąc pod uwagę niski poziom ochrony prawnej oraz brak skutecznych instrumentów planistycznych, służących kształtowaniu i ochronie tych komponentów konieczne jest określenie nowych sposobów interwencji samorządu województwa, które ograniczyłyby procesy dewastacji przynajmniej do czasu włączenia planowania przestrzennego w europejski system prawny oraz wprowadzenia standardów kształtowania ładu przestrzennego opartych na dyrektywach UE.

Poniżej przedstawiono ustalenia wynikające z KPZK 2030 oraz ustalenia PZPWŚ, które obowiązują łącznie.

1. Ład przestrzenny — ustalenia wynikające z KPZK 2030 oraz ochrona „przestrzeni wojewódzkiej"

Przywrócenie ładu przestrzennego to główny cel zagospodarowania przestrzennego na wszystkich poziomach planowania: krajowym, regionalnym, lokalnym i funkcjonalnym. Na poziomie regionalnym kładzie się nacisk na kształtowanie ładu zintegrowanego, czyli społecznego, ekonomicznego, ekologicznego oraz przestrzennego, który powinien zapewnić funkcjonalność, logikę, czytelność kształtowanych struktur funkcjonalnych oraz ich zharmonizowanie z przyrodą jak i dziedzictwem kulturowym. Jest to również szczególnie istotne w skali lokalnej, gdzie wszystkie decyzje mają realne przełożenie na przestrzeń.

Głównym kierunkiem działań wynikającym z obowiązującego KPZK 2030 jest **ochrona interesu publicznego**, w tym przeciwdziałanie zawłaszczaniu najcenniejszych walorów przestrzeni publicznej oraz odpowiednie jej ukształtowanie.

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego **wprowadza się ochronę przestrzeni „wojewódzkiej"**, która obejmuje tereny i obiekty służące realizacji celów publicznych o znaczeniu ponadlokalnym, niezależnie od statusu własnościowego tych terenów oraz pełnionych funkcji. Przestrzeń ta będzie objęta wzmożoną ochroną, bowiem umożliwia funkcjonowanie nadrzędnego układu transportowego i głównych systemów infrastruktury, decyduje o bezpieczeństwie zaopatrzenia w wodę i w nośniki energii, służy masowej rekreacji i wypoczynkowi ludności, pomaga w nawiązywaniu relacji międzyludzkich, tworzy podstawy rozwoju ekonomicznego i budowania gospodarki opartej na wiedzy. Niestety w grze rynkowej ulega coraz częściej degradacji i zawłaszczaniu na cele komercyjne. Generując wzrost ceny sąsiednich terenów jest także narażona na chaotyczną „obudowę" zwłaszcza substandardową zabudową mieszkaniową. Prowadzi to najczęściej do utraty funkcji ponadlokalnych i wymusza wydatki na inwestycje odtworzeniowe.

W sytuacji zbyt niskiego statusu ochronnego oraz braku tradycji poszanowania tej przestrzeni zadaniem samorządu województwa staje się ograniczenie jej zawłaszczania oraz wypracowanie takich form ochrony, które zminimalizują wykluczenia oraz zwiększą presję społeczną na osiągnięcie wysokich standardów zagospodarowania.

Polityka ochrony przestrzeni wojewódzkiej będzie obejmowała wszystkie, wymierne jej **elementy** (istniejące i projektowane), **które należą do bezpośredniej kompetencji samorządu województwa i podległych mu jednostek** jak: korytarze dróg wojewódzkich, tereny zbiorników małej retencji i cieków wodnych ważnych dla rolnictwa, obszary udokumentowanych złóż kopalin, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, tereny i obiekty usług wojewódzkich itp., jak też **będące w gestii administracji rządowej oraz pozabudżetowych jednostek publicznych**: lasy państwowe, korytarze dróg krajowych i kolei, tereny dużych zbiorników wodnych i głównych rzek, GZWP, urządzenia i obiekty przeciwpowodziowe, strefy ochronne linii energetycznych NN i WN oraz gazociągów

wysokoprężnych, Park Narodowy, obszary Natura 2000, rezerwaty przyrody, zespoły i obiekty zabytkowe, elementy lokalnej przestrzeni publicznej, które dają świadectwo tożsamości regionalnej i narodowej, tereny zamknięte, itp.

Do przestrzeni tej zaliczono również niektóre tereny sąsiadujące, które nie posiadają jeszcze statusu ochronnego i są na ogół pomijane w planach miejscowych. Dotyczy to: **otoczenia funkcjonalnego obiektów pełniących ważne funkcje publiczne** (obrzeża zbiorników wodnych, tereny wokół prestiżowych obiektów usługowych i dóbr kultury współczesnej, zabytki nie posiadające stref ochronnych, wartościowe układy urbanistyczne, obszary o wysokich walorach krajobrazowych, tereny przyleśne itp.), jak również **obszarów korzystnie położonych w przestrzeni rynkowej** — przydatnych dla lokalizacji inwestycji strukturalnych (obszary przy głównych skrzyżowaniach drogowych i na wylotach z miast, strefy funkcjonalne lotnisk itp.). Omawiana kategoria przestrzeni będzie również obejmować **obszary posiadające naturalne predyspozycje do pełnienia szczególnych funkcji społecznych lub ochronnych** (strefy ekotonowe i buforowe terenów prawnie chronionych, punkty i osie widokowe cennych krajobrazów, korytarze ekologiczne, tereny o funkcji przeciwpowodziowej itp.).

Polityka samorządu województwa sprzyjać będzie zapewnieniu trwałości oraz ciągłości użytkowania wszystkich kategorii tej przestrzeni, jak również osiągnięciu odpowiednich standardów zagospodarowania stosownie do pełnionych funkcji oraz lokalnych uwarunkowań środowiskowych, kulturowych i kompozycyjno-estetycznych.

Jako kierunkowe dla działań samorządu województwa przyjmuje się następujące zasady zagospodarowania i ochrony przestrzeni wojewódzkiej:

- skuteczna ochrona przed zawłaszczaniem na cele nie związane z wiodącą funkcją;
- dbanie o najwyższy poziom planowania i projektowania urbanistycznego dotyczącego zawartych w ramach przestrzeni wojewódzkiej — obszarów przestrzeni publicznej, m.in. place, rynki, śródmieścia, główne ulice, przestrzenie publiczne stanowiące otoczenie ważnych obiektów użyteczności publicznej bądź zespołów zabytkowych, czy też obiektów pełniących istotne funkcje publiczne itp., poprzez m.in. organizowanie konkursów architektoniczno-urbanistycznych sprzyjających osiągnięciu wysokiego standardu ich zagospodarowania, zapewnienie aktywnego udziału społeczeństwa, priorytetowe uwzględnianie zieleni;
- konsekwentne zapobieganie bezpośredniej obudowie tych terenów zabudową kolizyjną, uniemożliwiającą publiczny dostęp oraz pełnienie funkcji ponadlokalnych;
- zapobieganie chaosowi reklamowemu;
- poszanowanie dobrego sąsiedztwa rozumiane jako przeciwdziałanie zaburzeniu estetyki oraz funkcjonalności tych terenów przez dysharmonijną obudowę komercyjną oraz obiekty reklamowo-informacyjne i techniczne;
- zapewnienie dogodnego dostępu do tej przestrzeni;
- porządkowanie spraw własnościowych i gromadzenie zasobu gruntów komunalnych z przeznaczeniem pod realizację ważnych celów publicznych.

<u>Najistotniejsze kierunki działań wynikające z KPZK 2030 (pozostałe kierunki działań wymagające zmian systemowych i legislacyjnych wynikające z KPZK uwzględniono w uwarunkowaniach) to:</u>

- podniesienie jakości sporządzanych dokumentów planistycznych poprzez m.in.: analizy prognoz demograficznych w celu ustalenia realnego zapotrzebowania na tereny i formy ich zagospodarowania, wprowadzanie scaleń i wtórnych podziałów na większych terenach przeznaczonych pod urbanizację lub o niekorzystnej strukturze własnościowej, szeroka partycypacja społeczna; maksymalne wykorzystanie obszarów już

zagospodarowanych, sporządzanie bilansów zapotrzebowania na tereny i obiekty usługowe itp.;

- projektowanie zagospodarowania terenów wraz z ich funkcjonalnym otoczeniem, przykład — obowiązek sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego i strategii rozwoju dla obszaru funkcjonalnego miasta Kielce (MOF OW);
- funkcjonowanie sprawnego systemu monitoringu i systematyczna ocena stanu zagospodarowania przestrzennego;
- podnoszenie wiedzy i kompetencji pracowników administracji publicznej odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne.

1.1. Ład przestrzenny — pozostałe ustalenia PZPWŚ

Racjonalne gospodarowanie przestrzenią i kształtowanie ładu przestrzennego stanowi nowe wyzwanie skierowane głównie do samorządów lokalnych. W okresie wdrażania gospodarki rynkowej nabrało ono szczególnego znaczenia.

Celem polityki wojewódzkiej w tym zakresie będzie wspieranie działań stymulujących:

Osiąganie na obszarze regionu harmonijnego zagospodarowania przestrzeni (ogólnej estetyki wizualnej i funkcjonalno-przestrzennej), godzącego wymagania ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu z rozwojem gospodarki rynkowej, w sposób zapewniający możliwość realizacji potrzeb i aspiracji mieszkańców województwa

Sprzyjać temu powinna polityka lokalna zapewniająca ciągłość procesów planistycznych począwszy od systematycznego prowadzenia analiz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, przez sporządzanie i uchwalanie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin, m.in. w oparciu o realne zapotrzebowanie na nowe tereny budowlane oraz zgodnego z nim ustalenia przeznaczenia terenów i sposobów ich zagospodarowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Oczekuje się jednocześnie ograniczenia lokalizacji inwestycji drogą decyzji administracyjnych.

Osiągnięcie wyznaczonego wyżej celu determinowane jest m.in. przestrzeganiem następujących zasad:

- prowadzenie stabilnej, długofalowej i odpowiedzialnej polityki przestrzennej, stwarzającej rzeczywistą zachętę dla inwestorów;
- tworzenie warunków do ochrony wartościowych komponentów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych;
- priorytetowe traktowanie inwestycji celu publicznego,
- dążenie do uzyskania sprawnych systemów komunikacyjnych i infrastrukturalnych;
- zakaz lokalizacji zabudowy na terenach zagrożonych powodzią i osuwiskami;
- zakaz rozpraszania zabudowy (wyjątek stanowi lokalizacja funkcji uciążliwych);
- zakaz sporządzania zmian studium oraz mpzp, obejmujących zbyt mały obszar (kategoryczny zakaz zmian obejmujących pojedyncze działki) z możliwością odstępstw w wyjątkowych sytuacjach;
- ochrona krajobrazu (temat ten został rozwinięty w osobnym podrozdziale);
- ochrona przestrzeni „wojewódzkiej”;
- dążenie do uzyskania wysokiej jakości opracowań urbanistycznych, architektonicznych, których realizacja może stanowić wyznacznik atrakcyjności lokalizacyjnej i sprzyjać przyciąganiu inwestycji produkcyjnych i usługowych;
- oszczędna gospodarka terenami oraz unikanie kolizji w zagospodarowaniu przestrzennym;

- racjonalne kształtowanie projektowanych osiedli mieszkaniowych, bądź większych zespołów zabudowy z ustaleniem odpowiedniego zaopatrzenia w usługi oraz infrastrukturę;
- przeciwdziałanie powstawaniu stref ubóstwa, społecznego wykluczenia i zahamowanie utraty funkcji miastotwórczych;
- wzrost świadomości społecznej w odniesieniu do potrzeby ochrony ładu przestrzennego, krajobrazu, wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju;
- usprawnienie działania komisji architektoniczno-urbanistycznych oraz funkcjonowania konsultacji społecznych.

Oczekuje się również zmiany innych przepisów zwłaszcza środowiskowych, które powinny być ukierunkowanie na bardziej racjonalne stosowanie ograniczeń w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z uwzględnieniem możliwości uzyskania odstępstw w szczególnie uzasadnionych sytuacjach (np. obszary Natura 2000, a konieczność wycinki zarośli łęgowych w dolinach rzecznych zagrożonych powodzią).

Wsparciem polityki krajowej na poziomie wojewódzkim będą następujące **kierunki działań** służące respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego:
- stałe monitorowanie stanu zagospodarowania przestrzennego, sporządzanie ocen aktualności studium, które powinny wskazać zakres niezbędnych zmian tego dokumentu, (w gminach objętych większą presją budowlaną - najlepiej każdorazowo przed podjęciem uchwały o zmianie studium);
- ochrona obszarów zielonych pierścieni wokół miast przed zmianą sposobu ich zagospodarowania oraz ochrona i rozwój obszarów zieleni urządzonej w obrębie miast, w tym ochrona zieleni wysokiej przed bezzasadną wycinką (rozważne zarządzanie zielenią);
- wprowadzanie tam gdzie są do tego wskazania nowych form ochrony przyrody, dziedzictwa kulturowego (zwłaszcza w postaci parków kulturowych, stref ochronnych) i krajobrazu;
- dążenie do uzyskania pokrycia gminy obowiązującymi mpzp na terenach przewidzianych do urbanizacji;
- poprzedzająca zabudowę realizacja infrastruktury technicznej,
- zabezpieczanie w opracowywanych dokumentach planistycznych niezbędnej rezerwy terenowej oraz właściwego sąsiedztwa dla inwestycji celu publicznego;
- obowiązek wyznaczania przestrzeni publicznych w studiach uikzp sporządzanych dla obszarów obejmujących całą powierzchnię gminy;
- organizacja konkursów na koncepcje architektoniczne i urbanistyczne, uwzględniające zagospodarowanie zieleni itp., przy udziale doświadczonych architektów, urbanistów (zarówno jako uczestników, jak i członków komisji konkursowych), dzięki czemu można mieć wpływ na jakość wyboru;
- wypracowanie katalogu dobrych wzorców z zakresu architektury i urbanistyki;
- dogłębna diagnoza stanu istniejącego, prowadzenie analiz: demograficznych, ekonomicznych, krajobrazowych i innych, a następnie na podstawie ich wyników racjonalne wyznaczanie nowych terenów budowlanych oraz dokładne określanie zasad ich zabudowy, w tym kolejności zabudowy (które z wyznaczonych nowych terenów budowlanych powinny być uruchamiane w pierwszej kolejności, zapewnienie im niezbędnych mediów, a które dopiero po wyczerpaniu tych pierwszych), oraz lokalizacji innych funkcji, jak również precyzyjne określanie terenów wyłączonych z zabudowy itp.;
- stosowanie odpowiednich dla wyznaczonego terenu standardów, wskaźników np. dotyczących zapotrzebowania na: miejsca parkingowe (przystających do rzeczywistości),

przestrzeń publiczną, zieleń, obiekty sportu i rekreacji, w tym place zabaw dla dzieci, obiekty użyteczności publicznej, zwłaszcza z zakresu infrastruktury społecznej i itp.;
- opracowanie i wdrażanie strategii lokalizacji parkingów (najbardziej istotne w miastach);
- precyzyjne określanie możliwości lokalizacji reklam i ich gabarytów, kształtu itp.;
- poprzedzające lokalizację Wielkopowierzchniowych Obiektów Handlowych sporządzanie analiz skutków tej lokalizacji m.in. dla lokalnego handlu oraz wzmożonego ruchu komunikacyjnego, w przypadku przesądzenia o lokalizacji WOH — wzbogacenie go o inne towarzyszące funkcje tj. np. sportowe, kulturalne; zapewnienie dogodnej dostępności komunikacyjnej;
- stosowanie efektywnych instrumentów planowania przestrzennego oraz przyjęcie zintegrowanego z planowaniem przestrzennym modelu planowania transportu i zarządzania środowiskiem miejskim w obszarach funkcjonalnych miast;
- podejmowanie działań mających na celu rehabilitację, rekultywację terenów;
- podjęcie działań rewitalizacyjnych na obszarach zaniedbanych, terenach poprzemysłowych, pokolejowych, jak również w centralnych częściach miast, oraz na szczególnie zaniedbanych osiedlach, zapewnienie szerokiej oferty atrakcyjnych mieszkań dostępnych dla różnych grup społecznych na obszarach miejskich, rozwój wysokiej jakości usług oraz wzrost dostępności do rynku pracy, podstawowych usług, przestrzeni publicznych, w tym zielonych, edukacji ogólnej i zawodowej oraz opieki medycznej;
- podejmowanie działań mających na celu szeroką edukację społeczeństwa na temat ładu przestrzennego, zrównoważonego rozwoju, krajobrazu — potrzeba wprowadzenia do systemu szkolnictwa zagadnień związanych ze zrównoważonym rozwojem, jakością architektury i urbanistyki oraz wartością przestrzeni (krajobrazu) i potrzebą jej harmonijnego kształtowania;
- wprowadzenie sprawnego, intermodalnego, systemu komunikacyjnego (powiązanie układów drogowych, kolejowych, rowerowych itp.) miejskiego, podmiejskiego i ogólnokrajowego, ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury przystankowej;
- podkreślenie znaczenia przygotowania atrakcyjnej oferty uzbrojonych, dobrze skomunikowanych terenów pod rozwój różnego typu przedsiębiorczości oraz intensywnej promocji tej oferty w kraju i za granicą;
- sprawne organizowanie konsultacji społecznych przy opracowywaniu dokumentów planistycznych oraz różnego rodzaju koncepcji urbanistycznych.

2. Ochrona krajobrazu

Ochrona krajobrazu jest obecnie komponentem różnych polityk sektorowych, a zwłaszcza ochrony środowiska przyrodniczego oraz ochrony dziedzictwa kulturowego. Nie sprzyja to integracji zadań ochronnych i opóźnia podejmowanie działań służących utrzymaniu i restytucji najcenniejszych walorów krajobrazowych.

Głównym zadaniem regionalnej polityki przestrzennej do czasu dostosowania standardów ochrony do zawartych w Europejskiej Konwencji Krajobrazowej, będzie więc szeroka integracja działań ochronnych na płaszczyźnie planowania przestrzennego oraz konsekwentne egzekwowanie obowiązujących wymagań prawnych w ramach procedur opiniowania i uzgadniania lokalnych opracowań urbanistycznych.

Istotnym kierunkiem działań będzie także respektowanie określonych wstępnie w Planie województwa głównych obszarów ochrony krajobrazu, obejmujących tereny o wybitnych (krajowych), względnie wyróżniających się (regionalnych) walorach krajobrazowych, które będą objęte wzmożoną ochroną, adekwatnie do ich znaczenia i rangi w regionalnym systemie ochronnym.

Główny cel polityki przestrzennej:

Ochrona krajobrazu i jego racjonalne wykorzystanie

Zasady realizacji celu:

- rozpatrywanie krajobrazu jako sumy składników przyrodniczych i kulturowych;
- unikanie lokalizacji zabudowy, jak również inwestycji z zakresu infrastruktury mogących stanowić dominanty w przestrzeni, na terenach szczególnie eksponowanych krajobrazowo;
- ochrona punktów, ciągów widokowych oraz panoram i stref ekspozycji przed lokalizacją przesłaniającego zagospodarowania, np.: zabudowy, zalesień, kolizyjnych obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów miejskich, podlegających dużej presji inwestycyjnej;
- kształtowanie nowej zabudowy w nawiązaniu do tradycji regionu;
- eksponowanie w strukturze przestrzennej, w panoramach i sylwetach miejscowości elementów najcenniejszych;
- ochrona naturalnego pokrycia terenu, szaty roślinnej oraz sposobu użytkowania gruntów tworzących harmonijną mozaikę łąk, sadów, pól uprawnych, lasów, jak również charakterystycznych form rzeźby terenu i interesujących odsłonięć geologicznych;
- sporządzanie analiz krajobrazowych, których wyniki powinny znaleźć odzwierciedlenie w ustaleniach studiów gminnych, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego a także w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu;
- edukacja społeczna w zakresie znaczenia krajobrazu dla komfortu życia mieszkańców oraz atrakcyjności zarówno turystycznej jak i inwestycyjnej regionu.

Kierunki polityki przestrzennej:

- zapewnienie skutecznej ochrony obszarów objętych ochroną prawną, w tym, w szczególności parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu, a także stref ochrony konserwatorskiej;
- utworzenie nowych obszarów i obiektów prawnie chronionych z mocy ustawy o ochronie przyrody, w tym proponowanego parku krajobrazowego obejmującego fragment doliny środkowej Wisły;
- opracowanie brakujących planów ochrony dla parków krajobrazowych oraz inwentaryzacji przyrodniczych dla obszarów chronionego krajobrazu;
- tworzenie warunków do organizacji parków kulturowych — wskazane jest przeanalizowanie możliwości tworzenia parków na obszarach o wyróżniającym się krajobrazie kulturowym. W tym celu niezbędne jest wykonanie szczegółowej inwentaryzacji terenu i przygotowanie odpowiedniej dokumentacji. Interesującym przypadkiem jest obszar doliny rzeki Kamiennej, dla którego w przeszłości opracowano dokumentację wskazując go jednocześnie, jako projektowany Park Kulturowy Doliny Rzeki Kamiennej;
- egzekwowanie odpowiednich zapisów dotyczących krajobrazu w studiach gminnych i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w tym ograniczanie wysokości nowych obiektów oraz ścisłe określanie ich lokalizacji, gabarytów, kształtu dachów i kolorystyki, w dostosowaniu do potrzeby zachowania i wzbogacenia zachowanych cennych walorów krajobrazowo-kulturowych;
- zahamowanie oddrzewiania krajobrazu oraz ochrona i zwiększenie ilości zadrzewień (nie dotyczy to terenów ekspozycji widokowej) i skupisk roślinności o różnych funkcjach;
- zachowanie w obrębie terenów rolnych elementów różnicujących krajobraz np.: zadrzewień, oczek wodnych, skarp, bezodpływowych zagłębień i torfowisk i in.;

- tworzenie i ochrona w większych miejscowościach systemu terenów zielonych;
- przeciwdziałanie nieuzasadnionemu zajmowaniu terenów otwartych pod zabudowę, w warunkach, w których jest ona możliwa w obrębie terenów już zainwestowanych;
- kształtowanie właściwych postaw wśród mieszkańców.

IV. Kierunki kształtowania środowiska przyrodniczego i kulturowego

1. Ochrona środowiska i gospodarka wodna

Nadrzędnym kryterium wszelkich działań podejmowanych w przestrzeni województwa powinna być przytoczona już wcześniej konstytucyjna **zasada zrównoważonego rozwoju,** która wprowadza obowiązek integrowania zagadnień środowiskowych z zagadnieniami społeczno-gospodarczymi oraz zapewnia trwałość środowiska dla zaspokojenia potrzeb współczesnych i przyszłych pokoleń.

Przyjęcie zrównoważonego rozwoju jako naczelnej zasady polityki zagospodarowania przestrzennego województwa wymusza konieczność uznania uwarunkowań ekologicznych na równi z uwarunkowaniami społeczno-gospodarczymi. Tym samym cele ekologiczne w Planie województwa winny stać się równorzędne w stosunku do innych celów rozwoju przestrzennego, formułowanych w pozostałych dziedzinach planowania. Rozwój województwa nie może więc następować w sposób nie uwzględniający potrzeb ochrony środowiska i powinien być jedynie wynikiem niezbędnego korzystania z jego zasobów.

Zasada zrównoważonego rozwoju będzie stosowana wraz z wieloma zasadami pomocniczymi i konkretyzującymi, w tym m.in. z:

- **zasadą prewencji** — stanowiącą, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska musi być podejmowane już na etapie planowania i realizacji przedsięwzięcia;
- **zasadą przezorności** — przewidującą, że działania powinny być podejmowane już wtedy, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo, że problem środowiskowy wymaga rozwiązania, a nie dopiero wtedy, gdy istnieje jego naukowe potwierdzenie;
- **zasadą „zanieczyszczający płaci"** — składającą pełną odpowiedzialność (w tym materialną) za skutki zanieczyszczania i stwarzania zagrożeń dla środowiska na sprawcę;
- **zasadą integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi** — oznaczającą uwzględnianie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami społeczno-gospodarczymi;
- **zasadą skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** — odnoszącą się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska i oceny osiągniętych w wyniku ich realizacji wyników;
- **zasadą uspołecznienia** — realizowaną poprzez stworzenie warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju.

Świadome kształtowanie środowiska przyrodniczego jest najwłaściwszą drogą zmierzającą do jego ochrony. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią w skali województwa może wyeliminować lub ograniczyć większość niepożądanych w środowisku przyrodniczym zjawisk i procesów. Warunkiem osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, jednego z głównych celów polityki ekologicznej państwa, będzie więc rygorystyczne przestrzeganie zasad ochrony i kształtowania środowiska na poziomie regionalnym a następnie ich transformacja do skali planowania miejscowego.

Polityka wojewódzka musi przede wszystkim uwzględniać ochronę istniejącego systemu ekologicznego i eliminować zagrożenia mogące zakłócić jego funkcjonowanie. Konieczne jest przy tym stałe wzbogacanie zasobów i walorów środowiska oraz poprawa jakości głównych jego komponentów: wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza atmosferycznego, gleb i powierzchni ziemi oraz warunków klimatu akustycznego. Jednocześnie niezbędne jest wdrożenie nowoczesnego systemu gospodarowania odpadami, ochrona złóż surowców mineralnych przed nieracjonalną eksploatacją oraz przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym. Biorąc pod uwagę powyższe kryteria polityki środowiskowej **nadrzędny cel** w dziedzinie ochrony środowiska w województwie można sformułować następująco:

Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych województwa, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju

1.1. Polityka ochrony przyrody i krajobrazu

Polityka samorządu województwa w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu będzie miała w pierwszym rzędzie na celu zachowanie bogatej różnorodności biologicznej na poziomie wewnątrzgatunkowym, gatunkowym i ponadgatunkowym, z jednoczesnym umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego całego regionu. Priorytetowymi kierunkami działań w tym zakresie będą: opracowanie planów ochrony dla: ŚPN, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody oraz planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, kontynuowanie opracowania inwentaryzacji przyrodniczej gmin oraz obszarów chronionego krajobrazu, ochrona korytarzy ekologicznych, kontynuacja programów rolno-środowiskowych oraz edukacja ekologiczna ludności.

Na podstawie KPZK 2030 oraz w oparciu o ustawę o ochronie przyrody i „Strategię Ochrony i Umiarkowanego Użytkowania Różnorodności Biologicznej Polski" w Planie wyznaczono *„obszary cenne przyrodniczo"* (analogiczne obszary wyznaczono również w „Opracowaniu ekofizjograficznym dla potrzeb Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego" — „obszary o szczególnym znaczeniu dla zachowania bioróżnorodności regionu"). *Obszary cenne przyrodniczo* obejmują najcenniejsze przyrodniczo tereny, w szczególności: Świętokrzyski Park Narodowy, parki krajobrazowe, większość rezerwatów przyrody, obszary wchodzące w skład europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000, najważniejsze elementy systemu przyrodniczego, większość ostoi Corine, ostoje ptasie IBA oraz doliny większych rzek. Obszary te, uznaje się za niezwykle istotne z punktu widzenia prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego regionu. Najważniejszym zadaniem w zakresie ich zagospodarowania powinno być zapewnienie realnej ochrony zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, utrzymanie łączności przestrzennej pomiędzy tymi obszarami oraz przeciwdziałanie ich fragmentaryzacji. Działalność gospodarcza na omawianych obszarach powinna być podporządkowana ochronie cennych walorów przyrodniczych.

<u>Cel polityki wojewódzkiej:</u>

- ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej województwa.

<u>Zasady zagospodarowania przestrzennego:</u>

- obejmowanie prawną ochroną cennych przyrodniczo obszarów i obiektów dotychczas nie chronionych;
- udrażnianie korytarzy ekologicznych i przeciwdziałanie fragmentaryzacji ekosystemów;
- tworzenie korzystnych warunków do ochrony gatunków rzadkich i chronionych;
- zapewnienie zgodności charakteru i poziomu intensyfikacji zagospodarowania z cechami środowiska przyrodniczego, jego naturalną chłonnością i odpornością na zniszczenie;
- stworzenie na obszarach dotychczas nie chronionych takich warunków lokalizacji działalności gospodarczej, by jej niekorzystne oddziaływanie na bioróżnorodność ograniczyć do minimum;
- podporządkowanie turystycznego użytkowania i zagospodarowania obszarów cennych przyrodniczo potrzebom zachowania bioróżnorodności;
- unikanie przebiegu nowo projektowanych odcinków sieci infrastruktury technicznej przez istniejące i planowane do objęcia ochroną obszary cenne przyrodniczo.

Kierunki polityki przestrzennej:

- zapewnienie skutecznej ochrony obszarów objętych ochroną prawną to jest: **ŚPN, 72 rezerwatów przyrody, 9 parków krajobrazowych, 21 obszarów chronionego krajobrazu, 2 obszarów OSO sieci Natura 2000, 38 projektowanych obszarów SOO** (zatwierdzonych przez KE jako obszary mające znaczenie dla „Wspólnoty") — zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, aktami prawnymi, na podstawie których obszary te zostały utworzone oraz sporządzonymi dotychczas planami ochrony i planami zadań ochronnych.

  Należy dodać, że zgodnie z art. 20, ust.3, pkt 7 i ust. 4, pkt 6 ww. ustawy plan ochrony dla parku narodowego, rezerwatu i parku krajobrazowego zawiera ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz planów zagospodarowania przestrzennego województw dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych. Natomiast zgodnie z art. 28, ust. 10, pkt 5 oraz art. 29, ust. 8, pkt 4 ww. ustawy plan ochrony i plany zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zawierają wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w planach zagospodarowania przestrzennego województw dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

  Ponadto zgodnie z art. 33 ww. ustawy zabrania się podejmowania działań mogących osobno, lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności: pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 oraz pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami. Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego (art. 34), w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym i wobec braku rozwiązań alternatywnych właściwy miejscowo dyrektor ochrony środowiska może zezwolić na realizację planu lub działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000. Należy zapewnić przy tym wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. W przypadku, gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie, o którym mowa może zostać udzielone wyłącznie w celu:
  - *ochrony zdrowia i życia ludzi;*
  - *zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego;*
  - *uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego;*
  - *wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej;*
- ochrona indywidualnych form ochrony przyrody zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz aktami prawnymi w sprawie ich utworzenia;
- utworzenie nowych obszarów chronionych prawnie oraz powiększenie istniejących: **proponowane powiększenie ŚPN** (w kierunku zachodnim od Bukowej Góry i Klonowa po linię kolejową Kielce — Warszawa i południową granicę rolno-leśną kompleksu leśnego otaczającego Klonów, w kierunku południowo-wschodnim o lasy porastające wschodnią część Wału Małacentowskiego oraz w kierunku wschodnim o Pasmo

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Mapa nr 2

OCHRONA ŚRODOWISKA - KIERUNKI ROZWOJU

WOJ. ŁÓDZKIE
WOJ. MAZOWIECKIE
WOJ. LUBELSKIE
WOJ. ŚLĄSKIE
WOJ. MAŁOPOLSKIE
WOJ. PODKARPACKIE

KONSKIE
SKARŻYSKO KAMIENNA
STARACHOWICE
OSTROWIEC ŚWIĘTOKRZYSKI
WŁOSZCZOWA
KIELCE
OPATÓW
SANDOMIERZ
JĘDRZEJÓW
STASZÓW
PIŃCZÓW
BUSKO ZDRÓJ
KAZIMIERZA WIELKA

LEGENDA

- Las
- Rzeka
- Zbiornik wodny
- Świętokrzyski Park Narodowy
- Park Krajobrazowy
- Obszar Chronionego Krajobrazu
- Rezerwat przyrody
- Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków
- Projektowane Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (obszary zatwierdzone przez KE)
- Obszary cenne przyrodniczo
- Kierunki powiększenia ŚPN
- Strefa ochrony uzdrowiska
- Obszar realizacji programu „Zrównoważony rozwój gospodarczy zlewni Nidy w związku z obszarami Natura 2000"
- Strefy województwa z przekroczeniami norm zanieczyszczenia powietrza, dla których zostały opracowane programy ochrony powietrza
- Rekultywacja terenów po eksploatacji siarki
- Rekultywacja składowisk odpadów komunalnych
- Rekultywacja składowisk odpadów niebezpiecznych

- Granica województwa
- Granica powiatu
- Granica gminy
- Droga krajowa

- Ośrodek wojewódzki
- Ośrodek powiatowy
- Ośrodek gminny

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

Jeleniowskie z Górą Witosławską), **proponowane utworzenie parku krajobrazowego** obejmującego część doliny środkowej Wisły na odcinku od gminy Dwikozy w dół rzeki;

- utworzenie rozporządzeniem Ministra Środowiska obszarów SOO wchodzących w skład europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000;
- tworzenie indywidualnych form ochrony przyrody w drodze uznania za: użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, stanowiska dokumentacyjne i pomniki przyrody;
- opracowanie brakujących planów ochrony dla ŚPN, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, a także inwentaryzacji przyrodniczych dla obszarów chronionego krajobrazu oraz gmin województwa;
- zakończenie tworzenia w Kielcach ogrodu botanicznego;
- pozostawienie w stanie naturalnym nieuregulowanych odcinków rzek, zwłaszcza tych, których funkcje przyrodnicze nie uległy dotychczas dewastacji;
- renaturalizacja zdegradowanych cennych przyrodniczo ekosystemów, w tym zwłaszcza naturalnych zbiorników retencyjnych (bagna, torfowiska, oczka wodne, podmokłe doliny rzeczne, lasy łęgowe itp.) — realizacja programu „Zrównoważony rozwój gospodarczy zlewni rzeki Nidy w związku z obszarami Natura 2000";
- udrażnianie korytarzy ekologicznych poprzez likwidację barier ekologicznych lub minimalizację ich negatywnego oddziaływania na prawidłowe funkcjonowanie systemu przyrodniczego;
- projektowanie i budowa urządzeń ułatwiających przemieszczanie się zwierząt w poprzek korytarzy transportowych (tunele, mosty, przepusty, kładki itp.);
- zahamowanie oddrzewiania krajobrazu, ochrona oraz istotne zwiększenie zadrzewień i zakrzewień oraz skupisk roślinności o różnych funkcjach (szczególnie obudowa biologiczna cieków oraz wprowadzanie roślinności na terenach zagrożonych erozją);
- zachowanie w krajobrazie terenów rolnych elementów różnicujących krajobraz (zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, wyspy leśne, oczka wodne, skarpy, zagłębienia bezodpływowe, torfowiska i in.);
- tworzenie i ochrona w miastach i większych miejscowościach spójnego systemu terenów zielonych oraz racjonalne kształtowanie powiązań pomiędzy nimi;
- rozwój zabudowy w ramach już zainwestowanych terenów, ograniczając jednocześnie do minimum zawłaszczanie terenów otwartych i biologicznie czynnych;
- kontynuowanie wdrażania instrumentów PROW, służących ekologizacji gospodarki rolnej (programy rolno-środowiskowe);
- podporządkowanie turystyki na terenach cennych przyrodniczo zachowaniu wartości środowiskowych, które stanowią główny walor turystyczny;
- uwzględnianie ustaleń planów ochrony, opracowań ekofizjograficznych i inwentaryzacji przyrodniczych w planach zagospodarowania przestrzennego i studiach gminnych, w tym zwłaszcza zagadnień związanych z funkcjonowaniem systemu przyrodniczego;
- kształtowanie właściwych, proekologicznych postaw wśród mieszkańców województwa.

1.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Podstawą działań ochronnych w środowisku leśnym powinno być racjonalne użytkowanie tych zasobów poprzez właściwe kształtowanie struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem ich różnorodności biologicznej. Największe znaczenie będą miały działania związane z: ochroną najwartościowszych przyrodniczo kompleksów leśnych, przebudową drzewostanów w celu uzyskania zgodności siedlisk i zbiorowisk, zwiększaniem odporności na szkodniki i emisje przemysłowe oraz zalesienia na obszarach posiadających preferencje ekologiczne.

Cel polityki ochronnej:

- rozwijanie trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

Zasady zagospodarowania przestrzennego:

- upowszechnienie wielofunkcyjnego modelu gospodarki leśnej, ukierunkowanego w pierwszym rzędzie na funkcje ekologiczne (ochronne), w drugiej kolejności na funkcje: produkcyjne (gospodarcze) oraz na funkcje społeczne;
- ochrona lasów i gruntów leśnych przed nieuzasadnionym przeznaczaniem na cele nieleśne;
- zachowanie ekosystemów leśnych w stanie zbliżonym do naturalnego — jedno z działań w zakresie wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, realizowane jako półnaturalny kierunek hodowli lasu z uwzględnieniem praw rządzących ekosystemem leśnym.

Kierunki polityki przestrzennej:

- sukcesywne zwiększanie lesistości województwa z priorytetem dla obszarów deficytów wód podziemnych i powierzchniowych, wododziałów, obszarów erozji gleb, lądowych korytarzy migracyjnych zwierząt oraz obszarów rekreacji podmiejskiej;
- odtwarzanie zniekształconych i zdegradowanych ekosystemów leśnych w celu uzyskania zgodności siedlisk ze zbiorowiskami;
- unikanie fragmentaryzacji zwartych kompleksów leśnych poprzez nie lokalizowanie na ich obszarze inwestycji liniowych oraz dążenie do łączenia rozdrobnionych kompleksów leśnych poprzez dolesienia;
- powiększanie różnorodności biologicznej w lasach na poziomie genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym poprzez wprowadzanie gatunków rodzimych, przebudowę monokultur i in.;
- eliminowanie i ograniczanie presji na ekosystemy leśne poprzez przyjazne lasom zagospodarowanie terenów przyległych i odpowiednie kształtowanie stref ekotonowych;
- ograniczenie użytkowania lasów o charakterze zbliżonym do naturalnego oraz lasów pełniących funkcje wodochronne i glebochronne;
- zahamowanie oddrzewiania krajobrazu, ochrona oraz istotne zwiększenie zadrzewień i zakrzewień, a także skupisk roślinności o różnych funkcjach (szczególnie obudowa biologiczna cieków, kształtowanie stref buforowych i pasów wiatrochronnych oraz wprowadzanie roślinności na terenach zagrożonych erozją).

1.3. Ochrona walorów uzdrowiskowych

Na obszarze województwa świętokrzyskiego funkcjonują dwa uzdrowiska: Busko-Zdrój i Solec-Zdrój. Na bazie naturalnych surowców leczniczych — głównie wód mineralnych (Busko-Zdrój — wody: siarczkowa i solanka jodkowo-bromkowa; Solec-Zdrój — wody siarczkowe) rozwija się tam lecznictwo uzdrowiskowe. Na obszarze wymienionych uzdrowisk, obowiązuje ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych.

Cel polityki ochronnej:

- zachowanie i racjonalne wykorzystanie walorów przyrodniczych (w tym zwłaszcza cennych zasobów wód mineralnych) i klimatycznych dla celów uzdrowiskowych.

Kierunki polityki przestrzennej:

- egzekwowanie zapisów zawartych w statutach: Statucie Uzdrowiska Busko-Zdrój, przyjętym Uchwałą nr XIX/250/2012 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 28 czerwca 2012 r., oraz w Statucie Uzdrowiska Solec-Zdrój przyjętym Uchwałą nr XXVII/122/09

Rady Gminy Solec-Zdrój z 20 kwietnia 2009 r., zmienionym Uchwałą Nr X/46/2011 Rady Gminy Solec-Zdrój z dnia 27 października 2011 roku,
w szczególności w zakresie ustalonym w ww. ustawie:

- ✓ racjonalnej gospodarki terenami z uwzględnieniem potrzeb lecznictwa uzdrowiskowego, realizacji zakładanych wskaźników, w tym zapewnienia odpowiedniej powierzchni terenów zielonych;
- ✓ zapewnienia odpowiednich warunków do funkcjonowania zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego oraz rozwoju infrastruktury komunalnej i technicznej na potrzeby uzdrowisk;
- ✓ ochrony naturalnych surowców leczniczych — wód mineralnych;
- ✓ przestrzegania (spełniania) wymagań w zakresie dopuszczalnych norm zanieczyszczeń powietrza, natężenia hałasu, odprowadzenia ścieków, gospodarki odpadami, emisji pól elektromagnetycznych itp.;
- ✓ egzekwowania zakazów i ograniczeń obowiązujących w poszczególnych strefach ochrony uzdrowiskowej: „A", „B" i „C".

1.4. Gospodarka wodna

Zadania samorządu województwa w tej dziedzinie zagospodarowania determinuje konieczność osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu i potencjału wód oraz racjonalizacji gospodarowania zasobami wodnymi w dostosowaniu do standardów i wymagań ujętych w **Ramowej Dyrektywie Wodnej**. Zadania te dotyczą: całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych z uwzględnieniem podziału województwa na dorzecza i regiony wodne, tworzenia warunków przestrzennych do zachowania dobrego stanu oraz racjonalnego gospodarowania tymi zasobami, a także podniesienia skuteczności ochrony przed powodzią i skutkami suszy. Osiągnięcie europejskich standardów ochrony zasobów wodnych, bezpieczeństwa powodziowego oraz racjonalnego korzystania z wód wymaga realizacji następujących celów przestrzennych.

Cele polityki wojewódzkiej:

- ➢ zapewnienie wymaganej przepisami prawa ochrony zasobów wodnych oraz osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych;
- ➢ zwiększenie poziomu bezpieczeństwa powodziowego i ochrony przed skutkami suszy;
- ➢ racjonalizacja zużycia wody na cele przemysłowe i konsumpcyjne.

Główne zasady gospodarowania:

- ➢ zakaz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków bezpośrednio do wód i gruntów;
- ➢ podejmowanie zadań gospodarki wodnej w zlewniach oraz całościowe traktowanie zasobów wód powierzchniowych i wgłębnych;
- ➢ powszechny dostęp do wody pitnej dobrej jakości, zarówno w bliskiej, jak i dalszej perspektywie czasu;
- ➢ nadrzędność działań ochronnych w strefach zasilania głównych zbiorników wód podziemnych oraz w strefach ochronnych ujęć wód i źródeł;
- ➢ racjonalizacja zużycia wód podziemnych oraz zmniejszanie wodochłonności gospodarki, zwłaszcza przemysłu;
- ➢ zasada kompleksowej realizacji systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków na terenach o skoncentrowanej zabudowie oraz indywidualnych rozwiązań na obszarach o zabudowie rozproszonej;
- ➢ respektowanie ograniczeń w zagospodarowaniu obszarów zagrożonych powodzią oraz dolin mniejszych cieków wodnych, dolin bocznych, szczególnie zagrożonych spływem wód w przypadku wystąpienia deszczy nawalnych;

- ochrona terenów potencjalnej retencji zbiornikowej;
- publiczny dostęp do rzek i zbiorników wodnych.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego:

Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

Racjonalne gospodarowanie tymi zasobami polegać będzie na zrównoważonym, oszczędnym korzystaniu z wody przez wszystkich użytkowników przestrzeni oraz optymalizacji jej zużycia do celów gospodarczych. Jednocześnie dążyć się będzie do zapobiegania pojawieniu się niedoborów wód, zwłaszcza na obszarach deficytowych oraz zmniejszania dysproporcji w rozwoju systemów wodociągowych i kanalizacyjnych. Służyć temu będą następujące kierunki działań przestrzennych:

- budowa i przebudowa sieci wodociągowej w celu niezawodności funkcjonowania systemu zaopatrzenia w wodę z równoczesnym rozwiązaniem gospodarki ściekowej drogą budowy systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków;
- sukcesywna modernizacja sieci wodociągowej w celu zminimalizowania strat i awarii w systemach rozprowadzania wody;
- rozbudowa i budowa rezerwowych ujęć wód w celu zachowania pewności zasilania;
- ochrona terenów źródliskowych i ujęć wody poprzez właściwe zagospodarowanie stref ochronnych
- wyznaczenie stref dla ujęć, których decyzje wygasły 31 grudnia 2012 roku;
- przechodzenie na technologie wodooszczędne w przemyśle (np. wdrożenie zamkniętych obiegów wody w procesach technologicznych);
- priorytetowe porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej wokół zbiorników wodnych;
- przeciwdziałanie bezproduktywnemu odprowadzaniu wód pokopalnianych do rzek;
- budowa zbiorników zawartych w „Programie małej retencji dla województwa świętokrzyskiego" oraz zbiorników przewidzianych w dokumentach gminnych, dla których przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko sporządzona na etapie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wykazała brak znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000 (*nie będą mogły zostać zrealizowane zbiorniki Lemierza, Ruda Bałtowska-Maksymilianów, Bałtów-Rudka dla których przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na etapie Studium… wykazała znacząco negatywny wpływ na obszar Natura 2000*);
- realizacja pozostałych zbiorników z „Programu małej retencji …", przy czym należy mieć na uwadze, że część zbiorników wymienionych w ww. dokumencie w podanych tam parametrach technicznych nie będzie mogła zostać zrealizowana ze względu na konflikt z przedmiotami ochrony obszarów Natura 2000, dotyczy to zbiorników: Starorzecze Nidy, Starorzecze Nidy Mokrsko, Wiślica (2 zbiorniki), Chroberz, odb. zb. Pińczów, Baszowice-Miłocice, Bzin, Szałas, Bełk, Rakoszyn, Krasów, Zachodni, Furmanów, Niekłań Wielki, Stąporków-Wołów, Stąporków, Czarnecka Góra, odb. zb. Sielpia, Jacentów, Cieklińsko, Machory, Maleniec, Chotów-Jeziora, Chotów-Mołkowiec, Biadaszek, Ćmielów, Podgrodzie, Smyków, Danków-Smyków, Mroczków, Dolina Marczakowa, Stawiany, Wiązownica-Wiśniowa, Krępa, Kabza, Górki-Gilów, Jedlnica, odb. zb. Kunów, Oleszno, Linów, Maruszów, Biedrzychów, Węzeł Kołoniec, Maleniec II, Janów, Lipowica; ponadto nie będzie mógł zostać zrealizowany zbiornik Dąbrowa-Skarbków ze względu na położenie znacznej części zbiornika na obszarze ŚPN *(uwaga: na mapach zostały przedstawione jedynie zbiorniki wodne z ww. programu, które nie kolidują z przedmiotami ochrony w obszarach Natury 2000)*;
- zwiększenie retencji mikroobszarowej i przyobiektowej drogą renowacji i rozbudowy systemu melioracji wodnych oraz systemu zbiorników ppoż.;

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

GOSPODARKA WODNA - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA

Mapa nr 3

WOJ. ŁÓDZKIE

WOJ. MAZOWIECKIE

WOJ. LUBELSKIE

WOJ. ŚLĄSKIE

WOJ. PODKARPACKIE

WOJ. MAŁOPOLSKIE

Gowarczów
Uj. Modliszewice
KOŃSKIE
Fałków
Ruda Maleniecka
Smyków
Radoszyce
Słupia Konecka
Mniów
Kluczewsko
Krasocin
Uj. Denków
Uj. Włoszczowa
WŁOSZCZOWA
Małogoszcz
Secemin
Oksa
Radków
Moskorzew
Nagłowice
Słupia Jędrzejowska
Sędziszów
Staporków
Uj. Bugaj
Bliżyn
Suchedniów
Łączna
Zagnańsk
Uj. Zagnańsk
Łopuszno
Strawczyn
Miedziana Góra
Piekoszów
Sitkówka Nowiny
Chęciny
Uj. Białogon
Daleszyce
Morawica
Sobków
JĘDRZEJÓW
Kije
Uj. Lasków Wilanów
Imielno
Wodzisław
Michałów
PIŃCZÓW
Działoszyce
Uj. Pługki
Skalbmierz
Czarnocin
Złota
Wiślica
Nowy Korczyn
Opatowiec
Bejsce
KAZIMIERZA WIELKA
Uj. Pałecznica
Skarżysko-Kościelne
SKARŻYSKO-KAMIENNA
Uj. Bzin
Uj. Trębowiec
Mirzec
Wąchock
STARACHOWICE
Brody
Masłów
Bodzentyn
Pawłów
Kunów
Górno
Nowa Słupia
Waśniów
Bieliny
KIELCE
Uj. Białogon
Łagów
Pierzchnica
Chmielnik
Uj. Zrzeca
Gnojno
Szydłów
Raków
Iwaniska
Bogoria
Uj. Zimowoda
STASZÓW
Uj. Radków
Tuczępy
Rytwiany
Stopnica
Oleśnica
Połaniec
Uj. Szczaworyż
Solec-Zdrój
Łubnice
Pacanów
OSTROWIEC ŚWIĘTOKRZYSKI
Bałtów
Tarłów
Ożarów
Omielów
Bodzechów
Sadowie
Wojciechowice
Zawichost
Uj. Romanówka
Dwikozy
Baćkowice
OPATÓW
Uj. Włostów
Lipnik
Wilczyce
Obrazów
SANDOMIERZ
Klimontów
Samborzec
Koprzywnica
Łoniów
Uj. Wiązownica
Osiek

OBSZARY OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ZASOBÓW WODNYCH

LEGENDA

- Główne wododziały
- Ujęcia ze strefami o znaczeniu ponadregionalnym
- Ujęcia ze strefami o znaczeniu ponadlokalnym
- Magistrale wodociągowe
- Zbiorniki wodne pow. 30 ha z *"Programu małej retencji dla woj. świętokrzyskiego"* nie kolidujące z przedmiotami ochrony obszarów Natura 200
- Rzeki posiadające opracowane "Studium dla potrzeb planowania ochrony przeciwpowodziowej" wraz z obszarami szczególnego zagrożenia powodzią
- Pozostałe obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi wg. Operatu: " Obszary zagrożeń powodziowych i ich wpływ na gospodarowanie przestrzenią województwa oraz studium dla potrzeb planowania ochrony przeciwpowodziowej"
- Obszary objęte programem "Program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla woj. świętokrzyskiego"
- A — Aglomeracje powyżej 15000 RLM (wodno-ściekowe)
- Obszary niewodonośne - deficytowe w wodę
- Magazyn przeciwpowodziowy- lokalny/ wojewódzki magazyn przeciwpowodziowy

OBSZARY GŁÓWNYCH ZBIORNIKÓW WÓD PODZIEMNYCH W POLSCE WYMAGAJĄCYCH SZCZEGÓLNEJ OCHRONY

(według mapy A.S. Kleczkowskiego Instytut Hydrologii i Inżynierii AGH Kraków) oraz na podstawie istniejących dokumentacji

- OWO - Obszar Wysokiej Ochrony
- ONO - Obszar Najwyższej Ochrony

Granice wydzielonych GZWP w ośrodkach:

- Porowym
- Szczelinowym i szczelinowo - porowym
- Szczelinowo - krasowym

- Granica województwa
- Granica powiatu
- Granica gminy

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

- stosowanie izolacji przestrzennej zbiorników wodnych od zabudowy nie związanej z głównymi funkcjami tych zbiorników;
- wprowadzanie stref buforowych i obudowy biologicznej cieków i zbiorników wodnych.

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów — obejmować będzie szeroki zakres działań służących: poprawie i zachowaniu dobrej jakości wód podziemnych i powierzchniowych, uporządkowaniu gospodarki wodno-kanalizacyjnej na obszarach zurbanizowanych oraz zmniejszeniu ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód z terenów rolnych i przemysłowych. Jako priorytetowe w tej dziedzinie gospodarki wodnej przyjmuje się następujące kierunki działań:

- realizacja programu „KPOŚK";
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej na obszarach dotychczas nie objętych kanalizacją zbiorczą, w szczególności na obszarach GZWP i ich strefach zasilania;
- budowa i rozbudowa kanalizacji deszczowej w miastach;
- sukcesywne uzbrajanie terenów o zabudowie rozproszonej w infrastrukturę związaną z oczyszczaniem i usuwaniem ścieków poprzez:
  - ✓ budowę przydomowych oczyszczalni ścieków zgodnie ze zaktualizowanym „Programem budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego";
  - ✓ stosowanie indywidualnych systemów kanalizacyjnych w miejscach, gdzie budowa systemów zbiorczych nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty;
- sukcesywne wyposażanie terenów zurbanizowanych w miastach, terenów wzdłuż głównych tras komunikacyjnych oraz dzielnic przemysłowych w systemy odprowadzania i oczyszczania (podczyszczania) wód deszczowych;
- budowa, przebudowa oczyszczalni lub podczyszczalni ścieków przemysłowych;
- likwidacja nielegalnych zrzutów ścieków;
- podjęcie współpracy z województwami ościennymi w zakresie ochrony wód podziemnych w rejonach przygranicznych;
- zapobieganie przenikaniu substancji niebezpiecznych do wód podziemnych ze składowisk odpadów drogą uszczelniania terenów składowisk;
- upowszechnianie działań służących ograniczeniu zanieczyszczeń obszarowych z terenów rolnych, zawartych w Kodeksie Dobrej Praktyki Rolniczej.

Ochrona przed powodzią i łagodzenie skutków suszy

Uzyskanie poprawy bezpieczeństwa na obszarach zagrożonych powodzią oraz przeciwdziałanie skutkom suszy wymaga wdrożenia systemu działań ochronnych (ochrony pasywnej i aktywnej), który będzie rozwijany na obszarach funkcjonalnych przy zachowaniu ścisłej współpracy z zainteresowanymi samorządami miast i gmin. Podstawowe znaczenie będzie tu miało zwiększenie stopnia retencji wodnej, w tym rozbudowa obiektów i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej oraz zwiększenie obszarów przeznaczonych do retencji naturalnej. Oczekuje się również zwiększenia restrykcyjności warunków zabudowy na terenach zalewowych. Do najważniejszych obszarów współdziałania samorządu województwa z samorządami lokalnymi zalicza się:

- przebudowę, rozbudowę i budowę wałów przeciwpowodziowych;
- odbudowę melioracji podstawowych i szczegółowych w celu przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi;
- uwzględnianie w: studiach gminnych, planach miejscowych, decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzjach o warunkach zabudowy, obszarów szczególnie zagrożonych powodzią

- respektowanie i wykorzystanie wszelkich dostępnych informacji dotyczących ochrony przeciwpowodziowej, zasięgu terenów zalewowych i specyfiki rzek przy sporządzaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- uwzględnienie w studiach i planach miejscowych strefy przepływu wezbrania powodziowego w zależności od ukształtowania doliny rzecznej i innych czynników pozwalających na prawidłowe funkcjonowanie danego obszaru, a jednocześnie mających znaczenie dla zminimalizowania stref powodziowych;
- respektowanie wymagań dotyczących zagospodarowania terenów zagrożonych powodzią;
- modernizację i utrzymanie sprawności technicznej istniejących obiektów hydrotechnicznych, zbiorników, wałów przeciwpowodziowych, kanałów, obiektów melioracyjnych;
- podjęcie współpracy z województwami ościennymi w zakresie ochrony przeciwpowodziowej w rejonach przygranicznych;
- budowę suchych zbiorników przeciwpowodziowych;
- dążenie do zagospodarowanie wód deszczowych w obrębie posesji, poprzez tworzenie np.: studni i rowów chłonnych, ogrodów deszczowych, realizacja zielonych dachów, oczek wodnych, zbiorników zamkniętych, wykorzystanie deszczówki jako wody użytkowej (spłukiwanie toalet, utrzymanie czystości, nawadnianie).

Zgodnie z art. 14 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Prawo wodne i niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 32 poz. 159) na obszarach, dla których istnieje studium ochrony przeciwpowodziowej sporządzone przez dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej, studium to, zachowuje ważność do dnia sporządzenia mapy zagrożenia powodziowego.

Ponadto zgodnie z art. 17 pkt 2. ustawy o zmianie ustawy Prawo wodne i niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 32 poz. 159), do dnia przekazania map zagrożenia powodziowego organom administracji samorządowej, przy sporządzaniu koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, planu zagospodarowania przestrzennego województwa, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzji o warunkach zabudowy, uwzględnia się obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią określone przez właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej (w studiach ochrony przeciwpowodziowej) i uznaje się je za obszary szczególnego zagrożenia powodziową w rozumieniu art. 9 ust. 1 pkt 6c ustawy Prawo wodne.

1.5. Ochrona powierzchni ziemi i rekultywacja terenów zdegradowanych

Priorytety w tej dziedzinie to: zapobieganie procesom erozyjnym na obszarach najlepszych gleb, wspieranie zasad dobrych praktyk rolniczych, kontynuowanie wdrażania programów rolno-środowiskowych w strefach priorytetowych oraz rekultywacja obszarów zdegradowanych. Szczególne znaczenie dla województwa ma także rekultywacja zdegradowanych terenów po eksploatacji siarki.

Cele:
- zachowanie lub przywrócenie utraconych wartości przyrodniczych i produkcyjnych gleb;
- rekultywacja terenów zdegradowanych w wyniku działalności człowieka.

Zasady zagospodarowania przestrzennego:
- przywracanie wartości użytkowej glebom, które uległy degradacji;
- dostosowanie poziomu nawożenia do zasobności gleb i potrzeb uprawianych roślin;

- ograniczanie do minimum zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi;
- prowadzenie prac rekultywacyjnych równolegle lub zaraz po zakończeniu eksploatacji.

Kierunki polityki przestrzennej:
- ochrona gleb klasy bonitacyjnej I–III przed nieuzasadnionym przeznaczaniem ich na cele nierolnicze i wyłączaniem z użytkowania rolniczego (z wyjątkiem obszarów miast);
- utrzymanie właściwych stosunków wodnych w glebach poprzez zwiększenie retencji wód, zwiększenie powierzchni terenów zadrzewionych i zakrzewionych oraz właściwe funkcjonowanie systemów melioracyjnych;
- stosowanie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych zapewniającego lepsze wykorzystywanie potencjału biologicznego gleb;
- tworzenie warunków do realizacji programów rolno-środowiskowych;
- ograniczanie degradacji gleb (o wysokiej jakości) spowodowanej wprowadzaniem na nich lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie inwestycji obniżających ich wartość i użyteczność;
- przeciwdziałanie erozji gleb poprzez zalesienia i zadrzewienia oraz odpowiednie zabiegi agrotechniczne;
- ograniczenie do niezbędnego minimum poziomu stosowania nawozów i środków ochrony roślin;
- wapnowanie gruntów ornych nadmiernie zakwaszonych;
- ograniczenie niekorzystnych skutków eksploatacji złóż surowców mineralnych poprzez ich właściwą rekultywację i odpowiednie zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych (w pierwszym rzędzie rekultywacja wyrobiska posiarkowego w Piasecznie);
- tworzenie obszarów ograniczonego użytkowania dla zakładów lub innych obiektów, dla których pomimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie są dotrzymane standardy jakości środowiska w ich sąsiedztwie;
- rekultywacja nieczynnych składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych;
- rekultywacja składowiska odpadów niebezpiecznych „ZAMTAL";
- wprowadzanie na stacjach paliw hermetyzacji procesu obrotu paliw i urządzeń redukujących zanieczyszczenie.

1.6. Ochrona powietrza

Polityka w zakresie ochrony powietrza skupia się na spełnieniu wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza i norm emisyjnych. Osiągnięcie tego zadania będzie możliwe poprzez: redukcję emisji zanieczyszczeń powietrza z energetyki, przemysłu i transportu oraz ograniczenie niskiej emisji, a także wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Duże znaczenie będzie miało również: kontynuowanie wdrażania programów ochrony powietrza oraz podjęcie długoterminowych działań naprawczych będących celem programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego.

Cel:
- poprawa jakości powietrza atmosferycznego w województwie.

Zasady zagospodarowania przestrzennego:
- stosowanie priorytetów dla technologii niskoemisyjnych oraz systemów grzewczych nie opartych na spalaniu paliw stałych;
- zmniejszanie poziomu niskiej emisji (zwłaszcza w strefach ochrony uzdrowisk);
- wspieranie środków transportu publicznego oraz zwiększenie roli transportu szynowego.

Kierunki polityki przestrzennej:

- wdrażanie sporządzonych programów ochrony powietrza (POP) oraz opracowanie i wdrażanie programów ograniczenia niskiej emisji;
- podjęcie długoterminowych działań naprawczych będących celem programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego dla stref zakwalifikowanych do klasy D2;
- realizacja działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez podmioty gospodarcze i inne jednostki, w tym m.in.: cementownie, przedsiębiorstwa energetyki cieplnej, elektrociepłownie, elektrownie oraz spółdzielnie mieszkaniowe;
- realizacja działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji z sektora bytowo-komunalnego (szczególnie w uzdrowiskach), poprzez likwidację lokalnych kotłowni, zwiększenie stopnia centralnego uciepłowienia miast i większych miejscowości, rozbudowę sieci gazowej, termomodernizacje budynków i in.;
- tworzenie i racjonalne kształtowanie w miastach i większych ośrodkach osadniczych, a także wokół nich systemów obszarów zielonych zapewniających odpowiednią cyrkulację i wymianę powietrza z terenami sąsiednimi;
- eliminacja wysokoemisyjnych paliw na rzecz paliw gazowych, olejowych i ze źródeł odnawialnych;
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń pochodzących ze środków transportu poprzez: wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza obszar zwartej zabudowy i budowę obwodnic dla miejscowości o największym natężeniu ruchu, zmiany w organizacji ruchu drogowego, budowę parkingów na obrzeżach miast, budowę ścieżek rowerowych i in.;
- modernizacja taboru komunikacji miejskiej;
- wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych;
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

1.7. Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych (PEM)

Działania związane z ochroną przed ponadnormatywnym hałasem i oddziaływaniem pól elektromagnetycznych powinny być przede wszystkim skupione na: dokładnym rozpoznaniu obszarów zagrożonych tymi zjawiskami, kontroli instalacji emitujących hałas i PEM, instalowaniu urządzeń ograniczających tą emisję oraz wprowadzaniu odpowiednich zapisów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Cel:

- zmniejszenie stopnia narażenia mieszkańców regionu na ponadnormatywny hałas i oddziaływanie pól elektromagnetycznych.

Zasady zagospodarowania przestrzennego:

- oddzielanie od siebie terenów o funkcjach przemysłowych i mieszkaniowych;
- stosowanie technologii zapewniających dotrzymanie dopuszczalnych norm hałasu;
- preferowanie niekonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych.

Kierunki polityki przestrzennej:

- sporządzanie map akustycznych dla dróg, linii kolejowych i lotnisk zaliczonych do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach;
- wdrażanie sporządzonych programów ochrony środowiska przed hałasem;
- realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny, szczególnie w strefach ochrony uzdrowisk (budowa obwodnic, modernizacja dróg i linii kolejowych,

wymiana taboru na mniej hałaśliwy, tworzenie stref wolnych od ruchu samochodów, wprowadzanie ograniczeń prędkości, odpowiednia lokalizacja parkingów);
- sukcesywne eliminowanie technologii i urządzeń przekraczających dopuszczalne normy hałasu w przemyśle i transporcie;
- wprowadzanie zieleni izolacyjnej i nieuciążliwych krajobrazowo ekranów akustycznych, bądź innych naturalnych rozwiązań ochrony akustycznej wokół zakładów przemysłowych i wzdłuż dróg o dużym natężeniu ruchu pojazdów;
- stosowanie w budynkach materiałów o zwiększonej izolacyjności akustycznej;
- stosowanie w planowaniu miejscowym zasad strefowania — różnicowanie dopuszczalnych norm hałasu ze względu na funkcję wyznaczonych w planie terenów;
- ekranowanie źródeł silnych pól elektromagnetycznych;
- wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów związanych z ochroną przed polami elektromagnetycznymi.

1.8. Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym

Poważne awarie przemysłowe są zdarzeniami trudnymi do przewidzenia, a możliwości przeciwdziałania ich wystąpieniu są znacznie ograniczone. Działania podejmowane w tym obszarze zagrożeń będą ukierunkowane na rygorystyczne egzekwowanie wymagań prawnych wobec osób prowadzących zakłady o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia takiej awarii oraz odpowiednie przygotowanie tras do przewozu materiałów niebezpiecznych.

Cel:
- zapobieganie i ograniczanie skutków wystąpienia poważnych awarii przemysłowych.

Kierunki polityki przestrzennej:
- zapobieganie powstawaniu poważnych awarii przemysłowych w przedsiębiorstwach oraz ograniczanie negatywnych skutków ich wystąpienia m.in. poprzez opracowanie zewnętrznych i wewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych i ich aktualizację;
- uwzględnianie w planowaniu przewozu niebezpiecznych ładunków tras zapewniających maksymalne bezpieczeństwo dla mieszkańców i środowiska (przez tereny mało zurbanizowane i o niskiej wartości przyrodniczej oraz z daleka od ujęć wody pitnej);
- wskazanie w planach miejscowych lokalizacji postojów do bezpiecznego parkowania dla samochodów przewożących materiały niebezpieczne;
- doposażenie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego;
- wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu wystąpienia awarii przemysłowych.

1.9. Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji

Pogarszająca się dostępność zasobów naturalnych (w tym także wody) oraz wysokie koszty ich przetwarzania wymuszają konieczność podjęcia działań służących zwiększeniu efektywności produkcji i zmniejszeniem zużycia jednostkowego tych zasobów. Również wysokie koszty utylizacji odpadów powodują konieczność ograniczania ilości ich wytwarzania w procesach produkcyjnych.

Cel:
- wzrost efektywności gospodarczego wykorzystania zasobów naturalnych, zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki i ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów.

Zasady zagospodarowania przestrzennego:
- ograniczanie zużycia wody i energii w procesach produkcyjnych;
- minimalizacja wytwarzania odpadów w procesach przemysłowych.

Kierunki polityki przestrzennej:
- wdrażanie w zakładach przemysłowych systemów zarządzania środowiskowego oraz programów naprawczych dostosowujących technologie do jak najbardziej energo- i wodooszczędnych;
- intensyfikacja stosowania zamkniętych obiegów wody w przedsiębiorstwach;
- wdrożenie działań zmierzających do zmniejszenia zużycia wody i podniesienia efektywności wykorzystania energii w gospodarce komunalnej;
- zwiększenie sprawności wytwarzania energii i zmniejszenie strat w przemyśle;
- wykorzystanie w stopniu maksymalnym wszystkich powstających w procesach przemysłowych odpadów.

2. Dziedzictwo kulturowe

Głównym zadaniem samorządu województwa w zakresie zagospodarowania przestrzeni kulturowej będzie **skuteczniejsza ochrona i rewaloryzacja zasobów** dziedzictwa kulturowego oraz **racjonalne ich zagospodarowanie** m.in. z myślą o wykorzystaniu tych zasobów jako **elementu promocji i czynnika rozwoju gospodarczego,** a także zapewnieniu trwałych źródeł dofinansowywania prac rewaloryzacyjnych z dochodów budżetowych i pozabudżetowych np. z turystyki.

Istotnym zadaniem będzie także wykorzystanie dziedzictwa kulturowego w procesie **umacniania tożsamości kulturowej** mieszkańców regionu przy jednoczesnym zachowaniu i kultywowaniu specyfiki lokalnej.

W świetle tych zadań, a także określonych wcześniej uwarunkowań polityki przestrzennej, priorytetowymi obszarami działań samorządu województwa będą:
- intensyfikacja i pogłębianie rozpoznania zasobów dziedzictwa kulturowego;
- ochrona i rewaloryzacja zabytkowych układów przestrzennych miast i wsi;
- zachowanie i ochrona obiektów i zespołów o najwyższej randze oraz szczególnym znaczeniu dla kultury narodowej i dziedzictwa światowego;
- zachowanie najcenniejszych krajobrazów kulturowych;
- promocja i eksponowanie najcenniejszych obiektów;
- tworzenie warunków do współpracy samorządów lokalnych z partnerami społecznymi i prywatnymi w celu pozyskania środków na rewaloryzację zabytków.

Główny cel polityki przestrzennej:

Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego

Cele wspomagające:
- dążenie do pełnego rozpoznania zasobów dziedzictwa kulturowego oraz objęcie ochroną cennych obiektów i zespołów zabytkowych oraz obszarów o wartościowym krajobrazie kulturowym;
- przeprowadzenie prac rewaloryzacyjnych najcenniejszych zabytków, przede wszystkim układów urbanistycznych oraz obiektów i zespołów o szczególnych walorach.

Zasady realizacji celów:

- respektowanie przepisów i wymagań ochronnych przy rewaloryzacji obiektów i zespołów zabytkowych objętych ochroną prawną;
- racjonalne, zgodne z wymogami konserwatorskimi zagospodarowanie, użytkowanie i udostępnianie obiektów zabytkowych, z uwzględnieniem celów kulturowych i turystycznych;
- unikanie przekształceń przestrzennych mogących zagrażać zasobom dziedzictwa kulturowego, np. dysharmonijne lub szkodliwe sąsiedztwo;
- eksponowanie w strukturze przestrzennej, w panoramach i sylwetach miejscowości elementów najcenniejszych;
- komponowanie nowych struktur z uwzględnieniem historycznej zabudowy;
- prowadzenie archeologicznych badań ratunkowych na terenach realizowanych lub przewidzianych do realizacji inwestycji wielkoobszarowych;
- edukacja społeczna w zakresie wartości i znaczenia obiektów kulturowych dla promocji i rozwoju województwa oraz integracji regionalnej.

Kierunki polityki przestrzennej:

Głównym zadaniem polityki ochrony przestrzeni kulturowej będzie zabezpieczanie obiektów i zespołów zabytkowych, w tym dziedzictwa archeologicznego przed degradacją oraz sukcesywna renowacja, rewitalizacja oraz racjonalne ich udostępnienie drogą pełnego wykorzystania instrumentów prawnych i finansowych przewidzianych w obowiązujących przepisach prawnych i programach. Realizacja tego zamierzenia winna odbywać się poprzez :

- wnioskowanie o dokonanie wpisu cennych obiektów do rejestru zabytków;
- egzekwowanie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz objęcie tymi planami wszystkich terenów szczególnej ochrony konserwatorskiej;
- tworzenie warunków przestrzennych do organizacji parków kulturowych — wskazane jest przeanalizowanie możliwości tworzenia parków kulturowych na obszarach o wyróżniającym się krajobrazie kulturowym. W tym celu niezbędne jest wykonanie szczegółowej inwentaryzacji terenu i przygotowanie odpowiedniej dokumentacji. Interesującym przypadkiem jest obszar doliny rzeki Kamiennej, dla którego w przeszłości opracowano dokumentację wskazując go jednocześnie, jako projektowany Park Kulturowy Doliny Rzeki Kamiennej;
- podjęcie starań o utworzenie pomników historii, takich jak: Sandomierz — układ urbanistyczno-krajobrazowy miasta, Kielce — zespół Wzgórza Zamkowego, Wąchock — zespół klasztoru cystersów, Ujazd — zespół „Krzyżtopór" oraz Szydłów i Chęciny — układy urbanistyczno-krajobrazowe, Święty Krzyż — zespół klasztoru pobenedyktyńskiego, Chmielnik — „Świętokrzyski Sztetl" — ośrodek edukacyjno-muzealny w byłej synagodze.

W ramach polityki ochrony przestrzeni kulturowej wyróżnia się następujące obszary działań priorytetowych:

Rewaloryzacja i rewitalizacja obiektów, zespołów oraz zabytkowych układów przestrzennych

Zakłada się, iż większość zrewaloryzowanych obiektów zabytkowych, zespołów i układów przestrzennych powinna zostać udostępniona na cele turystyczne oraz wykorzystana, jako element promocji i czynnik rozwoju gospodarczego. Dotyczy to w szczególności:

- najcenniejszych zabytkowych zespołów urbanistycznych (Sandomierz, Chęciny, Szydłów, Wiślica) oraz innych zespołów staromiejskich, szczególnie zagrożonych;

- zagrożonych zespołów i obiektów zabytkowych, objętych rejestrem dóbr kultury;
- cmentarzy żydowskich, ewangelickich i prawosławnych oraz zaniedbanych grobów wojennych I wojny światowej;
- niszczejących obiektów sakralnych innych wyznań: judaizmu, arianizmu, kalwinizmu i prawosławia.

Kreowanie przestrzeni kulturowej

Poza ochroną istniejących zabytków niezwykle ważne jest, by realizowana w ich pobliżu zabudowa kontynuowała tradycje regionalne i była harmonijnie wkomponowana w przestrzeń kulturową. Wiąże się to ze zmianą świadomości mieszkańców, którzy powinni dostrzegać potrzebę kreowania zabytkowego krajobrazu tak, aby mógł zainteresować i przyciągnąć potencjalnych turystów. Kreowanie przestrzeni kulturowej powinno być realizowane m.in. poprzez:

- opracowanie wzorcowych projektów architektonicznych zabudowy mieszkalnej (zwłaszcza wiejskiej i małomiasteczkowej) i innej, twórczo kontynuującej tradycje regionalne lub subregionalne, jak też skuteczne promowanie ich realizacji;
- poprzedzanie planów miejscowych analizami kompozycyjno-widokowymi otoczenia funkcjonalnego zabytków celem prawidłowego zagospodarowania przedpola widokowego i ochrony ich ekspozycji (z ewentualnym wykluczeniem zabudowy w bezpośrednim ich sąsiedztwie);
- poszerzenie zakresu konkursów architektoniczno-urbanistycznych o projekty architektoniczne obiektów eksponowanych w krajobrazie kulturowym (zwłaszcza historycznym);
- opracowanie programu wsparcia ochrony zasobów zabytkowego i tradycyjnego budownictwa wiejskiego — drewnianego, jeszcze licznego, ale szczególnie narażonego na masowe ubytki w nieodległej przyszłości;
- preferowanie oddolnych inicjatyw odnowy dziedzictwa kulturowego i włączenia go w przestrzeń turystyczną;
- wskazywanie w planach miejscowych wartościowych obiektów dóbr kultury współczesnej wraz z określeniem zasad ich ochrony.

Rozpoznanie i udokumentowanie zasobów dziedzictwa kulturowego

Z uwagi na występujące zagrożenia przestrzeni kulturowej działania te winny objąć w szczególności:

- pozostałości dziedzictwa przemysłowego, będącego wyróżnikiem tożsamości kulturowej regionu świętokrzyskiego;
- historyczne układy ruralistyczne, zwłaszcza o najstarszej metryce osadniczej oraz układy urbanistyczne małych miast o ciekawej, lecz słabo udokumentowanej przeszłości, a ponadto rozpoznanie zakresu zachowania tradycyjnej zabudowy wiejskiej i historycznej zabudowy małomiasteczkowej;
- wartościowe elementy małej architektury sakralnej (krzyże, figury i kapliczki), dotychczas niedostatecznie udokumentowane konserwatorsko, natomiast ważne dla tożsamości lokalnej i miejscowego krajobrazu kulturowego;
- miejsca historyczne, związane z ważnymi wydarzeniami, w tym militarnymi (np. pola bitew), a także z działalnością wybitnych postaci historycznych, zasłużonych dla kraju i regionu, w tym postaci zapomnianych;
- cenne obiekty archeologiczne wraz z doprowadzeniem do finalizacji prac AZP (Archeologiczne Zdjęcie Polski);
- wartościowe elementy dóbr kultury współczesnej.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

DZIEDZICTWO KULTUROWE - KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Mapa nr 4

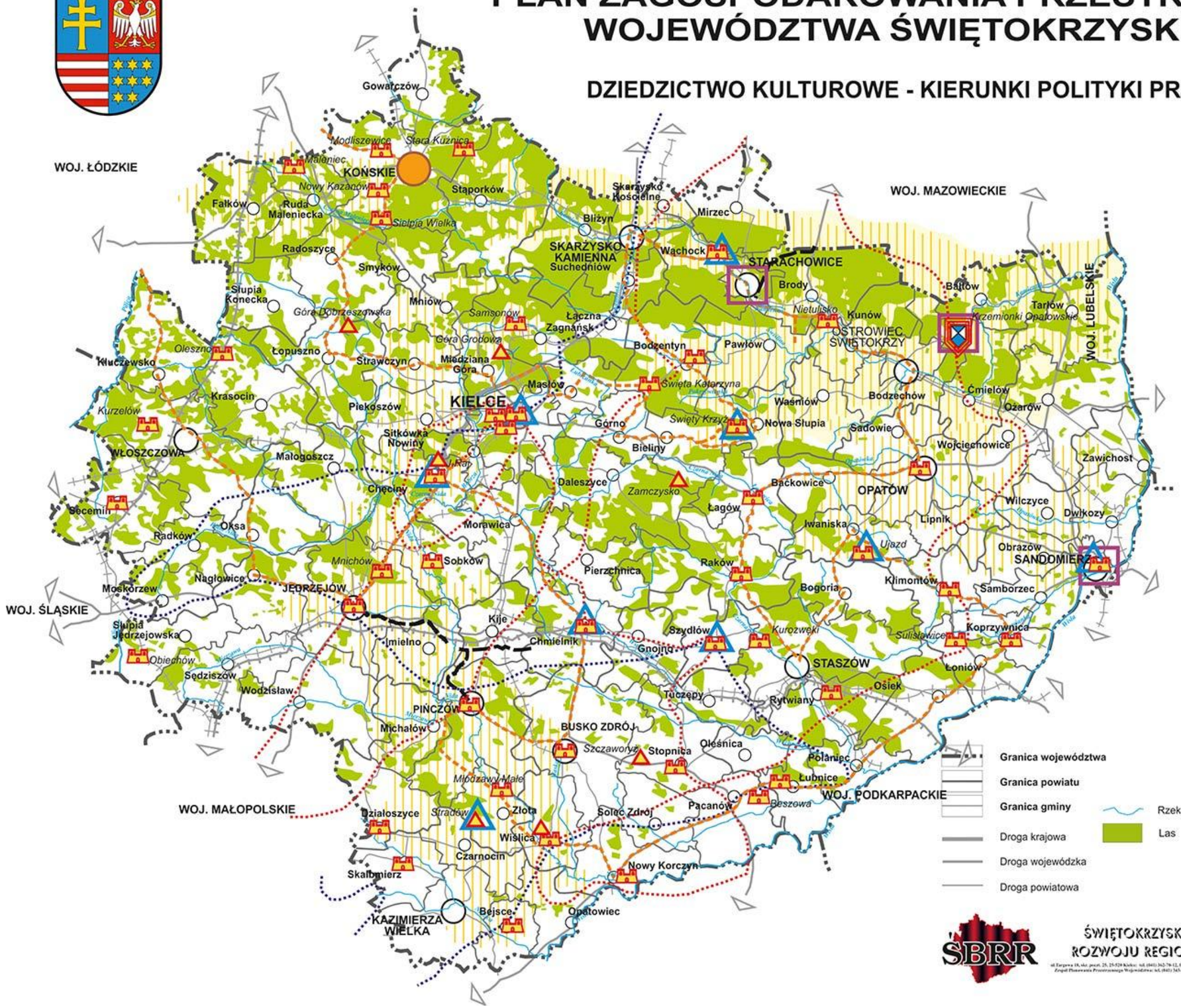

LEGENDA

- Pomnik historii
- Park kulturowy
- Obiekt proponowany do wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO
- Proponowany pomnik historii

Proponowane parki kulturowe obejmujące:

- zabytkowy obiekt lub zespół obiektów, w tym zespół miejski
- obiekt archeologiczny
- krajobraz kulturowy dolin rzecznych (orientacyjny zasięg)
- w tym: proponowany Park Kulturowy Doliny Kamiennej

Szlaki kulturowe:

- Monastyczny Szlak Cystersów - do oznakowania
- Historyczny Szlak Kościuszki - do upamiętnienia i oznakowania
- Historyczny Szlak Piłsudskiego - do upamiętnienia i oznakowania
- Zabytkowa kolej dojazdowa - do rewaloryzacji

- Granica województwa
- Granica powiatu
- Granica gminy
- Droga krajowa
- Droga wojewódzka
- Droga powiatowa
- Rzeka
- Las

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

Priorytety działalności rewaloryzacyjnej na wyodrębnionych obszarach problemowych:

Aglomeracja Staropolska

- zahamowanie i przeciwdziałanie dewaloryzacji krajobrazu kulturowego (tereny o szczególnie dużym nasyceniu w zabytki techniki, historyczne miasta, osiedla fabryczne oraz inne miejscowości o tradycjach przemysłowych), powodowanej przez żywiołowe inwestowanie i skutkującej pogorszeniem ładu przestrzennego, zagrożeniem przez odkształcenia zabytkowych układów, ubytkiem niespotykanych już w Europie reliktów techniki, zanikiem tradycyjnych form budowlanych;
- ograniczenie i eliminacja zagrożeń dziedzictwa archeologicznego (zwłaszcza zagęszczonych stanowisk przemysłowych i osadniczych z okresu paleolitu, mezolitu, neolitu i czasów rzymskich), powodowanych przez inwestycje związane z pracami ziemnymi;
- rewaloryzacja i promocja zasobów, wykorzystanie ich do aktywizacji kulturalnej i turystycznej.

Obszary pokrywy lessowej

- eliminacja zagrożeń dziedzictwa archeologicznego (zwłaszcza zagęszczonych stanowisk osadniczych z okresu neolitu i wczesnego średniowiecza), powodowanych przez intensywną gospodarkę rolną (głęboka orka, prace drenarskie, podorywanie kurhanów, kopców i grodzisk, itp.), nasilone procesy erozyjne oraz inwestycje związane z pracami ziemnymi;
- przeciwdziałanie dewaloryzacji krajobrazu kulturowego (szczególnie nasyconego w grody i grodziska z osadami służebnymi oraz zagęszczone wiejskie osadnictwo rodzime o metryce wczesnośredniowiecznej i średniowiecznej, historyczne miasta, założenia rezydencyjne i sakralne, miejsca historyczne, miejscowości z zabudową tradycyjną, itp.), powodowanej przez kolizyjne inwestowanie, odkształcanie układów urbanistycznych i ruralistycznych, wymianę zabudowy tradycyjnej na nową o obcych formach, itp.;
- rewaloryzacja i promocja walorów, wkomponowanie ich w przestrzeń turystyczną.

Obszary wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych

- redukcja zagrożeń dziedzictwa archeologicznego (zwłaszcza zagęszczonych stanowisk osadniczych z okresu wczesnego i późnego średniowiecza), powodowanych przez powierzchniową eksploatację surowców skalnych (kopalnie, hałdy nadkładu i odpadów surowcowych) oraz inwestycje infrastrukturalne i przemysłowe związane z pracami ziemnymi;
- zapobieganie dewaloryzacji krajobrazu kulturowego (nasyconego w wiejskie osadnictwo rodzime o metryce średniowiecznej i późnośredniowiecznej, historyczne miasta, założenia rezydencyjne i sakralne, miejsca historyczne, miejscowości z zabudową tradycyjną itp.), powodowanej przez wielkoprzestrzenne inwestowanie eksploatacyjne i przemysłowe, odkształcanie zachowanych historycznych układów urbanistycznych i ruralistycznych, wymianę zabudowy tradycyjnej na nową o obcych formach itp.;
- rewaloryzacja i rekultywacja obszarowa oraz promocja walorów.

Obszary podmiejskie

- zahamowanie i przeciwdziałanie dewaloryzacji krajobrazu kulturowego (o lokalnym nasyceniu w zasoby wiejskiego krajobrazu osiedleńczego harmonijnego lub krajobrazu historycznego), powodowanej przez nasilone inwestowanie mieszkaniowo-usługowe, jednorodzinne lub przemysłowo-składowe, wyrażającej się silnym pogorszeniem ładu

przestrzennego, zagrożeniem odkształcenia historycznych układów ruralistycznych, zanikiem tradycyjnych form budowlanych, wymianą zabudowy tradycyjnej na nową o obcych formach.

V. Kierunki rozwoju mieszkalnictwa i budownictwa oraz kształtowania zabudowy wiejskiej

1. Kierunki rozwoju mieszkalnictwa i budownictwa

Głównym celem polityki przestrzennej w dziedzinie mieszkalnictwa będzie zahamowanie i odwrócenie niekorzystnych tendencji w zakresie ilości budowanych mieszkań oraz stopniowa poprawa standardów mieszkaniowych, przynajmniej do poziomu średniokrajowego. Należy przypuszczać, że przy rosnącej polaryzacji zamożności społeczeństwa w strukturze budownictwa mieszkaniowego dominować będzie nadal budownictwo jednorodzinne, ale zwiększy się także zapotrzebowanie na tanie wielorodzinne mieszkania komunalne, jak i lokale socjalne. Mimo, wyraźnego niedoboru instrumentów polityki mieszkaniowej państwa, stymulujących ten sektor budownictwa należy dążyć do:

- zaspokojenia coraz bardziej zróżnicowanych potrzeb mieszkaniowych przy zapewnieniu wyższych standardów mieszkań i racjonalnym zagospodarowaniu terenów osiedlowych oraz wyposażenie w podstawowe usługi publiczne, telekomunikacyjne, tereny zielone, place zabaw dla dzieci i młodzieży oraz komunikację publiczną;
- uzyskania prawidłowych relacji: miejsce zamieszkania — miejsce pracy — usługi — rekreacja i wypoczynek drogą kształtowania dogodnych połączeń komunikacyjnych oraz racjonalnego rozmieszczania tych funkcji w przestrzeni zurbanizowanej.

Jednocześnie przyjmuje się następujące **zasady realizacji celów** mieszkaniowych:

- kształtowanie struktur mieszkaniowych z pełnym wyposażeniem infrastrukturalnym z poszanowaniem walorów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu;
- różnicowanie zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, z wyprzedzającym uzbrojeniem terenów, wkomponowaniem zabudowy w lokalny krajobraz (skala i gabaryty zabudowy, naturalna kolorystyka) oraz przeciwdziałaniem rozpraszaniu tych struktur;
- uwzględnianie w strukturze budowanych mieszkań, potrzeb budownictwa społecznego (czynszowego na wynajem i socjalnego).

<u>Kierunki polityki przestrzennej:</u>

- opracowanie i wdrożenie regionalnego programu rozwoju budownictwa mieszkaniowego z uwzględnieniem zwiększenia sektora mieszkań na wynajem (warunkujących mobilność społeczeństwa w poszukiwaniu pracy) oraz mieszkań socjalnych i interwencyjnych (pomoc w usuwaniu skutków klęsk żywiołowych i zdarzeń losowych);
- ustanowienie regionalnych standardów kształtowania warunków mieszkaniowych z uwzględnieniem norm europejskich i stopniowe wprowadzanie ich do realizacji;
- wprowadzenie korzystniejszych zasad kredytowania i dotowania budownictwa mieszkaniowego;
- poprawa stanu technicznego istniejących zasobów mieszkaniowych z uwzględnieniem humanizacji i estetyzacji dawnych blokowisk;
- zdecydowane zwiększenie podaży uzbrojonych terenów dla budownictwa miejskiego, zwłaszcza o wyższej intensywności zabudowy w miastach oraz uzbrojonych działek budowlanych w zasobach gminnych;
- dążenie do skupiania w centralnej części miast zespołów handlu, usług i kultury dostosowanych do skali i charakteru otaczającej zabudowy z poszanowaniem zasad ładu przestrzennego i wymagań komunikacyjnych;
- dostosowanie rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych do przepisów obowiązujących na obszarach objętych prawną ochroną przyrody i krajobrazu oraz ochroną konserwatorską zasobów kulturowych;
- dbałość o zachowanie wymaganego udziału terenów zielonych;
- wkomponowywanie zabudowy w istniejącą zieleń itp.;

- zwiększenie ilości miejsc do parkowania przy osiedlach mieszkaniowych.

2. Polityka kształtowania zabudowy wiejskiej i wielofunkcyjnego rozwoju wsi

Zakłada się dywersyfikację struktury funkcjonalnej zabudowy wiejskiej, która powinna być koncentrowana i dostosowana do potrzeb rozwoju wielofunkcyjnego oraz szerokiego wprowadzenia pozarolniczych funkcji gospodarczych. Działaniom tym winna towarzyszyć zasada zapobiegania potencjalnym kolizjom funkcjonalnym, zwłaszcza środowiskowym i krajobrazowym. Nowa struktura zabudowy wiejskiej wymaga:

- modernizacji oraz zwiększenia konkurencyjności i funkcjonalności siedlisk gospodarstw towarowych, ze szczególnym uwzględnieniem: młodych rolników przejmujących ziemię, grup producenckich zwiększających skalę produkcji towarowej, rolników podejmujących większe inwestycje produkcyjne, zwłaszcza finansowane ze środków pomocowych;
- skupiania zabudowy gospodarstw drobnotowarowych oraz innych, tradycyjnych funkcji zabudowy rolniczej o charakterze ekstensywnym w ośrodkach osadniczych, na obszarach przewidzianych pod zabudowę wielofunkcyjną, wyposażonych w zbiorcze systemy infrastruktury;
- umożliwienia dywersyfikacji działalności drobnych gospodarstw rolnych oraz wprowadzenia alternatywnych źródeł dochodu w ramach istniejących siedlisk (pod warunkiem utrzymania negatywnego oddziaływania tej działalności na otoczenie w granicach działki siedliskowej);
- wsparcia rozwoju agroturystyki i innych form rekreacji na obszarach wiejskich;
- rewitalizacji historycznie ukształtowanej wiejskiej sieci osiedleńczej oraz wykorzystania jej najcenniejszych zespołów dla promocji tych obszarów i poprawy warunków życia ludności;
- ochrony wartości lokalnego dziedzictwa kulturowego i kultury źródłowej wsi, podejmowania działań inwentaryzacyjno-rozpoznawczych w ramach inwentaryzacji urbanistycznej terenów;
- ochrony przed kolizyjną zabudową obszarów o wyróżniających się walorach krajobrazu kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem potencjalnych punktów i osi widokowych oraz bezpośredniego otoczenia obiektów zabytkowych;
- tworzenia warunków przestrzennych do wdrażania lokalnych strategii rozwoju i powstałych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego;
- stworzenia systemu korzystnych warunków terenowych i ekonomicznych do przyciągnięcia inwestorów tworzących miejsca pracy, co wiąże się m.in. ze stworzeniem oferty terenów uzbrojonych i dostępnych pod względem własnościowym;
- stworzenia sieci powiązań kooperacyjnych i biznesowych pomiędzy producentami rolnymi, rynkami hurtowymi i przetwórcami surowców rolniczych (nowoczesne systemy kontraktacji i skupu, klastry producentów);
- ukształtowania rynkowego otoczenia rolnictwa oraz regionalnego systemu rynków rolnych, w pierwszej kolejności na obszarach intensywnego rozwoju tej funkcji;
- doposażenia wiejskich ośrodków osadniczych w pełny zakres usług podstawowych, z jednoczesną poprawą standardu ich świadczenia oraz wysoką dbałością o jakość otaczającej te placówki przestrzeni publicznej;
- rozbudowy przetwórstwa rolno-spożywczego, zwłaszcza związanej z wytwarzaniem produktów regionalnych, artykułów deficytowych i niszowych oraz aktywizacją lokalnej bazy surowcowej.

VI. Kierunki rozwoju systemu infrastruktury społecznej

Dogodna dostępność do usług: oświaty, kultury, opieki zdrowotnej oraz sportu i rekreacji jest ważnym elementem budowania przewagi konkurencyjnej, i będzie współdecydować o atrakcyjności inwestycyjnej województwa w przestrzeni krajowej, i europejskiej. Sprzyja ona bowiem kontaktom międzyludzkim i aktywności społecznej oraz określa możliwości kształcenia kadr kwalifikowanych, które determinują innowacyjność i budowanie gospodarki opartej na wiedzy.

Uzyskanie odczuwalnej poprawy dostępności w wymiarze regionalnym wymaga dostosowania sytemu usługowego do oczekiwań mieszkańców w różnych skalach obszarowych: począwszy od gminnej (lokalnej) i powiatowej (subregionalnej) po regionalną i krajową, rozwijaną w głównych ośrodkach osadniczych województwa. Potrzeby w zakresie infrastruktury społecznej dotyczą zarówno uzupełnienia sieci placówek publicznych, jak i poprawy standardów zagospodarowania istniejących obiektów usługowych, bowiem mechanizmy rynkowe nie zapewniły dotychczas właściwej dostępności do tego rodzaju usług. Sieć usług komercyjnych będzie natomiast kształtowana drogą tworzenia systemu ułatwień i zachęt, zwłaszcza dla tych segmentów usług, które są najbardziej deficytowe i nie kolidują z interesem publicznym.

1. Oświata i nauka

Poziom wykształcenia ludności i możliwość podnoszenia kwalifikacji decydują o jakości zasobów ludzkich, zaś szansa zdobycia w swoim rejonie zamieszkania wysokich kwalifikacji zawodowych, zgodnych z potrzebami ryku pracy jest jednym z głównych warunków zahamowania odpływu młodzieży poza granice województwa. Głównym zadaniem samorządu województwa w tej dziedzinie zagospodarowania będzie zbudowanie silnej pozycji systemu edukacji, zwłaszcza bazy wyższych uczelni, która mogłaby zapewnić konkurencyjne warunki nauki oraz wygenerować system innowacji stanowiący podstawę rozwoju nowoczesnej gospodarki.

Wiodący cel polityki wojewódzkiej:

- poprawa dostępności do szkolnictwa wyższego i średniego zawodowego oraz usprawnienie powiązań między szkołami wyższymi, a przedsiębiorstwami.

Zasady realizacji:

- wysoka jakość infrastruktury naukowo-dydaktycznej wyższych uczelni publicznych;
- sprzyjanie integracji potencjału kadrowego nauki i przedsiębiorstw, usprawnianie powiązań przestrzennych na linii nauka — gospodarka;
- dostosowanie struktury bazy szkolnictwa zawodowego do lokalnej specjalizacji gospodarczej i potrzeb runku pracy;
- wsparcie dla regionalnych specjalności edukacyjnych i naukowo-badawczych oraz działań promujących nową technikę i technologię;
- korzystne warunki przestrzenne dla rozwoju szkolnictwa niepublicznego na wszystkich poziomach edukacji;
- powszechny dostęp do szkolnictwa na poziomie gimnazjalnym w ośrodkach gminnych i średnim w ośrodkach powiatowych oraz w wybranych ośrodkach gminnych, z jednoczesną poprawą jakości bazy materialnej tych usług;
- priorytet dla infrastruktury kształcenia ustawicznego i „telenauki".

Kierunki polityki przestrzennej:

- rozbudowa bazy dydaktycznej i socjalnej szkolnictwa wyższego, w tym zwłaszcza uniwersyteckiego w Kielcach oraz sieci szkół wyższych (względnie ich filii) w ośrodkach regionalnych i subregionalnych ze wsparciem inicjatyw lokalizacyjnych w obszarze województwa dla głównych uczelni krajowych;
- wsparcie inicjatyw konsolidacyjnych uczelni z sektorem przemysłu (centra badawczo-rozwojowe, konsorcja naukowo-przemysłowe, inicjatywy klastrowe, itp.);
- tworzenie warunków do wzrostu zaangażowania ośrodków akademickich w kształtowanie regionalnego kapitału intelektualnego oraz wsparcie w budowaniu prestiżu uczelni wyższych województwa na rynku usług edukacyjnych;
- poszerzenie oferty kształcenia na poziomie wyższym o kierunki deficytowe (utworzenie wydziału medycznego na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego, powiązane z organizacją oddziałów klinicznych w wiodących szpitalach);
- dywersyfikacja kierunków kształcenia na poziomie regionalnym i subregionalnym z jednoczesnym dostosowywaniem struktury tych kierunków do lokalnej specjalizacji gospodarczej i potrzeb rynku pracy — wsparcie innowacyjnych form kształcenia (e-edukacja);
- rozwój centrów kształcenia ustawicznego przede wszystkim na **podobszarze recesji przestarzałej bazy przemysłowej** oraz w ośrodkach subregionalnych, wsparcie dla działań realizowanych w ramach programów pomocowych;
- zwiększenie dostępności do systemu szkoleń służących przekwalifikowaniu lub zdobyciu nowych umiejętności zawodowych na poziomie ponadlokalnym szczególnie dla osób bezrobotnych o niskich umiejętnościach, młodzieży pochodzącej z rodzin najuboższych i peryferyjnych obszarów wiejskich oraz innych osób znajdujących się w szczególnie niekorzystnych warunkach na rynku pracy;
- stworzenie sprzyjających warunków przestrzennych i systemu zachęt do zamieszkania i rozwoju kariery młodym kadrom naukowym w ośrodkach rozwijających bazę szkolnictwa wyższego i zawodowego.

2. Opieka zdrowotna i społeczna

Poprawa dostępu do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej, oprócz niezbędnych działań organizacyjno-inwestycyjnych na wszystkich poziomach obsługi, wiąże się z lepszym dostosowaniem sieci jednostek szpitalnych i ambulatoryjnych do prognozowanego rozmieszczenia ludności oraz przewidywanych zmian w strukturze demograficznej i zdrowotnej mieszkańców. Uwzględniając obecne trendy w tym zakresie, za niezbędną uznaje się rozbudowę systemu lecznictwa onkologicznego i kardiologicznego, obiektów zapewniających opiekę długoterminową i paliatywną oraz usług opieki nad matką i dzieckiem, rehabilitacyjnych oraz wyspecjalizowanych w leczeniu chorób „cywilizacyjnych". Istotnym zadaniem samorządu województwa będzie również wzmacnianie struktury przestrzennej ratownictwa medycznego.

W planowaniu systemu obsługi należy także uwzględniać proces starzenia się ludności oraz zwiększanie się grupy osób samotnych, pozbawionych opieki.

Cel polityki wojewódzkiej:

- zapewnienie warunków rozwoju lecznictwa specjalistycznego, a także systemu wsparcia środowiskowego i stacjonarnej pomocy społecznej z jednoczesnym pogłębieniem specjalizacji regionalnej w wiodących dziedzinach lecznictwa zamkniętego.

Priorytety wojewódzkiej polityki przestrzennej:

- europejski standard usług w wiodących placówkach lecznictwa szpitalnego, zwłaszcza Świętokrzyskim Centrum Onkologii oraz Świętokrzyskim Centrum Kardiologii, pogłębianie specjalizacji regionalnej w lecznictwie zamkniętym;
- nowoczesna baza infrastruktury szpitalnej, sprzyjająca efektywności ekonomicznej i jakości świadczonych usług — tworzenie warunków do organizacji lecznictwa klinicznego;
- poprawa dostępności do specjalistycznych usług ambulatoryjnych, zwłaszcza tzw. częstego korzystania już na poziomie ponadlokalnym — wzmocnienie funkcji diagnostycznych i rehabilitacyjnych;
- dostosowanie bazy lecznictwa szpitalnego w powiatach do potrzeb społeczności lokalnej i uwarunkowań ekonomicznych;
- krajowy standard opieki zdrowotnej i społecznej dla ludzi starszych, niepełnosprawnych i pozbawionych opieki;
- rozwój instytucji wsparcia środowiskowego oraz rozwój placówek stacjonarnej pomocy społecznej na poziomie ponadlokalnym;
- tworzenie warunków przestrzennych do walki z patologiami społecznymi.

Kierunki polityki przestrzennej:

- rozbudowa i doposażenie wiodących placówek specjalistycznej opieki zdrowotnej w aspekcie uzyskania metropolitalnych i krajowych standardów obsługi;
- uzyskanie krajowego standardu bazy lecznictwa uzdrowiskowego w Busku-Zdroju i Solcu-Zdroju oraz racjonalne zagospodarowanie stref ochrony uzdrowiskowej, zgodne ze statutem uzdrowiska;
- wsparcie systemu szpitalnictwa powiatowego w dostosowaniu do warunków rynkowych;
- kompleksowa rozbudowa systemu placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (zarówno podstawowej, jak i specjalistycznej), drogą tworzenia nowych placówek względnie ich filii na obszarach niedosłużonych, doposażenia w nowoczesną aparaturę diagnostyczno-terapeutyczną oraz rozbudowy bazy lokalowej dla lekarzy rodzinnych;
- tworzenie warunków do rozwoju usług komercyjnych, zwłaszcza w segmentach deficytowych i wymagających dużych nakładów finansowych;
- zapewnienie warunków przestrzennych do organizacji profilaktyki prozdrowotnej oraz promocji zdrowego i aktywnego stylu życia;
- integracja przestrzenna inicjatyw mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i patologiom;
- rozbudowa i modernizacja placówek i obiektów pomocy społecznej z myślą o zapewnieniu europejskich standardów obsługi;
- tworzenie warunków do wdrożenia kompleksowych programów wspierania rodziny;
- rozbudowa i modernizacja obiektów związanych z bezpieczeństwem publicznym i ratownictwem medycznym.

3. Kultura, sport i rekreacja

Oferta usług kultury oraz sportu i rekreacji wpływa znacząco na wizerunek regionu oraz jest ważnym punktem odniesienia w krajowym rankingu atrakcyjności inwestycyjnej miast. Zadaniem wojewódzkiej polityki przestrzennej w tej dziedzinie zagospodarowania będzie uzyskanie znaczącej poprawy dostępności do pełnego asortymentu placówek podstawowych, z równoczesnym tworzeniem warunków do podejmowania działalności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej na najwyższym poziomie. Sprzyjać temu winno stworzenie systemu usług o wysokim standardzie (lokalizowanych głównie w ośrodkach

subregionalnych), które pełniłyby funkcje animatora działalności kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej na lokalnym poziomie obsługi.

Wiodący cel polityki wojewódzkiej:

- znaczące zwiększenie dostępności systemu placówek kultury wysokiej w obszarze funkcjonalnym Kielc oraz wykreowanie silnych centrów kulturalnych w ośrodkach subregionalnych.

Zasady zagospodarowania przestrzennego:

- ograniczanie dysproporcji w dostępie społeczeństwa regionu do dóbr i usług kultury wysokiej;
- poprawa dostępności mieszkańców województwa do lokalnych i powiatowych placówek kulturalnych;
- wykorzystanie bogactwa kultury ludowej oraz inicjatyw miejscowych do aktywizacji kulturalnej obszarów wiejskich oraz wzmacniania tożsamości kulturowej regionu;
- łączenie usług kultury z komplementarnymi funkcjami terenów takimi jak: rekreacja i wypoczynek, usługi handlu i gastronomii o wysokim standardzie, tereny sportu i imprez masowych;
- wsparcie partnerstwa publiczno-prywatnego w rozwoju bazy usługowej realizowanej „dla wspólnego dobra".

Kierunki polityki przestrzennej:

- wzmocnienie roli Kielc oraz ośrodków subregionalnych jako wiodących ośrodków życia społecznego i kulturalnego regionu poprzez rozbudowę bazy usługowej o wysokim standardzie oraz zwiększanie liczby imprez artystycznych o zasięgu krajowym i międzynarodowym (w oparciu o współpracę z innymi ośrodkami w kraju i za granicą), a także szerszą promocję;
- zwiększenie roli ośrodków powiatowych jako ponadlokalnych centrów kultury, sportu i rekreacji, które winny osiągnąć regionalny standard obsługi;
- sprzyjanie organizacji działalności sportowej na poziomie krajowym w ośrodkach, posiadających najkorzystniejsze warunki rozwoju różnych dyscyplin sportu wyczynowego;
- uzupełnianie i rozbudowa sieci podstawowych placówek kultury oraz sportu i rekreacji w aspekcie poprawy dostępności do tych usług z obszarów niedosłużonych;
- rozwijanie różnorodnych form upowszechniania i krzewienia kultury na obszarze całego województwa poprzez wspieranie placówek i ośrodków upowszechniania kultury i edukacji regionalnej, wykazujących odpowiednią aktywność;
- promocja działalności kulturalnej, w szczególności nawiązującej do kultury źródłowej, oraz działalności sportowej w środowisku wiejskim.

4. Poprawa jakości zasobów ludzkich

Jakość zasobów ludzkich wiąże się decydująco z sytuacją na rynku pracy oraz możliwością podniesienia kwalifikacji zawodowych, zwiększających szanse zatrudnienia. Wysoką rangę tej problematyce nadaje zaktualizowana *„Strategia rozwoju województwa świętokrzyskiego do roku 2020"*, której jednym z celów jest *koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki*, m.in. realizowana drogą tworzenia sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, w tym innowacyjnej oraz doskonalenia systemu szkolnictwa. Z kolei w *Krajowym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2012-2014*, zakłada się zmniejszenie ogólnej stopy bezrobocia oraz

wzrost wskaźnika zatrudnienia do 66,5 % na koniec 2014 r. Realizacja tych założeń wymaga zwiększenia podaży miejsc pracy oraz stworzenia nowoczesnej i łatwo dostępnej oferty edukacyjnej, umożliwiającej podniesienie kwalifikacji zawodowych.

Celem wojewódzkiej polityki przestrzennej w omawianej dziedzinie zagospodarowania powinno być, zatem:

Wyrównywanie szans dostępu ludności regionu do rynku pracy oraz atrakcyjnej, nowoczesnej oferty edukacyjnej, sprzyjającej kształtowaniu społeczeństwa opartego na wiedzy

Zadaniem samorządu województwa, wynikającym z tak ujętego celu polityki przestrzennej powinno być wsparcie **słabszych strukturalnie obszarów wiejskich oraz gmin peryferyjnych o niskim potencjale rozwojowym**, posiadających najsłabiej rozwinięty — lokalny rynek pracy oraz utrudniony dostęp do edukacji zawodowej.

Na obszarach tych konieczne jest **ukształtowanie nowych, prorynkowych struktur i powiązań przestrzennych** sprzyjających aktywności lokalnej i tworzeniu nowych segmentów rynku pracy, przy wykorzystaniu dostępnych środków pomocowych. Oznacza to potrzebę wskazania nowych, atrakcyjnych lokalizacyjnie terenów i stref aktywności gospodarczej, które mogłyby pełnić funkcje rynkowe — stosownie do inicjatyw podejmowanych w różnych strategiach i programach rozwoju lokalnego. Równolegle wspierane będą działania służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych i aktywnej polityce wzrostu zatrudnienia oraz zadania podejmowane w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego, mające na celu trwałe zwiększenie miejsc pracy.

Uwzględnienie powyższych zagadnień w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego będzie jednym z najważniejszych kryteriów zgodności projektów tych dokumentów z „Planem zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego", przesądzającym o pozytywnym ich zaopiniowaniu przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego.

Do **najważniejszych kierunków działań przestrzennych** służących integracji lokalnych rynków zalicza się:

na obszarach wiejskich *— stworzenie podstaw przestrzennych rozwoju wielofunkcyjnego, ukierunkowanego na przebudowę wiejskiego rynku pracy i przesunięcie zasobów ludzkich z produkcji rolnej do jej otoczenia oraz pozarolniczych działów gospodarki, drogą:*

- stworzenia lokalnego systemu korzystnych warunków terenowych i ekonomicznych oraz organizacyjnych dla rozwoju przedsiębiorczości generującej wzrost zatrudnienia;
- wskazania atrakcyjnej (według kryteriów rynkowych) oferty terenów pod różnego rodzaju przedsiębiorczość, zwłaszcza opartą o lokalne potencjały i zasoby;
- sprzyjania lokalnym inicjatywom gospodarczym poprzez wzmacnianie obsługi komunikacyjnej i uzbrojenia technicznego terenów i stref o największym potencjale rozwoju aktywności rynkowej;
- zapewnienia warunków przestrzennych do rozwoju istniejących i powstawania nowych segmentów rynku pracy (przestrzenne i strukturalne równoważenie tego rynku);
- tworzenia i upowszechniania rozwiązań przestrzennych zmierzających do uelastycznienia rynku pracy, adaptacyjności pracowników i zwiększenia mobilności zawodowej mieszkańców;
- znaczącego wsparcia lokalnych służb zatrudnienia i innych instytucji wspomagających rozwój rynku pracy;

- aktywizacji nowych segmentów rynku na rzecz ochrony środowiska oraz zachowania zabytków i kultury źródłowej wsi (np.: tworzenie „zielonych miejsc pracy", kultywowanie tradycji ludowej, itp.);
- wdrażania programów aktywizacji zawodowej dla bezrobotnych oraz wspierania powrotów na rynek pracy;
- wsparcia działań służących poprawie dostępności do systemu edukacji zawodowej.

na obszarach miast — *tworzenie warunków przestrzennych do rozwoju i dywersyfikacji miejskich rynków pracy, zwłaszcza w innowacyjnych sektorach gospodarki i usługach produkcyjnych, co wymaga podjęcia następujących działań przestrzennych:*

- stworzenia korzystnych warunków przestrzennych dla rozwoju potencjału kadrowego nauki i sektora badawczo-rozwojowego w stolicy województwa oraz w ośrodkach subregionalnych;
- dostosowania systemu edukacji do potrzeb ponadlokalnych rynków pracy (stosownie do rangi ośrodka miejskiego w wojewódzkim systemie osadnictwa);
- poprawy dostępności rynku pracy poprzez rozbudowę i unowocześnienie infrastruktury komunikacyjnej ułatwiającej dojazdy do terenów przedsiębiorczości oraz nowych stref aktywności gospodarczej;
- stworzenia systemu zachęt wspierających mobilność mieszkańców na rynku pracy — aktywizowanie poprzez umożliwienie podnoszenia kwalifikacji, informację zawodową, pośrednictwo pracy, szkolenia oraz budowę systemu kształcenia ustawicznego, a także zapewnienie wzrostu zasobów mieszkań i przygotowanie terenów do osiedlania się i rozwoju przedsiębiorczości dla ludności chcącej emigrować ze wsi do miast;
- wsparcia tworzenia trwałych miejsc pracy w nowych dziedzinach usług rynkowych (otoczenie rynkowe biznesu, transfer wiedzy i innowacji, obsługa systemów teleinformatycznych), jak również w tradycyjnych sektorach gospodarki posiadających największe perspektywy rozwoju np.: budownictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym, handlu i gastronomii, hotelarstwie, obsłudze ruchu turystycznego itp.;
- sprzyjania działaniom służącym wzmocnieniu usług rynku pracy — zapewnienie spójności instytucjonalnej różnych podmiotów działających na tym rynku;
- wspierania rynku pracy dla kobiet umożliwiającego łączenie przez nie ról rodzinnych i zawodowych oraz różnorodnych form aktywności osób niepełnosprawnych i w wieku emerytalnym;
- planowania rozwoju rynku pracy z uwzględnieniem potrzeb obszaru oddziaływania ośrodka miejskiego.

<u>Powyższym działaniom towarzyszyć będą następujące zasady polityki przestrzennej:</u>

- zasada równości szans dostępu do rynku pracy i edukacji (odnosząca się zwłaszcza do mieszkańców wsi, kobiet i osób dysfunkcyjnych oraz ludzi młodych i długotrwale bezrobotnych);
- zasada wyrównywania dysproporcji terytorialnych w zakresie ubóstwa i wykluczenia społecznego;
- tworzenie warunków do zwiększenia mobilności zawodowej mieszkańców;
- preferencje lokalizacyjne dla inwestycji przynoszących trwały wzrost zatrudnienia;
- zasada wspierania wszystkich inicjatyw lokalnych wzrostu zatrudnienia nie kolidujących z ochroną środowiska przyrodniczego i krajobrazu.

VII. Kierunki rozwoju bazy ekonomicznej oraz obszarów wydobycia surowców mineralnych

1. Baza ekonomiczna

Punktem wyjścia do realizacji wizji rozwoju gospodarczego województwa, nakreślonej w *„Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego do roku 2020”* (SRWŚ) winno być: szeroko rozumiane otwarcie komunikacyjne regionu na sąsiednie metropolie, koncentracja na kluczowych dla rozwoju gospodarki regionu branżach, rozwój nowoczesnej infrastruktury technicznej i teleinformatycznej oraz stworzenie systemu atrakcyjnej oferty terenów inwestycyjnych, zapewniających konkurencyjne warunki lokalizacyjne.

Strategia Badań i Innowacyjności Województwa (RIS3) doprecyzowuje wizję rozwoju wyznaczoną w SRWŚ poprzez wybór „inteligentnych specjalizacji” województwa, które powinny stanowić motor rozwoju gospodarczego regionu. Są to branże: odlewniczo-metalowa, budowlana, turystyki prozdrowotnej i zdrowej żywności, wspierane przez trzy obszary horyzontalne: technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT), efektywne wykorzystanie energii (odnawialne źródła energii) i branżę targowo-kongresową.

W związku z powyższym **głównym celem** w omawianej dziedzinie zagospodarowania województwa będzie:

Wzrost konkurencyjności i innowacyjności przestrzeni gospodarczej wraz z wykorzystaniem specyficznych zasobów i potencjałów regionalnych oraz przystosowaniem tej przestrzeni do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy

Realizacji celu głównego i celów warunkujących przyświecać będą następujące zasady polityki przestrzennej:

- zasada zrównoważonego wykorzystywania specyficznych atutów województwa dla tworzenia inteligentnych specjalizacji regionalnych;
- zasada tworzenia wielofunkcyjnych, atrakcyjnych lokalizacyjnie stref aktywizacji gospodarczej, wyposażonych w pełną infrastrukturę techniczną, społeczną i okołobiznesową, zdolnych do przyciągania kapitału oraz absorpcji innowacji i transferu zaawansowanych technologii;
- zasada efektywnego wykorzystania istniejącego zainwestowania i infrastruktury technicznej oraz rewitalizacji zdegradowanych terenów i dzielnic poprzemysłowych;
- zasada preferencji dla działalności o dużym zaawansowaniu technologicznym i niskim poziomie szkodliwości dla środowiska przyrodniczego;
- zasada sprzyjania inteligentnej współpracy sektora B+R ze środowiskiem gospodarczym drogą partnerskiej integracji dzielnic wiedzy i parków naukowo-technologicznych oraz przedsiębiorstw produkcyjnych;
- zasada preferencji dla rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw, najbardziej odpornego na czynniki kryzysowe.

Cele warunkujące:

1. Kształtowanie warunków przestrzennych do dywersyfikacji przedsiębiorczości, rozwoju sektora MSP oraz inteligentnych specjalizacji gospodarczych

Sprostanie wymogom konkurencyjności na rynkach krajowych i zagranicznych wymaga m.in. osiągnięcia wyższego stopnia dywersyfikacji gospodarki, zwłaszcza w oparciu o rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw, cechującego się większą elastycznością reakcji na potrzeby rynków zbytu i bardziej odpornego na zjawiska kryzysowe. Dywersyfikacja funkcji gospodarczych powinna również zmierzać do wykorzystania

specyficznych zasobów i potencjałów regionu (inteligentne specjalizacje), zaawansowanych technologii oraz rozwoju sektora usług rynkowych.

Realizacja powyższego celu powinna zatem polegać na:

- racjonalnym wykorzystaniu zasobów regionu oraz kształtowaniu inteligentnych specjalizacji regionalnych w gospodarce, poprzez:
  - ✓ tworzenie warunków przestrzennych dla rozwoju inteligentnych specjalizacji gospodarczych zdiagnozowanych w Strategii Badań i Innowacyjności Województwa (RIS3):
    - odlewniczo-metalowej (podobszar recesji przestarzałej bazy przemysłowej w pasie od Końskich po Ostrowiec Św.),
    - budowlanej (rejony wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych),
    - turystyki prozdrowotnej (rejon Buska-Zdroju i Solca-Zdroju),
    - zdrowej żywności (rejon Sandomierza — ośrodek warzywnictwa i ogrodnictwa, przetwórstwa owoców i warzyw, międzynarodowego handlu produktami rolnymi oraz ośrodek akademicki, specjalizujący się w tych dziedzinach; rejon Włoszczowy, Pierzchnicy i Końskich — ośrodki produkcji i przetwórstwa mleka),
    - technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) — Kielce,
    - efektywnego wykorzystania energii/odnawialnych źródeł energii (m.in. rejon Połańca, Rzędowa i Grzybowa)
    - targowo-kongresowej (Targi Kielce i działający w oparciu o nie klaster Grono Targowe Kielce);
  - ✓ tworzenie warunków dla rozwoju skupisk współpracujących przedsiębiorstw (klastrów) w inteligentnych dla regionu specjalizacjach;
  - ✓ tworzenie warunków przestrzennych dla rozwoju rzemiosła regionalnego oraz kreowania produktów i marek regionalnych;
- tworzeniu warunków przestrzennych dla rozwoju i dywersyfikacji funkcji wyższego rzędu w obszarze funkcjonalnym Kielc, w tym:
  - ✓ funkcji międzynarodowych i krajowych, zwłaszcza: targowej, konferencyjnej, imprezowo-kulturalnej, technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT);
  - ✓ funkcji naukowo-edukacyjnych (rozbudowa i poszerzenie oferty specjalistycznych placówek edukacji, nauki, kultury, sportu, turystyki, ochrony zdrowia, administracji i innych usług wyższego rzędu oraz organizacja cyklicznych wydarzeń targowo-wystawienniczych, naukowych, kulturalnych i sportowych o randze krajowej i międzynarodowej);
  - ✓ funkcji gospodarczych (integracja potencjału naukowego, gospodarczego i biznesowego dla wykształcenia Regionalnego Systemu Innowacji, wspierającego rozwój innowacyjnych przedsiębiorstw);
- tworzeniu warunków przestrzennych dla dywersyfikacji funkcji gospodarczych subregionalnych ośrodków wzrostu, w tym:
  - ✓ preferencje dla rozwoju przemysłów o dużym zaawansowaniu technologicznym, zdolnych konkurować na rynku europejskim;
  - ✓ tworzenie warunków do rozwoju kooperacji przemysłowej (klastry);
  - ✓ rozwój sektora usług rynkowych;
  - ✓ rozwój instytucji i usług otoczenia biznesu;
- tworzeniu warunków przestrzennych dla wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich umożliwiającego przechodzenie ludności wiejskiej do zawodów pozarolniczych, w tym:
  - ✓ wzmocnienie przetwórstwa rolno-spożywczego;
  - ✓ różnicowanie działalności gospodarczej na wsi przy wykorzystaniu lokalnych potencjałów (rzemiosło, usługi);

- wsparciu sektora MSP, poprzez tworzenie warunków przestrzennych dla rozwoju instytucji otoczenia biznesu pomagających w założeniu, prowadzeniu i podnoszeniu innowacyjności działalności gospodarczej.

2. Stworzenie systemu korzystnych warunków lokalizacyjnych poprzez modernizację i kompleksowe wyposażanie obszarów aktywności w nowoczesną infrastrukturę komunikacyjną, techniczną i ekonomiczną, zwłaszcza w atrakcyjnych dla gospodarki rynkowej węzłach, pasmach i strefach aktywności gospodarczej

Aktywność gospodarcza koncentrować będzie się głównie w tzw. niszach aktywności rynkowej w największych ośrodkach Aglomeracji Staropolskiej, na terenach specjalnych stref ekonomicznych, na obszarach koncentracji wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych oraz w głównych węzłach komunikacyjnych i wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych. Aktywność ta winna być również stymulowana w średnich i małych miastach regionu obsługujących obszary wiejskie, zwłaszcza pozbawione atrakcyjnych potencjałów rozwoju. W świetle dokonanej analizy uwarunkowań rozwoju bazy ekonomicznej na tych obszarach proponuje się następujące kierunki polityki przestrzennej:

- zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej i poprawa wewnętrznych powiązań transportowych, poprzez:
  - ✓ budowę i modernizację głównego szkieletu dróg ekspresowych w województwie i sprawnego połączenia tego systemu z systemem międzynarodowych szlaków komunikacyjnych;
  - ✓ przystosowanie parametrów technicznych i przepustowości dróg krajowych i wojewódzkich dla potrzeb transportu multimodalnego w głównych węzłach i pasmach aktywności rynkowej;
  - ✓ budowę Regionalnego Portu Lotniczego Kielce w Obicach wraz z zagospodarowaniem jego strefy funkcjonalnej;
  - ✓ poprawę skomunikowania terenów produkcyjno-usługowych z miejscami zamieszkania i „obsługi biznesu”;
  - ✓ budowę regionalnych centrów logistycznych usprawniających ruch towarowy;
- restrukturyzację technologiczną przestarzałej bazy przemysłowej oraz dywersyfikację struktury przemysłu, zwłaszcza na obszarach monokultury przemysłowej z wysokim udziałem gałęzi tradycyjnych (były SOP), w tym:
  - ✓ odchodzenie od przemysłów wyłącznie surowcowych na rzecz zaawansowanych przemysłów przetwórczych;
  - ✓ rozwój nowoczesnych baz przechowalnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego, dostosowanych do wymogów rynku UE, a także rozwój działalności pozarolniczej z zakresu obsługi rynku rolnego i ludności wiejskiej;
  - ✓ wykorzystanie istniejącego stanu zainwestowania i uzbrojenia przemysłowego z przywróceniem równowagi ekologicznej i adaptacją do nowych, innowacyjnych trendów rozwoju;
  - ✓ trwała rewitalizacja dzielnic i obszarów poprzemysłowych;
- stworzenie systemu korzystnych warunków lokalizacyjnych w atrakcyjnych dla gospodarki rynkowej węzłach, pasmach i strefach aktywności poprzez:
  - ✓ kompleksowe uzbrojenie terenów produkcyjno-usługowych w infrastrukturę techniczną (gaz przewodowy, wodociąg i kanalizację zbiorczą itd.) i teleinformatyczną (dostęp do Internetu);
  - ✓ zapewnienie niezawodności zasilania w media;
  - ✓ pełne spożytkowanie korzyści ekonomicznych wynikających z funkcjonowania starachowickiej i tarnobrzeskiej SSE wraz z ich podstrefami;

- ✓ zwiększenie podaży uzbrojonych terenów inwestycyjnych o uregulowanej sytuacji prawno-własnościowej w miejscach o najkorzystniejszych warunkach rynkowych lokalizacji;
- ✓ tworzenie stref, pasm i węzłów aktywności gospodarczej, odpowiadających zróżnicowanym potrzebom lokalizacyjnym, w celu złamania monostruktury gospodarki oraz wywołania efektu synergii lokalizacji;
- ✓ kreowanie nowych dzielnic przedsiębiorczości z poszanowaniem ładu przestrzennego i ekologicznego (optymalne wkomponowanie w lokalną strukturę przestrzenną, odpowiednia izolacja od terenów zabudowy mieszkaniowej, korzystne warunki dojazdu i parkowania itp.) oraz zapewnienie możliwości ich dalszego rozwoju przestrzennego i strukturalnego;
- ✓ tworzenie systemu korzyści ekonomicznych do przyciągnięcia kapitału oraz infrastruktury otoczenia biznesu wspierającej działania inwestycyjne przedsiębiorstw;
- ✓ zdecydowane usprawnienie promowania walorów lokalizacyjnych województwa na krajowym i europejskim „rynku inwestycyjnym";

- ➢ zwiększenie inwestycji w poprawę jakości środowiska, w tym:
  - ✓ poprawę jakości wód, powietrza, gleb i klimatu akustycznego;
  - ✓ rozwiązanie problemu utylizacji odpadów przemysłowych i rekultywacji terenów zdegradowanych;
  - ✓ promowanie wdrażania w zakładach przemysłowych systemów zarządzania środowiskowego, najlepszych dostępnych technologii oraz upowszechnianie i promowanie postaw ekologicznych w środowisku biznesowym.

2. Obszary wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych

Obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin i racjonalne ich wykorzystanie ze względu na nieodnawialność zasobów oraz potencjalne zagrożenie środowiska, które może przynieść niewłaściwa ich eksploatacja stanowią przedmiot szczególnego zainteresowania wojewódzkiej polityki przestrzennej. Na kierunki ich zagospodarowania rzutuje niewątpliwie fakt, że przemysł województwa od najdawniejszych czasów ukształtowany został w ścisłym powiązaniu z istniejącymi zasobami surowców. We wcześniejszych okresach przemysł ten bazował na wydobyciu i przetwórstwie rud metali (żelaza, miedzi i ołowiu) natomiast późniejszy okres i lata obecne przyniosły zwiększenie wykorzystania zasobów surowców skalnych i chemicznych.

Świętokrzyskie należy do obszarów o bogatej i urozmaiconej bazie kopalin. Aktualnie, zgodnie z potrzebami rynku główny przedmiot eksploatacji stanowią surowce węglanowe, które wykorzystuje się dla przemysłu cementowo-wapienniczego oraz do produkcji kruszyw drogowych i budowlanych. Ponadto intensywnie eksploatuje się bogate zasoby złóż gipsu i siarki. Prognozy zapotrzebowania na kopaliny stanowiące bazę dla rozwoju głównie produkcji materiałów budowlanych są na tyle optymistyczne, że można przewidywać dalszy wzrost wydobycia i przetwórstwa surowców wykorzystywanych dla potrzeb szeroko rozumianego budownictwa. Wzrost ten będzie jednak realizowany mając na uwadze następujące **cele polityki przestrzennej**:

- ➢ oszczędne i racjonalne korzystanie z zasobów surowcowych;
- ➢ systematyczna poprawa stanu środowiska zmienionego w wyniku eksploatacji kopalin, głównie na terenach wielkoskalowych przekształceń;
- ➢ pełne wykorzystanie zasobów unikalnej jakości wód mineralnych dla rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego i turystyki zdrowotnej;

- wzrost atrakcyjności turystycznej i krajoznawczej województwa poprzez udostępnienie interesujących obiektów geologicznych dla celów turystycznych i naukowo-dydaktycznych.

Zasady realizacji celów:

Prowadzona od wielu lat eksploatacja złóż kopalin przyczyniła się do znacznego przekształcenia krajobrazu naturalnego, zwłaszcza w rejonach gdzie występuje nagromadzenie kopalni odkrywkowych. W trosce o zachowanie walorów krajobrazowych przyjmuje się strategiczną **zasadę nie tworzenia nowych obszarów koncentracji wydobycia i przeróbki poza już istniejącymi.** Nie wyklucza to podjęcia eksploatacji pojedynczych złóż, położonych na innych obszarach pod warunkiem, że eksploatacja ta nie spowoduje zagrożeń środowiskowych i jest szczególnie uzasadniona względami gospodarczymi. Jednocześnie winny być respektowane następujące kryteria polityki przestrzennej:

- wydobywanie surowców zgodnie z wymogami obowiązujących przepisów prawa, w tym ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
- przestrzeganie zasad bezpieczeństwa eksploatacji surowców w odniesieniu do obszarów zamieszkałych, atrakcyjnych turystycznie, o wysokich walorach przyrodniczych i rolniczych;
- zabezpieczenie rezerw terenowych i ochrona złóż przed inwestycjami nie związanymi z działalnością górniczą, które mogłyby ograniczyć lub uniemożliwić w przyszłości ich eksploatację;
- podnoszenie efektywności wykorzystania zasobów poprzez wszechstronne zagospodarowanie kopalin (kopaliny głównej, kopalin towarzyszących oraz surowców z hałd i składowisk górniczych);
- skuteczna ochrona zasobów wód mineralnych i leczniczych.

Kierunki polityki przestrzennej:

Pomimo, że w polityce krajowej pozyskiwanie surowców mineralnych postrzega się generalnie, jako zagrożenie dla środowiska, to dla słabszych ekonomicznie regionów kraju, w tym i naszego województwa, racjonalna eksploatacja kopalin stanowi ważny czynnik rozwoju, który może i powinien być wykorzystany w sytuacji postępującej polaryzacji przestrzeni gospodarczej. Warunkiem intensyfikacji wykorzystania tych surowców jest prowadzenie kompleksowej i zrównoważonej gospodarki złożami z równoczesnym uwzględnieniem minimalizacji szkód wyrządzonych eksploatacją w środowisku przyrodniczym. Osiągnięcie tych zamierzeń nastąpi w wyniku realizacji następujących działań przestrzennych:

- optymalne wykorzystywanie zasobów złóż oraz surowców z hałd i składowisk pogórniczych przy zmniejszeniu ilości powstających odpadów drogą stosowania nowoczesnych technologii eksploatacji i przeróbki;
- rekultywacja byłych wyrobisk, hałd i osadników oraz sukcesywna rekultywacja złóż eksploatowanych;
- likwidacja nielegalnej eksploatacji kopalin na potrzeby lokalne;
- dbałość o estetykę krajobrazu przez wprowadzenie zieleni osłonowej izolującej tereny wydobycia oraz stosowanie urządzeń zmniejszających uciążliwość wydobycia w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, ochrony powietrza i niwelacji hałasu oraz zanieczyszczeń;
- włączenie do programów rozwoju turystyki atrakcyjnych obiektów poeksploatacyjnych, a szczególnie walorów wynikających z interesującej budowy geologicznej;

- rozwój wydobycia surowców charakterystycznych jedynie dla woj. świętokrzyskiego, jak gipsy, siarka czy wody mineralne, z uwzględnieniem zarówno korzyści gospodarczych, jak i wymogów ochrony środowiska.

Obszary koncentracji i rozwoju wydobycia kopalin

Obejmują one historyczne tereny występowania i przetwórstwa surowców mineralnych, jak i obszary gdzie aktualnie prowadzone jest wydobycie z reguły z kilku złóż położonych w bliskim sąsiedztwie i gdzie potencjalne zasoby kopalin rokują możliwość udostępnienia nowych złóż. W takich rejonach konieczne jest zwrócenie szczególnej uwagi na minimalizację kolizji przyrodniczo-krajobrazowych. Szczególnie duża koncentracja wydobycia i przerobu kopalin, głównie węglanowych, ma miejsce na terenach położonych na południe i południowy-zachód od Kielc. Zlokalizowane jest tu kilkanaście, dużych (w skali krajowej) złóż i zakładów, m.in. są to: Bukowa, Małogoszcz, Ostrówka i Ołowianka, Kowala, Trzuskawica, Radkowice-Podwole, Morawica III i wiele mniejszych. Na obszarze tym wstępują również złoża, kwalifikujące się do zagospodarowania na cele wydobywcze. Drugim obszarem o znacznie mniejszym nasyceniu złożami i czynnymi kopalniami jest rejon Łagowa, Baćkowic i Iwanisk.

Pozostałymi rejonami, które nie stanowią obszarów koncentracji wydobycia kopalin, lecz skala eksploatacji i przetwórstwo surowca predysponuje je do uwzględnienia w Planie są:

- obszar złoża Gliniany-Duranów i funkcjonująca na bazie tego surowca „Cementownia Ożarów", w gminie Ożarów;
- obszar eksploatacji i przetwórstwa siarki ze złoża Osiek (południowy-wschód regionu);
- obszar wydobycia i przetwórstwa wapieni w północnej części gminy Chmielnik;
- obszar wydobycia i przetwórstwa gipsów z dwóch złóż na Ponidziu (złoże Leszcze i Borków-Chwałowice);
- obszar planowanego Zagłębia Ceramicznego na pograniczu gmin Mniów — Smyków — Radoszyce w oparciu o istniejące zasoby.

W rejonach tych oprócz wymienionych wcześniej zasad i kierunków polityki przestrzennej istotnym jest dostosowanie sieci dróg obsługujących kopalnie i zakłady przeróbcze do występującego oraz prognozowanego obciążenia ruchem, jak również sukcesywne minimalizowanie uciążliwości środowiskowych. Istotnym zadaniem, którego realizacja służyć będzie ocenie działalności wydobywczo-przetwórczej, jest stałe unowocześnianie procesów technologicznych, poszerzanie asortymentu i wdrażanie nowych produktów, oraz rozwój sektora B+R.

VIII. Kierunki rozwoju turystyki i rekreacji

Podstawą kształtowania rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej w województwie świętokrzyskim będzie korzystne położenie geograficzne regionu, jego specyficzne zasoby przyrodniczo-kulturowe, a także dotychczasowy stan i zamierzenia rozwoju bazy gospodarczej turystyki, która wykazuje znaczną dynamikę wzrostu.

Na podstawie analizy uwarunkowań rozwoju funkcji turystycznej można stwierdzić, że na przeważającym obszarze województwa występują dobre warunki dla rozwoju prawie wszystkich form turystyki pobytowej (agroturystyki, turystyki aktywnej, turystyki uzdrowiskowej, biznesowej, a nawet zimowej), jak również turystyki samochodowej związanej ze zwiedzaniem zabytków, obiektów o wybitnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych, miejsc pamięci narodowej, a także (coraz częściej) atrakcji geologicznych.

Obecny poziom wyposażenia w infrastrukturę turystyczną (piesze i rowerowe szlaki turystyczne, trasy dla turystów zmotoryzowanych, stoki narciarskie, baza noclegowo-gastronomiczna i inne), jak i planowane inwestycje turystyczne predysponują województwo do rozwijania turystyki krótko i długopobytowej zarówno latem, jak i zimą, ukierunkowanej na potrzeby wypoczynku rodzinnego mieszkańców sąsiednich aglomeracji. Istotnym wsparciem rozwoju tych produktów turystycznych jest już dynamicznie rozwijająca się agroturystyka oraz turystyka biznesowa i konferencyjna oparta o Targi Kielce. Słabszą dynamikę rozwoju, głównie z uwagi na niedobór bazy obsługowej, posiada wypoczynek sobotnio-niedzielny oraz turystyka objazdowa.

Mankamentem jest również nierównomierne rozmieszczenie hoteli i innych obiektów noclegowych. Zdecydowana większość miejsc noclegowych zlokalizowana jest w Kielcach oraz kilku większych miastach i miejscowościach, przy dotkliwych niedoborach na terenach bardzo atrakcyjnych (np. północne pasma Gór Świętokrzyskich, okolice Parków Krajobrazowych: Suchedniowsko-Oblęgorskiego i Cisowsko-Orłowińskiego). Ponadto regionalne produkty turystyczne nie są jeszcze dostatecznie wypromowane i udostępnione, a oferta turystyczna wciąż nie jest dość urozmaicona. Ograniczenie stanowi nadal mały zakres usług turystycznych przy ich relatywnie wysokich cenach oraz niski standard udostępnienia atrakcji turystycznych. Problem ten złagodziło powstanie kilku stoków narciarskich, co w znacznej mierze przyczyniło się do wydłużenia sezonu turystycznego w okresie zimowym.

Biorąc pod uwagę powyższe, zakłada się tak ukierunkować działania przestrzenne, aby turystyka stała się jednym z wiodących czynników aktywizacji większości gmin i miast regionu. Sprzyjają temu pojawiające się w światowych trendach zmiany zapotrzebowania turystów na aktywne i zróżnicowane formy wypoczynku, charakteryzujące się bliższym kontaktem z miejscową przyrodą i kulturą, z dala od zatłoczonych centrów turystycznych.

Istotne znaczenie będzie mieć zatem wykreowanie nowego wizerunku województwa, jako regionu, wielofunkcyjnego i urozmaiconego produktu turystycznego, opartego o czyste ekologicznie i łatwo dostępne komunikacyjnie środowisko.

W ostatnim okresie dużego znaczenia nabiera nowa forma turystyki — geoturystyka. Wyjątkowo interesująca budowa geologiczna województwa, gdzie odsłaniają się na powierzchni utwory wszystkich epok geologicznych (od prekambru po czwartorzęd). Obserwuje się tu niespotykane gdzie indziej uroki krajobrazu, ciekawe odsłonięcia formacji geologicznych oraz ślady dawnego górnictwa, zwłaszcza kruszcowego, co daje ogromne możliwości wykorzystania tych unikatowych bogactw dla rozwoju szeroko rozumianej geoturystyki. W ostatnich latach zauważa się wyraźny wzrost zainteresowania możliwością wykorzystania interesujących obiektów geologicznych dla rozwoju turystyki, rekreacji i edukacji naukowej. Przykładami na to są: utworzenie — Jura Parku w Bałtowie; turystycznego szlaku Archeo-Geologicznego oraz Geoparku Kielce z dużym projektem, z zakresu archeogeologii obejmującym, także wybudowane już „Centrum Geoedukacji" na Wietrzni; udostępnienie dla zwiedzających — neolitycznych kopalni krzemienia

w Krzemionkach, jaskiń na Kadzielni w Kielcach, kamieniołomu Zachełmie ze śladami tetrapoda i in. Na potwierdzenie dużego zainteresowania tego rodzaju turystyką należy wspomnieć o planowanej budowie „Europejskiego Centrum Geoedukacji góra Rzepka" (wraz z infrastrukturą edukacyjno-turystyczną) w gm. Chęciny, „Stacji Naukowej — Muzeum Dinozaurów" w gm. Mniów oraz utworzeniu kolejnych geoparków, np. Geopark Kielce Plus czy też Geoparku Kamiennej z wyjątkowo cennym stanowiskiem — Gagaty Sołtykowskie, jak również Geoparku — Małopolski Przełom Wisły.

Na uwagę zasługują także liczne zabytki techniki, należące do Staropolskiego Okręgu Przemysłowego, położone głównie wzdłuż rzek: Czarnej, Bobrzy i Kamiennej, np.: zakład hutniczy w Maleńcu, Huta Józef w Samsonowie, walcownia w Nietulisku, muzea w Sielpi i Starachowicach i in.

Cel główny polityki przestrzennej:

Trwały i zrównoważony rozwój turystyki, prowadzący do wzrostu konkurencyjności regionu oraz powstania nowych segmentów runku pracy

Cele operacyjne wojewódzkiej polityki przestrzennej:

- stałe i konsekwentne podnoszenie atrakcyjności i konkurencyjności przestrzeni turystycznej województwa, zwłaszcza na obszarach objętych prawną ochroną przyrody;
- kształtowanie rejonów i centrów turystyczno-rekreacyjnych, oferujących wyspecjalizowaną i dostosowaną do zróżnicowanych potrzeb strukturę produktu turystycznego;
- preferowanie ekoturystyki i agroturystyki, ograniczanie turystyki masowej w rejonach przeciążonych (ŚPN) i atrakcyjnych przyrodniczo oraz kanalizowanie ruchu turystycznego na obszarach chronionych prawnie;
- kształtowanie pierścieni turystyczno-wypoczynkowo-rekreacyjnych w strefach podmiejskich oraz korytarzy turystycznych wzdłuż dróg przenoszących największe potoki ruchu turystycznego.

Zasady polityki przestrzennej:

- wiązanie udostępniania turystycznego walorów środowiskowych, krajobrazowych i kulturowych z rozbudową właściwej infrastruktury turystycznej;
- koncentracja bazy turystyki i rekreacji w rejonach o najwyższych walorach przyrodniczo-krajobrazowo-kulturowych z zachowaniem wartości środowiska przyrodniczego, które stanowi główny walor turystyczny;
- realizacja wszelkich inwestycji w zakresie infrastruktury turystycznej winna uwzględniać wymogi ochrony środowiska (w tym obszarów Natura 2000), a także zachowanie walorów krajobrazowych, jeśli inwestycje te znajdują się na terenach leśnych należy je także uzgadniać z zarządcą gruntów leśnych w tym Nadleśnictwami PGLLP;
- kojarzenie zagospodarowania turystycznego ze wzmożoną ochroną najcenniejszych walorów przyrodniczych i kulturowych;
- poprawa wyposażenia obiektów turystycznych w niezbędną infrastrukturę turystyczną i techniczną;
- decentralizacja funkcji turystycznej z ośrodków i rejonów najbardziej przeciążonych (np. Sielpia, Świętokrzyski Park Narodowy, Chańcza itp.);
- ochrona przestrzeni turystyczno-rekreacyjnej przed zagospodarowaniem obniżającym atrakcyjność turystyczną;

- zasada podporządkowania funkcji turystycznej wymaganiom lecznictwa uzdrowiskowego w miejscowościach sanatoryjnych.

Ogólne kierunki zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego:

- podejmowanie przez samorządy lokalne i regionalne skoordynowanych wzajemnie działań, mających na celu zagospodarowanie i rozpropagowanie walorów turystycznych województwa;
- odpowiednie eksponowanie i zagospodarowanie turystyczne walorów przyrodniczych i kulturowych w połączeniu ze wzmożoną ich ochroną;
- znaczące zwiększenie ilości zbiorników wodnych przeznaczonych na cele rekreacyjne poprzez zagospodarowanie istniejących i budowę nowych zbiorników o funkcji turystycznej;
- tworzenie preferencyjnych warunków do rozwoju i funkcjonowania „gospodarki turystycznej" w strefach zagospodarowania turystycznego;
- kreowanie urozmaiconej oferty turystycznej i rekreacyjnej, dostosowanej do miejscowych warunków;
- zwiększenie dostępności atrakcji turystycznych i otwarcia miast na turystykę;
- rekultywacja obszarów zdegradowanych pod kątem wykorzystania rekreacyjnego;
- doposażenie w odpowiednią infrastrukturę turystyczną i techniczną ośrodków i rejonów turystyczno-rekreacyjnych;
- poprawa stanu technicznego istniejących urządzeń i obiektów turystyczno-rekreacyjnych;
- wskazanie obszarów, na których agro- i ekoturystyka stanowić będą wiodący czynnik aktywizacji gospodarczej i społecznej;
- wyznaczenie i oznakowanie tras rowerowych oraz tras dla narciarstwa biegowego, szczególnie w strefach wypoczynku podmiejskiego oraz łączących poszczególne rejony turystyczno-rekreacyjne;
- tworzenie sieci zintegrowanych punktów obsługi i informacji turystycznej, bazy noclegowo-gastronomicznej w centrach turystyczno-rekreacyjnych, a także wzdłuż tranzytowych oraz turystycznych tras samochodowych (np.: Małopolskiego Szlaku Cystersów);
- niwelacja dysproporcji w rozmieszczeniu i standardzie bazy noclegowej z jednoczesnym dopasowaniem struktury tej bazy do specyfiki poszczególnych rejonów turystycznych;
- doposażenie istniejących szlaków kajakowych na Nidzie, Kamiennej i Pilicy oraz istniejącego szlaku wodnego na Wiśle poprzez budowę i modernizację towarzyszącej infrastruktury.

Obszary predysponowane do pełnienia funkcji turystycznej i uzdrowiskowej

Województwo świętokrzyskie posiada liczne i zróżnicowane walory turystyczno-rekreacyjne, które są jednak nierównomiernie rozmieszczone. Dlatego też zachodzi potrzeba wewnętrznej rejonizacji w taki sposób, aby obszary o podobnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych mogły wspólnie prowadzić, kreować i promować odpowiedni produkt turystyczny.

W „Opracowaniu ekofizjograficznym dla potrzeb Planu…" obszary predysponowane do pełnienia funkcji turystyczno-rekreacyjnych i uzdrowiskowych zostały wyznaczone na podstawie analizy walorów przyrodniczych, do których trzeba zaliczyć przede wszystkim: duże i atrakcyjne turystycznie kompleksy leśne, większe rzeki i zbiorniki wodne, atrakcyjny krajobraz oraz walory uzdrowiskowe. Określone w opracowaniu granice tych obszarów są orientacyjne i powinny być uszczegółowione w lokalnych opracowaniach planistycznych. Należy przy tym pamiętać, iż większość tych obszarów posiada walory przyrodnicze

podlegające prawnej ochronie przyrody. W związku z tym wszelka działalność planistyczna i inwestycyjna, powinna być podporządkowana wymogom ochrony środowiska.

Na podstawie tych analiz oraz rozmieszczenia infrastruktury turystycznej można wstępnie określić następujące rejony turystyczno-rekreacyjne: Rejon Gór Świętokrzyskich, Konecki, Dolnej Nidy, Czarnej Staszowskiej, Doliny Kamiennej oraz Rejon Włoszczowski i Nadwiślański.

Główne kierunki polityki przestrzennej w rejonach turystycznych:

Rejon Gór Świętokrzyskich

Geograficznie obejmuje w całości Góry Świętokrzyskie i ich otoczenie funkcjonalne. W rejonie tym wstępują odpowiednie warunki dla turystyki krótko i długopobytowej, zarówno latem, jak i zimą, biernej i aktywnej. Występują również szczególne korzystne warunki do rozwoju agroturystyki.

Strukturę centrów turystyczno-rekreacyjnych w tym rejonie stanowią ośrodki ważne w skali kraju i posiadające szansę uzyskania rangi międzynarodowej: jak **miasto Kielce,** a także kształtujące się: **Nowa Słupia, Św. Katarzyna, Chęciny, Tokarnia, Cedzyna, Borków, Bocheniec** oraz proponowane do rozwoju tej funkcji: **Bodzentyn, Zagnańsk, Bolmin.**

Za najważniejsze **kierunki** działalności przestrzennej uznaje się:

- odpowiednie zagospodarowanie pieszych szlaków turystycznych poprzez poprawę oznakowania, wyznaczenie miejsc do odpoczynku, organizację punktów widokowych, oznaczenie atrakcji turystycznych itp. oraz przystosowanie ich do turystyki rowerowej;
- wyznaczenie i oznakowanie kolejnych tras i ścieżek rowerowych oraz dla narciarstwa biegowego i zjazdowego;
- wyznaczenie i zagospodarowanie stref wypoczynku podmiejskiego i weekendowego;
- realizacja programu budowy zbiorników małej retencji (w miarę możliwości finansowych poszczególnych samorządów) z uwzględnieniem wymogów środowiskowych;
- dalszy rozwój bazy targowo-kongresowo-konferencyjnej w oparciu o Centrum Targowe w Kielcach i bazę noclegową o wysokim standardzie w Kielcach i Cedzynie;
- wykorzystanie warunków do aktywizacji agroturystyki.

Rejon Konecki

Obejmuje tereny na północno-zachodnim skraju regionu. Ocenia się, że w rejonie Czarnej Koneckiej występują duże możliwości rozwoju turystyki zarówno krótko, jak i długopobytowej. Warunki szczególnie sprzyjające do rozwoju agroturystyki występują na terenach przylegających do rzeki Czarnej Koneckiej (np.: Ruda Maleniecka, Końskie, Stąporków). Głównym ośrodkiem tego rejonu jest **Sielpia,** w perspektywie duże szanse mają **Czarniecka Góra, Ruda Maleniecka** i **miasto Końskie,** a także inne, mniejsze ośrodki nie posiadające obecnie zainwestowania turystycznego.

Priorytety działalności przestrzennej:

- rozbudowa retencji wodnej i bazy turystycznej wzdłuż Czarnej Koneckiej, umożliwiająca rozproszenie turystyki na większym obszarze;
- oznakowanie szlaku kajakowego na Czarnej Koneckiej oraz budowa infrastruktury przystosowanej do obsługi spływów kajakowych;
- dalszy rozwój agroturystyki dzięki tworzeniu preferencyjnych warunków;
- przystosowanie istniejącej bazy noclegowej do wypoczynku całorocznego;
- zagospodarowanie pieszych szlaków turystycznych, poprzez wyznaczenie miejsc do odpoczynku, oznakowanie atrakcji turystycznych itp. oraz przystosowanie ich do turystyki rowerowej;

- wyznaczenie i oznakowanie kolejnych tras i ścieżek rowerowych i dla narciarstwa biegowego;
- szersze udostępnienie rekreacyjne lasów.

Rejon Dolnej Nidy

Rejon ten obejmuje znaczne obszary Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych. Kwalifikuje się on do rozwoju turystyki objazdowej, uzdrowiskowej oraz agroturystyki, ale wymaga doinwestowania. Głównymi ośrodkami rozrządowymi ruchu turystycznego na tym obszarze są **Busko-Zdrój, Solec-Zdrój** i **Pińczów,** w przyszłości funkcje wspomagające mogłyby uzyskać **Wiślica i Michałów.**

Kierunki polityki przestrzennej:

- unowocześnienie infrastruktury uzdrowiskowej, wykreowanie nowoczesnej oferty zdrowotnej oraz odpowiednia promocja uzdrowisk w Busku-Zdroju i Solcu-Zdroju;
- oznakowanie i budowa infrastruktury obsługującej szlak kajakowy na Nidzie;
- budowa nowych obiektów noclegowych i unowocześnienie istniejących;
- zagospodarowanie pieszych szlaków turystycznych poprzez wyznaczenie miejsc do odpoczynku, organizację punktów widokowych, oznakowanie atrakcji turystycznych itp. oraz przystosowanie ich na cele turystyki rowerowej;
- wyznaczenie i oznakowanie kolejnych tras i ścieżek rowerowych i dla narciarstwa biegowego;
- należy dążyć do wyznakowania w terenie „Bursztynowego szlaku" — Greenway;
- wyznaczenie i zagospodarowanie stref wypoczynku podmiejskiego i weekendowego;
- intensyfikacja agroturystyki poprzez zapewnienie dogodnych warunków organizacyjno-przestrzennych rozwoju tej funkcji.

Rejon Czarnej Staszowskiej

Obejmuje obszary położone pomiędzy Rakowem, Szydłowem i Staszowem. W rejonie Czarnej Staszowskiej występują duże możliwości rozwoju turystyki zarówno krótko, jak i długopobytowej. Warunki, szczególnie sprzyjające do rozwoju agroturystyki występują na terenach przylegających do rzeki Czarnej Staszowskiej i w okolicach zbiorników wodnych, poza tym rejon ten jest predysponowany dla turystyki pobytowej, aktywnej i biernej.

Centra turystyczno-rekreacyjne stanowią **Staszów (Golejów), Chańcza** oraz **Kurozwęki**. Przy odpowiednich inwestycjach rangę centrów obsługujących turystów powinny osiągnąć: **Szydłów, Rytwiany** i **Raków** a także **Korytnica.**

Priorytety polityki przestrzennej:

- wyznaczenie i zagospodarowanie stref wypoczynku weekendowego;
- rozbudowa i uatrakcyjnienie bazy turystycznej w strefach koncentracji ruchu pobytowego;
- wyznaczenie i oznakowanie kolejnych tras i ścieżek rowerowych oraz tras dla narciarstwa biegowego;
- zagospodarowanie pieszego szlaku turystycznego, poprzez wyznaczenie miejsc do odpoczynku, oznakowanie atrakcji turystycznych, itp.;
- należy dążyć do wyznakowania w terenie „Bursztynowego szlaku" — Greenway;
- szersze udostępnienie rekreacyjne lasów.

Rejon Doliny Kamiennej

Obejmuje północną i północno-wschodnią część województwa, od Bałtowa do Bliżyna. Biorąc pod uwagę lokalizację miejsc noclegowych w ośrodkach miejskich oraz zurbanizowany charakter Doliny Kamiennej, tereny te predysponowane są do rozwoju turystyki objazdowej i wypoczynku sobotnio-niedzielnego oraz na niektórych terenach agroturystyki.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYCZNO-REKREACYJNEGO

Mapa nr 5

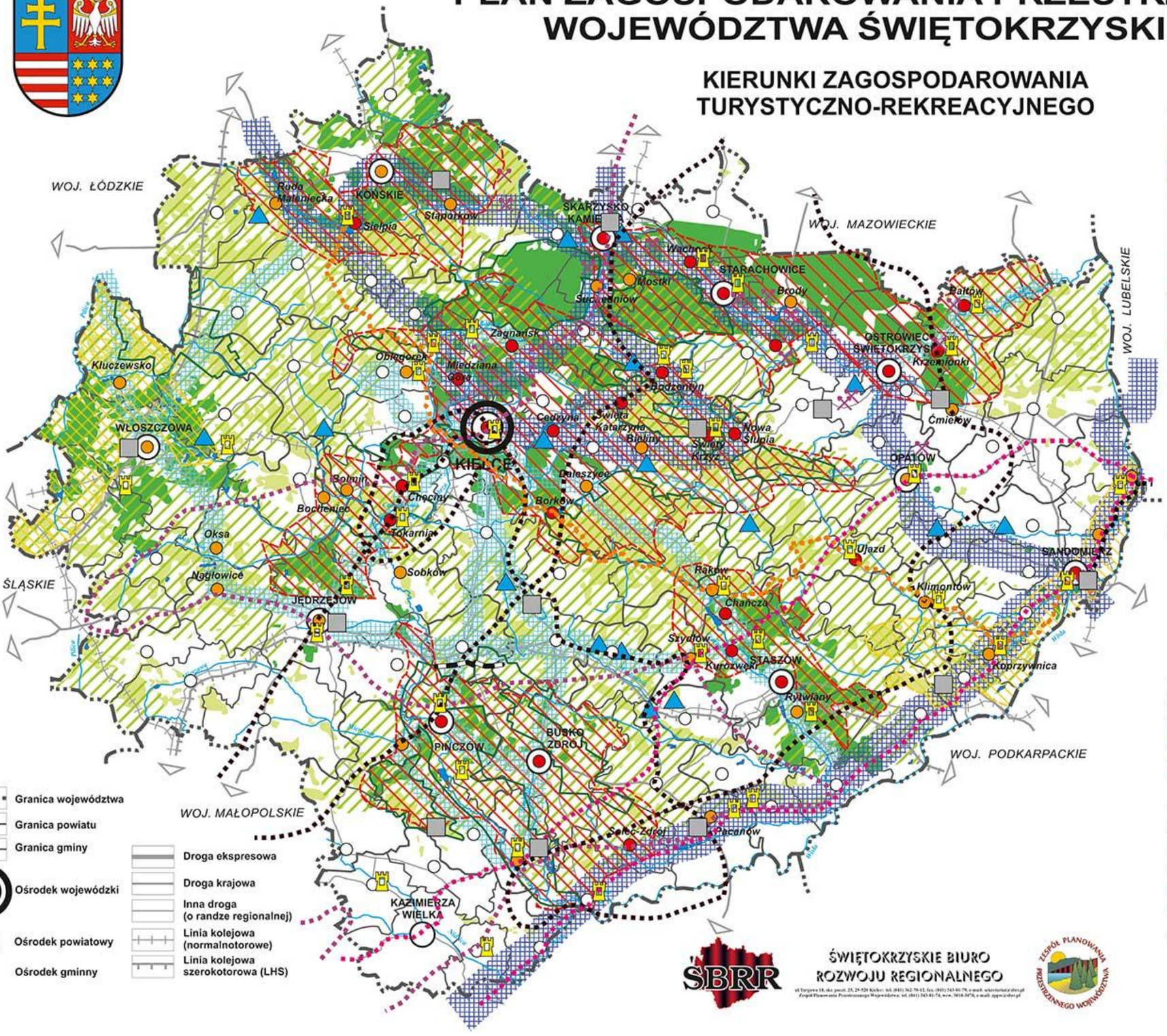

LEGENDA

- Las
- Lasy ochronne wokół większych miast o szczególnym znaczeniu dla rekreacji
- Rzeka
- Zbiornik wodny
- Granica parku: narodowego i krajobrazowego
- Istniejący bądź kształtujący się rejon turystyczno-rekreacyjny
- Potencjalny rejon turystyczno-rekreacyjny
- Obszar predysponowany do rozwoju agroturystyki
- Zbiornik wodny objęty *"Programem małej retencji dla woj.świętokrzyskiego "* o pow. 30 ha i więcej, nie kolidujący z przedmiotami Natura 2000
- Wybrany zabytek architektury i budownictwa
- Obiekt proponowanego „Geoparku nad Kamienną"

Ośrodki turystyczno-rekreacyjne

- Istniejący i kształtujący się
- Ośrodek predysponowany
- Wybrane sanktuarium

Główne korytarze turystyczne o zwiększonym standardzie zagospodarowania przestrzeni turystycznej

- O standardzie krajowym
- O standardzie regionalnym

Proponowane szlaki turystyczne do upamiętnienia i oznakowania

- Historyczny Szlak Kościuszki
- Historyczny Szlak Piłsudskiego
- Historyczny Szlak Jagielloński
- Projektowana międzywojewódzka trasa rowerowa
- Projektowany nowy odcinek turystycznego szlaku kolejowego

- Granica województwa
- Granica powiatu
- Granica gminy
- Ośrodek wojewódzki
- Ośrodek powiatowy
- Ośrodek gminny
- Droga ekspresowa
- Droga krajowa
- Inna droga (o randze regionalnej)
- Linia kolejowa (normalnotorowe)
- Linia kolejowa szerokotorowa (LHS)

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ul. Targowa 18, skr. poczt. 25, 25-520 Kielce; tel. (041) 362-70-12, fax. (041) 343-40-79, e-mail: sekretariat@sbrr.pl
Zespół Planowania Przestrzennego Województwa; tel. (041) 343-40-74, wew. 3010-3078; e-mail: zppw@sbrr.pl

W tej części województwa znajduje się kilka wyróżniających się ośrodków turystyczno-rekreacyjnych: **Wąchock, Starachowice, Kałków-Godów, Ostrowiec Świętokrzyski, Krzemionki, Bałtów**, **Skarżysko-Kamienna,** a także proponowanych do rozwoju tej funkcji — **Suchedniów, Mostki, Brody** oraz **Ćmielów,** a także **obszar wokół zbiornika wodnego „Wióry"**

Priorytety polityki przestrzennej:

- wyznaczenie i zagospodarowanie stref wypoczynku podmiejskiego i weekendowego;
- wyznaczenie i oznakowanie kolejnych tras i ścieżek rowerowych oraz tras dla narciarstwa biegowego i zjazdowego;
- oznakowanie i budowa infrastruktury obsługującej szlak kajakowy na Kamiennej;
- zagospodarowanie pieszych szlaków turystycznych poprzez wyznaczenie miejsc do odpoczynku, organizację punktów widokowych, oznakowanie atrakcji turystycznych itp.;
- należy dążyć do wyznakowania w terenie „Bursztynowego szlaku" — Greenway;
- wyeksponowanie turystyczne zabytków kultury przemysłowej
- wykorzystanie turystyczne i edukacyjne oraz wyposażenie w odpowiednią infrastrukturę terenów związanych z dziedzictwem archeologicznym (np. rezerwat „Rydno").

Rejon Włoszczowski

Położony w zachodniej części województwa przy granicy z województwem śląskim i łódzkim. W rejonie tym istnieją możliwości rozwoju przede wszystkim agroturystyki. Centrum turystyczne, po odpowiednich inwestycjach, winna stanowić **Włoszczowa,** wspomagającą rolę mogłoby pełnić **Kluczewsko** oraz **Oleszno**.

Priorytety polityki przestrzennej:

- tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki;
- realizacja programu budowy zbiorników wodnych o funkcjach turystycznych;
- wyznaczenie i zagospodarowanie stref wypoczynku sobotnio-niedzielnego;
- wyznaczenie i odpowiednie zagospodarowanie szlaku wodnego na Pilicy;
- budowa obiektów i urządzeń turystyczno-rekreacyjnych;
- wyznaczenie i urządzenie dalszych tras i ścieżek rowerowych.

Rejon Nadwiślański

Zlokalizowany we wschodniej części województwa, rozciągający się między Osiekiem i Zawichostem. Obszar ten predysponowany jest do rozwoju turystyki objazdowej i agroturystyki. Wiodącym ośrodkiem turystycznym tego rejonu o znaczeniu krajowym będzie **Sandomierz**. Koncentracja zagospodarowania turystycznego winna nastąpić również w **Klimontowie** wokół zbiornika Szymanowice oraz w **Koprzywnicy** (wokół istniejącego oraz projektowanych akwenów).

Priorytety polityki przestrzennej:

- stworzenie odpowiednich warunków do rozwoju agroturystyki;
- wyznaczenie i zagospodarowanie stref wypoczynku podmiejskiego i weekendowego;
- wyznaczenie i zagospodarowanie szlaku wodnego na Wiśle oraz budowa infrastruktury przystosowanej do obsługi spływów kajakowych;
- budowa obiektów i urządzeń turystyczno-rekreacyjnych, zwłaszcza w pobliżu istniejących i projektowanych zbiorników wodnych;
- zagospodarowanie pieszych szlaków turystycznych poprzez wyznaczenie miejsc do odpoczynku, oznakowanie atrakcji turystycznych itp. oraz przystosowanie ich dla potrzeb turystyki rowerowej;
- należy dążyć do wyznakowania w terenie „Bursztynowego szlaku" — Greenway;
- rekultywacja dla potrzeb turystyki terenów posiarkowych;
- wyznaczenie i urządzenie dalszych tras i ścieżek rowerowych.

IX. Kierunki rozwoju rolnictwa

Kierunki zagospodarowania obszarów wiejskich zostały podporządkowane aktualnym założeniom Wspólnej Polityki Rolnej, w której na transformację sektora rolnego patrzy się przez pryzmat podniesienia jakości życia na tych obszarach oraz efektywnego wykorzystania ich zasobów i potencjałów. Wymaga to zdecydowanego wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, zwłaszcza nierolniczej oraz poprawy dostępności do usług i rynków pracy. Polityka ta powinna przyczynić się do zwiększenia zatrudnienia poza rolnictwem i zmniejszenia tzw. „ukrytego bezrobocia agrarnego", które stanowi podstawowy czynnik ograniczający transfer ziemi do gospodarstw rozwojowych, mogących konkurować na rynkach żywnościowych.

Działania te winny przynieść w dłuższym horyzoncie czasowym przyśpieszenie zmian strukturalnych w rolnictwie i w jego otoczeniu, wzrost stabilizacji produkcji rolnej i w konsekwencji poprawę bezpieczeństwa żywnościowego. Koresponduja one również z polityką rozwoju sektora rolnego, która prócz rejonów o najlepszych glebach i wyższej towarowości produkcji dostrzega potrzeby i szanse rozwoju obszarów o mniej korzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie, posiadających wysoki potencjał przyrodniczo-krajobrazowy i turystyczny oraz małych miast obsługujących tereny wiejskie.

W warunkach województwa wsparcie sektora rolnego winno być dostosowane do specyfiki potencjałów poszczególnych obszarów i powinno koncentrować się na terenach i w gospodarstwach posiadających najkorzystniejsze warunki do realizacji założonych celów rozwoju. Zadaniem planowania przestrzennego będzie wskazanie obszarów funkcjonalnych rolnictwa posiadających podobne uwarunkowania i problemy intensyfikacji, kwalifikujące je do zastosowania jednolitego zestawu instrumentów interwencji publicznej. Powinno to służyć, zarówno poprawie efektywności alokacji środków pomocowych, jak i podniesieniu jakości życia w ramach całego obszaru interwencji.

Działania te winny iść w parze z rozwojem zrównoważonym, umożliwiającym zachowanie spójności i ciągłości endogennych funkcji obszarów wiejskich: rolnictwa, leśnictwa, środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego. Mając to na uwadze za **główny cel** polityki przestrzennej na tych obszarach uznaje się:

Tworzenie warunków przestrzennych do poprawy jakości życia na wsi drogą rozwoju wielofunkcyjnego, poprawy dostępności do usług oraz efektywnej integracji działań społeczno-gospodarczych z ochroną środowiska wiejskiego

Cele wspomagające realizację celu głównego:

- przystosowanie obszarów zabudowy wiejskiej do różnicowania działalności gospodarczej i powstawania alternatywnych do rolnictwa źródeł dochodu, zwłaszcza w oparciu o lokalne zasoby i potencjały;
- docelowe zapewnienie pełnego uzbrojenia komunalnego obszarów zabudowy z jednoczesnym unowocześnieniem usług sektora komunalnego;
- stworzenie systemu korzystnych warunków przestrzennych do modernizacji rozwojowych gospodarstw rolnych i przetwórstwa rolno-spożywczego;
- poprawa dostępności do usług i lokalnych rynków pracy, zwłaszcza w małych miastach i ośrodkach bezpośrednio obsługujących obszary wiejskie;
- ukształtowanie nowoczesnej infrastruktury rynku rolnego i usług rolniczych zgodnie z oczekiwaniami wsi i rolnictwa;
- wzmocnienie roli obszarów wiejskich w zakresie ochrony gleb, zasobów wodnych, i krajobrazu wiejskiego, a także ochrony i zachowania siedlisk oraz różnorodności biologicznej.

Zasady realizacji celów:

- sprzyjające warunki do alokacji interwencji publicznej na obszarach wiejskich oraz wdrażania programów rolniczych finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego;
- sukcesywna ekologizacja produkcji rolniczej i terenów rolnych dająca podstawy do rozwoju produkcji żywności ekologicznej;
- minimalizowanie istniejących i potencjalnych kolizji funkcjonalnych (dążenie do harmonijnego współistnienia wszystkich funkcji obszarów wiejskich);
- preferencje przestrzenne dla inicjatyw kooperacyjnych podejmowanych w ramach grup producenckich, Lokalnych Grup Działania, organizacji spółdzielczych oraz partnerstwa publiczno-prywatnego służącego aktywizacji rozwoju lokalnego;
- czynna rola samorządów lokalnych w procesie gospodarowania terenami rolnymi i tworzenia zasobów gruntów komunalnych pod ważne inwestycje strukturalne.

Polityka zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Przestrzeń ta już obecnie podlega intensywnym zmianom strukturalnym w związku z czym, konieczne jest nie tylko utrzymanie i wzmocnienie jej potencjału produkcyjnego, ale również ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz zapobieganie kolizjom funkcjonalnym. Towarzyszyć temu winny działania służące zachowaniu regionalnych wartości kulturowych oraz specyficznych tradycji wsi. Cele te będą osiągane drogą realizacji następujących **kierunków działań**:

- wzmożona ochrona gleb najwyższej jakości i większych masywów gruntów przydatnych na cele organizacji towarowej produkcji rolniczej przed nieuzasadnionym podziałem i wyłączaniem z użytkowania rolniczego;
- stymulowanie koncentracji oraz scalania i wymiany gruntów w aspekcie potrzeb gospodarstw rozwojowych, zwłaszcza przez młodych rolników przejmujących ziemię (pożądane minimum obszarowe — 25 ha UR);
- sprzyjanie podejmowaniu drobnej produkcji towarowej, zwłaszcza o charakterze pracochłonnym w małych gospodarstwach służącej zachowaniu miejsc pracy na wsi;
- zapewnienie warunków przestrzennych do podejmowania działań służących poprawie jakości gleb, zwłaszcza podlegających erozji, zdegradowanych oraz gleb nadmiernie uwilgotnionych lub przesuszonych drogą stosowania (odtwarzania) melioracji wodnych (ochrona funkcjonujących obiektów i urządzeń melioracyjnych);
- wspieranie podejmowania zrównoważonej produkcji rolniczej, zgodnej z „Kodeksem dobrej praktyki rolniczej”;
- zwiększanie zróżnicowania agrocenoz, zwłaszcza na obszarach najlepszych gleb drogą: wprowadzania zadrzewień i zalesień śródpolnych o funkcjach glebochronnych i wiatrochronnych, zachowania (odtwarzania) małych zbiorników wodnych i innych terenów o funkcji retencyjnej;
- sprzyjanie dostosowaniu gospodarki rolnej na obszarach podlegających prawnej ochronie przyrody do wymagań tam obowiązujących oraz zapobieganie przedostawaniu się do wód szkodliwych substancji stosowanych w produkcji rolniczej (wsparcie działań rolno-środowiskowych w strefach priorytetowych tych działań);
- zapewnienie warunków do zagospodarowania gruntów odłogujących i nieopłacalnych w uprawie oraz przeciwdziałanie nadmiernej i nieuzasadnionej gospodarczo sukcesji leśnej na glebach przydatnych do produkcji rolniczej, znajdujących się w czasowym odłogowaniu;
- unikanie lokalizacji obiektów mogących negatywnie oddziaływać na rolniczą przestrzeń produkcyjną w bezpośrednim sąsiedztwie terenów upraw polowych — stosowanie stref buforowych i zieleni izolacyjnej.

X. Kierunki rozwoju obszarów leśnych

Zakłada się, że lasy, będące jednym z głównych komponentów przestrzeni i krajobrazu, staną się również ważnym ogniwem rozwoju wielofunkcyjnego obszarów wiejskich, zaś głównym kryterium ich zagospodarowania będzie ochrona i trwale zrównoważona, wielofunkcyjna gospodarka leśna, uwzględniająca:

- przebudowę drzewostanów jednogatunkowych na mieszane wraz z poprawą struktury wiekowej drzewostanów oraz zwiększeniem różnorodności genetycznej i gatunkowej sprzyjającej trwałości i odporności lasów;
- konsekwentną realizację zadań gospodarki leśnej ustalonych w planach urządzenia lasów różnych form własności;
- użytkowanie zasobów leśnych oraz wykorzystanie lasów do aktywizacji turystyki i wypoczynku w środowisku leśnym z uwzględnieniem stanu drzewostanów, zasady trwałości zasobów leśnych oraz wymogów ochrony przyrody, w tym cennych siedlisk przyrodniczych oraz zachowanie cennych walorów krajobrazowych;
- produkcję drewna oraz innych surowców i produktów, na zasadzie racjonalnej gospodarki;
- ustalenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granicy polno-leśnej, struktury przestrzennej lasów w krajobrazie, a także przyjaznego ekosystemom leśnym zagospodarowania terenów przyległych do lasu.

W świetle tak określonych założeń regionalnej polityki przestrzennej w leśnictwie **głównym celem** w tej dziedzinie będzie:

Racjonalne zagospodarowanie zasobów leśnych drogą kształtowania właściwej struktury gatunkowej i wiekowej lasów oraz wykorzystania gospodarczego w sposób zapewniający zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego

Cele wspomagające osiągnięcie celu głównego:

- zwiększenie lesistości województwa w dalszej perspektywie przynajmniej do poziomu przewidywanego średnio dla kraju (to jest ok. 33%);
- tworzenie warunków do wdrożenia „Krajowego programu zwiększenie lesistości".

Zasady zagospodarowania leśnego:

- powszechna i ciągła ochrona lasów (zagospodarowanie lasów na cele nieleśne może być dokonane tylko w uzasadnionych przypadkach i przy braku innych rozwiązań przestrzennych, zmiana przeznaczenia gruntów leśnych Skarbu Państwa na cele nierolnicze i nieleśne wymaga uzyskania odpowiednich zgód, zgodnie z obowiązującymi przepisami);
- eliminowanie kolizji lasów z innymi funkcjami terenów oraz zapewnienie lasom bezpieczeństwa pożarowego;
- respektowanie ustaleń planów urządzenia opracowanych dla lasów Państwowego Gospodarstwa Leśnego i lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa;
- ukierunkowanie rekreacji i turystyki leśnej w sposób godzący funkcje społeczne lasów z ochronnymi i produkcyjnymi (racjonalne wyposażanie lasów i terenów przyleśnych w małą infrastrukturę turystyczną).

Priorytety polityki zalesieniowej:

Kształtowanie polityki zalesieniowej w planach zagospodarowania przestrzennego powinno być prowadzone współbieżnie z realizacją zadań gospodarki leśnej ujętych

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Preferencje zalesieniowe gmin województwa świętokrzyskiego

Mapa nr 6

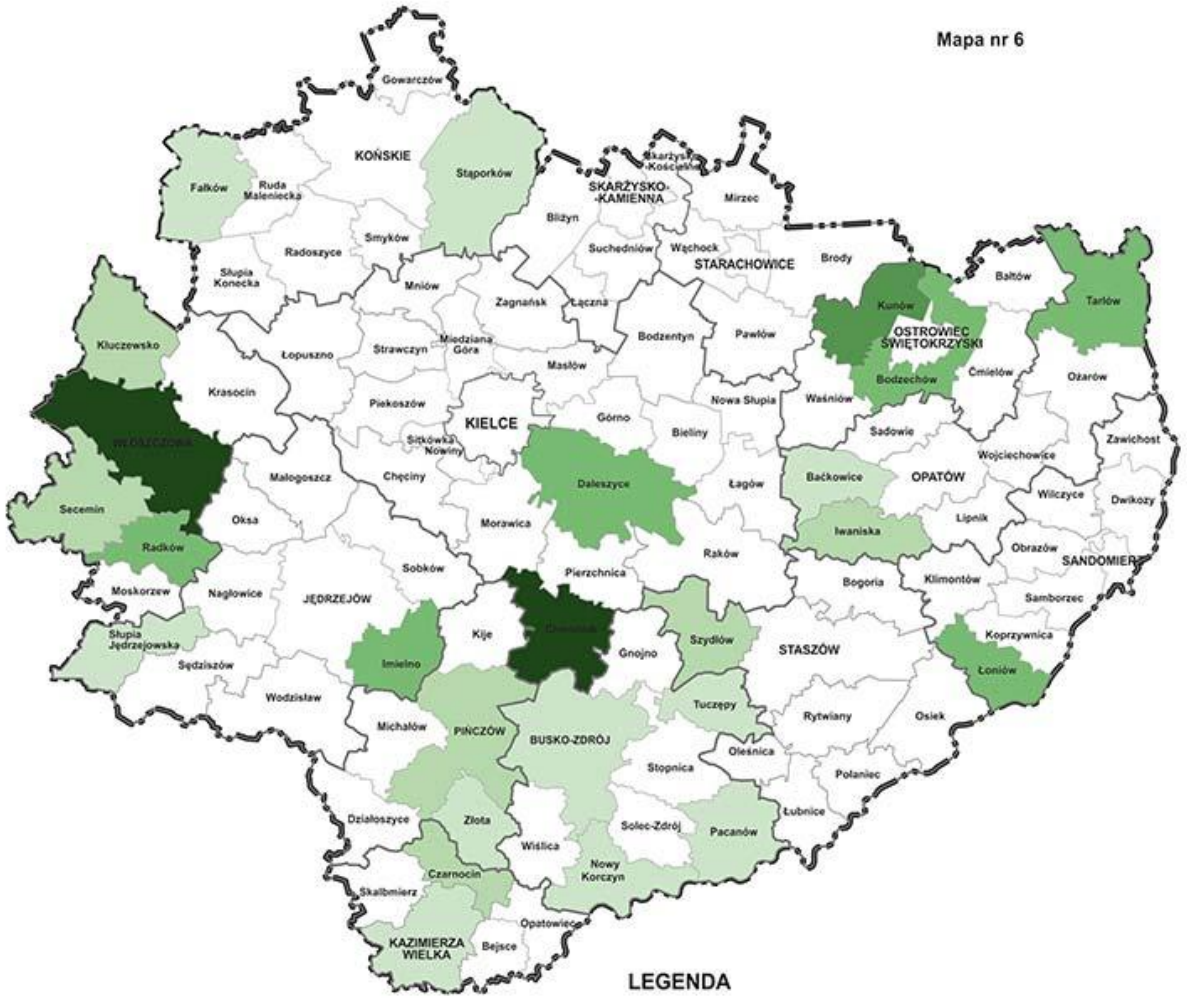

LEGENDA

Proponowane powierzchnie do zalesień (ha)

- 0-20
- 21-100
- 101-500
- 501-1000
- pow. 1000

- Granica województwa
- Granica powiatu
- Granica gminy

Źródło: Program ochrony środowiska dla woj.świętokrzyskiego

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

w programach (krajowych i wojewódzkich) oraz obowiązujących na danym obszarze planach urządzenia lasów. Uwzględnione powinny być również stosowne przepisy pożarowe.

W myśl obowiązujących przepisów o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, oraz przepisów o lasach, grunty przeznaczone do zalesienia określa miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Grunt przeznaczony do zalesienia w mpzp może być zalesiony przez właściciela bez uzyskiwania innych zgód lub zezwoleń. Zaleca się jednak zachowanie podstawowych zasad hodowli lasu, warunkujących powodzenie zalesienia. Do najważniejszych z nich należy: właściwy dobór składu gatunkowego uprawy leśnej, który jest uzależniony od jakości gleb, warunków wodnych i nachylenia terenu (ograniczenia dotyczące m.in. obowiązku uzgadniania sposobu zalesień, przygotowania gleby i składu gatunkowego dotyczą jedynie przypadków związanych z korzystaniem z dotacji i innych form wsparcia zalesień).

Zgodnie z obowiązującym **„Programem ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”** obszarami rekomendowanymi do rozwoju zalesień są:

- gminy o bardzo niskim udziale lasów (pon. 10%), o ile tylko zostaną zgłoszone grunty do zalesienia, należy w pełni je wykorzystać;
- obszary cenne przyrodniczo i krajobrazowo podlegające ochronie — *do zwiększania lesistości preferowane są obszary chronionego krajobrazu mające aktualnie lesistość poniżej 30%* (z uwagi na fakt, że głównym walorem podlegającym ochronie na tych obszarach jest krajobraz, na etapie sporządzania studiów gminnych należałoby przeanalizować i wskazać tereny predysponowane do zalesień z uwzględnieniem aspektów ochrony krajobrazu) *oraz tereny lądowych korytarzy ekologicznych*;
- powiększanie istniejących kompleksów leśnych do wielkości progowych pozwalających na istnienie leśnych połączeń ekologicznych *(strefa buforowa zabezpieczająca gatunki leśne przed wpływem z zewnątrz wynosić powinna min. 100 m, w związku z powyższym dolesienia należy koncentrować przy istniejących lasach, zaś lasy położone blisko siebie należy łączyć i poprawiać ich kształt, małe kompleksy leśne, jeśli nie mogą być powiększone, należy włączać w system zadrzewień śródpolnych, tworząc korytarze pomiędzy większymi kompleksami);*
- obszary erozji gleb (*zwłaszcza o spadkach pow. 10%);*
- tereny ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (*rekomendowana lesistość GZWP — ok. 30%);*
- nieużytki (*w województwie ok. 23 tys. ha*) oraz grunty klasy VI i VIz.

W układzie przestrzennym największe potrzeby zalesieniowe występują w kolejności na obszarze gmin: Włoszczowa, Chmielnik, Kunów, Bodzechów, Tarłów, Łoniów i Daleszyce. Szczegółowo zadania te winny być określone w nowym programie zwiększenia lesistości województwa (obowiązujący program na lata 2003–2020 przewidziany jest do aktualizacji).

XI. Kierunki rozwoju systemu transportowego i komunikacji

1. Założenia rozwoju podstawowego układu sieci transportowych i komunikacyjnych

Strategicznym zadaniem Planu w tej dziedzinie zagospodarowania będzie zapewnienie spójności komunikacyjnej regionu na trzech, komplementarnych płaszczyznach:

- **zewnętrznej,** obejmującej powiązania województwa z węzłami europejskich korytarzy transportowych;
- **wewnętrznej**, zapewniającej dogodne powiązanie miedzy głównymi miastami regionu;
- **telekomunikacyjnej** (w tym teleinformatycznej), obejmującej osiągnięcie krajowych standardów dostępu do usług telekomunikacyjnych oraz likwidację obszarów „cyfrowego wykluczenia".

Zewnętrzna spójność komunikacyjna może być osiągnięta w wyniku pełnej realizacji dróg ekspresowych S-7 i S7-4, przebudowy linii kolejowej znaczenia państwowego nr 8 Warszawa — Kraków oraz budowy łącznicy kolejowej linii nr 61 z magistralą CMK. W celu zrównoważenia mniej korzystnych powiązań drogowych i kolejowych konieczna jest także budowa Regionalnego Portu Lotniczego Kielce w Obicach, wyposażonego w funkcje Cargo oraz realizacja dodatkowych przepraw mostowych na Wiśle w rejonie Połańca, Nowego Korczyna i Koćmierzowa, a w dalszej perspektywie Zawichostu.

Zapewnieniu łączności zewnętrznej układu komunikacyjnego województwa służyć będzie **polityka kształtowania systemu węzłów i korytarzy komunikacyjnych** spełniających nowoczesne standardy obsługi ruchu pasażerskiego i towarowego. W węzłach tego systemu skupiać się będą główne funkcje obsługi podróżnych, terminale intermodalne oraz usługi logistyki, obejmujące: transport i składowanie towarów oraz serwis, informację i rozliczenia finansowe firm przewozowych.

Wewnętrzna spójność komunikacyjna wymaga zapewnienia sprawnych połączeń stolicy województwa z ośrodkami powiatowymi oraz między tymi ośrodkami siecią dróg tranzytowych, co powinno przynieść skrócenie czasu dojazdu, wzrost płynności przejazdów przez miasta i obszary zurbanizowane oraz poprawę bezpieczeństwa na drogach. Zadanie to wiąże się z koniecznością podniesienia standardów technicznych dróg wojewódzkich łączących te ośrodki, realizację systemu obwodnic i bezkolizyjnych skrzyżowań oraz uzupełnieniem sieci tych dróg na obszarach o najsłabszej dostępności komunikacyjnej.

Poprawie spójności komunikacyjnej towarzyszyć winien **rozwój nowoczesnych systemów telekomunikacyjnych,** zwłaszcza teleinformatycznych, w tym szerokopasmowego Internetu — przynajmniej w takim zakresie, by dostępność do nowych usług internetowych (telewizja cyfrowa, telenauka, e-biznes, e-administracja itp.) nie odbiegała zasadniczo od standardów europejskich oraz umożliwiała pełne uczestnictwo województwa w zintegrowanej platformie usług elektronicznych.

Zgodnie z powyższymi założeniami głównym celem Planu w zakresie rozwoju powiązań komunikacyjnych będzie:

Ukształtowanie spójnego systemu korytarzy i węzłów komunikacyjnych zapewniających integrację z europejską siecią TEN-T

Oznaczać to będzie stworzenie w okresie najbliższych 20–25 lat systemu nowoczesnych powiązań komunikacyjnych ze wszystkimi ościennymi metropoliami oraz głównymi miastami regionu z jednoczesnym wyeliminowaniem największych barier transportowych, organizacją zintegrowanego, multimodalnego systemu transportowego oraz uruchomieniem w województwie funkcji transportu lotniczego.

Równolegle będą realizowane następujące cele komplementarne o charakterze wewnętrznym:

Poprawa dostępności komunikacyjnej w obrębie obszarów funkcjonalnych poprzez podniesienie standardów technicznych głównych dróg, budowę systemu obwodnic i bezkolizyjnych skrzyżowań oraz stworzenie multimodalnego systemu transportowego w największych węzłach transportowych

Rozbudowa sieci drogowej na obszarach niedosłużonych komunikacyjnie oraz realizacja dodatkowych przepraw mostowych na głównych rzekach województwa

Biorąc pod uwagę fakt, że problem dostępności komunikacyjnej stał się obecnie jedną z najważniejszych barier rozwoju regionu, jako zadania priorytetowe Planu w okresie najbliższych 10 lat przyjmuje się:

- zapewnienie dogodnej dostępności do najbliższych węzłów transportowych europejskiej sieci TEN-T drogami ekspresowymi S-7 i S-74;
- ukształtowanie systemu obwodnic głównych ośrodków systemu osadniczego, w tym Kielc, spełniających standardy ruchu bezkolizyjnego (DRB) — w przypadku konieczności realizacji niektórych odcinków obwodnic w niższych klasach technicznych winna być zachowana możliwość uzyskania standardu DRB w okresie późniejszym;
- budowę Regionalnego Portu Lotniczego Kielce w Obicach wraz z systemem dróg dojazdowych i połączeniem kolejowym;
- budowę przepraw mostowych przez Wisłę w rejonie Połańca i Nowego Korczyna;
- podjęcie starań o kompleksową modernizację (w klasie GP) drogi krajowej nr 42, szczególnie na odcinku Końskie — Rudnik;
- wypracowanie z regionalnym przewoźnikiem kolejowym, w uzgodnieniu z Organizatorem, nowej konkurencyjnej oferty rynkowej w zakresie transportu kombinowanego, w połączeniu z modernizacją infrastruktury linii kolejowej nr 8 i nr 25, w tym przystankowej;
- zainicjowanie rozwoju funkcji logistycznych i terminali intermodalnych w Kielcach i w innych, głównych węzłach komunikacyjnych posiadających największy potencjał rozwoju tych funkcji;
- wsparcie działań samorządów największych miast w zakresie poprawy funkcjonowania transportu publicznego m.in. drogą tworzenia węzłów integracyjnych (obsługujących różne środki transportu);
- wsparcie realizacji systemu parkingów zbiorczych na obrzeżach stref centralnych głównych miast.

2. Polityka kształtowania węzłów komunikacyjnych

W celu zapewnienia integracji regionalnego systemu komunikacji z systemem krajowym i europejskim oraz wzbogacenia oferty terenów pod lokalizację nowych funkcji transportowych przewiduje się ukształtowanie systemu regionalnych węzłów komunikacyjnych, które byłyby lokalizowane w większych miastach lub w najbliższym ich otoczeniu, na obszarach położonych w sąsiedztwie głównych skrzyżowań dróg (krajowych i wojewódzkich), linii kolejowych znaczenia państwowego oraz lotnisk.

Największe możliwości lokalizacji tego rodzaju funkcji posiadają w kolejności miasta: Kielce (węzeł o potencjale krajowym), Sandomierz, Jędrzejów, Ostrowiec Świętokrzyski i Skarżysko-Kamienna, (węzły o potencjale międzyregionalnym) Opatów, Końskie i

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

POLITYKA KSZTAŁTOWANIA GŁÓWNEGO UKŁADU TRANSPORTOWEGO

Mapa nr 7

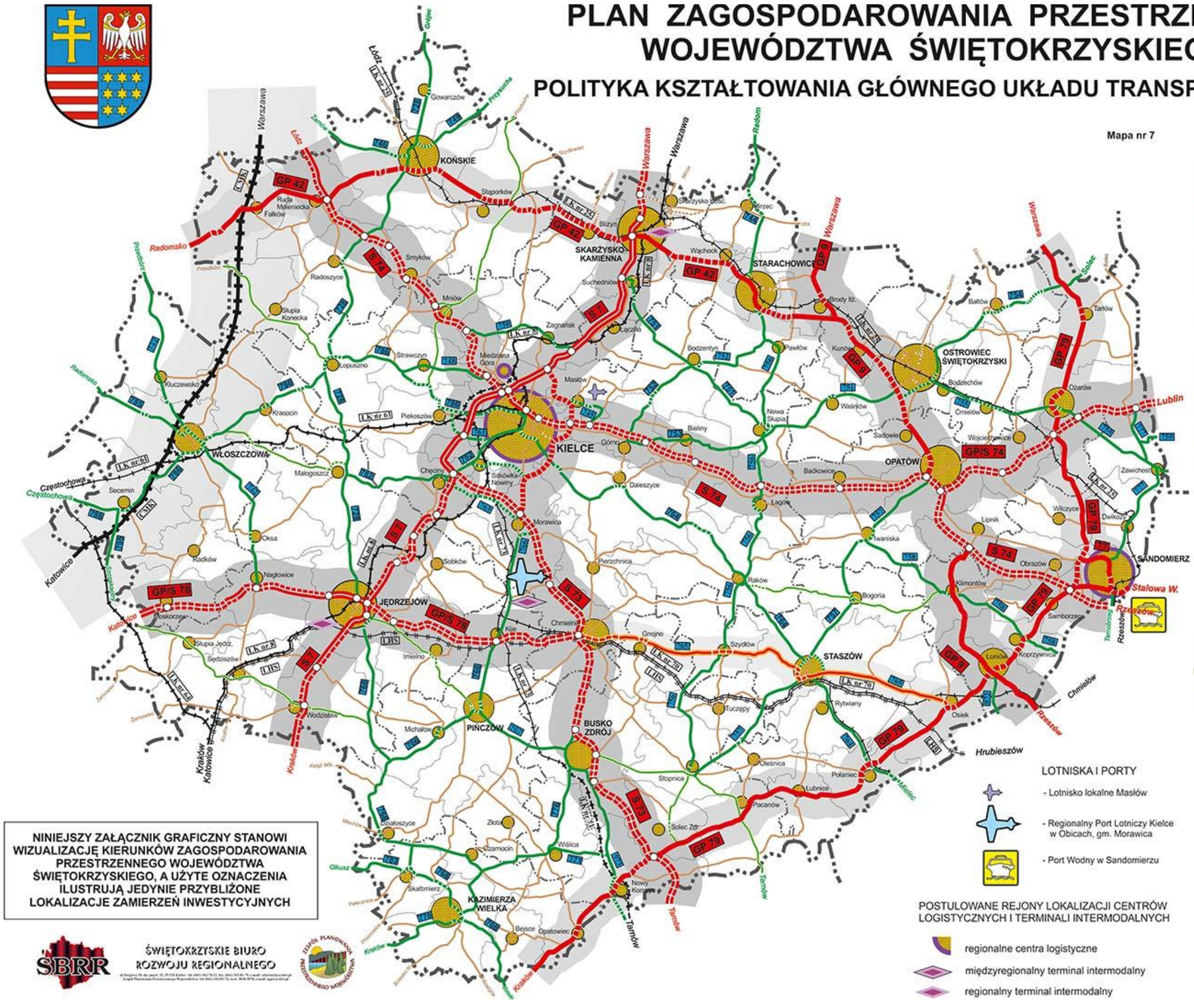

LEGENDA

NADRZĘDNY UKŁAD DROGOWY

Drogi krajowe - ekspresowe:
- istniejące
- adaptowane odcinki dróg
- odcinki planowane i postulowane (przebiegi koncepcyjne)

Pozostałe drogi krajowe
- istniejące
- odcinki planowane i postulowane (przebiegi koncepcyjne)
- prop. przedłużenie dr. nr 78

Drogi wojewódzkie
- istniejące
- odcinki planowane i postulowane (przebiegi koncepcyjne)

UZUPEŁNIAJĄCY UKŁAD DROGOWY
- proponowane do zmiany kategorii na wojewódzką
- wybrane drogi klasy G i Z

KOLEJ
- Koleje znaczenia państwowego
- Koleje pozostałe
- Koleje planowane i postulowane
- Linia Hutnicza Szerokotorowa
- Centralna Magistrala Kolejowa

WĘZŁY KOMUNIKACYJNE
- Krajowy
- Międzyregionalny
- Regionalny
- Subregionalny
- Ośrodek gminny
- Wybrane węzły na drogach ekspresowych

KORYTARZE TRANSPORTOWE
europejski | krajowy | międzyregionalny | regionalny

- Granica województwa
- Granica powiatu
- Granica gminy

LOTNISKA I PORTY
- Lotnisko lokalne Masłów
- Regionalny Port Lotniczy Kielce w Obicach, gm. Morawica
- Port Wodny w Sandomierzu

POSTULOWANE REJONY LOKALIZACJI CENTRÓW LOGISTYCZNYCH I TERMINALI INTERMODALNYCH
- regionalne centra logistyczne
- międzyregionalny terminal intermodalny
- regionalny terminal intermodalny

NINIEJSZY ZAŁĄCZNIK GRAFICZNY STANOWI WIZUALIZACJĘ KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO, A UŻYTE OZNACZENIA ILUSTRUJĄ JEDYNIE PRZYBLIŻONE LOKALIZACJE ZAMIERZEŃ INWESTYCYJNYCH

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

Starachowice (potencjał regionalny) oraz: Ożarów, Staszów i Włoszczowa (potencjał subregionalny). Korzystne warunki lokalizacji niektórych funkcji transportu towarowego (w oparciu o linię szerokotorową LHS) posiadają również: Gołuchów (gm. Kije), Przededworze (gm. Chmielnik), Grzybów (gm. Staszów) oraz miasto Sędziszów i Staszów. Węzły te skupiając funkcje logistyczne, intermodalne oraz przedsiębiorczość transportochłonną winny stanowić swoiste bieguny rozwoju miast posiadających korzystne warunki komunikacyjne.

3. Polityka kształtowania korytarzy transportowych

Biorąc pod uwagę tranzytowe położenie województwa między największymi aglomeracjami kraju, polityka ta będzie zmierzać do powiązania głównych centrów logistycznych o randze europejskiej: Warszawy, Łodzi, Krakowa i Katowic, zaś w dalszej perspektywie Rzeszowa i Lublina, systemem korytarzy transportowych obsługujących jednocześnie największe węzły komunikacyjne naszego województwa. Zakłada się więc, że ruch tranzytowy będzie się kumulował w następujących korytarzach:

- korytarz europejski Bałtyk — Adriatyk, którego elementem jest przebiegająca przez teren województwa linia kolejowa nr 4 — Centralna Magistrala Kolejowa (CMK) — łącząca Warszawę ze Śląskiem i Krakowem oraz południem Europy, — przebudowywana w celu umożliwienia jazdy z prędkością 250 km/h, stanowiąca potencjalny fragment planowanej Kolei Dużych Prędkości, dostęp do linii i włączenie Kielc w układ połączeń Inter City umożliwić ma planowana budowa łącznicy kolejowej od stacji Czarnca na linii kolejowej nr 61;
- korytarz krajowy Warszawa — Kielce — Kraków, tworzony przez realizowaną drogę ekspresową S-7 i przebudowywaną linię kolejową znaczenia państwowego nr 8 Warszawa — Kraków;
- korytarz krajowy Łódź — Kielce — Rzeszów, tworzony przez realizowaną drogę ekspresową S-74 Łódź (Sulejów) — Kielce — Sandomierz — Nisko(Rzeszów) i przebiegającą w pewnym oddaleniu linię kolejową nr 25 Łódź — Skarżysko-Kamienna — Sandomierz — Dębica (Rzeszów);
- korytarz krajowy Lublin — Kielce — Jędrzejów — Katowice, tworzony przez drogi nr 74, 7 i 78 (docelowo w klasie ”S”) oraz zmodernizowane linie kolejowe nr 61 i Linię Hutniczą Szerokotorową (LHS);
- korytarz krajowy Warszawa — Ostrowiec Św. — Łoniów — Rzeszów, tworzony przez drogę krajową nr 9 (droga międzynarodowa E-371);
- korytarz krajowy Warszawa — Kielce — Tarnów, tworzony przez drogi krajowe nr 7 i 73, oraz linię kolejową znaczenia państwowego nr 8 Warszawa — Kraków i linię kolejową nr 73, wymagającą budowy nowego odcinka od Buska-Zdroju do Żabna;
- korytarz międzyregionalny Łódź — ośrodki położone w północnym paśmie województwa (od Końskich do Opatowa) — Rzeszów, utworzony przez drogi nr 74, 42 i 9 oraz linię kolejową nr 25 Łódź — Dębica;
- korytarz międzyregionalny Warszawa — Sandomierz — Kraków, tworzony przez drogę krajową nr 79;
- korytarz regionalny, łączący na terenie województwa ośrodki położone wzdłuż Linii Hutniczej Szerokotorowej (Sędziszów, Chmielnik, Staszów, Sandomierz), którego elementami będą ww. linia LHS oraz zmodernizowany ciąg drogowy Jędrzejów — Chmielnik — Staszów — Sandomierz, obejmujący drogi: krajowe nr 78 i 79 oraz wojewódzkie nr 765 i 764.

Proponowany wyżej, regionalny układ korytarzy transportowych nawiązuje do sieci paneuropejskiej ustalonej Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 roku w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylającym decyzję nr 661/2010/UE. W obszarze Polski ustala ona dwa korytarze europejskie: Bałtyk-Adriatyk i Morze Północne-Bałtyk oraz dwupoziomową strukturę transeuropejskiej sieci transportowej , obejmującą sieć kompleksową i ustanowioną w oparciu o nią sieć bazową. Elementem korytarza Bałtyk-Adriatyk zlokalizowanym na obszarze województwa świętokrzyskiego, jest linia kolejowa nr 4 — Centralna Magistrala Kolejowa, planowana do włączenia do sieci Kolei Dużych Prędkości (KDP). Elementami europejskiej sieci kompleksowej są: linia kolejowa nr 8, linia kolejowa nr 25, linia kolejowa nr 61, Centralna Magistrala Kolejowa oraz droga ekspresowa S-7 i droga ekspresowa S-74. Stanowią one połączenie Kielc z bazową siecią europejską, w tym z węzłami tej sieci: Warszawą, Łodzią, Katowicami i Krakowem.

Postuluje się wykreowanie w granicach regionu nowego korytarza transportowego na kierunku północ — południe w celu uzyskania połączenia Kielce-Tarnów i podjęcie starań o włączenie go do sieci TEN-T przy okazji najbliższej weryfikacji tego programu. Korytarz ten, wynikający z zapisów Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, winien obejmować planowaną drogę ekspresową S-73 oraz linię kolejową nr 73 wymagającą budowy nowego odcinka Busko-Zdrój — Żabno z przeprawą mostową przez Wisłę w rejonie Nowego Korczyna.

Propozycja uzupełnienia systemu paneuropejskich korytarzy transportowych - drogi

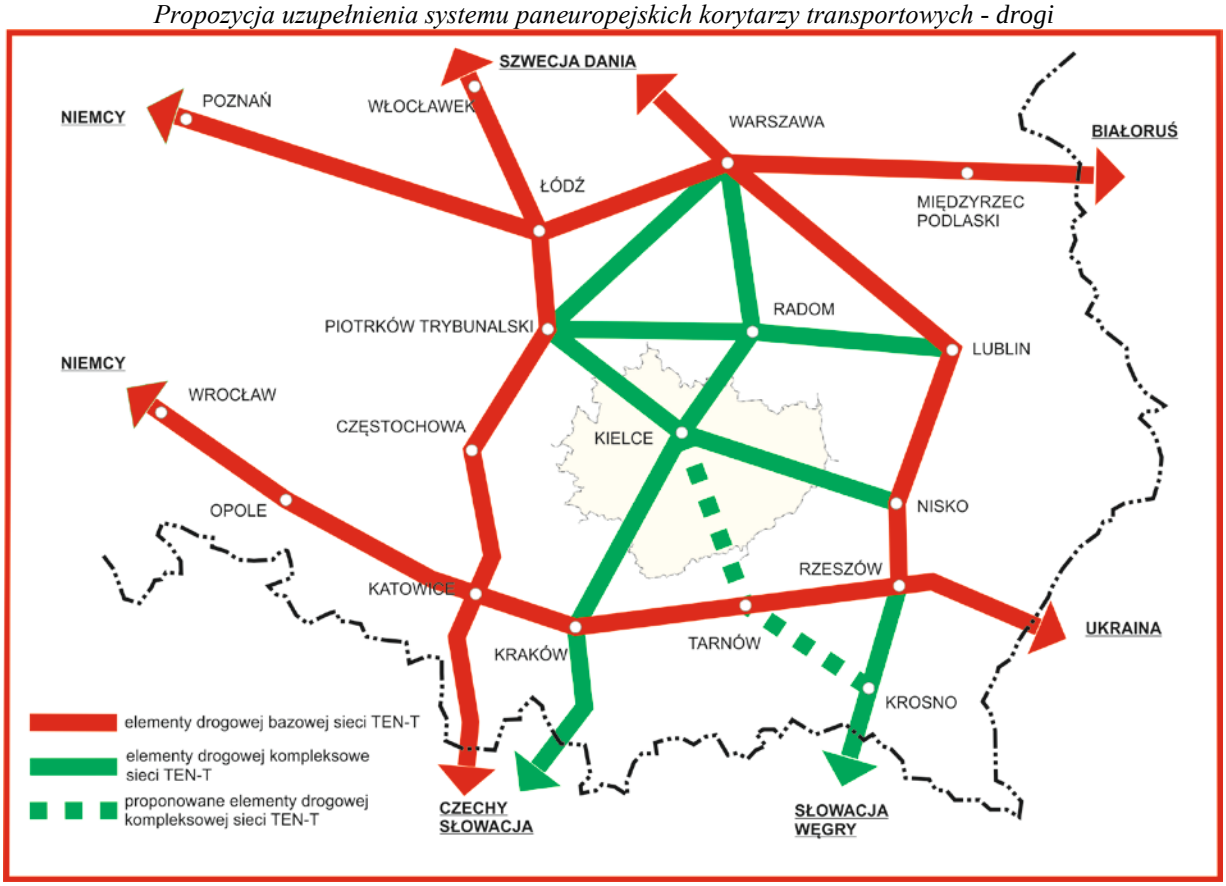

Propozycja uzupełnienia systemu paneuropejskich korytarzy transportowych - koleje

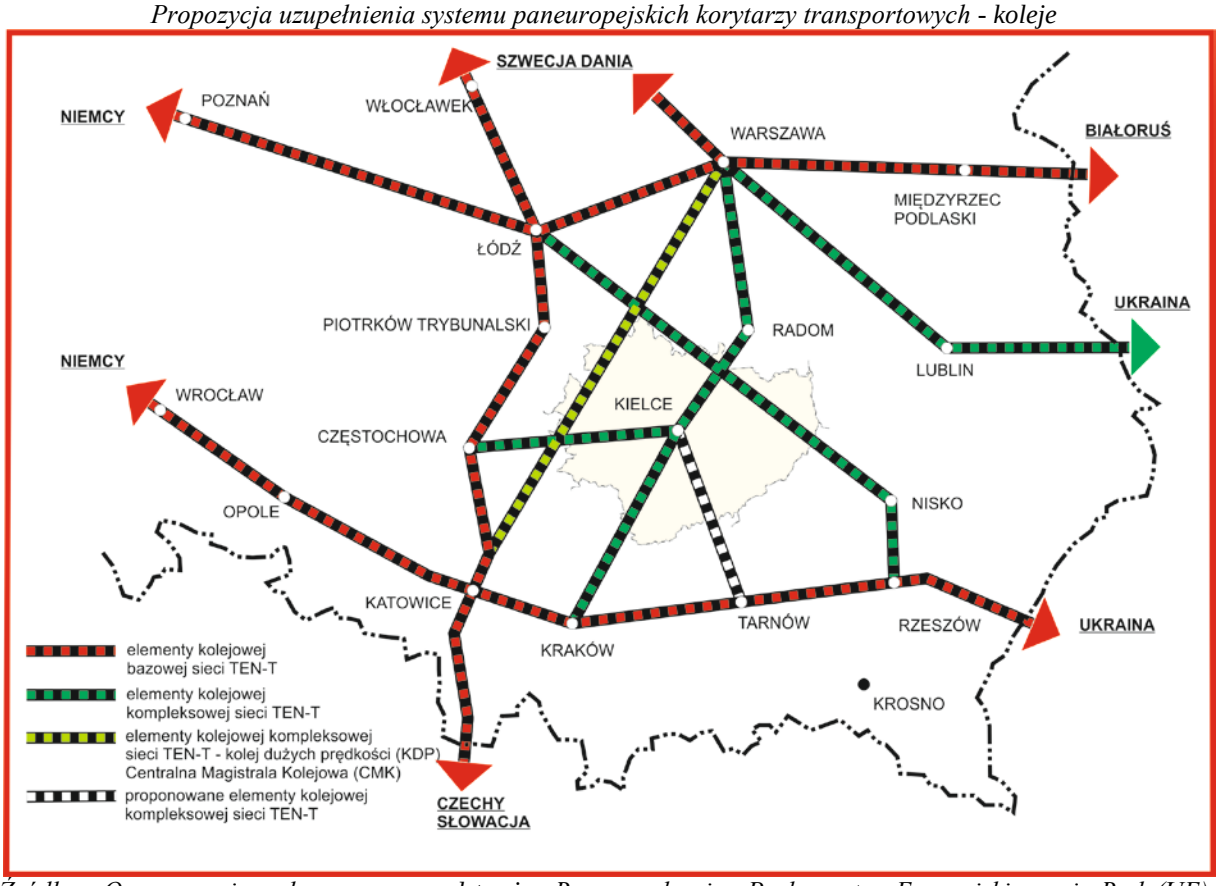

Źródło: Opracowanie własne- na podstawie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady(UE) Nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 roku w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylającego decyzję nr 661/2010/UE.

4. Kierunki rozwoju nadrzędnego układu drogowego

Rozwój tego układu będą determinowały realizowane już zadania służące włączeniu województwa w europejski system transportowy, a także działania podejmowane w celu poprawy powiązań zewnętrznych drogami o znaczeniu regionalnym, jak również powiązań wewnętrznych, opartych o zmodernizowane drogi wojewódzkie. W układ ten wpisują się również wspomniane już przeprawy mostowe przez Wisłę, obwodnice ośrodków powiatowych na głównych ciągach tranzytowych oraz systemy parkingów.

Zgodnie z obowiązującymi „specustawami" w sprawach dotyczących zezwolenia na realizację inwestycji drogowej, lokalizacji linii kolejowej oraz zezwolenia na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego, nie stosuje się przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W związku z powyższym wskazane w niniejszym Planie lokalizacje w zakresie dróg, kolei i lotnisk należy traktować jako przybliżone; zostały one przedstawione na tyle dokładnie na ile pozwala na to skala niniejszego opracowania oraz posiadane w momencie jego sporządzania dane. Ich szczegółowe umiejscowienie w przestrzeni nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na podstawie prac studialnych i uzgodnień środowiskowych lub w oparciu o odpowiednie przepisy „specustaw". Wskazane na mapie *Kierunki polityki przestrzennej — infrastruktura i gospodarka* istniejące i realizowane elementy nadrzędnego układu transportowego obrazują docelowy model układu transportowego województwa. Mogą zatem obejmować planowane lub postulowane obwodnice i lokalne przełożenia dróg wskazane w tekście niniejszego

opracowania oraz na rysunku „Wybrane elementy układu komunikacyjnego województwa — drogi" i mapie nr 7 „Polityka kształtowania głównego układu transportowego".

Cele polityki wojewódzkiej:

- jak najszybsze powiązanie regionu z korytarzami paneuropejskimi i ośrodkami metropolitalnymi, zwłaszcza Warszawą, Łodzią i Krakowem, planowanymi drogami ekspresowymi;
- zapewnienie dogodnych połączeń miast powiatowych z Kielcami oraz sąsiednimi ośrodkami powiatowymi (w tym położonymi w województwach ościennych), siecią dróg wojewódzkich z jednoczesną poprawą parametrów technicznych tych tras i wyprowadzaniem ruchu tranzytowego z obszarów zwartej zabudowy;
- poprawa warunków komunikacyjnych obszarów o niskiej gęstości sieci drogowej z ośrodkami ponadlokalnymi;
- poprawa bezpieczeństwa na drogach tego układu oraz ograniczanie uciążliwości ruchu dla mieszkańców i środowiska naturalnego.

Zasady zagospodarowania i ochrony nadrzędnego układu drogowego:

- respektowanie zasady ciągłości planistycznej i efektywna ochrona korytarzy rezerwowanych pod budowę nowych odcinków dróg krajowych i wojewódzkich oraz obejść i obwodnic miejscowości z wyjątkiem terenów, które zostały nadmiernie obudowane i nie zapewniają uzyskania wymaganych klas technicznych;
- planowanie nowych odcinków dróg tego układu w racjonalnym oddaleniu od zabudowy, uwzględniającym rozwój obszarów zurbanizowanych oraz aspekty techniczno-ekonomiczne;
- wzmożona ochrona istniejących korytarzy drogowych, przenoszących ruch tranzytowy przed obudową kubaturową, nie związaną bezpośrednio z ruchem — utrudniającą lub uniemożliwiającą uzyskanie wymaganych norm eksploatacyjnych;
- separacja ruchu lokalnego i tranzytowego oraz izolacja ruchu samochodowego od rowerowego i pieszego z jednoczesnym uspakajaniem tego ruchu w centrach miast;
- uwzględnienie wymogów ochrony środowiska przy projektowaniu, budowie i eksploatacji obiektów i tras systemów transportowych, w tym unikanie fragmentaryzacji struktur przyrodniczych oraz przebiegu nowo projektowanych odcinków tras komunikacyjnych przez objęte ochroną obszary cenne przyrodniczo;
- stosowanie urządzeń ułatwiających przemieszczanie się zwierząt w poprzek korytarzy transportowych (tunele, przepusty, mosty, kładki, itp.) oraz ograniczających negatywne oddziaływanie hałasu (obudowa biologiczna, ekrany akustyczne itp.);
- komunikowanie nowych terenów zabudowy osiedlowej, projektowanej w sąsiedztwie tego układu, wyłącznie poprzez odcinki dróg niższych klas (funkcjonujące w systemie dróg lokalnych);
- wspieranie podniesienia konkurencyjności transportu publicznego, w tym szynowego, w stosunku do indywidualnego transportu samochodowego i stopniowe eliminowanie go z centrów miast;
- zapewnienie korzystnych warunków dla realizacji obiektów zaplecza technicznego ruchu ciężarowego bezpośrednio przy trasach jego przebiegu, a także obiektów obsługi podróżnych przy trasach ruchu turystycznego.

Główne kierunki kształtowania sieci drogowej:

Drogi krajowe

Podstawowym kierunkiem polityki przestrzennej będzie sukcesywna realizacja dróg ekspresowych na odcinkach dróg krajowych o wyczerpującej się przepustowości, polegająca na etapowej rozbudowie przekroju tych dróg na dwujezdniowy lub budowie odcinków o nowym przebiegu. Pozostałe drogi krajowe podległe Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad powinny docelowo uzyskać parametry klasy nie niższej niż GP, a w terenach silnie zurbanizowanych — obwodnice lub lokalne przełożenia trasy. Przebiegi dróg krajowych wskazane na rysunku planu obejmują również odcinki prowadzone po nowych śladach, których lokalizacja nie została ostatecznie przesądzona. Ich uszczegółowienie nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na podstawie dalszych prac studialnych i uzgodnień środowiskowych, które mogą wskazać konieczność realizacji dodatkowych, nie wymienionych niżej, rozwiązań i elementów lub na podstawie odpowiednich przepisy „specustaw”**.**. Przedstawione w części graficznej lokalizacje należy traktować zatem jako przybliżone.

W tym zakresie przewiduje się:

- **droga ekspresowa nr 7 —** realizowana generalnie w oparciu o przebieg drogi krajowej nr 7 (międzynarodowa E-77) Gdańsk — Chyżne, mająca zapewnić dostęp województwa do autostrady A-2 w rejonie Warszawy i autostrady A-4 w rejonie Krakowa, realizowana już w pierwszym etapie jako dwujezdniowa przez przebudowę istniejącej drogi lub budowę nowych odcinków w obszarach silnie zurbanizowanych. Jednocześnie Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 przewiduje możliwość podniesienia klasy tej drogi do autostrady;
- **droga ekspresowa nr 73 —** planowana/realizowana generalnie w oparciu o przebieg drogi krajowej nr 73 na odcinku Kielce — Busko-Zdrój oraz budowę drogi po nowym śladzie na odcinku Busko-Zdrój — granica z województwem małopolskim wraz z budową stałej przeprawy mostowej przez Wisłę, mająca zapewnić dostęp województwa do autostrady A-4 w rejonie Tarnowa. Na odcinku Busko-Zdrój — granica województwa, dopuszcza się alternatywny przebieg przedmiotowej drogi, w stosunku do przedstawionego na rysunku planu, zachodnią obwodnicą Buska-Zdroju, częściowo z wykorzystaniem korytarza drogi wojewódzkiej nr 973 oraz planowanego w ciągu tej drogi mostu na Nidzie i Wiśle jako przeprawy dla pasa ruchu w jednym kierunku — wybór wariantu oraz uszczegółowienie trasy nastąpić winno na podstawie dalszych prac studialnych prowadzonych przez GDDKiA i uzgodnień środowiskowych;
- **droga ekspresowa nr 74 —** realizowana generalnie w oparciu o korytarz drogi krajowej nr 74 (zachodnia granica województwa — Opatów). Na pozostałym odcinku (Opatów-wschodnia granica województwa) realizowana po nowym śladzie, powiązana z realizacją nowej przeprawy mostowej w rejonie Koćmierzowa. Łączyć będzie województwo z centralnym węzłem dróg ruchu szybkiego w rejonie Łodzi oraz Rzeszowem i dalej z Europą południowo-wschodnią i wschodnią.
- **odcinek południowy i wschodni układu obwodnicowego Kielc —** realizowany w klasie drogi głównej/głównej ruchu przyśpieszonego, docelowo dwujezdniowej. Początek na drodze wojewódzkiej nr 762 w rejonie granicy gmin Chęciny i Sitkówka-Nowiny. Koniec w węźle Północ na drodze S-7. Przebieg przez gminy Chęciny/Sitkówka-Nowiny, Morawica, Daleszyce, Górno, Masłów oraz miasto Kielce. Na odcinku Morawica (S-73) — węzeł na S-74 w rejonie Cedzyny w ciągu drogi krajowej nr 73. Na odcinku Chęciny/Sitkówka-Nowiny — Morawica w ciągu drogi wojewódzkiej. Na odcinku węzeł na S-74 w rejonie Cedzyny — węzeł Północ na S-7 w ciągu drogi krajowej nr 73 lub alternatywnie w ciągu drogi wojewódzkiej;

- **droga nr 9** — łącząca centralną Polskę z Europą południową, do przebudowy na dwujezdniową drogę klasy GP z budową obwodnicy Ostrowca Świętokrzyskiego i Opatowa;
- **droga nr 42 —** na odcinku Rudnik (droga nr 9) — Końskie (droga S-74) do przebudowy dla uzyskania parametrów dwujezdniowej drogi klasy GP, a na pozostałym odcinku parametrów drogi (GP) realizowanej w pierwszym etapie, jako jednojezdniowej, wiąże się to z realizacją obejść m.in.: Starachowic, Wąchocka, Parszowa, Skarżyska-Kamiennej, Stąporkowa, Pomykowa, Czerwonego Młyna, Końskich i Kazanowa oraz zmian przebiegu na odcinku Bugaj — Odrowąż;
- **droga nr 73 —** odcinek od węzła na S73 w Morawicy do węzła na S-74 w Cedzynie. Alternatywnie: od węzła na S-73 w Morawicy przez węzeł na S-74 w Cedzynie do istniejącego węzła na S-7 w Wiśniówce. Projektowana wschodnia obwodnica Kielce, docelowo dwujezdniowa droga klasy G/GP. Wybór wariantu oraz uszczegółowienie trasy nastąpić winno na podstawie dalszych prac studialnych i uzgodnień środowiskowych.
- **droga nr 74 —** odcinek Opatów — granica z województwem lubelskim postulowany docelowo do przebudowy na drogę ekspresową, w pierwszym etapie w klasie GP, realizowana generalnie w nowym korytarzu z możliwością przebudowy fragmentów istniejącej drogi krajowej nr 74 (wybór wariantu oraz uszczegółowienie trasy nastąpić winno na podstawie dalszych prac studialnych prowadzonych przez GDDKiA i uzgodnień środowiskowych), w przypadku odtworzenia postulowanego Szlaku Staropolskiego w klasie S z przebiegiem przez Dorohusk (Ukraina) — Lublin — Kielce — Częstochowę — Opole — Kudowę Zdrój (Czechy) odcinek ten stanie się jego częścią;
- **droga nr 77** — do przebudowy dla uzyskania parametrów GP wraz z przełożeniem trasy w prawobrzeżnej części Sandomierza, co wiąże się z budową drugiego mostu na Wiśle oraz węzła z drogą wojewódzką nr 723, na odcinku od Lipnika do Sandomierza trasa ta, w zależności od wybranego na podstawie dalszych prac studialnych prowadzonych przez GDDKiA i uzgodnień środowiskowych wariantu, może przebiegać w ciągu drogi ekspresowej S-74 lub stać się drogą lokalną zgodnie z ustawą o drogach publicznych;
- **droga nr 78 —** stanowić ma połączenie województwa świętokrzyskiego z Konurbacją Śląską i dalej z Czechami i południową Europą, postulowana jako docelowa droga dwujezdniowa klasy S, w pierwszym etapie realizowana w klasie GP, co wiąże się z koniecznością realizacji obwodnic: Chmielnika, Nagłowic i Jaronowic oraz lokalnych przełożeń trasy na odcinku Jaronowice — granica województwa oraz Motkowice — Jędrzejów, w przypadku podjęcia decyzji o odtworzeniu postulowanego Szlaku Staropolskiego w klasie S z przebiegiem przez Dorohusk (Ukraina) — Lublin — Kielce — Częstochowę — Opole — Kudowę Zdrój (Czechy), jego częścią stałby się odcinek od granicy województwa do Jędrzejowa;
- **droga nr 79** — do modernizacji na pełne parametry GP z sukcesywną realizacją obwodnic, w tym miejscowości: Ożarów, Koprzywnica, Łoniów, Osiek, Połaniec, Opatowiec, w pierwszym etapie realizowana jako jednojezdniowa.

Drogi wojewódzkie

Wymagają modernizacji i przebudowy dla uzyskania jednorodnych ciągów o parametrach klasy nie niższej niż G, a w tym wykonania obwodnic miejscowości lub poprowadzenia tras dróg nowymi odcinkami, zwłaszcza poza centrami miast i zwartą zabudową. Przebiegi dróg wojewódzkich wskazane na rysunku planu obejmują również odcinki prowadzone po nowych śladach, których lokalizacja nie została ostatecznie przesądzona. Ich uszczegółowienie nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na podstawie dalszych prac studialnych i uzgodnień środowiskowych które mogą wskazać konieczność realizacji dodatkowych, nie wymienionych niżej, rozwiązań

i elementów lub na podstawie odpowiednich przepisów „specustaw”**.** Przedstawione w części graficznej lokalizacje należy traktować zatem jako przybliżone.

W tym zakresie wśród najważniejszych zadań wymienić należy realizację:

- nowych odcinków dróg nr 745, 761, 762, 764, 786 w rejonie Kielc;
- nowych odcinków dróg nr 751, 754 w Ostrowcu Świętokrzyskim;
- nowych odcinków dróg nr 746, 749 w Końskich;
- układu obwodnicowego Włoszczowy;
- przełożenia trasy drogi nr 766 w Pińczowie;
- układu obwodnicowego Staszowa;
- obwodnicy Kazimierzy Wielkiej łączącej trasy dróg nr 768 i 776;
- estakady nad rzeką Kamienną i linią kolejową nr 25 w Starachowicach, w ciągu drogi nr 744, wraz z budową węzła na drodze krajowej nr 42;
- rozbudowy drogi wojewódzkiej nr 973 wraz z budową obwodnicy Buska-Zdroju oraz nowej, stałej przeprawy mostowej przez Nidę i Wisłę w rejonie Nowego Korczyna;

Docelowa przebudowa dróg wojewódzkich na ww. parametry wymagać będzie realizacji szeregu przełożeń i obwodnic miejscowości, w tym: Gowarczowa, Radoszyc, Czałczyna, Łopuszna na trasie drogi 728, Oksy (742), Mirca (744), Masłowa (745), Modliszewic (746), Rogowa (749), Nowej Słupi, Waśniowa (751), Św. Katarzyny, Bodzentyna (752), Bałtowa (754), Ćmielowa, Ożarowa (755), Łagowa (756), Iwanisk (757), Klimontowa (758), Brzezin, Radkowic (763), Sukowa, Daleszyc, Ociesęk (764), Chmielnika, Gnojna, Szydłowa, Osieka (765), Morawicy (766), Działoszyc, Skalbmierza, Topoli (768), Zawichostu (777), Kurzelowa (785), Piekoszowa, Promnika, Łopuszna, Mieczyna, Krasocina (786) oraz krótszych korekt tras.

Przewiduje się zmianę przebiegu drogi wojewódzkiej nr 764 na odcinku Kielce — Niwy z obecnego (przez Kranów) na odcinki dróg powiatowych nr 0355T Suków — Borków i nr 0332T Daleszyce — Borków (po zrealizowaniu obwodnicy Sukowa i obwodnicy Daleszyc).

Ze względu na rosnący ruch turystyczny w rejonie Bałtowa oraz planowaną realizację stałej przeprawy mostowej przez Wisłę w rejonie Solca n/Wisłą, na kierunku Ostrowiec Świętokrzyski — Lublin, niezbędna staje się realizacja w ciągu drogi nr 754 obwodnicy Bałtowa oraz lokalnych przełożeń — Okół, Czekarzewice.

Z uwagi na niejednokrotnie odległe terminy budowy obwodnic, wymagane jest zachowanie rezerw terenów w studiach gminnych i planach miejscowych oraz sukcesywne pozyskiwanie gruntów pod korytarze przy okazji scaleń i wymiany gruntów. W przypadku konieczności lokalizacji nowych terenów inwestycyjnych wzdłuż ciągów dróg wojewódzkich (i wyższych) należy zapewnić obsługę komunikacyjną tych terenów poprzez odpowiednie drogi niższych klas.

Dla usprawnienia powiązań zewnętrznych województwa niezbędna jest realizacja nowej przeprawy mostowej przez Wisłę w Połańcu na przedłużeniu drogi nr 764 Kielce — Połaniec, dla połączenia z drogą nr 982 do Mielca i dalej do Rzeszowa. Proponuje się również docelową zmianę kategorii drogi nr 765 z wojewódzkiej na krajową — jako przedłużenie drogi nr 78 z Chmielnika do Osieka lub opcjonalnie do Połańca, dla uzyskania powiązania z drogami nr S-7, 73, 79. Wskazuje się zatem na potrzebę zachowania rezerwy terenu niezbędnej do uzyskania przez przedmiotowe odcinki, parametrów drogi klasy GP.

Aktywizacja obszarów niedosłużonych komunikacyjnie i pozbawionych odpowiedniej rangi powiązań wymaga zmiany kategorii wybranych dróg powiatowych na wojewódzkie, ich przebudowę na parametry dróg głównych i utworzenia połączeń:

- Szczekociny — Sędziszów — Wodzisław — Nawarzyce (droga nr 768);
- Jędrzejów — Imielno — Pińczów;
- Stopnica — Solec-Zdrój — Zielonki;

- Łopuszno — Przedbórz;
- Małogoszcz — Włoszczowa;
- Klimontów — Bogoria — Raków,
- gr. woj. (Przysucha) — Stąporków — Mniów — Promnik (alternatywnie: gr. woj. (Przysucha) — Stąporków — Mniów — Grzymałków — Ruda Strawczyńska).

Zmiana kategorii drogi, w tym obniżenie kategorii dróg krajowych i wojewódzkich, zastąpionych nowymi odcinkami, następuje w oparciu o przepisy ustawy z dnia 21 marca 1985 roku o drogach publicznych. Na mapie *Polityka kształtowania głównego układu transportowego* wskazano najważniejsze propozycje w tym zakresie, wynikające z przewidywanego kierunku rozwoju sieci drogowej województwa. Dla odcinka Busko-Zdrój — Pacanów — gr. woj., będącego obecnie w ciągu drogi krajowej nr 73, po wybudowaniu drogi S73, proponuje się obniżyć kategorię do drogi wojewódzkiej na odcinku Busko-Zdrój(S-73) — Pacanów (DK 79) lub alternatywnie Busko-Zdrój(S-73) — Pacanów — gr. województwa.

5. Transport kolejowy

Cele operacyjne kształtowania systemu transportu kolejowego:

- modernizacja szlaków kolejowych łączących region z głównymi metropoliami, głównie drogą modernizacji istniejącej sieci, zapewniająca poprawę bezpieczeństwa, podwyższenie prędkości, zwiększenie przepustowości szlaków, a także zmniejszenie emisji hałasu i wibracji.

Zasady realizacji celów:

- wykorzystanie linii szerokotorowej LHS dla rozwoju obszarów położonych w jej sąsiedztwie;
- pełne włączenie obszaru województwa do korytarza paneuropejskiego w wyniku skomunikowania stolicy regionu z Centralną Magistralą Kolejową;
- poprawa komunikacji kolejowej ze wszystkimi najbliższymi ośrodkami metropolitalnymi;
- wykorzystanie sieci kolejowej, w większości dwutorowej, zelektryfikowanej i mało obciążonej ruchem dla odciążenia dróg od najcięższych przewozów masowych (surowce mineralne, materiały budowlane itp.);
- priorytet dla lokalizacji centrów logistycznych opartych o istniejącą infrastrukturę kolejową i drogową;
- modernizacja infrastruktury transportowej uwzględniająca zwiększenie prędkości komunikacyjnych na wybranych trasach, dla poprawy konkurencyjności transportu kolejowego z jednoczesnym zwiększeniem bezpieczeństwa m.in. w wyniku likwidacji skrzyżowań jednopoziomowych;
- stworzenie systemu regularnych przewozów pasażerskich, łączących centra metropolii o częstotliwości dostosowanej do potrzeb;
- rozbudowa systemu komunikacji zbiorowej koleją regionalną z wykorzystaniem istniejących linii wraz z możliwością odbudowy połączeń nieczynnych oraz uruchomienia nowych; budowa nowych przystanków kolejowych oraz modernizacja istniejących celem integracji z innymi środkami transportu;
- przy projektowaniu linii kolejowych oraz w trakcie ich użytkowania, a także w planowaniu przestrzeni wokół tych obiektów należy przestrzegać wymogów i ograniczeń wynikających z przepisów odrębnych w zakresie linii kolejowych;
- wykorzystanie sieci kolejowej wąskotorowej do organizacji przewozów pasażerskich;

Kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- przebudowa linii kolejowej znaczenia państwowego Kielce — Czarnca wraz z wykonaniem łącznicy kolejowej we Włoszczowie dla uzyskania szybkiego połączenia (poprzez CMK) Kielc z Warszawą, Katowicami i Krakowem;
- sukcesywna modernizacja linii znaczenia państwowego dla uzyskania docelowej prędkości: 250 km/h na CMK, 120–200 km/h na liniach nr 64 Psary — Kozłów (Kraków), linii nr 8 Warszawa — Kraków, linii nr 25 Łódź — Skarżysko-Kamienna — Ocice (Rzeszów) oraz 100–120 km/h na linii nr 61 Kielce — Częstochowa — Fosowskie, co wiąże się z koniecznością likwidacji skrzyżowań jednopoziomowych oraz budową wiaduktów drogowych i w związku z tym wymaga zachowania niezbędnych rezerw terenowych;
- zachowanie rezerw planistycznych terenów dla przedłużenia linii kolejowej nr 73 na odc. Busko-Zdrój — Tarnów wraz z nową przeprawą mostową w rejonie Nowego Korczyna dla uzyskania kolejowego połączenia Kielce — Tarnów o prędkości 120–200 km/h;
- elektryfikacja Linii Hutniczej Szerokotorowej i jednotorowej Łódź — Skarżysko-Kamienna;
- budowa łącznic kolejowych w rejonie Górek Szczukowskich i Szczukowic, w celu połączenia linii kolejowej nr 61 i łącznicy Szczukowice — Sitkówka Nowiny z linią kolejową nr 8 w rejonie Kostomłotów;
- modernizacja zaplecza technicznego i obiektów stacyjnych;
- zwiększenie wykorzystania Linii Hutniczej Szerokotorowej drogą realizacji stacji transportu kombinowanego (kolej — droga) z wykorzystaniem stacji w Grzybowie, Staszowie, Sędziszowie oraz Gołuchowie ;

Należy również rozważyć, proponowaną w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020, koncepcję powstania Metropolitalnej Kolei Świętokrzyskiej, która miałaby przebiegać m.in. przez Busko-Zdrój, Kielce, Suchedniów, Skarżysko-Kamienną, Starachowice i Ostrowiec Świętokrzyski, uzupełnionej o połączenie z Centralną Magistralą Kolejową w rejonie Włoszczowy.

6. Transport lotniczy

W ostatnich latach nastąpił dynamiczny wzrost potrzeb w zakresie transportu lotniczego w województwie świętokrzyskim, generowany rozwojem Targów Kielce i innych przedsiębiorstw rozwijających współpracę międzynarodową, zwiększonymi wyjazdami do pracy na zachód Europy, wzrostem ruchu sanatoryjno-uzdrowiskowego oraz globalnym rozwojem turystyki. Istniejące lotnisko w Masłowie, które aktualnie pełni głównie rolę lotniska sportowego nie ma warunków do rozbudowy zapewniającej możliwość pełnienia funkcji portu lotniczego. Ograniczenia te wynikają przede wszystkim z ukształtowania terenu, istniejącej wokół lotniska gęstej zabudowy mieszkaniowo-usługowej, a także z trudności ze skomunikowaniem tego obszaru z układem drogowym wojewódzkim i krajowym. W związku z tym w Planie przewiduje się budowę Regionalnego Portu Lotniczego Kielce w Obicach (gm. Morawica) w odległości ok. 20 km od centrum Kielc. Jest to lokalizacja zgodna zarówno ze Strategią rozwoju województwa świętokrzyskiego do roku 2020 jak również z założeniami KPZK 2030[1]. Lotnisko w Masłowie pełnić będzie jedynie funkcję lotniska sportowo-dyspozycyjno-ratowniczego.

[1] *Realizacja inwestycji* (przewidzianych w KPZK) *będzie zależeć od polityki transportowej Rządu.*

Cele operacyjne polityki przestrzennej:

- zapewnienie dogodnych, bezpośrednich połączeń lotniczych regionu z ośrodkami krajowymi i europejskimi poprzez lokalizację w rejonie Obic, gm. Morawica, Regionalnego Portu Lotniczego (RPL) Kielce
- poprawa funkcjonowania lotniska w Masłowie, umożliwiającą świadczenie przez nie usług w zakresie obsługi lotów sportowych, dyspozycyjnych i ratownictwa medycznego.

Zasady realizacji celów:

- pozyskanie pozabudżetowych źródeł finansowania Regionalnego Portu Lotniczego Kielce w Obicach;
- zapewnienie ochrony rejonu lokalizacji Regionalnego Portu Lotniczego Kielce w Obicach przed inwestycjami kolizyjnymi z planowanym zagospodarowaniem;
- zapewnienie terenom wokół Regionalnego Portu Lotniczego Kielce w Obicach przeznaczenia spójnego z wiodącą funkcją tego obszaru;
- właściwe skomunikowanie Regionalnego Portu Lotniczego Kielce w Obicach ze stolicą województwa oraz regionem przez budowę i przebudowę tras drogowych i kolejowych;
- zapewnienie prawidłowych warunków funkcjonowania lotniska w Masłowie w zakresie pełnionych funkcji sportowych, ratowniczych i dyspozycyjnych;
- izolacja przestrzenna RPL Kielce w Obicach i lotniska w Masłowie zapewniająca ochronę terenów przyległych przed uciążliwością hałasową;
- przy projektowaniu lotnisk i lądowisk oraz w trakcie ich użytkowania, a także w planowaniu przestrzeni wokół lotnisk i lądowisk należy przestrzegać wymogów i ograniczeń (w tym szczególnie ograniczeń wysokości zabudowy) wynikających z przepisów odrębnych w zakresie lotnisk;
- zgodnie z ustawą Prawo lotnicze zabrania się w otoczeniu lotniska, czyli w odległości do 5 km od jego granicy, budowy lub rozbudowy obiektów budowlanych, które mogą stanowić źródło żerowania ptaków.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- realizacja Regionalnego Portu Lotniczego Kielce w Obicach, gm. Morawica;
- modernizacja lotniska w Masłowie mająca na celu jego lepsze przystosowanie do pełnionych funkcji — lotniska sportowo-ratowniczo-dyspozycyjnego;
- przebudowa drogi krajowej nr 73 w celu połączenia Regionalnego Portu Lotniczego Kielce ze stolicą województwa oraz jego skomunikowania w kierunku na południe;
- przebudowa drogi krajowej nr 78 w celu skomunikowania RPL Kielce w kierunku na zachód i południowy-zachód oraz poprzez drogę ekspresową S-7, w kierunku na południe;
- realizacja południowej i wschodniej obwodnicy Kielc w klasie G/GP w celu skomunikowania RPL Kielce z drogami ekspresowymi S-7 (kierunek północ) i S-74 (kierunek wschód — zachód);
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 766 w celu drugostronnego (wraz z DK 73) skomunikowania RPL Kielce z drogą krajową nr 78 oraz południową obwodnicą Kielc;
- przebudowa linii kolejowej nr 73 (Kielce) Sitkówka-Nowiny — Włoszczowice, mająca na celu skomunikowanie portu lotniczego (RPL Kielce) z węzłem kolejowym Kielce, umożliwiająca obsługę ruchu pasażerskiego i towarowego;
- przebudowa linii kolejowej Włoszczowice — Busko-Zdrój oraz budowa nowego odcinka Busko-Zdrój — Żabno, umożliwiająca kolejowe skomunikowanie portu lotniczego (RPL Kielce) z południową częścią województwa i kraju;
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 745, łączącej lotnisko Masłów z układem komunikacyjnym Kielc i węzłami na drogach ekspresowych S-7 i S-74.

7. Transport wodny

Stała śródlądowa komunikacja wodna na terenie województwa świętokrzyskiego, poza lokalnymi przeprawami promowymi i rejsami turystycznymi po Wiśle w Sandomierzu, praktycznie nie występuje. Wisła, najważniejsza rzeka województwa, stanowiąca jedyny potencjalny wodny szlak transportowy, ze względu na wymagania środowiskowe oraz wysoką amplitudę stanów wód, nie jest obecnie wykorzystywana do tego celu. Wymagałoby to realizacji nowej oraz znacznej modernizacji istniejącej, infrastruktury, w tym również służącej powiązaniu żeglugi śródlądowej z pozostałymi rodzajami transportu. Przed przystąpieniem do ewentualnej organizacji transportu wodnego na Wiśle wskazuje się na potrzebę wykonania specjalistycznego opracowania, ujmującego całościowo zagadnienia związane z potencjalnym zagospodarowaniem omawianego szlaku wodnego. Wsparciem wojewódzkim mogłaby być wówczas objęta rozbudowa i unowocześnienie funkcji rejsów turystycznych w Sandomierzu.

8. Telekomunikacja

Telekomunikacja, zwłaszcza cyfrowa powinna być jedną z najszybciej rozwijających się dziedzin infrastruktury technicznej. Wpływa bowiem na warunki życia i dostęp do wiedzy, sprzyja tworzeniu nowych miejsc pracy (efektywna praca bez opuszczania mieszkania) oraz stwarza możliwość korzystania z całego systemu e-usług. Zapewniając łatwy dostęp do informacji redukuje peryferyjność i poczucie zapóźnienia cywilizacyjnego. Możliwość korzystania z pełnego pakietu usług cyfrowych jest brana pod uwagę przy podejmowaniu decyzji inwestorskich, co do miejsca lokalizacji przyszłych inwestycji.

Jak najszybsze włączenie województwa w globalny system informacji cyfrowej należy uznać za jedno z pierwszoplanowych zadań samorządu województwa, w najbliższych 5 latach. Służyć temu będzie realizacja projektu „Sieć szerokopasmowa Polski Wschodniej" (SSPW) obejmująca budowę regionalnej sieci szkieletowej i dystrybucyjnej. Sieć ta służyć będzie zapewnieniu mieszkańcom, podmiotom publicznym oraz przedsiębiorcom z terenu województwa możliwości korzystania: z usług teleinformatycznych, multimedialnych zasobów informacji, usług świadczonych elektronicznie oraz umożliwieniu efektywnej wymiany danych pomiędzy samorządami, urzędami administracji państwowej, placówkami edukacyjnymi, szpitalami i innymi instytucjami publicznymi, a także mieszkańcami oraz podmiotami gospodarczymi. Kryterium jego realizacji będzie zapewnienie, na całym obszarze regionu, dostępu do szerokopasmowego internetu (radiowego lub przewodowego), a także nowoczesnych usług telefonicznych i telewizji cyfrowej przy zapewnieniu akceptowalnych dla przeciętnej rodziny wysokości kosztów tych usług. Do tego celu winny być lepiej wykorzystane: istniejące stacje bazowe internetu, sieć szkieletowa, jaką rozwijają poszczególni operatorzy oraz istniejące obiekty nadawcze TV.

<u>Cel polityki wojewódzkiej:</u>

- nadrobienie zapóźnień w budowie społeczeństwa informacyjnego umożliwiające zabezpieczenie perspektywicznych potrzeb w zakresie łączności telefonicznej, usług transmisji danych, radiokomunikacyjnych, wizyjnych i multimedialnych, w tym z sieci Internetowej oraz wszelkich usług dodatkowych w sieciach stacjonarnych i mobilnych, naziemnych i satelitarnych.

<u>Zasady realizacji celów:</u>

- dostęp do połączeń w ruchu automatycznym z całym światem oraz objęcie zasięgiem obsługi telefonii komórkowej obszaru całego województwa;
- likwidacja obszarów „cyfrowego wykluczenia";

- oparcie dostępu do szerokopasmowego Internetu na dominującej w Europie i w kraju technologii ADSL oraz systemu publicznego dostępu do Internetu na sieci WLAN;
- konkurencyjność na rynku lokalnych i ponadlokalnych usług telekomunikacyjnych i teleinformatycznych;
- preferencje dla innowacyjnej gospodarki elektronicznej;
- przy lokalizacji inwestycji z zakresu infrastruktury telekomunikacyjnej stanowiących dominanty krajobrazowe należy każdorazowo brać pod uwagę potrzebę ochrony krajobrazu. W miejscach szczególnie eksponowanych krajobrazowo istnieje możliwość wprowadzenia zakazu lokalizacji takich inwestycji (uwarunkowana szczegółowym uzasadnieniem) z jednoczesnym wskazaniem innych terenów przeznaczonych pod ten cel.

Główne kierunki polityki przestrzennej:

- realizacja świętokrzyskiej części projektu „Sieć szerokopasmowa Polski Wschodniej" (SSPW) obejmującej budowę na obszarze województwa regionalnej sieci szkieletowej i dystrybucyjnej;
- wsparcie planistyczne przedsięwzięć inwestycyjnych operatorów sieci związanych z rozbudową infrastruktury informacyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem szerokopasmowego dostępu do Internetu stacjonarnego i mobilnego;
- doprowadzenie do każdej gminy nowoczesnych sieci telekomunikacyjnych zakończonych centralą cyfrową, co umożliwi wzrost ilości abonentów sieci stacjonarnej i korzystanie z szerszego asortymentu tych usług;
- systematyczny rozwój magistralnych sieci internetowych (bazujących na światłowodach) oraz wsparcie aktywnego wykorzystania Internetu w biznesie, rozwoju innowacyjności, edukacji, kulturze i administracji;
- zwiększenie oferty usług telekomunikacyjnych i teleinformatycznych z jednoczesną, odczuwalną poprawą jakości tych usług;
- tworzenie warunków przestrzennych do prowadzenia prokonkurencyjnej polityki w zakresie świadczenia lokalnych i ponadlokalnych usług telefonicznych i teleinformatycznych;
- realizacja zintegrowanej platformy usług elektronicznych oraz umożliwienie mieszkańcom regionu dostępu do własnej telewizji regionalnej (TVP Kielce).

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

SCHEMAT SIECI SZEROKOPASMOWEJ POLSKI WSCHODNIEJ (SSPW)

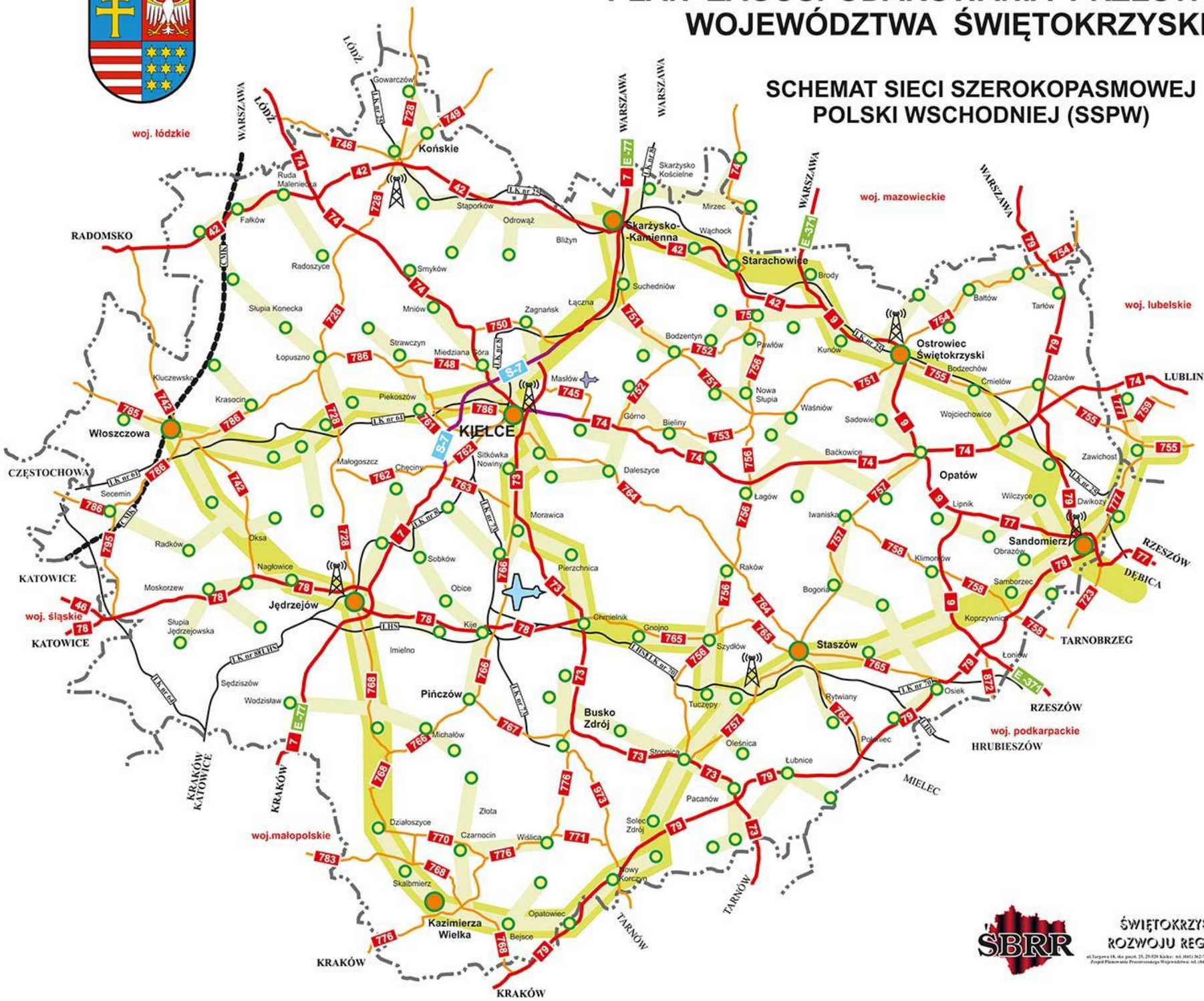

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

XII. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej i komunalnej

1. Energetyka

Głównym zadaniem polityki energetycznej będzie zwiększenie niezawodności dostaw paliw i energii, minimalizacja negatywnego oddziaływania energetyki na środowisko oraz dywersyfikacja zaopatrzenia w energię. Do realizacji tego zadania powinno przyczynić się osiągnięcie następującego **celu głównego**:

Ukształtowanie nowoczesnych i niezawodnych systemów infrastruktury energetycznej oraz sukcesywne zwiększanie wykorzystania odnawialnych zasobów energii

Konsekwentna realizacja tych zamierzeń w okresie najbliższych 20–25 latach powinna doprowadzić do zminimalizowania zależności gospodarki województwa od zewnętrznych nośników energii oraz spowodować odczuwalną redukcję zanieczyszczeń powietrza powstających w przypadku wykorzystania nośników konwencjonalnych (zwłaszcza węgla). Jednocześnie winna zapewnić pokrycie bieżących i perspektywicznych potrzeb w zakresie zasilania elektroenergetycznego oraz zaopatrzenia w gaz przewodowy, który warunkuje poprawę konkurencyjności inwestycyjnej, zwłaszcza miast. Polityka ta będzie też zmierzać do stworzenia alternatywnych systemów zaopatrzenia w energię, zapewniających bezpieczeństwo energetyczne oraz możliwość wyboru nośnika i źródła zaopatrzenia w energię. Preferowanym kierunkiem działań w tym zakresie będą odnawialne źródła energii, a szczególnie produkcja energii z biomasy, sprzyjająca aktywizacji funkcji rolniczej. Potencjalnym obszarem produkcji biomasy będą obszary średnich i słabszych gleb, posiadających dobre uwilgotnienie. Ponadto Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Kraju wyznacza strefę o korzystnych warunkach dla rozwoju rozproszonej energetyki odnawialnej. Północno-zachodni obszar województwa znalazł się w obrębie strefy korzystnej dla rozwoju energetyki geotermalnej.

Istotna dla rozwoju energetyki niekonwencjonalnej w województwie będzie realizacja zadania Świętokrzyski Park OZE Rzędów — Tuczępy oraz planowana budowa biogazowi w 68 gminach województwa. Pierwsze przedsięwzięcie obejmować będzie budowę:

- bioelektrowni o mocy elektrycznej 9,6 MW — zasilanej biogazem z biomasy wyprodukowanej na zrekultywowanych terenach po eksploatacji siarki, wspartej kontraktową biomasą pochodzenia rolniczego i innymi substratami organicznymi, w tym materiałami odpadowymi;
- 5 elektrowni słonecznych o łącznej mocy elektrycznej 11 MW;
- elektrowni wiatrowej o mocy elektrycznej 18 MW;
- 3 elektrowni wodnych o mocy elektrycznej 30 kW;
- elektrowni geotermalnej.

Zakłada się również realizację zadania pn. „Energetyczna Mapa Drogowa — Województwo Świętokrzyskie 2050”, które przewiduje uzyskanie przez województwo świętokrzyskie w 2050 r. pełnej samowystarczalności energetycznej w oparciu o odnawialne źródła energetyczne.

Zadaniem operatorów systemu elektroenergetycznego przesyłowego i dystrybucyjnego, działających na terenie województwa winno być, utrzymanie sprawności połączeń tranzytowych rzutujących na funkcjonowanie Krajowego Systemu Energetycznego oraz sukcesywna modernizacja lokalnej sieci przesyłowej, zwłaszcza na terenach o najsłabszych warunkach zasilania (obszary wiejskie wymagające reelektryfikacji).

Priorytety polityki energetycznej:

- rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza na terenach posiadających najkorzystniejsze warunki pozyskania tej energii;
- poprawa efektywności energetycznej;
- wzrost bezpieczeństwa energetycznego, zwłaszcza na terenach gęsto zaludnionych wokół Kielc i na obszarze dużych miast Aglomeracji Świętokrzyskiej;
- sprawny system zaopatrzenia w energię do celów przemysłowych na obszarach i w strefach o podwyższonej aktywności gospodarczej;
- ukształtowanie konkurencyjnych rynków paliw i energii;
- minimalizacja negatywnego oddziaływania energetyki na środowisko;
- w rejonach intensywnie zurbanizowanych należy dążyć do przejścia z linii napowietrznych do kablowych;
- wyrównanie jakości usług w zaopatrzeniu w energię elektryczną na terenach wiejskich i małych miast.

Zasady zagospodarowania przestrzennego:

- rozwój sieci elektroenergetycznych z uwzględnieniem potrzeb generacji rozproszonej opartej na lokalnych źródłach energii;
- stymulowanie rozwoju kogeneracji (skojarzonego wytwarzania ciepła i energii elektrycznej przy maksymalnym ograniczeniu strat przesyłu i transformacji tej energii);
- budowa (rozbudowa) systemu przesyłowego i dystrybucyjnego gazu ziemnego na terenach pozbawionych zaopatrzenia w gaz sieciowy;
- wspomaganie rozwoju różnych form pozyskania energii wytworzonej z lokalnych źródeł odnawialnych z poszanowaniem walorów środowiska przyrodniczego, kulturowego, krajobrazu oraz przy wykluczeniu kolizyjności z zabudową mieszkaniową;
- uwzględnienie pasa technicznego od linii elektroenergetycznych i stref kontrolowanych od gazociągów, w tym ograniczeń w nich obowiązujących w przepisach odrębnych;
- zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w przypadku urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW oraz ich stref ochronnych jest wymóg ich wyznaczenia w studiach i planach miejscowych;
- tworzenie warunków do współpracy samorządów lokalnych z zainteresowanymi podmiotami gospodarczymi (społecznymi i prywatnymi) w celu realizacji małych jednostek wytwórczych bazujących na lokalnych źródłach energii.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- kontynuacja modernizacji i rozbudowy Elektrowni Połaniec z jednoczesnym zmniejszaniem jej uciążliwości dla środowiska;
- dalsza modernizacja Elektrociepłowni Kielce, zwiększająca wykorzystanie OZE do produkcji energii;
- realizacja i wspieranie inwestycji zwiększających pozyskanie energii z różnych form OZE z wykluczeniem ich kolizyjności z cennymi zasobami środowiska przyrodniczego, kulturowego, krajobrazu i z zabudową;
- wskazanie oferty terenów do lokalizacji nowoczesnych jednostek wytwórczych energii o wysokiej sprawności i niskiej skali oddziaływania na środowisko (technologie niskoemisyjne);
- budowa planowanej linii 400 kV relacji stacja systemowa „Kielce 400” — Elektrownia Bełchatów, ujętej w KPZK;

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

KIERUNKI ROZWOJU GŁÓWNYCH ELEMENTÓW ENERGETYKI

Mapa nr 9

Opracowano na podstawie:
- Ankiet gminnych
- Danych z Urzędu Marszałkowskiego
- Danych statystycznych GUS
- Materiałów Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Warszawa 2001
- Opracowania "Studium możliwości wykorzystania energii geotermalnej w województwie świętokrzyskim-1999 PKNI"
- Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- „Potencjał hydrogeologiczny oraz zasoby energii ze źródeł geotermalnych na terenie województwa świętokrzyskiego", PIG-PIB, Kielce, lipiec 2012
- Wniosek inwestora z planowaną lokalizacją bioelektrowni

Linia 220 kV Rożki - Niziny obecnie pracuje na napięciu:
- 110 kV na odcinku Rożki - Ostrowiec Świętokrzyski,
- 15 kV na odcinku Nowa Słupia - Niziny.

Docelowo odcinek Nowa Słupia - Niziny będzie pracował na napięciu 110 kV

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ul.Targowa 18, skr. poczt. 25, 25-520 Kielce; tel. (041) 362-70-12, fax. (041) 343-81-79, e-mail: sekretariat@sbrr.pl
Zespół Planowania Przestrzennego Województwa: tel. (041) 343-81-74, wew. 3010-3078, e-mail: zppw@sbrr.pl

LEGENDA

Elektroenergetyka

- Istniejąca / planowana linia 400 kV wraz z pasem technicznym
- Istniejąca / planowana linia 220 kV wraz z pasem technicznym
- Istniejąca / planowana linia 110 kV wraz z pasem technicznym
- Istniejące/planowane GPZ 110/15 kV
- Istniejące GPZ 220/110 kV
- Istniejące GPZ 400/220/110 kV
- Elektrownia Połaniec
- Obszary największych potrzeb w zakresie reelektryfikacji

Gaz wysokiego ciśnienia

- Istniejące / projektowane / planowane gazociągi wysokiego ciśnienia wraz ze strefą kontrolowaną
- Stacje redukcyjne gazu istniejące / projektowane / planowane

Energetyka odnawialna

- Małe elektrownie wodne z koncesją / bez koncesji
- Elektrownie wiatrowe z koncesją / bez koncesji
- Elektrownie biogazowe z koncesją / bez koncesji
- Elektrownia biomasowa
- Wnioskowane bioelektrownie i biogazownie planowane do realizacji
- Gminy posiadające największe predyspozycje do uprawy roślin energetycznych o dużych wymaganiach wodnych (wierzba energetyczna)
- Strefa korzystnych warunków energetycznych dla energii wiatrowej
- Strefa mało korzystnych warunków energetycznych dla energii wiatrowej
- Obszar o częstotliwości występowania wiatrów średnio powyżej 40 dni rocznie z wiatrem silnym (10 m/s i więcej)
- Gminy prezentujące się najkorzystniej w aspekcie realizacji inwestycji geotermalnych
- Strefa rozwoju rozproszonej energetyki geotermalnej przyjęta w KPZK
- Strefa ograniczonych możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych
- Łubnice — Gminy z obszarami perspektywicznymi dla zastosowania bezpośredniego energii geotermalnej oraz w balneologii i rekreacji
- Proponowany obszar koncentracji produkcji biomasy

- Granica województwa
- Granica powiatu
- Granica gminy

- podniesienie bezpieczeństwa energetycznego obszaru funkcjonalnego Kielc poprzez budowę projektowanej linii 220 kV Radkowice — Kielce Piaski wraz z rozbudową stacji: Kielce Piaski i Radkowice;
- rozbudowa sieci elektroenergetycznej 110 kV w celu umożliwienia przyłączenia nowych odbiorców i źródeł wytwórczych, zwiększenia pewności zasilania istniejących odbiorców oraz zmniejszenia strat energii w sieci;
- modernizacja przestarzałych linii elektroenergetycznych najwyższych i wysokich napięć;
- stworzenie warunków do wdrożenia programu reelektryfikacji województwa oraz rozwoju wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, w tym biopaliw;
- przebudowa i modernizacja istniejących sieci gazociągów wysokiego ciśnienia;
- sukcesywna gazyfikacja terenów wiejskich;
- budowa projektowanych gazociągów wysokiego ciśnienia, m.in. relacji:
  - ✓ Mójcza — Masłów (obejście Kielc) — Parszów;
  - ✓ Jędrzejów — Włoszczowa —z odejściem na Małogoszcz;
  - ✓ Pogórska Wola — Tworzeń;
- budowa planowanych gazociągów wysokiego ciśnienia, m.in. relacji:
  - ✓ Końskie — Radoszyce — Strawczyn, z odejściem na Krasocin;
  - ✓ Proszowice — Bejsce;
  - ✓ Proszowice — Działoszyce;
  - ✓ Czarnocin — Bejsce;
  - ✓ Książ Wlk. — Sędziszów;
  - ✓ Dębica — Mielec — Borowa — Elektrownia Połaniec;
- rozbudowa planowanych gazociągów wysokiego ciśnienia w celu zasilenia gmin: Połaniec, Staszów, Baćkowice, Chmielnik, Waśniów, Tarłów, Górno, Bogoria, Osiek, Łubnice;
- rozwój sieci dystrybucji gazu płynnego,
- budowa planowanego gazociągu przesyłowego gazu łupkowego Rozwadów — Tworzeń (ujętego w KPZK 2030).

Wymienione projektowane inwestycje posiadają wyznaczony przebieg, natomiast zadania planowane do realizacji nie posiadają ustalonego przebiegu.

Dopuszcza się planowanie i realizację urządzeń nie wymienionych imiennie w Planie, a także przebudowę, rozbudowę i korekty tras sieci istniejących, jeśli będzie to miało na celu optymalizację funkcji technicznych systemów energetycznych, minimalizację uciążliwości dla środowiska lub usunięcie kolizji przestrzennych – pod warunkiem braku sprzeczności z innymi ustaleniami Planu.

2. Ogóle zasady rozmieszczenia obiektów OZE na obszarze województwa

Biorąc pod uwagę wysoką dynamikę rozwoju energetyki odnawialnej, która może stwarzać zagrożenia środowiska i krajobrazu oraz brak uregulowań prawno-programowych dotyczących rozmieszczania tych obiektów przyjmuje się tymczasowo (do czasu wejścia w życie stosownych uregulowań) następujące zasady i standardy polityki lokalizacyjnej:

<u>Elektrownie wiatrowe</u>

- wyklucza się spod lokalizacji tych obiektów:
  - ✓ parki narodowe, rezerwaty przyrody i parki krajobrazowe (dotyczy tylko elektrowni wiatrowych będących inwestycjami zawsze znacząco oddziałującymi na środowisko);
  - ✓ obszary szczególnej ochrony ptaków i nietoperzy oraz ich sąsiedztwo, a także korytarze stanowiące ich szlaki migracji sezonowej i dobowej (na obszarach Natura 2000, gdzie przedmiotem ochrony nie są ptaki i nietoperze, lokalizacja powinna być

uzależniona od stwierdzenia braku znaczącego negatywnego oddziaływania na przedmioty ochrony tych obszarów);
  - ✓ obszary leśne i strefę 200 m od ściany lasu;
  - ✓ tereny szczególnego zagrożenia powodzią oraz strefę 50 m od stopy wałów przeciwpowodziowych;
  - ✓ obszary udokumentowanych złóż surowców mineralnych;
  - ✓ strefy ochrony uzdrowisk;
  - ✓ tereny zabudowane i strefę 500 m od zabudowań mieszkalnych;
  - ✓ tereny parków kulturowych oraz zespołów i obiektów zabytkowych (w granicach ustanowionych dla tych terenów stref ochronnych);
- istotne ograniczenia przy lokalizacji tych elektrowni stwarzają:
  - ✓ gleby klas I–III;
  - ✓ drogi i lotniska (zgodnie z zaleceniami zarządców obiektów);
  - ✓ linie energetyczne (zgodnie z zaleceniami operatorów);
  - ✓ otoczenie zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego (np. w tle lub w osiach widokowych);
  - ✓ tereny o wysokich walorach krajobrazowych, strefy ekspozycji krajobrazowej, przedpola punktów widokowych;
  - ✓ tereny wykorzystywane do masowego pobytu ludzi.

Ponadto, na wniosek Dyrektora Naczelnego Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, wprowadza się strefę o promieniu 20 km od stacji radarowej Brzuchania (gm. Miechów), będącej elementem systemu radarów meteorologicznych POLGRAD, który monitoruje opady, w tym groźne zjawiska burzowe, kluczowe w razie powstania powodzi błyskawicznej. W strefie tej nie powinno się lokalizować farm wiatrowych ze względu na możliwość zakłócenia pracy radaru. Obejmuje ona fragmenty następujących gmin: Sędziszów, Wodzisław, Michałów, Działoszyce, Skalbmierz.

<u>Farmy fotowoltaiczne</u>
- wyklucza się spod lokalizacji tych obiektów:
  - ✓ parki narodowe, rezerwaty przyrody, a na obszarach Natura 2000 lokalizacja powinna być uzależniona od stwierdzenia braku znaczącego negatywnego oddziaływania na przedmioty ochrony tych obszarów;
  - ✓ tereny szczególnego zagrożenia powodzią oraz strefę 50 m od stopy wałów przeciwpowodziowych;
  - ✓ obszary udokumentowanych złóż surowców mineralnych;
- istotne ograniczenia przy lokalizacji farm fotowoltaicznych stwarzają gleby klas I–III;
- w przypadku farm fotowoltaicznych będących przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko zakaz lokalizowania w parkach krajobrazowych, w strefach ochrony uzdrowisk, na terenach parków kulturowych oraz zespołów i obiektów zabytkowych (w granicach ustanowionych dla tych terenów stref ochronnych), ponadto na terenach cennych przyrodniczo cechujących się dużą bioróżnorodnością lokalizacja powinna uwzględniać zachowanie drożności korytarzy ekologicznych.

<u>Biogazownie</u>
- wyklucza się spod lokalizacji tych obiektów:
  - ✓ parki narodowe, rezerwaty przyrody, a na obszarach Natura 2000 lokalizacja powinna być uzależniona od stwierdzenia braku znaczącego negatywnego oddziaływania na przedmioty ochrony tych obszarów;
  - ✓ tereny szczególnego zagrożenia powodzią oraz strefę 50 m od stopy wałów przeciwpowodziowych;

- ✓ obszary udokumentowanych złóż surowców mineralnych;
- ✓ strefy ochrony uzdrowisk;
- ✓ tereny parków kulturowych oraz zespołów i obiektów zabytkowych (w granicach ustanowionych dla tych terenów stref ochronnych);

- istotne ograniczenia przy lokalizacji biogazowni stwarzają gleby klas I–III;
- lokalizowanie biogazowi w odległości pow. 300 m od zabudowań mieszkalnych, z uwzględnieniem występowania przeważających kierunków wiatrów, tak, aby przez jak najdłuższą część roku znajdowała się ona po stronie zawietrznej względem obiektów budowlanych przeznaczonych na pobyt ludzi;
- preferencje dla lokalizacji w miejscach, w których istnieje stały dostęp do substratów niezbędnych do pracy biogazowi.

Elektrownie wodne

- zakaz lokalizacji na obszarach parków narodowych i rezerwatów przyrody a na obszarach Natura 2000 lokalizacja powinna być uzależniona od stwierdzenia braku znaczącego negatywnego oddziaływania na przedmioty ochrony tych obszarów
- energetyka wodna powinna być rozwijana głównie w oparciu o budowę małych elektrowni wodnych, z wykorzystaniem istniejących budowli piętrzących oraz ze szczególnym zwróceniem uwagi na drożność cieków wodnych jako korytarzy migracyjnych zwierząt wodnych;

Zaleca się jednocześnie, by w planach miejscowych i studiach gmin, które są zainteresowane rozwojem energetyki odnawialnej zostały określone obszary predysponowane do lokalizacji tego rodzaju obiektów. W przypadku urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW oraz ich stref ochronnych w studiach i planach miejscowych obligatoryjnie ustala się ich rozmieszczenie.

3. Gospodarka odpadami

Usprawnienie gospodarki odpadami należy do zadań priorytetowych samorządów i wynika z planów gospodarki odpadami uchwalonych na poziomie krajowym, regionalnym i gminnym. Działania zmierzające do uporządkowania tej gospodarki wymagają jednak znacznych nakładów finansowych oraz rozwiązania wielu trudnych problemów lokalizacyjnych i środowiskowych, w tym likwidacji części składowisk nie spełniających wymogów prawnych, zapewnienia budowy, utrzymania i eksploatacji instalacji i urządzeń do zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierzęcych lub ich części. Podstawowym warunkiem dostosowania gospodarki odpadami do wymagań ochrony środowiska przyrodniczego będzie wdrożenie nowoczesnych procesów odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Cel główny:

- osiągnięcie przez województwo standardów unijnych w gospodarowaniu odpadami, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Zasady:

- zapewnienie warunków do wdrożenia systemu Regionalnych Zakładów Zagospodarowania Odpadów (RZZO) w liczbie i rozmieszczeniu zgodnym z obowiązującym „Planem gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego”;
- wsparcie zorganizowanego systemem odbierania odpadów komunalnych, obejmującego wszystkich mieszkańców województwa;

- selektywna zbiórka, odbiór i odzysk odpadów;
- ograniczenie składowania komunalnych osadów ściekowych m.in. poprzez ich termiczne przekształcanie.

Kierunki:
- rozbudowa lub budowa Regionalnych Zakładów Zagospodarowania Odpadów (RZZO);
- dostosowywanie funkcjonowania składowisk komunalnych do wymagań ochrony środowiska;
- zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów komunalnych lub ich wydzielonych części oraz składowisk odpadów przemysłowych;
- budowa instalacji do produkcji paliwa alternatywnego (w ramach RZZO);
- tworzenie Gminnych Punktów Zbierania Odpadów Niebezpiecznych (GPZON);
- dostosowywanie do wymagań ochrony środowiska lub zamknięcie spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych;
- rozbudowa i budowa zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego;
- rozbudowa składowiska odpadów niebezpiecznych;
- rekultywacja składowisk odpadów niebezpiecznych;
- usuwanie wyrobów zawierających azbest;
- budowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne oraz komunalnych osadów ściekowych;
- budowa instalacji do odzysku odpadów poubojowych, z możliwością odzysku innych odpadów ulegających biodegradacji;
- zapewnienie warunków do zbierania, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt;
- przystosowanie cementowni, elektrociepłowni i ciepłowni do termicznego przekształcania odpadów (paliw alternatywnych).

XIII. Kierunki kształtowania zdolności obronnej i bezpieczeństwa publicznego

Jednym ze strategicznych celów wojewódzkiej polityki przestrzennej jest podnoszenie zdolności obronnej i bezpieczeństwa publicznego. Będzie to możliwe poprzez kształtowanie struktur przestrzennych w sposób zapewniający:

- odporność na skutki awarii i klęsk żywiołowych;
- sprzyjające warunki do utrzymania porządku publicznego;
- maksymalne bezpieczeństwo i ochronę ludności;
- niezawodność i ciągłość funkcjonowania państwa w warunkach wojennych.

1. Obronność

W świetle wniosków z diagnozy zagospodarowania przestrzennego województwa podstawowe kryteria kształtowania struktur przestrzennych w aspekcie potrzeb obronnych są następujące:

- bezkolizyjność struktur o charakterze obronnym z innymi funkcjami terenów;
- maksymalna separacja obiektów wojskowych i obronnych od zagospodarowania cywilnego;
- zachowanie niezbędnych rezerw terenów dla potrzeb rozbudowy tych struktur;
- kształtowanie sieci dróg i ciągów kolejowych w sposób umożliwiający ich wykorzystanie do celów wojskowych i obronnych;
- substytucyjność głównych systemów infrastruktury;
- kształtowanie przestrzeni z myślą o zwiększeniu odporności osadnictwa i gospodarki na skutki działań wojennych;
- regionalna i lokalna samowystarczalność żywnościowa.

<u>Kierunki polityki przestrzennej w zakresie obronności:</u>

Realizacja potrzeb obronności na obszarze województwa wiąże się z zapewnieniem bezkolizyjności funkcjonowania istniejących kompleksów wojskowych oraz właściwego utrzymania infrastruktury garnizonowej i poligonowej. Wymaga to w szczególności realizacji następujących zadań:

- wyeliminowania istniejących i potencjalnych kolizji struktur o charakterze obronnym z innymi funkcjami terenów;
- ustanawiania nowych stref ochronnych wokół terenów zamkniętych w przypadku wystąpienia takiej konieczności;
- uwzględniania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego terenów zamkniętych, ich stref ochronnych, ograniczeń w zagospodarowaniu obszaru stref, w tym zakazu zabudowy oraz innych obiektów i urządzeń służących celom obronnym w sposób uzgodniony z Wojewódzkim Sztabem Wojskowym w Kielcach;
- dostosowania dróg krajowych, wojewódzkich i linii kolejowych o znaczeniu państwowym, uznanych za obronne do wymaganych parametrów technicznych oraz obciążeń dróg i obiektów mostowych;
- uwzględniania w dokumentach planistycznych zapisu, że wszelkie obiekty o wysokości równej i większej od 50 m nad poziom terenu podlegają, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę zgłoszeniu do Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych poprzez Szefa Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego (WSzW) w Kielcach oraz przekazywania zawiadomień o przystąpieniu do sporządzania opracowań planistycznych zawierających ustalenia w zakresie ww. obiektów jak też sporządzonych opracowań do WSzW w Kielcach (w zamieszczonym poniżej punkcie dotyczącym bezpieczeństwa

i porządku publicznego, odniesiono się do konieczności powiadamiania Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego);

- zapewnienie rezerw terenów dla celów budowy i rozbudowy infrastruktury garnizonowej i poligonowej;
- utrzymywania sieci dróg i ciągów kolejowych oraz poprawa ich stanu technicznego, pozwalająca na wykorzystanie do celów wojskowych;
- wspierania budowy dróg ekspresowych;
- zwiększania substytucyjności systemów infrastrukturalnych, komunikacyjnych, telekomunikacyjnych, energetycznych, wodnych, tworzenie systemów awaryjnych;
- harmonijnego rozwoju sieci osadniczej i zagospodarowania przestrzeni (niezagęszczanie skupisk ludności, zmniejszanie koncentracji funkcji przemysłowych, administracyjnych, biznesu, skupisk infrastruktury społecznej, preferencje dla struktur pasmowych);
- rozwoju infrastruktury lotnisk, zapewniającej przydatność do celów wojskowych;
- zapewnienia warunków do sprawności działania i ciągłości funkcjonowania struktur administracji państwowej i wojskowej na wypadek wojny;
- umacniania regionalnej i lokalnej samowystarczalności gospodarczej, zwłaszcza żywnościowej;
- dążenia do zwiększenia lesistości, kształtowania bardziej odpornej, zbliżonej do naturalnej struktury zalesień;
- tworzenia warunków dla ochrony i rozwoju terenów zielonych wewnątrz i wokół miast oraz odpowiednio zagospodarowanych terenów rekreacyjnych;
- zapewnienia warunków do zmniejszenia prawdopodobieństwa awarii i klęsk żywiołowych, ograniczenia ich skutków oraz skuteczności prowadzenia akcji ratowniczych.

Podczas prac nad „Planem zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego”, na terenie regionu **nie przewidywano lokalizacji zadań rządowych z zakresu obronności służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych,** które wymagałyby uwzględnienia w tym dokumencie, w trybie określonym obowiązującymi przepisami o zagospodarowaniu przestrzennym.

2. Bezpieczeństwo i porządek publiczny

Dla osiągnięcia poprawy bezpieczeństwa publicznego niezbędne jest respektowanie następujących zasad polityki przestrzennej:

- przeciwdziałanie awariom i klęskom żywiołowym oraz skutkom tych zdarzeń zanim dojdzie do ich powstania;
- wysoka sprawność systemu ratowniczego;
- zasada pełnej kontroli nad wytwarzaniem, przetwarzaniem, dystrybucją (przewozem), składowaniem i stosowaniem substancji niebezpiecznych;
- sprawny system wykrywania i monitorowania zagrożeń chemicznych, i promieniotwórczych, zapewniający alarmowanie, ostrzeganie oraz informowanie społeczeństwa o zagrożeniu;
- dogodne warunki lokalizacji obiektów i urządzeń policji oraz straży pożarnej na wszystkich poziomach systemu osadniczego;
- wysoka sprawność zarządzania kryzysowego, w tym systemów łączności;
- zasada współdziałania zainteresowanych organów administracji w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego:

- określenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów zagrożenia powodziowego oraz wprowadzenie zakazu ich zabudowy;
- egzekwowanie uwzględniania, zwłaszcza w dokumentach planistycznych w skali lokalnej granic terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- zapewnienie w tych planach warunków bezpieczeństwa pożarowego obszarom leśnym, w tym m.in. egzekwowanie przepisów dot. odległości linii zabudowy od granicy lasu zgodnie z obowiązującymi przepisami;
- umieszczanie w dokumentach z zakresu planowania miejscowego ustaleń dotyczących lokalizacji i zagospodarowania obiektów niebezpiecznych i terenów nadzwyczajnych zagrożeń:
  - ✓ dróg do przewozów materiałów niebezpiecznych;
  - ✓ stref ochronnych obiektów zagrażających uwolnieniem substancji niebezpiecznych;
  - ✓ miejsc niebezpiecznych na drogach (czarnych punktów);
  - ✓ terenów potencjalnych katastrof budowlanych i hydrotechnicznych;
  - ✓ zagrożeń związanych z dużym skupieniem ludzi;
- uwzględnianie w dokumentach planistycznych zapisu, że wszystkie obiekty o wysokości równej i większej niż 100 m nad poziom terenu, stanowią przeszkody lotnicze i ze względu na zapewnienie warunków bezpieczeństwa ruchu cywilnych statków powietrznych muszą być zgłaszane do Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego oraz oznakowane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury w sprawie sposobu zgłaszania oraz oznakowania przeszkód lotniczych (w zamieszczonych powyżej kierunkach polityki przestrzennej w zakresie obronności, odniesiono się do konieczności powiadamiania Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych);
- wyznaczanie tras przewozu niebezpiecznych ładunków przez tereny mało zurbanizowane i pozbawione cennych obszarów przyrodniczych, z dala od ujęć wody;
- stosowanie rozwiązań projektowych zapobiegających zagrożeniom spowodowanym deszczami nawalnymi i silnymi wiatrami;
- uwzględnienie w planowaniu przestrzennym konieczności uzyskania wysokiej sprawności działania jednostek systemu ratowniczego;
- tworzenie warunków do prawidłowego funkcjonowania centrów zarządzania kryzysowego w dostosowaniu do wymogów UE;
- zapewnienie zintegrowanego systemu łączności radiowej miedzy wszystkimi strukturami zarządzania;
- współdziałanie Samorządu Województwa z zespoloną administracją rządową oraz samorządami gmin i powiatów w zakresie zapewnienia najlepszych warunków działania jednostek bezpieczeństwa publicznego, a także poprawy bezpieczeństwa na drogach;
- stworzenie na obszarze regionu sprawnego systemu wykrywania skażeń promieniotwórczych, zapewniającego ciągłe monitorowanie, a w zakresie przeciwdziałania — skutecznych systemów ostrzegania, alarmowania i informowania ludności o zagrożeniu;
- inspirowanie i egzekwowanie wprowadzania systemów monitoringu oraz wczesnego alarmowania o zaistniałych zakłóceniach porządku publicznego w obiektach użyteczności publicznej, jak również stosowanie rozwiązań projektowych, uodporniających obiekty publiczne na tego rodzaju zagrożenia.

XIV. Kierunki przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa

Kluczowym zadaniem Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wynikającym z krajowej polityki przestrzennej jest dostosowanie struktury funkcjonalnej regionu do wymagań zintegrowanego podejścia terytorialnego, którego celem jest wykorzystanie endogennych potencjałów obszarów posiadających wspólne cechy geograficzne (społeczno-gospodarcze i przestrzenne) oraz zbliżone problemy rozwoju. Terytoria te zostały określone mianem **obszarów funkcjonalnych (OF).** Korespondują one z ustalanymi w strategii rozwoju województwa **obszarami strategicznej interwencji (OSI),** które w typologii obszarów funkcjonalnych przyjętej w KPZK 2030 stanowią wyodrębniony typ obszarów funkcjonalnych będący przedmiotem koncentracji działań polityki regionalnej.

Bazując na zawartej w obowiązującej ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym definicji obszaru problemowego, tj. ***„obszaru szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych" wskazanego w planie zagospodarowania przestrzennego województwa lub określonego w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy*** nowa KPZK 2030 definicję obszaru funkcjonalnego uzupełnia o zapis: ***„jest to zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi, jednolitymi celami rozwoju".***

Ustalenia te przełamują stosowane dotychczas, jednolite, pozbawione rozróżniania funkcjonalnego podejście administracyjne, w którym beneficjentem pomocy publicznej mogły być: miasto, gmina lub województwo w swych granicach administracyjnych.

Uwzględniając fakt, iż ustalenie granic większości obszarów funkcjonalnych (z wyjątkiem obejmujących więcej niż jedno województwo lub strategicznych z punktu widzenia funkcjonowania kraju) będzie się odbywać na szczeblu regionalnym w systemie planowania przestrzennego do wydzielenia tych obszarów przyjmuje się następujące zasady delimitacji stosowane w planowaniu przestrzennym:

- **zasada spójności** (obszar funkcjonalny musi być ciągły przestrzennie tj. skupia w sobie tylko gminy posiadające wspólne granice, nie może zaś obejmować gmin zakwalifikowanych do innego obszaru);
- **zasada rozłączności** (podstawowym modułem planistycznym jest obszar gminy przy czym jedna gmina może należeć tylko do jednego obszaru funkcjonalnego);
- **zasada dominującej funkcji obszaru** (w przypadku zróżnicowania funkcjonalnego terenu gminy podstawą zakwalifikowania jej do jednego obszaru funkcjonalnego będzie przewaga wspólnych cech i powiązań przestrzennych wyznaczająca dominujący kierunek ciążenia);
- **zasada ciągłości planowania** (do delimitacji obszarów funkcjonalnych winien być maksymalnie wykorzystany dotychczasowy dorobek planistyczny w zakresie kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa);
- **zasada harmonizacji prac delimitacyjnych** na różnych szczeblach planowania (wybrane metody i kryteria wydzielenia obszarów funkcjonalnych powinny zapewniać porównywalność i harmonizację wyników).

Istotną kwestią jest wyrażenie chęci uczestnictwa przez samorządy w danym obszarze funkcjonalnym, a tym samym deklaracja wsparcia chęci prowadzenia wspólnej polityki rozwoju i realizacji projektów kooperacyjnych. Dlatego też zaproponowane w Planie obszary funkcjonalne mają charakter oferty samorządu województwa i powinny uzyskać akceptację samorządów lokalnych.

Pełną koncepcję delimitacji obszarów funkcjonalnych w województwie świętokrzyskim zawarto w części kierunkowej niniejszego dokumentu Planu.

Nawiązując, więc do określonych w części diagnostycznej Planu obszarów problemowych oraz w oparciu o wskazania zawarte w KPZK 2030 w województwie świętokrzyskim wyróżnia się na okres kierunkowy **8 głównych obszarów funkcjonalnych i 4 podobszary funkcjonalne** posiadające wielofunkcyjny potencjał rozwojowy oraz zbliżone uwarunkowania i cele rozwoju przestrzennego *(pozostałe obszary funkcjonalne o charakterze monofunkcyjnym jak: cenne przyrodniczo, ochrony krajobrazów kulturowych, ochrony i kształtowania zasobów wodnych, strategicznych złóż kopalin, obszary depopulacji oraz obszary zamknięte omówione zostały w odpowiednich rozdziałach poświęconych politykom sektorowym)*. Warto tu również nadmienić, że przedstawione poniżej obszary uzyskały akceptację zainteresowanych Komisji Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego oraz Zarządu Województwa Świętokrzyskiego.

1. Główne obszary funkcjonalne

1.1. Miejskie obszary funkcjonalne

Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Wojewódzkiego (MOF OW)

W skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego wchodzi 11 gmin: Miedziana Góra, Zagnańsk, Masłów, Górno, Daleszyce, Morawica, Sitkówka-Nowiny, Chęciny, Piekoszów, Strawczyn, Chmielnik oraz rdzeń — miasto Kielce.

W dokumentach krajowych MOF OW Kielce został zakwalifikowany również do miast o niskim nasileniu problemów, kwalifikujących się do rewitalizacji, w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 jest to **Obszar Strategicznej Interwencji.**

Głównym kierunkiem zagospodarowania MOF OW będzie dynamizacja procesów gospodarczych oraz porządkowanie kształtującego się żywiołowo mieszkalnictwa i przedsiębiorczości. Szczególne preferencje w zintegrowanym procesie inwestycyjnym odegrają niewątpliwie inwestycje służące metropolizacji oraz wzmocnieniu oddziaływania ośrodka wojewódzkiego na cały obszar regionu.

Kielce winny stać się krajowym węzłem komunikacyjnym (przez miasto przebiegają główne trasy komunikacyjne łączące: Łódź z Lublinem i Rzeszowem oraz Warszawę z Krakowem i Katowicami) co predysponuje je do rozwoju logistyki transportowej i turystycznej w oparciu o nowoczesne rozwiązania intermodalne. Ze względu na specyficzne warunki środowiskowe procesy te nie mogą jednak zachodzić żywiołowo. Konieczne jest zatem opracowanie (obligatoryjne wg KPZK 2030) kompleksowego planu dla tego obszaru, uwzględniającego m.in. aspekty ekologiczne i wymagania ładu przestrzennego, a także strategii rozwoju tego obszaru *(kierunki zagospodarowania MOF OW został szerzej omówione w rozdziale dotyczącym problematyki osadniczej).*

Główne wymagania środowiskowe:

- podporządkowanie polityki przestrzennej na obszarach chronionych wymogom określonym w ustawie o ochronie przyrody i aktach prawnych ustanawiających te obszary;
- zapewnienie zgodności charakteru i intensywności zagospodarowania terenu z cechami środowiska oraz jego naturalną chłonnością i odpornością na zniszczenie;
- rozwój zabudowy w ramach już zainwestowanych terenów, ograniczający jednocześnie do minimum rozprzestrzenianie się i rozdrabnianie zabudowy oraz zawłaszczanie terenów otwartych i biologicznie czynnych, w tym obrzeży istniejących i projektowanych zbiorników wodnych;

- maksymalne uwzględnianie wymogów ochrony środowiska przy planowaniu rozmieszczenia nowych terenów i obiektów produkcyjnych, tak, aby skala narażenia ludności na negatywne oddziaływania była jak najmniejsza;
- tworzenie i racjonalne kształtowanie wokół Kielc tzw. „zielonego pierścienia" — terenów biologicznie czynnych, co przyczyni się do poprawy warunków zdrowotnych, zwłaszcza przez kształtowanie korytarzy napowietrzających;
- poprawa relacji pomiędzy powierzchnią terenów intensywnie zainwestowanych i powierzchnią terenów otwartych, stanowiących bazę dla rekreacji i wypoczynku oraz zapewniających odpowiednią cyrkulację i wymianę powietrza z obszarami sąsiednimi;
- prowadzenie polityki przestrzennej zapewniającej kumulowanie w swoim pobliżu podmiotów gospodarczych uciążliwych dla ludności i środowiska;
- kompleksowe wyposażanie nowych terenów osadniczych i inwestycyjnych oraz doposażanie już istniejących w infrastrukturę techniczną;
- maksymalne wykorzystanie istniejących tras przebiegu infrastruktury technicznej (skupianie liniowych elementów infrastruktury w korytarzach) oraz tworzenie wzdłuż nich obudowy biologicznej;
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej;
- uwzględnianie w: studiach gminnych, planach miejscowych, decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzjach o warunkach zabudowy, obszarów szczególnie zagrożonych powodzią (studiów ochrony przeciwpowodziowej wykonanych przez Dyrektora RZGW — do chwili sporządzenia map zagrożenia powodziowego opracowanych przez Prezesa KZGW);
- ograniczenie emisji przemysłowych zanieczyszczeń oraz niskiej emisji do powietrza, oraz zmniejszenie skali narażenia ludności na ponadnormatywny hałas;
- wprowadzanie zieleni osłonowej w otoczeniu uciążliwych zakładów produkcyjnych;
- ograniczenie niekorzystnych skutków powierzchniowej eksploatacji złóż surowców mineralnych poprzez ich właściwą rekultywację i odpowiednie zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych.

Za najważniejsze kierunki działań służących realizacji zadań rozwojowych uznaje się:

- stworzenie sprawnego układu komunikacyjnego, łączącego ten obszar z paneuropejskimi korytarzami transportowymi (lotnisko regionalne, systemem obwodnic i węzłów komunikacyjnych w klasie „S", w tym budowa wschodniej obwodnicy Kielc i systemu dróg dojazdowych do lotniska), stworzenie sprawnego systemu powiązań wewnątrz wojewódzkich;
- zagospodarowanie stref i obszarów rozwoju przedsiębiorczości o charakterze strategicznym (przygotowanie i promocja kompleksowej oferty terenów pod przedsiębiorczość produkcyjną, mogących zainteresować dużych inwestorów, stworzenie wspólnego rynku ofert inwestycyjnych);
- określenie obszarów rozwoju turystyki o potencjale metropolitalnym (ustalenie stref i terenów przewidzianych pod zagospodarowanie turystyczne o wysokim standardzie, które powinny być chronione przed zabudową indywidualną);
- określenie terenów koncentracji funkcji mieszkaniowo-usługowej, wyróżniających się walorami architektoniczno-urbanistycznymi oraz korzystnymi warunkami zamieszkiwania (ośrodki satelitarne i większe osiedla mieszkaniowe o podwyższonym standardzie zagospodarowania i zaopatrzenia w podstawowe usługi);
- zapewnienie korzystnych warunków rewitalizacji śródmieść, blokowisk i historycznych ośrodków wiejskich;

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

MODEL ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO KIELC

ELEMENTY STABILIZUJĄCE ROZWÓJ METROPOLIZACJI

Mapa nr 10

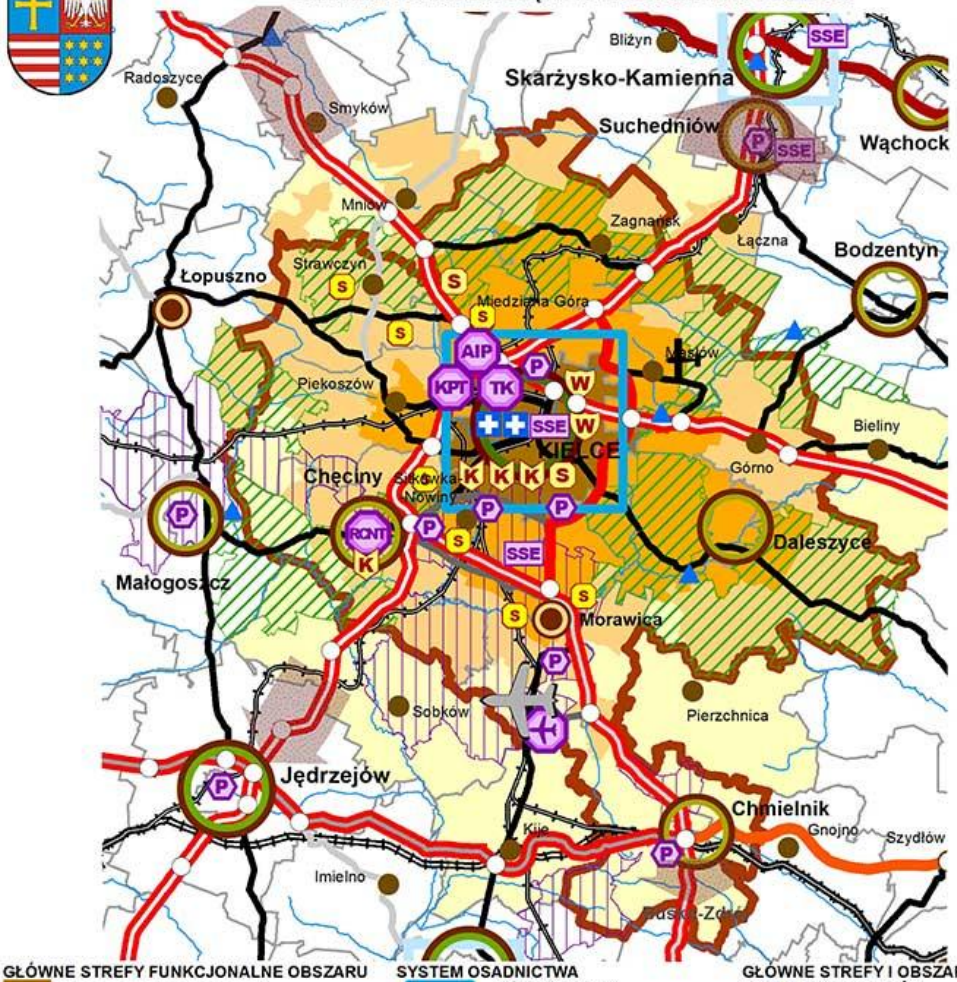

GŁÓWNE STREFY FUNKCJONALNE OBSZARU

- obszar centralny (rdzeniowy)
- strefa zurbanizowana
- strefa urbanizująca się
- strefa potencjalnej urbanizacji
- strefa zielonego pierścienia wykraczająca poza granice obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego (koncentracja funkcji turystyczno--rekreacyjnej o standardzie regionalnym)

PODSTAWOWE ELEMENTY INFRASTRUKTURY

drogi wraz z systemem obwodnic

droga ekspresowa (klasy S)

realizowana/istniejąca | planowana | postulowana

droga główna ruchu przyspieszonego (klasy GP/S)

realizowana/istniejąca | planowana | postulowana

droga główna (klasy G)

realizowana/istniejąca | planowana | postulowana

- główne węzły drogowe

linie kolejowe znaczenia państwowego

- normalnotorowa
- szerokotorowa (LHS)
- planowany Regionalny Port Lotniczy Kielce w Obicach
- istniejące lotnisko lokalne w Masłowie

SYSTEM OSADNICTWA

- ośrodek krajowy pełniący funkcje metropolitalne
- ośrodek pełniący funkcje subregionalne
- ośrodek wojewódzki
- ośrodek powiatowy
- miasto
- ośrodek gminny pełniący funkcje wykraczające poza granice administracyjne gminy
- ośrodek gminny

Kierunki powiązań funkcjonalnych o znaczeniu:

- krajowym
- regionalnym
- granica MOF OW
- granica gminy

GŁÓWNE STREFY I OBSZARY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

- KPT — Kielecki Park Technologiczny
- RCNT — Regionalne Centrum Naukowo-Technologiczne
- AIP — Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości
- TK — strefa funkcjonalna Targów Kielce
- strefa funkcjonalna Regionalnego Portu Lotniczego Kielce w Obicach
- SSE — specjalna strefa ekonomiczna
- strefa koncentracji przemysłu wydobywczego
- P — pozostałe ważniejsze strefy koncentracji przemysłu

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA O STANDARDZIE KRAJOWYM I EUROPEJSKIM

- placówki lecznictwa szpitalnego
- W — szkoła wyższa
- K — obiekt kultury wysokiej
- S — obieky sportu i rekreacji

GOSPODARKA WODNA

- główne rzeki
- główne zbiorniki wodne
- istniejące
- projektowane powyżej 30 ha

obcje "Programem małej retencji dla woj. świętokrzyskiego" niekonfliktowane z przedmiotami ochrony obszarów NATURA 2000

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO
SBRR

- zapewnienie korzystnych warunków lokalizacji terenów i obiektów Regionalnego Systemu Innowacji oraz tworzenie warunków do „rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy”;
- wsparcie realizacji obiektów infrastruktury społecznej i gospodarczej o standardzie krajowym i europejskim, stanowiących symbole (wyróżniki) metropolizacji;
- określenie najcenniejszych obszarów przestrzeni przyrodniczo-kulturowej, które powinny być szczególnie chronione przed ekspansją funkcji antropogenicznych (węzły i korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym, obszary Natura 2000, parki kulturowe, tereny o unikalnych walorach krajobrazowych);
- zapobieganie dalszej żywiołowej suburbanizacji.

Ośrodki Subregionalne

Ponieważ w oparciu o metodologię MRR, nie można aktualnie wyodrębnić zwartego obszaru funkcjonalnego ośrodków subregionalnych (co wskazuje na niewielkie ich oddziaływanie na otaczające je gminy), w Planie wskazuje się jedynie same ośrodki subregionalne (na podstawie KPZK 2030 i KSRR 2010–2020), zaliczone w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 do **Obszarów Strategicznej Interwencji** do których należą:

- Ostrowiec Świętokrzyski;
- Starachowice;
- Skarżysko-Kamienna;
- Sandomierz.

Jako potencjalne ośrodki subregionalne wskazuje się: Końskie, Busko-Zdrój.

Zwarty obszar miast i otaczających je gmin zlokalizowanych w północnej części województwa świętokrzyskiego został natomiast ze względu na zbliżone uwarunkowania i problemy rozwojowe zakwalifikowany do obszaru recesji przestarzałej bazy przemysłowej wymagającego wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej. W jego obrębie mieszczą się należące do wyżej wymienionych — miasta tracące dotychczasowe funkcje, są to: Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienna. Potwierdzeniem wspólnych związków oraz problemów do rozwiązania na tym obszarze było podpisanie przez prezydentów tych miast oraz starostów powiatów porozumienia partnerskiego w zakresie współpracy na rzecz podjęcia działań sprzyjających aktywizacji tego obszaru.

Zasady i kierunki zagospodarowania ośrodków subregionalnych sprecyzowane zostały w rozdziale dotyczącym problematyki osadniczej.

Ośrodki Lokalne

Pozostałe ośrodki powiatowe zakwalifikowane w KPZK 2030 do ośrodków lokalnych również nie wykazują na tyle ścisłych powiązań z otaczającymi je gminami, by wyznaczyć dla nich odrębne obszary funkcjonalne. Wraz z administracyjnie obsługiwanymi terenami wiejskimi w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 zalicza się je do **Obszarów Strategicznej Interwencji.**

Do głównych problemów utrudniających aktywizację tych ośrodków należy zaliczyć:

- niedostateczną ofertę rynku pracy;
- małe znaczenie dla obsługi rolnictwa;
- niską przedsiębiorczość;
- niską atrakcyjność dla inwestorów;
- duży ubytek ludności;
- słabą dostępność do usług publicznych.

Zasady i kierunki zagospodarowania ośrodków lokalnych sprecyzowane zostały w rozdziale dotyczącym problematyki osadniczej.

1.2. Wiejskie obszary funkcjonalne uczestniczące w procesach rozwojowych

Zgodnie z KPZK 2030 obszary te powinny charakteryzować się wysokim potencjałem rozwoju rolnictwa oraz położeniem w strefie oddziaływania miejskich procesów urbanizacyjnych. Z uwagi na brak możliwości powiązania obszarów zurbanizowanych ze strefami o największym potencjale rolniczym w województwie świętokrzyskim nie wyznacza się WOF uczestniczących w procesach rozwojowych.

W tej sytuacji zdecydowano się na **wyodrębnienie w Planie jedynie wiejskich obszarów funkcjonalnych wymagających wsparcia procesów rozwojowych różnicując je pod względem typu potencjału rozwojowego oraz charakteru i nasilenia problemów zagospodarowania przestrzennego.**

1.3. Obszary wymagające wsparcia procesów rozwojowych

Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwoju

Obszary te zostały wyznaczone w KSRR 2020 i zaliczono do nich województwa Polski Wschodniej, w tym całe województwo świętokrzyskie. W Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 województwo świętokrzyskie w całości zakwalifikowano na tej podstawie do **Obszaru Strategicznej Interwencji.** W Planie województwa obszar ten obejmuje wszystkie gminy położone w granicach administracyjnych regionu.

W przygotowanych specjalnie dla tych obszarów dokumentach tj. Strategii Rozwoju Polski Wschodniej oraz Programie Operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej, przewiduje się wsparcie działań mających na celu: podnoszenie poziomu innowacyjności gospodarki, aktywizację zasobów pracy i poprawę jakości kapitału ludzkiego, budowę intensywnych powiązań społeczno-gospodarczych z lepiej rozwiniętym otoczeniem drogą budowy infrastruktury: komunikacyjnej, transportowej i elektroenergetycznej. Działania te mają na celu zmniejszenie dystansu rozwojowego województw Polski Wschodniej od silniej rozwiniętych regionów w Polsce.

Obszar predysponowany do wsparcia krajowego w zakresie odnowy demograficznej

Do tego obszaru wyodrębnionego ze względu na zdiagnozowaną w przeważającej części województwa świętokrzyskiego wysoką koncentrację negatywnych procesów demograficznych proponuje się zaliczyć cały obszar województwa świętokrzyskiego.

Obszar o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie predysponowany do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej

W Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 omawiany obszar (w ramach obszarów wiejskich) zakwalifikowano do **Obszarów Strategicznej Interwencji.**

W ramach obszaru o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie predysponowanego do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej wyodrębniono **podobszar recesji przestarzałej bazy przemysłowej, predysponowany do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej w oparciu o funkcje nierolnicze.** W skład tego podobszaru wchodzą: **miasta tracące swoje dotychczasowe funkcje (w Strategii — OSI)**: Starachowice, Ostrowiec Świętokrzyski, Skarżysko-Kamienna oraz otaczające je gminy zurbanizowane. Aktywizacja tego obszaru powinna być ściśle powiązana z aktywizacją ośrodków miejskich. Do głównych zadań polityki przestrzennej na tym podobszarze należeć będzie restrukturyzacja mająca na celu przełamywanie regresu społecznego i gospodarczego, w tym zmniejszenie bezrobocia. Miasta tego podobszaru powinny uzyskać szanse zwiększenia oddziaływania na otoczenie funkcjonalne czemu służyć powinno: kompleksowe rozwiązanie problemów infrastrukturalnych, zwłaszcza komunikacyjnych, koncentracja działań rewitalizacyjnych i wzmocnienie bazy ekonomicznej

w ośrodkach miejskich, a także kapitału ludzkiego, tworzenie korzystnych warunków terenowych do pozyskania inwestycji zewnętrznych oraz wsparcie lokalnych inicjatyw, szczególnie na bazie rozwiązań innowacyjnych. Należy dążyć do utworzenia na tych terenach centrum nowoczesnego przemysłu odlewniczo-metalowego o zasięgu ponadlokalnym. Większe ośrodki, zwłaszcza obsługujące obszary peryferyjne z innych województw, winny być doposażone w specjalistyczne usługi publiczne o standardzie regionalnym (typu filialnego), co ułatwiłoby dostęp do tego rodzaju usług z tych terenów.

Mimo, iż nie ma formalnie takiego wymogu obszar ten powinien posiadać własną strategię rozwoju i plan zagospodarowania przestrzennego, co pozwoliłoby na lepszą synchronizację i koordynację projektów rozwojowych, a tym samym łatwiejsze pozyskanie wsparcia zewnętrznego.

Priorytety w zagospodarowaniu przestrzennym:

- kompleksowa rewitalizacja: społeczno-gospodarcza i przestrzenna;
- aktywizacja tradycyjnych gałęzi przemysłu w oparciu o restrukturyzację bądź modernizację istniejących zasobów, np. przemysł odlewniczo-metalowy; mleczarski (Końskie) itp.;
- rozwój stref przemysłowych, inkubatorów przedsiębiorczości oraz instytucji otoczenia biznesu;
- poprawa dostępności zewnętrznej i wewnętrznej drogą rozwoju infrastruktury komunikacyjnej (telekomunikacyjnej), transportowej (drogowej i kolejowej);
- tworzenie warunków dla rozwoju usług publicznych wyższego rzędu i edukacji, podnoszenie jakości oferty kulturalnej;
- wykorzystanie lokalnych potencjałów w tym dziedzictwa dawnej kultury przemysłowej, atrakcji geologicznych oraz zasobów leśnych i wodnych do rozwoju funkcji turystycznych;
- kompleksowe przygotowanie terenów, w tym uzupełnienie o niezbędną infrastrukturę, pod rozwój przedsiębiorczości bazującej na istniejących zasobach;
- wysoka dbałość o ład przestrzenny.

Podobszar ten jest integralną częścią historycznej Aglomeracji Staropolskiej o czym decydują, wielowiekowe powiązania jego rozwoju z obszarem funkcjonalnym ośrodka wojewódzkiego oraz południowym obszarem województwa mazowieckiego.

Pozostała, poza ww. podobszarem, część obszaru o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie predysponowanego do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej skupia małe miasta i gminy rolnicze o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie. Kwalifikuje się do modernizacji recesyjnej struktury funkcjonalnej i wprowadzenia nowych funkcji gospodarczych, przy wykorzystaniu wsparcia regionalnego i krajowego. Prócz aktywizacji lokalnych ośrodków obsługi podstawowe znaczenie dla przełamania zjawisk recesyjnych będzie miało wykorzystanie wszelkich możliwości rozwoju wielofunkcyjnego z preferencją dla turystyki, gospodarki leśnej oraz nieuciążliwego przemysłu i usług produkcyjnych. Na nowo należy zweryfikować lokalne programy rozwoju rolnictwa, które winno być wiązane z ochroną środowiska i dziedzictwa kulturowego wsi. Obszar ten powinien wypracować ciekawą ofertę turystyczno-rekreacyjną.

Priorytety w zagospodarowaniu przestrzennym:

- wzmacnianie bazy ekonomicznej i usług publicznych w lokalnych ośrodkach obsługi;
- zrównoważony, wielofunkcyjny rozwój osadnictwa wiejskiego, umiejętnie łączący różne funkcje tych obszarów z preferencją dla rozwiązań ekologicznych, służących turystyce oraz produkcji biomasy i pozyskania energii z OZE;

- aktywizacja tradycyjnych gałęzi przemysłu w oparciu o restrukturyzację bądź modernizację istniejących zasobów, np. przemysł mleczarski (Włoszczowa, Pierzchnica) itp.;
- rekonstrukcja przestrzeni otwartej z preferencją dla gospodarki leśnej, turystyki skorelowanej z ochroną cennych walorów środowiskowo-kulturowych oraz rolnictwa ekologicznego (zwłaszcza o kierunku hodowlanym);
- podnoszenie standardów wyposażenia w infrastrukturę techniczną (w tym telekomunikacyjną) oraz społeczną w aspekcie poprawy dostępności do rynków pracy, zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej dla turystyki, mieszkalnictwa i nieuciążliwej przedsiębiorczości.

Wymogi środowiskowe dla całego obszaru:

- podporządkowanie polityki przestrzennej na obszarach chronionych wymogom prawnym określonym w ustawie o ochronie przyrody, planach ochrony i aktach prawnych ustanawiających te obszary;
- zapewnienie zgodności charakteru i intensywności zagospodarowania terenu z cechami środowiska oraz jego naturalną chłonnością i odpornością na zniszczenie;
- ochrona użytków zielonych oraz towarzyszących im enklaw gleb przydatnych do produkcji rolniczej, w tym w postaci tzw. „zielonych pierścieni" wokół miast;
- stworzenie dogodnych warunków do rozwoju produkcji ekologicznej poprzez poprawę stanu środowiska naturalnego i kontynuowanie programów rolno-środowiskowych;
- utrzymanie właściwych stosunków wodnych w glebach poprzez zwiększenie retencji wód, zwiększenie powierzchni terenów zadrzewionych i zakrzewionych o funkcji wodochronnej oraz właściwe funkcjonowanie systemów melioracyjnych;
- wzbogacanie struktury wiekowej i gatunkowej kompleksów leśnych oraz właściwe kształtowanie strefy ekotonowej;
- wspieranie działań na rzecz zalesiania gleb o najniższej przydatności rolniczej i o największych spadkach;
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej;
- uwzględnianie w: studiach gminnych, planach miejscowych, decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzjach o warunkach zabudowy, obszarów szczególnie zagrożonych powodzią (studiów ochrony przeciwpowodziowej wykonanych przez Dyrektora RZGW — do chwili sporządzenia map zagrożenia powodziowego opracowanych przez Prezesa KZGW);
- ograniczenie emisji przemysłowych zanieczyszczeń i niskiej emisji do powietrza oraz zmniejszenie skali narażenia ludności na ponadnormatywny hałas;
- ograniczenie niekorzystnych skutków powierzchniowej eksploatacji złóż surowców mineralnych poprzez ich właściwą rekultywację i odpowiednie zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych.

Podobszary kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług

Ze względu na niskie wskaźniki dostępności do usług w wielu gminach województwa cechujących się rozproszeniem przestrzennym zdecydowano się na wyznaczenie autonomicznych podobszarów (o zdiagnozowanej najgorszej dostępności do usług) kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług nakładających się na inne, główne obszary funkcjonalne. Podobszary te w nieco innym kształcie zostały zaliczone w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 do **Obszarów Strategicznej Interwencji.**

Priorytety w zagospodarowaniu przestrzennym:

- poprawa dostępności komunikacyjnej do ośrodków obsługi (w tym transport zbiorowy) i telekomunikacyjnej;
- poprawa dostępu do usług publicznych, w tym usług: edukacji, zdrowia, pomocy społecznej, usług komunalnych i kultury (m.in.: zapewnienie: odpowiednio wyposażonej bazy lokalowej w zakresie edukacji, służby zdrowia, kultury, dostępnej dla osób starszych i niepełnosprawnych, zapewnienie dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3 oraz nad osobami w podeszłym wieku, oferty terenów sportowo-rekreacyjnych, pełnego zaopatrzenia w usługi komunalne);
- tworzenie warunków dla rozwoju nowych segmentów usług w turystyce, oraz ochronie środowiska i dziedzictwa kulturowego, jak również w zakresie wykorzystania lokalnych potencjałów do produkcji energii z OZE.

1.4. Obszary szczególnego zjawiska w skali regionalnej

Obszary o największym potencjale rolniczym

Są to obszary obejmujące gminy o najwyższej przydatności rolniczej gleb zlokalizowane na południu i w północno-wschodniej części regionu świętokrzyskiego. Obszary te, jako obszary wiejskie zostały zaliczone w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 do **Obszarów Strategicznej Interwencji.**

Głównym zadaniem polityki przestrzennej na tych obszarach będzie tworzenie warunków terenowych do wzrostu efektywności gospodarowania w rolnictwie z jednoczesną ekologizacją produkcji rolniczej oraz ograniczeniem negatywnych zjawisk w środowisku rolniczym. Winny temu służyć następujące działania priorytetowe:

- preferencje przestrzenne dla działań służących poprawie struktury agrarnej, powstawaniu grup producenckich oraz tworzenie systemu rynków hurtowych i ośrodków logistyki artykułów rolnych z wiodącą giełdą rolno-ogrodniczą w Sandomierzu oraz systemem podgiełd;
- tworzenie warunków terenowych dla modernizacji i rozbudowy przetwórstwa rolno-spożywczego wraz z dostosowaniem tego przemysłu do standardów sanitarnych i jakościowych UE;
- usprawnienie sieci dróg gospodarczych do obsługi produkcji rolnej;
- podnoszenie standardów wyposażenia w infrastrukturę techniczną dostosowaną do potrzeb wsi i rolnictwa;
- koncentracja funkcji mieszkalnych i usługowych w większych ośrodkach osadniczych, zapewniających odpowiedni standard usług;
- zapobieganie tendencjom do rozpraszania zabudowy rolniczej (wzmożona ochrona gruntów rolnych przed zmianą ich przeznaczenia);
- wykorzystanie lokalnych potencjałów np. wód geotermalnych i mineralnych w rejonie Kazimierzy Wielkiej do rozwoju przedsiębiorczości i wzmocnienia pozarolniczych rynków pracy.

Wymogi środowiskowe:

- podporządkowanie polityki przestrzennej na obszarach chronionych wymogom prawnym określonym w ustawie o ochronie przyrody i aktach prawnych ustanawiających te obszary;
- zapewnienie zgodności charakteru i intensywności zagospodarowania terenu z cechami środowiska oraz jego naturalną chłonnością i odpornością na zniszczenie;
- ochrona potencjału gleb wysokiej jakości;

- stosowanie tzw. „dobrych praktyk rolniczych” zapewniających lepsze wykorzystanie potencjału biologicznego gleb, przy jednoczesnym zmniejszeniu negatywnego oddziaływania na środowisko nawozów i środków ochrony roślin;
- ustalenie lokalnych zasad nawożenia i stosowania środków ochrony roślin na terenach szczególnie narażonych na zanieczyszczenie wód podziemnych;
- zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach cennych przyrodniczo, jako narzędzi ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów biologicznych;
- zachowanie w krajobrazie rolniczym elementów różnicujących krajobraz (zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, wysp leśnych, oczek wodnych, skarp, torfowisk i in.);
- zapobieganie lokalizacji inwestycji mogących negatywnie oddziaływać na gleby wysokiej jakości, w bezpośrednim sąsiedztwie większych kompleksów tych gleb;
- ochrona gleb przed erozją wietrzną i wodną poprzez zalesienia, zadrzewienia i stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych;
- utrzymanie właściwych stosunków wodnych w glebach poprzez zwiększenie retencji wód, zwiększenie powierzchni terenów zadrzewionych i zakrzewionych o funkcji wodochronnej oraz właściwe funkcjonowanie systemów melioracyjnych;
- stworzenie dogodnych warunków do rozwoju produkcji ekologicznej poprzez poprawę stanu środowiska naturalnego i kontynuowanie programów rolno-środowiskowych;
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej;
- uwzględnianie w: studiach gminnych, planach miejscowych, decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzjach o warunkach zabudowy, obszarów szczególnie zagrożonych powodzią (studiów ochrony przeciwpowodziowej wykonanych przez Dyrektora RZGW — do chwili sporządzenia map zagrożenia powodziowego opracowanych przez Prezesa KZGW);
- ograniczenie emisji przemysłowych zanieczyszczeń i niskiej emisji do powietrza oraz zmniejszenie skali narażenia ludności na ponadnormatywny hałas;
- ograniczenie niekorzystnych skutków powierzchniowej eksploatacji złóż surowców mineralnych poprzez ich właściwą rekultywację i odpowiednie zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych;
- zabezpieczenie terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych poprzez odpowiednie działania stabilizacyjne oraz wykluczenie z tych terenów możliwości zabudowy.

Obszary o największym potencjale przyrodniczo-krajobrazowym: obszar turystyczny Gór Świętokrzyskich i obszar turystyczno-uzdrowiskowy (w Strategii zaliczone do OSI)

1. Obszar turystyczny Gór Świętokrzyskich

Do obszaru tego zalicza się gminy: Bodzentyn, Nowa Słupia, Pawłów, Bieliny, Łagów. Obszar ten obejmuje teren Świętokrzyskiego Parku Narodowego i jego otoczenie oraz okolice zbiornika Wióry. Posiada on wyjątkowo cenny potencjał przyrodniczo-krajobrazowy, który stwarza możliwości rozwoju różnych form turystyki o wysokim standardzie, zintegrowanych z ochroną środowiska przyrodniczego. Głównym zadaniem polityki przestrzennej winno być wsparcie inwestycji turystycznych podejmowanych w oparciu o kompleksową strategię rozwoju turystyki, obejmującą cały obszar funkcjonalny Gór Świętokrzyskich. Na jej potrzeby należałoby uprzednio przeanalizować chłonność turystyczną i rekreacyjną tych obszarów, dokonać analizy krajobrazowej, której efektem powinno być określenie terenów do priorytetowej ochrony i wyeksponowania najcenniejszych walorów. Jak wskazują bowiem dotychczasowe doświadczenia, samodzielnie podejmowane i słabo skoordynowane inicjatywy samorządów lokalnych mogą nie przynieść oczekiwanych efektów synergicznych w aktywizacji tej funkcji i generować kolizje środowiskowe.

Priorytety w zagospodarowaniu przestrzennym:

- intensyfikacja zagospodarowania turystycznego atrakcyjnych obiektów i miejscowości pełniących funkcje centrów turystycznych w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz ochroną krajobrazu;
- wykreowanie regionalnego produktu turystycznego Gór Świętokrzyskich;
- zwiększenie retencji wodnej na cele rekreacyjne (pod warunkiem uwzględnienia wymagań środowiskowych);
- doposażenie w „dużą i małą" infrastrukturę turystyczną;
- szersze udostępnienie atrakcji kulturowych i przyrodniczych;
- wprowadzenie nowych, innowacyjnych produktów turystycznych, zwiększających konkurencyjność tego rejonu;
- wzmożona ochrona krajobrazu kulturowego z uwzględnieniem architektury regionalnej (przestrzeganie ustalonych kryteriów i zasad budownictwa regionalnego oraz zakaz zabudowy na terenach eksponowanych krajobrazowo) wyznaczanie punktów i ciągów widokowych;
- ochrona i utrzymanie „pasiaków świętokrzyskich";
- ochrona zbiorników wodnych przed ich obudową nie związaną z funkcjami zbiornika, zapewnienie odpowiedniej ogólnodostępnej strefy buforowej;
- podnoszenie standardów wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną w aspekcie zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej dla turystyki;
- poprawa struktury agrarnej na terenach wykorzystywanych rolniczo o wysokiej przydatności gleb.

Wymogi środowiskowe:

- podporządkowanie polityki przestrzennej na obszarach chronionych wymogom prawnym określonym w ustawie o ochronie przyrody i aktach prawnych ustanawiających te obszary;
- zapewnienie zgodności charakteru i intensywności zagospodarowania terenu z cechami środowiska oraz jego naturalną chłonnością i odpornością na zniszczenie;
- tworzenie stref buforowych wokół obszarów przyrodniczo wrażliwych;
- tworzenie mechanizmów ograniczających nadmierny ruch turystyczny (zwłaszcza na obszarze ŚPN) oraz optymalne dostosowanie jego wielkości do naturalnej odporności i chłonności środowiska oraz wielkości bazy turystycznej;
- ograniczenie turystyki masowej oraz kanalizowanie ruchu turystycznego na obszarach chronionych prawnie;
- promocja modelu turystyki specjalistycznej odbywanej w małych grupach i wspieranie rozwoju zróżnicowanych form turystyki (przyjaznej środowisku, turystyki wędrownej, agroturystyki, turystyki edukacyjno-przyrodniczej, itp.);
- poprawa wyposażenia obiektów turystycznych w niezbędną infrastrukturę oraz szerokie wprowadzanie w tych obiektach nowoczesnych, przyjaznych środowisku technologii;
- wzbogacanie struktury wiekowej i gatunkowej kompleksów leśnych oraz właściwe kształtowanie strefy ekotonowej;
- wspieranie działań na rzecz zalesiania gleb o najniższej przydatności rolniczej i terenów o największych spadkach;
- zabezpieczenie terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych poprzez odpowiednie działania stabilizacyjne oraz wykluczenie na tych terenach możliwości lokalizacji zabudowy;
- ochrona gruntów rolnych wysokich klas bonitacyjnych przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze oraz stosowanie tzw. „dobrych praktyk rolniczych" zapewniających

lepsze wykorzystanie potencjału biologicznego gleb, przy jednoczesnym zmniejszeniu negatywnego oddziaływania na środowisko nawozów i środków ochrony roślin;
- stworzenie dogodnych warunków do rozwoju produkcji ekologicznej poprzez poprawę stanu środowiska naturalnego i kontynuowanie programów rolno-środowiskowych;
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej;
- uwzględnianie w: studiach gminnych, planach miejscowych, decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzjach o warunkach zabudowy, obszarów szczególnie zagrożonych powodzią (studiów ochrony przeciwpowodziowej wykonanych przez Dyrektora RZGW — do chwili sporządzenia map zagrożenia powodziowego opracowanych przez Prezesa KZGW);
- ograniczenie emisji przemysłowych zanieczyszczeń i niskiej emisji do powietrza oraz zmniejszenie skali narażenia ludności na ponadnormatywny hałas.

2. Obszar turystyczno-uzdrowiskowy

Obszar ten obejmuje kompleks uzdrowiskowy: Busko-Zdrój, Solec-Zdrój oraz miasto i gminę Pińczów oraz gminę Wiślica. Dominującą na tym obszarze będzie funkcja uzdrowiskowa wsparta turystyką, zwłaszcza zdrowotną. Rozwój tej funkcji bazował będzie na sanatoriach w Busku-Zdroju, (które pełnić będzie funkcję ośrodka wyspecjalizowanego o znaczeniu krajowym) i w Solcu-Zdroju oraz walorach turystyczno-kulturowych Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych z centrami turystycznymi w Pińczowie i Wiślicy. Urozmaiceniem pobytu turystów może być jedna z nielicznych w Polsce, turystyczna kolejka wąskotorowa „Ekspres Ponidzie" (przy założeniu wzbogacenia trasy tej kolejki w atrakcje turystyczne). Preferowana będzie także agroturystyka oraz wypoczynek związany z wodą (zb. Radzanów, Solec-Zdrój, zalew w Pińczowie, a także rzeka Nida). W przyszłości należałoby wyznaczyć i oznakować szlak wodny na Nidzie oraz kolejne trasy i ścieżki rowerowe. Uzupełniającą funkcją gospodarczą będzie rolnictwo ekologiczne.

Obszar uzdrowiskowy Busko-Zdrój — Solec-Zdrój w powiązaniu z obszarem nadnidziańskim posiada duży potencjał uzdrowiskowo-turystyczny, niemniej wymaga większego wypromowania i doinwestowania.

Priorytety w zagospodarowaniu przestrzennym:
- rozwój bazy lecznictwa sanatoryjnego w Busku-Zdroju i Solcu-Zdroju;
- rozwój usług gastronomicznych, oraz budownictwa z zakresu zamieszkiwania zbiorowego i usług o odpowiednim standardzie;
- zagospodarowanie turystyczne miejscowości i obiektów mogących zainteresować potencjalnych turystów, w tym adaptowanie zespołów zabytkowych do pełnienia funkcji turystyczno-rekreacyjnych, zagospodarowanie zieleni, w tym parków miejskich;
- rozwój ekoturystyki;
- wykorzystanie do promocji obszaru istniejącej infrastruktury tj. np. kolejki wąskotorowej, wzbogaconej o dodatkowe atrakcje;
- pełna gazyfikacja i kanalizacja obszarów zabudowy zwartej;
- szeroki rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego;
- zwiększenie retencji wodnej oraz lesistości (pod warunkiem uwzględnienia wymagań środowiskowych);
- ochrona krajobrazu kulturowego z uwzględnieniem architektury regionalnej;
- ochrona i rewaloryzacja oraz promocja i szersze udostępnienie cennych ośrodków staromiejskich oraz zabytków;
- rozwój wydobycia i przetwórstwa gipsów z uwzględnieniem obowiązujących na tym obszarze wymagań środowiskowych, w tym rekultywacji terenów poeksploatacyjnych w kierunku turystycznym.

Wymogi środowiskowe:

- podporządkowanie polityki przestrzennej na obszarach chronionych wymogom prawnym określonym w ustawie o ochronie przyrody i aktach prawnych ustanawiających te obszary;
- zapewnienie zgodności charakteru i intensywności zagospodarowania terenu z cechami środowiska oraz jego naturalną chłonnością i odpornością na zniszczenie;
- tworzenie stref buforowych wokół obszarów przyrodniczo wrażliwych;
- tworzenie mechanizmów ograniczających nadmierny ruch turystyczny oraz optymalne dostosowanie jego wielkości do naturalnej odporności i chłonności środowiska oraz wielkości bazy turystycznej;
- rozpraszanie i kanalizowanie ruchu turystycznego na obszarach chronionych prawnie;
- promocja modelu turystyki specjalistycznej odbywanej w małych grupach i wspieranie rozwoju zróżnicowanych form turystyki (przyjaznej środowisku, turystyki wędrownej, agroturystyki, turystyki edukacyjno-przyrodniczej, itp.);
- poprawa wyposażenia obiektów turystycznych w niezbędną infrastrukturę oraz szerokie wprowadzanie w tych obiektach nowoczesnych, przyjaznych środowisku technologii;
- wspieranie działań na rzecz zalesiania gleb o najniższej przydatności rolniczej i o największych spadkach;
- stworzenie dogodnych warunków do rozwoju produkcji ekologicznej poprzez poprawę stanu środowiska naturalnego i kontynuowanie programów rolno-środowiskowych;
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w zlewni Nidy;
- uwzględnianie w: studiach gminnych, planach miejscowych, decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzjach o warunkach zabudowy, obszarów szczególnie zagrożonych powodzią (studiów ochrony przeciwpowodziowej wykonanych przez Dyrektora RZGW — do chwili sporządzenia map zagrożenia powodziowego opracowanych przez Prezesa KZGW);
- ograniczenie emisji przemysłowych zanieczyszczeń i niskiej emisji do powietrza oraz zmniejszenie skali narażenia ludności na ponadnormatywny hałas;
- ograniczenie niekorzystnych skutków powierzchniowej eksploatacji złóż surowców mineralnych poprzez ich właściwą rekultywację i odpowiednie zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych.

Staszowski obszar aktywności gospodarczej

Jest to obszar, który został zlokalizowany na terenach wcześniejszej eksploatacji siarki w rejonie Grzybowa oraz na bazie przemysłu energetycznego w Połańcu i eksploatowanego nadal złoża siarki Osiek. Obejmuje on następujące obszary węzłowe:

- północną część gminy Tuczępy, gdzie oprócz terenów poeksploatacyjnych znajduje się największy w Europie zakład produkcji dwusiarczku węgla (CS_2 w Dobrowie);
- Tarnobrzeską Specjalną Strefę Ekonomiczną „Euro-Park Wisłosan" ze Staszowem i rejonem inwestycyjnym w Połańcu;
- obszary i tereny rozwoju przedsiębiorczości miasta Staszów;
- miasto Połaniec z elektrownią Połaniec i jej strefą przemysłową (składowisko popiołów, zakłady towarzyszące);
- projektowany w Połańcu most drogowy na Wiśle w stronę Mielca;
- linię LHS z przeprawą mostową na Wiśle w rejonie Matiaszowa.

Obszar ten posiada warunki do przyspieszenia restrukturyzacji i rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o nowe innowacyjne projekty inwestycyjne oraz inicjatywy kooperacyjne służące uruchomieniu lokalnych potencjałów. Należy wspierać działania mające na celu ukształtowanie na tych terenach krajowego ośrodka energetyki konwencjonalnej i ze źródeł odnawialnych. Z istotnych wymogów środowiskowych na tym obszarze należy

wymienić — uwzględnianie w: studiach gminnych, planach miejscowych, decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzjach o warunkach zabudowy, obszarów szczególnie zagrożonych powodzią (studiów ochrony przeciwpowodziowej wykonanych przez Dyrektora RZGW — do chwili sporządzenia map zagrożenia powodziowego opracowanych przez Prezesa KZGW).

Główną funkcją obszaru będzie przedsiębiorczość przemysłowa, której towarzyszyć winna zrównoważona urbanizacja, wsparcie wielokierunkowych inicjatyw gospodarczych oraz sukcesywna rekultywacja terenów posiarkowych. Do zadań priorytetowych zalicza się również usprawnienie systemu komunikacji, w tym szczególnie budowę przeprawy mostowej przez Wisłę w Połańcu oraz wykorzystanie dla rozwoju obszaru linii LHS i stałej komunikacji przez Wisłę z województwem podkarpackim.

Podobszary o największym potencjale rozwoju wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych

Ze względu na to, że wydobycie i przetwórstwo surowców mineralnych nie stanowi głównej determinanty rozwoju gmin posiadających udokumentowane zasoby tych surowców, w Planie województwa wyznacza się jedynie — **podobszary o największym potencjale rozwoju wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych.** Podobszary te obejmują najważniejsze tereny występowania oraz wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych. Szczególnie duża koncentracja tych funkcji ma miejsce na południe i południowy-zachód od Kielc (m.in. złoża: Bukowa, Małogoszcz, Ostrówka i Ołowianka, Kowala, Trzuskawica, Radkowice-Podwole, Morawica III i in.), a także (w mniejszym stopniu) w rejonie Łagowa, Baćkowic i Iwanisk. Autonomiczne obszary wydobycia kopalin tworzą: północna część gminy Chmielnik (złoże Celiny), złoże Gliniany-Duranów na północnym-wschodzie gminy Ożarów (z Cementownią „Ożarów"), złoże siarki Osiek na południowym-wschodzie województwa oraz złoża gipsów Leszcze i Borków-Chwałowice z zakładami przetwórczymi na Ponidziu oraz potencjalny obszar „Zagłębia Ceramicznego" (Smyków — Mniów — Radoszyce).

Do strategicznych kierunków działań przestrzennych, które powinny być podjęte na tych podobszarach zalicza się:

- oszczędne i racjonalne gospodarowanie występującymi tu zasobami surowców;
- utrzymanie ciągłości eksploatacji złóż ważnych dla gospodarki regionu;
- sukcesywna rekultywacja terenów pogórniczych z możliwością wykorzystania ich dla rozwoju turystyki;
- udostępnienie nowych złóż pod warunkiem, że działalność gospodarcza związana z wydobyciem surowców uwzględniać będzie wymagania środowiskowe;
- stosowanie nowoczesnych technologii, zmniejszających uciążliwość eksploatacji i przeróbki surowców dla środowiska;
- racjonalne zagospodarowanie wód pokopalnianych;
- dostosowanie sieci dróg obsługujących zakłady wydobycia i przeróbki surowców skalnych do występującego i prognozowanego ich obciążenia ruchem.

W ramach **obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi w skali dorzeczy** w województwie świętokrzyskim wyodrębnia się — **podobszar Doliny Wisły**

Podobszar ten charakteryzuje się specyfiką problemów przestrzennych, których rozwiązanie wymaga współpracy międzygminnej i międzywojewódzkiej, jak również wsparcia polityki krajowej w zakresie wzmocnienia ochrony przeciwpowodziowej, budowy przepraw mostowych oraz zachowania cennych obszarów przyrodniczych i krajobrazowych terenów nadwiślańskich. Towarzyszyć temu winno zaostrzenie standardów budowlanych,

w tym wprowadzenie zakazu zabudowy na wskazanych w planach miejscowych terenach zalewowych oraz na obszarach zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych.

Na obszarze doliny Wisły, obok rolnictwa ekologicznego oraz nieuciążliwych funkcji przemysłowych rozwijanych, zwłaszcza w pasie Połaniec — Osiek, przewodnim motywem zagospodarowania będzie turystyka bazująca na bogatych zasobach dziedzictwa kulturowego miast nadwiślańskich oraz unikalnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych doliny Wisły. Wiodącą rolę w aktywizacji tej funkcji odgrywał będzie Sandomierz, który powinien zostać wykreowany na ośrodek turystyczny o znaczeniu krajowym. Główną oś gospodarczą obszaru stanowić będzie przebiegający wzdłuż Wisły ciąg dróg (nr 79 i 777), który po odpowiednim połączeniu z podobnymi trasami w sąsiednich województwach mógłby spełniać funkcję krajowej „park way".

Priorytety w zagospodarowaniu przestrzennym:

- intensyfikacja zagospodarowania turystycznego dawnych miast historycznych i miasteczek położonych przy trasie „nadwiślańskiej" jak: Opatowiec, Nowy Korczyn, Szczucin, Pacanów, Połaniec, Osiek, Koprzywnica, Sandomierz, Dwikozy i Zawichost;
- adaptowanie zespołów staromiejskich do pełnienia funkcji turystycznych i rekreacyjnych;
- wyeksponowanie i udostępnienie atrakcyjnych turystycznie obiektów i terenów;
- ograniczanie dalszej obudowy trasy nadwiślańskiej, zwłaszcza funkcjami mieszkaniowymi z jednoczesną poprawą estetyki i stanu sanitarnego zabudowy, poprawą ekspozycji atrakcji turystycznych oraz wzmocnieniem obsługi ruchu turystycznego;
- egzekwowanie zakazu zabudowy na terenach zagrożonych powodzią;
- efektywne wykorzystanie rolnicze wysokiej jakości gleb (mady nadwiślańskie) z uwzględnieniem aspektów ekologicznych;
- „uodpornienie" rolnictwa na zagrożenie powodziowe (sukcesywne wycofywanie zainwestowania trwałego z obszarów najbardziej zagrożonych);
- modernizacja i rozbudowa systemu zabezpieczenia przed powodzią;
- usprawnienie komunikacji drogowej przez Wisłę (mosty, przeprawy promowe);
- wykreowanie wspólnie z woj. małopolskim i lubelskim korytarza turystycznego o randze krajowej łączącego Kraków z Sandomierzem i Kazimierzem Dolnym.

Wymogi środowiskowe:

- podporządkowanie polityki przestrzennej na obszarach chronionych wymogom prawnym określonym w ustawie o ochronie przyrody i aktach prawnych ustanawiających te obszary;
- zapewnienie zgodności charakteru i intensywności zagospodarowania terenu z cechami środowiska oraz jego naturalną chłonnością i odpornością na zniszczenie;
- zachowanie i wzmocnienie funkcji ekologicznych doliny Wisły (krajowy korytarz ekologiczny);
- ochrona i odtworzenie cennych przyrodniczo zarośli i lasów łęgowych występujących w dolinach rzecznych, na terenach nie kolidujących z potrzebą ochrony ludności przed powodzią;
- stworzenie dogodnych warunków do rozwoju produkcji ekologicznej poprzez poprawę stanu środowiska naturalnego, zapobieganie erozji i kontynuowanie programów rolno-środowiskowych;
- uwzględnianie w: studiach gminnych, planach miejscowych, decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzjach o warunkach zabudowy, obszarów szczególnie zagrożonych powodzią (studiów ochrony przeciwpowodziowej wykonanych przez Dyrektora RZGW — do chwili sporządzenia map zagrożenia powodziowego opracowanych przez Prezesa KZGW);

- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w dolinie Wisły;
- ograniczenie emisji przemysłowych zanieczyszczeń i niskiej emisji do powietrza oraz zmniejszenie skali narażenia ludności na ponadnormatywny hałas;
- ograniczenie niekorzystnych skutków powierzchniowej eksploatacji złóż surowców mineralnych poprzez ich właściwą rekultywację i odpowiednie zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych — rekultywacja terenów posiarkowych;
- zabezpieczenie terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych poprzez odpowiednie działania stabilizacyjne oraz wykluczenie z tych terenów możliwości zabudowy.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ - SYNTEZA USTALEŃ

Mapa nr 11

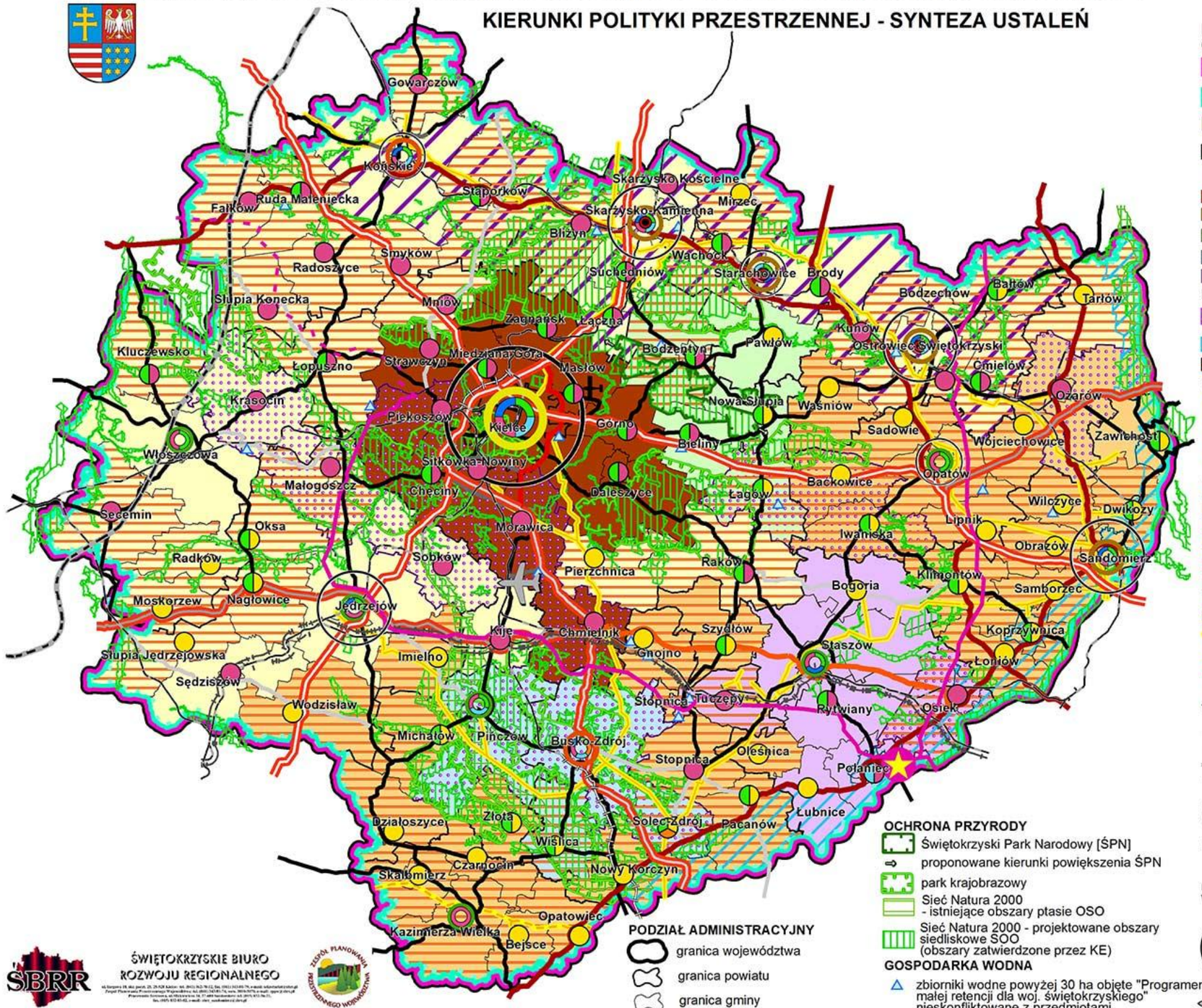

LEGENDA

OBSZARY FUNKCJONALNE
- obszar o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwoju
- obszar predysponowany do wsparcia krajowego w zakresie odnowy demograficznej
- obszary wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej
- podobszar ww. obszaru bazujący na rozwoju funkcji nierolniczych
- miasta tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze
- miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego
- obszary o największym potencjale rolniczym
- obszar turystyczny Gór Świętokrzyskich
- obszar turystyczno-uzdrowiskowy
- Staszowski obszar aktywności gospodarczej

PODOBSZARY FUNKCJONALNE
- podobszary o największym potencjale rozwoju wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych
- podobszar Doliny Wisły
- podobszary kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług

OSADNICTWO
- ośrodek krajowy pełniący funkcje metropolitalne
- ośrodek subregionalny
- potencjalny ośrodek subregionalny
- główny ośrodek lokalny

GŁÓWNE FUNKCJE OŚRODKÓW
- akademicka
- innowacji technologicznej
- uzdrowiskowa
- obsługi ruchu turystycznego

Wielofunkcyjna aktywizacja gospodarcza
- o przewadze funkcji nierolniczych
- o przewadze funkcji rolniczych

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA
- istniejący gazociąg wysokiego ciśnienia
- projektowany gazociąg tranzytowy
- istniejąca linia elektroenergetyczna 400kV
- planowana linia elektroenergetyczna 400kV
- elektrownia

TRANSPORT
- Centralna Magistrala Kolejowa (CMK)
- Linia Hutnicza Szerokotorowa (LHS)
- linia normalnotorowa
- projektowana linia normalnotorowa

droga ekspresowa (klasy S)
realizowana/istniejąca | planowana | postulowana

droga główna ruchu przyspieszonego (klasy GP)
realizowana/istniejąca | planowana | postulowana

droga główna (klasy G)
realizowana/istniejąca | planowana | postulowana

Węzły komunikacyjne
krajowy, międzyregionalny, regionalny

- planowany Regionalny Port Lotniczy Kielce w Obicach
- istniejące lotnisko lokalne w Masłowie

OCHRONA PRZYRODY
- Świętokrzyski Park Narodowy [ŚPN]
- proponowane kierunki powiększenia ŚPN
- park krajobrazowy
- Sieć Natura 2000 - istniejące obszary ptasie OSO
- Sieć Natura 2000 - projektowane obszary siedliskowe SOO (obszary zatwierdzone przez KE)

GOSPODARKA WODNA
- zbiorniki wodne powyżej 30 ha objęte "Programem małej retencji dla woj. świętokrzyskiego" nieskonfliktowane z przedmiotami ochrony obszarów NATURA 2000

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY
- granica województwa
- granica powiatu
- granica gminy

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO
SBRR
ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

GŁÓWNE OBSZARY FUNKCJONALNE - KIERUNKI ROZWOJU

Mapa nr 12

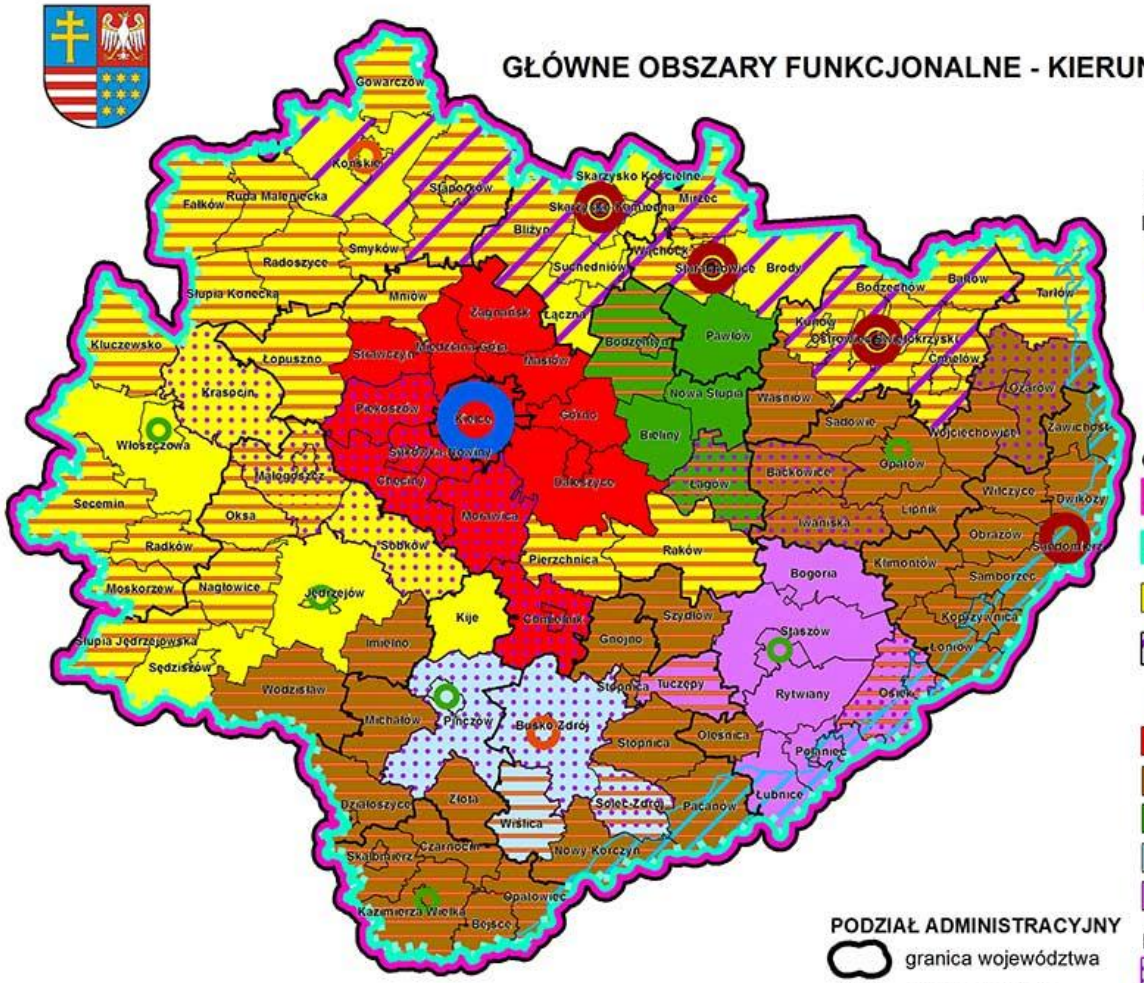

Legenda

RANGA PEŁNIONYCH FUNKCJI

- ośrodek krajowy pełniący funkcje metropolitalne
- ośrodek subregionalny
- potencjalny ośrodek subregionalny
- główny ośrodek lokalny

OBSZARY FUNKCJONALNE

- obszar o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwoju
- obszar predysponowany do wsparcia krajowego w zakresie odnowy demograficznej
- obszary wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej
- podobszar ww. obszaru bazujący na rozwoju funkcji nierolniczych
- miasta tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze
- miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego (MOF OW)
- obszar o największym potencjale rolniczym
- obszar turystyczny Gór Świętokrzyskich
- obszar turystyczno-uzdrowiskowy
- Staszowski obszar aktywności gospodarczej

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

- granica województwa
- granica powiatu
- granica gminy

PODOBSZARY FUNKCJONALNE

- podobszary o największym potencjale rozwoju wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych
- podobszar Doliny Wisły
- podobszary kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

XV. Rekomendacje do dokumentów krajowych, w tym do aktualizacji KPZK

Województwo świętokrzyskie zaliczane jest do najuboższych regionów Polski, mimo symptomów wzrostu gospodarczego nadal traci dystans do czołówki krajowej, zwłaszcza województw lepiej usytuowanych w przestrzeni rynkowej. Możliwość zatrzymania i odwrócenia niekorzystnych tendencji polaryzacyjnych stwarza nowa perspektywa finansowa UE, która zakłada poprawę spójności regionów oraz wyrównywanie dysproporcji rozwojowych. Przewiduje się również zwiększenia środków finansowych kierowanych na poziom regionalny oraz wprowadzenia mechanizmu Kontraktu terytorialnego, wyrównującego szanse dostępu do środków pomocowych. Utrzymane zostaną również instrumenty wsparcia dedykowane dla najsłabszych województw Polski Wschodniej.

Otwarciu zewnętrznemu regionu sprzyja ustalony w KPZK 2030 model polityki przestrzennej oparty o metropolię sieciową, który stwarza możliwość wykreowania nowego, paneuropejskiego korytarza transportowego, łączącego węzeł kielecki z siecią TEN-T.
Uwzględniając fakt, że poprawa spójności zewnętrznej regionu zależy decydująco od szeroko rozumianego otwarcia komunikacyjnego, polityka krajowa winna dać szanse przyśpieszenia realizacji kluczowych dla województwa inwestycji transportowych, to jest głównie: dróg ekspresowych S-7 i S-74, wspomnianej już linii kolejowej nr 8 oraz przyspieszenia realizacji łącznicy kolejowej Włoszczowa Północ (CMK) – Czarnca (linia nr 61) i Regionalnego Portu Lotniczego w Obicach k/Kielc.

Elementem decydującym o konkurencyjności województwa będzie też zapoczątkowana już rozbudowa i modernizacja systemów infrastruktury technicznej i ekonomicznej ukierunkowanej na tworzenie przewagi konkurencyjnej obszarów i stref aktywności gospodarczej, a także wysoki udział obszarów prawnie chronionych, będący niezbitym dowodem priorytetu dla polityki rozwoju zrównoważonego.

Należy oczekiwać iż takie podejście przyniesie zmianę wizerunku województwa, jako regionu otwartego, tworzącego sprzyjające warunki do napływu kapitału i przyciągnięcia turystów, z jednoczesnym zapewnieniem trwałości najcenniejszych walorów środowiska przyrodniczego.

Rekomendując zawarte poniżej działania organizacyjno-programowe, jak również najpilniejsze zadania inwestycyjne (wymienione w zestawieniu) do uwzględnienia w stosownych dokumentach krajowych, mamy pełne przekonanie, że jest to jedyna droga do odwrócenia niekorzystnych trendów recesyjnych oraz zmniejszenia zapóźnienia województwa względem regionów przodujących. Ponieważ zadania te wykraczają poza możliwości finansowe i kompetencje Samorządu Województwa Świętokrzyskiego oczekujemy iż zostaną one rozpatrzone ze zrozumieniem i uwzględnione w zintegrowanym systemie planowania krajowego.

W ramach poszczególnych dziedzin zagospodarowania przestrzennego wnioskuje się o uwzględnienie następujących działań organizacyjno-programowych tj.:

<u>System osadniczy:</u>

- uznanie stolicy województwa świętokrzyskiego — Kielc, za krajowy ośrodek rozwoju, który wraz z obszarem funkcjonalnym powinien uzyskać w perspektywie **realne szanse metropolizacji**;
- poszerzenie miejskiego obszaru funkcjonalnego Kielc o gminę Strawczyn oraz miasto i gminę Chmielnik;
- zakwalifikowanie Sandomierza i Skarżyska-Kamiennej do subregionalnych ośrodków równoważenia rozwoju (zgodnie z KSRR), będące efektem rosnącego ich oddziaływania na otoczenie funkcjonalne, wykraczające poza granice województwa.

Baza ekonomiczna:

- „Targi Kielce" — dynamicznie rozwijający się ośrodek targowy o znaczeniu krajowym (2 miejsce w Polsce);
- ponadregionalne inicjatywy klastrowe jak: Grono Targowe Kielce, Grono Ceramiczne Końskie — Opoczno, Świętokrzysko-Podkarpacki Klaster Energetyczny, Świętokrzysko-Podkarpacki Klaster Budowlany INNOWATOR, Stowarzyszenie Producentów Komponentów Odlewniczych KOM-CAST, Innowacyjny Klaster Zdrowie i Turystyka „Uzdrowiska — Perły Polski Wschodniej" czy Klaster Medycyna Polska, jako ważne elementy przedsięwzięć kooperacyjnych, służących aktywizacji słabo rozwiniętych obszarów przygranicznych;
- północny obszar województwa wraz z rejonem Radomia w woj. mazowieckim oraz Przedborza, Radomska i Opoczna w woj. łódzkim, jako wymagający wsparcia krajowego w zakresie m.in.: restrukturyzacji dawnych ośrodków przemysłowo-osadniczych, tracących swoje funkcje, rozwoju systemu stref ekonomicznych i ponadregionalnych inicjatyw klastrowych;
- Sandomierski Ogrodniczy Rynek Hurtowy S.A. — dynamicznie rozwijająca się ponadregionalna strefa ekonomiczna, wyspecjalizowana w zakresie obsługi rolnictwa i ogrodnictwa.

Infrastruktura komunikacyjna i techniczna:

- poprawa dostępności regionu do sieci TEN-T (uzupełnienie tej sieci o nowy korytarz transportowy Warszawa — Kielce — Kraków);
- skomunikowanie regionu z węzłami logistycznymi korytarzy paneuropejskich w wyniku przyśpieszenia budowy dróg ekspresowych S-7 i S-74;
- zwiększenie spójności województwa z przestrzenią gospodarczą kraju i Europy drogą: rozwoju Targów Kielce, wykreowania w Busku-Zdroju wraz z Solcem-Zdrój funkcji uzdrowiskowej o randze europejskiej, (imiennego wskazania) budowy Regionalnego Portu Lotniczego w Obicach oraz rozwoju funkcji turystycznej o randze krajowej w rejonie Sandomierza;
- odtworzenie (dawnego) krajowego „szlaku staropolskiego" poprzez: przebudowę na terenie woj. świętokrzyskiego drogi krajowej nr 78, gr. województwa — Jędrzejów, drogi krajowej nr 74, Opatów — Annopol oraz realizacji południowo-wschodniego odcinka układu obwodnicowego Kielc w standardzie ruchu bezkolizyjnego (DRB);
- usprawnienie powiązania komunikacyjnego ośrodków miejsko-przemysłowych nad Kamienną poprzez: przebudowę dróg krajowych nr 42 i nr 9 (odcinek Brody — Opatów) do klasy GP oraz modernizacji linii kolejowej nr 25 w celu wykreowania międzyregionalnego korytarza transportowego Radomsko — Lublin (Zamość) oraz aktywizacji gospodarczej terenów przygranicznych województw mazowieckiego i świętokrzyskiego, objętych recesją strukturalną;
- usprawnienie połączeń komunikacyjnych przez Wisłę, poprzez: budowę przepraw mostowych w Połańcu (w ciągu dróg woj. nr 764 i 983), a także w Nowym Korczynie (w ciągu planowanego przełożenia drogi kraj. nr 73) oraz Koćmierzowie (w ciągu drogi ekspresowej S-74);
- zapewnienie bezpośredniego połączenia regionu i miasta Kielce z Centralną Magistralą Kolejową CMK, a tym samym z siecią połączeń Intercity poprzez budowę łącznicy kolejowej w miejscowości Czarnca koło Włoszczowy (łącznica ta, zapewniłaby jednocześnie utrzymanie racjonalnego czasu dojazdu z Kielc do Warszawy poniżej 3 godzin w okresie planowanej przebudowy linii kolejowej nr 8).

Infrastruktura społeczna:

- zespół uzdrowisk Busko-Zdrój, Solec-Zdrój, funkcjonujących w oparciu o unikatowe złoża wód mineralnych o wysokich walorach leczniczych;
- Świętokrzyskie Centrum Onkologii i Świętokrzyskie Centrum Kardiologii;
- Międzynarodowe Centrum Kultur;
- Europejskie Centrum Bajki im. Koziołka Matołka w Pacanowie.

Infrastruktura techniczna:

- planowana linia 400 kV — stacja systemowa Kielce — Rogowiec (elektrownia Bełchatów) zapewniającej wzmocnienie bezpieczeństwa zasilania w systemie krajowym oraz drugostronne zasilanie stacji systemowej Kielce;
- planowana łącznica 220 kV Radkowice — Kielce Piaski (wzmocnienie zasilania obszaru metropolitalnego Kielc).

Środowisko przyrodnicze:

- powiększenie Świętokrzyskiego Parku Narodowego (obszary proponowane do włączenia do ŚPN obejmują najcenniejsze przyrodniczo tereny w obrębie głównych pasm Gór Świętokrzyskich, włączone zostałyby tereny, w kierunku zachodnim od Bukowej Góry i Klonowa po linię kolejową Kielce — Warszawa i południową granicę rolno-leśną kompleksu leśnego otaczającego Klonów, w kierunku południowo-wschodnim o lasy porastające wschodnią część Wału Małacentowskiego oraz w kierunku wschodnim o Pasmo Jeleniowskie z Górą Witosławską).

Dziedzictwo kulturowe:

- ochrona najcenniejszych obiektów i obszarów poprzez uznanie za pomniki historii, w tym:
  - ✓ Sandomierz — układ urbanistyczno-krajobrazowy miasta;
  - ✓ Ujazd — zespół zamkowy „Krzyżtopór”;
  - ✓ Szydłów — układ urbanistyczno-krajobrazowy;
  - ✓ Chęciny — układ urbanistyczno-krajobrazowy;
  - ✓ Kielce — zespół Wzgórza Zamkowego;
  - ✓ Święty Krzyż — zespół klasztoru pobenedyktyńskiego;
  - ✓ Wąchock — zespół klasztoru cystersów;
  - ✓ Stradów — grodzisko;
  - ✓ Chmielnik — „Świętokrzyski Sztetl”.
- nominacja na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO:
  - ✓ Pomnik historii „Krzemionki”;
  - ✓ Sandomierz — układ architektoniczno-krajobrazowy;
  - ✓ Starachowice – Muzeum Przyrody i Techniki.
- obiekty i obszary o znaczeniu ponadregionalnym, w tym:
  - ✓ najcenniejsze ośrodki osadnicze — Sandomierz, Chęciny, Szydłów, Wiślica, Bodzentyn i Pińczów;
  - ✓ zabytki dawnego przemysłu i techniki — obszar proponowanego Parku Kulturowego Doliny Rzeki Kamiennej oraz zabytki Sielpi, Samsonowa, Maleńca i Bobrzy.

Turystyka:

- sprecyzowanie ujednoliconych kryteriów wyznaczania i klasyfikacji rejonów i centrów turystycznych;
- uwzględnienie międzyregionalnych tras rowerowych i samochodowych np.:
  - ✓ Berlin — Lwów;

- ✓ Szlak Jagielloński (Kraków — Lublin — Lwów);
- ✓ Szlak Cysterski;
- ✓ Szlak Architektury Drewnianej;
- ✓ Trasy rowerowe Polski Wschodniej;

- uwzględnienie planowanych szlaków wodnych na Wiśle i Pilicy;
- zakwalifikowanie rejonu Gór Świętokrzyskich, rejonu Ponidzia i rejonu Doliny Wisły wraz z Sandomierzem do krajowych rejonów rozwoju turystyki.

Rolnictwo i obszary wiejskie:

- sprecyzowanie nowych kierunków polityki przestrzennej dla obszarów rozdrobnionego rolnictwa pozbawionych atrakcyjnych (w warunkach rynkowych) potencjałów rozwoju, na których występuje zanik funkcji rolniczej (ca 52% pow. województwa);
- uznanie giełdy rolniczo-ogrodniczej w Sandomierzu za istotny element krajowego rynku hurtowego w rolnictwie.

Obszary problemowe, w tym głównie:

- zaliczenie regionu świętokrzyskiego, do obszaru problemowego Polski Wschodniej;
- zakwalifikowanie całego terytorium województwa do krajowego obszaru predysponowanego do wsparcia w zakresie odnowy demograficznej oraz do obszaru o najgorszej dostępności do usług;
- zaliczenie terenów o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie (ONW) do krajowych stref wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej zaś północnego obszaru recesji przestarzałej bazy przemysłowej (obejmującej miasta tracące swe dotychczasowe funkcje: Starachowice, Ostrowiec Świętokrzyski Skarżysko-Kamienna) do stref wielokierunkowej aktywizacji w oparciu o funkcje nierolnicze;
- zakwalifikowanie Doliny Wisły, jako wielofunkcyjnego obszaru problemowego o znaczeniu międzywojewódzkim;
- uwzględnienie obszarów niewodonośnych, deficytowych w wodę;
- zaliczenie terenów wymagających likwidacji skutków wcześniejszej działalności przemysłu siarkowego do krajowych obszarów zagrożeń środowiskowych.

Najważniejsze zadania inwestycyjne rekomendowane do uwzględnienia w dokumentach krajowych tj. m.in. KPZK

Lp.	Inwestycja	Główne argumenty za uwzględnieniem inwestycji w KPZK
1	Budowa Regionalnego Portu Lotniczego „Obice” (imienne wskazanie)	➢ zwiększenie spójności przestrzennej województwa z innymi regionami kraju i Unii Europejskiej; ➢ podniesienie rangi i atrakcyjności regionu; ➢ przyspieszenie rozwoju gospodarczego województwa; ➢ zwiększenie ruchu zagranicznego związanego z biznesem i turystyką; ➢ obsługa Targów Kielce; ➢ obsługa uzdrowisk o randze europejskiej; ➢ zmniejszenie wypadkowości na tradycyjnych szlakach komunikacyjnych.
2	Budowa dróg ekspresowych S-7 i S-74	➢ skomunikowanie regionu z paneuropejskimi korytarzami transportowymi; ➢ skomunikowanie regionu z sąsiednimi aglomeracjami: Kraków, Katowice, Warszawa, Łódź, Rzeszów; ➢ zapewnienie sprawnego tranzytu w obrębie województwa.

3	Przebudowa drogi krajowej nr 78 do parametrów GP (docelowo postulowana droga ekspresowa)	➢ skomunikowanie Regionalnego Portu Lotniczego w Obicach; ➢ postulowane przez samorządy odtworzenie „szlaku staropolskiego"; ➢ otwarcie regionu na kierunek południowo-zachodni.
4	Przebudowa drogi krajowej nr 42 do parametrów GP	➢ powiązanie komunikacyjne miast wzdłuż Kamiennej — Końskie, Stąporków, Skarżysko-Kamienna; Starachowice, Ostrowiec Świętokrzyski — z regionem i krajem w celu ich inwestycyjnego uatrakcyjnienia; ➢ stworzenie korytarza z centralnej Polski w kierunku wschodnim, uzupełniającego dla drogi S-74; ➢ aktywizacja terenów przygranicznych województw mazowieckiego i świętokrzyskiego.
5	Budowa przepraw mostowych przez Wisłę (Połaniec w ciągu dróg woj. nr 764 i 983, Nowy Korczyn w ciągu drogi wojewódzkiej 973, Nowy Korczyn — most kolejowy na linii kolejowej nr 73, Koćmierzów w ciągu drogi S-74)	➢ brak wystarczającej ilości przepraw mostowych przez Wisłę stanowiącą istotną barierę komunikacyjną; ➢ zmniejszenie obciążenia ruchem na funkcjonujących obecnie przeprawach mostowych, co będzie skutkowało zmniejszeniem wypadkowości i zwiększeniem płynności ruchu.
6	Wykreowanie nowego korytarza transportowego obejmującego przebudowaną drogę krajową nr 73 oraz przedłużoną linię kolejową nr 73 Busko-Zdrój — Żabno	➢ utworzenie dodatkowego europejskiego korytarza transportowego od granicy z Litwą (kraje bałtyckie), poprzez Białystok, Radom, Kielce, Tarnów do Muszyny i granicy ze Słowacją (południe Europy); ➢ propozycje UTK wpisania planowanego korytarza do sieci TEN-T; ➢ poprawa spójności sieci kolejowej w południowo-wschodniej Polsce; ➢ stworzenie sprawnych połączeń drogowo-kolejowych województwa z tym obszarem Polski; ➢ alternatywne połączenie dla ruchu pasażerskiego i towarowego znacznie skracające długość trasy na kierunku Warszawa — Tarnów — Rzeszów — południowe przejścia graniczne.
7	Budowa łącznicy kolejowej w miejscowości Czarnca koło Włoszczowy	➢ bezpośrednie połączenie linii kolejowej nr 61 (Kielce — Częstochowa) od strony Kielc z Centralną Magistralą Kolejową (CMK) i zapewnienie łączności Kielc z siecią połączeń Intercity; ➢ zapewnienie sprawnego połączenia Kielc i regionu z siecią kolejową AGC i AGTC; ➢ zapewnienie w przyszłości dostępu mieszkańcom Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego do Kolei Dużych Prędkości; ➢ utrzymanie czasu dojazdu z Kielc do Warszawy poniżej 3 h w czasie planowanej przebudowy linii kolejowej nr 8.
8	Linia 400 kV stacja systemowa Kielce — Rogowiec (elektrownia Bełchatów)	➢ wzmocnienie bezpieczeństwa zasilania w systemie krajowym; ➢ drugostronne zasilanie stacji systemowej Kielce.
9	Linia 220 kV Radkowice — Kielce Piaski	➢ wzmocnienie zasilania obszaru metropolitalnego Kielc.
10	Powiększenie Świętokrzyskiego Parku Narodowego	➢ obszary proponowane do włączenia do ŚPN obejmują najcenniejsze przyrodniczo tereny w obrębie głównych pasm Gór Świętokrzyskich: tereny na zachód od Bukowej Góry i Klonowa po linię kolejową Kielce — Warszawa i południową granicę rolno-leśną kompleksu leśnego otaczającego Klonów, w kierunku południowo-wschodnim o lasy porastające wschodnią część Wału Małacentowskiego oraz w kierunku wschodnim o Pasmo Jeleniowskie z Górą Witosławską.

XVI. Rekomendacje do planowania lokalnego i polityki rozwoju

Zapewnienie sprawnej koordynacji działań podejmowanych na terenie województwa przez różne podmioty gospodarki przestrzennej wymaga kompleksowego uwzględnienia w dokumentach planistycznych miast i gmin (studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, planach miejscowych oraz w strategiach i programach rozwoju lokalnego) zadań regionalnej polityki przestrzennej przewidzianych do realizacji na obszarze tych jednostek. W obecnej perspektywie finansowej konieczne jest także uwzględnienie działań podejmowanych w ramach współtworzonych przez te jednostki obszarów funkcjonalnych (OF) oraz obszarów strategicznej interwencji publicznej (OSI), które będą skupiać zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT).

Aktualnie zgodnie z art. 9 ust.2, art. 11 pkt. 4 i 6, art. 17 pkt. 6b, art. 53 ust.4 pkt.10 i 10a, art. 60 ust.1 oraz art. 23 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym podstawowym instrumentem samorządu województwa służącym wdrożeniu ustaleń i postulatów Planu województwa do planowania miejscowego jest:

- składanie wniosków i wyrażanie opinii dotyczących studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin (*w praktyce realizacyjnej odbywa się to drogą przekazywania na poziom lokalny szczegółowych wyciągów informacyjnych z Planu województwa zawierających zaktualizowane informacje przestrzenne)*;
- uzgadnianie projektów studiów gmin w zakresie ich zgodności z ustaleniami Planu, zwłaszcza w odniesieniu do rozmieszczenia inwestycji celu publicznego (*w przypadku rażącego odstępstwa od ustaleń Planu województwa stosowana jest odmowa uzgodnienia projektu tego dokumentu*);
- składanie wniosków i wyrażanie opinii dotyczących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- uzgadnianie projektów mpzp w zakresie uwzględnienia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (*brak uwzględnienia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym planowanej na obszarze objętym planem skutkuje odmową uzgodnienia projektu mpzp przez Zarząd Województwa)*.

Powyższe procedury nie gwarantują jednak pełnej synchronizacji wszystkich zadań i przedsięwzięć, zwłaszcza nie stanowiących celu publicznego i nie zapewniają wystarczającej spójności planowania na poziomie regionalnym i lokalnym. Brak jest też uregulowań prawnych umożliwiających formalne wprowadzenie zapisów Planu do gminnych strategii i programów, co powoduje, że działania planowane na szczeblu lokalnym dość często kolidują z zadaniami samorządu województwa. W tej sytuacji w KPZK 2030 przewiduje się jak najszybsze wprowadzenie prawnego wymogu harmonizacji trybu przygotowania i zawartości Planu województwa ze Strategią rozwoju województwa oraz dokumentami polityk krajowych (zintegrowanych i sektorowych). Winno to zapewnić ujednolicone wytyczne dla wszystkich dokumentów planistycznych sporządzanych na szczeblu regionalnym i lokalnym oraz zminimalizować potencjalne kolizje interesów. Z drugiej strony wybrane obszary i zadania rozwojowe miast i gmin zidentyfikowane w studiach i strategiach lokalnych powinny być uwzględnione w dokumentach krajowych i wojewódzkich, co wzmocniłoby partycypacje społeczną i partnerstwo terytorialne w planowaniu i zarządzaniu procesami rozwojowymi.

Należy oczekiwać, iż plany miejscowe nie uwzględniające wytycznych ponadlokalnych lub naruszające ustalenia dokumentów wojewódzkich jako obarczone wadą prawną będą uchylane rozstrzygnięciem nadzorczym Wojewody, zaś racjonalność wprowadzanych przez nie inwestycji zostanie powiązana z odpowiedzialnością finansową podmiotów publicznych i niepublicznych za skutki podejmowanych decyzji.

W świetle dotychczasowych regulacji prawnych oraz ustaleń wspomnianej KPZK 2030 rekomendowany zakres ustaleń wiążących z Planu województwa do planowania miejscowego obejmuje: cel generalny, cele warunkujące oraz priorytety wojewódzkiej polityki przestrzennej; cele, zasady i kierunki polityki przestrzennej oraz zadania o znaczeniu ponadlokalnym podjęte w poszczególnych dziedzinach gospodarki przestrzennej, w szczególności określonych w art. 39 ust. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w tym wynikające z ustaleń wiążących KPZK 2030. Charakter wiążący mają również wskazane w tym dokumencie inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, ustanowione w dokumentach, o których mowa w art. 39 ust. 5 przywołanej wyżej ustawy.

XVII. Rekomendacje do dalszych prac planistycznych

Właściwe wykorzystanie zintegrowanych instrumentów polityki spójności na różnych obszarach funkcjonalnych wiąże się decydująco z trafnym rozpoznaniem potrzeb rozwojowych tych obszarów oraz usprawnieniem koordynacji działań inwestycyjnych podejmowanych przez różnych użytkowników przestrzeni. Służyć temu winny następujące analizy i studia oraz koncepcje i plany zagospodarowania przestrzennego tych obszarów. Dokumenty te sprecyzują kierunki działań nakreślonych w Planie województwa oraz ustalą zakres i kolejność podejmowania niezbędnych decyzji przestrzennych.

Opracowania o charakterze wojewódzkim:

- Plan zagospodarowania przestrzennego i strategia rozwoju obszaru funkcjonalnego Kielc;
- Stały monitoring zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego, wyrażony w postaci Raportów, zawierających m.in. wnioski do Planu województwa;
- Koncepcja programowo-przestrzenna północnego obszaru zurbanizowanego;
- Studium przyrodniczo-krajobrazowe regionu świętokrzyskiego precyzujące m.in. potrzeby w zakresie objęcia ochroną nowych terenów i obiektów cennych przyrodniczo oraz wskazujące minimalne obszary szczególnie wartościowego krajobrazu kulturowego, które powinny być chronione w planach miejscowych;
- Diagnoza stanu zagospodarowania dużych obszarów poprzemysłowych zawierająca wnioski do działań rewitalizacyjnych;
- Studium kulturowe województwa świętokrzyskiego w aspekcie wykorzystania potencjału kulturowego i bogactwa kultury źródłowej subregionów do promocji i rozwoju funkcji turystycznej;
- Aktualizacja programów: małej retencji dla województwa świętokrzyskiego i reelektryfikacji;
- Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego;
- Koncepcje przebiegu postulowanych dróg i łącznic kolejowych.

Opracowania o wymiarze międzywojewódzkim:

- Studium programowo-przestrzenne przełamywania depresji społecznej i gospodarczej na obszarach przygranicznych z woj. mazowieckim i łódzkim;
- Diagnoza rozwoju wielofunkcyjnego obszarów wiejskich na terenach silnego rozdrobnienia agrarnego w Polsce południowo-wschodniej;
- Koncepcja zwiększenia stopnia ochrony przeciwpowodziowej Doliny Wisły w opracowaniach planistycznych województw nadwiślańskich;
- Koncepcje przebiegu postulowanych dróg i łącznic kolejowych.

XVIII. Monitoring realizacji „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego”

Z uwagi na niewielki zakres uwzględnienia potrzeb planowania przestrzennego w statystyce publicznej (mały zasób danych w układzie gminnym, brak danych w układzie sołectw, niedobór danych liczbowych do konstrukcji niezbędnego zestawu wskaźników przestrzennych w układzie wieloletnim oraz opóźnienia w publikacji oficjalnych danych rocznych) prace nad Planem województwa prowadzono w oparciu o materiały pochodzące z różnych lat i źródeł, z konieczności posługując się nie zweryfikowanymi informacjami liczbowymi, np. z ankietyzacji jednostek administracji samorządowej. W związku z tym wnioski z analiz przestrzennych musiały być weryfikowane w oparciu o wyniki monitoringu zagospodarowania przestrzennego województwa, prowadzonego nieprzerwanie od 2001 roku.

Z drugiej strony wysoka dynamika zmian przestrzennych, która nasiliła się jeszcze po akcesji Polski do Unii Europejskiej, wymaga posiadania aktualnego zasobu informacji, przydatnych zarówno do bieżącej oceny studiów gminnych i planów miejscowych, jak i przewidywania szybko rozwijających się trendów i zagrożeń rozwoju przestrzennego.

Potrzeba prowadzenia stałego monitoringu terytorialnego regionu wynika również z obowiązujących przepisów o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, które wprowadzają wymóg okresowej oceny aktualności Planu województwa. Podstawą tej oceny jest „Przegląd zmian w zagospodarowaniu przestrzennym województwa świętokrzyskiego”, sporządzany przynajmniej raz w kadencji organów samorządu województwa. Zatwierdzenie tego dokumentu przez Sejmik Województwa umożliwia bowiem w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby podjęcie uchwały o przystąpieniu do prac aktualizacyjnych.

Biorąc pod uwagę zakres monitoringu przestrzeni krajowej ujęty w KPZK, jak i założenia monitoringu polityki rozwoju regionu przyjęte w obowiązującej „Strategii rozwoju województwa ...” proponuje się wykorzystanie do oceny realizacji założeń Planu następujących narzędzi:

- GIS (Geograficzne Systemy Informacji) — dane referencyjne pozyskane od organów administracji będących dysponentem tych danych oraz własne dane wygenerowane w wyniku analiz przestrzennych na bazie danych referencyjnych;
- analiz opracowań studialnych poziomu europejskiego, krajowego i regionalnego;
- analiz studiów gminnych i planów miejscowych, a także strategii i programów poziomu lokalnego;
- analiz materiałów archiwalnych oraz informacji medialnych, w tym internetowych;
- wywiadów bezpośrednich (ew. ankiet) w gminach i w instytucjach związanych z gospodarką przestrzenną;
- analiz danych i opracowań statystycznych;
- analiz danych i opracowań statystycznych, w tym pochodzących z Banku Danych Regionalnych GUS oraz z Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego.

Bazując na aktualnej dostępności danych statystycznych, które w układzie wieloletnim są publikowane w ramach urzędowej statystyki publicznej przyjmuje się następującą, ramową listę wskaźników, które będą okresowo analizowane w układzie podstawowych dziedzin zagospodarowania przestrzennego:

Zasoby ludzkie

- ludność ogółem i gęstość zaludnienia;
- przyrost naturalny;
- ludność w wieku przedprodukcyjnym; produkcyjnym i poprodukcyjnym;
- saldo migracji.

Osadnictwo

- stopień urbanizacji;
- wielkość powierzchni zurbanizowanej;
- średnia wielkość miast i wsi (wg liczby mieszkańców);
- średni obszar obsługiwany przez ośrodek miejski w km^2;
- gęstość wiejskiej sieci osadniczej — liczba wsi na 100 km^2;
- ilość pozwoleń na budowę z wyodrębnieniem terenów mieszkaniowych w układzie powiatowym względnie gminnym.

Ochrona środowiska

- powierzchnia obszarów chronionych prawnie;
- powierzchnia lasów;
- wielkość emisji gazów i pyłów do powietrza atmosferycznego;
- stopień redukcji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza;
- udział energii z odnawialnych źródeł w produkcji ogółem;
- udział procentowy gruntów zagrożonych erozją;
- udział procentowy gruntów kwaśnych i bardzo kwaśnych;
- powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji do ogólnej powierzchni;
- powierzchnia gruntów zrekultywowanych do ogółu gruntów wymagających rekultywacji;
- długość odcinków dróg o ponadnormatywnym hałasie;
- nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej; w wartościach bezwzględnych i w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Dziedzictwo kulturowe

- liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków;
- liczba parków kulturowych;
- liczba pomników historii.

Surowce mineralne

- wydobycie surowców mineralnych: siarki rodzimej; gipsu; surowców węglanowych (do produkcji cementu i wapna), kamieni łamanych (kruszyw) i blocznych, surowców ilastych oraz kruszyw naturalnych;
- eksploatacja wód mineralnych.

Rolnictwo i leśnictwo

- powierzchnia użytków rolnych w tys. ha i w % powierzchni ogółem;
- plony zbóż w q/ha;
- obsada bydła w szt./100 ha użytków rolnych;
- obsada trzody chlewnej w szt./100 ha użytków rolnych;
- zbiory owoców i warzyw w tys. ton;
- zużycie nawozów mineralnych w kg NPK/1 ha;
- areał odłogów i ugorów;
- średni areał gospodarstwa indywidualnego (pow. 1 ha) w ha użytków rolnych;
- lesistość w %;
- powierzchnia gruntów zalesionych.

Baza ekonomiczna

- PKB ogółem w wartościach bezwzględnych i na 1 mieszkańca w PLN;
- podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców;

- podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane i wyrejestrowane;
- podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON; w tym: przedsiębiorstwa państwowe; spółki handlowe; spółki z udziałem kapitału zagranicznego;
- podmioty gospodarki narodowej w wybranych sekcjach (w % podmiotów ogółem), przemysł (bez budownictwa), budownictwo, usługi (bez handlu i napraw), handel i naprawy;
- podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości w % podmiotów ogółem;
- produkcja sprzedana przemysłu w wartościach bezwzględnych na 1 mieszkańca w PLN.

Turystyka
- turyści korzystający z noclegów zakwaterowania zbiorowego w tys. (ogółem i turyści zagraniczni);
- udzielone noclegi w tys. (ogółem i dla turystów zagranicznych);
- liczba obiektów noclegowych (ogółem i całoroczne);
- liczba miejsc noclegowych (ogółem i całoroczne).

Rynek pracy
- pracujący ogółem w tys. (łącznie z rolnictwem indywidualnym), w tym w sekcji:
  - ✓ rolnictwo; łowiectwo; leśnictwo i rybołówstwo (w%);
  - ✓ przemysł i budownictwo (%);
  - ✓ handel: naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja (%);
  - ✓ działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości (%);
  - ✓ pozostałe usługi (%);
- pracujący w sektorze publicznym w %;
- pracujący w sektorze prywatnym w %;
- przeciętnie pracujący w tys. w sektorze rolniczym, przemysłowym i usługowym;
- zatrudnieni w B+R na 1000 aktywnych zawodowo w tys.

Bezrobocie
- bezrobotni zarejestrowani w tys. (stan na 31.XII.), w tym:
  - ✓ kobiety (w%);
  - ✓ pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok (w %);
  - ✓ w wieku do 25 lat (w%);
  - ✓ w wieku 50 lat i więcej (w%);
- stopa bezrobocia.

Nauka i postęp techniczny
- szkolnictwo wyższe: liczba szkół i studentów;
- jednostki badawczo-rozwojowe;
- nakłady inwestycyjne w wartościach bezwzględnych i na 1 mieszkańca;
- nakłady na działalność innowacyjną;
- nakłady na działalność badawczo-rozwojową (B+R) w wartościach bezwzględnych, na 1 mieszkańca i w relacji do PKB w %.

Transport i komunikacja
- drogi publiczne o twardej nawierzchni w km/100 km^2;
- wskaźnik natychmiastowych potrzeb remontowych (stosunek długości dróg w złym stanie technicznym do ogólnej dł. dróg);
- ofiary śmiertelne wypadków na 100 000 mieszkańców i na 100 000 pojazdów;

- linie kolejowe normalnotorowe w km/100 km^2;
- telefoniczne łącza główne na 1000 mieszkańców;
- ludność przypadająca na 1 placówkę pocztową.

Gospodarka wodna
- procent retencjonowanych zasobów wód powierzchniowych;
- gęstość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w km/100 km^2;
- stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej;
- ludność obsługiwana przez wodociągi, kanalizację i oczyszczalnie ścieków w %;
- zużycie wody w gospodarstwach domowych na mieszkańca w m^3;
- zużycie wody przez przemysł w dam^3;

Infrastruktura techniczna
- gęstość sieci gazowej ogółem w km/100 km^2; w tym rozdzielczej;
- produkcja energii elektrycznej w GWh, w tym ze źródeł odnawialnych;
- odpady komunalne zebrane w kg na 1 mieszkańca;
- udział procentowy odpadów składowanych w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku;
- udział procentowy odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku.

Zakłada się, że w zależności od dostępności danych przestrzennych oraz potrzeb warsztatu planistycznego przedmiotowa lista wskaźników będzie podlegać modyfikacji i uszczegóławianiu. Dane te winny być okresowo analizowane (co najmniej raz w roku), zwłaszcza pod względem dynamiki zmian w układzie wieloletnim oraz w relacji do województw sąsiadujących i wartości średniokrajowych.

Wnioski z analiz ilościowych posłużą do oceny zmian jakościowych w przestrzeni regionu, a tym samym do oceny stopnia realizacji celów polityki przestrzennej ustalonych w Planie województwa. Pełna ocena realizacji 7 celów warunkujących Planu wymagać będzie jednak wielowymiarowej analizy porównawczej opartej o wskaźniki zagregowane. Wyniki tych analiz będą następnie zweryfikowane metodą wywiadu bezpośredniego np. wśród jednostek administracji lokalnej odpowiedzialnej za zagospodarowanie przestrzenne.

BIBLIOGRAFIA

1. *IV Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego*, Bruksela 2002.
2. *Analiza stanów zasobów wodnych w zlewni rzeki Nidy na potrzeby programu: Zrównoważony rozwój gospodarczy zlewni Nidy w związku z obszarami Natura 2000*, 2009
3. Andrzejewski R., Weigle A. (red.): *Różnorodność biologiczna Polski*, Warszawa 2003.
4. *Atlas ESPON, Struktura terytorium Europy*, MRR, Warszawa 2006.
5. *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1993.
6. *Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce — wg stanu na 31 XII 2011 r.*, Warszawa 2012.
7. Cukierska M.*: Rezerwaty przyrody Parków Krajobrazowych Gór Świętokrzyskich i Ponidzia*, Kielce 1999.
8. Dane Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Kielcach.
9. *Dane uzyskane z GDOŚ w Warszawie (materiały graficzne w formacie GIS)*, 2009.
10. *Dane uzyskane z KOBiDZ*, 2009.
11. *Dane uzyskane z RDOŚ w Kielcach,* 2009.
12. *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 — rozwój kapitału ludzkiego*, MRR, Warszawa 2010.
13. *Dodatek do dokumentacji hydrogeologicznej Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) — nr 408 Niecka Miechowska*, Nowe Przedsiębiorstwo Geologiczne, Częstochowa 2011.
14. *Dokumentacja hydrogeologiczna Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 409 — Niecka Miechowska (SE)*, ARCADIS Wrocław.
15. *Dokumentacja hydrogeologiczna Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 408 — Niecka Miechowska (NW)*, ARCADIS Wrocław.
16. *Dokumentacja hydrogeologiczna Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 420 — Wierzbica Ostrowiec*, Exbud-Hydrotechnika Kielce.
17. *Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 405 niecka radomska*, Przedsiębiorstwo Geologiczne POLGEOL S.A., Lublin 2011.
18. *Dokumentacja hydrogeologiczna Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) — nr 409 "Niecka Miechowska (część SE)*, ARCADIS Ekokonrem, Wrocław 1998.
19. *Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 416 Małogoszcz*, PRZEDSIĘBIORSTWO GEOLOGICZNE S.A., Kraków 2011.
20. *Dokumentacja hydrogeologiczna Rejonu Eksploatacji Wód Podziemnych (RE) Kielce — aktualizacja zasobów eksploatacyjnych ujęcia komunalnego w Kielcach — Białogonie (w tym GZWP 417)*, Przedsiębiorstwo Geologiczne S.A., Kraków 2003.
21. *Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 418 — Gałęzice — Bolechowice — Borków*, Krakowskie Przedsiębiorstwo Geologiczne „ProGeo", Kraków 2011.
22. *Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia stref ochronnych GZWP nr 419 — Bodzentyn*, Przedsiębiorstwo Geologiczne Kielce.

23. *Dokumentacja hydrogeologiczna Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 420 — Wierzbica Ostrowiec*, Exbud-Hydrotechnika, Kielce 1998.
24. *Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia strefy ochronnej GZWP — 421 "Włostów*", Przedsiębiorstwo Geologiczne S.A., Lublin 2001.
25. *Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszarów ochronnych zbiornika wód podziemnych Zagnańsk (GZWP Nr 414)*, Katowickie Przedsiębiorstwo Geologiczne, Katowice 2006.
26. Dyduch-Falnikowska A. (red.): *Corine biotopes w integracji danych przyrodniczych w Polsce*, Kraków 1996.
27. Dyduch-Falnikowska A. i in.: *Ostoje Przyrody w Polsce*, Kraków 1999.
28. *Generalny Pomiar Ruchu na sieci dróg krajowych*, Warszawa 2005, 2010.
29. *Generalny Pomiar Ruchu na sieci dróg wojewódzkich*, Kielce 2005, 2010.
30. Gromadzki M. i in.: *Sieć ostoi ptaków w Polsce*, Gdańsk 2002.
31. *Informacje o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004–2010*, GUS — Departament Badań Demograficznych, Warszawa 2011.
32. *Inwentaryzacje złóż kopalin i ujęć wód podziemnych dla poszczególnych gmin*, Archiwum Geologiczne ŚUW.
33. Jędrzejewki W. (red.): *Ochrona łączności ekologicznej w Polsce,* Białowieża 2009.
34. Kleczkowski A.S.: *Mapa obszarów głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce wymagających szczególnej ochrony*, Kraków 1990.
35. *Kompleksowy Program Rozwoju Sieci Drogowej Województwa Świętokrzyskiego*, Kielce 2002.
36. *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,* Warszawa 2012.
37. Kondracki J.: *Geografia Polski. Mezoregiony fizyczno-geograficzne*, Warszawa 1994.
38. Kondracki J.: *Geografia regionalna Polski*, Warszawa 1998.
39. Kozłowski S.: *Przyrodnicze kryteria gospodarki przestrzennej*, Lublin 1996.
40. Kozłowski S.: *Surowce mineralne województwa kieleckiego*, Warszawa 1971.
41. *Krajowa Strategia Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej wraz z Programem działań na lata 2007–2013*, Warszawa 2007.
42. *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie* MRR, Warszawa 2010.
43. *Krajowa Strategia Zatrudnienia na lata 2007–2013*, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa 2005.
44. *Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2009–2011*, Warszawa 2010.
45. *Krajowy plan gospodarki odpadami 2014*, Warszawa 2010.
46. *Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych*, Warszawa.
47. *Krajowy program rolno środowiskowy 2007–2013*, MRiRW, Warszawa 2007.
48. *Krajowy program zwiększenia lesistości kraju,* IBL, Warszawa 2004.
49. Leśniak A., Stachurski M. i in.: *Przyroda województwa kieleckiego*, Kielce 1995.
50. Liro A. (red.): *Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET — Polska*, Warszawa 1995.
51. Majchrowska A.: *Europejska Konwencja Krajobrazowa impulsem do badań interdyscyplinarnych*, Regionalne studia ekologiczno-krajobrazowe, część 1, Warszawa 2006.
52. Makomaska-Juchniewicz M. i in.: *Ekologiczna sieć Natura 2000 — problem czy szansa,* Kraków 2003.
53. *Mapy akustyczne Kielc 2012*.
54. *Mapy i informatory turystyczne województwa świętokrzyskiego*.
55. *Natura 2000, abc dla turystyki*, Warszawa 2010.
56. *Oblicza równowagi, studia i materiały*, Wydz. Architektury PW, Wrocław 2005.

57. *Odnowiona Strategia Zrównoważonego Rozwoju UE*, Bruksela 2006.
58. *Opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego*, Kielce 2005.
59. Osika R. (red.): *Geologia i surowce mineralne Polski*, Warszawa 1970.
60. Pawłowska K., Słysz K.: *Zagrożenia i ochrona przed powodzią w planowaniu przestrzennym*, Kraków 2002.
61. *Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2012-2018*, Kielce 2012.
62. *Plan ochrony Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego*, Kielce 2010.
63. *Plan ochrony Przedborskiego Parku Krajobrazowego*, Łódź 2002.
64. *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego*, Kielce 2002 r.
65. *Podręcznik rewitalizacji, Zasady, procedury i metody działania współczesnych procesów rewitalizacji*, UMiRM, Warszawa 2003.
66. *Podstawowe informacje o rozwoju demograficznym Polski w latach 2000–2010*, GUS — Departament Badań Demograficznych, Warszawa 2011.
67. *Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016*, Warszawa 2009.
68. *Polityka energetyczna Polski do 2030 roku, Warszawa 2009*
69. *Polska, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie, Narodowa Strategia Spójności*, MRR, Warszawa 2007.
70. *Poradnik Urbanisty*, TUP Oddział w Warszawie, Warszawa 2003.
71. *Prognoza gospodarstw domowych według województw na lata 2008–2035*. GUS — Departament Badań Demograficznych. Warszawa 2010.
72. *Prognoza ludności na lata 2008–2035*. GUS — Departament Badań Demograficznych. Warszawa 2009.
73. *Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2008–2012*, Warszawa 2007.
74. *Program Budowy Przydomowych Oczyszczalni Ścieków dla Województwa Świętokrzyskiego*, Kielce 2008.
75. *Program dla Wisły i jej dorzecza do roku 2020*.
76. *Program małej retencji dla województwa świętokrzyskiego*, Kielce 2007.
77. *Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część A — strefa miasto Kielce — ze względu na przekroczenia pyłu PM10, pyłu PM2,5 i benzo(a)pirenu, Część B — strefa świętokrzyska — ze względu na przekroczenia pyłu PM10 i benzo(a)pirenu, Część C — strefa świętokrzyska — ze względu na przekroczenia ozonu*, Kielce 2011.
78. *Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego — strefa świętokrzyska — ze względu na przekroczenia pyłu PM2,5" wraz z Planem Działań Krótkoterminowych*, Kielce 2012.
79. *Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego*, Kielce 2011.
80. *Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg krajowych nr 7, 9, 74 i 77 z terenu województwa świętokrzyskiego*, Kraków 2008.
81. *Program ograniczenia niskiej emisji dla miasta Kielce*, Kielce 2013.
82. *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007–2013*, Warszawa 2007.
83. *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka na lata 2007–2013*, Warszawa 2007.
84. *Program Operacyjny Kapitał Ludzki. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013*. MRR. Warszawa 2007.
85. *Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej w latach 2007–2013*, Warszawa 2007.
86. *Program Opieki nad Zabytkami Województwa Świętokrzyskiego na lata 2013–2016*, Kielce 2013.
87. *Program reelektryfikacji województwa świętokrzyskiego na lata 2007–2013*, Kielce 2007.

88. *Program Rozwoju Infrastruktury Transportowej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013*, Kielce 2007.
89. *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013*, MRiRW, Warszawa 2007.
90. *Program — Solidarność pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+*. RM. Warszawa 2008.
91. *Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce, Opracowanie wykonane dla Ministerstwa Środowiska*, ZBS PAN Białowieża 2005.
92. Radziejowski J. (red.): *Obszary chronione w Polsce*, Warszawa 1996.
93. *Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie świętokrzyskim w 2010 roku*. WUP. Kielce 2011.
94. *Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego kraju*, MB, Warszawa 2007.
95. Raporty Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach.
96. *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2005–2013*, Kielce 2005.
97. *Regionalne studia ekologiczno-krajobrazowe część 1*, Warszawa 2006,
98. *Regionalne studia ekologiczno-krajobrazowe część 1*, Warszawa 2006
99. *Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013*, Kielce 2007.
100. *Rejestr zabytków województwa świętokrzyskiego*.
101. *Roczniki statystyczne krajowe i wojewódzkie*.
102. Rubinowski Z. (red.*): Przyrodniczo-sozologiczne uwarunkowania ekorozwoju w zlewni rzeki Kamiennej*, Kielce 1996.
103. Rubinowski Z. (red.*)*: *Przyrodniczo-sozologiczne warunki zagospodarowania przestrzennego obszaru zlewni Lubrzanki*, Kielce 1994.
104. Rubinowski Z. (red.): *Wielkoprzestrzenny system obszarów chronionych w województwie kieleckim*, Kielce 1995.
105. Sidło P., Stachurski M., Wójtowicz B.: *Przyroda województwa świętokrzyskiego*, Kielce 2000.
106. *Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015, MRR*, Warszawa 2006.
107. *Strategia rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa na lata 2007–2013 (z elementami prognozy do roku 2020).*
108. *Strategia rozwoju społeczno-ekonomicznego Polski Wschodniej do roku 2020*. MRR. Warszawa 2008.
109. *Strategia rozwoju turystyki w województwie świętokrzyskim na lata 2006–2014*, Kielce 2006.
110. *Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020*, Kielce 2013.
111. *Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej — etap II rzeka Pokrzywianka* — RZGW 2006.
112. *Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej — etap I Uzupełnienie do „Studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi — etap I)* rzeka Świślina — RZGW 2006.
113. *Studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo — obszary zagrożenia powodziowego rzeka Świślina* — RZGW 2004.
114. *Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej — etap I rzeka Kamienna* — RZGW 2006 (uzupełnienie do studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi — etap I).
115. *Studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi — obszary zagrożenia powodziowego rzeka Kamienna* — RZGW 2004.
116. *Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej rzeka Pilica* — RZGW.
117. *Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej — etap II Rzgów* 2006.

118. *Studium możliwości wykorzystania energii geotermalnej w województwie świętokrzyskim*, PAN — Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią, Kraków 1999.
119. *Sytuacja Demograficzna Polski. Raport 2009–20010*. Warszawa 2010.
120. *Świętokrzyskie — Przewodnik*, Olszanica 2008.
121. *Ubóstwo w Polsce w 2010 r. (na podst. badania budżetów gospodarstw domowych)*. GUS — Departament Badań Społecznych i Warunków Życia. Warszawa 2011.
122. *Uwarunkowania rozwoju turystyki w województwie świętokrzyskim*, Kielce 2005.
123. *Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej Polski wg gmin*, JUNG, Puławy 1981.
124. *Wartości w planowaniu przestrzennym, wyd. Instytut Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa*, Warszawa 2010.
125. *Wojewódzki Plan Zarządzania Kryzysowego* — Wojewoda świętokrzyski, Kielce 2011.
126. Wróblewski T.: *Ochrona georóżnorodności w regionie świętokrzyskim*, Warszawa 2000.
127. *Wstępna ocena ryzyka powodziowego* — KZGW
128. *Wyniki Pomiarów jakości wód podziemnych w woj. świętokrzyskim w roku 2012, Kielce marzec 2012* — WIOŚ.
129. *Wyniki Pomiarów jakości wód podziemnych w woj. świętokrzyskim w roku 2011, Kielce lipiec 2012* — WIOŚ.
130. *Wyznaczenie stref zagrożenia powodziowego w zlewni rzeki Czarnej Staszowskiej na odcinku od zapory Chańcza do ujścia rzeki Czarnej Staszowskiej do Wisły, jako integralny element studium ochrony przeciwpowodziowej stanowiącego I etap studium ochrony przeciwpowodziowej* – RZGW 2013.
131. *Zabytki architektury i budownictwa w Polsce. Województwo kieleckie*, Z.15, Warszawa 1995.
132. *Zbiornik (T1, 2) Zagnańsk* — GZWP 415, 1996.
133. *Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nabrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013*, MRiRW, Warszawa 2007.
134. *Żywiołowe rozprzestrzenianie się miast, Narastający problem aglomeracji miejskich w Polsce*, KUL, Białystok — Lublin — Warszawa 2006.

Zestawienie ważniejszych aktów prawnych mających zastosowanie w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Konwencje międzynarodowe:

1. Międzynarodowa Konwencja Ochrony Roślin, sporządzona w Rzymie dnia 6 grudnia 1951 r. (Dz.U. 2001 nr 15, poz. 151);
2. Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r. (Dz.U. 1978 nr 7, poz. 24);
3. Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji (Dz.U. 1976 nr 32, poz. 190);
4. Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, sporządzona w Bernie dnia 19 września 1979 r. (Dz.U. 1996, nr 58, poz. 264);
5. Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości, sporządzona w Genewie dnia 13 listopada 1979 r. (Dz.U. 1985, nr 60, poz. 311);
6. Konwencja Wiedeńska w sprawie ochrony warstwy ozonowej, sporządzona w Wiedniu dnia 22 marca 1985 r. (Dz.U. 1992, nr 98, poz. 488);
7. Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona), sporządzona w la Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz.U. 1996 nr 120, poz. 564);
8. Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzona w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. (Dz.U. 2000 nr 28, poz. 346);
9. Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzona w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r. (Dz.U. 1996 nr 53, poz. 238);
10. Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz.U. 2002 nr 184, poz. 1532);
11. Protokół z Kioto do ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzony w Kioto dnia 11 grudnia 1997 r. (Dz.U. 2005 nr 203, poz. 1684);
12. Europejska Konwencja Krajobrazowa, sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r. (Dz.U. 2006 nr 14, poz. 98);
13. Konwencja UNESCO, sporządzona w Paryżu dnia 20 października 2005 r., w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego (Dz.U. 2007 nr 215, poz. 1585);
14. Konwencja UNESCO, sporządzona w Paryżu dnia 17 października 2003r., w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego (Dz.U. 2011 nr 172, poz. 1018).

Dyrektywy UE:

1. Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków (Dz.Urz. L Nr 103/1979, s.1);
2. Dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. L Nr 135/1991, s. 40);

3. Dyrektywa Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. *w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzące ze źródeł rolniczych (Dz.Urz. L Nr 375/1991, s. 1)*
4. Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.Urz. L Nr 2006/1992, s.7);
5. Dyrektywa Rady 99/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz.Urz. L Nr 182/1999, s. 1);
6. Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. w sprawie wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.Urz. L Nr 327/2000, s. 1
7. Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz.Urz. L 197/2001, s. 30);
8. Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska (Dz.Urz. L Nr 41/2003, s. 26);
9. Dyrektywa Rady 2006/12/WE z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie odpadów (Dz.Urz. L 114/2009, s.9);
10. Dyrektywa 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 14 marca 2007 r. ustanawiająca infrastrukturę informacji przestrzennej w UE — INSPIRE (Dz.Urz. L 108);
11. Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dz.Urz. L 288/27);
12. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz.Urz. L 140/16).

Ustawy:

1. Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (t.j. Dz.U. z 2011 r. nr 118, poz. 687 ze zm.);
2. Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz.U. 2007 nr 19, poz. 115 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz.U. z 2011 r. nr 212, poz. 1263 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (t.j. Dz.U. 2010 nr 193, poz. 1287 z późn. zm.);
5. Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz.U. z 2011 r. nr 12, poz. 59, ze zm.);
6. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz.U. z 2010 r. nr 243, poz. 1623, ze zm.);
7. Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (tj. Dz.U. z 2007 nr 42, poz. 274, ze zm.);
8. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2010 r. nr 102, poz. 651, ze zm.);
9. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz.U. 2004 r. nr 121, poz. 1266 z późn. zm.);
10. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz.U. 2012, nr 0, poz. 391 ze zm.);
11. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j. Dz.U. 2012 nr 0, poz. 1059);
12. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz.U. 2001 nr 142, poz. 1590 z późn. zm.);

13. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2013 nr 0, poz. 1232 z późn. zm.);
14. Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (t.j. Dz.U. 2006 nr 123, poz. 858 z późn. zm.);
15. Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz.U. 2001 nr 97, poz. 1051 z późn. zm.);
16. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. 2005 nr 239, poz. 2019 z późn. zm.);
17. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 647 z późn. zm.);
18. Ustawa z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia oraz ustawy — Prawo ochrony środowiska **(**Dz.U. 2003 nr 46 poz. 392);
19. Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (t.j. Dz.U. 2007 nr 16, poz. 94 z późn. zm.);
20. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2003 nr 162, poz. 1568 z późn. zm.);
21. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. 2013 nr 0, poz. 627 z późn. zm.);
22. Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz gminach uzdrowiskowych (t.j. Dz.U. 2012, poz. 651 z późn. zm.);
23. Ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz.U. nr 64 z 2007 r., poz. 427);
24. Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. 2007, nr 75, poz. 493);
25. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. 2013 nr 0, poz. 1235 z późn. zm.);
26. Ustaw z dnia 05.01.2011 r. o zmianie ustawy Prawo Wodne oraz niektórych innych ustaw. (Dz. U. 2011 r. nr 32, poz. 159);
27. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2011 r. nr 163, poz. 981 z późn. zm.);
28. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. 2013 r. nr 0, poz. 21).
29. Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (t.j. Dz.U. 2012 r. poz.651).
30. Ustawa o publicznym transporcie zbiorowym (Dz.U. 2011 r. nr5, poz.13).
31. Ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. - Prawo lotnicze (Dz. U. z 2013 r., poz. 1393).

Rozporządzenia:

1. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 r. w sprawie utworzenia Świętokrzyskiego Parku Narodowego (Dz.U. 1950 nr 14, poz. 133) *(uwaga: rozporządzenie zostało uchylone z wyjątkiem §1 dotyczącego utworzenia ŚPN)* oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 1996 r. w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego (Dz.U. 1996 nr 4, poz. 29);
2. Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 26 lutego 1996 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać skrzyżowania linii kolejowych z drogami publicznymi i ich usytuowanie (Dz.U. 1996 nr 33, poz. 144 z późn. zm.);

3. Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 10 września 1998 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle kolejowe i ich usytuowanie (Dz.U. 1998 nr 151, poz. 987);
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 r. w sprawie ustalenia wykazu dróg krajowych i wojewódzkich (Dz.U. 1998 nr 160, poz. 1071);
5. Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz.U.1999 nr 43, poz. 430 z późn. zm.)
6. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz.U. 2013 r., poz. 640);
7. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. 2002 r. nr 75, poz. 690 z późn. zm.);
8. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz.U. 2002, nr 155, poz. 1298);
9. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 maja 2004 r. w sprawie sposobu uwzględniania w zagospodarowaniu przestrzennym potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa (Dz.U. 2004 r. nr 125, poz. 1309);
10. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 2004 r. w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz.U. 2004 r. nr 128, poz. 1334 z późn. zm.)
11. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz.U. 2005 r., nr 60, poz. 533);
12. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 października 2005 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać telekomunikacyjne obiekty budowlane i ich usytuowanie (Dz.U. 2005 r. nr 219, poz. 1864);
13. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 listopada 2005 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi przesyłowe dalekosiężne służące do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie (Dz.U. 2005 r. nr 243, poz. 2063 z późn. zm.);
14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle hydrotechniczne i ich usytuowanie (Dz.U. 2007 nr 86, poz. 579);
15. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz.U. 2010 r., nr 77, poz. 510, z późn. zm.);
16. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2010 r. nr 213, poz. 1397 z późn. zm.);
17. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. 2011, nr 25, poz. 133, z późn. zm.);
18. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia 2013 r. w sprawie wykazu linii kolejowych o znaczeniu państwowym (Dz.U. 2013 poz. 569);
19. Rozporządzenie Nr 71/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Suchedniowsko-Oblęgorskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 r. nr 156, poz. 1932 z późn. zm.);
20. Rozporządzenie Nr 72/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Cisowsko-Orłowińskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 r. nr 156, poz. 1933 z późn. zm.);

21. Rozporządzenie Nr 73/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Sieradowickiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 nr 156, poz. 1934 z późn. zm.);
22. Rozporządzenie Nr 74/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 nr 156, poz. 1935 z późn. zm.);
23. Rozporządzenie Nr 75/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 nr 156, poz. 1936 z późn. zm.);
24. Rozporządzenie Nr 76/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 nr 156, poz. 1937 z późn. zm.);
25. Rozporządzenie Nr 77/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Szanieckiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 nr 156, poz. 1938 z późn. zm.);
26. Rozporządzenie Nr 78/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Kozubowskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 nr 156, poz. 1939, z późn. zm.);
27. Rozporządzenie Nr 87/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Przedborskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 nr 156, poz. 1948);
28. Rozporządzenie Nr 10/2004 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 20 kwietnia 2004 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Przedborskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Św. 2004 nr 58, poz. 947);
29. Rozporządzenie Nr 79/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Suchedniowsko-Oblęgorskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Św. 2005 nr 156, poz. 1940 z późn. zm.);
30. Rozporządzenie Nr 80/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Cisowsko-Orłowińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 nr 156, poz. 1941 z późn. zm.);
31. Rozporządzenie Nr 81/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Sieradowickietgo Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 nr 156, poz. 1942 z późn. zm.);
32. Rozporządzenie Nr 82/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Jeleniowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 nr 156, poz. 1943 z późn. zm.);
33. Rozporządzenie Nr 83/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Chęcińsko-Kieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 nr 156, poz. 1944 z późn. zm.);
34. Rozporządzenie Nr 84/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Nadnidziańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 nr 156, poz. 1945 z późn. zm.);
35. Rozporządzenie Nr 85/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Szanieckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 nr 156, poz. 1946 z późn. zm.);
36. Rozporządzenie Nr 86/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Kozubowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 nr 156, poz. 1947 z późn. zm.);

37. Rozporządzenie Nr 88/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 nr 156, poz. 1949);
38. Rozporządzenie Nr 89/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz.Urz. Woj. Św. 2005 nr 156, poz. 1950 z późn. zm.);
39. Rozporządzenie Nr 22/2006 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Przysusko-Szydłowieckie (Dz.Urz. Woj. Św. 2006, nr 304, poz. 3560).

Zarządzenia Prezydenta RP:

1. Zarządzenie Prezydenta RP z dnia 8 września 1994 w sprawie uznania za pomnik historii (M.P. 1994, nr 50 , poz. 415) — Krzemionek — kopalni krzemienia z okresu neolitu.

Uchwały Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego:

1. Uchwała nr XXXII/435/02 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30 sierpnia 2002 r. w sprawie zatwierdzenia opracowania pn. „Kompleksowy program rozwoju sieci drogowej województwa świętokrzyskiego";
2. Uchwała Nr XXXV/404/06 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 6 lutego 2006 r. w sprawie uchwalenia „Strategii rozwoju turystyki w Województwie Świętokrzyskim na lata 2006–2014";
3. Uchwała Nr XLI Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 11 września 2006 r. w sprawie uchwalenia „Programu reelektryfikacji województwa świętokrzyskiego na lata 2007–2013";
4. Uchwała nr XI/191/07 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 grudnia 2007 r. w sprawie przyjęcia „Programu rozwoju infrastruktury transportowej województwa świętokrzyskiego na lata 2007–2013";
5. Uchwała Nr XI/192/07 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 grudnia 2007 r. w sprawie przyjęcia „Programu małej retencji dla województwa świętokrzyskiego";
6. Uchwała Nr XIX/345/08 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 3 listopada 2008 r. w sprawie uchwalenia „Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego"
7. Uchwała Nr XXXV/627/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013r. w sprawie uchwalenia aktualizacji „Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego na lata 2013–2016 z perspektywą do 2020"
8. Uchwała nr XL/700/10 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 9 sierpnia 2010 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Św. 2010, nr 254, poz. 2543);
9. Uchwała nr XLI/729/10 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 września 2010 r. w sprawie wyznaczenia Kieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz. Woj. Św. 2010, nr 293, poz. 3020);
10. Uchwała nr XII/211/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 12 października 2011 r. w sprawie przyjęcia „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego";
11. Uchwała nr XLII/762/10 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 25 października 2010 r. w sprawie zmiany granicy Jeleniowsko-Staszowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.Urz. Woj. Św. 2010, nr 317, poz. 3408);

12. Uchwała nr XIII/234/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 14 listopada 2011 r. w sprawie określenia „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część A — strefa miasto Kielce — ze względu na przekroczenia pyłu PM 10, pyłu PM 2,5 i benzo(a)pirenu, Część B — strefa świętokrzyska — ze względu na przekroczenia pyłu PM10 i benzo(a)pirenu, Część C — strefa świętokrzyska — ze względu na przekroczenia ozonu" (Dz.Urz. Woj. Św. 2011, nr 322, poz. 3942);
13. Uchwała nr XXV/429/12 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 26 listopada 2012 r. w sprawie określenia „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego — strefa świętokrzyska — ze względu na przekroczenia pyłu PM 2,5" wraz z Planem Działań Krótkoterminowych (Dz.Urz. Woj. Św. 2013, poz. 45);
14. Uchwała nr XXI/361/12 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28 czerwca 2012 r. w sprawie wykonania „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego" 2012–2018 (Dz.Urz. Woj. Św. 2012, poz. 2205);
15. Uchwała nr XXIX/524/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 25 marca 2013 r. w sprawie przyjęcia „Programu opieki nad zabytkami województwa świętokrzyskiego na lata 2013–2016" (Dz.Urz. Woj. Św. 2013, poz. 1691);
16. Uchwała nr XXXIII/589/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 16 lipca 2013 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020.
17. Uchwała nr XIX/250/2012 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 28 czerwca 2012 r., w sprawie ustanowienia Statutu Uzdrowiska Busko-Zdrój.
18. Uchwała Nr XXVII/122/09 Rady Gminy Solec-Zdrój z 20 kwietnia 2009 r. w sprawie statutu uzdrowiska Solec-Zdrój oraz Uchwała Nr X/46/2011 Rady Gminy Solec-Zdrój z dnia 27 października 2011 roku. w sprawie zmian w statucie uzdrowiska Solec-Zdrój.

Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska:

1. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Cisowsko-Orłowińskie PLH260040 (Dz.Urz. Woj. Św. 2014, poz. 1141).
2. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Stawiany PLH260033 (Dz.Urz. Woj. Św. 2014, poz. 1142).
3. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 18 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Bobrzy PLH260014 (Dz.Urz. Woj. Św. 2014, poz. 1415).
4. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 25 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Szaniecko-Solecka PLH260034 (Dz.Urz. Woj. Św. 2014, poz. 1449).
5. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 25 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Krasnej PLH260001 (Dz.Urz. Woj. Św. 2014, poz. 1450).
6. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 25 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Kozubowska PLH260029 (Dz.Urz. Woj. Św. 2014, poz. 1476).
7. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 25 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Bobrzy PLB260001 (Dz.Urz. Woj. Św. 2014, poz. 1477).

8. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 25 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie PLH260041 (Dz.Urz. Woj. Św. 2014, poz. 1478).
9. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Przedborska PLH260004 (Dz.Urz. Woj. Św. 2014, poz. 1457).
10. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Suchedniowskie PLH260010 (Dz.Urz. Woj. Św. 2014, poz. 1458).
11. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Czarnej PLH260015 (Dz.Urz. Woj. Św. 2014, poz. 1561).
12. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Nidziańska PLH260003 (Dz.Urz. Woj. Św. 2014, poz. 1479).

Uchwały rady miast i gmin:

1. Uchwała Nr IX/37/2007 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 1 października 2007 r. w sprawie ustanowienia obszaru chronionego krajobrazu na terenie otuliny Świętokrzyskiego Parku Narodowego w gminie Bodzentyn (Dz.Urz. Woj. Św. 2007, nr 230, poz. 3340);
2. Uchwała Nr XIII/60/2007 Rady Gminy w Górnie z dnia 1 października 2007 r. w sprawie ustanowienia obszaru chronionego krajobrazu na terenie otuliny Świętokrzyskiego Parku Narodowego w gminie Górno (Dz.Urz. Woj. Św. 2007, nr 244, poz. 3645);
3. Uchwała Nr XII/65/2007 Rady Gminy Bieliny z dnia 4 października 2007 r. w sprawie ustanowienia obszaru chronionego krajobrazu na terenie otuliny Świętokrzyskiego Parku Narodowego w gminie Bieliny (Dz.Urz. Woj. Św. 2007, nr 244, poz. 3642).

SPIS MAP POGLĄDOWYCH

(Kierunki polityki przestrzennej)

1. Regionalny system osadnictwa.
2. Ochrona środowiska — kierunki rozwoju.
3. Gospodarka wodna — kierunki zagospodarowania.
4. Dziedzictwo kulturowe — kierunki polityki przestrzennej.
5. Kierunki zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego.
6. Preferencje zalesieniowe gmin województwa świętokrzyskiego.
7. Polityka kształtowania głównego układu transportowego.
8. Schemat Sieci Szerokopasmowej Polski Wschodniej (SSPW).
9. Kierunki rozwoju głównych elementów energetyki.
10. Model zagospodarowania przestrzennego obszaru funkcjonalnego Kielc. Elementy stabilizujące rozwój metropolizacji.
11. Kierunki polityki przestrzennej — synteza ustaleń.
12. Główne obszary funkcjonalne.

DELIMITACJA OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW

BDL GUS – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Ekspertyza PAN – Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych Stolic Województw **IGiPZ PAN** – Państwowa Akademia Nauk, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. S. Leszczyckiego

KPZK 2030 – Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2030, przyjęta przez Radę Ministrów 13 grudnia 2011 r.

KSRR 2020 – Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, dokument przyjęty przez Radę ministrów dnia 13 lipca 2010 r.

LHS – Linia Hutnicza Szerokotorowa

MRR – Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

MOF OS - obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych

MOF OW – miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego

NSP – Narodowy Spis Powszechny 2002

OF – obszar funkcjonalny

ONW - tereny o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie

OWWPR – obszary wymagające wsparcia procesów rozwojowych

OSI – obszary strategicznej interwencji publicznej

PF – podobszar funkcjonalny

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego – przyjęty przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego uchwałą Nr XXIX/399/02 z dnia 26 kwietnia 2002 r.

PSR 2002 – Państwowy Spis Rolny 2002

PWIS – Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

ŚBRR – Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego w Kielcach

ŚPN – Świętokrzyski Park Narodowy

UE – Unia Europejska

UM – Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego

WKU-A – Wojewódzka Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna

WOF - wiejskie obszary funkcjonalne

Zarządu Woj. Św. – Zarząd Województwa Świętokrzyskiego

Zmiana Planu, projekt zmiany pzpw - projekt Zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego opracowywany w oparciu o uchwałę Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego Nr XXXVI/422/06 z dnia 27 marca 2006 r.

ZIT –Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

ZPPW – Zespół Planowania Przestrzennego Województwa

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie
2. Miejskie obszary funkcjonalne (MOF)
   2.1. Delimitacja obszaru funkcjonalnego Kielc
   2.2. Potencjalne obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych (MOF OS)
3. Wiejskie obszary funkcjonalne
   3.1. Delimitacja wiejskich obszarów funkcjonalnych uczestniczących w procesach rozwojowych generowanych przez funkcje nierolnicze
4. Obszary wymagające wsparcia procesów rozwojowych
   4.1. Delimitacja obszarów predysponowanych do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej
   4.2. Delimitacja obszarów predysponowanych do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej, w tym w oparciu o restrukturyzację i rozwój nowych funkcji
   4.2.a) Miasta tracące dotychczasowe funkcje
   4.2.b) Obszary o najgorszej dostępności do usług
   4.3. Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych
5. Obszary szczególnego zjawiska w skali regionalnej
   5.1. Obszary o największym potencjale rolniczym
   5.2. Obszary o największym potencjale przyrodniczo-krajobrazowym
   5.3. Obszary o największym potencjale rozwoju wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych
   5.4. Wielofunkcyjny potencjał „Staszowskiego obszaru aktywności przemysłowo-osiedleńczej”
6. Delimitacja obszarów funkcjonalnych w województwie świętokrzyskim

SPIS MAP

Mapa nr 1. Zasięg obszaru funkcjonalnego Kielc wg ekspertyzy dra hab. prof. PAN Przemysława Śleszyńskiego
Mapa nr 2. Średnia liczba pozwoleń na budowę wydanych w latach 2004-2012 dla inwestorów z Kielc
Mapa nr 3. Ruch budowlany na podstawie studiów gminnych i zdjęć satelitarnych
Mapa nr 4. Nasilenie dojazdów do pracy do ośrodków powiatowych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (dane GUS 2006 r.)
Mapa nr 5. Udział pracujących w zawodach pozarolniczych w stosunku do ogółu pracujących, NSP 2002 r.
Mapa nr 6. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, 2011 r.
Mapa nr 7. Udział podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R), 2002 r.
Mapa nr 8. Gęstość zaludnienia, 2011 r.
Mapa nr 9. Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców, 2002–2011
Mapa nr 10. Potencjalny zasięg obszaru funkcjonalnego ośrodków subregionalnych
Mapa nr 11. Obszar funkcjonalny ośrodków subregionalnych
Mapa nr 12. Natężenie procesów urbanizacyjnych i wpływu miast
Mapa nr 13. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w 2011 r.
Mapa nr 14. Dynamika wskaźnika liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w latach 2006–2011
Mapa nr 15. Dynamika udziału podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R) w latach 2006–2011
Mapa nr 16. Dynamika dochodów własnych gmin na 1 mieszkańca w latach 2006–2011
Mapa nr 17. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2011 r.
Mapa nr 18. Udział pracujących w zawodach pozarolniczych, NSP 2002 r., w stosunku do średniej wojewódzkiej
Mapa nr 19. Obszary wiejskie uczestniczące w procesach rozwojowych. Gminy wykazujące największą dynamikę rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarczych
Mapa nr 20. Obszary o najniższym stopniu rozwoju
Mapa nr 21. Izochrony dojazdu do Kielc
Mapa nr 22. Waloryzacja obszarów wiejskich w aspekcie przydatności dla rozwoju rolnictwa towarowego
Mapa nr 23. Depopulacja
Mapa nr 24. Obszary predysponowane do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej mieszkańców w latach 2006–2011
Mapa nr 25. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym, 2011
Mapa nr 26. Udział gospodarstw domowych utrzymujących się z pozazarobkowych źródeł utrzymania w ogólnej liczbie gospodarstw domowych, NSP 2002 r.
Mapa nr 27. Udział gospodarstw domowych utrzymujących się z rolnictwa w ogólnej liczbie gospodarstw domowych, NSP 2002 r.
Mapa nr 28. Delimitacja podobszaru recesji przestarzałej bazy przemysłowej predysponowanego do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej w oparciu o rozwój funkcji nierolniczych
Mapa nr 29. Wyposażenie w infrastrukturę
Mapa nr 30. Gęstość zaludnienia na powierzchnię bezleśną
Mapa nr 31. Dochody własne gmin

Mapa nr 32. Delimitacja obszaru recesji funkcji rolniczej predysponowanego do wielokierunkowej aktywizacji-społeczno-gospodarczej
Mapa nr 33. Obszar wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej
Mapa nr 34. Delimitacja obszarów o najgorszej dostępności do usług
Mapa nr 35. Ocena warunków glebowych i agrarnych
Mapa nr 36. Ocena warunków ekonomicznych rozwoju rolnictwa
Mapa nr 37. Waloryzacja obszarów wiejskich w aspekcie przydatności dla rozwoju rolnictwa towarowego
Mapa nr 38. Procentowy udział powierzchni parku narodowego i parków krajobrazowych w powierzchni ogólnej gmin — stan na koniec 2009 r.
Mapa nr 39. Walory przyrodniczo-krajobrazowe
Mapa nr 40. Obszary funkcjonalne przemysłu wydobywczego
Mapa nr 41. Staszowski obszar aktywności przemysłowo-osiedleńczej
Mapa nr 42. Delimitacja obszaru recesji funkcji rolniczej predysponowanego do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej
Mapa nr 43. Delimitacja obszarów funkcjonalnych w województwie świętokrzyskim

1. Wprowadzenie

Jednym z głównych atrybutów polityki spójności UE w perspektywie finansowej 2014–2020 będzie odejście od dominacji tradycyjnych, mało skoordynowanych polityk sektorowych na rzecz zintegrowanego podejścia terytorialnego, ukierunkowanego na wykorzystanie wewnętrznych potencjałów obszarów, **posiadających** wspólne cechy geograficzne (społeczno-gospodarcze i przestrzenne) oraz zbliżone problemy rozwoju. Terytoria te zostały określone w polityce przestrzennej mianem **obszarów funkcjonalnych (OF).** Przedmiotem zainteresowania polityki rozwoju są zaś **obszary strategicznej interwencji (OSI)** rozumiane jako typy obszarów funkcjonalnych, będące przedmiotem działań koncentracji polityki regionalnej, których sposób wyznaczania został określony w strategii.

Kryterium wsparcia tych obszarów, najpełniej wyrażonym w „Raporcie…" Fabrizio Barca z 27 kwietnia 2009 r., stało się założenie iż: „*poligonem polityki regionalnej, której głównym narzędziem jest strategia, powinna być rzeczywista delimitacja przestrzenna problemów, a nie statystyczny obszar administracyjny*".

Zgodnie z tym założeniem **obszarem strategicznej interwencji publicznej** nie musi być obszar zawarty w granicach administracyjnych gminy, powiatu czy województwa, mający na ogół zróżnicowaną strukturę funkcjonalną, lecz spójny przestrzennie układ geograficzny**,** charakteryzujący się podobnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi, wspólnymi celami rozwoju.

W myśl postanowień przyjętej przez Rząd RP w grudniu 2011 roku *„Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju – 2030"* ***(KPZK 2030)*** obszary funkcjonalne miały zostać ustalone w oparciu o jednolite kryteria delimitacji, uwzględniające posiadanie wspólnych związków funkcjonalnych i obszarów problemowych, na których dochodzi do podobnych kolizji i dysfunkcji rozwojowych. Powinny też reprezentować podobny, względnie komplementarny typ potencjału gospodarczego.

Bazując na zawartej w obowiązującej ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym definicji obszaru problemowego, tj. ***„obszaru szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych" wskazanego w planie zagospodarowania przestrzennego województwa lub określonego w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy"*** omawiana KPZK 2030 definicję tą uzupełnia o zapis: ***„jest to zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi, jednolitymi celami rozwoju".***

Po raz pierwszy podejście terytorialne w dokumentach centralnych zostało zastosowane w uchwalonej w lipcu 2010 roku *„Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie"* (***KSRR 2020),*** która nowy paradygmat polityki ukierunkowanej terytorialnie wprowadza w odniesieniu do polityki regionalnej państwa na lata 2014–2020.

Zgodnie z postanowieniami tej Strategii, polityka regionalna winna zapewnić spójność działań inwestycyjnych podejmowanych przez różne podmioty na danym obszarze — tak by mogły one generować efekty synergiczne oraz umożliwić dostosowanie celów i instrumentów interwencji publicznej do lokalnej specyfiki. Winna też umożliwić integrację działań publicznych w wymiarze przestrzennym oraz ułatwić wdrożenie spójnego systemu zarządzania, opartego o wspólną wizję rozwoju.

W ujęciu terytorialnym przedmiotem strategicznej interwencji państwa powinno być całe terytorium Polski, a cele i instrumenty nowej polityki regionalnej winny być różnicowane w zależności od specyfiki i potrzeb rozwojowych różnych typów obszarów funkcjonalnych.

Ustalenia te przełamują stosowane dotychczas, jednolite, pozbawione rozróżniania funkcjonalnego podejście administracyjne, w którym beneficjentem pomocy publicznej było miasto, gmina lub województwo w swych granicach administracyjnych.

W myśl ustaleń *KPZK 2030* obszary funkcjonalne winny być postrzegane jako wspólny, nadrzędny element planowania przestrzennego oraz społeczno-gospodarczego na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, a ich wdrożenie do polityki rozwoju (wobec utrwalonej już konkurencji gmin w ubieganiu się o środki pomocowe) winno stać się priorytetowym wyzwaniem dla przyszłego modelu zarządzania.

Uwzględniając fakt, iż ustalenie granic większości obszarów funkcjonalnych (z wyjątkiem obejmujących więcej niż jedno województwo lub strategicznych z punktu widzenia funkcjonowania kraju) będzie się odbywać na szczeblu regionalnym w systemie planowania przestrzennego, do wydzielenia tych obszarów przyjmuje się następujące cztery zasady delimitacji stosowane w metodologii planistycznej:

- **zasada spójności** (obszar funkcjonalny musi być ciągły przestrzennie tj. zawierać w sobie tylko gminy posiadające wspólne granice, nie może zaś obejmować gmin zakwalifikowanych do innego obszaru);
- **zasada rozłączności** (podstawowym modułem planistycznym jest obszar gminy, przy czym jedna gmina może należeć tylko do jednego obszaru funkcjonalnego);
- **zasada dominującej funkcji obszaru** (w przypadku zróżnicowania funkcjonalnego terenu gminy podstawą zakwalifikowania jej do jednego obszaru funkcjonalnego będzie przewaga wspólnych cech i powiązań przestrzennych wyznaczająca dominujący kierunek ciążenia);
- **zasada ciągłości planowania** (do delimitacji obszarów funkcjonalnych winien być maksymalnie wykorzystany dotychczasowy dorobek planistyczny w zakresie kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej);
- **zasada harmonizacji prac delimitacyjnych** na różnych szczeblach planowania (wybrane metody i kryteria wydzielenia obszarów funkcjonalnych powinny zapewniać porównywalność i harmonizację wyników).

W pracach nad delimitacją obszarów funkcjonalnych w województwie świętokrzyskim oparto się także na postanowieniach *KPZK – 2030* dotyczących systematyki tych obszarów, które precyzują m. innymi ich typologię, miejsce i podmiot delimitacji oraz obowiązki samorządu województwa w zakresie sporządzania strategii i planu zagospodarowania przestrzennego wybranych obszarów.

Zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Rozwoju Regionalnego wyrażonym w piśmie znak: DPM-II-074-1-AS-13 z dnia 13 lutego 2013 r. podstawę prac delimitacyjnych miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF) stanowiły wyniki Ekspertyzy PAN w zakresie delimitacji obszarów ośrodków wojewódzkich (MOF OW). Natomiast kryteria wydzielenia pozostałych obszarów funkcjonalnych ujętych w *KPZK 2030* nie zostały jeszcze sprecyzowane. W tej sytuacji wykorzystano wskazania w tym zakresie zawarte w „Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego do 2020 r." przyjętej uchwałą nr XXXIII/589/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 16 lipca 2013 r. oraz metody delimitacji, stosowane w planowaniu przestrzennym.

2. Miejskie obszary funkcjonalne (MOF)

Zgodnie z ustaleniami ***KPZK 2030*** do obszarów tych mogą być zakwalifikowane układy osadnicze spełniające kryteria zwartości i ciągłości przestrzennej. Do **miejskiego obszaru funkcjonalnego** (MOF) zalicza się obszar miasta w jego granicach administracyjnych zwany **„obszarem rdzeniowym"** oraz związaną z nim funkcjonalnie wiejską **„strefę zurbanizowaną"**, na której zaznacza się wyraźny, wielokierunkowy wpływ

ośrodka miejskiego. Biorąc pod uwagę fakt, że obszary te będą tworzone z odrębnych administracyjnie jednostek osadniczych, samorządy tych jednostek muszą wyrazić chęć uczestnictwa w MOF oraz deklarować wsparcie realizacji wspólnej polityki rozwoju.

Wspomniana *„Koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju – 2030”* dopuszcza delimitację:

1. Obszarów ośrodków wojewódzkich (w tym metropolitalnych) — ustalone w KPZK 2030 warunki delimitacji MOF OW spełnia obszar funkcjonalny Kielc,
2. Obszarów ośrodków regionalnych (zgodnie z *KPZK – 2030* w woj. świętokrzyskim brak jest tego rodzaju ośrodków i obszarów);
3. Obszarów ośrodków subregionalnych (zgodnie z ustaleniami KPZK 2030 ośrodkami tymi są: ponad 50-tysięczne Ostrowiec Świętokrzyski i Starachowice, natomiast wg kryteriów *KSRR 2020* do ośrodków tych zalicza się także blisko 50-tys. miasto Skarżysko-Kamienna, pełniące już niektóre funkcje subregionalne oraz ponad 20-tys. Sandomierz) — z uwagi na kumulację problemów społeczno-gospodarczych oraz zahamowanie dyfuzji czynników urbanizacji, miasta północne oraz otaczające je gminy, nie osiągają obecnie dynamiki rozwoju cechującej obszary uczestniczące w procesach rozwojowych. Zachowały natomiast dawne związki funkcjonalne i kooperacyjne, które mogą być podstawą utworzenia wspólnego obszaru funkcjonalnego ośrodków zagrożonych marginalizacją i utratą swych funkcji społeczno-gospodarczych. Byłby on wydzielony w oparciu o kryteria delimitacji właściwe dla obszarów nie uczestniczących w rozwoju, które wymagają kompleksowych działań rewitalizacyjnych i aktywizacji wielofunkcyjnej;
4. Obszary funkcjonalne ośrodków lokalnych — w warunkach województwa strefy te ograniczają się najczęściej do granic administracyjnych miasta lub miasta — gminy i nie tworzą zwartych obszarów funkcjonalnych.

2.1. Delimitacja obszaru funkcjonalnego Kielc

Jak wynika z postanowień ***KPZK 2030 i KSRR 2020*** ośrodki wojewódzkie mają obowiązek ustalenia własnego obszaru funkcjonalnego, który stwarzałby warunki do bardziej efektywnego zarządzania rozwojem. Kryteria wydzielenia tego obszaru powinien określić zespół międzyresortowy z udziałem przedstawicieli samorządów terytorialnych.

Delimitacja MOF OW winna być dokonana na poziomie wojewódzkim (w planach zagospodarowania przestrzennego województw) przy zastosowaniu jednolitych kryteriów ustalonych wspólnie przez stronę rządową i samorządową przy udziale partnerów społecznych i gospodarczych.

Chcąc zapewnić porównywalność i harmonizację prac delimitacyjnych, na różnych szczeblach zarządzania Ministerstwo Rozwoju Regionalnego przygotowało opracowanie zawierające ramowy model delimitacji tych obszarów, który jest jednocześnie stanowiskiem MRR w zakresie kryteriów, sposobów i warunków delimitacji MOF OW. Mając jednak na uwadze indywidualne uwarunkowania regionalne, które mogły nie zostać uwzględnione w tej delimitacji, MRR zwróciło uwagę na możliwość uwzględnienia niewielkiej modyfikacji w uzasadnionych przypadkach.

Model delimitacji MOF OW Ministerstwa Rozwoju Regionalnego

Omawiany model delimitacji zawarty jest w opracowaniu zat. *Kryteria delimitacji obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich”,* wykonanym przez IGiPZ PAN w październiku 2012 r. Zastosowana w tym opracowaniu metoda wskaźnikowa opiera się na analizie zestawu porównywalnych wskaźników odnoszących się do obszarów całych gmin, przy zachowaniu warunku spójności i rozłączności terytoriów tych jednostek. Wszystkim

wskaźnikom przypisano minimalne kryteria liczbowe, których spełnienie warunkowało zaliczenie gminy do MOF *(czcionką pogrubioną oznaczono wartość wskaźnika przyjętą w wariancie 6 uznanym przez ministerstwo za wynikowy - najlepiej spełniający oczekiwania)*:

- wskaźniki funkcjonalne: liczba wyjeżdżających do pracy najemnej do rdzenia MOF na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym — dane za 2006 r. *(40, **50** lub 60 osób)* oraz liczba zameldowań z rdzenia MOF na 1000 mieszkańców — dane za 2009 r. *(2, **3,** lub 4 osoby);*
- wskaźniki społeczno-gospodarcze: udział pracujących w zawodach pozarolniczych do średniej wojewódzkiej — dane za 2002 r. *(60–100%, **75%),*** liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców do średniej wojewódzkiej — dane za 2011 r. ***(75%);*** udział podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu w odniesieniu do analogicznego wskaźnika obliczonego dla rdzenia MOF — dane za 2011 r. *(40–60%, **50%***);
- wskaźniki morfologiczne: (gęstość zaludnienia bezleśnej powierzchni gminy jako stosunek do analogicznego średniego wskaźnika dla województwa – dane za 2011 r. - (40-60%, **50%)** i liczba oddanych mieszkań na 1000 mieszkańców do średniej wojewódzkiej — dane za lata 2002–2011 r. (90–110%, **75%**).

Kolejne symulacje wariantowego zróżnicowania wskaźników (łącznie wykonano 6 takich prób) dowiodły, że optymalnym warunkiem zaliczenia gminy do MOF jest spełnienie przez nią 6 z 7 ustalonych kryteriów minimalnych. Spełnia je 9 gmin **podkieleckich (patrz mapa nr 1).**

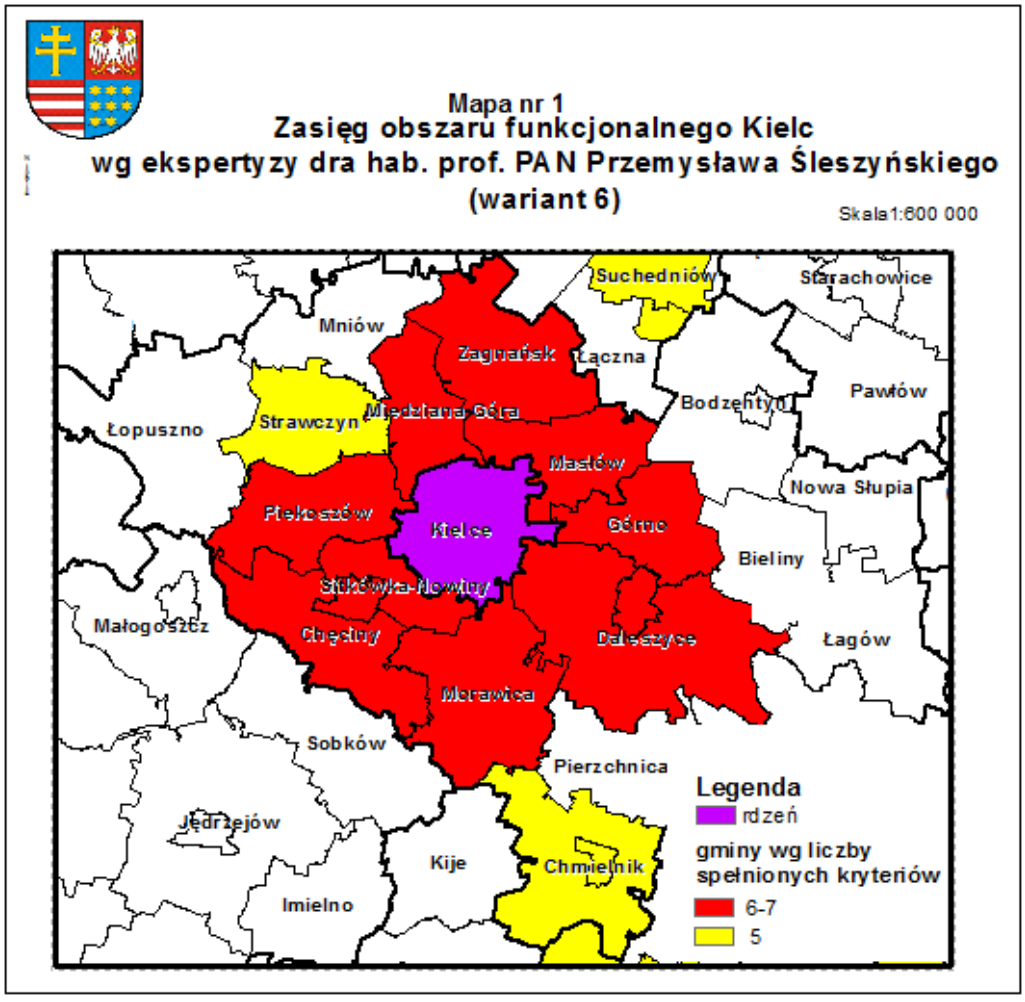

Należy podkreślić fakt, iż autorzy opracowania dostrzegli konieczność współpracy z Urzędami Marszałkowskimi przy ostatecznym ustalaniu granic tych obszarów (zwłaszcza w kierunku racjonalnego ich poszerzenia) przy zaleceniu, że dalsza procedura delimitacyjna powinna uwzględniać wypracowaną metodykę, w której szczególny nacisk należy położyć na kształtowanie się dojazdów do pracy.

Po analizie nadesłanych z województw uwag Ministerstwo Rozwoju Regionalnego w kwietniu 2013 r. przedstawiło ostateczną wersję delimitacji obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich. W porównaniu do pierwotnej wersji do niektórych MOF OW największych w kraju miast dodatkowo dołączono („na podstawie innych ważnych przesłanek") dodatkowe gminy, podczas gdy ośrodki Polski Wschodniej: Kielce, Olsztyn i Białystok nie uzyskały żadnych dodatkowych włączeń poszerzających granice MOF.

Wobec powyższego w ZPPW dokonano szczegółowej analizy ruchu budowlanego we wszystkich gminach województwa, ze szczególnym uwzględnieniem zasięgu zjawiska suburbanizacji. W tym celu wystąpiono do wszystkich Starostów w woj. świętokrzyskim z prośbą o udostępnienie wykazu pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych wydanych w latach 2004–2012. Aby zwaloryzować ruch budowlany w otoczeniu Kielc wystąpiono z dodatkowym wnioskiem o wyodrębnienie w ogólnej liczbie wydanych pozwoleń — inwestorów z Kielc. Następnie przeliczono średnią liczbę pozwoleń wydanych w gminach pretendujących do MOF OW — dla inwestorów z Kielc i wyniki przedstawiono w postaci graficznej **(mapa nr 2).**

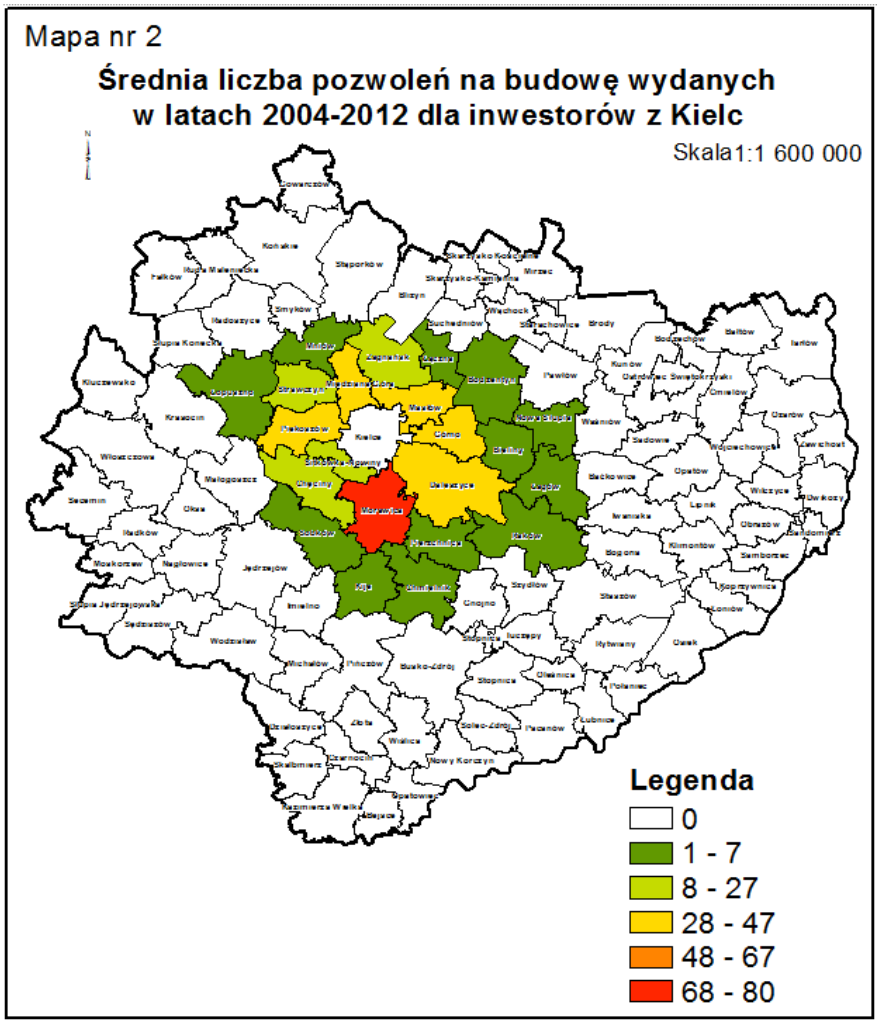

Przeprowadzono także szczegółową analizę rozmieszczenia ruchu budowlanego wykorzystując zdjęcia satelitarne oraz mapy studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wszystkich gmin podkieleckich. Wykonana metodą wizualizacji punktowej analiza wyraźnie obrazuje lokalne zagęszczenia egzogenicznego ruchu budowlanego i aktualny zasięg zjawiska suburbanizacji w otoczeniu ośrodka wojewódzkiego **(patrz mapa nr 3).**

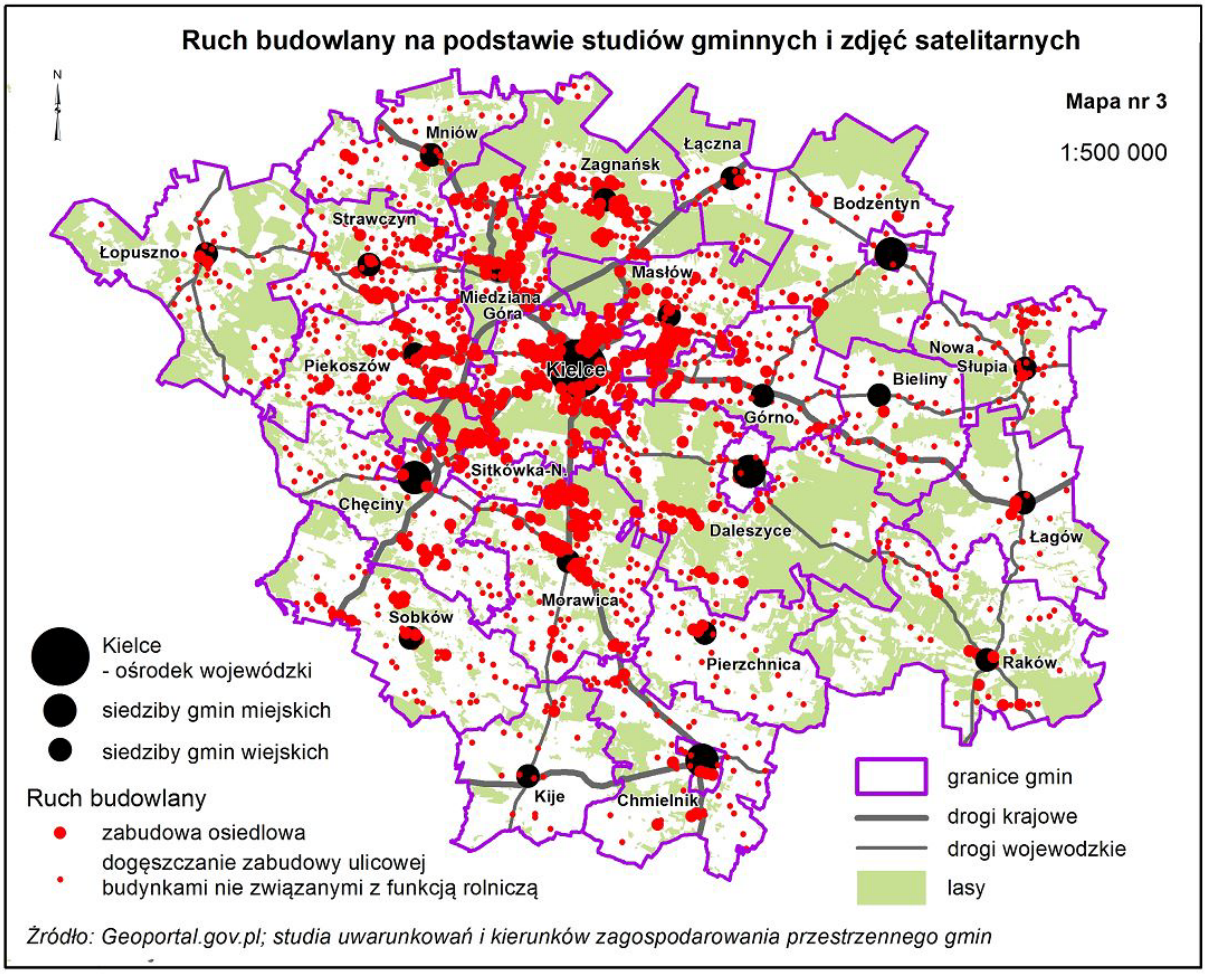

Jak widać z ww. analiz nie wszystkie gminy powiatu kieleckiego charakteryzują się równie wysokim natężeniem ruchu budowlanego. Oprócz gmin wskazanych w delimitacji prof. Śleszyńskiego duży ruch budowlany odnotowano w gminie Strawczyn. W wymienionej delimitacji gmina ta spełniła 5 kryteriów i wykazywała nieznaczne braki w 2 wskaźnikach społeczno-gospodarczych. W przypadku liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców odniesionej do średniej wojewódzkiej Strawczyn uzyskał wynik 74,3%, a jako graniczną wartość przyjęto 75%. Nieco więcej, bo 6,6% brakowało przedmiotowej gminie do spełnienia warunku przynależności do MOF OW w przypadku udziału podmiotów gospodarczych wyższego rzędu w stosunku do średniej wojewódzkiej, która wynosiła 50%. Zważywszy na to, że za najważniejsze kryterium uznano liczbę wyjeżdżających do pracy na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym Strawczyn spełnił to kryterium osiągając wynik 84,7, podczas gdy minimalny próg w tym zakresie wyniósł 50 osób. Zbliżoną sytuację zanotowano w mieście i gminie Chmielnik, w delimitacji prof. Śleszyńskiego również uzyskał 5 punktów. Z badanych wskaźników gmina ta wykazuje wysoki udział: pracujących w zawodach pozarolniczych 90,5% (graniczna wartość — powyżej 75%), podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu 54,9% (graniczna wartość — powyżej 50%),

przewyższającą graniczną - wartość gęstości zaludnienia — 66,8 (graniczna wartość — powyżej 50%) oraz wysoką liczbę mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców — 125,9% (graniczna wartość — powyżej 75%). Nieznacznie wyższy niż wymagany jest też wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców 75,5% (graniczna wartość — powyżej 75%).

Ponieważ niektóre MOF OW w delimitacji MRR poszerzono uwzględniając niewielkie braki wskaźnikowe, to biorąc pod uwagę powyższe zadecydowano o przyłączeniu Strawczyna i Chmielnika do MOF OW Kielce.

W efekcie wyznacza się Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Wojewódzkiego Kielce, który tworzą: miasto rdzeniowe — Kielce oraz 11 gmin tj.: Gmina Zagnańsk, Gmina Masłów, Gmina Górno, Miasto i Gmina Daleszyce, Gmina Morawica, Gmina Sitkówka-Nowiny, Miasto i Gmina Chęciny, Gmina Piekoszów, Gmina Miedziana Góra, Miasto i Gmina Chmielnik i Gmina Strawczyn.

Podsumowując powyższe analizy należy podkreślić, że zasięg Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego musiał uzyskać akceptację gmin, wchodzących w jego skład. Ostateczny kształt MOF OW został przyjęty na spotkaniu konsultacyjnym zorganizowanym w dniu 30 września 2013 r. przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego. Efektem tego spotkania było podpisanie Stanowiska w sprawie przyjęcia ostatecznego zasięgu MOF OW Kielce, przez przedstawicieli miasta Kielce oraz gmin włączonych w granice obszaru funkcjonalnego miasta Kielce.

2.2. Potencjalne obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych (MOF OS)

W oparciu o ustalenia KPZK 2030, KSRR 2010–2020 i projektu aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 r. na terytorium regionu wyodrębnia się następujące ośrodki subregionalne: Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice oraz Skarżysko-Kamienna i Sandomierz, pełniące ważne funkcje „głównych bram" województwa.

Jak już wcześniej sygnalizowano, ośrodki subregionalne w północnej części regionu cechuje przewaga zjawisk recesyjnych, które mogą prowadzić do utraty funkcji społeczno-gospodarczych tych miast. Na tle województwa obszary oddziaływania tych ośrodków wyróżnia: osiągnięty w minionych latach wyższy poziom zaludnienia oraz zachowane główne kierunki dojazdów do pracy, mimo radykalnego spadku ich natężenia i ograniczenia zasięgu terytorialnego. Utrzymały też podwyższony poziom przedsiębiorczości przy relatywnie niskiej dynamice przyrostu liczby podmiotów gospodarczych. Z uwagi na ścisłe związki funkcjonalne i bezpośrednie sąsiedztwo MOF Ostrowca Świętokrzyskiego i Starachowic z obszarami funkcjonalnymi Skarżyska-Kamiennej i Końskich do wstępnej analizy wytypowano obszar 20 gmin położonych w nakładających się wzajemnie strefach dojazdów do tych miast, usytuowanych wzdłuż głównego korytarza infrastruktury komunikacyjnej oraz 4 gminy położone w bezpośrednim sąsiedztwie Sandomierza **(mapa nr 4).**

Zgodnie z wytycznymi PAN do delimitacji tego obszaru posłużono się wskaźnikami prof. Śleszyńskiego, z których jeden (liczba zameldowań z rdzenia — ośrodka subregionalnego na 1000 mieszkańców) został pominięty z uwagi na brak danych statystycznych. Ostatecznie analizowano następujące wskaźniki:

- liczba wyjeżdżających do pracy najemnej do rdzenia na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym — 2006 r. **(patrz wspomniana mapa nr 4);**
- udział pracujących w zawodach pozarolniczych w stosunku do ogółu pracujących — 2002 r. **(mapa nr 5);**
- liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców — 2011 r. **(mapa nr 6);**
- udział podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R) w stosunku do analogicznego wskaźnika dla Kielc, 2011 r. **(mapa nr 7);**
- gęstość zaludnienia (na 1 km^2 powierzchni bezleśnej) — 2011 r. **(mapa nr 8);**

Mapa nr 4

Nasilenie dojazdów do pracy do ośrodków powiatowych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (dane GUS 2006 r.)

Skala 1:1 200 000

Legenda
Zasięg przeważających dojazdów do ośrodka powiatowego
- Ostrowca Św.
- Skarżyska-Kam.
- Starachowic
- Końskich
- Sandomierza

oznaczenie na mapie	nasilenie dojazdów	ocena punktowa
	dojazdy najwyższe powyżej 100 osób na 1000 mieszkańców	+5
	dojazdy bardzo wysokie 70-100 osób na 1000 mieszkańców	+4
	dojazdy wysokie 50-70 osób na 1000 mieszkańców	+3
	dojazdy nieznacznie wysokie 40-50 osób na 1000 mieszkańców	+2
	dojazdy umiarkowane 30-40 osób na 1000 mieszkańców	+1
	dojazdy niewielkie do 30 osób na 1000 mieszkańców	0

Mapa nr 5

Udział pracujących w zawodach pozarolniczych w stosunku do ogółu pracujących, NSP 2002 r.

Skala 1:1 200 000

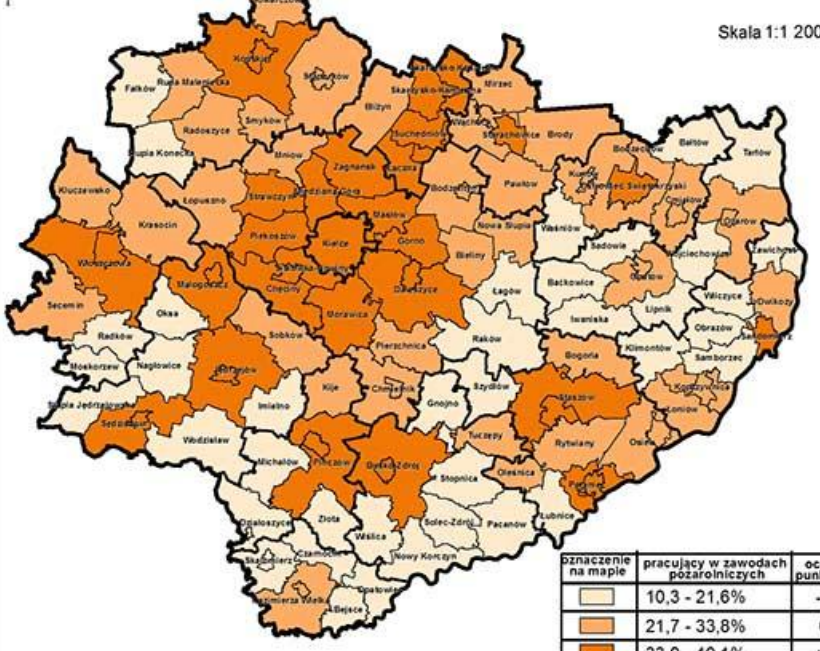

oznaczenie na mapie	pracujący w zawodach pozarolniczych	ocena punktowa
	10,3 - 21,6%	-1
	21,7 - 33,8%	0
	33,9 - 49,1%	+1

średnia dla województwa = 33,8%

Mapa nr 6

Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, 2011 r.

Skala 1:1 200 000

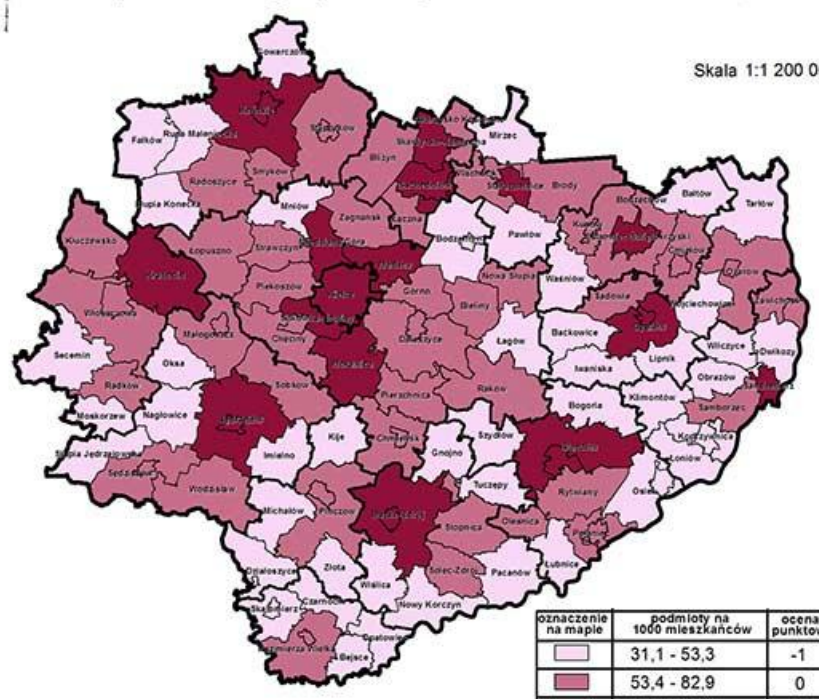

oznaczenie na mapie	podmioty na 1000 mieszkańców	ocena punktowa
	31,1 - 53,3	-1
	53,4 - 82,9	0
	83,0 - 139,0	+1

średnia dla wojewdztwa = 82,9

Mapa nr 7

Udział podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R), 2002 r.

Skala 1:1 200 000

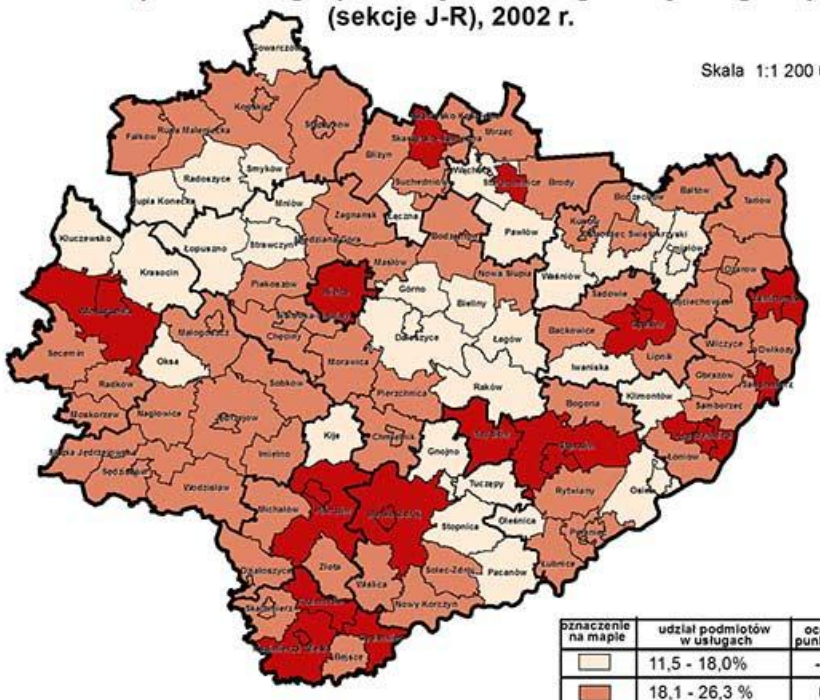

oznaczenie na mapie	udział podmiotów w usługach	ocena punktowa
	11,5 - 18,0%	-1
	18,1 - 26,3 %	0
	26,4 - 34,3	+1

średnia dla województwa = 26,3

Mapa nr 8

Gestość zaludnienia (bez lasów), 2011 r.

Skala 1:1 200 000

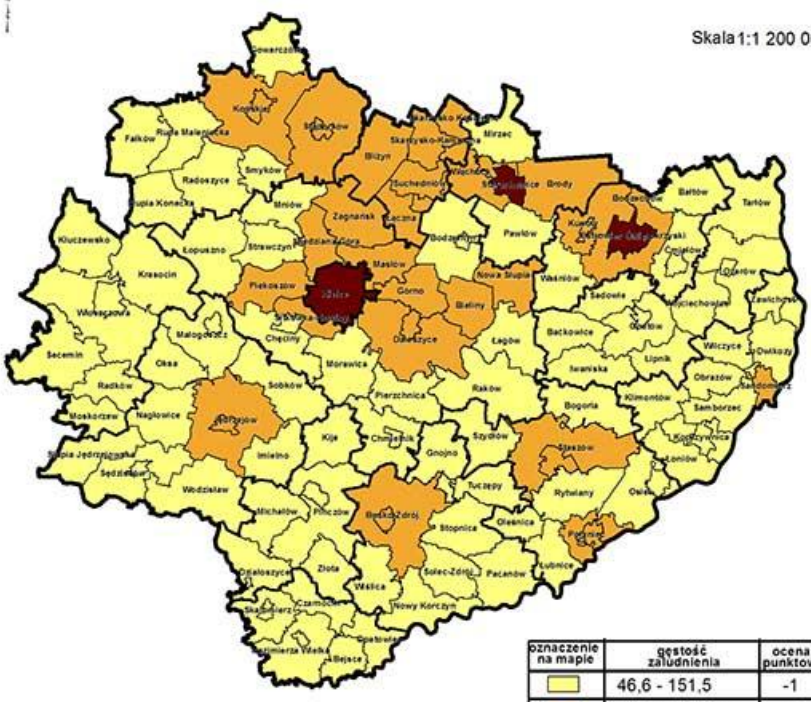

oznaczenie na mapie	gęstość zaludnienia	ocena punktowa
	46,6 - 151,5	-1
	151,6 - 1230,7	0
	1230,8 - 2317,9	+1

średnia dla wojewdztwa = 151,6

Mapa nr 9

Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców, 2002-2011

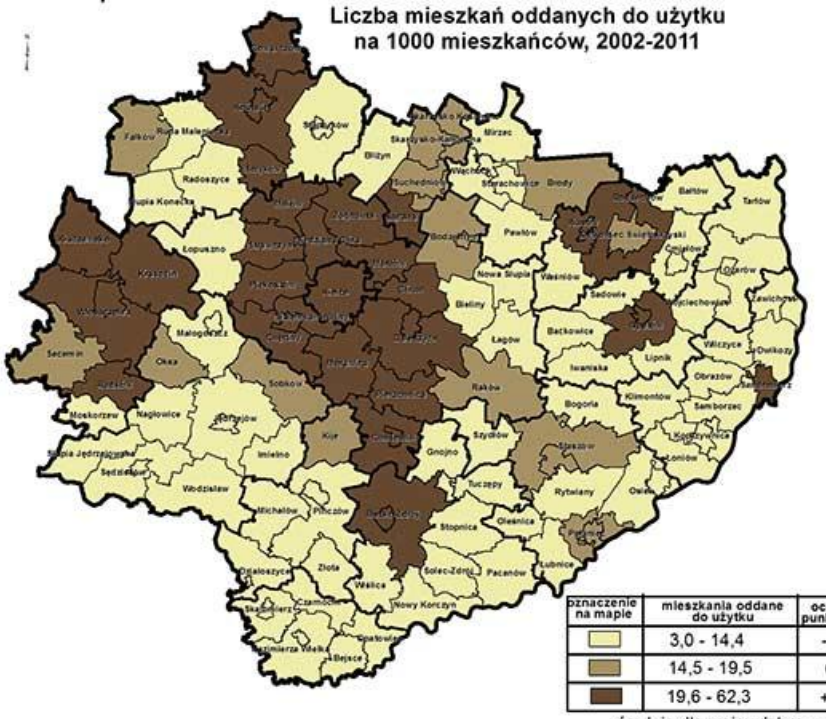

oznaczenie na mapie	mieszkania oddane do użytku	ocena punktowa
	3,0 - 14,4	-1
	14,5 - 19,5	0
	19,6 - 62,3	+1

średnia dla wojewdztwa = 19,56

SBRR
ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

- liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców, 2002–2011 **(mapa nr 9).**

Otrzymane tą drogą wartości liczbowe podzielono na przedziały, odnosząc je do średniej dla województwa, a następnie przypisując każdemu z przedziałów odpowiednią liczbę punktów – im niższa wartość wskaźnika tym mniejsza liczba punktów (*wartość wskaźników oraz ich punktacja są zawarte w legendach mapek poglądowych).* Z uwagi na generalnie niższy poziom wskaźników przyjęto założenie, że kryterium kwalifikacyjne jest spełnione jeżeli dana jednostka uzyska 6 punktów (60% z 10 punktów możliwych do uzyskania) - **(patrz mapa nr 10**).

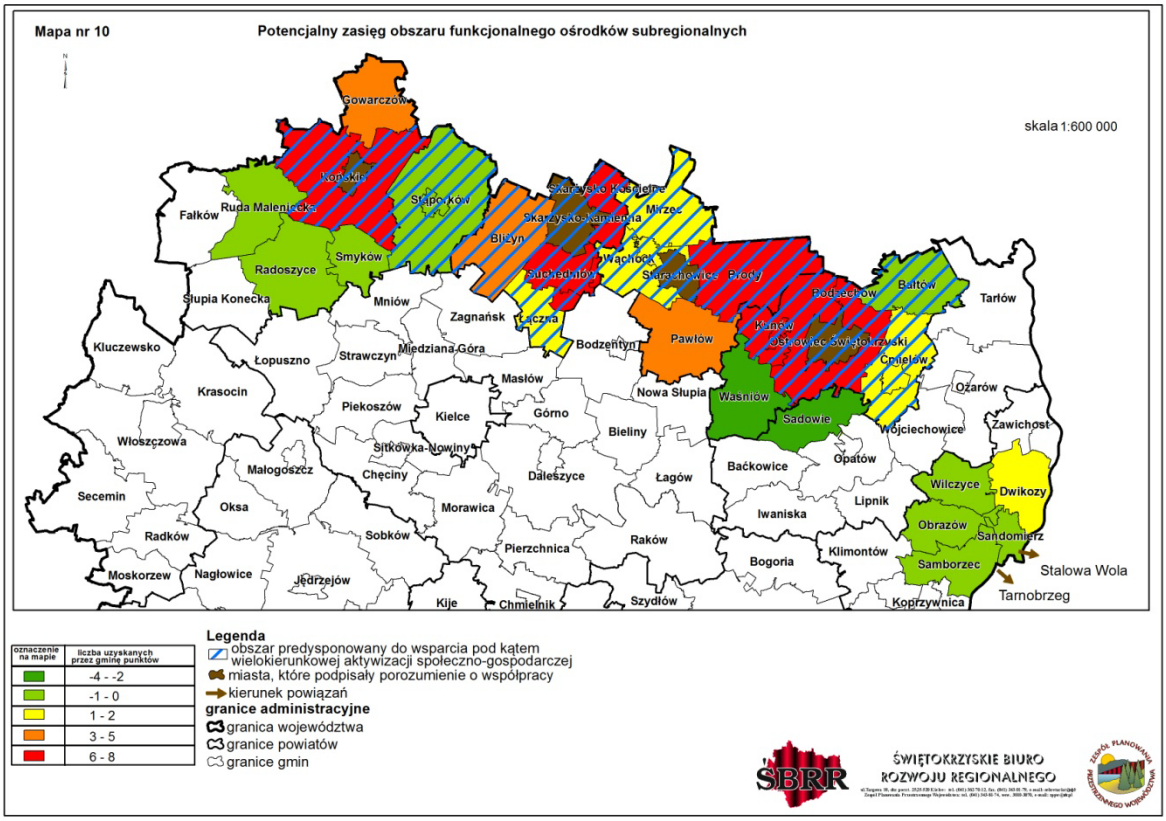

Należy podkreślić fakt, że kryterium kwalifikacyjne do MOF OS spełniło tylko 5 gmin na 24 analizowane w potencjalnym obszarze tych ośrodków, co nie daje podstaw do wyodrębnienia zwartego obszaru funkcjonalnego w oparciu o wskaźniki krajowe.

Powyższe analizy nie oddają jednak specyfiki funkcjonalnej tego obszaru, która przedstawia się następująco:

- swoisty układ związków funkcjonalnych i społeczno-gospodarczych **(patrz mapa nr 11)** wymusza włączenie do MOF OS wszystkich jednostek administracyjnych położonych w pasie od Końskich do Ćmielowa, gdyż mają one wspólne problemy i konflikty rozwoju (wspólne powiązania zdelimitowane już w poprzednich opracowaniach planistycznych — m.in. w obowiązującym Planie jest to obszar aglomeracji staropolskiej), które można rozwiązać jedynie w drodze kooperacji; fakt ten potwierdza zawarte w styczniu br. porozumienie miast: Skarżyska-Kamiennej, Starachowic, Ostrowca Świętokrzyskiego i Końskich na rzecz przyśpieszenia modernizacji łączącego je korytarza drogi krajowej nr 42 oraz linii kolejowej nr 25, a także przygotowania wspólnych projektów rozwojowych;

Mapa nr 11

Elementy zagospodarowania obszarów funkcjonalnych ośrodków subregionalnych

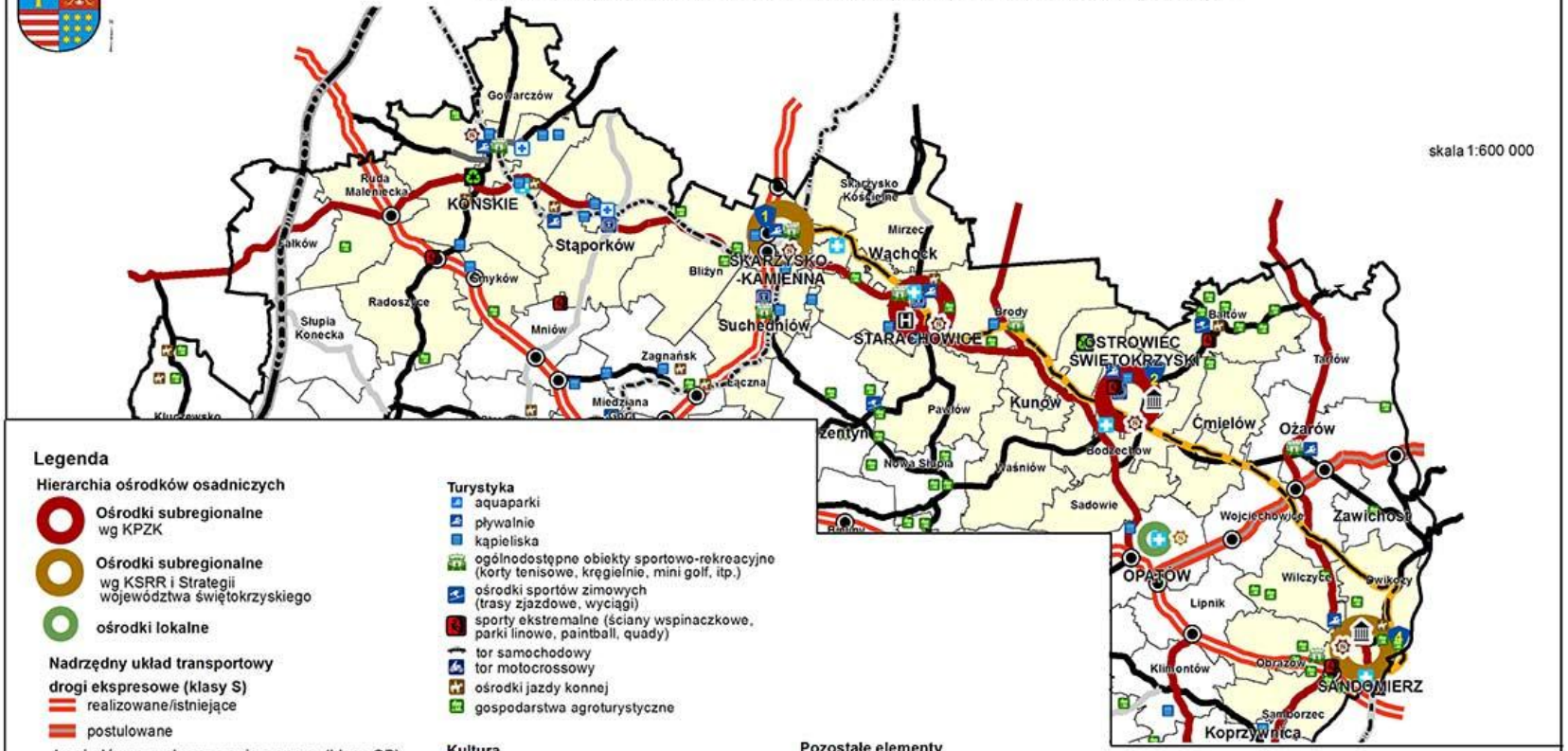

Legenda

Hierarchia ośrodków osadniczych

- Ośrodki subregionalne wg KPZK
- Ośrodki subregionalne wg KSRR i Strategii województwa świętokrzyskiego
- ośrodki lokalne

Nadrzędny układ transportowy

drogi ekspresowe (klasy S)
- realizowane/istniejące
- postulowane

drogi główne ruchu przyspieszonego (klasy GP)
- realizowane/istniejące

drogi główne(klasy G)
- realizowane/istniejące
- postulowane

linie kolejowe
- LK 25 zelektryfikowana
- kolej normalnotorowa
- CMK
- węzły o znaczeniu krajowym

Turystyka
- aquaparki
- pływalnie
- kąpieliska
- ogólnodostępne obiekty sportowo-rekreacyjne (korty tenisowe, kręgielnie, mini golf, itp.)
- ośrodki sportów zimowych (trasy zjazdowe, wyciągi)
- sporty ekstremalne (ściany wspinaczkowe, parki linowe, paintball, quady)
- tor samochodowy
- tor motocrossowy
- ośrodki jazdy konnej
- gospodarstwa agroturystyczne

Kultura
- muzea
- oddział muzeum
- Centrum Geoedukacji
- galerie
- kina

Opieka zdrowotna
- szpitale specjalistyczne
- szpitalePOZ

Pozostałe elementy
- sąd rejonowy
- oddział zamiejscowy sądu rejonowego
- szkoły wyższe
- RZGO
- hotele****
- gminy analizowane pod kątem związków z ośerodkiem subregionalnym

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

- tylko w pełnym kształcie obszar ten mógłby wygenerować czynniki rozwoju na całe, objęte recesją otoczenie funkcjonalne, obejmujące także sąsiadujące gminy woj. mazowieckiego i łódzkiego;
- za kwalifikacją do MOF OS całego obszaru północnego przemawiają bogate tradycje przemysłowe, duży – transgraniczny obszar obsługi, liczące się zasoby kwalifikowanych kadr, jak również inicjatywy kooperacyjne, służące uruchomieniu wspólnych potencjałów. Inicjatywy takie wykazuje również rejon Sandomierza zintegrowany funkcjonalnie z obszarem oddziaływania Tarnobrzega.

Biorąc pod uwagę zasady delimitacji OF zastosowane w opracowaniu PAN odejmuje się gminy z dwóch najmniejszych przedziałów punktowych, natomiast proponuje się dodatkowo zaliczyć do omawianego obszaru północnego gminy Stąporków i Bałtów, które obecnie nie uzyskują krajowych wskaźników funkcjonalności, zapewniają jednak ciągłość terytorialną niezbędną do realizacji inwestycji ZIT (**mapa nr 10).**

3. Wiejskie obszary funkcjonalne (WOF)

W krajowych dokumentach planistycznych obszary wiejskie są na ogół definiowane jako terytoria położone poza granicami administracyjnymi miast. Możliwości ich rozwoju w warunkach rynkowych nie zależą tylko od potencjałów samego rolnictwa, będącego na ogół główną funkcją gospodarczą, ale (i to w decydującej mierze) od położenia w strefie oddziaływania miejskich procesów urbanizacyjnych. Tylko duże miasta, posiadające rozbudowany rynek pracy są zdolne wygenerować czynniki intensyfikacji, stymulując najważniejsze z punktu widzenia rolnictwa procesy — koncentracji ziemi i poprawy struktury agrarnej. Zapewniają też liczący się rynek zbytu i przetwórstwa artykułów rolnych, stabilizujący produkcję towarową.

Z drugiej strony część obszarów podmiejskich oferuje atrakcyjne walory przyrodniczo-krajobrazowe, przyciągające funkcje nierolnicze, które determinują rozwój wielofunkcyjny.

Jak wynika z analizy źródeł utrzymania oraz dostępności czasowej do większych miast w województwie świętokrzyskim, można obecnie wyodrębnić cztery kategorie obszarów wiejskich, które obrazuje załączona **poniżej mapa poglądowa nr 12.**

Mapa nr 12

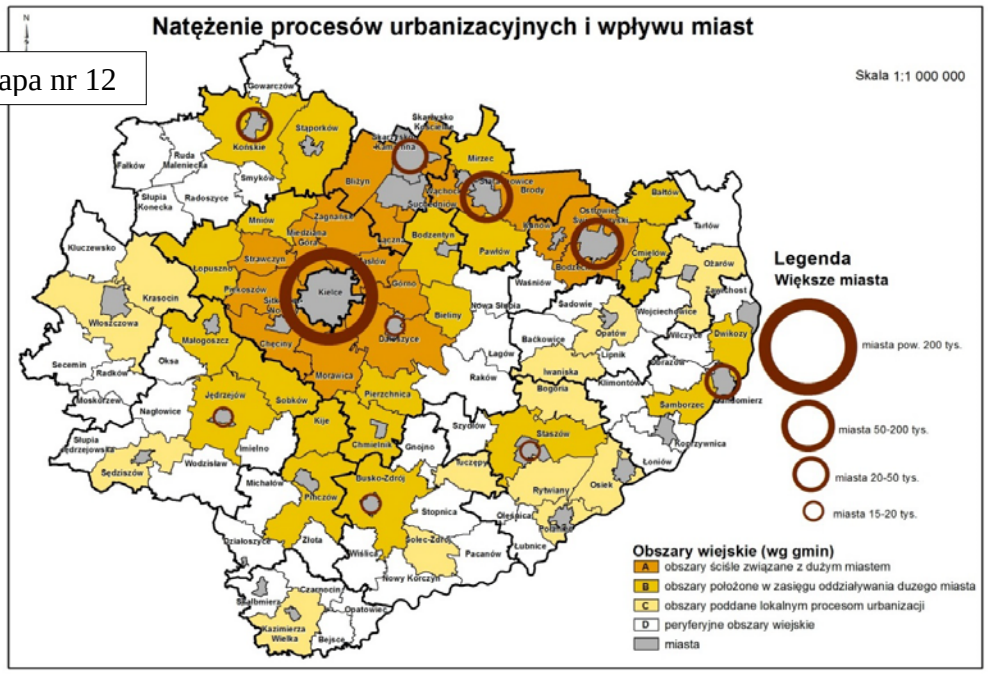

Porównując zasięg procesów urbanizacji z rozmieszczaniem najlepszych gleb można stwierdzić, że tylko w niewielkim stopniu pokrywają się one z występowaniem korzystnych dla rolnictwa warunków przyrodniczo-glebowych, bowiem najcenniejsze gleby są położone w zbyt dużym oddaleniu od większych miast. Potwierdza to zawarta poniżej próba zróżnicowania wiejskich obszarów funkcjonalnych w aspekcie uczestnictwa w rozwoju generowanym przez funkcje nierolnicze.

3.1. Delimitacja wiejskich obszarów funkcjonalnych uczestniczących w procesach rozwojowych generowanych przez funkcje nierolnicze

W delimitacji tej wykorzystano dostępne w ramach statystyki publicznej dane w układzie gminnym, które pozwoliły jedynie na zastosowanie uproszczonej metody wskaźnikowej, obrazującej rozmieszczenie i dynamikę rozwoju aktywności gospodarczej nie związanej z użytkowaniem gospodarstwa rolnego. Analizą objęto następujący zestaw wskaźników:

1. Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2011 r. **(mapa nr 13);**
2. Dynamika liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2006–2011 **(mapa nr 14);**
3. Dynamika udziału podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R) w latach 2006–2011 **(mapa nr 15);**
4. Dynamika dochodów własnych gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2006–2011 **(mapa nr 16);**
5. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2011 r. **(mapa nr 17);**
6. Udział pracujących w zawodach pozarolniczych w stosunku do średniej wojewódzkiej w 2002 r. — dane Narodowego Spisu Powszechnego **(mapa nr 18).**

Początkowo analizowano wszystkie wymienione wskaźniki w liczbach bezwzględnych, a następnie wyodrębniono przedziały liczbowe, przypisując każdemu odpowiednią wartość punktową (wagę) — im korzystniejsza wartość wskaźnika tym większa liczba punktów (*szczegółowe wskaźniki oraz ich punktacja są zawarte w legendach do odpowiednich map poglądowych).*

Generalnie stosowano zakres wag od -2 do 2. Jedynie dla wskaźnika nr 1 zakres ten wyniósł od 0 do 3. Zadecydował o tym fakt, że gminy miejskie: Kielce, Starachowice, Skarżysko-Kamienna oraz gmina miejsko-wiejska Busko-Zdrój, uzyskały nieporównywalnie wyższy poziom tego wskaźnika, nie mieszczący się w przedziałach standardowych. Po wykluczeniu w ten sposób zawyżających wartości skrajnych, pozostałe gminy zakwalifikowano w przedziale od 0 do 2 punktów.

W przypadku wskaźników dynamicznych (2 i 3) wartością graniczną było zero, a zakres wag od -2 do 2, przy czym za dynamikę dodatnią przyznano punkty dodatnie, za dynamikę ujemną — punkty ujemne. Wyjątek stanowił wskaźnik dynamiczny nr 4 w obrębie, którego nie zanotowano wartości ujemnych (wszystkie gminy uzyskały wzrost dochodów własnych w badanym okresie). Jednak, aby nie zawyżać znaczenia tego wskaźnika w obrazie wynikowym przyznano wagi w zakresie od 0 do 2 — stosując wyjątkowo tylko 3 przedziały wartości. W przypadku wskaźników charakteryzujących rynki pracy (5 i 6) zastosowano odniesienie do średniej wojewódzkiej przyznając punkty ujemne za wartości poniżej średniej, 0 — dla przedziału zawierającego średnią wojewódzką i punkty dodatnie za wartości powyżej średniej.

W końcowym etapie prac zsumowano punkty dla każdej z gmin, uzyskując w ten sposób syntetyczny obraz dynamiki rozwoju aktywności gospodarczej w każdej z analizowanych jednostek administracyjnych — **patrz załączona mapa wynikowa nr 19.**

Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w 2011 r.

mapa nr 13

Skala 1:2 000 000

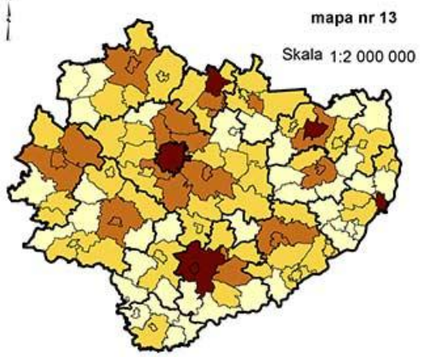

	wartość wskaźnika	wartość punktowa
	31 - 50	0
	51 - 70	1
	71 - 100	2
	101 - 139	3

średni wskaźnik dla województwa = 82,86

Dynamika wskaźnika liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w latach 2006-2011

mapa nr 14

Skala 1:2 000 000

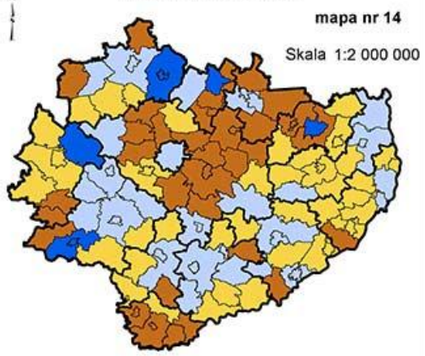

	wartość wskaźnika	wartość punktowa
	< -5	-2
	-5 - 0	-1
	0 - 5	1
	> 5	2

średni wskaźnik dla województwa = -0,21

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2011 r.

mapa nr 17

Skala 1:2 000 000

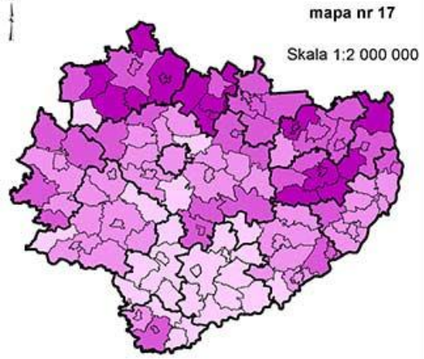

	wartość wskaźnika	wartość punktowa
	< 8,0	1
	8,1 - 10,0	0
	10,1 - 14,0	-1
	> 14,0	-2

średni wskaźnik dla województwa = 10,3%

Udział pracujących w zawodach pozarolniczych, NSP 2002 r., w stosunku do średniej wojewódzkiej

mapa nr 18

Skala 1:2 000 000

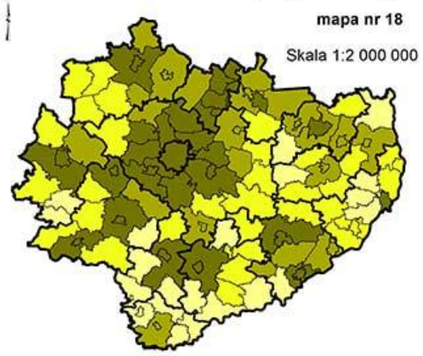

	wartość wskaźnika	wartość punktowa
	0,0 - 25,0	-2
	25,1 - 50,0	-1
	50,1 - 75,0	0
	75,1 - 100,0	1
	100,1 - 145,5	2

Kryterium jest spełnione (wg wytycznych MRR), jeśli wartość wskaźnika jest większa od 75%

Dynamika udziału podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R) w latach 2006-2011

mapa nr 15

Skala 1:2 000 000

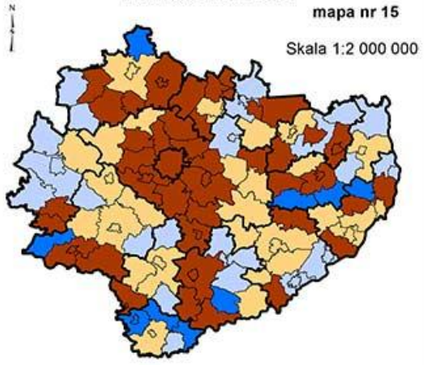

	zmiana udziału %-wego	wartość punktowa
	< -1	-2
	-1 - 0	-1
	0 - 1	1
	> 1	2

średni wskaźnik dla województwa = 1,0

Dynamika dochodów własnych gmin na 1 mieszkańca w latach 2006-2011

mapa nr 16

Skala 1:2 000 000

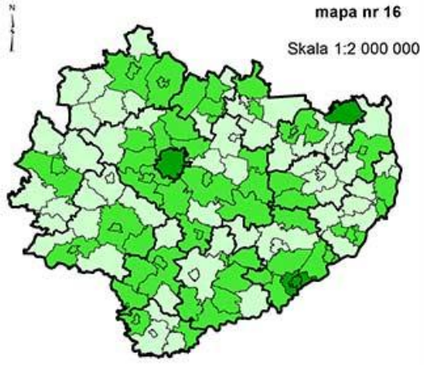

	wartość wskaźnika	wartość punktowa
	< 300,00	0
	300,01 - 1000,00	1
	> 1000,00	2

średni wskaźnik dla województwa = 507,59 zł

Obszary wiejskie uczestniczące w procesach rozwojowych

Gminy wykazujące największą dynamikę rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarczych

mapa nr 19

Skala 1:1 000 000

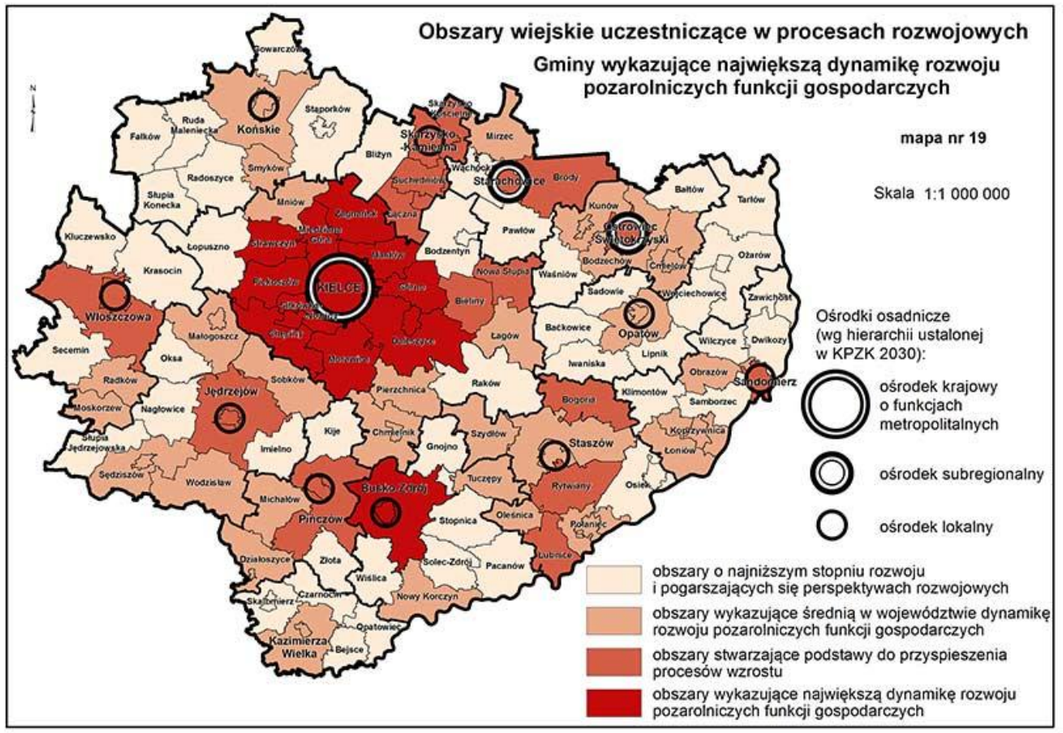

Jak wynika z omawianych wyżej analiz do obszarów wiejskich uczestniczących w rozwoju (położonych poza strefą funkcjonalną ośrodka wojewódzkiego) kwalifikuje się obecnie pojedyncze gminy wiejskie położone:

- w bezpośrednim otoczeniu nieco prężniej rozwijających swe rynki pracy ośrodków miejskich (Buska-Zdroju, Pińczowa, Jędrzejowa, Włoszczowy oraz Staszowa i Połańca – gminy: Połaniec, Rytwiany i Bogoria);
- w strefie funkcjonalnej Świętokrzyskiego Parku Narodowego o dominującej funkcji turystycznej (gminy Bieliny i Nowa Słupia);
- gminy podmiejskie: Suchedniów, Skarżysko-Kościelne i Brody, które na tle ogólnej recesji obszaru miast północnych wykazują relatywnie wyższą dynamikę rozwoju przedsiębiorczości.

Z uwagi na wysoki stopień rozproszenia tych gmin nie można jednak powiązać ich ze strefami o największym potencjale rolniczym **(patrz mapa nr 37),** które są generalnie położone poza wpływem procesów urbanizacyjnych i nie integrują się z obszarami miast.

4. Obszary wymagające wsparcia procesów rozwojowych

Zgodnie z wykładnią przyjętą w ***KPZK 2030*** wsparcia procesów rozwojowych wymagają przede wszystkim obszary wiejskie, które charakteryzują się wydłużonym czasem dojazdu do ośrodka wojewódzkiego, a obsługujące je miasta są słabo rozwinięte, względnie (jak ma to miejsce w północnej części regionu) utraciły większość swych funkcji gospodarczych i nie stymulują rozwoju otaczających je gmin. Gros tych jednostek nie uczestniczy w procesach rozwojowych, oferując niedochodowe miejsca pracy głównie w rolnictwie i w sektorze usług publicznych, a przeważająca część ludności jest nieaktywna zawodowo i utrzymuje się ze źródeł niezarobkowych. W gminach wiejskich położonych w oddaleniu od miast największe problemy stwarza: słabe wyposażenie w infrastrukturę techniczną, niska aktywność gospodarcza i społeczna mieszkańców oraz wyludnianie się, które obejmuje również część obszarów podmiejskich. W warunkach województwa istotnym wyróżnikiem tych obszarów jest także słaba jakość gleb oraz brak liczących się potencjałów rozwoju.

Na terenach podmiejskich i w obsługujących je miastach głównym problemem jest natomiast wysoki poziom bezrobocia, które przybrało charakter strukturalny, duży udział utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych, a także niezagospodarowane tereny poprzemysłowe oraz negatywne zjawiska społeczne.

Obszary te wymagają efektywnego planowania inwestycji publicznych w warunkach ubytku zaludnienia i zagrożenia utratą funkcji gospodarczych, a także ścisłej koordynacji działań podejmowanych w ramach różnych polityk sektorowych. Powinny być też rekomendowane do objęcia długofalową interwencją publiczną z poziomu krajowego podejmowaną w partnerstwie z władzami regionalnymi i lokalnymi.

Zgodnie z ustaleniami KPZK 2030 obszary wymagające wsparcia procesów rozwojowych powinny być wyznaczone na poziomie regionalnym oraz obowiązkowo ujęte w ramach wojewódzkich strategii rozwoju jako ustalenia wiążące. W planach zagospodarowania przestrzennego województw winny zostać uwzględnione dla rozwiązania ustalonych w tym dokumencie problemów przestrzennych.

Jako punkt wyjścia do delimitacji tych obszarów przyjęto ustalenia aktualizacji „Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego do 2020 r.", która wśród **obszarów strategicznej interwencji** wyróżnia dwa tego rodzaju obszary:

- **obszar o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie** (centralna i zachodnia część województwa) **—** posiadający słabe gleby, mało efektywne rolnictwo, dużą lesistość oraz słabe bądź średnie warunki rozwoju społeczno-gospodarczego;
- **obszar północny** posiadający historyczne tradycje przemysłowe, ale wymagający złożonych działań restrukturyzacyjnych — położone tu ośrodki miejskie wymagają przygotowania kompleksowych planów rewitalizacji uwzględniających aspekty społeczne, gospodarcze i przestrzenne.

Przesłanki do delimitacji tych obszarów tworzą również zapisy: ***KPZK 2030,*** w której Skarżysko-Kamienna, Starachowice i Ostrowiec Świętokrzyski zostały zaliczone do grupy miast tracących swe funkcje społeczno-gospodarcze oraz ***KSRR 2020***, która diagnozuje występowanie tego typu obszarów w woj. świętokrzyskim.

4.1. Delimitacja obszarów predysponowanych do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej

W myśl powyższych założeń do wstępnej delimitacji, dokonanej w celu ustalenia ogólnego zarysu tych obszarów przyjęto następujące, wspólne kryteria delimitacji:

- obszar miast i gmin o najsłabszej w województwie dynamice rozwoju nierolniczych funkcji gospodarczych **(patrz mapa nr 20);**
- gminy o niekorzystnej izochronie czasowej dojazdu do rdzenia MOF OW **(mapa nr 21);**
- gminy o najsłabszych warunkach rozwoju funkcji rolniczej (**mapa nr 22).**
- gminy o niekorzystnych procesach ludnościowych (obszary depopulacji — wyjaśnienie na str. 8) – **(mapa 23).**

Z określonego w ten sposób rejonu województwa wyłączono gminy posiadające atrakcyjne rynkowo potencjały, zidentyfikowane w dalszej części opracowania **(*patrz mapa zbiorcza nr 24)*.**

Maksymalna ilość punktów możliwych do uzyskania wyniosła 14. W tym układzie przyjęto, że gminy spełniające kryterium powyżej 50%, czyli minimum 7 punktów, kwalifikują się do **obszaru wymagającego wsparcia — predysponowanego do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej**. Podobnie jak w przypadku MOF OS dla uzyskania ciągłości obszaru włączono również do niego w drodze wyjątku gminy, które uzyskały 6 punktów.

Omawianą waloryzację gmin uzupełniono o specyficzne kryteria delimitacji pozwalające wydzielić obszar predysponowany do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej oraz wchodzący w jego skład podobszar o innej genezie zjawisk kryzysowych – podobszar predysponowany do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej w oparciu o rozwój funkcji nierolniczych.

Mapa nr 20

Obszary o najniższym stopniu rozwoju

Skala 1:1 500 000

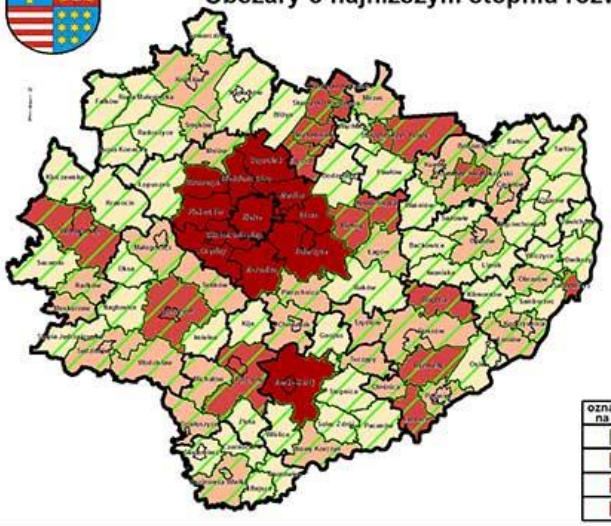

oznaczenie na mapie	ocena punktowa
	+5
	0

oznaczenie na mapie	obszary recesji i rozwoju
	-5 - 2
	3 - 4
	5 - 6
	7 - 10

Mapa nr 21

Izochrony dojazdu do Kielc

Skala 1:1 700 000

oznaczenie na mapie	ocena punktowa
	+3
	0

oznaczenie na mapie	czas dojazdu do Kielc
	0 - 30 minut
	31 - 45 minut
	46 - 60 minut
	61 - 75 minut
	76 - 92 minuty

Mapa nr 22

Waloryzacja obszarów wiejskich w aspekcie przydatności dla rozwoju rolnictwa towarowego

Skala 1:1 700 000

oznaczenie na mapie	ocena punktowa
	+3
	0

oznaczenie na mapie	przydatność
	najwyższa
	wysoka
	przeciętna
	niska
	obszary nieprzydatne

Mapa nr 23

Depopulacja

Skala 1:1 700 000

oznaczenie na mapie	trendy ludnościowe	ocena punktowa
	obszary depopulacji	+3

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

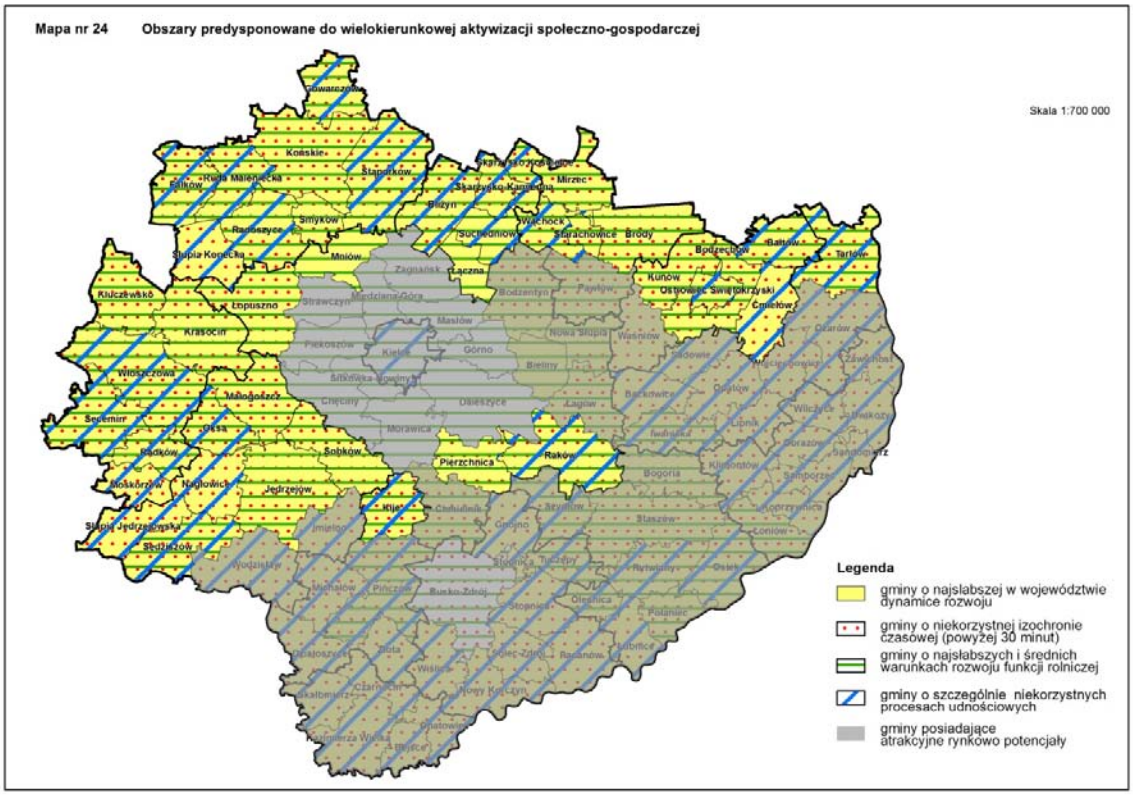

1. Podobszar recesji przestarzałej bazy przemysłowej predysponowany do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej w oparciu o rozwój funkcji nierolniczych — kryteria:
   - wysoki (powyżej średniej wojewódzkiej) udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w 2011 r. **(mapa nr 25)** – 3 punkty**;**
   - najwyższy (powyżej średniej wojewódzkiej) udział gospodarstw domowych utrzymujących się z pozazarobkowych źródeł utrzymania **(mapa nr 26)** – 3 punkty**;**
   - niski (poniżej średniej wojewódzkiej) udział gospodarstw domowych utrzymujących się z rolnictwa (**mapa nr 27)** – 3 punkty**.**

   Jako wartość graniczną dla wydzielenia ww. obszaru przyjęto 9 punktów, czyli każda gmina musiała spełnić wszystkie trzy warunki oraz dodatkowo posiadać historyczne związki z miastami o tradycjach przemysłowych.

Mapa nr 25

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym, 2011 r.

Skala 1:1 800 000

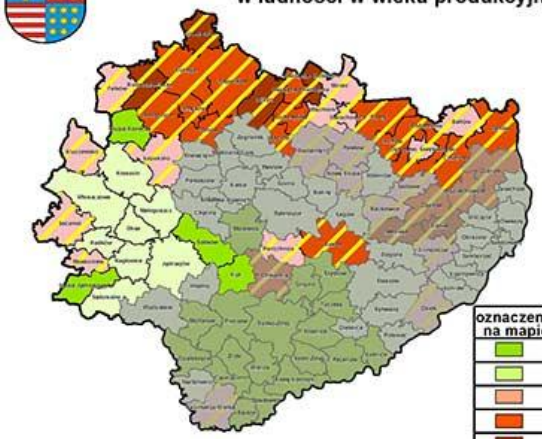

oznaczenie na mapie	ocena punktowa
	+3
	0

oznaczenie na mapie	udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym
	5,5 - 7,5%
	7,6 - 10,3%
	10,4 - 12,7%
	12,8 - 15,2%
	15,3 - 21,6%

gminy posiadające atrakcyjne rynkowo potencjały

średnia dla województwa=10,3%

Mapa nr 27

Udział gospodarstw domowych utrzymujących się z rolnictwa w ogólnej liczbie gospodarstw domowych, NSP 2002 r.

Skala 1:1 800 000

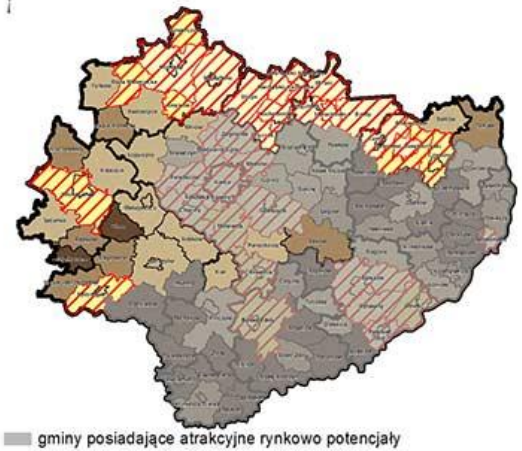

oznaczenie na mapie	ocena punktowa
	+3
	0

oznaczenie na mapie	utrzymujący się z rolnictwa
	0 - 5,0%
	6-9,3%
	9,4-20%
	20,1-30,0%
	30,1 - 49,8

gminy posiadające atrakcyjne rynkowo potencjały

średnia dla województwa=9,2%

Mapa nr 26

Udział gospodarstw domowych utrzymujących się z pozazarobkowych źródeł utrzymania w ogólnej liczbie gospodarstw domowych, NSP 2002 r.

Skala 1:1 700 000

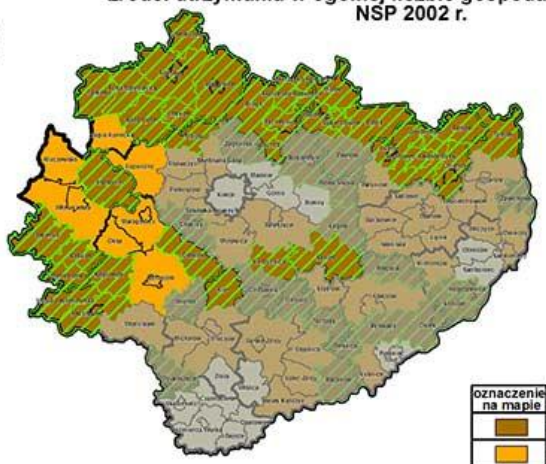

oznaczenie na mapie	ocena punktowa
	+3
	0

oznaczenie na mapie	gospodarstwa domowe utrzymujące się ze źródeł pozazarobkowych
	najwyższy udział 46,5-65,9%
	przeciętny udział 40,1-46,4%
	niski udział 32,8-40,0%

gminy posiadające atrakcyjne rynkowo potencjały

średnia dla województwa=46,4%

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

Po nałożeniu tych wskaźników na mapę poglądową wydzielono obszar uwidoczniony na **mapie nr 28.**

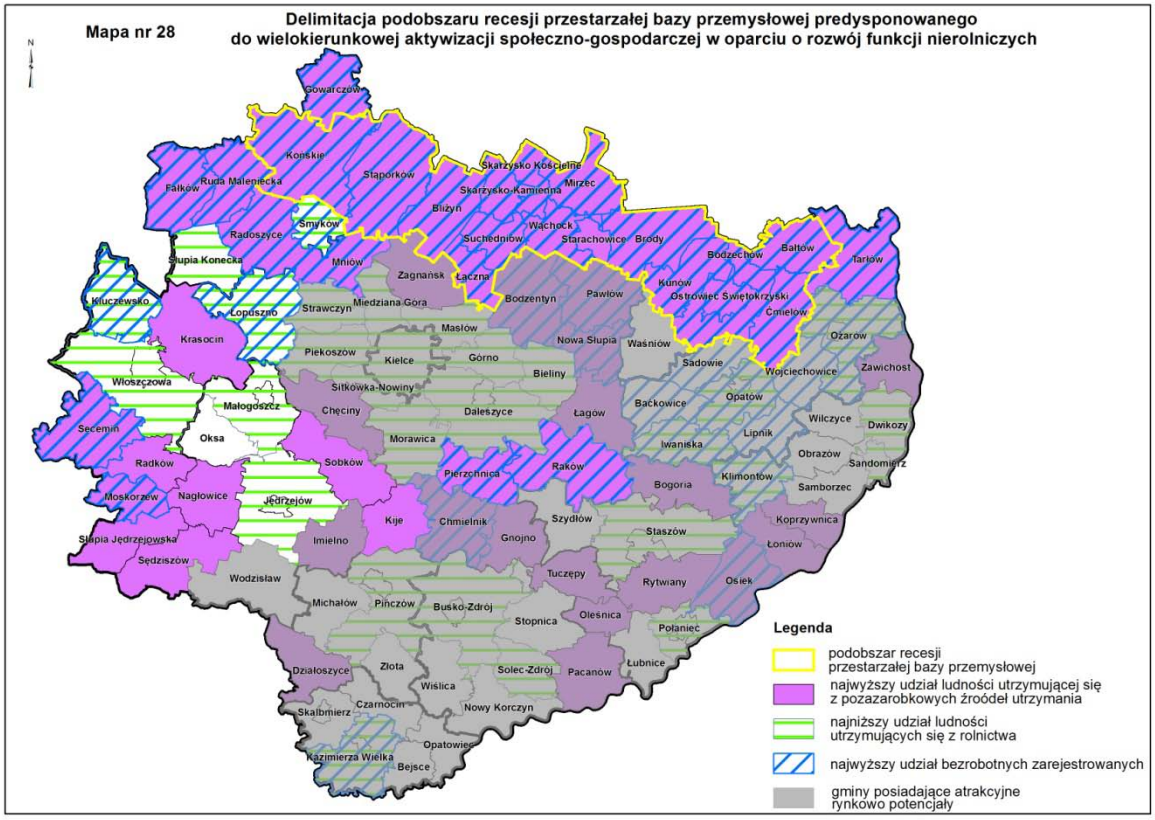

.

2. Pozostałe obszary predysponowane do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej cechują się recesją rolnictwa i brakiem liczących się potencjałów rozwojowych. Zdelimitowano je przy pomocy następujących wskaźników:
   - niski stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną **(mapa nr 29)** — 3 punkty**;**
   - niski (poniżej 100 osób na 1 km^2 powierzchni bezleśnej) poziom zaludnienia **(mapa nr 30)** — 3 punkty**;**
   - niski (poniżej 1000 zł na 1 mieszkańca) poziom dochodów własnych gmin **(mapa nr 31)** — 2 punkty**;**
   - relatywnie słabe warunki dla rozwoju rolnictwa towarowego **(mapa nr 37)** — 3 punkty**.**

   W sumie na podstawie powyższych kryteriów gmina mogła uzyskać 11 punktów. Przyjęto, że do obszaru może należeć gmina, która uzyska ponad 50% możliwych do otrzymania punktów, czyli minimum 6 pkt.

Mapa nr 29

Wyposażenie w infrastrukturę

Skala 1:1 700 000

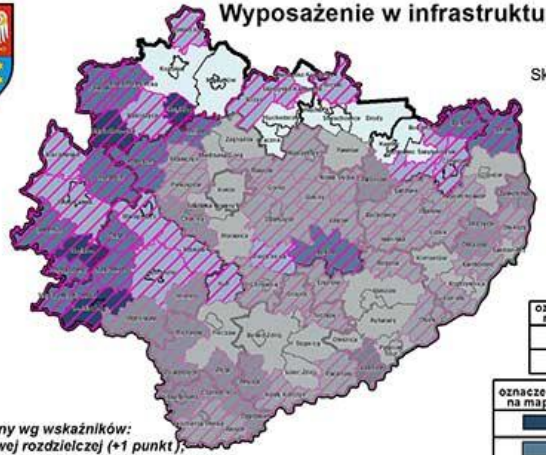

oznaczenie na mapie	ocena punktowa
	+3
	0

oznaczenie na mapie	wyposażenie w infrastrukturę
	4
	3
	2
	1

Punktowano gminy wg wskaźników:
- brak sieci gazowej rozdzielczej (+1 punkt);
- najwyższe potrzeby reelektryfikacj (+1 punkt);
- skanalizowanie do 15% (+1 punkt);
- brak obsługi przez drogi wojewódzkie lub krajowe.

obszary posiadające atrakcyjne rynkowo potencjały

Mapa nr 30

Gęstość zaludnienia na powierzchnię bezleśną (dane GUS 2011 r.)

Skala 1:1 700 000

oznaczenie na mapie	ocena punktowa
	+3
	0

oznaczenie na mapie	trendy ludnościowe
	31 - 50
	51 - 100
	101 - 200
	201 - 300
	301 - 500
	501 - 1529

obszary posiadające atrakcyjne rynkowo potencjały

Mapa nr 31

Dochody własne gmin na 1 mieszkańca

Skala 1:1 700 000

oznaczenie na mapie	ocena punktowa
	+2
	0

oznaczenie na mapie	dochody własne na mieszkańca
	390 - 500
	501 - 1000
	1001 - 2000
	2001 - 3710

obszary posiadające atrakcyjne rynkowo potencjały

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

Zasięg obszaru ilustruje **mapa nr 32**.

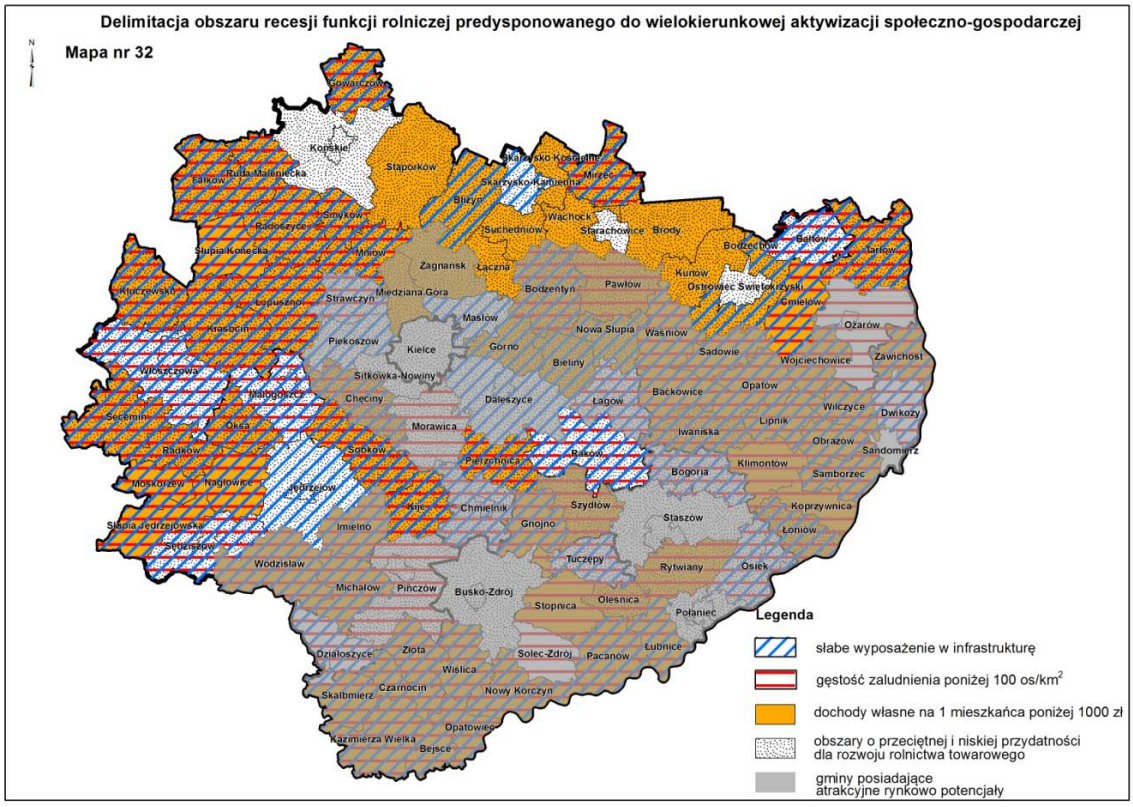

Po uwzględnieniu zasady ciągłości przestrzennej i zwartości funkcjonalnej ostateczne granice podobszaru predysponowanego do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej bazującej na funkcjach nierolniczych kształtują się tak, jak przedstawiono na **mapie nr 33.**

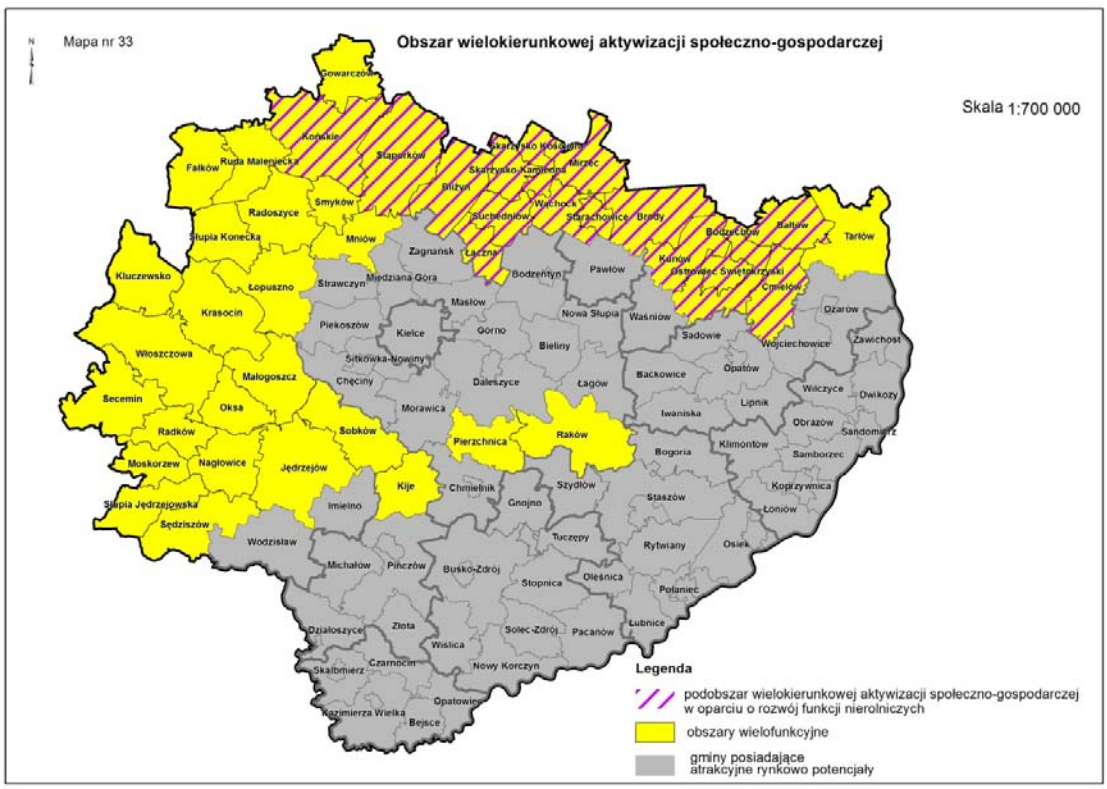

4.2. Delimitacja obszarów predysponowanych do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej, w tym w oparciu o restrukturyzację i rozwój nowych funkcji

4.2.a) Miasta tracące dotychczasowe funkcje

W obrębie obszaru wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej w oparciu o rozwój funkcji nierolniczych wyodrębnia się (zakwalifikowane w KSRR 2020 jako obszary strategicznej interwencji) miasta tracące swe dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze: Skarżysko–Kamienna, Starachowice i Ostrowiec Świętokrzyski. Dla ośrodków tych przewiduje się wsparcie w ramach tzw. polityki miejskiej ukierunkowanej na rewitalizację społeczno-gospodarczą.

4.2.b) Obszary o najgorszej dostępności do usług

Z uwagi na uwypuklone w KPZK 2030 znaczenie dostępności do usług publicznych wpływające pozytywnie bądź ograniczająco na rozwój całych obszarów, wyodrębnia się dodatkowo strefę o najgorszej dostępności do tego rodzaju usług. Obejmuje ona gminy, które kwalifikują się do wsparcia *(jako obszary strategicznej interwencji).* W strukturze przestrzennej województwa zakwalifikowano je jako podobszary (PF), nakładające się na wielofunkcyjne obszary główne (OF). Do delimitacji omawianej strefy przyjęto kryteria z KSRR 2020 wykluczając przy tym gminy uczestniczące w rozwoju. Analizowano następujące grupy wskaźników:

Słaby dostęp do usług komunalnych:

- stopień zwodociągowania poniżej średniej wojewódzkiej;
- stopień skanalizowania poniżej średniej wojewódzkiej;

Niska dostępność usług zdrowia:

- liczba mieszkańców przypadająca na jeden ZOZ powyżej średniej woj.;
- brak profilaktyki w zakresie chorób (układu krążenia, odtytoniowych, gruźlicy, raka piersi i szyjki macicy) oraz badań prenatalnych;
- zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych (średnia z lat 2007-2011) powyżej średniej woj.;

Słaby dostęp do oświaty i kultury:

- odsetek dzieci w wieku 3-5 lat w przedszkolach poniżej średniej woj.;
- średnie wyniki egzaminu w części matematyczno-przyrodniczej poniżej średniej woj.;
- wskaźnik komputeryzacji szkół podstawowych i gimnazjalnych poniżej średniej woj.;
- uczestnicy imprez na 1000 mieszkańców poniżej średniej woj.;
- księgozbiór na 1000 mieszkańców poniżej średniej woj.;

Niedogodna dostępność komunikacyjna:

- średni czas dojazdu do ośrodka powiatowego z gminy komunikacją zbiorową powyżej średniej wojewódzkiej.

Strefy te obrazuje **mapa nr 34**

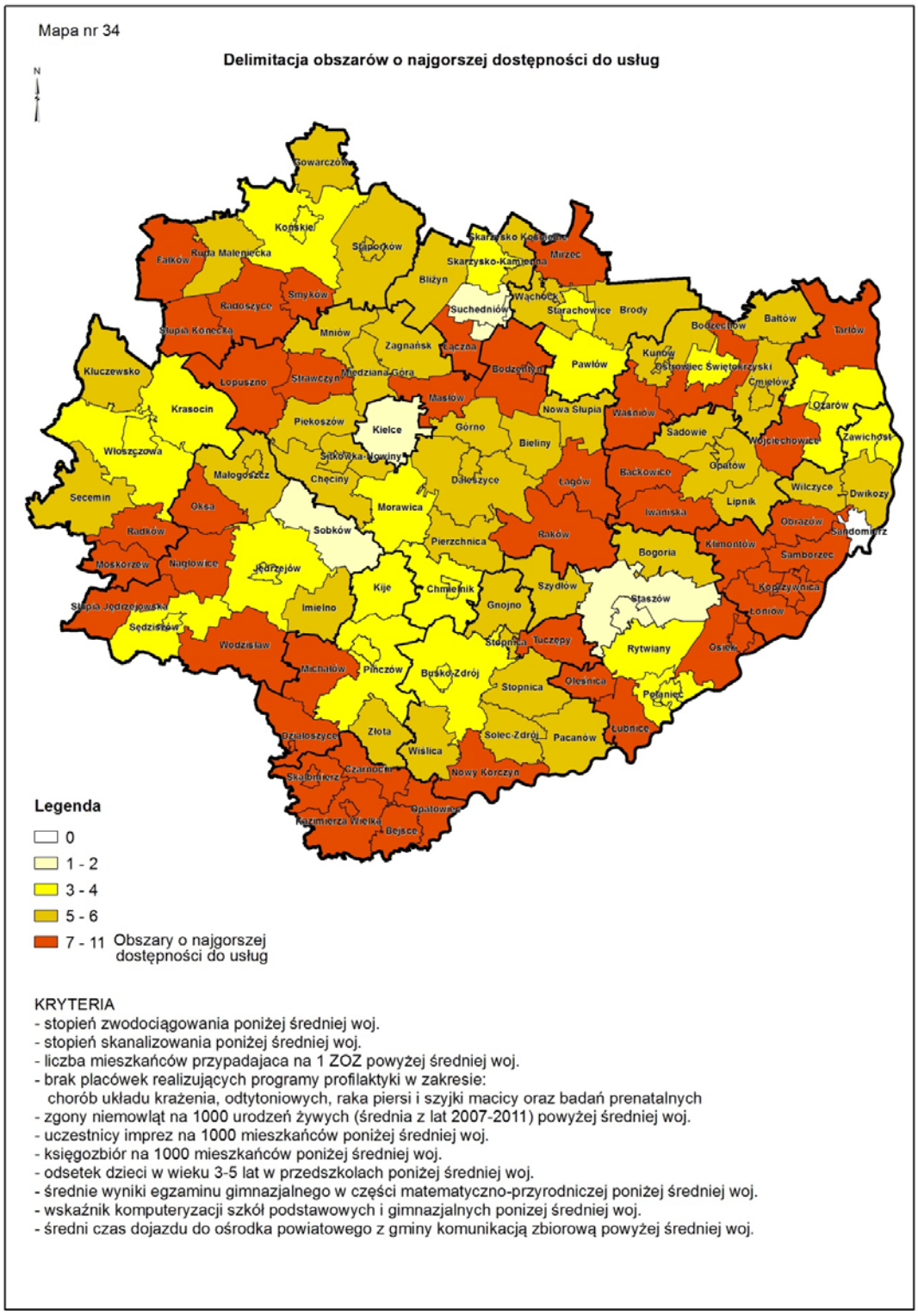

Do każdego podobszaru zaliczono te ośrodki, które uzyskały minimum 5 punktów na 11 możliwych do zdobycia, wyłączając obszary wykazujące największą dynamikę rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarczych oraz obszary stwarzające podstawy do przyspieszenia

procesów wzrostu (zgodnie z mapą nr 19). Ostateczny zasięg omawianych podobszarów wskazano na mapie nr 43.

4.3. Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych

Obszary te zostały wyznaczone w KSRR 2020 i zaliczono do nich województwa Polski Wschodniej, w tym całe województwo świętokrzyskie. Charakteryzują się one niskim poziomem PKB per capita, słabą dostępnością i jakością usług publicznych, niską urbanizacją oraz słabym potencjałem ośrodków miejskich jak również problemami demograficznymi, w tym wysoką migracją. W Planie województwa obszar ten obejmuje wszystkie gminy położone w granicach administracyjnych regionu.

5. Obszary szczególnego zjawiska w skali regionalnej

W województwie występują również strefy funkcjonalne, których nie można jednoznacznie zakwalifikować do wyodrębnionych wcześniej obszarów, natomiast charakteryzują się one specyficznymi warunkami rozwoju. Większość tych stref nie spełnia kryteriów uczestnictwa w rozwoju, posiada jednak **atrakcyjne rynkowo potencjały,** mogące stać się istotnym czynnikiem aktywizacji. Potencjały te nie są w pełni wykorzystane, gdyż podejmowane w tym kierunku działania są zbyt rozdrobnione i słabo zintegrowane w przestrzeni funkcjonalnej. W efekcie pojawiające się lokalnie symptomy rozwoju nie posiadają szerszego wymiaru terytorialnego. Do stref tych należy zaliczyć:

- obszary o największym potencjale rolniczym, posiadające wysokiej jakości gleby oraz rozwiniętą specjalizację w ogrodnictwie, warzywnictwie i rolniczej produkcji ekologicznej; obejmują one około 30% powierzchni województwa, są jednak oddalone od dużych miast i pozbawione wpływu procesów urbanizacyjnych;
- obszary o największym potencjale przyrodniczo-krajobrazowym dla rozwoju funkcji osiedleńczych, zwłaszcza mieszkaniowej, turystycznej i uzdrowiskowej;
- obszary kumulacji potencjału rozwoju wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych;
- wielofunkcyjny potencjał „Staszowskiego obszaru aktywności przemysłowo–osiedleńczej".

Dodatkowo, w KPZK 2030 do kategorii tej zalicza się też obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w skali dorzeczy. Ze względu na brak ogólnokrajowych kryteriów wyznaczania tych obszarów, w województwie świętokrzyskim proponuje się uwzględnić jako podobszar — dolinę Wisły, charakteryzującą się oprócz istotnego zagrożenia powodzią, również predyspozycjami rozwojowymi — cennymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi i kulturowymi.

Omawiane obszary zasługują na bardziej zindywidualizowane podejście w ramach regionalnej polityki rozwoju wspieranej z poziomu krajowego. Wymagają też efektywnej koordynacji polityk sektorowych, których działania powinny ogniskować się na uruchomieniu wewnętrznych potencjałów i przełamywaniu ograniczeń rozwoju.

5.1. Obszary o największym potencjale rolniczym

Do wydzielenia tych obszarów wykorzystano dostępne w układzie gminnym wskaźniki waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, takie jak:

- udział procentowy gleb poszczególnych klas bonitacyjnych (materiały IUNG Puławy);
- struktura indywidualnych gospodarstw rolnych (dane z PSR 2002);

- utrzymujący się z pracy w swoim gospodarstwie rolnym na tle ogólnej liczby utrzymujących się ze źródeł zarobkowych i niezarobkowych (dane z NSP i PSR 2002);
- poziom towarowości produkcji rolniczej (materiały IGiPZ PAN);
- analizy własne w zakresie rejonizacji produkcji rolniczej, które posłużyły do ostatecznych przesądzeń delimitacyjnych.

Wskaźniki te, analizowano początkowo w liczbach bezwzględnych, a później zwaloryzowano prostą metodą punktową (*wartość wskaźników oraz ich punktacja są zawarte w legendach do map poglądowych).* Pozwoliło to na dokonanie ogólnej oceny warunków glebowych i agrarnych **(mapa nr 35)** oraz warunków ekonomicznych rozwoju rolnictwa **(mapa nr 36)** dla wszystkich gmin w województwie. W końcowej fazie prac punktację cząstkową ww. wskaźników zsumowano uzyskując tą drogą materiał liczbowy do zróżnicowania obszarów wiejskich w aspekcie przydatności do intensyfikacji produkcji rolniczej **(mapa nr 37).**

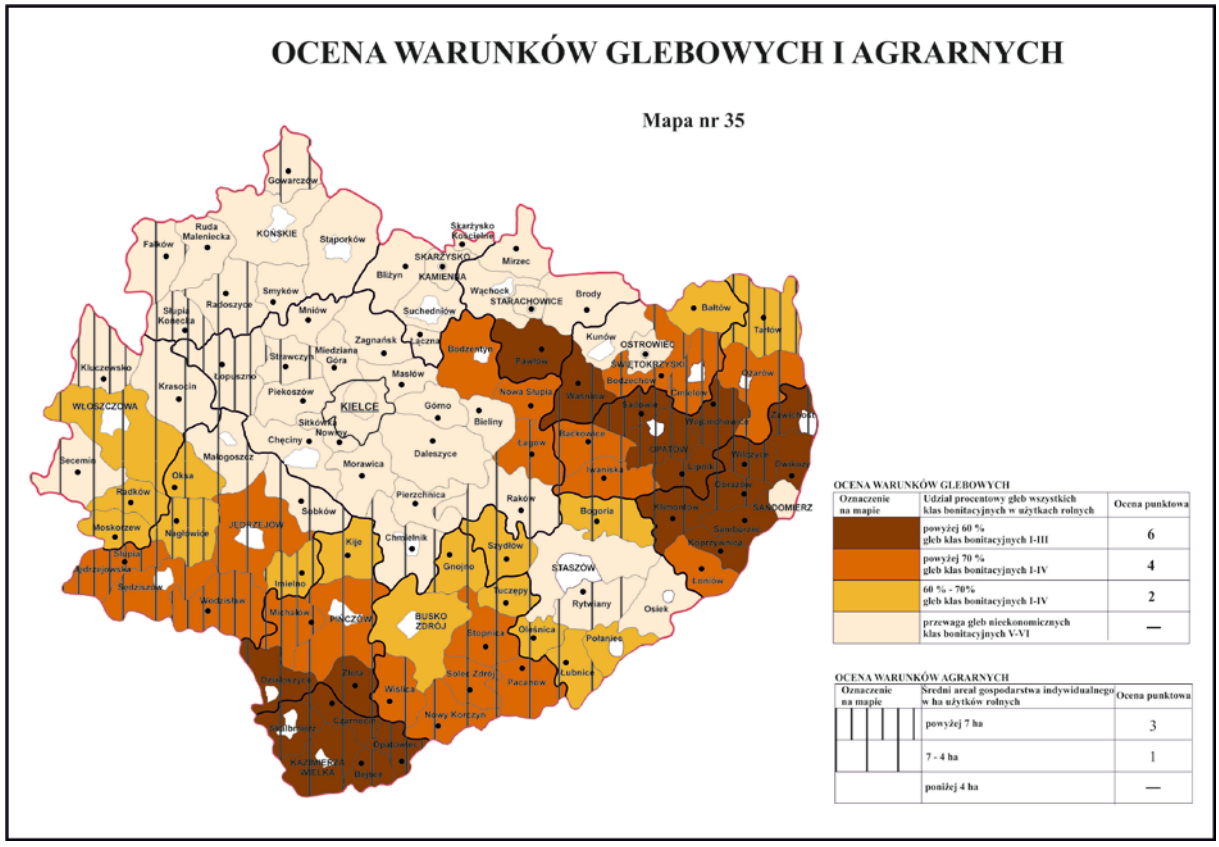

OCENA WARUNKÓW EKONOMICZNYCH ROZWOJU ROLNICTWA

Mapa nr 36

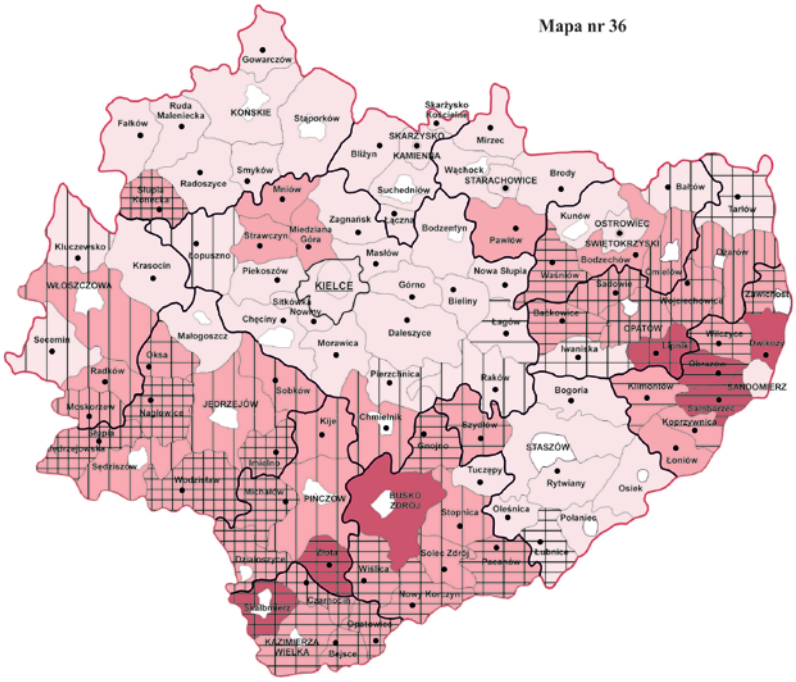

Towarowość produkcji rolniczej na 1 ha (wg R. Kulikowskiego, z IGiPZ PAN)

Oznaczenie na mapie	Grupy gmin	Ocena punktowa
	gminy osiągające średnio powyżej 2 tys. zł tpr/1ha	3
	gminy osiągające średnio od 1-2 tys. zł tpr/1ha	2
	gminy osiągające średnio poniżej 1 tys. zł tpr/1ha	1

Udział utrzymujących się z pracy w swoim gospodarstwie rolnym

Oznaczenie na mapie	% ogólnej liczby utrzymujących się	Ocena punktowa
	powyżej 60	3
	50-60	1
	poniżej 60	0

Udział gospodarstw o powierzchni >10 ha

Oznaczenie na mapie	Grupy gospodarstw	Ocena punktowa
	29,9-15,1	3
	15,0-6,5	1
	poniżej 6,5	0

WALORYZACJA OBSZARÓW WIEJSKICH W ASPEKCIE PRZYDATNOŚCI DLA ROZWOJU ROLNICTWA TOWAROWEGO

Mapa nr 37

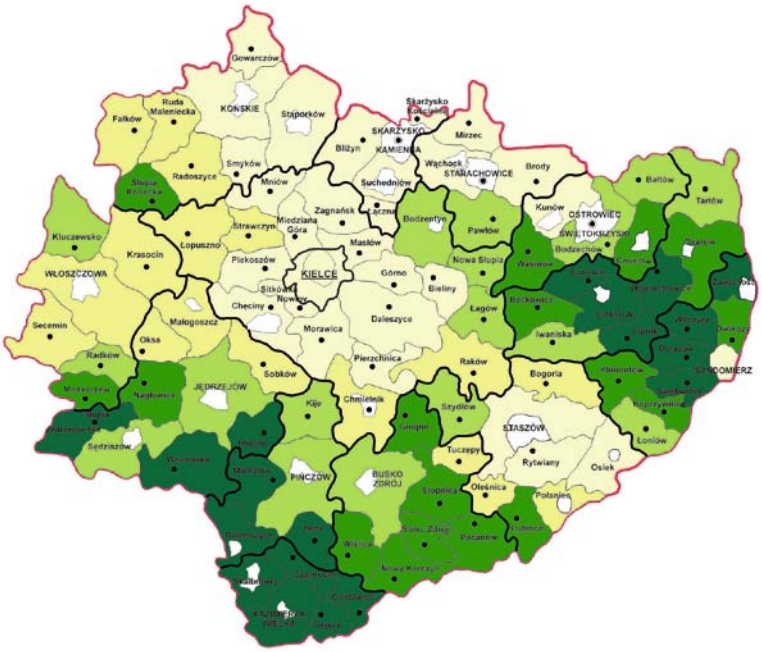

Oznaczenie na mapie	Przydatność	Ocena punktowa
	najwyższa	12 i więcej
	wysoka	8 - 11
	przeciętna	4 - 7
	niska	1 - 3
	obszary nieprzydatne	0

5.2. Obszary o największym potencjale przyrodniczo-krajobrazowym

Do wydzielenia tych obszarów zastosowano metodę bonitacji punktowej, punktując w układzie gminnym następujące elementy przyrody i krajobrazu:

- udział powierzchni Świętokrzyskiego Parku Narodowego i parków krajobrazowych w powierzchniach gmin,
- udział powierzchni otulin parków krajobrazowych i ŚPN w powierzchniach gmin,
- udział powierzchni lasów w powierzchniach gmin,
- zbiorniki wodne pow. 10 ha o funkcji rekreacyjnej,
- większe rzeki,
- tereny górskie (wydzielone na potrzeby ONW),
- naturalne dominanty i wyróżniające się panoramy krajobrazowe,
- urozmaiconą rzeźbę powierzchni.

Część wskaźników, tj. powierzchnie: Parku Narodowego, parków krajobrazowych, ich otulin oraz lasów, analizowano w oparciu o dostępne dane statystyczne, a następnie zwaloryzowano metodą punktową. Pozostałe wskaźniki zostały zwaloryzowane na podstawie zebranych materiałów wyjściowych. Pozwoliło to na dokonanie wstępnej oceny warunków przyrodniczych **(mapa nr 38),** a następnie walorów przyrodniczo-krajobrazowych ***(*mapa nr 39).** Łączna ilość przyznanych punktów jest zamieszczona w legendzie do mapy wynikowej.

Trzeba podkreślić fakt, że obszary o najwyższym potencjale przyrodniczo–krajobrazowym usytuowane w pobliżu miast są obecnie najatrakcyjniejsze dla rozwoju funkcji mieszkaniowych, o czym świadczą kierunki ekspansji funkcji mieszkaniowej oraz wysokie ceny działek budowlanych. Tereny położone w sąsiedztwie najcenniejszych przyrodniczo obszarów, zwłaszcza ŚPN i obszarów Natura 2000 winny być jednak zdecydowanie chronione przed intensywną zabudową deweloperską i udostępniane jedynie pod ekstensywne funkcje pensjonatowe, agroturystyczne oraz obiekty i usługi turystyczne o wyższym standardzie. **W procesie urbanizacji tych obszarów preferencje winny zatem uzyskać funkcje turystyczne.**

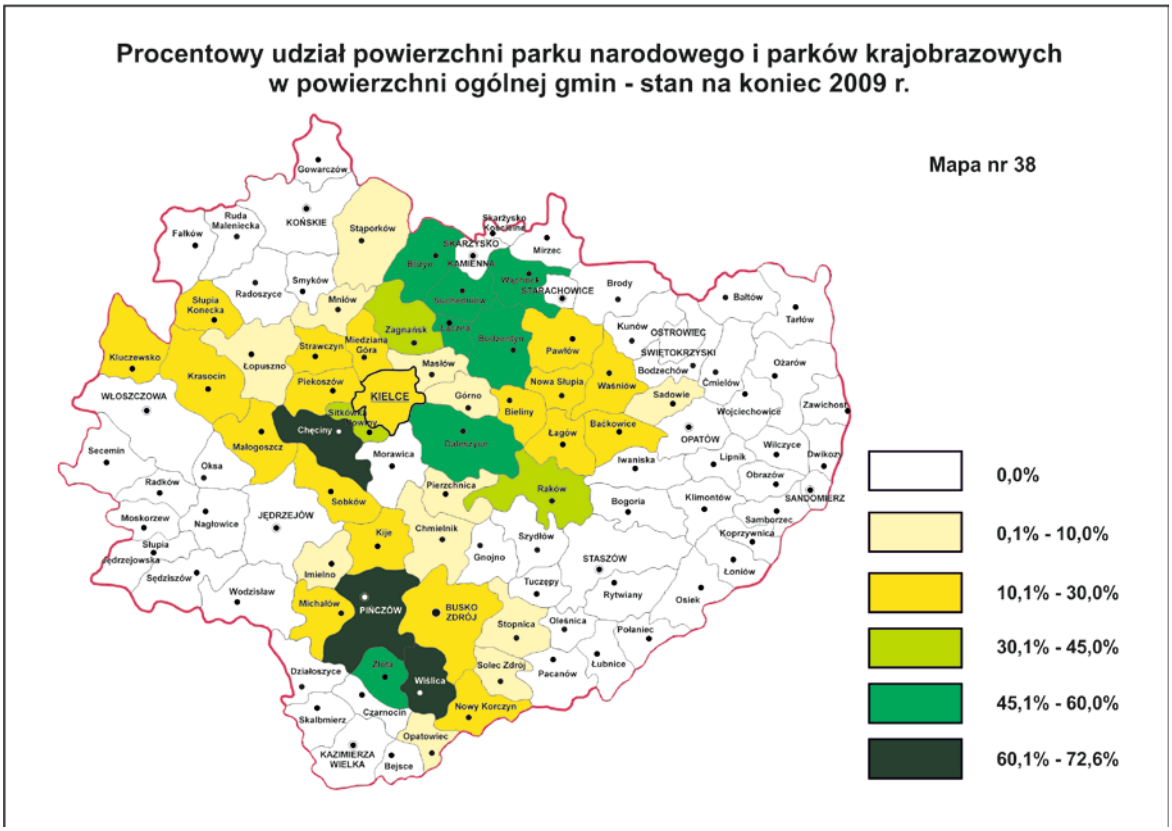

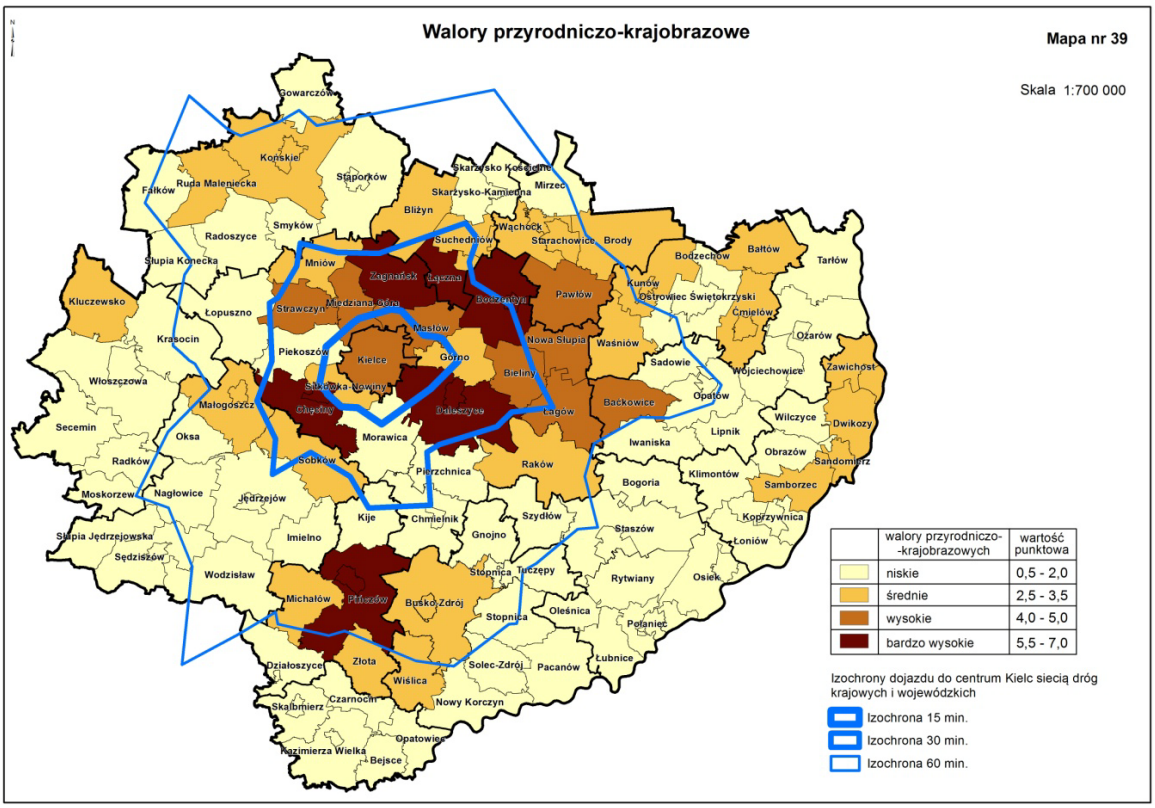

Do obszarów o największym potencjale przyrodniczo–krajobrazowym zaliczono dwa obszary różniące się specyfiką i uwarunkowaniami rozwoju:

- **obszar turystyczny, bazujący głównie na potencjale Gór Świętokrzyskich;**

- **obszar turystyczno-uzdrowiskowy** – kształtowany w oparciu o potencjał lecznictwa uzdrowiskowego bazujący na zasobach wód mineralnych oraz walory przyrodniczo-kulturowe Ponidzia.

5.3. Obszary o największym potencjale rozwoju wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych

Ze względu na to, że wydobycie i przetwórstwo surowców mineralnych nie stanowi głównej determinanty rozwoju gmin posiadających udokumentowane zasoby tych surowców, gminy te zaliczono do podobszarów, nakładających się na obszary główne. Posiadają one największy potencjał przemysłu wydobywczo–przetwórczego, rozwiniętego na bazie występujących tu złóż surowców węglanowych, gipsów, siarki i leczniczych wód mineralnych. Rozmieszczenie tego potencjału ilustruje **mapa nr 40.**

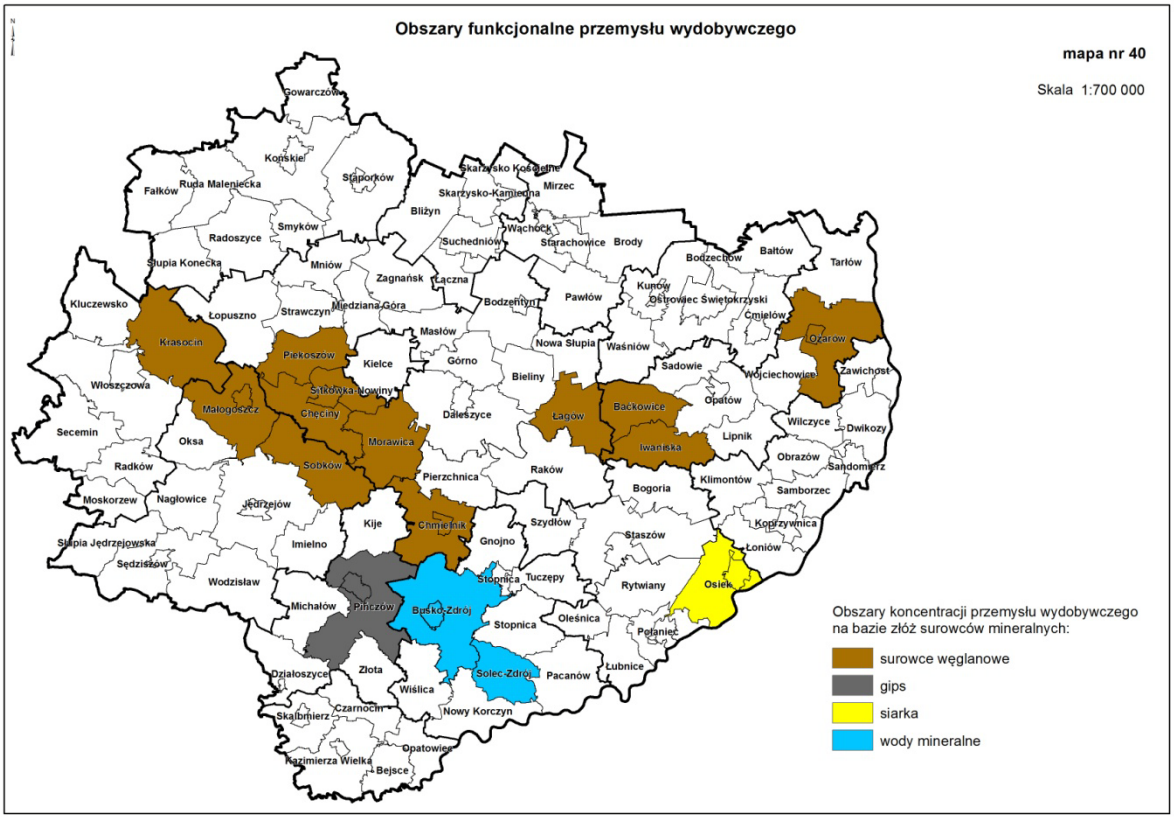

5.4. Wielofunkcyjny potencjał „Staszowskiego obszaru aktywności przemysłowo-osiedleńczej"

Główny potencjał tego obszaru, mającego obecnie podwyższoną na tle województwa dynamikę aktywności gospodarczej stanowią rozległe, uzbrojone i zrekultywowane po wydobyciu siarki tereny o funkcji przemysłowej, tereny przemysłu energetycznego w Połańcu oraz liczące się zasoby kwalifikowanej kadry przemysłowej. Obszar ten posiada również atrakcyjne tereny turystyczno-rekreacyjne.

Obejmuje on następujące obszary węzłowe:

- północną część gminy Tuczępy, gdzie prócz terenów poeksploatacyjnych siarki znajduje się zakład produkcji dwusiarczku węgla (CS_2 w Dobrowie). W najbliższej perspektywie planuje się tu rozwój utylizacji odpadów oraz produkcji energii odnawialnej;
- jedyne na świecie eksploatowane złoże siarki rodzimej — złoże Osiek;

- Tarnobrzeska Specjalna Strefa Ekonomiczna „Euro-Park Wisłosan” w Staszowie z rejonem inwestycyjnym w Połańcu;
- tereny rozwoju przedsiębiorczości ośrodka lokalnego Staszów;
- miasto Połaniec z Elektrownią Połaniec, jej strefą przemysłową (składowisko popiołów, zakłady towarzyszące) oraz terenami pod rozbudowę funkcji przemysłowej;
- przewidywany do realizacji w Połańcu most drogowy na Wiśle w stronę Mielca;
- niewykorzystana Linia LHS z przeprawą mostową na Wiśle w rejonie Matiaszowa.

Zasięg Staszowskiego obszaru aktywności prezentuje **mapa nr 41.**

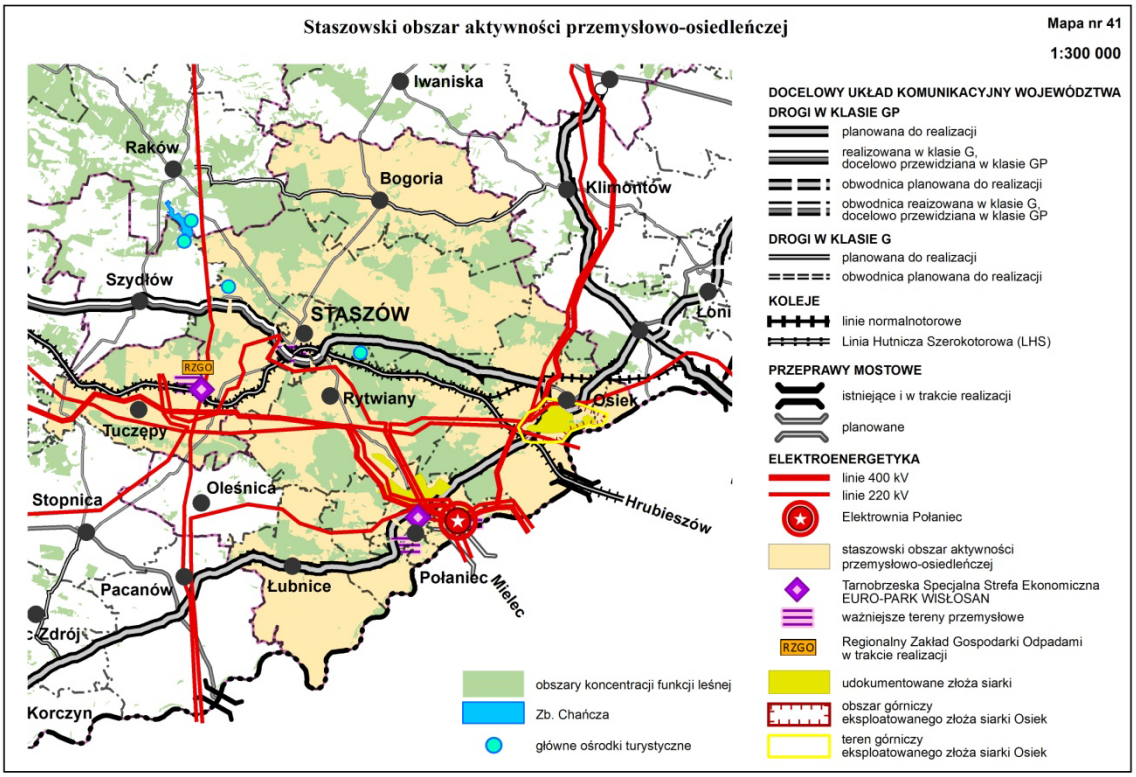

6. Delimitacja obszarów funkcjonalnych w województwie świętokrzyskim

Na wstępie należy zaznaczyć, że w ZPPW ŚBRR opracowano, jako materiał wejściowy do Planu, obszerną „Analizę zmian procesów demograficznych i na rynku pracy w latach 2002–2010 i w okresie prognozowanym na potrzeby planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego”.

Analiza ta potwierdziła złą sytuację demograficzną w województwie świętokrzyskim oraz prognozowane negatywne trendy demograficzne.

W kolejnych latach wystąpi dalszy ubytek liczby ludności, utrzyma się ujemne saldo migracji (zwłaszcza ludzi młodych), wysoki ujemny przyrost naturalny oraz niekorzystny współczynnik dzietności, ponadto pogłębi się proces starzenia społeczeństwa i nastąpi dalszy spadek urbanizacji (w wyniku znacznego ubytku mieszkańców miast).

Występujący od lat (coroczny) ujemny przyrost naturalny ludności oraz ujemne saldo migracji powodują (i powodować będą w okresie prognozowanym) spadek przyrostu rzeczywistego ludności województwa. Na koniec 2010 r. dodatni przyrost rzeczywisty ludności odnotowano jedynie w 12 gminach wiejskich, na 5-ciu obszarach wiejskich gmin miejsko-wiejskich i zaledwie w 5-ciu miastach należących do gmin miejsko-wiejskich **(mapa nr 42)**.

Prognozowane zmiany istotnie wpłyną również na wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego, co oznacza, że pod koniec okresu prognozy na jedną osobę w wieku emerytalnym przypadać będzie 2 osoby pracujące.

Przeprowadzone analizy wykazały, że sytuacja demograficzna w województwie świętokrzyskim obok województwa opolskiego jest najbardziej dramatyczna w kraju.

Takie alarmujące dane skłoniły Zespół Planowania Przestrzennego Województwa do złożenia wniosku o uwzględnienie tej problematyki w projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego, w tym wyznaczenie OSI w tym zakresie.

W związku z powyższym w Planie Województwa proponujemy uwzględnić cały obszar województwa jako obszar koncentracji negatywnych procesów demograficznych predysponowany do wsparcia krajowego w zakresie odnowy demograficznej.

Podsumowanie:

Omówione w niniejszym opracowaniu prace delimitacyjne pozwoliły na określenie **koncepcji delimitacji obszarów funkcjonalnych w województwie świętokrzyskim,** która może być podstawą do uzgodnień i konsultacji ze wszystkimi zainteresowanymi podmiotami. Niezależnie obszary te będą również poddane weryfikacji w trybie prac nad Planem zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego.

Ostatecznie do konsultacji przyjęto strukturę i zasięg przedmiotowych obszarów przedstawionych na **mapie nr 43.**

ANALIZA ZMIAN PROCESÓW DEMOGRAFICZNYCH W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM W LATACH 2002-2010

Mapa nr 42.

Przyrost rzeczywisty ludności w gminach województwa świętokrzyskiego
(stan na 31.XII.2010 rok)

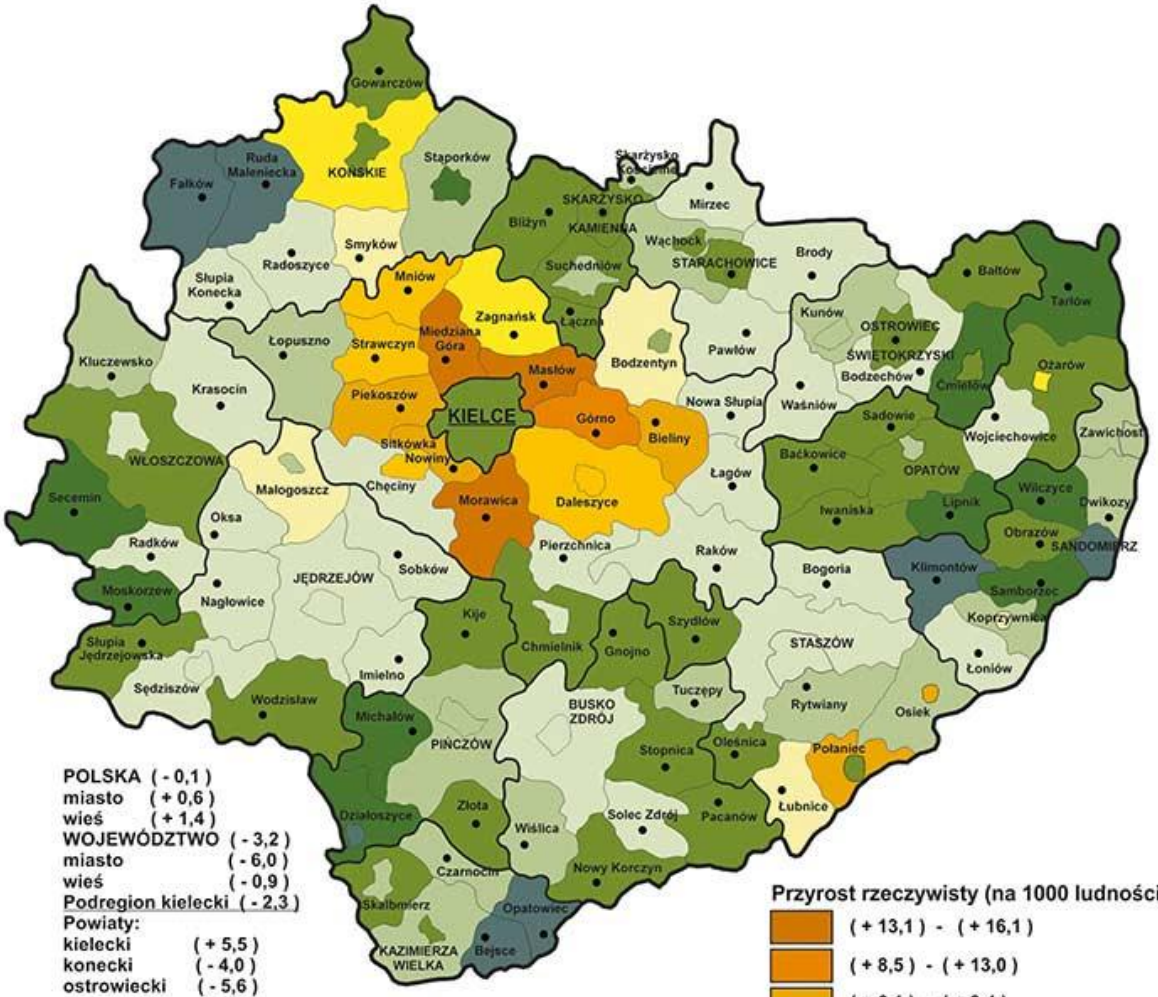

POLSKA (- 0,1)
miasto (+ 0,6)
wieś (+ 1,4)
WOJEWÓDZTWO (- 3,2)
miasto (- 6,0)
wieś (- 0,9)
Podregion kielecki (- 2,3)
Powiaty:
kielecki (+ 5,5)
konecki (- 4,0)
ostrowiecki (- 5,6)
skarżyski (- 6,7)
starachowicki (- 3,2)
KIELCE (- 5,1)
Podregion sandomiersko-jędrzejowski (- 4,8)
Powiaty:
buski (- 2,9)
jędrzejowski (- 3,5)
kazimierski (- 7,4)
opatowski (- 6,4)
pińczowski (- 8,1)
sandomierski (- 6,9)
staszowski (- 2,1)
włoszczowski (- 4,4)

Przyrost rzeczywisty (na 1000 ludności)
(+ 13,1) - (+ 16,1)
(+ 8,5) - (+ 13,0)
(+ 6,1) - (+ 8,4)
(+ 4,1) - (+ 6,0)
(+ 2,1) - (+ 4,0)
(+ 0,1) - (+ 2,0)
(0,0) - (- 2,0)
(- 2,1) - (- 4,5)
(- 4,6) - (- 7,7)
(- 7,8) - (- 10,0)
(- 10,1) - (- 14,0)

SBRR ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

Delimitacja obszarów funkcjonalnych w województwie świętokrzyskim

Mapa nr 43

Skala 1:800 000

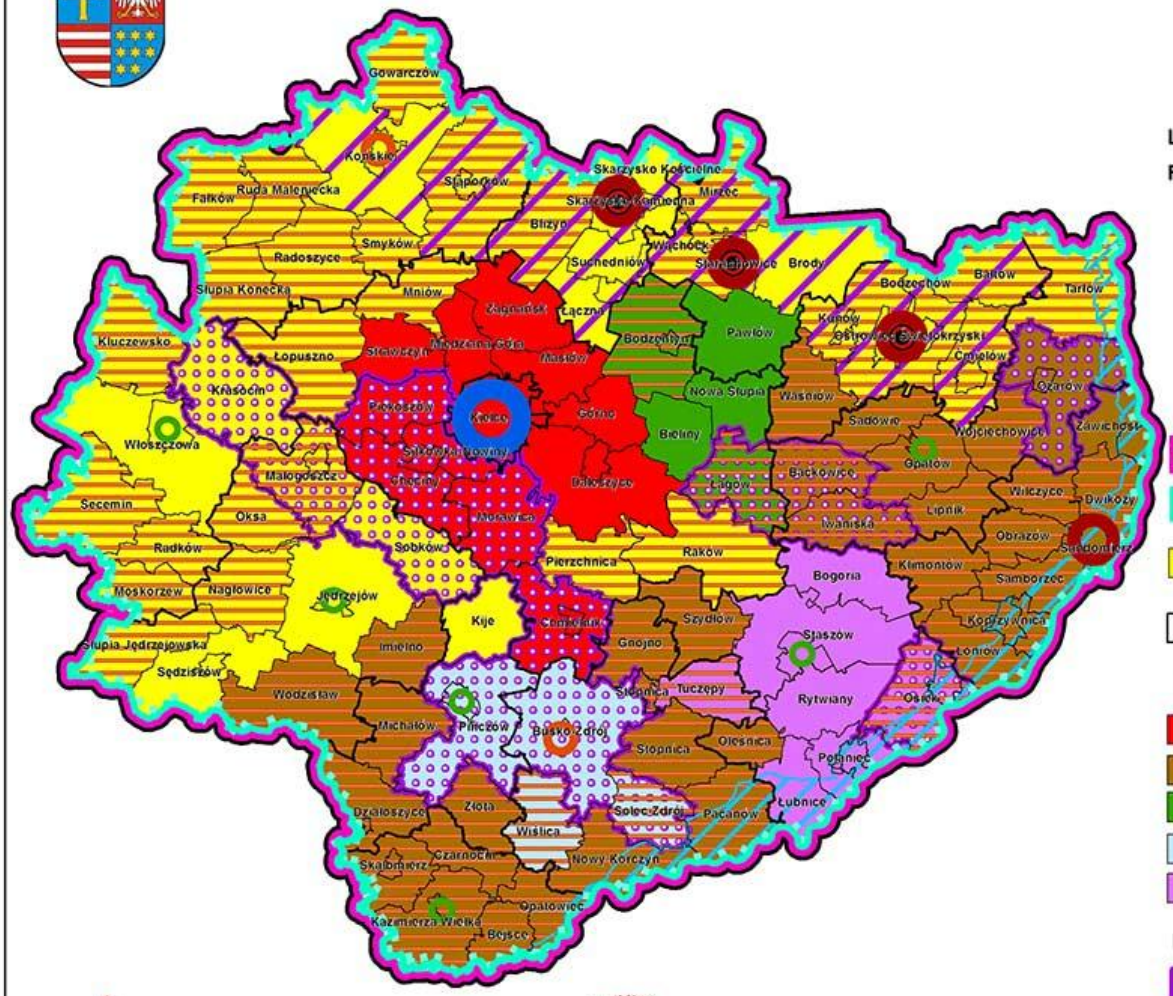

Legenda

RANGA PEŁNIONYCH FUNKCJI

- ośrodek krajowy pełniący funkcje metropolitalne
- ośrodki subregionalne
- potencjalne ośrodki subregionalne
- główne ośrodki lokalne

OBSZARY I PODOBSZARY FUNKCJONALNE

- obszar o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwoju
- obszar predysponowany do wsparcia krajowego w zakresie odnowy demograficznej
- obszary wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej
- podobszar wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej bazujący na rozwoju funkcji nierolniczych
- miasta tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze
- MOF OW
- obszary o największym potencjale rolniczym
- obszar turystyczny Gór Świętokrzyskich
- obszar turystyczno-uzdrowiskowy
- Staszowski obszar aktywności gospodarczej

PODOBSZARY FUNKCJONALNE

- podobszary o największym potencjale rozwoju wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych
- podobszar Doliny Wisły
- podobszary kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

W myśl obowiązujących przepisów do inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zaliczono wyłącznie działania (na szczeblu powiatowym, wojewódzkim i krajowym), stanowiące realizację celów publicznych, określonych w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 z późn. zm.), które zostały ustalone na listach indykatywnych programów przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa, zgodnie z ich właściwością. W zamieszczonym poniżej wykazie inwestycji celu publicznego nie wzięto pod uwagę inwestycji w zakresie robót budowlanych określonych w art. 50, ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zastosowano natomiast kryterium *ustalenia realizacji inwestycji celu publicznego,* które obejmuje: ustalenie obszaru (terenu) lokalizacji inwestycji, sprecyzowanie terminu wykonania zadania inwestycyjnego, jak również zabezpieczenie środków na jego realizację. Brak spełnienia tych wymagań oznacza, że zadanie to znajduje się w fazie koncepcyjnej (postulatu inwestycyjnego, projektu wstępnego, projektu wariantowego itp.) i nie zostało uwzględnione w końcowej tabeli oraz na mapach. Sytuacja taka ma głównie miejsce w przypadku postulowanych/planowanych inwestycji liniowych, które w chwili obecnej nie są uwzględnione w żadnych dokumentach programowych, co jednak z czasem może się zmienić (należy mieć to na uwadze). Inwestycje te wymienia się w rozdziałach dotyczących transportu oraz infrastruktury technicznej.

W tej sytuacji do inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zaliczono działania stanowiące realizację celów publicznych, które zostały zamieszczone na listach indykatywnych programów bilansujących potrzeby inwestycyjne w ramach przydzielonych środków finansowych, inwestycje finansowane bezpośrednio z funduszy pomocowych UE, a także inwestycje o charakterze publicznym zgłoszone bezpośrednio przez uczestników procesu inwestycyjnego do Planu Województwa, mające przynajmniej częściowe pokrycie finansowe.

Z uwagi na możliwość finansowania niektórych inwestycji celu publicznego przez partnerstwo publiczno-prywatne, Spółki Skarbu Państwa, jak również podmioty komercyjne zestawienie to zawiera również niektóre inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym, które spełniają kryteria „dla dobra wspólnego" i zostały zawarte w planach (programach) inwestycyjnych wspomnianych partnerstw i przedsiębiorstw.

W nawiązaniu do art. 48 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dla obszaru Województwa Świętokrzyskiego brak jest programów, zawierających zadania rządowe, służące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym, przyjętych przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia.

W tabeli oraz na mapach uwzględniono następujące rodzaje inwestycji:

- inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym ujęte w obowiązujących wykazach projektów kluczowych (przewidzianych do realizacji w ramach RPOWŚ oraz zatwierdzonych programów rządowych, szczegółowo opisanych w uwarunkowaniach);
- inwestycje na które wydano decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, znajdujące się rejestrze Marszałka Województwa;
- inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym, dla których zostały wydane decyzje lokalizacyjne na podstawie przepisów o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji (drogi publiczne, lotniska użytku publicznego, przedsięwzięcia Euro 2012);
- inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym wpisane do „Rejestru decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego na terenach zamkniętych" — prowadzonego przez Wojewodę Świętokrzyskiego (*większość zadań ujętych w ww. Rejestrze nie spełniała*

kryteriów określonych w art. 50 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym);

- inwestycje w zakresie bezpieczeństwa i obronności państwa ujęte w planach inwestycyjnych terenowych jednostek administracji rządowej (zespolonej i niezespolonej);
- inwestycje „dla wspólnego dobra" zawarte w planach (programach) inwestycyjnych różnych podmiotów procesu inwestycyjnego.

Jednocześnie przyjęto następujące zasady identyfikacji omawianych inwestycji — inwestycje wynikające z: Programów Krajowych, z KPZK 2030, z Programów Wojewódzkich oraz pozostałe.

Dokonano również rozróżnienia zgodnie z obowiązującą w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym definicją (art. 2 pkt. 5) i wyróżniono inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym: powiatowe, wojewódzkie i krajowe.

W zamieszczonym poniżej wykazie uwzględniono również nie zdefiniowane wg ww. ustawy jako inwestycje celu publicznego, inne zadania, które mają obecnie istotny wpływ na rozwój województwa. Ponadto w tabeli zostały też ujęte inwestycje podejmowane przez samorządy lokalne i różne podmioty partnerskie, które ze względu na ponadlokalny zasięg oddziaływania i wysoki standard kwalifikują się do zadań o znaczeniu ponadlokalnym.

Należy podkreślić fakt, że zamieszczony niżej wykaz inwestycji celu publicznego i innych zadań o znaczeniu ponadlokalnym oraz mapę orientacyjnego rozmieszczenia tych inwestycji sporządzono według stanu na grudzień 2013 r. z uwzględnieniem uwag wynikających z opinii i uzgodnień. Za zgodne z Planem województwa uznaje się uwzględnianie inwestycji celu publicznego i innych zadań o zasięgu ponadlokalnym (niewymienionych w tabeli i niezamieszczonych na mapach) wynikających z dokumentów przyjętych w nowym okresie programowania 2014-2020. Jedynie w przypadku określenia w nowych programach, inwestycji strategicznych (szczególnie ważnych dla kraju bądź województwa) konieczna będzie zmiana planu województwa w tym zakresie.

Należy mieć jednocześnie na uwadze, że sporządzając dokumenty planistyczne na poziomie lokalnym (zwłaszcza studia gminne i plany miejscowe) oprócz zawartych w zamieszczonej poniżej tabeli, należy też uwzględniać w nich inwestycje celu publicznego ujęte w obowiązujących programach krajowych i wojewódzkich.

Wykaz inwestycji celu publicznego oraz innych zadań o znaczeniu ponadlokalnym realizowanych, bądź planowanych do realizacji na obszarze województwa świętokrzyskiego
(stan na grudzień 2013 z uwzględnieniem uwag wynikających z opinii i uzgodnień)
(w tabeli liczba porządkowa odpowiada numerowi inwestycji w danej dziedzinie na mapie)

Lp.	Inwestycja/Zadanie	Stan realizacji	Inwestycje/zadania wynikające z: Programów krajowych (K), z Koncepcji Krajowej (KPZK), z programów wojewódzkich (W), pozostałe (P)	Inwestycje/zadania o znaczeniu krajowym (K), , wojewódzkim (W), powiatowym (P), rozumiane zgodnie z definicją art. 2 pkt. 5 ustawy o pizp
I. Ochrona przyrody				
1.	Powiększenie Świętokrzyskiego Parku Narodowego	planowane do realizacji	P	K
2.	Utworzenie europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 *(ze względu na szeroki zasięg zadania — całe województwo — nie zostało ono pokazane na mapie)*	w trakcie realizacji	KPZK	K
3.	Budowa ogrodu botanicznego w Kielcach	w trakcie realizacji	W	W
II. Geologia i eksploatacja surowców mineralnych				
1.	Rekultywacja wyrobiska po byłej odkrywkowej kopalni siarki Piaseczno	w trakcie realizacji	K	K
2.	Program SOPO — rozpoznanie, udokumentowanie i zaznaczenie na mapie w skali 1:10000 osuwisk oraz terenów potencjalnie zagrożonych ruchami masowymi w Polsce. woj. świętokrzyskie prawie w całości zostanie objęte tym opracowaniem *(ze względu na szeroki zasięg tego zadania — obejmujący niemal całe województwo, nie zostało ono pokazane na mapie)*	w trakcie realizacji	K	K
III. Dziedzictwo kulturowe				
1.	Centrum Tradycji i Turystyki Gór Świętokrzyskich wraz z restauracją zabytków Świętego Krzyża — etap II	w trakcie realizacji	W	W
2.	Rozbudowa infrastruktury Parku Etnograficznego w Tokarni i Dworku Laszczyków w Kielcach	w trakcie realizacji	W	W
3.	Kompleksowa rewitalizacja historycznego centrum Chęcin, mająca na celu odbudowę i promocję unikatowych walorów historycznych i kulturowych miasta	w trakcie realizacji	W	W
4.	Zamek królewski w Chęcinach historycznym miejscem mocy Ziemi Świętokrzyskiej — kompleksowe zagospodarowanie Wzgórza Zamkowego i organizacja ponadregionalnego wydarzenia „Oblężenie Chęcińskiej Warowni”	w trakcie realizacji	W	W
5.	Rewitalizacja zabytkowego śródmieścia Kielc — etap II	w trakcie realizacji	W	W
6.	Rewitalizacja miejscowości Wąchock — etap I	w trakcie realizacji	W	W
7.	Rewitalizacja przestrzeni publicznej placu rynku z przyległymi ulicami — w Starachowicach (Wierzbnik)	w trakcie realizacji	W	W

8.	Rewitalizacja miasta Bodzentyn — przebudowa Rynku Górnego, ul. Słonecznej i Licealnej oraz modernizacja i rozbudowa obiektów	w trakcie realizacji	W	W
9.	Rewitalizacja miasta Chmielnik etap III	planowana do realizacji	W	W
10	Rewitalizacja Rynku w Rakowie wraz z terenami przyległymi	w trakcie realizacji	W	W
IV. Infrastruktura społeczna				
1.	Rozbudowa Oddziału Onkohematologicznego w Świętokrzyskim Centrum Onkologii w Kielcach	w trakcie realizacji	W	W
2.	Rozbudowa Zespołu Opieki Zdrowotnej w Busku-Zdroju o nowy Blok Operacyjny	w trakcie realizacji	W	P
3.	Dostosowanie Szpitala Kieleckiego Sp. z o.o. do standardów obowiązujących w lecznictwie poprzez rozbudowę o nowoczesny i funkcjonalny blok operacyjny wraz z infrastrukturą	w trakcie realizacji	W	W
4.	Rozbudowa i przebudowa obiektu kulturalno-rekreacyjno-sportowego w Wojciechowicach	w trakcie realizacji	W	P
5.	Budowa budynku Centrum Komunikacji Medialnej i Informacji Naukowej na terenie obejmującym działki nr 188/5, 187/10, 187/9 obręb 0012 przy ul. Świętokrzyskiej w Kielcach	planowane do realizacji	P	W
6.	Budowa budynku szpitala pediatrycznego z obiektami towarzyszącymi w Kielcach	w trakcie realizacji	W	W
7.	MEDREH-UJK budowa i wyposażenie obiektów naukowo-dydaktycznych UJK przy Al. IX Wieków Kielc i ul. Świętokrzyskiej, dla wsparcia wdrożenia innowacyjnych metod leczenia i rehabilitacji	w trakcie realizacji	W	W
V. Komunikacja i transport				
1.	Budowa drogi ekspresowej S-7: Budowa drogi S-7 na odcinku granica województwa mazowieckiego/ świętokrzyskiego — Skarżysko-Kamienna Budowa drogi S-7 na odcinku Chęciny — Jędrzejów; Budowa drogi S-7 na odcinku Jędrzejów — granica województwa świętokrzyskiego/małopolskiego	planowane do realizacji	K	K
2.	Budowa drogi ekspresowej S-74: Budowa drogi S-74 na odcinku granica województwa łódzkiego/ świętokrzyskiego — Ruda Maleniecka (droga nr 42); Budowa drogi S-74 na odcinku Ruda Maleniecka — Przełom/Mniów; Budowa drogi S-74 na odcinku Przełom/Mniów — Kielce (droga nr 7 w Kostomłotach) wraz z obwodnicą Miedzianej Góry i Kostomłotów; Rozbudowa drogi nr 74 do parametrów S na odcinku Kielce (droga nr 7 w Kostomłotach) — Kielce (droga nr 73); Budowa drogi S-74 na odcinku Cedzyna — Łagów z obwodnicą Łagowa; Budowa drogi S-74 na odcinku Łagów — Jałowęsy; Budowa drogi S-74 na odcinku Jałowęsy — Opatów (droga nr 9) wraz z realizacją obwodnicy Opatowa w ciągu drogi S-74 i DK-9;	planowane do realizacji	K	K

	Budowa drogi S-74 na odcinku Opatów — granica województwa świętokrzyskiego/podkarpackiego wraz z obwodnicą Sandomierza i realizacją nowej przeprawy mostowej przez Wisłę w rejonie Koćmierzowa			
3.	Budowa drugiego mostu przez rzekę Wisłę w Sandomierzu (inwestycja zakończona) wraz z budową ul. Lwowskiej-bis, w ciągu drogi krajowej nr 77	w trakcie realizacji	K	K
4.	Dobudowa drugiej jezdni w ciągu drogi krajowej nr 73 na odcinku granica Kielc — Wola Morawicka wraz z budową obwodnicy Morawicy i Woli Morawickiej	planowane do realizacji	P	K
5.	Budowa obwodnicy Wąchocka w ciągu drogi nr 42	planowane do realizacji	P	K
6.	Przejście przez Starachowice w ciągu drogi nr 42	planowane do realizacji	P	K
7.	Rozbudowa drogi nr 9 na odcinku granica gminy Brody — granica gminy Opatów wraz z obwodnicą Ostrowca Świętokrzyskiego	planowane do realizacji	P	K
8.	Budowa mostu na Wiśle w Połańcu wraz z budową odcinka DW764	w trakcie realizacji	K	K
8a.	Rozbudowa drogi nr 765 na odcinku Staszów-Osiek wraz z obwodnicą Osieka	w trakcie realizacji	K	W
8b.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 764 na odcinku Staszów-Połaniec	w trakcie realizacji	W	W
9.	Rozbudowa obwodnicy Buska-Zdroju w ciągu drogi nr 973	w trakcie realizacji	W	W
10.	Rozbudowa drogi nr 754 na odcinku Ostrowiec Św. — gr. województwa	planowane do realizacji	W	W
11.	Przebudowa linii kolejowej E65 (CMK) Grodzisk Mazowiecki — Zawiercie pod kątem wdrożenia prędkości 200 km/h, a w dalszej perspektywie 300 km/h	planowane do realizacji	K	K
12.	Przebudowa i elektryfikacja linii kolejowej 25 Łódź Kaliska — Dębica na odcinku Sandomierz — Skarżysko-Kamienna	planowane do realizacji	KPZK	K
13.	Przebudowa linii kolejowej 61 Kielce — Fosowskie na odcinku Kielce-Czarnca	planowane do realizacji	KPZK	K
14.	Przebudowa linii kolejowej 64 Kozłów — Koniecpol do wdrożenia prędkości 160 km/h	planowane do realizacji	KPZK	K
15.	Planowana budowa łącznicy st. Czarnca — st. Włoszczowa dla połączenia linii kolejowej Nr 61 Kielce — Fosowskie z linią E65 (CMK)	planowane do realizacji	P	K
16.	Przebudowa linii kolejowej 8 Warszawa — Kraków na odcinku granica województwa — Kielce	planowane do realizacji	KPZK	K
17.	Budowa linii kolejowej nr 73 Kielce-Tarnów wraz budową nowego odcinka Busko-Zdrój — Żabno i mostem na Wiśle	planowane do realizacji	KPZK	K

18.	Budowa Portu Lotniczego Kielce w Obicach	planowane do realizacji	KPZK *	K
19.	Modernizacja lotniska lokalnego w Masłowie	planowane do realizacji	W	W
20.	Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej	w trakcie realizacji	K	K
VI. Baza ekonomiczna				
1.	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury Targów Kielce jako Międzynarodowego Ośrodka Wystawienniczo-Kongresowego (Kielce)	w trakcie realizacji	K	K
2.	Tworzenie kompleksowych terenów inwestycyjnych w Podzamczu koło Chęcin	w trakcie realizacji	K	W
3.	Stworzenie w spółce Odlewnie Polskie S.A. Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Komponentów Odlewniczych „OBRKO" (Starachowice)	w trakcie realizacji	K	W
4.	Budowa Centrum Konferencji, Innowacji, Przedsiębiorczości i Usług Administracyjnych (Kielce, przy Politechnice Świętokrzyskiej)	w trakcie realizacji	P	W
VII. Gospodarka wodna				
1	Realizacja programu „Ekorozwój Ponidzia" (budowa systemów kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków w gminach: Sobków, Kije, Pińczów, Złota, Wiślica, Michałów, Imielno)	w trakcie realizacji	W	P
2	Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji Jędrzejów	w trakcie realizacji	W	P
3	Wodociągi , kanalizacja i oczyszczalnia ścieków w Starachowicach	w trakcie realizacji	W	P
4	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta i gminy Końskie	w trakcie realizacji	W	P
5	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta i gminy Busko-Zdrój	w trakcie realizacji	W	P
6	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta Sandomierz	w trakcie realizacji	W	P
7	Kompleksowa ochrona wód podziemnych aglomeracji kieleckiej (w tym budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej)	w trakcie realizacji	W	P
8	Budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej w Skarżysku Kościelnym i Skarżysku-Kamiennej	w trakcie realizacji	W	P
9	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w Aglomeracji Ostrowiec Świętokrzyski	w trakcie realizacji	W	P
10	Inwestycje planowane przez ŚZMiUW dotyczące zabezpieczeń przeciwpowodziowych (wały przeciwpowodziowe) w gminach: Tarłów, Koprzywnica, Łoniów, Ożarów, Połaniec, Łubnice, Sandomierz, Nowy Korczyn, Pacanów, Dwikozy	w trakcie realizacji	W	W
11	Realizacja „Programu Małej Retencji dla woj. świętokrzyskiego" (uwaga: na mapie Rozmieszczenie inwestycji celu publicznego zostały przedstawione jedynie zbiorniki wodne z „Programu małej retencji", które nie kolidują z przedmiotami ochrony w obszarach Natury 2000)	w trakcie realizacji	W	W

VIII.Turystyka				
1.	Świętokrzyski Szlak Archeo-Geologiczny (punkty węzłowe: Kielce, Chęciny, Bałtów, Krzemionki, Zachełmie i in.)	w trakcie realizacji	K	W
2.	Trasa rowerowa od Sandomierza do Sielpi (Końskie)	w trakcie realizacji	K	K
IX. Infrastruktura techniczna				
1.	Budowa i rozbudowa projektowanych gazociągów wysokiego ciśnienia relacji: Jędrzejów — Włoszczowa (z odejściem na Małogoszcz);	w trakcie realizacji	P	W
2a.	Budowa i rozbudowa projektowanego gazociągu wysokiego ciśnienia relacji: Mójcza — Masłów (obejście Kielc) wraz z przebudową gazociągu na Parszów;	planowane do realizacji	P	W
2b.	Budowa i rozbudowa projektowanego gazociągu wysokiego ciśnienia relacji: Pogórska Wola — Tworzeń;	planowane do realizacji	P	K
3.	Budowa projektowanej linii energetyczna 220 kV Radkowice — Kielce Piaski (wynikająca z KPZK)	planowana do realizacji	KPZK	W
4.	Budowa planowanej linii energetyczna 400 kV z Kielc do Bełchatowa (wynikająca z KPZK)	planowana do realizacji	KPZK	K
5.	Rozbudowa Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Janczycach	w trakcie realizacji	W	W
6.	Budowa Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Rzędowie	w trakcie realizacji	W	W
7.	Rozbudowa Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Promniku	w trakcie realizacji	W	W
8.	Rozbudowa Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów we Włoszczowie	w trakcie realizacji	W	W
9.	Rozbudowa Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Końskich	w trakcie realizacji	W	W
10.	Rozbudowa Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w msc. Janik	w trakcie realizacji	W	W
11.	Zamykanie oraz rekultywacja składowisk odpadów lub ich wydzielonych części: „Barcza”, gm. Zagnańsk; „Bejsce-Łubinówka”, gm. Bejsce; „Chwalibogowice”, gm. Opatowiec; „Fałków”, gm. Fałków; „Grabowiec”, gm. Osiek; „Klępie Dolne”, gm. Stopnica; „Luszyca”, gm. Połaniec; „Łyżwy, gm. Skarżysko-Kamienna; „Marcinków”, gm. Starachowice; „Piaseczno”, gm. Łoniów; „Psia Górka-Wiślica”, gm. Wiślica; „Radoszyce”, gm. Radoszyce; „Słupcza”, gm. Dwikozy; „Suchowola”, gm. Chmielnik; „Wólka Tarłowska”, gm. Tarłów; „Wyszyna Machorowska”, gm. Ruda Maleniecka; „Końskie”, gm. Końskie; „Staszów”, gm. Staszów; „Borszowice, gm. Sędziszów; „Potok Mały”, gm. Jędrzejów; „Przededworze”, gm. Chmielnik; „Raczyce”, gm. Gnojno; „Sielec Biskupi”, gm. Skalbmierz; „Skrzypiów”, gm. Pińczów; „Szymanowice Dolne”, gm. Klimontów	Planowane do realizacji/ w trakcie realizacji	W	W
12.	Dostosowanie do wymagań ochrony środowiska spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych w: Staszowie, Starachowicach, Busku-Zdroju	w trakcie realizacji	W	W

13.	Rekultywacja składowiska odpadów niebezpiecznych „Zamtal”, gm. Końskie	w trakcie realizacji	W	W
14.	Rozbudowa składowiska odpadów niebezpiecznych zawierających azbest m. Dobrów, gm. Tuczępy	w trakcie realizacji	W	W
15.	Zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów przemysłowych: „Krzemionki Opatowskie”, gm. Bodzechów, „Skowronno Górne”, gm. Pińczów	w trakcie realizacji	W	W
X. Obronność i bezpieczeństwo				
1.	Budowa strażnicy Komendy Powiatowej PSP w Kazimierzy Wielkiej	w trakcie realizacji	P	P
2.	Budowa kompleksu budynków Komendy Powiatowej Policji w Skarżysku-Kamiennej	w trakcie realizacji	K	P
3.	Przebudowa oraz rozbudowa kompleksu budynków na potrzeby Komendy Powiatowej Policji w Sandomierzu	w trakcie realizacji	K	P
4.	Przebudowa oraz rozbudowa budynków Komendy Miejskiej Policji w Kielcach	w trakcie realizacji	K	P

***** KPZK zakłada poprawę dostępności polskich miast i regionów w przestrzeni europejskiej. „*Osiągnięciu tego celu służyć będą działania polegające na uruchomieniu cywilnych portów lotniczych w Polsce Wschodniej (w szczególności w Lublinie i Szymanach, w drugiej kolejności w Białymstoku) natomiast w zależności od wyników analiz opłacalności ekonomicznej także w Kielcach i Koszalinie. W celu umożliwienia rozwoju komunikacji lotniczej w tych regionach będzie musiał zostać rozwiązany sposób finansowania infrastruktury i kosztów służb żeglugi powietrznej z funduszy regionalnych w wypadkach braku możliwości pokrycia tych wydatków z opłat przewoźników.”*

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

ROZMIESZCZENIE INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

(stan na grudzień 2013 r.)

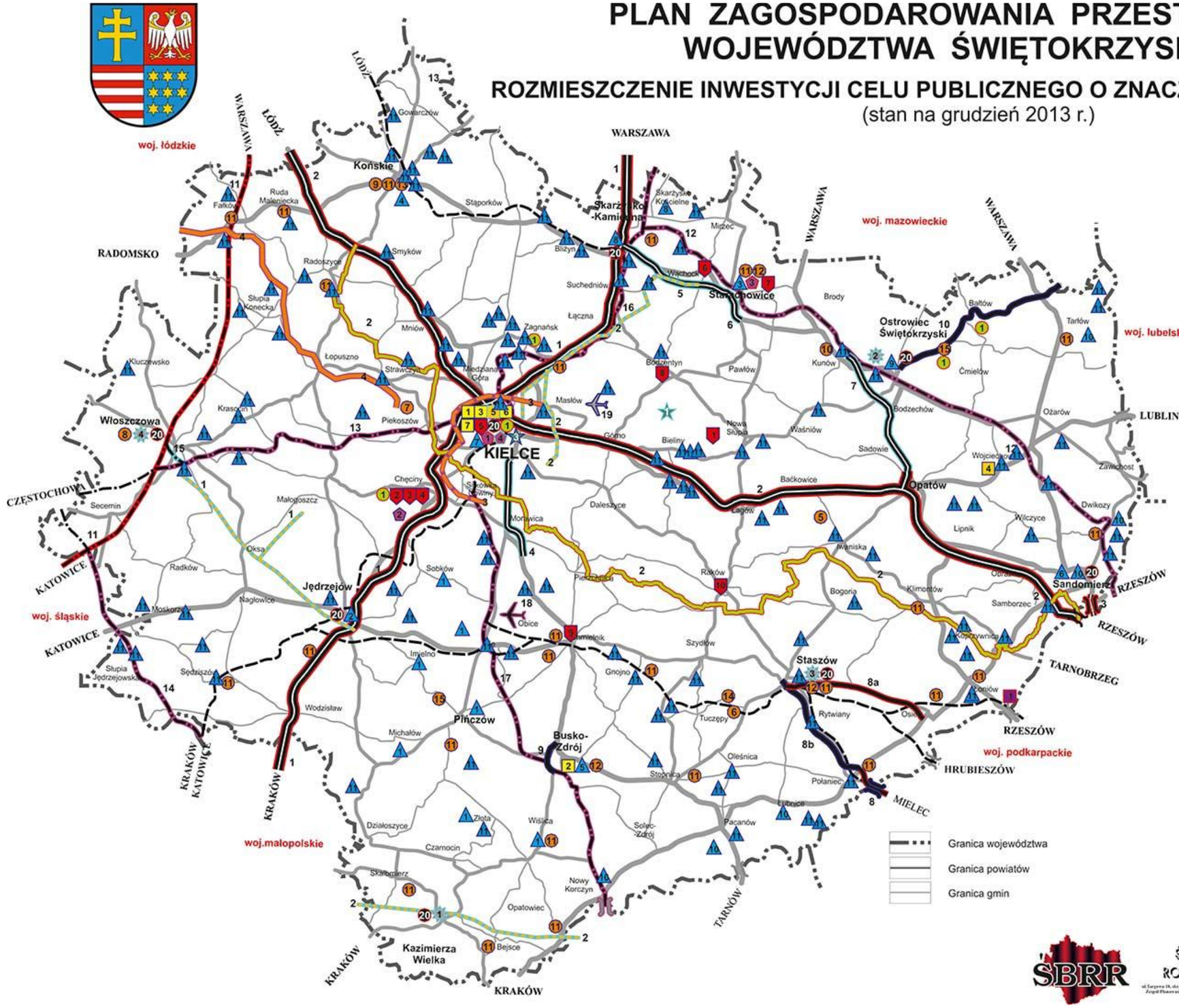

LEGENDA

INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM UJĘTE W:
(kolor linii obwodowej symbolu)

- KPZK
- Programach krajowych
- Programach wojewódzkich
- Pozostałych

INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO W POSZCZEGÓLNYCH DZIEDZINACH ZAGOSPODAROWANIA
(1-20 numer inwestycji zgodny z opisem w tabeli zamieszczonej w tekście Zmiany Planu...)

- Ochrona przyrody
- Geologia i eksploatacja surowców mineralnych
- Dziedzictwo kulturowe
- Infrastruktura społeczna
- Komunikacja (sieć szerokopasmowa internetu)
- Baza ekonomiczna
- Gospodarka wodna
- Turystyka
- Infrastruktura techniczna
- Obrona i bezpieczeństwo

TRANSPORT

ISTNIEJĄCY UKŁAD DROGOWY
- krajowe
- wojewódzkie
- powiatowe

INWESTYCJE DROGOWE
- krajowe ekspresowe
- krajowe pozostałe
- wojewódzkie
- powiatowe

KOLEJE
- odcinki istniejące
- odcinki do przebudowy

PRZEPRAWY MOSTOWE
- istniejące
- do realizacji

LOTNISKA
- Istniejące lotnisko lokalne Masłów
- Planowany Regionalny Port Lotniczy Kielce

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA
- Linie energetyczne 400kV
- Linie energetyczne 220kV
- Gazociąg wysokiego ciśnienia

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

2. CZĘŚĆ GRAFICZNA

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO
ROZWOJU REGIONALNEGO
ul.Targowa 18, skr. poczt. 25, 25-520 Kielce: tel. (041) 362-70-12, fax. (041) 343-01-79, e-mail: sekretariat@sbrr.pl
Zespół Planowania Przestrzennego Województwa: tel. (041) 343-81-74, wew. 3010-3070, e-mail: zppw@sbrr.pl
Pracowania Terenowa, ul.Mickiewicza 34, 27-600 Sandomierz: tel. (015) 832-36-21,
fax. (015) 832-03-82, e-mail: sbrr_sandomierz@sbrr.pl

Zawartość:

1. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego — synteza.
2. Kierunki polityki przestrzennej — synteza.
3. Kierunki polityki przestrzennej — środowisko przyrodnicze.
4. Kierunki polityki przestrzennej — infrastruktura i gospodarka.
5. Kierunki polityki przestrzennej — gospodarka wodna.
6. Kierunki rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.
7. Rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO - SYNTEZA

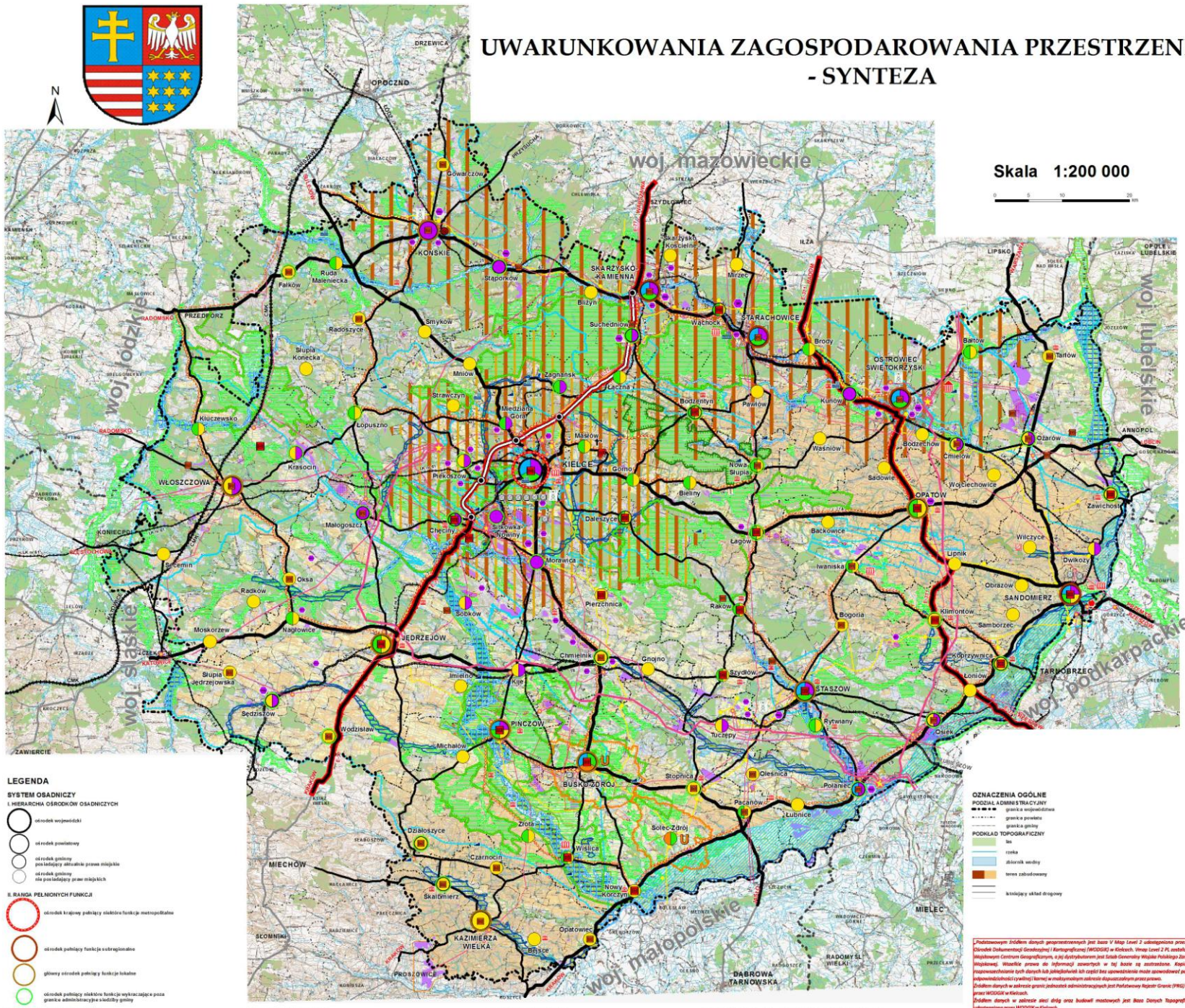

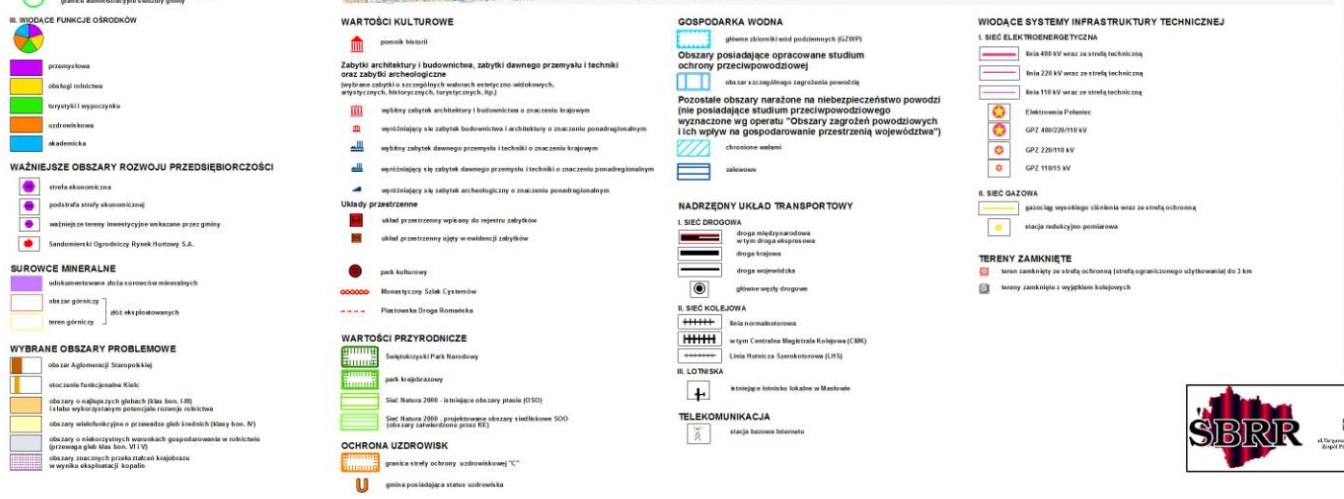

„Podstawowym źródłem danych geoprzestrzennych jest baza V Map Level 2 udostępniona przez Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej (WODGiK) w Kielcach. Vmap Level 2 PL została wykonana w Wojskowym Centrum Geograficznym, a jej dystrybutorem jest Sztab Generalny Wojsk Polskiego Zarząd Geografii Wojskowej. Wszelkie prawa do informacji zawartych w tej bazie są zastrzeżone. Kopiowanie bądź rozpowszechnianie tych danych lub jakiejkolwiek ich części bez upoważnienia może spowodować pociągnięcie do odpowiedzialności cywilnej i karnej w maksymalnym zakresie dopuszczalnym przez prawo.
Źródłem danych w zakresie granic jednostek administracyjnych jest Państwowy Rejestr Granic (PRG) udostępniony przez WODGiK w Kielcach.
Źródłem danych w zakresie sieci dróg oraz budowli mostowych jest Baza Danych Topograficznych (TBD) udostępniona przez WODGiK w Kielcach.
Źródłem danych hydrograficznych jest Mapa Podziału Hydrograficznego Polski wykonana przez Zakład Hydrografii i Morfologii Koryt Rzecznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej na zamówienie Ministra Środowiska i sfinansowana ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej."

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego
Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Kielcach

"Ogólna z art. 16 ustawy z dnia 17.05.1989 r. - Prawo geodezyjne i kartograficzne (tekst jednolity Dz. U. z 2017r. - Nr 193, poz. 1287, ze zm.) odpowiedzialność, rozpowszechnianie oraz udostępnianie w celu rozpowszechniania i rozpowszechniania kopii mapy wymaga zezwolenia Marszałka Województwa"

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego
Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Kielcach

Powierzchnia dla ogólnej niniejszego dokumentu z wykonaniem projektu do opracowania siedmi geodezyjnej i kartograficznego w Wojewódzkim Ośrodku Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Kielcach

Kielce, dnia 29.12.2020

Barbara Sochańska - Kierownik WODGiK
(imię i nazwisko, podpis, stanowisko, służbowa osoby upoważnionej)

Zespół autorski:
mgr inż. arch. Ryszard Nagórny — generalny projektant
mgr inż. arch. Katarzyna Bieniek-Kaszyńska — kierownik
mgr inż. Edmund Augustyniak
mgr inż. Jolanta Florczyk
mgr inż. Katarzyna Jandała
inż. Maciej Kuliński
mgr Magdalena Kwiatkowska
mgr inż. Jolanta Paprос
mgr Agnieszka Przygodzka
mgr Andrzej Sikora
mgr Lena Skibińska-Opoka
mgr Ewa Tatarek
mgr Katarzyna Wdowczyk
tech. Włodzimierz Bednarczyk

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO
ul. Targowa 18, skr. poczt. 37, 25-520 Kielce, tel. (041) 365-70-12, fax. (041) 345-44-79, e-mail: sekretariat@sbrr.pl
Zespół Planowania Przestrzennego Województwa: tel. (041) 365-81-74, wew. 3018-3071, e-mail: zpp@sbrr.pl
Pracownia Tarnobrzeg, ul. Mickiewicza 36, 27-400 Tarnobrzeg: tel. (015) 822-36-23, fax. (015) 832-01-82, e-mail: tbrr_sandomierz@sbrr.pl

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ - SYNTEZA

LEGENDA

STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA WOJEWÓDZTWA

I. OBSZARY I PODOBSZARY FUNKCJONALNE

- obszar o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwoju
- obszar koncentracji negatywnych procesów demograficznych predysponowany do wsparcia krajowego w zakresie odnowy demograficznej
- obszary wielotematycznej aktywizacji społeczno-gospodarczej
- podobszar ww. obszaru bazujący na rozwoju funkcji nierolniczych
- miasta tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze
- miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego
- obszary o najwyższym potencjale rolniczym
- obszar turystyczny Gór Świętokrzyskich
- obszar turystyczno-uzdrowiskowy
- staszowski obszar aktywności gospodarczej
- podobszary o najwyższym potencjale rozwoju wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych
- podobszar dobrej wiary
- podobszary łumiące działań w zakresie poprawy dostępności do usług

SYSTEM OSADNICZY

I. RANGA OŚRODKA W SYSTEMIE OSADNICZYM

(wielkość oznaczenia na mapie dostosowana do pozycji ośrodka w systemie osadniczym)

- ośrodek krajowy pełniący funkcje metropolitalne
- ośrodek subregionalny
- ośrodek subregionalny (potencjalny)
- główny ośrodek lokalny
- ośrodek pełniący funkcje wykraczające poza granice administracyjne siedziby gminy

II. WIODĄCE FUNKCJE OŚRODKÓW OSADNICZYCH

- akademicka
- innowacji technologicznej
- uzdrowiskowa
- obsługi ruchu turystycznego

wielofunkcyjne aktywizacja gospodarcza:

- o przewadze funkcji nierolniczych
- o przewadze funkcji rolniczych

RANGA ADMINISTRACYJNA OŚRODKA

- ośrodek wojewódzki
- ośrodek powiatowy
- ośrodek gminny posiadający prawa miejskie

WAŻNIEJSZE OBSZARY ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

- strefa ekonomiczna
- podstrefa strefy ekonomicznej
- ważniejsze tereny inwestycyjne wskazane przez gminy
- Sandomierski Ogrodniczy Rynek Hurtowy S.A.

SUROWCE MINERALNE

- udokumentowane złoża surowców mineralnych
- obszar górniczy
- teren górniczy
- złoża eksploatowane

WARTOŚCI PRZYRODNICZE

- Świętokrzyski Park Narodowy
- park krajobrazowy
- Sieć Natura 2000 - istniejące obszary ptasie OSO
- Sieć Natura 2000 - projektowane obszary siedliskowe SOO (obszary zatwierdzone przez KE)

OCHRONA UZDROWISK

- granica strefy ochrony uzdrowiskowej "C"
- gmina posiadająca status uzdrowiska

ZAPOBIEGANIE DEGRADACJI GRUNTÓW

- obszary koncentracji działań przeciwerozyjnych
- obszary koncentracji działań przeciwosuwiskowych

WARTOŚCI KULTUROWE

- układ przestrzenny wpisany do rejestru zabytków
- układ przestrzenny ujęty w ewidencji zabytków
- istniejący pomnik historii
- proponowany pomnik historii
- promocja na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO
- park kulturowy

GOSPODARKA WODNA

- główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP)
- planowane zbiorniki wodne powyżej 10 ha objęte "Programem małej retencji dla woj. świętokrzyskiego" nieskonfliktowane z przeliminiami ochrony obszarów NATURA 2000

Obszary posiadające opracowane studium ochrony przeciwpowodziowej

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią

Pozostałe obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi (nie posiadające studium przeciwpowodziowego wyznaczone wg operatu "Obszary zagrożeń powodziowych i ich wpływ na gospodarowanie przestrzenią województwa")

- chronione wałami
- zalewowe

NADRZĘDNY UKŁAD TRANSPORTOWY

I. DROGI

Droga ekspresowa (klasa S)

Droga główna ruchu przyspieszonego (klasa GP)

Droga główna (klasa G)

istniejąca/realizowana | planowana | postulowana

II. POZOSTAŁE ELEMENTY SYSTEMU DROGOWEGO

- krajowy
- międzyregionalny
- regionalny
- węzeł komunikacyjny
- wybrane węzły drogowe na drogach ekspresowych
- przeprawa mostowa (istniejąca i planowana)

III. LINIE KOLEJOWE ZNACZENIA PAŃSTWOWEGO

- Centralna Magistrala Kolejowa (ĄGTC, AGC)
- linia normalnotorowa
- Linia Hutnicza Szerokotorowa LHS
- projektowana linia normalnotorowa

IV. LOTNISKA

- istniejące lotnisko lokalne w Masłowie
- planowany Regionalny Port Lotniczy Kielce w Obicach

GŁÓWNE SYSTEMY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

I. ENERGETYKA

SIEĆ ELEKTROENERGETYCZNA

linia 400 kV wraz ze strefą technicznej — istniejąca | planowana

linia 220 kV wraz ze strefą technicznej — istniejąca | projektowana | planowana

linia 110 kV wraz ze strefą technicznej — istniejąca | planowana

- Elektrownia Połaniec
- GPZ 400/220/110 kV
- GPZ 220/110 kV
- GPZ 110 kV — istniejący | planowany
- strefa ograniczonych możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych

SIEĆ GAZOWA

gazociąg wysokiego ciśnienia wraz ze strefą ochronną — istniejący | projektowany | planowany

stacja redukcyjno-pomiarowa — istniejąca | projektowana | planowana

II. GOSPODARKA ODPADAMI

- Regionalny Zakład Zagospodarowania Odpadów (RZZO)

TERENY ZAMKNIĘTE

- teren zamknięty ze strefą ochronną (strefą ograniczonego użytkowania) do 3 km
- tereny zamknięte z wyjątkiem kolejowych

OZNACZENIA OGÓLNE

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

- granica województwa
- granica powiatu
- granica gminy

PODKŁAD TOPOGRAFICZNY

- las
- rzeka
- zbiornik wodny
- teren zabudowany
- istniejący układ drogowy

„Podstawowym źródłem danych geoprzestrzennych jest baza V Map Level 2 udostępniona przez Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej (WODGiK) w Kielcach. Vmap Level 2 PL została wykonana w Wojskowym Centrum Geograficznym, a jej dystrybutorem jest Zakład Generalny Wojska Polskiego Zarząd Geografii Wojskowej. Wszelkie prawa do informacji zawartych w tej bazie są zastrzeżone. Kopiowanie bądź rozpowszechnianie tych danych lub jakiejkolwiek ich części bez upoważnienia może spowodować pociągnięcie do odpowiedzialności cywilnej i karnej w maksymalnym zakresie dopuszczalnym przez prawo.

Źródłem danych w zakresie granic jednostek administracyjnych jest Państwowy Rejestr Granic (PRG) udostępniony przez WODGiK w Kielcach.

Źródłem danych w zakresie sieć dróg oraz budynki mieszkalnych jest Baza Danych Topograficznych (TBD) udostępniona przez WODGiK w Kielcach.

Źródłem danych hydrograficznych jest Mapa Podziału Hydrograficznego Polski wykonana przez Zakład Hydrografii i Morfologii Koryt Rzecznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej na zamówienie Ministra Środowiska i sfinansowana ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej."

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego — Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Kielcach

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego — Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Kielcach

Zespół autorski:

mgr inż. arch. Ryszard Nagórny — generalny projektant
mgr inż. arch. Katarzyna Bieniek-Kaszyńska — kierownik
mgr inż. Edmund Augustyniak
mgr inż. Jolanta Florczyk
mgr inż. Katarzyna Jandała
inż. Maciej Kuliński
mgr Magdalena Kwiatkowska
mgr inż. Jolanta Paprosa
mgr Agnieszka Przygodzka
mgr Andrzej Sikora
mgr Lena Skibińska-Opoka
mgr Ewa Tatarek
mgr Katarzyna Wdowczyk
tech. Włodzimierz Bednarczyk

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

ZESPÓŁ PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ
- ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

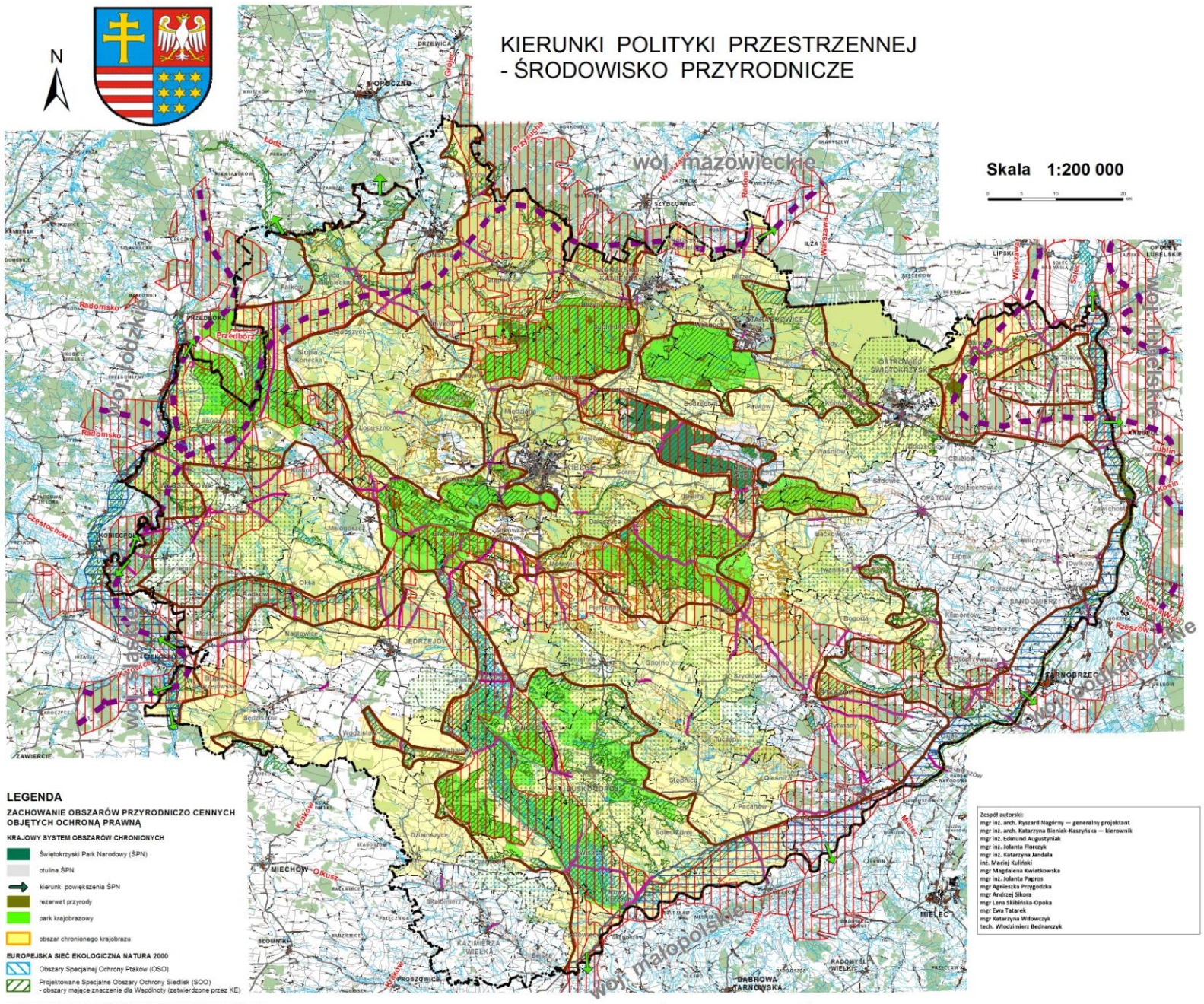

LEGENDA

ZACHOWANIE OBSZARÓW PRZYRODNICZO CENNYCH OBJĘTYCH OCHRONĄ PRAWNĄ

KRAJOWY SYSTEM OBSZARÓW CHRONIONYCH

- Świętokrzyski Park Narodowy (ŚPN)
- otulina ŚPN
- kierunki powiększenia ŚPN
- rezerwat przyrody
- park krajobrazowy
- obszar chronionego krajobrazu

EUROPEJSKA SIEĆ EKOLOGICZNA NATURA 2000

- Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO)
- Projektowane Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO) - obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (zatwierdzone przez KE)

ZACHOWANIE I ODTWARZANIE SYSTEMU PRZYRODNICZEGO

- główny europejski lądowy korytarz migracyjny (Korytarz Południowo-Centralny KPdC)
- krajowy lądowy korytarz ekologiczny
- krajowy rzeczny korytarz ekologiczny
- regionalny korytarz ekologiczny
- obszary cenne przyrodniczo (wg kryteriów KPZK)
- główne powiązania ekologiczne
- główne bariery ekologiczne

OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I KRAJOBRAZOWEJ NA OBSZARACH LEŚNYCH

- ochrona zasobów leśnych
- gminy o największych preferencjach zalesieniowych (zgodnie z Programem ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego)
- Leśny Kompleks Promocyjny "Puszcza Świętokrzyska"

OZNACZENIA OGÓLNE

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

- granica województwa
- granica powiatu
- granica gminy

PODKŁAD TOPOGRAFICZNY

- las
- rzeka
- zbiornik wodny
- teren zabudowany
- istniejący układ drogowy

„Podstawowym źródłem danych geoprzestrzennych jest baza V Map Level 2 udostępniona przez Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej (WODGiK) w Kielcach. Vmap Level 2 PL została wykonana w Wojskowym Centrum Geograficznym, a jej dystrybutorem jest Szefa Generalny Wojska Polskiego Zarząd Geografii Wojskowej. Wszelkie prawa do informacji zawartych w tej bazie są zastrzeżone. Kopiowanie bądź rozpowszechnianie tych danych lub jakiejkolwiek ich części bez upoważnienia może spowodować pociągnięcie do odpowiedzialności cywilnej i karnej w maksymalnym zakresie dopuszczalnym prawo prawa.
Źródłem danych w zakresie granic jednostek administracyjnych jest Państwowy Rejestr Granic (PRG) udostępniany przez WODGiK w Kielcach.
Źródłem danych w zakresie sieci dróg oraz budowli mostowych jest Baza Danych Topograficznych (TBD) udostępniona przez WODGiK w Kielcach.
Źródłem danych hydrograficznych jest Mapa Podziału Hydrograficznego Polski wykonana przez Zakład Hydrografii i Morfologii Koryt Rzecznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej na zamówienie Ministra Środowiska i sfinansowana ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej."

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego
Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Kielcach

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego
Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Kielcach

Zespół autorski:
mgr inż. arch. Ryszard Nagórny — generalny projektant
mgr inż. arch. Katarzyna Bieniek-Kaszyńska — kierownik
mgr inż. Edmund Augustyniak
mgr inż. Jolanta Florczyk
mgr inż. Katarzyna Jandala
inż. Maciej Kuliński
mgr Magdalena Kwiatkowska
mgr inż. Jolanta Papros
mgr Agnieszka Przygodzka
mgr Andrzej Sikora
mgr Lena Skibińska-Opoka
mgr Ewa Tatarek
mgr Katarzyna Widowczyk
tech. Włodzimierz Bednarczyk

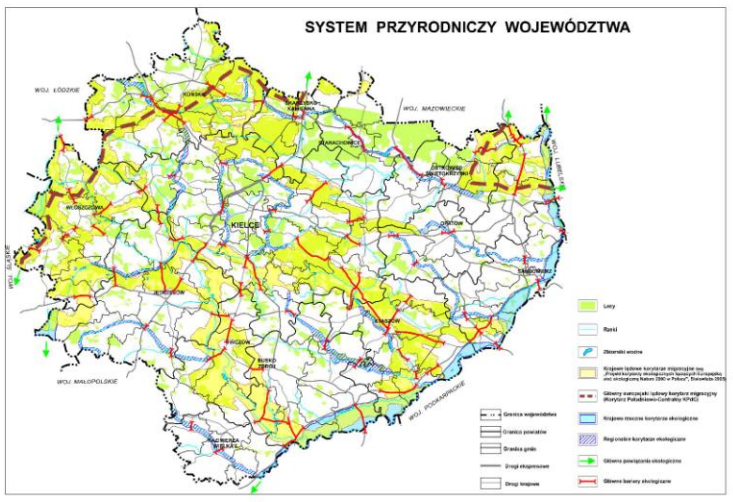

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ - - INFRASTRUKTURA I GOSPODARKA

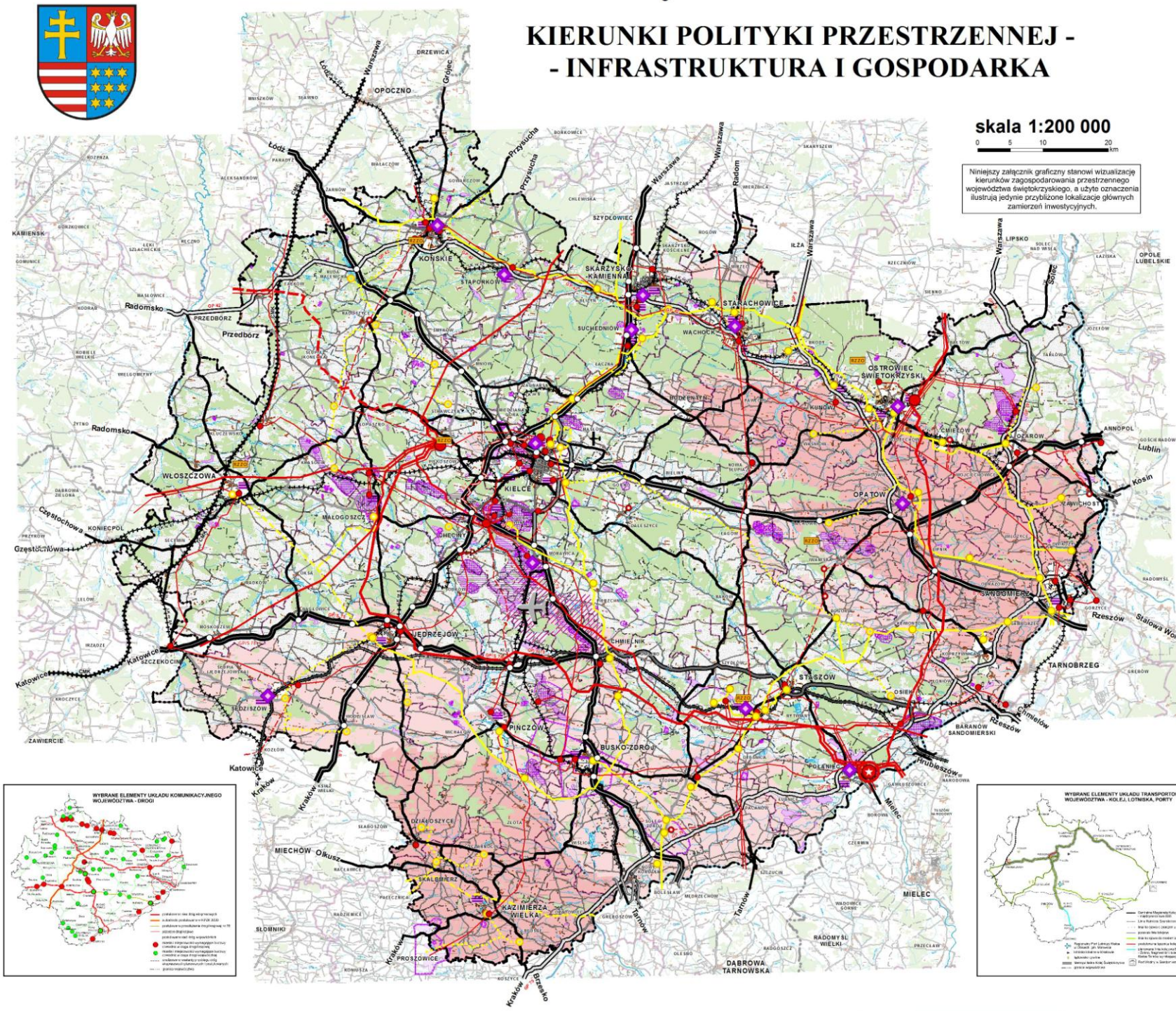

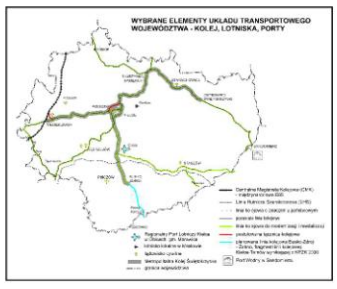

NADRZĘDNY UKŁAD TRANSPORTOWY

DROGI

Droga ekspresowa (klasy S)
istniejąca/realizowana | planowana | postulowana

Droga główna ruchu przyspieszonego (klasy GP)
istniejąca/realizowana | planowana | postulowana

Droga główna (klasy G)
istniejąca/realizowana | planowana | postulowana

wybrane węzły drogowe na drogach klasy S

KOLEJE
Centralna Magistrala Kolejowa (CMK)
linia normalnotorowa
Linia Hutnicza Szerokotorowa (LHS)
projektowana linia normalnotorowa

LOTNISKA
planowany Regionalny Port Lotniczy Kielce w Obicach
lotnisko lokalne w Masłowie

PRZEPRAWY MOSTOWE
istniejąca i w trakcie realizacji
planowana

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

ENERGETYKA

- SIEĆ ELEKTROENERGETYCZNA
istniejąca / planowana linia 400 kV
istniejąca / projektowana linia 220 kV
istniejąca / planowana linia 110 kV
Elektrownia Połaniec
istniejący GPZ 400/220/110 kV
istniejący GPZ 220/110 kV
istniejący GPZ 110 kV
planowany GPZ

- SIEĆ GAZOWA
istniejący / projektowany / planowany gazociąg wysokiego ciśnienia
istniejąca / projektowana / planowana stacja redukcyjna gazu

GOSPODARKA ODPADAMI
RZZO Regionalny Zakład Zagospodarowania Odpadów (RZZO)

GOSPODARKA

WIODĄCE KIERUNKI ROZWOJU FUNKCJI GOSPODARCZYCH NA TERENACH WIEJSKICH
obszar najlepszych gleb (o przewadze klas bonitacyjnych I-III) - przeznaczony do intensyfikacji rolnictwa
obszar o średnich warunkach glebowych - przewidziany do rozwoju wielofunkcyjnego
obszar o niekorzystnych warunkach zagospodarowania w rolnictwie (ONW) - rozwój bazujący na funkcjach nierolniczych
obszar koncentracji funkcji leśnej

ZAGOSPODAROWANIE SUROWCÓW MINERALNYCH
udokumentowane złoże surowców mineralnych
obszar górniczy } złoża eksploatowanego
teren górniczy }
strefa koncentracji wydobycia
potencjalna strefa koncentracji wydobycia

WAŻNIEJSZE OBSZARY ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
Specjalna Strefa Ekonomiczna
ważniejsze tereny przemysłowe
potencjalna strefa aktywności gospodarczej wokół Targów Kielce
potencjalna strefa aktywności gospodarczej związana z projektowanym Regionalnym Portem Lotniczym Kielce w Obicach

OZNACZENIA OGÓLNE

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY
granica województwa
granica powiatu
granica gminy

PODKŁAD TOPOGRAFICZNY
las
rzeka
zbiornik wodny
teren zabudowany
istniejący układ drogowy

Zespół autorski:
mgr inż. arch. Ryszard Nagórny — generalny projektant
mgr inż. arch. Katarzyna Bieniek-Kaszyńska — kierownik
mgr inż. Edmund Augustyniak
mgr inż. Jolanta Florczyk
mgr inż. Katarzyna Jandała
inż. Maciej Kuliński
mgr Magdalena Kwiatkowska
mgr inż. Jolanta Papros
mgr Agnieszka Przygodzka
mgr Andrzej Sikora
mgr Lena Skibińska-Opoka
mgr Ewa Tatarek
mgr Katarzyna Wdowczyk
tech. Włodzimierz Bednarczyk

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego
Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Kielcach

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego
Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Kielcach

„Podstawowym źródłem danych geoprzestrzennych jest baza V Map Level 2 udostępniona przez Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej (WODGiK) w Kielcach. Mapy Level 2 PL zostały wykonane w Wojskowym Centrum Geograficznym, a jej dystrybutorem jest Urząd Gemeralny Wojsk Polskiego Zarząd Geografii Wojskowej. Wszelkie prawa do informacji zawartych w tej bazie są zastrzeżone. Kopiowanie bądź rozpowszechnianie tych danych lub jakiejkolwiek ich części bez upoważnienia może spowodować pociągnięcie do odpowiedzialności cywilnej i karnej w maksymalnym zakresie dopuszczalnym przez prawo.
Źródłem danych w zakresie granic jednostek administracyjnych jest Państwowy Rejestr Granic (PRG) udostępniony przez WODGiK w Kielcach.
Źródłem danych w zakresie sieci dróg oraz budynki miejscowych jest Baza Danych Topograficznych (TBD) udostępniona przez WODGiK w Kielcach.
Źródłem danych hydrograficznych jest Mapa Podstaw Hydrograficznego Polski wykonana przez Zakład Hydrografii i Modelingu Kanał Rzecznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej na zamówienie Ministra Środowiska i sfinansowana ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej."

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ
- GOSPODARKA WODNA

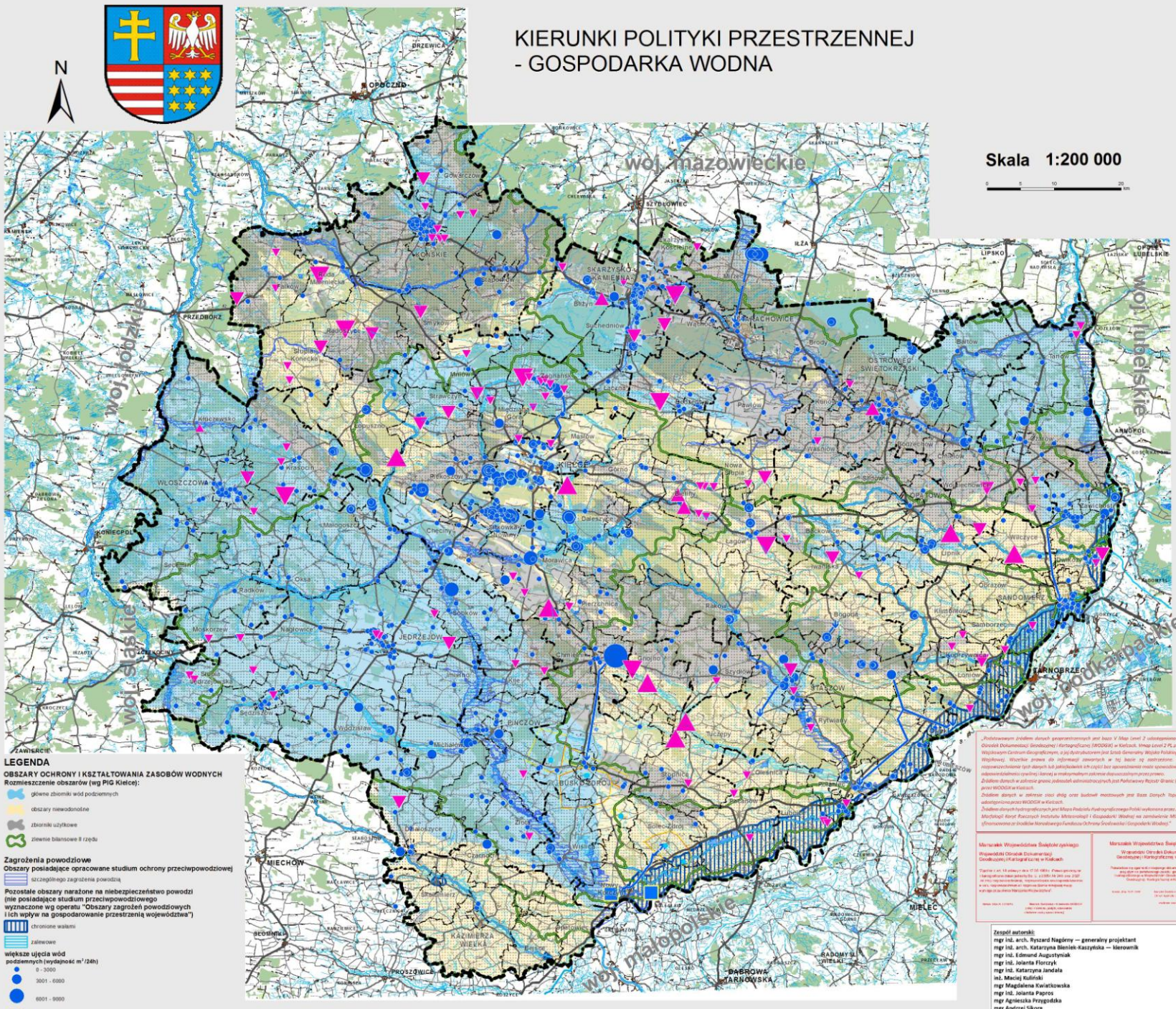

LEGENDA

OBSZARY OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ZASOBÓW WODNYCH
Rozmieszczenie obszarów (wg PIG Kielce):
- główne zbiorniki wód podziemnych
- obszary niewodonośne
- zbiorniki użytkowe
- zlewnie bilansowe II rzędu

Zagrożenia powodziowe
Obszary posiadające opracowane studium ochrony przeciwpowodziowej
- szczególnego zagrożenia powodzią

Pozostałe obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi (nie posiadające studium przeciwpowodziowego wyznaczone wg operatu "Obszary zagrożeń powodziowych i ich wpływ na gospodarowanie przestrzenią województwa")
- chronione wałami
- zalewowe

większe ujęcia wód podziemnych (wydajność m³/24h)
- 0 - 3000
- 3001 - 6000
- 6001 - 9000
- 9001 - 12000
- 12001 - 14400
- powierzchniowych

obszary przewidziane do realizacji "Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego"
- gminy objęte ww. programem

większe magistrale wodociągowe
- wodociąg - kierunek przerzutu wody

rzeki
- rzeki o podstawowym znaczeniu dla województwa
- pozostałe rzeki

Zbiorniki wodne nie kolidujące z przedmiotami ochrony obszarów Natura 2000 "Program małej retencji dla woj. świętokrzyskiego"
planowane przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego
- 0 - 25 ha
- 26 - 50 ha
- 51 - 139 ha

planowane przez urzędy gmin i pozostałe
- 0 - 10 ha
- 11 - 25 ha
- 26 - 53 ha

złoża wód mineralnych
- wody mineralne
- TG wód mineralnych
- OG wód mineralnych
} eksploatowanych złóż wód mineralnych

oznaczenia ogólne
podział administracyjny
- granica województwa
- granica powiatu
- granica gminy

podkład topograficzny
- las
- rzeka
- zbiornik wodny
- teren zabudowany
- istniejący układ drogowy

„Podstawowym źródłem danych geoprzestrzennych jest baza V Map Level 2 udostępniona przez Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej (WODGiK) w Kielcach. Vmap Level 2 PL została wykonana w Wojskowym Centrum Geograficznym, a jej dystrybutorem jest Szef Generalny Wojska Polskiego Zarząd Geografii Wojskowej. Wszelkie prawa do informacji zawartych w tej bazie są zastrzeżone. Rozpowszenie bądź rozpowszechnianie tych danych lub jakiejkolwiek ich części bez upoważnienia może spowodować pociągnięcie do odpowiedzialności cywilnej i karnej a maksymalnym jakimi dysponuje prawo przewiduje.
Źródłem danych w zakresie granic (odnośnik administracyjnych jest Państwowy Rejestr Granic (PRG) udostępniony przez WODGiK w Kielcach.
Źródłem danych w zakresie sieci dróg oraz budowli mostowych jest Baza Danych Topograficznych (TBD) udostępniona przez WODGiK w Kielcach.
Źródłem danych hydrograficznych jest Mapa Podziału Hydrograficznego Polski wykonana przez Zakład Hydrografii i Morfologii Koryt Rzecznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej na zamówienie Ministra Środowiska i sfinansowana ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej."

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego
Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Kielcach

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego
Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej, w Kielcach

Zespół autorski:
mgr inż. arch. Ryszard Nagórny — generalny projektant
mgr inż. arch. Katarzyna Bieniek-Kaszyńska — kierownik
mgr inż. Edmund Augustyniak
mgr inż. Jolanta Florczyk
mgr inż. Katarzyna Jandala
inż. Maciej Kuliński
mgr Magdalena Kwiatkowska
mgr inż. Jolanta Papros
mgr Agnieszka Przygodzka
mgr Andrzej Sikora
mgr Lena Skibińska-Opoka
mgr Ewa Tatarek
mgr Katarzyna Wdowczyk
tech. Włodzimierz Bednarczyk

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

KIERUNKI ROZWOJU FUNKCJI TURYSTYCZNO-REKREACYJNEJ ORAZ OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I KRAJOBRAZU

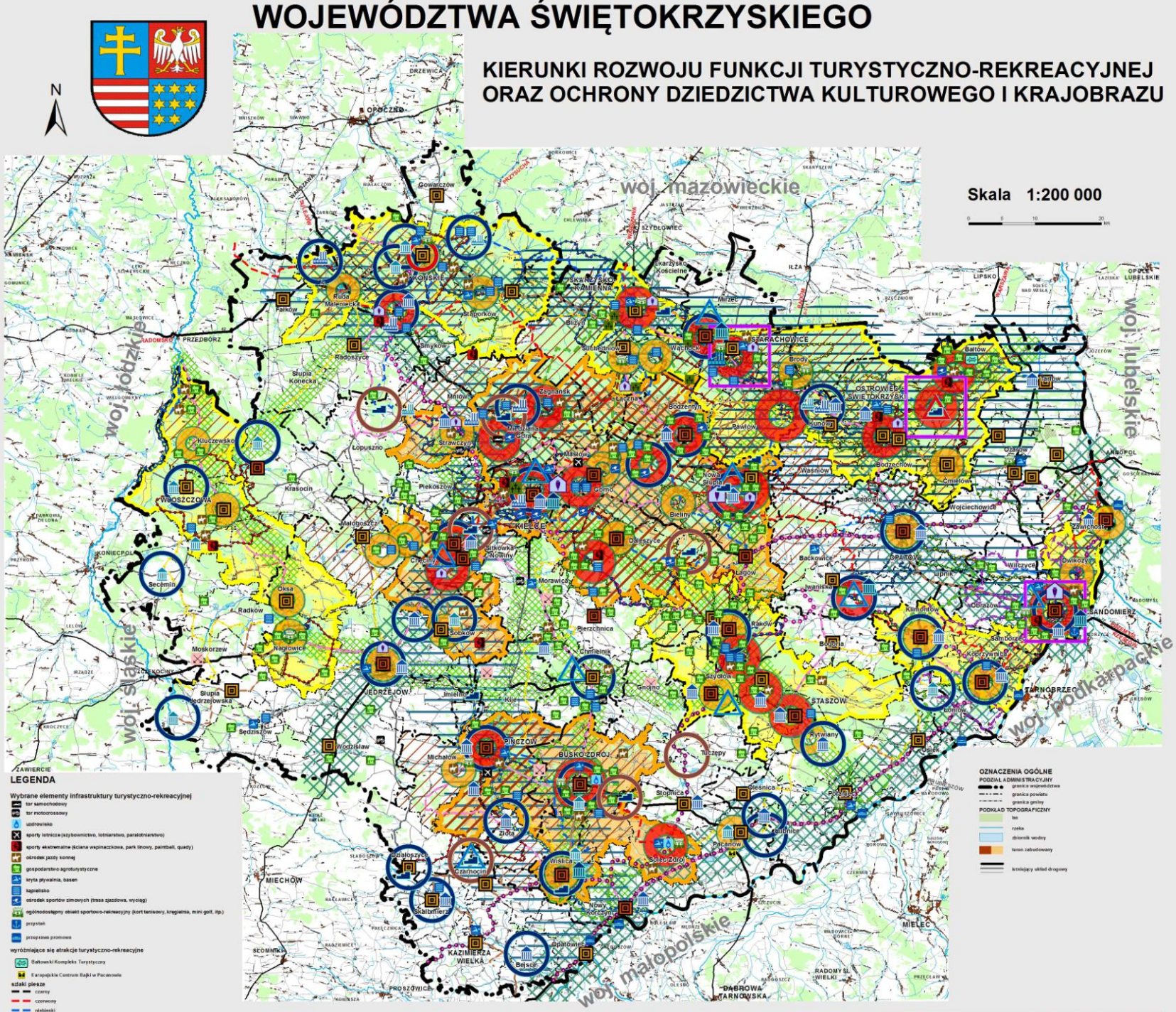

LEGENDA

Wybrane elementy infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej
- tor samochodowy
- tor motocrossowy
- uzdrowisko
- sporty lotnicze (szybownictwo, lotniarstwo, paralotniarstwo)
- sporty ekstremalne (ściana wspinaczkowa, park linowy, paintball, quady)
- ośrodek jazdy konnej
- gospodarstwo agroturystyczne
- kryta pływalnia, basen
- kąpielisko
- ośrodek sportów zimowych (trasa zjazdowa, wyciąg)
- ogólnodostępny obiekt sportowo-rekreacyjny (kort tenisowy, kręgielnia, mini golf, itp.)
- przystań
- przeprawa promowa

wyróżniające się atrakcje turystyczno-rekreacyjne
- Bałtowski Kompleks Turystyczny
- Europejskie Centrum Bajki w Pacanowie

szlaki piesze
- czarny
- czerwony
- niebieski
- zielony
- żółty

szlaki rowerowe
- czarny
- czerwony
- niebieski
- zielony
- żółty

szlaki tematyczne
- Rowerowy Szlak Miejsca Mocy
- Rowerowy Szlak Żółwia i Dinozaura
- Rowerowy Szlak Witolda Gombrowicza
- Rowerowy Szlak Architektury Obronnej
- Samochodowy Szlak Archeo-Geologiczny
- Samochodowy Szlak Architektury Drewnianej
- Samochodowy Szlak Cystersów
- Samochodowy Szlak Jabłkowy
- Samochodowy Szlak Literacki

inne szlaki
- szlak wodny
- szlak kolejowy

Główne korytarze turystyczne o zwiększonym standardzie zagospodarowania przestrzeni turystycznej
- o znaczeniu krajowym
- o znaczeniu regionalnym

Ośrodki turystyczno-rekreacyjne
- istniejący ponadregionalny
- istniejący regionalny
- planowany do rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej

Obszary gmin przewidywane do koncentracji i rozwoju funkcji turystycznej
- o znaczeniu krajowym
- o znaczeniu regionalnym

Proponowane szlaki turystyczne
- Międzywojewódzka Trasa Rowerowa
- Samochodowy "Szlak Jagielloński"

Wybrane elementy dziedzictwa kulturowego

Zabytki architektury i budownictwa oraz zabytki dawnego przemysłu i techniki
(wybrane zabytki o szczególnych walorach estetyczno-widokowych, artystycznych, historycznych, turystycznych, itp.)
- wybitny zabytek architektury i budownictwa o znaczeniu krajowym
- wyróżniający się zabytek budownictwa i architektury o znaczeniu ponadregionalnym
- wyróżniający się zabytek architektury i budownictwa o znaczeniu regionalnym
- wybitny zabytek dawnego przemysłu i techniki o znaczeniu krajowym
- wyróżniający się zabytek dawnego przemysłu i techniki o znaczeniu ponadregionalnym
- wyróżniający się zabytek dawnego przemysłu i techniki o znaczeniu regionalnym
- wyróżniający się zabytek archeologiczny o znaczeniu ponadregionalnym

Muzea
- muzeum (wielkość sygnatury odnosi się do liczby muzeów w danej miejscowości - odpowiednio 1, 2 i więcej)

Miejsca pamięci narodowej
- miejsce pamięci (wielkość sygnatury odnosi się do liczby miejsc w danej miejscowości - odpowiednio 1, 2 i więcej)
- miejsca głównych bitew historycznych

Pomniki
- promocja na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO
- istniejący pomnik historii
- proponowany pomnik historii

Układy przestrzenne
- układ przestrzenny wpisany do rejestru zabytków
- układ przestrzenny ujęty w ewidencji zabytków

Parki kulturowe
- istniejący
- proponowany - obejmujący obiekt zabytkowy lub zespół obiektów, wtym zespół miejski
- proponowany - obejmujący obiekt archeologiczny
- proponowany - obejmujący krajobraz doliny rzecznej (orientacyjny zasięg)
- wtym: proponowany Park Kulturowy Doliny Kamiennej

Krajobraz
- gmina o bardzo wysokich walorach krajobrazowych
- gmina o średnich i wysokich walorach krajobrazowych

OZNACZENIA OGÓLNE

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY
- granica województwa
- granica powiatu
- granica gminy

PODKŁAD TOPOGRAFICZNY
- las
- rzeka
- zbiornik wodny
- teren zabudowany
- istniejący układ drogowy

„Podstawowym źródłem danych geoprzestrzennych jest baza V Map Level 2 udostępniona przez Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej (WODGiK) w Kielcach. Vmap Level 2 PL została wykonana w Wojskowym Centrum Geograficznym, a jej dystrybutorem jest Sztab Generalny Wojska Polskiego Zarząd Geografii Wojskowej. Wszelkie prawa do informacji zawartych w tej bazie są zastrzeżone. Kopiowanie bądź rozpowszechnianie tych danych lub jakiejkolwiek ich części bez upoważnienia może spowodować pociągnięcie do odpowiedzialności cywilnej i karnej w maksymalnym zakresie dopuszczalnym przez prawo.
Źródłem danych w zakresie granic jednostek administracyjnych jest Państwowy Rejestr Granic (PRG) udostępniony przez WODGiK w Kielcach.
Źródłem danych w zakresie sieci dróg oraz budowli mostowych jest Baza Danych Topograficznych (TBD) udostępniona przez WODGiK w Kielcach.
Źródłem danych hydrograficznych jest Mapa Podziału Hydrograficznego Polski wykonana przez Zakład Hydrografii i Morfologii Koryt Rzecznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej na zamówienie Ministra Środowiska i sfinansowana ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej."

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego
Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Kielcach

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego
Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Kielcach

Zespół autorski:
mgr inż. arch. Ryszard Nagórny — generalny projektant
mgr inż. arch. Katarzyna Bieniek-Kaszyńska — kierownik
mgr inż. Edmund Augustyniak
mgr inż. Jolanta Florczyk
mgr inż. Katarzyna Jandała
inż. Maciej Kuliński
mgr Magdalena Kwiatkowska
mgr inż. Jolanta Paprос
mgr Agnieszka Przygodzka
mgr Andrzej Sikora
mgr Lena Skiblińska-Opoka
mgr Ewa Tatarek
mgr Katarzyna Wdowczyk
tech. Włodzimierz Bednarczyk

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

ROZMIESZCZENIE INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

(stan na 31.12.2013 r. z uwzględnieniem uwag wynikających z opiniowania i uzgodnień)

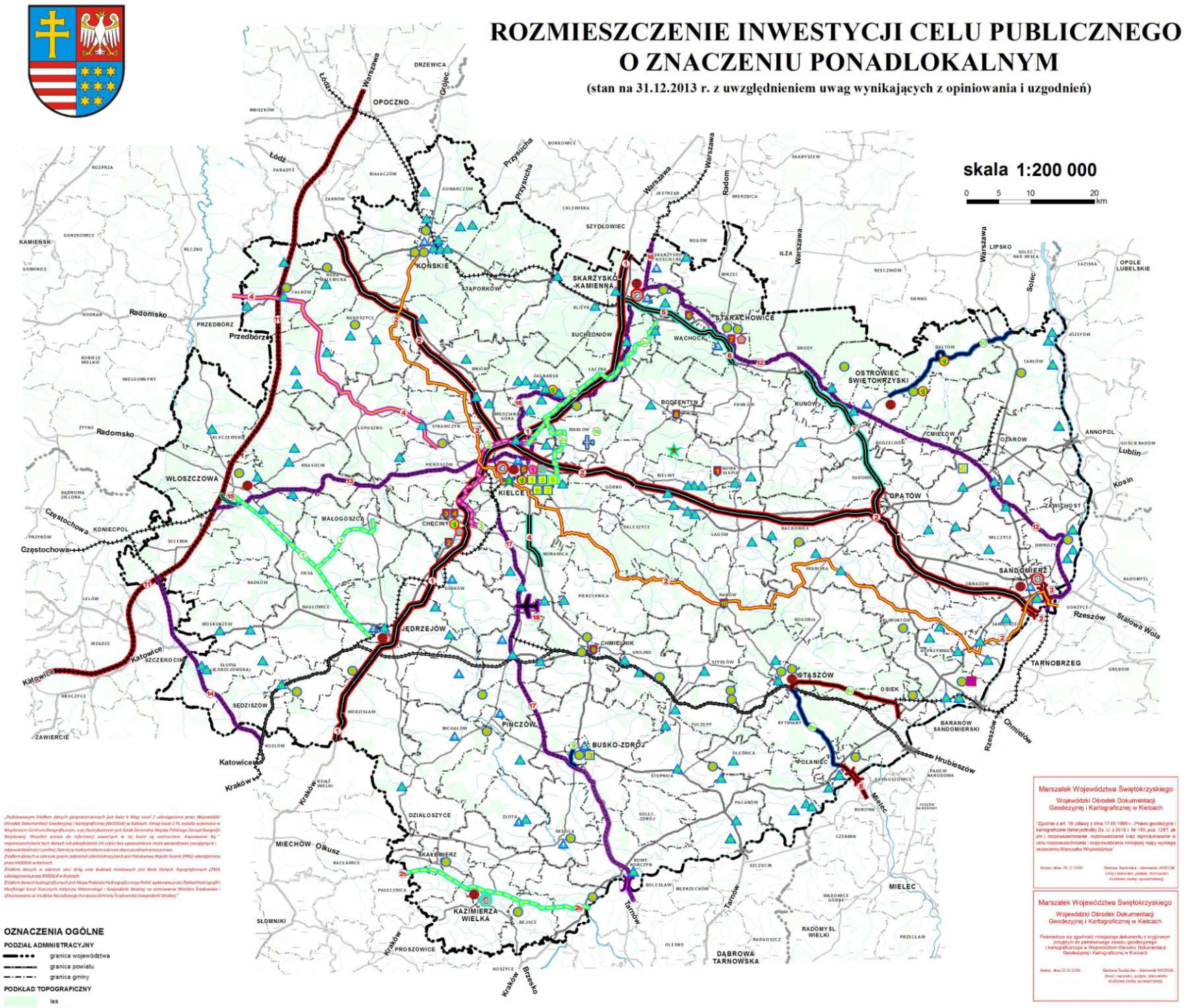

„Podstawowym źródłem danych geoprzestrzennych jest baza V Map Level 2 udostępniona przez Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej (WODGiK) w Kielcach. Vmap Level 2 PL została wykonana w Wojskowym Centrum Geoprzestrzennym, a jej dystrybutorem jest Sztab Generalny Wojska Polskiego Zarząd Geografii Wojskowej. Wszelkie prawa do informacji zawartych w tej bazie są zastrzeżone. Kopiowanie, bez rozpowszechnienie tych danych lub jakiejkolwiek ich części bez upoważnienia może spowodować początkowe i odpowiedzialność cywilnej i karnej w maksymalnym zakresie dopuszczalnym przez prawo.
Źródłem danych w zakresie granic jednostek administracyjnych jest Państwowy Rejestr Granic (PRG) udostępniony przez WODGiK w Kielcach.
Źródłem danych w zakresie sieci dróg oraz budowli mostowych jest Baza Danych Topograficznych (TBD) udostępniona przez WODGiK w Kielcach.
Źródłem danych hydrograficznych jest Mapa Podziału Hydrograficznego Polski wykonana przez Zakład Hydrografii i Morfologii Koryt Rzecznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej na zamówienie Ministra Środowiska i dofinansowana ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej."

OZNACZENIA OGÓLNE

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY
- granica województwa
- granica powiatu
- granica gminy

PODKŁAD TOPOGRAFICZNY
- las
- rzeka

INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM UJĘTE W:

(kolor linii obwodowej symbolu)
- KPZK
- programach krajowych
- programach wojewódzkich
- pozostałe

INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU:

(w rozumieniu definicji z art. 2 pkt 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym)

(kolor numeru inwestycji określa znaczenie, numer inwestycji zgodny z opisem w tabeli zamieszczonej w tekście Planu...)
- 1 krajowym
- 1 wojewódzkim
- 1 powiatowym

INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO W POSZCZEGÓLNYCH DZIEDZINACH ZAGOSPODAROWANIA

INWESTYCJE PUNKTOWE:

1 - 20 numer inwestycji zgodny z opisem w tabeli zamieszczonej w tekście Planu...
- ochrona przyrody
- geologia i eksploatacja surowców mineralnych
- dziedzictwo kulturowe
- infrastruktura społeczna
- komunikacja (węzły szkieletowe SSPW)
- baza ekonomiczna
- gospodarka wodna
- turystyka
- infrastruktura techniczna
- obrona i bezpieczeństwo

INWESTYCJE LINIOWE:

① - ⑲ numer inwestycji zgodny z opisem w tabeli zamieszczonej w tekście Planu...

TRANSPORT

ISTNIEJĄCY UKŁAD DROGOWY
- droga krajowa
- droga wojewódzka

INWESTYCJE DROGOWE
- droga krajowa ekspresowa
- drogi krajowe pozostałe
- droga wojewódzka

PRZEPRAWY MOSTOWE
- istniejąca
- do realizacji

KOLEJE
- Centralna Magistrala Kolejowa (CMK)
- Linia Hutnicza Szerokotorowa (LHS)
- linia normalnotorowa
- linia normalnotorowa do przebudowy
- projektowana linia normalnotorowa

LOTNISKA
- istniejące lotnisko lokalne w Masłowie
- planowany Regionalny Port Lotniczy Kielce w Obicach - - wynikający z KPZK*

* W odniesieniu do Regionalnego Portu Lotniczego Kielce w Obicach obowiązuje zapis z KPZK 2030 – *„Szczegóły tego celu (Program dostępności polskich miast i regionów w przestrzeni europejskiej, służyć będą działania polegające na uruchomieniu cywilnych portów lotniczych w Polsce Wschodniej (w szczególności w Lublinie i Szymanach, w drugiej kolejności w Radomiu), natomiast w zakresie od wyników analiz opłacalności ekonomicznej takie w Kielcach i Koszalinie. W celu umożliwienia rozwoju komunikacji lotniczej w tych regionach będzie musiał zostać rozwiązany sposób finansowania infrastruktury i kosztów obsługi podróży pasażerów z funduszy regionalnych w wyjątkach kraju możliwości i polityki tych władz z zakresie przewozów."*
Realizacja inwestycji (przedsięwzięć w KPZK) będzie zależeć od przyjęcia transportowej Rządu.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA
- linia energetyczna 400 kV
- linia energetyczna 220 kV
- gazociąg wysokiego ciśnienia

TURYSTYKA
- projektowana Międzywojewódzka Trasa Rowerowa

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego
Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Kielcach

"Zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 17.05.1989 r. -Prawo geodezyjne i kartograficzne (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 193, poz. 1287, ze zm.) rozpowszechnianie, rozpowszechnianie oraz reprodukowanie w celu rozpowszechniania i rozpowszechniania niniejszej mapy wymaga zezwolenia Marszałka Województwa"

Kielce, dnia 28.12.2009r. Barbara Świrzbicka – Kierownik WODGiK (imię i nazwisko, podpis, stanowisko służbowe osoby upoważnionej)

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego
Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Kielcach

Podświadcza się zgodność niniejszego dokumentu z oryginałem przyjętym do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego w Wojewódzkim Ośrodku Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Kielcach

Kielce, dnia 28.12.2009r. Barbara Świrzbicka – Kierownik WODGiK (imię i nazwisko, podpis, stanowisko służbowe osoby upoważnionej)

Zespół autorski:
mgr inż. arch. Ryszard Hagórny – generalny projektant
mgr inż. arch. Katarzyna Bieniek-Kaszyńska – kierownik
mgr inż. Edmund Augustyniak
mgr inż. Jolanta Horczyk
mgr inż. Katarzyna Jandała
inż. Maciej Kulitski
mgr Magdalena Kwiatkowska
mgr inż. Jolanta Papros
mgr Agnieszka Przygodzka
mgr Andrzej Sikora
mgr Lena Skibińska-Opoka
mgr Ewa Tatarek
mgr Katarzyna Wdowczyk
tech. Włodzimierz Bednarczyk

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO ROZWOJU REGIONALNEGO